

#15006

ANTOLOGIE

DE PROZA POPULARA EPICA

Juw. 11960 <https://biblioteca-digitala.ro>

OVIDIU BIRLEA

ANTOLOGIE DE PROZA POPULARĂ EPICĂ

★ ★

A/ 3066

OVIDIU BÎRLEA

ANTOLOGIE
DE PROZĂ
POPULARĂ EPICĂ

EDIȚII CRITICE DE FOLCLOR - GENURI

11960.

EDITURA PENTRU LITERATURĂ 1966

BASME PROPRIU-ZISE

Basme fantastice

A fost o dată un împărat şi-avea trei fečiori. Şi-acuma băieŃi lui, ăl mai mare s-a-nsurat, ăl mijloc la fel, da ăl mic nu-l mai loa nimeni că iera rău şi să ducea prin sat, p-acolo, prin oraşi, arunca cu bolovani pîn ăeamurli la oameni p-acolo, făcea numai stricăčiuni. Şi nu-l loa niči-o fată d-acolo. Ei, acuma băiatu zîce:

— Tată — zîce — an să plec să-n găses şi ieu soŃia, unde-oi găsi-o p-acolo.

Če: — Pleacă, tată, da nu ştiu dacă ai să găseşi, că prea ieji zăpăcit !

— Ei — zîce — o găsesc io.

În fine, acuma plecînd băiatu să-j găsească şi iel nevasta, mergînd iel p-acolo, če să vezi că să-ntîlneşte c-o babă.

Če: — Unde-ai pleca, măi băiatule ?

— Ei, babo — zîce — mă du şi io să-n găsesc o nevastă, să mă căsătoresc, o fată frumoasă.

Če: — Mă, uite Ńine dă la mine trei nuči şi cînd ti sparge nučile-ăstea, să fii la o fîntînă cu apă, să-i dai o cană dă apă şi-o bucată dă pline.

Cuma băiatu zîce:

— Bine-an să fac aŃea.

Iel, cum a pleca dă lingă babă, d-acolea, s-a-s mai dăparte şi-a pus o nucă jos şi-a da cu bolovanu, a spar nuca-n timpu-ăsta a ieŃit o zînă frumoasă din nucă. Iel, cînd a văzut, să frămînta că n-avea apă să bea, pline n-avea, n-a mai putut. În fine-a plezni zîna !

Acuma-a merz mai dăparte, să spargă p-a dooa. A spart-o şi p-a dooa, la fel s-a-ntîmpla şi cu aia. Acuma, zîce:

« Eh, acuma — zițe — mai am o nucă, da cum oi păstra-o, așa oi avea-o ! »

Mers-iel, a mers, pînă cînd a da d-o fîntînă-acolo. Și la fîntîna-aia a spar nuca și cînd a ieșit zîna dîn nucă, iel a loat o cană și i-a dat apă să bea, și-o bucată dă pline. Acuma a rămas să fie soția lui.

— Ei — zițe — acuma țe să fac io? Tribuie să plec acasă s-anunț părinții și frați mei ca să facem nunta, să vie și iei. Ei, acuma țe să fac cu tine — zițe — un să te las? N fine — zițe — am să te sui în copacu-ăsta ¹⁾, lingă fîntînă.

A suit-o-ntr-un copac acolo, lingă fîntînă, pă zîna, și iel a-ncălica pă cal și-a plecat spre casă. Acuma, țe să vezi? Ia stînd acolo-n copac, vine doo țigănci p-acolea, doo rudărese, și să uită în fîntînă, vede sticlind:

— Țe să fie-n fîntînă-aiți?

Să uită ia pă colea ²⁾, să uită pă colea, vede-n copac acolo, vede zîna-mbrăcată-n haine d-auor. Cînd o vede:

Țe: — Ia dă-te, fetișo, jos să spun ceva.

Cîn să dă fata joz d-acolo, țe să vezi?

Țe: — Așa — zițe — dăzbracă-te puțin și dă-i și la fata-asta-a mea ca să-mbrațe cu hainili, să videm îi șade bine?

Țe: — Da — zițe — i dau.

N fine, s-a dăzbrăca dă hainili dă aur și le-a datf fie-si, a țigăncii, la fata țigăncii, și-acuma s-a-mbrăcat fata țigăncii-n haine dă aor, colea așa frumos, și fata asta, zîna, baba zițe:

— Ia vino-ncoace să-s caute maica ceva-n cap.

He, căutînd acolea ceva-n capi, șea ca să-i mai treacă dîn timp, în fine, i-fișe unî ac în cap acolo, unde i-a-nfipt îm moalli capului și s-a prefăcutf fata-asta-n doi pești și-a sărit în fîntînă-acolo !

Țe să vezi? Acuma s-a prefăcut îni pești și fata dă țigancă s-a suit în locu iei ³⁾ în copacu-ala-acolo sus. Cuma cîn vine băiatu dă-mpărat cu părinții-acolo, cu frații lui și vede-acolo,

¹⁾ Pov. se uită în sus. ²⁾ Pov. se uită spre stînga. ³⁾ Pov. se uită în sus.

să uită-n copac ⁴⁾). Cînd vede-acolo, parcă nu mai sămăna așea cum iera. Da îi spune lu ta-său:

— Nu știu, tată — zîce — o mai fi coclit auru dă s-a negrit așea, nu știu țe-a făcut !

N fine, o dă joz d-acolo și să duče-acolo la curtea-mpăratului și fače-acolo o nuntă mare cu țiganca.

Acuma-a făcut nunta-acolo, și țe să vezi? Acuma a trimesi împăratu niște slugi s-aducă niște-apă dă la fîntînă. Ducîndu-să la fîntînă-acolo, cîn s-a us acolo, vede doi pești dă aur. S-a luptat ei acolo, s-a luptat pînă cînd a prins peștii ; și i-a duz la-mpărat.

Țe: — Mparate — da-mpăratu cînd i-a văzu c-a venit așea tîrziu — zîce:

— Țe-as făcu, mă, d-as stat atît dă mult?

Țe: — Să vezi, împărate, an găsit acolo — zîce — n fîntîna-aia doi pești dă aur, și-an sta pînă-acuma să-i prindem să vi-i aduțem dumneavoastră.

Țe: — Bine, ia să-i vād.

Cîn să uită la iei zîce:

— Eh, să-i ținem p-ăștia dă frumusețe-așea, să nu-i prăpădim !

Da țiganca, nevasta-mpăratului, zîce:

— Nu, bărbate — zîce — po să-i tai — zîce — că dacā p-ăștia-i ții așea dă frumusețe — zîce — io an să mor !

Țe: — Hai, nevastă — zîce — să fa și cun zisi tu !

N fine, i-a tăiat peștii bine acolo, i-a făcut în, i-a prăjit bine-ntr-o tavă și împărăteasa a dat ordin la slugi să nu dea niči un solz jios, să-i arză toți pă foc. Ei, acuma așea a făcut. Da o servitoare d-acolo ia un solz și-l zvîrle pă fereastră. Cîn l-a azvîrlit acolo pă fereastră-mpărăteasa să știa că n-a arunca nimi dîm pești. În timpu-ășta, țe să vezi? Dîn solzu-ăla a răsărit acolo un nuc în grădina casii, în grădina castelului, acolo, un nuc așea dă frumos, niște nuči dă auor, și-un nuc minunat. Cînd a văzt împăratu, zîce:

⁴⁾ Pov. se uită în sus.

— S-avez grije, să nu-l atingeți cu toporu vr-olea, că vă omor !

Acuma, ce să vezi? Împărăteasa, nevasta lui, țiganca, ce:

— Mpărate — zîce — dacă nu tai nucu-ăsta din fața castelului — zîce, zîce — io an să mor dacă nu-l tai !

Ce: — Păi cun, fă nevastă, uite — zîce — trebuie să aven și noi ceva frumos lîngă palatu nostru-aițea.

— Dacă nu-l tai — zîce — ieu mor acuma !

În fine -mpăratu n-a avut ce face și a tăiat nucu. Ce să vezi? A dat ordin împărăteasa să nu să arunče niči o surcică, nimi-nimi din iel și tot să-l bațe pă foc !

Acuma, o slugă d-acolo, tăind la copac, la nuc, ia o surcică mare d-acolo și-o azvirle-n drum. În timpu-ăsta pă drum trețea o babă, venea dă la serviči. Cînd vine baba și vede surcica-acolo-n în drum, ia surcica și-o bagă-n coși, acolo. Și-o duče-acasă. Cîn să duče-acasă cu surcica, o pune-acolo după sobă să să mai uște-olea, că iera verde-n timpu-ăsta baba a plecat în zîua-ailantă la serviči. Cînd vine seara, ce să vezi? Tot, p-acolo pîn casă, curățenie, mîncare făcută, mîncare bună-acolo, da baba cînd a văzu, zîce:

« Ce să fie ⁵⁾, să-m facă mie mîncare-așea bună? »

În fine, a pleca și-a dooa zi la fel, a treia zi zîce baba:

« Am să stau astăzi să păzesc să videm eu čine-m face mie mîncare și čine-m face curățenie pîn casă? »

Ei, a stat baba-acoalea la fereastră să vază čine ieste, dă-i face mîncare și-i gătește-acolo, cînd vede că iese după sobă — s-a prefăcu surcica-ntr-o fată — și iese-n casă, așterne pîn paturi, așterne pă jios preșurli, face-acolo curățenie, face mîncare. Baba, cînd a văzut, a stat ea ce-a sta și n-a mai avu răbdare și a striga la ia, zîce:

— Tu ieji, draga maikii — zîce — tu-m faji mîncare-n cas la mine și tu-mî așterni paturli?

⁵⁾ Pov. dă din umeri.

Če: — Da, babo — zice — io sunt !

N fine-a intra baba-acolo-n casă și a sta dă vorbă.

Če, li spune fata, zice: — Babo — zice — să nu cumva să-i spui la-mpărat că sint io p-aiĉea, că-i dă rău !

Če: — Nu-i spui, maică.

Ei, acuma ĉe să vezi? Împăratu a făcu și iel într-o seară-acolo o șezătoare mare-acolo, și s-a adunat acolo băieți, fete, ca să spuie giĉitori. Ei, acuma ĉe să vezi? Să duĉe și baba și-i spune-mpăratului:

Če: — Mpărate — zice — an și io o fată — ĉe — și vrea să vie și ia aiĉi să spuie o giĉitoare, o poveste.

Če: — Adu-o-ncoăĉe.

Cin să duĉe fata-acolo, ședea-acolo cu băieții, cu fetili, dă glume, dă una-alta, iĉe:

— Ia spune, fetiĉo — zice — um bazmu.

Če: — An să spun io — zice.

Acuma-nĉepe fata să spuie:

Če: — Ei — zice — cind ieram io, am fost să fiu împărăteasă, și m-a suit un împărat într-un copac acolo, și vine o țigancă și m-a dăzbrăca dă haine și mi-a-nfipt unț ac în moalli capului și m-am prefăcut în doi peștișiori. Și-acuma peștii-aștia am sărit în fintină, și-n fintină-acolo a veni niște sluĉi dă-mpărat și m-a loa acolo și m-a duz la-mpărat.

Da țiganca zice:

— Un tăĉiune

și-un cărbune,

taś, fetiĉo, nu mai spune!

Acuma împăratu zice:

— Un tăĉiune

și-un cărbune,

spune, fetiĉo, spune !

În fine-acuma spunea fata mereu, zice:

— Și-a m-a adus aiĉea la-mpărat aiĉea, și acuma soția-mpăratului a spus ca să nu, să nu dea nimic dîn ĩei ĵios, niĉi-un solz, nimi-nimic să nu azvirlă afară, să baĉe tot pă foc.

Și-acuma o slugă dă la-mpăra, d-aiĉea, a aruncat un solz în fața casii, în fața castelului și s-a prefăcut un nuc așea dă frumos, un nuc mare, dă auor. Făĉea niște nuĉi așea mari, dă auor și frumoase. Și-acuma împărăteasa a dat ordin ca să taie nucu, că dacă nu-l taie, ia moare.

Da țiganca zĉe:

— Un tăĉiune

și-un cărbune

taș, fetișo, nu mai spune !

Acuma-mpăratu zĉe:

— Un cărbune

și-un tăĉiune,

spune, fetișo, spune !

În fine și spunea fetiș-a-colo povestea cum a pățit-o ia și zĉe:

— Cĉn s-a apuca să taie nucu, o slugă a loat o coaje d-aiĉea, o surĉică, și-a zvirliț-o-n drum. Și vine o babă și a loat surĉica și-a băgat-o după sobă acasă, și dĉn surĉica-aia am ieșit ieu !

Da cĉnd a auzit împărăteasa zĉe:

— Un cărbune

și-un tăĉiune,

taș, fetișo, nu mai spune !

Da-mpăratu:

— Un cărbune

și-un tăĉiune,

spune, fetișo, spune !

Ei, acuma cĉnd a văzut împăratu că asta a fos să fie soția lui, a loat pă țiganca, prima nevastă, și-a legat-o d-un armăsar, dă coada armăsarului, și a legat și-un sac dă nuĉi, și pă țigancă. Și unde cădea bucățica dĉn țigancă, cădea și-o nucă;

unde cădea nuca,

cădea și bucățica . . .

N fine, pĉnă cĉnd s-a terminat toată țiganca și to sacu dă nuĉi. Și-acuma a făcut o nuntă cu fata-asta frumoasă,

o nuntă ca-m povești, o nuntă minunată. Și-am fos și io p-acolo . . .

Asta ie !

Inf. N. G. Micudă; Albești—Muscel; *cules* la 28.IX.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* A.A. (2.III.1957); *durata*: 12' 15"; A.I.F., mg. 1245 a.

Povestitorul o știe: « asta nič ieu nu mai știu de pe unde le știu ». *Ai mai povestit-o?* « așa, ști, rareori, nu le prea povesteam pe astea, le povesteam dă rîs, palavre, cu prostii, cu alea, cu țigani ».

*) « altfel cum? Asta iară lungă » *observă pov. înainte de înregistrare, se gîndește vreun minut, apoi zice*: « gata ! M-am dus pe fir pînă la capăt. »

Basmul este răspîdit în Muntenia, cu totul sporadic în Moldova și Banat, fiind atestat în 7 variante. De cele mai multe ori, fetele ies din mere, rar din « citroană » ori rodie. Otrăvită de impostoare, fata se preface în unele variante în pasăre, cîteodată în porumbiță sau chiar busuioc.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 94, crede că tipul despre cele 3 rodii (408) ar fi de origine italiană. E frecvent în Europa mediteraniană și Balcani, dar rar în Persia și India.

«CU UM BĂIAT, ȚE-A PETRECUT ȘI IEL ÎM
VIAȚA LUI»

Um băiat, cînd iera-n ietate dă șaptesprezece-optisprezece ani, văzînd iel că poa să-și scoată hrana, și-a loa și iel lumea-n cap. Plecîn dîn satu lui, intrîn și iel într-un oraș văzîn lumea cum să distrează în oraș acoló, i-a plăcut foarte mult.

«E, . . .tu-i pă mă-sa-n c. . . ! Dă țe să m-apuc ieu, să pot să fac și ieu roz dă bani, să mă distrez și ieu cun să distrează lumea astăzi?» — Iel, sărac-lipit.

S-apucă iel, săracu, băiatu ăsta, și intră și iel la un negustor, dă ajutor acoló ¹⁾ la oriče-l pune. Azi-ajută, mîne-ajută, și-a dat iel silința dîn țe-n țe, încît a foz dă bărbat atîta ²⁾ și l-a avansat negustoru ăsta, într-un an dă zile i-a făcut o mică prăvălie ³⁾. Al doilea an, și-a dublat-o iel.

După țe-a făcut iel rost dă parale bine, a vîndu tot ⁴⁾, cu prăvălie cu tot, a puz mîna pă bani și-a pleca și iel mai dăparte. Ajunje iel în pustietăți, acolò-n pustietăți, a ajuns iar muritor dă foame. Avea bani ⁵⁾, da n-avea pă țe să-i dea. Țe iera să cumpere dîn pustietăți? ⁶⁾.

Dă Dumnezeu, iese d-acoló, și-ajunge la o-mpărăție care nu mai văzuse iel așea frumosețe, cît-a umblat, împărăție-așea frumoasă ca asta ⁷⁾.

Țe să-ntîmplă la-mpărăția-asta? Îl pune-mpăratu, c-a fos foarte dăștept, negustor. Împăratu ăsta n-avea niči um băiat. Dă bucurie că l-a găst băiatu ăsta bun, i-a dat îm primire aproape toată-mpărăția ⁸⁾ ca să o conducă băiatu ăsta.

¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu mînille. ⁵⁾ Pov. arată înainte cu dreapta. ⁶⁾ Pov. ridică stînga. ⁷⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

« Ei, Doamne, bine-am ajuns! Da ăi d-acas or hi muritori dă foame. Țe s-o-ntîmpla cu iei? ! »

S-a apucat iel, făcea vinătoare dîn zî în noapte, dîn zî în noapte, cu mai mulți oameni ⁹⁾ pîm păduri, pîm pustietăți, pîm munți. Într-una dă zile n-a mai da dă niči o animală ¹⁰⁾. Un singur iepuraș, îl mința, fujea d-iși-colea ¹¹⁾ iel după iel, nu putea să-l alikiază bine, iar d-iși-colea, iar d-iși-colea ¹²⁾, încît l-a scos dîn terenu ala și l-a băgat în al teren ¹³⁾. Și-a pierdu rostu . . .

Ține iera iepurașu-ăsta? Diavolu! Imedia să dă peste cap ¹⁴⁾ și s-arată lui.

— Ei, băiete, acuma iești al meu! Tu d-aiji nu mai pleci! Încît iz dau un sirviči și dacă-ndăplineș sirvičiu ăsta ¹⁵⁾ te scot îndărăt dă unde-ai venit.

— Numa dacă să poate!

— Dacă nu să poate ¹⁶⁾, î stă capu unde stă pičerli! Aițea ieste ¹⁷⁾ un dafin. Să dăskide noaptea, la miezu nopții, și iese-o fată dîn iel, care

soarli n-a văzut-o ¹⁸⁾,

vîntu n-a bătut-o,

niji voinicu n-a sărutat-o . . .

Tu, dacă mi-o aduči, fata d-acoló, ieu te scoz d-aiči ¹⁹⁾, te trec iar în țara ta! ²⁰⁾

Zis și făcut. Îl duče la dafinu ăsta, un dafin în grosime cit ar hi o casă ²¹⁾. Roată iel pînă pă la miezu-nopții, să dea numai roată ²²⁾ la dafinu-ăsta. Nu ie ușă, nu ie nimic, nu lacăt, nu nimic!

« Măi, da omu ăsta a ris dă mine, țe-o hi cu iel? ! E, acu țe-o vrea Dumnezău! ²³⁾ »

⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. ridică dreapta. ¹¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ¹²⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ¹³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul drept. ¹⁴⁾ Pov. schițează rostogolirea, cu arătătorul drept. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²¹⁾ Pov. schițează un cerc, cu mîinle. ²²⁾ Pov. schițează un cerc, cu dreapta. ²³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Pă la miezu nopții, să dășkide-n doo. Și pleacă o fată din iel, iese pă cîmp ²⁴⁾. Aduna la flori, iară dafinu să-nkidea la loc, făcea un bukie dă flori ²⁵⁾, fata, și intra ²⁶⁾ cu iel în dafinu-ăsta. Cînd vine-napoi:

— Dășkidi-te, dafine, dășkide-te, să intră fata cea frumoasă, nebătută dă vînt, nesărutată dă băiat !

Să dăspica-n doo și intra-năuntru.

« Će-am făcut io, n-am făcut nimic, n-am puz mina pă ia s-o iau, s-o duc ! »

Văzînd Će faĆe fata, s-apucă și iel ziua, toată ziua, să rămîie și noaptea dooa, să facă la fel ²⁷⁾ cum a făcut ia. Să vadă n-o putea să răușească și iel, ca fata ? Adună și iel um bukie dă flori, din toate cîmpiile d-acolo, să duĆe la dafin zîĆe și iel, nimic ! ²⁸⁾ Nu s-a potrivit. Pune ²⁹⁾ și iel bukietu dă flori joz la rădăcina ³⁰⁾ dafinului. Pă la miezu nopții, iese iară fata:

— Dășkide-te, dafine, dășkide-te, să iasă fata cea frumoasă dă băia nesărutată, dă vin nebătută !

S-a dășkiz- ³¹⁾ dafinu, a ieși fata. Cum a ieșit, s-a-mpiedica dă florle-alea:

« Oare Ćine le-o hi lăsat ? » — Iel, după ³²⁾ dafin.

NumadăĆit le ia și pleacă-nainte ³³⁾. Iel cînd a văzt-o a da năvală, a puz mina și-a sărutat-o ³⁴⁾. Iară fata n-a zis nimic. Cînd a vînt îndărăt cu bukietile-amîndoo dă flori, și-a-nĆepu ³⁵⁾ să să roaĆe dă dafin: « dășkide-te, dășkide-te, dafine ! », nu s-a mai dășkis. A zis Ćă vîntu ³⁶⁾ n-a mai bătut-o, da dă voinic ³⁷⁾ n-a mai zis, c-o sărutase.

Și-atunji nu s-a mai dășkis, c-a sărutat-o voinicu. A rămas fata pină zioa, a văzut-o și soarle-atunĆi !

— Ei, acuma mă iei să mă duĆi acasă la tine !

— Nu ³⁸⁾, ieu sînt obligat și jurat să te duc la cutare om ³⁹⁾ ca să-m dea drumu și mie să mă duc în țară la mine.

²⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁵⁾ Pov. ridică stînga. ²⁶⁾ Pov. arată înainte cu mînile. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁸⁾ Pov. dă mînile în lături. ²⁹⁾ Pov. pune stînga pe masă. ³⁰⁾ Pov. pune stînga pe masă. ³¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³³⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ³⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

— Cum, să poate? Pentru ce te-ai luptat? Tu trebui să mă iai, să mă duci acasă la-mpărățîii tale, unde locuieș-tu.

Dă fapt, plecase dă la curte-mpărătească și trebuia să vie ⁴⁰⁾ îndărăt. O duce fata la diavol și i-o dă-m primire. Diavolu imediat l-a dăzrobit, și i-a da drumul ⁴¹⁾ să să ducă la curțîli împărăteji, dă unde plecase.

Cînd îl vede-mpăratu, și vede ce-a făcut și ce-a dres iel, și-i povestește iel cu fata asta dîn dafin, acu foc și pară-mpăratu că di ce să facă iel treburle-astea, și să i-o predea zmeului încît să fi adus-o dă soțîie lui, băiatului, nij dă cum s-o dea zmeului.

S-apucă împăratu și-l trimete-ndărăt la zmeu ⁴²⁾ să i-o aducă imediat acasă ⁴³⁾. Plecară bietu băiat. Cînd a plecat n-a mai nimerit locurile-alea ⁴⁴⁾. Nemerind iel în alte pustietăți, cîn trece vama ⁴⁵⁾ în pustietățile-astea, a intrat unde ie tinerețea fără bătrînețe. Iel nu mai îmbătrînea niçiodată. A uitat ⁴⁶⁾ și dă fata dîn dafin, a uitat și dă-mpărat, iel urma p-acoló-ntinerea mereu, nu mai să-mbătrînea, cum sunt ieu⁴⁷⁾, to tinăr. Într-adăvăr lucru, că iel vînătoarea nu și-a lăsat-o.

Urmind înainte iară, după ligioane, i iese o căprioară ⁴⁸⁾ și urmează după ia, aproape să dea să puie mîna pă ia . . . ⁴⁹⁾

« Măi, ce frumoasă ie, să n-o-mpușc ! »

Și-l minte, și-l minte, și-l minte, și-l trece hotarli, cum a trecut hotarli acoló, a-nțepu să-mbătrînească iel ⁵⁰⁾. Cît umblase iel pîm pustietăți, și-nțepuse să bătrînească iel săracu, cărunt, cîn vede iel așea cărunt, s-a mai topit ⁵¹⁾ încă o o bucată. Căprioara-a dispărut. Acum și-aduce-aminte și dă fata ⁵²⁾ dîn dafin, și dă-mpărat . . .

« Cun să fac ieu să-m îndrumez ⁵³⁾ drumu care-am găst dafinu ? ! Să dau în rostu fetii ».

⁴⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴¹⁾ Pov. indeamnă, cu stînga. ⁴²⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴³⁾ Pov. pune stînga pe masă. ⁴⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁴⁵⁾ Pov. arată înainte cu arătătorul stîng. ⁴⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁴⁷⁾ Pov. duce stînga la barbă. ⁴⁸⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ⁴⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁵⁰⁾ Pov. duce dreapta la barbă. ⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵³⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Întorcându-se-ndărăt ⁵⁴⁾ către-mpărăție, iacă dă Dumnezău și găsește dafinu. Dafinu iera dășkis ⁵⁵⁾ ca cînd îl fulgerase un fulger drept în doo ⁵⁶⁾, crescuse mușki pă iel . . .

« O, Doamne-Doamne, ⁵⁷⁾ dafinu-ăsta țe curat, țe frumoz l-am lăsat, și-acuma s-a părăginit ! »

S-apucă și-l curăță frumos; după țe l-a curățit, strigă dă sus:

— Țe plată să-z răsplătesc, pentru țe mi-ai făcut binle-ăsta ⁵⁸⁾ ?

— Să-n dai direcția ⁵⁹⁾ să găses fata dîn dafinu care-a fost aič !

— Greu — iče — să treči iară la zmeu, că-ți ia capu !

— Să mi-l ia, că to mi-l ia-mpăratu dacă n-o duc !

Și i dă direcția și treče i-mpărăția diavolului. O ținea acolò ca o bucătăreasă dă-i gătea hrană pentru tozi diavolii care iereau, aproape rămăsese ca o sfintuliță . . .

Dă mizerie, nemaiscoasă-n lume, săraca ! Toată lumea să distra, și ia la pedeapsă-acolò. Imediat ⁶⁰⁾ băiatu sosește și-o vede.

— He, he-hei, băiete-băiete ! ⁶¹⁾ Greu să mai mă iai tu d-aiči ! Că cînd o veni zmeii acu, te face praf. Că n-are čine să le sîrvească, și n-are čine să le facă o mîncare să-i hrănească.

— Țe-o da Dumnezău ! — iel. Cu credință la Dumnezău.

Cînd a veni zmeii și-a da dă iel, l-a toca și l-a făcu praf. ⁶²⁾ A rămas fata to la iel, la tartoru zmeilor, o hi rămas și-n zloa dă astăzi, că io cu iei n-am mai stat și-am plecat . . .

Am încălica p-un fus

și la dumneavoastă v-an spus !

Inf. Iancu Durol; Bughea-de-Sus—Muscel la 7.X.1956; *culeg.* O.B., Al.A.; *transc.* Al.A. (13.IV.1957); A.I.F., mg 1288 a; *durata*: 15'.

⁵⁴⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ⁵⁵⁾ Pov. duce mîinile înainte. ⁵⁶⁾ Pov. schițează lovirea, cu mîinile. ⁵⁷⁾ Pov. dă din cap. ⁵⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶¹⁾ Pov. dă din cap. ⁶²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Odată iera un uom și iel iera fopt'e săracu, uomu, ș-ave vro șapt'e copii, uomu.

Și cînd îi înt-o bună zună, să gată d'e-ale . . . aliment'ele toc-poc, nu mai are¹⁾ ce să mai minînțe. Murise mama d'î la copii, numa bătrînu triie. Și cînd îi odată, zîce cătă copii iel:

— Nq dragu tat'ii — zîce — acuma-i în cale d'e pericol. Nu mai avem ce să mîncăm, absolut n'îmică, avem să murim dracului — zîce uomu. — Da — zîce — io în nopt'ea asta am să mă cășt'ig.

Și iel sta d'e-o lature d'e sat. Și cînd îi nopt'ea — prunčii să culcă tăț și — atunčea iel să ie și — acolo în satu ačela iera um boieriu — și merțe la boier' și fură tauru d'în grajd, îl duče-acasă, îl jupoaie d'e pk'ele, îl bagă-acolo la tocat tăt dărăburi și dă-i să margă ! Mîncă mai d'epart'e. Și zîce-atunčę boieriu, cîn dă d'îmin'eața raportu pazn'icîi ačeia, zîce:

— Toț'e marhăle s-aič, d'îcit tauru nu-i ca-m palmă !

— Cum ?

— Uită-așę bin'e !

Vin'e boieriu și scoat'e miliție d'e und'e iera ie și haide pin sat la control, în tăt locu. Ind'e să să ducă, ind'e să să ducă, coată, coată, čearcă, freacă: n-află n'îmică. Nu me la uomu ăla²⁾, la — Ioan'ea-l k'ema pă uom — nu me la iel, d'era d'e laturi d'e sat.

Cîndu-i odată-a triie uară — atunči să duče la iel, zîce boieriu:

¹⁾ Pov. neagă, cu stînga. ²⁾ Pov. neagă cu capul.

— Haidam și pi la Iuan'ea să ved'em nu cumva l-o fos pus pă iel păcat'ele oarecumva să facă iel purcăria asta? Să duce la Iuan'ea colo și dă:

— Bună zua.

— Bună zua. Nq — zîce — ce-i socot'eala?

— Uită-așă — či — nu cumva l-ai dus?

— Ba — iče — cum să nu? ³⁾ Io l-am dus.

— Și de ce, și cum?

— Păi — zîce — cum? Să perim d'e fome? Mă dai în jud'ecată ș-apă cum m-a condămna lejea, n-am io ce face ⁴⁾.

Așă, atunci îl dă în jud'ecată pă Iuan'ę cu copii și cîn vin'e timpul la jud'ecată, copilu ăla măi micu, care-l ave măi mic — cam d'e vo șapt'e-opt an'i iera copilașu — nu să lasă d'e tat-so n'ișcum, numa să margă și iel la jud'ecată, să vadă cum îl jud'ecă pă iel lejea. Mę la jud'ecată dară, bun înțăles. Atunčę îl jud'ecă lejea că: cap dir cap — ad'ică șt'iț cum fi asta: cap dir cap. Așă. Zîce copilu-atunčea:

— Nu-i dreptu ! Nu-i dreptat'e, cap dir cap. Či nu-i cap dir cap, či noi sint'em șapt'e inș, cu tata opt, și cîn more iel, murim tăț ⁵⁾ dracului ș-is op capuri, numa unù !

Če:

— Auleo ⁶⁾ — zîce jud'ecătoriu — da, ai dreptat'e ! — zîce. — Mei cătă casă — zîce cătă bătrinu — mei cătă casă, t'e-o mîntuit leje, nu dai la n'ime n'imică, n'imică nu-s făc robie n'imică, t'e-o mîntuit lejea. Iar copilu-aiesta mic ⁷⁾ mi-l lăș mie aiči: aič și iel p-îngă noi pîn jud'ecătorie, iel are, vād c-are cap mai bun d'ecît a mn'eu, însă io l-îmvăț pă iel la școlă, ș-in timpul ăsta, io, iel are să rămlie-n locu mn'eu ⁸⁾, și iel li copilu mn'eu.

Zîce boieriu:

— Nu ! Mai am io un copil acasă — numai unu am — și-l duc și p-aiesta să-am doi, că puste-am două puste, și

³⁾ Pov. afirmă, dînd din cap. ⁴⁾ Pov. dă din umeri. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. duce stînga la cap. ⁷⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul stîng.

una-i dau la unu ⁹⁾, una la ăstalalt ¹⁰⁾. Și port prunții la școlă și oa fi copilu mn'eu.

Mę boieru-acasă, duče copilu d'i la uoim, duče pă bătrinu cu čielalt prunți, cu činč inși, ii duče-acasă pă tăț ¹¹⁾ șasă-i duče-acasă pă tăț și-i pun'e-apoi la porči — altu la porči, ¹²⁾ altu la uăi, altu la vači, pun'e pă tăț locu și bătrinu numa să șadă și să mînče, că-are če minca.

Boieriu-n timpu-aiesta, pōrtă prunții la școlă. ăsta iera atita d'i mîndru, d'e pă pomîn'eală iera d'e mîndru, a omului; a lui — a boierului — iera mai smînat, mai așe. Și imvăța atita cart'e, d'e dōu-uori cit ista. Bun înțăles, după če-o ieșit copilu mărișor — la șapt'eșpe, optișpe an'i — pi la școli, p-acolo cu domn'ișoarele-ncoače, cu domn'ișoarele-ncolo ¹³⁾, fet'ele, cîn l-o văzut:

« Aiesta-i dad dracului, aiesta-i bun, fain băiat, mîndru băiat ! »

— Și sint'eț fraț ?

— Da ! — că iera p-on nume, că boieru l-o mutat pă numele lui ș-îs p-on nume.

Ei, cîn întermină prunții cu școala, vin acasă ¹⁴⁾.

— No dragu tat'ii, ăcuma să vă căsătoriț ! Unu d'intră voi care vreț.

Bun ! Atunče če să-ntimplă ? Ziče ăsta, lipitura, ziče:

— Tată, io nu mă căsătoresc nant'e la frat'e-mn'eu — c-amu iei ierau fraț. Ziče: — Mai naint'e, să căsătoreșt'e frat'i-mn'eu, apoi mă căsător ieu, ¹⁵⁾ la urmă.

Umblă boieriu pețitor' cu fečioru lui propriu care-o fost a lui aprōpe-on an d'e zile, pi la cit'e fet'e-o șt'iut iel — la domn'ișore dară bunințăles, n-o fo iel țăran, o foz domn — cit'e fet'e-o șt'iut, până cîn ii la anu, atunș iș tăln'eșt'e-o fată și-i spun'e verd'e la boier', ziče:

⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. ¹⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul drept. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ¹²⁾ Pov. enumeră pe degetele dreptei. ¹³⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. dă capul înapoi pe spate. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept.

— Țe dumeata — ițe — umbli cu fečioru-aiesta ¹⁶⁾
— zițe — a căsători? Că — zițe — cit'e fet'e sint'em noi d'e
la lițeauă și șt'im pă ălălalt, pă frat'i-so ¹⁷⁾ nu vin'im niči
unu după ăsta: ăla-i mai frumos! Și de țe nu umbli cu ala,
că mem după iel tăt'i!

« Ai — zițe ista, boieru, să-nfionțază și să bagă o răutat'e
în iel ¹⁸⁾ — cum Dumn'ezău, da, cîn drac l-oi însura pă ăsta? »

Merje-acasă și cînd îi nopt'e — a două nopt' — zițe cătă
iel atunče boieru:

— Noț dragu tat'ii — zițe — ori rămii aici ¹⁹⁾ la asta bogăție
ori mei d'incólo la țeșilaltă bogăție — că tăt om fel iera
bogățile, puste — și.

Zițe:

— Tată, io mă duc acolo. Dumeata rămii aici și io mă
duc acolo.

Bun! Merje copilu la țeia d'incólo — la țeia bogăție —
și iel rămîn'e-aicē. Cîndu-i țe șt'iu io, la cit'eva zițe, înt-o
bună d'imin'eață, ascultă dară ca boieru d'im pat, s-aud'e
în tăn'ear — cum zițem noi p-aici — s-audă clopotu tră-
gîndu-l ²⁰⁾ să să scole birisii să deie la vit'e, să adipe, să țe
șt'iu io, să margă la lucru, nu s-aud'e n'îmic! Ascultă
boieru d'im pat pat să s-audă cucoși cîntînd — c-ave gâin'i
bogate — nu cîntă n'îci-on cocoș! Ascultă boieru să s-audă
cîn'i în curt'e, să s-audă oarețeva porumbe, să s-audă
oarețeva g'id'ican'ie: n'îmică, ca-m pămînt! Nu să mai
aud'e. Zițe copilu — coată la țeas, ²¹⁾ să uită: i uara cînči:

« Cum Dumn'ezo în timpu-aiesta nu s-audă n'îmică? »

Mai stă, mai stă iel în pat și să scoală, să-mbracă și
merțe la iștalău și-află calu lui legat — în'e l-o legat asară — în
iștalău, și în iștalău altă n'îmică. Mai coată pîn țelea iștalăuă:
n'îmică! Niș pisică, niči, n'îmică cu on cuvînt, numa mușt'e,
altă n'îmic — d'e-ațea d'i pă păreț. ²²⁾

¹⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁷⁾ Pov. arată înapoi, cu arătătorul drept. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁹⁾ Pov. lovește cu pumnul drept în genunchi. ²⁰⁾ Pov. schițează tragerea repetată, cu dreapta. ²¹⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul drept. ²²⁾ Pov. se uită sus.

Zițe:

« Ațeia tãlhari care m-o jefuit pã min'e-așe, nu ezistã pã globu pãmîntului ! cã mn'i-o dus cu uamen'i cu tãt ²³⁾, cu țoc-poc, cu cãruțe cu tã-tã-tãt țe-o fostu-n curt'e, tãt'e le-o dus. »

Cînd îi dimineată, și d'i bunã zua, sã scõl-a mn'eu, sã suie pã calu lui și întinde-o ! Iera drum pã un'e-o mãrs atita spur d'e iosag ²⁴⁾, și cãruțe, și mãșin'i, și țe șt'iu io țe. Merje vo tri zile fečioru.

Și cîndu-i la tri zile, ved'e-on uom șezîn la tri uoi, um bãtrîn, p-o prãpastã d'i coastã uritã, pã, șt'i, stanu ²⁵⁾ d'e pk'etri. Zițe:

« Țe Dumn'ezo i-ala, uomu ala, stã pã stanu ăla d'e pk'etri, șezîn la tri uoi: nu are mai mult'e, numa alea tri uãi ? c-alte nu sã vãd, numa-alea tri uoi, cu o bitușã-n spat'e. Zițe, sãmãleșt'e iel:

« Pim pustie tri zile-am vin'it, da io uom n-am gãsît, d'i fel, n'îmic, n'îmic, n'îmic ! Ȃl nu-i uom ! »

Vin'e pruncu pîn la iel și zi:

— Bunã zua, Dõmn'e !

— Sã fi sãnãtos, sfinta D'ireptat'e ! — acuma lui i puseșã nume fiscarășu-ațeala ²⁶⁾, nu mai l-o k'emat pã iel cum l-o k'emat numele d'e bot'ez, i-o spus lui, i-o pus num'e: sfinta D'ireptat'e, la copil, ș-așe i-o rãmas numele. Zițe:

— Dõmn'e — zițe — nu cumva ai vãzut p-açi trecîn un cumvoi d'i an'imate ?

Ȃi:

— Nu fi supãrat — bãtrînu șt'ieț fort'e fainã cã-i supãrat, țe — nu fi supãrat ! O vin'it socru-to dupã ale tale, dupã toat'i, ca sã-z dejie-atita zestre cu fata cîtã ai și tu, ca sã nu fie fata blamatã ²⁷⁾ cã « tu, tu n-ai avut numa cîrpa-n cap și cîtã-avere-am avut io ! »

Atunçi:

— D-apu-ncãtro ? — zițe bãiatu.

²³⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. subliniazã, cu stînga. ²⁵⁾ Pov. se ultã sus. ²⁶⁾ Pov. aratã înapoi, cu arãtãtorul drept. ²⁷⁾ Pov. subliniazã, cu mînile.

— Țin'e numa drumu, că ieste drum — zîce — pină-acolo cîn vi-s tiln'î.

Ie fečioru cu calu și dă-i drumu, dă-i drumu, dă-i drumu. Cîn i-a dōua zi d'imin'eața, atunçi ajunje — iese d'int-o pădure — ș-ajunje la preávăt, la țară ²⁸⁾. Iac-aiçi on drum asfaltat, cum îi și d'î la Bucureș la Orad'e, pă mn'ijlocu pustilor. Și prima loc, açi la dreapta ²⁹⁾, iera tot-avuția lui, a fečiorului, iară la stînga ³⁰⁾ totă-avuția fet'ii, a mn'ireși. Mę iel și dă mîna cu ai lui și-i-ntreabă cum o umblat, ș-or făcut, n-or pățit n'îmică. Și mę și dă mîna și cu-a fet'ii, și zîce:

— Bin'e ! Da — zîce — socru in țe loc stă ?

— Pfăă ! — zîce — stai, că pin la socru-to aij mai ieste — țe — cale d'e șasă kilometări, pă pustă ³¹⁾ drep naint'e pă drum.

Atunçi a mn'eu strinje calu și dă-i bătaie ! Și cîndu-i la un loc, ved'e-o casă ; n-o fost altă casă, numa-acę. Duče colo, dă :

— Bună zua !

— Bună zua ! — Nę, socru-so cîn îl ved'e : — Eei, jun'ere-zîce — ai vin'it la min'e ?

— Păi — zîce — dac-ai vin'it și m-ai păcălitu, me-ai adus totă avuție — zîce — aiçi, măi, să viu după avuție mę !

Nę, să pun la masă — dă pălincă, cum avem și noi acuma — beu, petrec, cîntă tri zile și tri nopt. Tă mîncă și beu. Da d'e, d'î mireasă nu mai vorbeșt'e n'îme, că ind'e-i mn'ireasa, o să vadă iel tare fată p-açi, d'icit baba lui și iel numa, socru-so.

Atunçi țe să vez ? Zîce mn'irele :

— Bin'e, socrule — zîce — d'e tri zile bem și mîncăm, da mn'ireasa ³²⁾ io cu uok'ii n-am văzut.

— He-heeei, dragu tat'ii ! Îi uom ala care-o ved'e mn'ireasa !

²⁸⁾ Pov. netezește cu stînga, schițînd șes. ²⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁰⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³²⁾ Pov. se uită spre dreapta.

— Cum — zițe — mai grozav d'ecit min'e?

— Hm! Stai — zițe — c-ai s-o v'ez ș-ai să t'e scirbeșt'ii!

Odată me bătrînu acolo ind'e șt'i iel și aduce doi bărbaț, hoheri d'e-ațeia urîț, grozavi. Să bagă-acolo-nt-on bechi³³⁾ larg, maare! Scot'e di colo um butoiu d'e-o činj mii de kilograne, butoiu, gol, scot'e-afară pă trept'e și il dă afară³⁴⁾ și ie a mn'eu, dragu mn'eu, două čiocan'e și hai cu čercur'le afară d'i pă butoiu, joș cu iele. Scot'e d'i colo o bală d'i șerpe n'epomen'it d'im butoiu.

— Če, socrule, d'oră asta-i mn'ireasa?

— Asta, dragu tat'ii.

— « Auleoo — zițe — mai bin'e mă vu făče mama cit'e-o bucată, d'e să pățāsc lucru ieșta! »

Să scirbeșt'e și i să-ntorc perii pă cap îndārăp.

« Cum, domle, să am io mn'ireasă³⁵⁾, uom ca min'e, d'e asta? » Ziče:

— Auz, jun'ere! — ziče. — Ai un cal cu șapt'e irime? Iče:

— N-am io cal cu șapt'e irime, d'ecit calu-aiesta a mn'eu—ziče:

— Io — ziče — am o iapă — iče — cu șapt'e irime, da — iče — am t'eamă că n-o pot'e duče! — atita o fo d'e greș.

Atunčē— n-are iel če făče—vin hoherii ačię doi și ie șerpoaia ațeia ș-o-mvăleșt'e după cal d'i două uori d'e ruata³⁶⁾ ș-o l'eagă cu coada și cu capu aiș pă șaua așe³⁷⁾ d'iasupra și să suie a mn'eu pă cal. Oamen'ii lor o plecat nainte, n-o așt'epta pă iel acolo, iel o băut ș-o mīncat.

Vin'e, vin'e, vin'e, vin'e iel. Iel șt'ieș mai mult'e limbi fečioru — e, uomu umblat, cu școli, o-mvățat și șt'ieș mai mult'e limbeș — aud'e iapa rīnk'ezīnd, vorbind cu calu, ziče:

— Nu t'e duče tare, frat'e — ziče — că io, i-o bală d'e șerpe pă min'e și nu mă poș mișca, rău mă duc — ziče iapa.

³³⁾ Pov. se uită la stīnga. ³⁴⁾ Pov. arată spre stīnga, cu stīnga. ³⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁶⁾ Pov. descrie un cerc, cu mīnile. ³⁷⁾ Pov. pune in cruce arătătorul stīng și drept.

Ielu-nțăleje d'i pă calu că țe vorbiră caili. Num-oleacă mai merge iel pint-o pădure, să dă jos d'i pă cal, fečioru, singur, să dă jos d'i pă cal. Zițe, să gînd'eșt'e iel:

« Aič ³⁸⁾ am să stau păn la d'imîn'eață — cu povoara asta nu poț'e meș — stau păn la d'imîn'eață. Iarbă ieste la cai și stau aici, mă culc aci în pădurea asta ».

Atunția iel, după țe să dă d'i pă cal jos, leagă caili aici d'e-on, on lemn și meș să caut'e d'e, d'e-ale gurii, d'e apă în caz că mîncă čeva, să șt'ie ind'e-i apa, « și vin'e noț'tea — sămăleșt'e — și nu mai aflu apă, și mîncă čeva, ș-atunče țe facu? »

Meș și imediat dă aci ³⁹⁾ d'e apă, și. . .

« E, taș că-i bin'e, apa-i aproape. »

Pă cîn vin'e iel d'i colo d'i la apă, domnule, la cai iștalău ⁴⁰⁾, ieșli, o cameră înt-on colț făcută gata, sobă d'i, d'i-ncălzit ⁴¹⁾, pat așt'ernut gata, tăt ce. . . *)

No, ș-acuma, cu patu, patu ieste așt'ernut, iel numa să să culče. Zițe:

« Dōmn'e, ačesta om, pămînt'ean, d'e cîn plecai la apă să beu și pănă vin'ii napoi, n-o ieziștat pui d'e om să facă ačesta lucru! » sămăleșt'e iel.

Atunče iel, obosît, mîncă čeva și meș și bea apă și vin'e și să culcă, uomu, bunîntăles, năcăjit, cu balauru ačela, cu șerpoaia ačeię, mai vut-o vrę să fi mort. Da iel să gînd'eș mul la bătrînu. Zițe:

« E, če mi-a da Dumn'ezău, mă, ia să sufăr: să faci o sută d'e buboi, mă, ai să-i poț pînă să gată! Să gată iei odată. »

Atunči če să vez? Să pun'e-a mn'eu și să culcă ⁴²⁾, mort, dōrme. Cînd îi odată, să pomen'eșt'e iel, numai d'eșk'id'e uăk'ii ⁴³⁾ — nu să mișcă — numa d'eșk'id'e uăk'ii. Atunči ved'e-o scumpă d'e dōmnă aci lîngă iel, pă fața pămîntului alta mai mîndră n-o egziștat! Iel, cit să zgromod'eșt'e-o-lecuță, i-napoi șerpōie. Zițe:

³⁸⁾ Pov. se ultă la dreapta. ³⁹⁾ Pov. se ultă la stînga. ⁴⁰⁾ Pov. ridică dreapta. ⁴¹⁾ Pov. subliniază cu dreapta.

^{*}) Întrerupere pentru schimbarea benzii.

⁴²⁾ Pov. închide ochii. ⁴³⁾ Pov. deschide ochii.

— Lasă, m-ai păcăli tu pă min'e, acuma nu mă mai t'em ⁴⁴⁾ d'e t'in'e mai mult ! Acuma să-s fac bucata !

Acuma, a mn'eu să pun'e pă burtă așe și pun'e mîna așă ⁴⁵⁾ la cap. Și nu doarme, corcoale așe numa-n git, iel, d'e jmeker, face că: *hrra* în git. Atunče ie să scoală napoi, și ie obosită, să pun'e napoi d'e lungu pingă ielu — iese d'im pk'ęlea ⁴⁶⁾ ai d'e șerpe, domn'isoara, și să-nt'ind'e pingă iel. Ie s-o uitat și ie a dormi. Iel s-o sculat mereuaș — focu ard'ę d'e numa strună — s-o sculat d'i colę mereuaș și iel s-o minat, puz mîna ⁴⁷⁾ pă pk'ęlea ai d'e șerpe și mîna țop ! cu ie-n sobă. Atunči ie s-o trezit, fata. Ziče:

— Aoleo, sfinta D'ireptat'e — ziče — ai făcut rău odată.

— Cum ?

Ziče:

— Pintru min'e ai să mori odată ! — spun'e fata. — Da — ziče — io-oiu lupta, dac-oi put'ę, ca să nu mori.

Nę, acuma iel voios ⁴⁸⁾ și pă su șorele-n lume altă fată mai mîndră ca a lui ⁴⁹⁾ nu ieste. Vin'e-acasă — asta iera simbăta sara — ajung acasă. Cum fi običeiu pi la noi, dumin'ica mărg la biserică. Acuma iel, ca să-l vadă poporu și lumę, flăcău și iel frumos, da o fată d'e-aia nu are n'ime-n lume, d'icit iel, mîndră, iče că meș la beserică. Fata-i spun'e:

— Du-t'e la biserică, ieu fac d'e-ale gurii, și cînd fi vin'i, i prinzi.

— Nu, că numa cu min'e să mei ! Męm împreună.

— Nę, haidă ! Io — ziče — aj lupta cit aș put'ę ca să nu mori pintru mine.

Ba, că iel n-are bai dă ęe męre, d'e m-on ęeas, numa să șt'i că iel are « să șt'i lumęa că n'evasta asta frumoșă i-a meș ».

Să duc a mn'ei la beserică. Bunințales, oamenii care iera lontru, nu șt'ie c-a lui-i, o ba, însă care iera afară d'e i-o văzut vind, ačeia șt'ie că-i a lui, să țin'ę d'i iel. Să bagă-n lontru, colo toță lumea, put'ę spun'ę popă că-aleluiá, aleluiá colo,

⁴⁴⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁴⁵⁾ Pov. pune brațul drept pe frunte.

⁴⁶⁾ Pov. trage înapoi, cu dreapta. ⁴⁷⁾ Pov. apucă, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁹⁾ Pov. ridică arătătorul drept.

că nu să uită n'ime la popa, d'icît la n'evastă: iera frumoasă păstă, păstă limită !⁵⁰⁾ Zițe și — ăla iera la beserică⁵¹⁾, frat'i-so, cu tată-so, iera la biserică și iei, amîndoi. Și cîn ies d'im beserică, uamen'ii, ies toț, ie vin'e la iel, n'evasta, n'evasta lui, vin'e la iel, să țin d'e min'e, vin cătă casă. Frat'e-său îl ved'e, zițe:

— Tată ! Io, dacă nu mi-o, nu faș ceva cu frat'i-mn'io⁵²⁾ să iei d'i la iel muierea-açe frumoasă, io mă spînzur și n-ai haznă d'e min'e !

Acuma ce să facă tată-so ? Să lupt'e pentru iel să nu-l skepe.

— Haidă, mă, că fac !

Să vaieră — cum m-aș văiera cătă dumnealui⁵³⁾ și cătă dumnealui.

— Ce probleme să-i dăm, ca să nu poată iel cășt'iga, fače problemele astea, ca să-l dăm afară d'e-aicea și po, fata n'e rămîn'e nouă.

Atunče, să duče — cum aj me la Binș⁵⁴⁾ dară, pōt'e-o fo mai aprōpe uorașu — duče la n'ist'e advocaț d'e-aia, boieri dar bunințăles preț'in'ii lui, să vaieră cătă ceia:

— Uită, așă, așă !

— Țț ! Lasă că-l fačem noi d'e doi lei.

— Cînd ?

— Uită-așă: vin'e la iel acasă a tus tri, tri advocaț și să-l k'emi la noi, să-i dăm im porunči. Dacă nu pōt'e-mpin'i, gata⁵⁵⁾. I tiem capu !

Hoherii iera aci. Bunințăles, cînd îi odată, mină după iel kișbirău — cum spun'e la noi — mină după iel kijbirău și vin'e colo. Zițe:

— Uit'e, dragu tat'ii, după ce-am minat după t'in'e: are-on domn d'est'ia trabă cu t'in'e — zițe — nu șt'iu ce.

Vin'e domnu d'int-o cameră și-i spun'e:

— Ascultă, mă ! Tu ieș copilu cutare ?

— Da !

⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. arată în jos, cu arătătorul sting.

⁵²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵³⁾ Pov. arată cu capul către îng. Pîrvănescu.

⁵⁴⁾ Pov. se uită la dreapta. ⁵⁵⁾ Pov. ridică dreapta.

Zițe:

— Vez d'ealu acela? ⁵⁶⁾

— Văd.

— Ie — ițe — cam o sută d'e hectare d'e pământ.

— Da.

— Tăt îi pădure: pă d'im'in'eață să fi toată pădurea ace fasonată, toată pusă-n grămez tătă, crengile tit'e grămez înt-on loc, și tăt d'ealu acela arat, sămănat, și la d'im'in'eață să vi la min'e cu doi tețț — cum spun'e la noi — cu doi popușoi, fript, d'in nopt'ea asta ⁵⁷⁾. Amu-l ari, amu-l samen'i, amu l-aduči, amu să, să fie d'e fript.

Bun! N-are iel țe fațe, me cătă casă, spun'e la fată, la n'evastă-sa:

— Țe-z deđ'e-n porunji, mă?

— Uită-așa, așa, așa. . .

Ți:

— Culcă-t'e și dorn'i fără n'ici-o grije! La d'im'in'eață-i me și ți-i culeje și-i duče și-i frije și-i duče la iel.

Așa o și făcut. D'im'in'eața, numa o mărs ș-o cules. Așa o fos cum o zis ieși: făcut bucăț, tă-tă-tăt-tăt arat, sămănat ș-acuma-i tețk'iu d'e fript.

Me și culeje doi porumbi și-l duče la iel și-i minincă.

— Ascultă, mă! — zițe. — Nu mai mi mai mult kijbirău la t'in'e, d'icît min'e, astară înt-asta cum ai ven'it asară, să t'e prezintă aci — spun'e alalalt domn, ⁵⁸⁾ a doile.

Cînd îi sara, să prezintă înapoi copilu și, la iel, și i spun'e, zițe:

— Mă! Vez tu d'ealu ăla?

— Da! Văd — ițe.

Atuncea spun'e ălalalt:

— Țeialaltă îi dă — zițe, a triile; șt'i, iei o făcut mai multe probleme și ista o vrut să-i deje una, ȇla o spus că să-i deje alta.

⁵⁶⁾ Pov. se uită înainte. ⁵⁷⁾ Pov.dă din cap. ⁵⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— Şt'i ce, mă? — zîce, atunci repetază înapoi a dîouară, ăsta. — T'e duçi în tîrgu — în tîrgu d'e vit'e — cumperi o vacă a fâta, da să fet'e-n nopt'ea asta ⁵⁹⁾ vaca: viţaua aţeja ⁶⁰⁾ care fată vaca-n nopt'ea asta să să facă-a fâta viţaua şi pă d'imîn'eaţă, să fac să fet'e viţaua viţâl, să mi-aduçi popricaş d'in iel la d'imîn'eaţă!

Çin'e Dîmn'e pot'e face astà? Mę a mn'eu în tîrg cumpără-o vacă a fâta — ce-o fâta ia, nu şt'iu io, şi çin o fâta ia, numa a fâta-i vacă. Spun'e cãtã muiere, cãtã n'evastã-sa:

— Culcă-t'e şi dorn'i fãrã grije.

Sã culcă. Cînd îi d'imîn'eaţa, zîce:

— Scoalã, cã-i viţãlu d'e dîouã lun'i! — o şi fâta viţaua, fãtatã d'in nopt'ea asta, iesta o grijit az nopt'e o fãcut a fâta, o fâta înapoi d'imîn'eaţa, i d'e dîouã lun'i ⁶¹⁾ viţãlu! Şi-l omoarã şi duçe popricaş la domnu d'in iel. Zîce ălalalt, a triile, zîce:

— N'îmicã n-as fãcut, da — zîce — sã vez ce poruncã-i dau io, ala n-o pot'e iel împlini! ⁶²⁾ Zîce:

— Ascultã, mã! Mîn'e sarã — zîce — pã timpu-aiesta, vii sã-z dau io-m poruncã.

Cînd îi sara, mę la iel ş-îi dã-m poruncã.

— Ascultã, mã! — zîce. — T'e duşi la Dumn'ezo şi çeri la iel — zîce — bituşe — şt'iţ ce-i bituşe — çeri — îce — bituşe sã mã culcu-n ie, şi — zîce — sã-m deie doi caş ş-o oalã d'e jint'iţã, c-are uoi — cã iel o şt'iut iosagu ⁶³⁾, çela o şt'iut cã ăsta nu pot'e mę.

Vin'e şi spun'e la fatã, la muiere-sa:

— Çe spusã?

— Uitã aşa, aşe. . .

— Pi — îce — sui-t'e pã calu! Sui-t'e pã calu tãu — zîce — şi in'e t'e-ai tiln'it cu bãtrinu ⁶⁴⁾, şt'i?

— Da!

— Du-t'e pîn la iel, cã tãt acole-i ş-acuma — îce — cu uoile.

⁵⁹⁾ Pov. loveşte masa cu arãtãtorul drept. ⁶⁰⁾ Pov. aratã înainte, cu arãtãtorul drept. ⁶¹⁾ Pov. ridicã arãtãtorul drept. ⁶²⁾ Pov. schiţează ştergerea, cu dreapta. ⁶³⁾ Pov. aratã înapoi, cu capul. ⁶⁴⁾ Pov. aratã spre stînga, cu stînga.

Suie-a mn'eu pă cal ș-il strinje calu bin'e și, *fui*, îi la bătrinu imediat — Dumn'ezo o scurtat cale, o fo mai scurtă.

Çe:

— Bună zua, Dõmn'e !

— Să fi sănătos, sfinta D'ireptat'e ! — zîce-ai vin'i după bitușe? — bin'e-o șt'iut bătrinu.

— Da — îce — am vin'i după bitușe și — îce — după caș și după jint'iță.

— Îz dau — îce — că am bereket⁶⁵⁾, numa — zîce cătă iel — t'e duçi cătă casă și spun'e la taică-tău că și iel — zîce — să margă-n tirgu, să-n cumpere-o vacă a făta și să fet'e-n nopt'ea asta și — zîci — d'im vițalu ațeala să-mi aducă și mii popricaș, că l-așt'ept la d'imin'eață la t'in'e-acasă⁶⁶⁾ — îce.

Iel aveț acasă, aveț mōră d'e burgândăi — șt'iț çe-i moara de burgândăi — aveț mōră d'e burgândăi, cu motor, umbla. Hoherii aței doi iera aici. Cîn vin'e iel dimineața cu popricașu:

— Poftiț⁶⁷⁾ — cu, cu cașu și cu bitușe la iel să să culce dară pă nopt'e-n ie, pun'e hoheriu mîna pă iel jip⁶⁸⁾ îm mōra-ațe d'e burgândăi în cuțitele-alea: prav ! l-o făcut și pulbere !

Zîce:

— Nu s-o ales d'i iel absolu n'îmic.

Bun ! Amu, trăbuię să viie bătrinu min'e să-i facă ista-n napoi çe i-o făcut čela. Cînd îi d'imin'eața, să scoală fečioru d'e-acasă, cîn să dă în zările d'e zuă, iel să scōlă d'im pat, și bătrinu i-açi ! Ițe:

— Scōlă-t'e, sfinta D'ireptat'e !

— Dõmn'e — îce — m-am sculat !

Zîce:

— Du-t'e până la taică-tău și spun'e-i să mi-aducă și iel popricașu — îce — d'im vițalu care i-am promiz io — zîce — să mn'i-aducă — îce — aducă și iel mn'ii, i-am dat, i-am făcu lui tri întrebări — zîce — să mi-aducă și iel mii numa d'int-una, dacă-m pōt'e face.

⁶⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁶⁷⁾ Pov. întinde stînga înainte. ⁶⁸⁾ Pov. schițează aruncarea în jos, cu stînga.

Mere iel. Cînu-l ved'e čeia, îng'iață.

— Cum, Dumn'ezo, măi, îl țiparăm în mōra d'e burgăndăi și l-o făcut prav și tăriță și iacătălă-i întreg, nu-i zgirięt măcar înt-on loc⁶⁹⁾ să fie zgirięt ȝre ind'e. Cum Dumn'ezo asta? Să ȝoat'e? — hăla bătrînu, pă tată-so acasă.

— Če-i, mă?

— Uită, așă, așă, așă: — ziče — spusă Dumn'ezo alduitu — iče — să vi păn la iel.

N-are iel încătro, vin'e. Če:

— Bună zua, Dȝmn'e!

— Să fi sănătoz, mă! — če. — Adusăș-îm popricașu?

— Dȝmn'e — iče — n-am putu fače.

— Cum n-ai putut fače? Da cum ai șt'iuț čere?⁷⁰⁾ Ad'ică d'i čerut, čei, da d'i făcut, nu ȝoț fače? — či. — Du-t'e cătă casă⁷¹⁾.

Mę uomu cătă casă — iei rămîn napoi mai d'epart'e. Cîn o sosit bătrînu acasă, după če s-o băgat în casă, s-o așezat pă scamn, ziče cătă sfînta D'ireptat'e, cătă fečior, iče:

— Du-t'e pănă afară, coată cu uok'ii să vez acolo — iče — ind'e stă tată-to, să vez cumu-i.

Mę copilu și coată-ncolo și ved'e-acolo o hopătaie d'e foc, *phă!* să ved'e lume dę foc și d'e pară și d'e fum. Iče:

— Če văzuși?

— Dȝmn'e — ziče — ard'e casa tat'ii — ziče — așa o hopătaie d'e foc, d'e să rupe para pi la jumătat'e⁷²⁾ d'e-on kilo-metăr — ziče.

— Du-t'e să vez amu — iče cătă iel.

Mę napoi și să uită și vin'e și-i spun'e.

— Če văzuși?

— D-apoi — ziče — pă tata — iče — și pă frat'i-mn'io — ziče — îi văzui — ziče — ca doi tăčiu'n'i îm miljocu cășii — iče — arși!

— Du-t'e, du-t'e napoi să vez če-i ved'e — iče.

Marsă-napoi și cotă și vin'i și-i spus.

⁶⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁷⁰⁾ Pov. arată înainte cu arătătorul stîng. ⁷¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul drept. ⁷²⁾ Pov. se uită sus.

— Țe văzuș? — zîce.

— Dòm'n'e — îce — ind'e-o fo casa tat'ii, i iarbă pînă-n, pînă-m briu ! — ce. — Pașt'e gișt'ele săt'enilor — zîce — d'e-o fo casa tat'ii.

Îi gata poveste.

Inf. Șora Vasile; *Cresula*—Beiuș; *culeg.* O.B., în 24 sept. 1961; *transc.* O.B.; A.I.F., mg. 1883 b—1884 a; *durata:* 14'+13' = 27'.

De la cine o ști? « D-api ce, mai șt'iu io, d'e aproape 40 d'e an'i ! D'e-aiçi d'in sat, d'in țeialalt, bătrîn'i care-o murit. Pî la lucru spun'e sara. »

Ai mai povestit-o? « Numa astă iarnă d'e cit'e ori am spus nopt'ea-m baracă la lucru. »

S-a întîmplat așa? « D-api mai întrebi matale d'e mîn'e. »

Dar bătrînii ce spuneau? « Altu cred'e, altu nu cred'e. O fo ia cînva, cum o fos și războiu mond'ial, acuma-i poveste. »

Basmul nu are variante apropiate în materialul cunoscut pînă acuma. Episodul cu soțul invidiat pentru soția frumoasă și pus la sarcini extraordinare revine în alte variante ale acestui tip — Schullerus la nr. 465, citează 8 variante — și la alte 2 variante transilvănene ale tipului 461.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 93, arată că tipul despre soțul invidiat din cauza soției frumoase (465) este atestat în Biblie (David și Bathsheba) și este frecvent în Europa răsăriteană, sporadic fiind întîlnit prin India și Coreea, dar absent în centrul și apusul Europei

O-s c-o fost odată
ca ničiodată,
dacă nu m-aj da a povisti
ca um puriçe-a plezn'i
povesti în ie sară pe iş pe la noi n-ar mai h'i,
că nu-s de cîn povestili,
nij d'i cîn minčiuqli,
că-s c-o zî dõu mai încoače
d'e cîn să potcozeş mişta cu coajă d'i nucă
şi merş la sfinta rugă ;
Da d'i cîn mişta s-o beşit,
mai mul la biserică nu s-o primit
ş-au trecut pi lingă poartă pi la mini
ş-am prins-o ş-am bătut-o bini, bini
pină m-o-mvăţat şi pe mini.

O-s c-o fost odată um moşn'iagu ş-o babă. Însă moşn'iagu
čela d'în tinereşili lui cit o trăit iel, iel o iubit straşnic peş'tii.
Ş-în fiicari dzi, iel merş la mari şi duče cit'i'-o bucăţicâ
d'i mămăligă la peş'tişorii čeie mişţîţai — că sînt om fel d'i
peş'tişori mişţîţai.

Margin, ducîn mămăligă în fiicari d'imin'eaşă, iel o avut
timp d'i zeče an'i d'i zili cîn duče tăd'euna mîncari la peş'tişori.
Iacă într-o bună zi, o plecat moşn'iagu c-o bucăţicâ d'i
mămăligă la apă, ş-au văzut o grind'ėii mişţîţicâ. Cîn au văzut
grind'ėia-če mişţîţicâ, i-o dat o bucăţicâ d'i mămăligă sâ
mîninče, on copil treče pi pod, ş-o luat om bolohan ş-o vru
zvirlit drept aproape în grind'ėii, însă moşn'iagu o pus mîna¹⁾

¹⁾ Пов. pune dreapta pe masă.

pi grind'ei să n-o pălească cu bolohanu. Ş-atunçi o strigat:

— Măi băiet'e ! Nu Ț-i ruşni la obraz ca să zvii tu cu bolohanu, să omori tu peşt'işorii mn'ei ! Am să t'e prind ş-am să-Ț rump urek'ili d'in cap.

Însă băieţu o luat-o la fugă pi pod. Atunçi au spus grind'eiie cătră om:

— Dragă moşuli ! Ći bini vrei dumn'eta sâ-z dau io pintru binili cari mn'i l-ai făcut mii ?

Će:

— Nu vręu niĉi-on bini — dziĉi — ĉi bini pot s-aşt'ept io d'i la dumn'eta, dragă peşt'işoruli, cîn t'i vād că ieşt'i atita d'i mn'icuş.

— Ei — ziĉi — moşuli ! — ziĉi — nu-i n'imn'icâ — ziĉi. — Pintru binili cari mn'i l-ai făcut dumn'eta d'e nu m-ai lăsat să mă lovască cu bolovanu, am sâ-z dăruies şi io om bini dumitali. Mine d'imineaţă, cîn li vini — ziĉi — sâ vi — ziĉe — c-on sac, da să vi d'imineaţă până n-a răsări soarili, sâ vi tot în locu ista uni t'e-ai găsit astăz.

— Bini, dragu moşuli — ziĉi — am sâ vin.

Moşn'iagu o luat ş-o plecat acasă, ş-o mărs la lucru ş-o lucrat. Sara s-o culcat, dimineaţa s-o sculat d'i noapt'i straşn'ic, până n-a răsări soarili, ş-o luat on săcuşor ş-o plecat iară acolo-ş uni-o fost grind'eiie. Cîn l-au văzut grind'eiie, ziĉi:

— Ai vinit, moşuli ?

— Vinit !

Dziĉi:

— Țini sacu.

Au ținut sacu şi i-o dat om bulgur d'i aur. Ziĉi:

— Uit'i-t'i: iei sacu ista cu bulguru iz d'i aur şi îl duĉi acasă, şi-l strîngi bini ca sâ nu-l vadă nime, c-ari sâ-s prindă bini strajnic dumitali.

Iară moşn'iagu, văzin bulguru ĉel d'i aur, aşă d'i straşn'ic s-o bucurat, ş-atita-ave iel o dragosti strajn'ică într-insu — ave iel o lădiţă care țin'ę sculili lui — au luat şi l-o pus în lădiţa

ceia și l-au înk'is. Iacă, n'imn'ică vorbă, a doilez dzi iară d'imineața iar o plecat la mari. Cîn o plecat la mari, iar o fost grind'eię.

— Ai vinit, moșuli !

— Vinit !

— Țini sacu !

I-o dat om bulgur d'i mărgăritar'. Dziçi :

— Bulguru ista — dziçi — să-l iei sâ-l duçi acasă — ziçi — să-l stringi bini — ziçi — să-l încui une-ai pus și pi celălant. Și mine d'imineață să mai vi înc-odată, c-am să-z mai dau on lucru pentru binili care l-ai făcut.

Însă, n'imn'ică vorbă, moșniagu iară bucuros strașnic, o adus și bulguru čela care n-o văzut n'ime și l-o luat ș-o dus în casă, și l-o băgat în lăd'ița lui, însă pisti bulguri iel ave surčele. Nevasta o spus, či :

— Măi, bărbat'i ! D'i cîn sint'em noi amîndoi — ziče — nu t'i-ai sculat n'ichi într-o dimineață cum t'e-ai sculat într-aieste ddu dimineț ș-ai prins a aduči l'emn'i !

— Apâ — ziçi — dăi, măi babă ! M-am gînit și ieu că ți-s plăce somnu — ziçi — sâ nu t'i mai stingirez d'i pi somn, ca să dorn'i și tu oliacă mai mult, să mai fac și io triabă, că tu ai făcut d'istul.

— Bini, măi moșnege !

A triilea d'imineață s-o sculat și iar o plecat cu sacu. I-o dat om bulgur d'i-ad'imant.

— Stringi-l bini, moșuli, sâ-l pui tot acolo și la locu lui. Și mini d'imineață — ziče — să vi cu-o cofă după apă, c-am să-z mai spun čeva.

Iară moșniagu o strîns surčele ș-o pus pisti bulguru čel d'i-ad'imant și s-o dus iară și l-o băgat în ladă lingă čielanț doi, și surčelili li-au dus în casă. S-o sculat baba.

— Ei, moșnege ! — dziçi — vād — dziçi — că în fiicari d'imineață merj după l'emn'e-acuma.

— Apăi — ziçi — mai mărg și ieu, măi babă, c-apî pi urmă — ziçi — fi mai mere și tu în vo cit'eva d'imineaț.

— Bini, moșnege !

Iacă s-o dus la lucru, o mers la lucru, o lucrat. A doile dimineată, zîci:

— Măi babă — zîce — ma duc ieu în iez d'imin'eață s-aduc apă, că tu — zîci — nu poț — zîci — ieș trud'ită, ma duc să mai aduc ieu.

Či:

— Du-t'i, măi moșnege.

S-o dus la apă ș-o luat o cofă d'e apă. Însă grindeię s-o băgat în cofa cu apă. Zîci:

— Moșuli ! Ai să mă iei acasă. Și cum ai să mă iei acasă — zîci — ai să duči acasă la dumn'eta. Însă — zîci — nevasta dumn'itali, cîn ar să puii čeaonu d'i mămăligă — zîci — ar să mă găsască pi mini în apă. Însă — zîci — să nu ma strîgi, să ma iei să ma pui înt-om blid cu apă reče, și mă țli acolo în blidu čela cu apă reče, că — zîci — Doamn'i mul bini am să-s fac io dumn'itali.

Însă moșn'iagu o vin'it acasă cu cofa cu apă, însă grind'eię ira în cofă. Și baba o pus d'i mămăligă. Punîn d'i mămăligă, cîn o văzu că mișcă čeva²⁾ acolo în cofă:

— Vai d'i min'i, măi moșnege, oare če-ai adus în cofă d'i mn'ișcă? — Să uită baba mai bini, zîci:

— Vai d'e mine, măi moșnege, ai adus om peșt'ișor mn'icuz — zîci — păca d'i Dumnăzău — zîci — să-l omori, du-l și l-aruncă-l înapoi, pi mari.

Či:

— Nu ! Măi babă ! Dacă mn'i-o dad Dumnăzău norocu ista ș-am adus peșt'ișoru ista, am să-l pun într-om blid mari cu apă reče ș-am să-i dau d'i mincat, să vid'em cît ar' să criască iel, în cît t'imp ar să criască iel și cît creșt'e-om peșt'e într-on an d'i dzili.

— Bini, măi moșnege.

Însă la iel moșn'iagu ave tri copii. I-o spus:

— Drağii moșuli, și drağii tat'ii ! — zîci. — Să nu va pui păcatu — zîci — să umblaț la ačista peșt'e ! Că d'i umblaț la peșt'ili ista și l-iț omori, uni va stă capu, vă stă pk'ičioarli,

²⁾ Pov. rîdică stînga.

și uni vă stă pk'icioarli, vă stă capu. Va pun capu pi trunk'i, și va tai capu cu barda meș țe ascuțită.

Însă băieți o prins o frică strașnic și n-o vrut ca să umbli la blidu cu peșt'ele. O trăit peșt'ișoru acolo timp d'i-on an d'i dzili. Peșt'ișoru ira mîndru și frumos.

La un an d'i dzili, mn'ică vorbă, într-o sară s-o pus moșn'iagu cu baba la culcat; ș-au strigat pe la mn'ezî-nopti, zîci:

— Tată !

Au strigat moșn'iagu, zîci:

— Auz, măi, fimeii — zîci — cum să bat băieți čiiș și nu dorm. Măi băieș, culca-ți-vă, să nu vin ieu la voi !

Iară o mai auzit odată strigîn, či:

— Tată !

Či:

— Măi fimeii — či — du-t'i spun-li să culči, că dacā ieu mă duc și ieu o botă — zîci — li croiez — zîci — d'i nu mai pot !

Însă moșn'iagu s-o sculat d'im pat și s-o dus la băieș, s-o uitat: băieș dornș. Au vin'it înapoi, či:

— Vai d'i mini, čini m-o strigat pi mini « tată », că băieș mn'ei dorm ?

S-au pus pe margina patuli și s-au pus așă pi-o part'i, ș-au stat. A mai auzit odată strigîn, či:

— Tată !

Atunči moșn'iagu o ișit iar a doileș uară în čelantă odaieș.

Či:

— Čini vorbește cu mini și ma strigă « tată », și băieș mei dorm ?

Či:

— Vină mai aproape, tată, că — zîče — io t'i strig, d'im blid.

Atunči ș-au adus amint'ę d'e grind'ęie.

— Či dorej, dragu tat'ii ?

Zîče:

— Tată ! Du-t'i-n nuntru și spuni la mama să să-mvirtă cu fața la părete și să nu ieșă afară, că dacā-n ieșă afară, îi

praf și cenușă făcută tot. Și dumn'eta — ziçi — să vi încoați — ziçi — c-ai să-n ieș cu mini-afară.

Însâ, n'imn'ică vorbă, au ișit moșn'iagu, s-au băgat în casă ș-au spus:

— Măi fimeie ! Să t'e-mvirt cu fața la păreț'e, câ iești-o ninoročiri mari, nu știu čini m-o strigat, ca sâ nu t'i omoari, ca să nu mișt'i d'i loc d'e-aiči.

Însâ baba s-o acuperit pi cap, s-o-mvirt'it cu fața la păreț'e, și moșn'iagu o inșit în iastalantă odaii, și grind'eię o sărit și s-o dat pisti cap și s-o făcut o fată care

pi sfintu soari t'i put'ei uita,
dară pi fața ii ba !

Či:

— Tată ! Adă-m primu — ziçi — bulguru d'e aur.

I-o adus bulguru d'e aur. Și cîn l-o aruncat odată, o făcut o grad'ină tătă cu pomn'i numa d'i aur, frumoșă. Če:

— Adă-m a doileę bulgur.

I-a adus bulguru d'i mărgăritar'. Cîn i-o adus bulguru d'i mărgăritar', cîn l-o zvirlit odată în sus, au făcut tăt numai grajd'iuri d'i mărgăritar' și vit'i d'i mărgăritar'. Če:

— Adă-m a triilea bulgur.

I-o adus a triilea bulgur. Și cîn l-o aruncat odată în sus, s-o făcut o curt'i tătă numa d'i ad'imant, mîndrâ și frumoșă, care

pi sfintu soare t'i put'ei uita,
dară pi curt'ea čę ba !

Dimineața, cîn s-o trezit moșn'iagu și cu baba, o văzut așă o curt'i ș-așă o fată d'i frumoșă, cari nu mai igzista pi fața pămîntuli. *)

— Și dragă tătă, și dragă mamă ! D'e astăz înăint'i, să șt'iț că curt'ea asta va rămîne dumn'earvoștră și ieu voi fi fata dumn'ealvoștră, și voi stapîni și ieu împreună cu dumn'earvoștră și cu frați mei cari sunt aiș tri.

*) Intrerupere pt. schimbarea benzii.

Atunj moșn'iaġu, și baba, ș-aġiie tri copii o-ng'enunk'et im fața ii și i-o spus:

— Mulțamăs și bodaproste, dragă fată, d'e astăz înăint'i d'i darurili cari ni le-ai făcut nouă și cari ni li-ai dăruit noă.

Însă ie s-o dus ș-o făcut poză, ș-o trimăs pin toat'i țăr'li: ġini s-a afla, și ġini-a vini la dînsa, și di ġini i-a plăġe, după aġela s-a căsători. Au făcut poză cu toată averę ii: cu curt'i, cu grajd'iuri, cu grăd'in'i, cu tătuli tăt, și ie s-o pus în mijloc și li-o făcut poză ș-au trimăs în douăză și patru d'i țări.

Însă fiġiorii d'i-mpărat au văzut poza ii, ș-au văzut ġi frumușetă iește-acolo. Ș-o sfătuit fiicari fiġior cu părinți lor că zîġe:

— Avem să plecăm pină în cutari țară, să vid'em ġi fată frumușă iesti acolo d'e-mpărat, că — zîġi — vrem ca s-o luăm d'i soțiii.

Îns-on fiġior d'i vădană iel ira strașn'ic cred'inġios în fața lu Dumnezău, ș-a audzît și iel d'e aġiasta fată. Zîġi:

— Dragă mamă! — ġi. — Plec și ieu pină la fata ġe să vid'em ġi fată frumușă, ș-am s-o ġer. Dacă ar sâ vreii sâ margă după mini, bini, și dacă nu, iară bini!

Însă fiġioru mai harnic ca toț, iel s-o luat și s-o-mbrăcat frumos — însă iel ira fiġior d'i țăran — ș-au plecat. Au aġiuns la poartă la dînsa. ġin au aġiuns la poartă la dînsa, ie s-o dus și i-o dad drumu, ș-o întrat înuntru.

— Bună dzua, înălt'easă-mpărăt'iasă!

— Mulțamăs dumitali, dragă fiġior! Poft'im înuntru.

L-o poft'it înuntru. Cum l-o poft'it înuntru, n'imn'ică vorbă l-au pus la masă, și i-o dat d'i mincat și d'i băut.

— ġi dorej, dragă fiġior, d'i-ai vinit pină pi la mini?

— Înălt'easă-mpărăt'iasă, și fată d'i-mpărat, am auzît că vrei sâ t'i căstoreșt'i, ș-am vinit dacă vrei ș-ai bunăvoință ca sâ t'i ieu în căsătorii să merġi după mini.

ġi:

— Da! Nu-i reș problemă, însă — zîġi — stăi oliacă la masă. S-o dus ș-o adus ie un costum d'i hain'i tăt d'i măr-

găritar' și l-o-mbrăcat pi dînsu într-on costum d'i hain'i d'i mărgăritar' și l-au uita la dînsu ăi fel d'i om frumos li iel. Zîci:

— Bun ! D'izbracă hain'ili !

Au d'izbrăcat hain'ili. Dzlci:

— Mai stai tri dzili, și la tri dzili, am să-ț spun.

În t'imp cit o stat ače tri dzili, iacă au vinit ačiie douză și patru d'i fičiori d'i-mpăraț. S-au întilnit tăț douză și patru la un ristórant. Au întrebat fičiorii d'i-mpărat:

— Uni merđi, măi ?

— Io mă duc la cutari fată. Da tu uni merđi ?

— Tot la cutare.

Așe că toț douză și patru o avut sâ vii la fata a-mpăratuli ăelúia ca sâ vadă ăi frumușeță ari, și cit iesti ie d'i frumușă.

Atunči o strígat fičioru-mpăratuli Alb d'i pi lumea albă, ăi:

— Măi fraților ! Ut'i, noi plecăm acolo douză și patru d'e fičiori, însă — zîci — nu put'em sâ vorbim tăț, ăi-avem sâ vorbim unu pintru tăț. Ie, d'intri cari noi ni găsim douză și patru, după cari ar sâ vręii sâ margă, dup-ačela ar sâ margă, intri noi sâ nu h'i supărari, c-ari sâ margă dup-aista, sau ar sâ margă dup-ačela, noi să fim uniț: după cari a vra sâ margă, a lui sâ fii ³⁾.

— Bun ! Așă, frat'e !

Ș-au luat tăț ș-au încălicat pi cai ș-au plecat pină la fata ăe d'i-mpărat. Cînd au ađiuns la poartă, au mărs ie și li-au d'ișk'is porțili ș-au luat caii și li-o băgat in grajd'i, și li-o băgat într-o odaii sus, și li-o pus la o masă, și li-o adus băutură, și mîncari, și muzică.

Și s-au pus și ie acolo pi-on scaun. Însă fičioru ăel d'i vădană o untrat și iel inuntru, ș-o stat d'ioport'i pi-on scaun.

— Ei — zîci — drađi fičiori d'i-mpăraț, să-n spuneț la ăi-az vinit ?

— Î, dragă fată — zîci — am vinit, c-am auzit d'i poza dumn'earvoștră ș-am văzut-o k'iar im față și d'i-averli cari

³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

li-aveț dumn'earvoastră, am vinit sâ t'i luăm în căstorii. Noi sint'em, d'i toț d'ouză și patru, însă dumn'eta ai sâ meri după cari ț-a h'i și după cari ț-a h'i plăcere.

Însă ie atunçi o prins ș-o ris la fiçioru-mpăratuli Alb. Însă çelălant, fiçioru d'i vădană, s-o-ngălbinit pi față ! Ziči:

— Uitați-va çi: aveț sâ staț pînâ mini-d'imine'eață, și mine dimine'eață, pi la uara zeçe, am sâ va spun. D'iocamdată nu vă pot spuni.

— Bini !

Li-o dat la fiicari odaii separată, fiicari fiçior sâ doarmă separat. Însă ie, la urma urmii, o spus la fiçioru vădan'ii:

— Însă tu vi la mini sus îm foișor, une mă găsăsc ieu în k'iliuța me.

Însă ia o plecat inaint'i, iar fiçioru d'i vădană au plecat sus în odaia ii. S-o așezat pe un scaun la masă, l-au întrebat:

— Măi băieț'e ! Sâ-m spui tu mii çi-am sâ t'i-ntreb ieu. Çi:

— Da, înălt'iasă-mpărăt'iasă, am să-ț spun.

— Cîn am vorbit ieu cu fiçioru împăratuli Alb, d'i çi t'i-ai înegrit pi față și t'i-ai îngălbinit ?

— Am vădzut c-ai ris la dînsu ș-am gînd'it c-ai sâ meri după dînsu, și d'i-açe — ziči — m-am îngălbinit ș-am în'egrit.

Çi:

— Bine ! Și tu vrei sâ ma iei pi mini-n căstorii ?

— Vrau sâ t'e ieu !

— Cu tătă plăçere ?

— Cu tătă plăçere !

— Dară bini — ziči. — Dumn'eta ieșt'i fiçior d'i țăran, nu ai niçi o put'ere, nu ai niçi o vit'eji: dac-ar sâ-nçiapă çineva on război asupra noștră grozav, çi-ai sâ faș tu ?

— Dacă ar sâ-nçeapă çiniva un război, și dacă am sâ mor, șt'iu c-am murit pentru dumeta și mi-am tras moart'ea pentru dumeta și mort am sâ fiu d'icit alti çeli nu pot sâ mai fiu, d'icit mort.

— Dacă ai așa o plăçere înspre mini — ziči — ut'i çi: ġeamu ieste d'ișk'is. Noi sint'em — ziči — a nouză și

noule d'i rind, dumeta t'i sui pi fereastă și iț dai drumu cu capu in ġios d'i pi fireastă in jos, dacă ai așa o dragoste de mini.

Însâ iel, nimică vorbă, s-o zvirlit la ġiam și s-o dat cu capu-n ġios⁴⁾ pi ġiam, ș-o ġind'it vinind pi ġios:

« Doamn'i, fă-ma un hulub ! »

Ș-atunče, l-o făcut Dumnedzäu un hulub, după cred'ința care l-o avut-o iel, ș-o zburat d'e tri uori roată ș-o-ncun-ġ'iuat curt'e ș-o vinit înapoi și s-o pus pi ġiam, și s-o dat pisti cap și s-o făcu bărbat.

— Ei, dragă fată d'i-mpărat, am făcut și lucru ista care-aț spus dumn'ervostră.

— Fört'e bun ! Dacă ai făcut lucru ista care l-ai spus, io — ziçi — ut'i çi: ie paloșu ista⁵⁾ d'i pi cui și taii-z ġitu tău, că io vrau sâ beu singili, vrau sâ beu tri picuri d'i singi d'i la ġitu tău.

Atunči, iel, nimică vorbă, s-o repezit ș-o luat paloșu. Ie, cîn o sărit d'im pat ca să nu sâ taii, iel cîn o trras o dată cu paloșu, ș-o tăieț ġitu !⁶⁾ Ș-au sărit capu d'i-o part'i și trupu d'i-o part'i. Ș-au strigat capu:

— Dragă scumpă fată d'i-mpărat ! Ie singe și be d'in trupu meu, că va prind'i bini !

Atunči ie repid'e s-o zvirlit ș-o luat paharu ș-o ținut, ș-o curs singi ș-o băut singi d'in trupu lui. Însâ capu s-o pus înapoi, s-o dat peste cap și s-o făcut alt fiçior, mai mîndru și mai frumos d'i cum o fost și s-o așăzat pi scaun lîngă dînsa.

Dziçi:

— Dragă băieț'e — ziçi —. Nu t'i-am crezut c-ai să fi așa um vit'eaz și nu t'e-am crezut c-ai să fi așa on om, ca să tai tu ġitu pentru mini.

Çi:

— Nu iesti nimică — ziçi — d'i asta.

Çi:

— Pun-t'i-m pat lîngă mini !

⁴⁾ Pov. ține pumnul drept ridicat. ⁵⁾ Pov. se uită în sus. ⁶⁾ Pov. schițează tăierea cu dreapta.

Ziçi:

— Nu l D'ïocamdată nu mă pun în pat lângă dumn'eta, că nu am dreptu să ma pun în pat lângă dumn'eta.

Însă ie atunci s-o sculat și l-o sărutat pi față. Dziçi:

— Rușini să-ț fii, că mi-ai stricat fața meș și m-ai sărutat pi față !

Însă ie atunci s-o supărat și s-o pus pi pat și s-o culcat. Iel o stat la masă pînă d'imin'iața. D'imin'iața, s-o sculat, ș-au mărș s-o-nt'ins meșili, și băuturi, și mîncări la achiie douză și patru d'i fiçiori d'i-mpărat.

Însă iel s-o sculat d'i-acolo ș-au plecat, și s-o pus și iel pi-on scaun d'ïopart'e. Însă fiçiorii d'i-mpărat nu șt'ie çi ieste cu acela băieț, gînd'ę că iesti-on servitor a ii.

— Ei — dziçi — fată d'i-mpărat. Acuma să ne dai și nou rezultatu.

Çi:

— Drag fiçior d'i-mpărat care v-aț adunat în curt'ę meș și care v-aț trud'it ș-az vinit pîn la mini ! O fost altu mai harnic ca dumnealvoștră care viniș întii ș-întii, și i-am promis că mărg după dînsu, și trebi să mărg, că n-am çi façi. Ut'i-t'i: vrau să mă duc după băiețu ista ?) cari îl vedeș în fața dumn' ealvoștră.

Atunçi, fiçiorii d'i-mpărat s-o răd'icat d'i la masă ș-o spus, ziçi:

— Nu iesti n'îmică, nu ieste niçi-o supărare !

Ș-o-ncălicat toș pi cai ș-o luat caii ș-au plecat. Fiicari o plecat la țara lui. Îns-o povestit la tați lor çi s-o-ntîmplat. Iacă, n'îmică vorbă, achiie douză și patru d'i-mpăraș au, s-o sfătui toș ca să-nçiapă on război asupra feț'ili çelúia d'i-mpărat ș-asupra băietuli çelúia care să căstoreșt'i cu dînsa. Însă iel d'ija k'iar s-o căstorit cum o plecat fiçiorii çiiie d'i-mpărat, iel o luat căstorie cu dînsa. Iacă ie o auzit, și băiețu o auzit d'i războiu çela. Dziçi:

— Dragă scumpili bărbat'e ! — ziçi. — Uitați-vă çi —

?) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

ziči. — Am auzit că vra să-nĉiapă acele d̄ouă și patru d'i țări la război la noi. Ći-avem sâ facem noi?

Će:

— Nu-i nimică — dziči. — Ut'i, ĉi: iește — ziči — în dosu căsi mele — ziče — ieste-on lac mare cu apă. Ieu am să ma duc ș-am zvirl cu capu-n ġios în lacu čela. Dacă-i vid'e că durează un an d'i zili, și ieu nu mai vin, sâ-ț iei răsura d'i la mini, sâ șt'i că io-s mort. Și dacă-a treče anu, tri zili pisti an, sâ șt'i că ma vedz în casă ⁸⁾).

Bun! Iel, nimică vorbă, ie o stat pi ġiam și s-o uitat, iel s-o dus la heleșt'eu čela și s-o zvirlit cu capu-n ġios în apă și s-o dus nõuză și nõu d'i mări în ġios. La-a nõuăză și nõule d'i mare-n ġios, o ġăsit o masă d'i aur, și d̄ou scaune d'e aur. Iel s-o pus pi scaunili čele, pi-on scaun d'e aur, ș-o luat ș-o băut om pahar d'e apă și s-o luat în ġios pi mare în ġios. Ćin o aġiuns pi mari, ĉi-au vădzut? Au vădzut uamini d'e aur, d'i mǎrgăritari, d'i posomant, d'i-ad'imant plingîn, văitînu-să. Ș-au întreat:

— Oamini buni! D'i ĉi plingez dumnervõstră atit d'i strajnic?

— Cum n-om plingî, că — ziči — am avut împăratu nostru cari-o fost stăpînitoriu nostru ș-o murit. Am avut înălt'iasa-mpărăt'iasa noastră cari-o fos stăpînitoare, ș-o murit. Ș-o rămaz — ziče — o fată în locu ii, a tatîni-su ș-a mîni-sa — ziče — care stăpinească țara, și fata čeie — ziče — s-o făcut grindei ș-au plecat, și nu mai iesti stăpînitoare, și nu mai avem stăpînitor', sint'em d'i baġiocurâ și n-avem pi čini sâ punim ca să h'i stapînitor' peste noi.

Atunče o strigat omu čela, dziče:

— Uitați-va ĉi: nu durează mult și io am să vă aduc — ziči — pi-nnălt'iasa-impărăt'iasa — ziči — pi-ače și pi fată — ziči — care vă ieste stăpînitoare dumn'earvõstră, dacă mă scoat'eț pi lumia albă. — Dziči:

— Da! T'i scoat'im, dacă dumn'eta n'e-o aduči.

⁸⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept.

Atunçi l-o scos pi lumę albâ înapoi pin mari uaminii
čeia d'e aur și d'e mărgăritari, ș-o vinit cu bulguri d'e aur, d'e
mărgăritari, d'i-ad'imant, d'i posomant, ș-au zvirlit dupa
dînsu pi mal afară cit o ișit iel. Însă iel n-o avut grija auruli
ș-ad'imantuli, ș-a posomantuli, iel o plecat înaint'e. Însă
lumę săracă s-o zvirlit ș-o luat aver'li čele scumpe, le-o luat
și le-o dus acasă la dînși.

Însă iel o plecat la nevastă.

— Bun noroc, n'evastă !

— Mulțămăs dumn'itali, dragă bărbat'i. Ai sosit ?

— Sosit ! — zîci — uit'i či: — či — mîni dimineața im
sosești timpu ca sâ plec la război, și voi pleca la război cu-
ačele dōuză și patru d'i țări.

Či:

— Dragă bărbat'i — zîci — ut'i či: ieu sint aproape d'i-a
fačere-acuma și strașn'ic ma scîrbăsc că șt'iu că tu d'i la
războiu ista înapoi nu mai întorči !

Či:

— Nu pot sâ șt'iu, numa Dumnezeu ar sâ șt'i dacă-ntorc
sau nu-ntorc !

Însă iel s-au pus, s-o culcat ș-au visat pim vis
nopt'e:

« Tu vii răuși prin sfînta cruči cari v-o ai la tini și vii
pleca la război și vii lua d'i mîncat o čiapă și dōu felii d'i
pîni ».

Însă iel s-o sculat d'iminița ș-o spus:

— Dragă nevastă ! Pune-m, taie-m dōu felii d'i pîni și
puni-m o čiapă și mi-o dumerică tăt felii și mi-o puni-ntr-o
hîrt'ii, c-am s-o pun în buzunar, că io plec la război.

Atunçi ie ș-o supărat, či:

— Dragă bărbat'i — zîci — ut'i či — zîci — sâ-z dau
mîncări.

— Nu-m trebi niči-o mîncari d'icît dōu felii d'i pîni ș-o
bucățică d'i čiapă tăietă tăt felii.

Ș-au pus-o-m buzunar', ș-au plecat pi drum supărat. S-o
gînd'it iel:

« Doamn'î ! Dacă ma am zili de la Dumnedzău și ma am zili ca să mai trăiesc cu-ačiasta n'evastă, răușășt'î-m, Doamn'î, ca să pot răuși și io ačist război ».

Ș-au plecat. Iči.

« Pi nimică — ziči — n-am să răușăsc, numai pin sfinta cruči care-o am la gıtul meu ».

A, însă douză și patru d'î-mpăraș cu oasteș așt'epa la granișă ca sâ vii fata și cu bărbatu ii ca sâ vii la război, însă văzut on uom îmbrăcat țărănești, cu opinči, mărgin.

— Bun noroc, înălțașilor împăraș !

— Mulțămăs dumitali, uomuli ! Da či cauș dumn'eta pi frunțier'li iește, că noi așt'eptăm sâ vii aiči — ziči — uaste ca să ne luptăm ?

Ziče :

— Înălțașilor împăraș ! Grație capu mn'eu,
grație, fătu m'eu,

ieu sint ačela care am vinit să mă lupt cu dumn'ealorvoștră in locu soșiii mele.

— Dumeata ieșt'î ?

— Io sint ! — dziči. — Puneș armata cită-o faveș ca să tragă in mini să vid'eș dacă put'eș faci čeva.

Însă iel s-o gind'it reșid'î pi sfinta cruče ș-o-ncremenit tătă armata cită-o fost acolo. Atunči o strigat împăratu :

— Trașeș cu tunuri, cu mitraliereș, cu pușt'î, cu tunuri, cu tăt'î če găsiș, če-aveș in fașa dumn'eavvoștră, trașeș !

Însă či să tragă, că ii ira toș incremenit, nu put'eș să tragă niči unu. Če :

— Noa, înălțașilor împăraș, cum ?

Či :

— Nu poat'î sâ tragă niči unu in dumn'eta și ne-nkinăm im fașa dumitali și n'î dăm iscălitură că ne predăm sub comanda dumitale.

Či :

— Bun !

Atuncea iel o gînd'it pi-on reğiment d'i-armată și l-o d'iscriminit și zîci:

— Uit'i: punetîm fața meș aceste mitralieri, ș-ačeste tunuri să tragă, să tragă-n mini.

Însă-mpăratu li-o pus, însă či folos că-ntr-însu n-o prins n'îci-on cartuș, tăti merșe în văzduh, într-însu nu prind'e n'îmic. Atunči împăratu o pk'icat în g'enunț, au luat ș-o făcut on contrat și li-o, s-o iscălit d'ouză și patru d'i țări că îi sunt supuș supt comanda lui. Și iel o-ntors, o d'iscriminit tătă armata înapoi, și iel o-ntors ș-o vinit acasă. Și iară-mpărați s-o dus înapoi, cu tăt'i trupili, o plecat fiicari la țara lui.

Însă n'evasta lui l-o văzut d'i la d'ipărtari vinind strașnic pi dînsu, vinind pi ġios. Însă ieș o fuğit înăint'ea lui, ș-așă d'e strașnic fuğe că nu mai put'e, însă iel i-o făcut d'im mină să-ngăduie mai încet, să nu fugă-așă d'i tari. Iel o mărs mai repid'i, či:

— Dragă nevastă, nu fuği — zîci — stai mai încet, că ieu războiu l-am terminat.

Însă cîn o auzit ieș, s-o bucurat strașnic, o sărit și l-o cu-prins

îm brață

și l-o pupat fără niči-on h'ir d'i greață.

Ș-au mărs în casă. Zîci:

— Dragă bărbat'i — zîci — vrau să vid'em și ieu dacă-ai terminat războiu.

Atunči o scos contratu d'im buzunar' și i l-au arătat, că sunt iscăliț d'ouză și patru d'i-mpăraț sup comanda lui. Ieș foart'e strașnic s-o bucurat ș-au mărs în casă. Iacă la tri zili și la tri noptș, au născut um băieț cu păru tăt numai d'i aur și d'i mărgăritari atît d'i frumos

cari pi sfintu soare t'i put'ei uita,

dară pe dînsu ba!

Creșt'e: cit creșt'e altu într-un an, iel creșt'e într-o zi. Cîn o foz d'i itat'e d'i ob zili, iel o foz d'i opt an'i. Zîci:

— Dragă mamă, și dragă tată ! Vrau ca să mă duc ca să cučiuresc toată lumē asta-mpreșiur.

— Voia-ș ieste, dragu tat'ii, pliacă.

Atunči iel s-o-nnălșat odată la čeri, ș-o zburat, s-o dus intr-ačeli dșuză și patru d'i țări cari li-au cuprins ta-su. S-o uitat în tăt'i dșuză și patru d'i țări, însă niči-o țară nu i-o plăcut, ș-o vinit inapoi.

Ziči:

— Tată și mamă ! D'intr-aieste dșuză și patru d'i țări cari s-o aflat aici — ziči — niči-o țară nu mn'i-o plăcut — ziči.— Uni pot sâ ma duc ieu ca sâ-m placă și mii o țară ca să rămîn și ieu ca împărat stăpînitor ?

Atunče i-o spus mă-sa:

— Dragu mamii, fiul mamii — ziči — ut'i či: ai sâ merși cu mini la nșuză și nșu d'i mări uni-am stăpînit ieu, și moșul tău, și moșica ta, ș-acolo vii rămîne stăpînitor.

— Aj vra — dziči — mamă, sâ vād și ieu či țară iește-acolo.

Atunči o vin'it băiștu și cu mă-sa la mari, ș-o făcut mă-sa cruči cu cirja la mari, ș-o d'isfăcut marea-n dșu ș-o trecut nșuză și nou d'i mări, ș-au așiuns pi pămînt und'i s-au găsit și bărbatu ii cîn o fost în t'impuri. Cîn l-o văzut-o uaminii d'i aur și d'i-ad'imant, și d'ę pozomant, și d'i mărgăritari, au plins tăt ș-au răd'icat-o hura, ș-au strigat:

— Să trăiască stăpîna nștră !

Însâ ie o spus:

— Drași uameni și popor care v-aș adunat aici și care sunt'eș, și care v-am fost stăpînitor, ieu, și tata, și mama, d'e astăz înăint'i va lăs fiul meu ca stăpînitor' în locul meu, că ieu mă duc cu bărbatu meu pi lumia albă.

Atunče lumea s-o bucurat strașnic și l-o răd'icat tron, ș-o rămas tron, stăpînitor' acolo la a nouză și patruea d'i mari. Și mă-sa cu ta-so o vinit inapoi.

Și m-an suit pi-o săcară

și v-an spus-o în ie sară.

Inf. Gheorghe Zlotar; Fundu Moldovei, rn. Cimpulung; *cules* în București în 16 februarie 1955, de O.B.; *transc.* O.B.; *durata*: 28'; A.I.F., mg 822.

Pov. o știe: « d'i la Ion N'ergeș Fornai, cînd o stat la min'e, acu-s vo 4 an'i ».

Ai mai povestit-o? « am spus-o acasă. Marcu mai șt'ie d'intr-însa, da nu hăt bin'e, am să i-o mai spun, a-mvăța-o iel. »

O-s c-o fost odată
ca ničiodată;
dacă nu m-aj da a povesti
ca um puriče-a plezn'i,
povesti în ie sarâ pe iči pe la noi n-ar mai h'i!
Că nu-z di cîn povestili,
nij di cîn minčiuuli,
că-s c-o dzi dōu mai încoači
d'i cîn sâ potcože mîța cu coajâ d'i nucâ
și merę la sfinta rugă;
da d'i cîn mîța s-o beșit,
mai mul la biserică nu s-o primit
ș-o trecut pi lîngâ poartâ pi la mini
ș-am prins-o, am bătut-o bini-bini
pinâ m-o-mvățat și pe minę!

O-s c-o fost odată on împărat ș-ave tri fet'e — n-ave fi-
čiori, n-ave mn'ic, ave tri fet'e. Și iacă-mpăratu o plecat
odată la un uoraș d'ipart'i strașnic. Ș-o-ntrebat pi fet'ili
cele dōu mai mari, pi če mai mari și pi če mai
mn'ijločii:

— Dragu tat'ii! Io mă duc în cutari oraș, či să v-aducă
tata d'i-acolo?

Či:

— Mn'ii să mn'i-aduči bocanči, să mn'i-aduči rok'ii, să
mn'i-aduči tulpan'i, să mn'i-aduči... mă rog, felurit'i d'i
frumușățuri să n'i-aduči nōuâ la amîndōuâ.

Da împăratu o ave dragâ pi če mai mn'icâ.

— Da ții, dragu tat'ii, či să-ț aducă tata d'i-acolo?

— Vai, tată, pintru mini n-ai ți t'i obosi, sâ cumpiri n'îmnic. Că — zîci — atita dacă, mărgin încolo și vinin încoați dacă-i găsi frunză d'i nuc cari sâ cîntă singură sâ mn'i-aduți. Și dacă nu, n-ai ți t'i obosi pintru mini.

— Bini, dragu tat'ii!

S-o gînit împăratu:

« Măi, uni-am să gășesc ieu frunză d'i nuc cari sâ cîntă singură? »

Iacă s-o luat, n'îmnică vorbă, și s-o suit împăratu în trăsură ș-o plecat. Mărgin încolo, o-ntrebat tăt drumu și pin tăt orașu, frunză d'i nuc n-o găsit. Vinin înapoi, iară tot la fel'. Însă iel o luat pintru feț'ili, straii pintru-ăcele două după cum i-o spus, da la ias mn'ică nu i-o adus mn'ic. Vinin pi la giuătat'i calea, iacă on om n'ivăzut în fața lui.

— Bună zua, înălțat'i-mpărat'i!

Iel atunți o oprit caii, s-o spărieț. S-o uitat în driapta ¹⁾, s-o uitat în stînga. ²⁾

— Cîni vorbeșt'i cu mini d'e nu-l vād?

Çe:

— Niș nu trebi sâ-l vedz, înălțat'i-mpărat'i! Und'i-ai fost?

— Am fost și ieu într-un uoraș.

— Și ți mai cauț?

— Caut frunză d'i nuc cari sâ cîntă singură.

— Înălțat'i-mpărat'i, io am sâ-z dau frunză d'i nuc cari sâ cîntă singură, da dacă mn'i-i da ți ț-a își înaint'i.

S-o gînit împăratu:

« Çi-ar sâ-m ieșă înaint'i? »

— Am sâ-z dau! D-apâi — dzîci — ți sâ-z dau?

— Çi ț-a își înaint'i-ntii: că ț-a își cîni, cîni, că miț, miț, pasări, pasări, uom, uom, vacă, vacă, bou, bou, cal, ți ț-a își înaint'i sâ-m dai mn'ii.

— Bini!

Iacă i-o dat frunza d'e nuc ș-o făcut contratu. După cum o făcut contratu, i-o dat frunza çe d'i nuc, o pus-o

¹⁾ Pov. se uită spre dreapta. ²⁾ Pov. se uită spre stînga.

moșn'iaгу în buzunar', împăratu, s-o suit în trăsură ș-o vinit. Ved'i feț'ili că nu mai vin, porneșt'e fata ce mai mari înaint'e tăt'ni-su. Mere-o bucată, ved'i că nu vini, sâ-ntoarči napoi.

— E! — či. — Tu t'i-ai dus — ziči — numa oliacă — ziči — da lasă că ma duc ieu mai mult!

Mere fata ce mn'ijločii tot așe, mere-o bucată, vede că nu vini, sâ-ntoarči-napoi.

— Ai d'i capu vostru, prștelor! ³⁾ Ma duc io înaint'ea tat'ii!

Iac-o plecat fata ce mai mn'ică. S-o dus fata ce mai mn'ică tri zili și tri nopt. N'imn'ică nu i-o ieșt la-mpăratu înaint'i, prima i-o ieșt fata ce mai mn'ică. Cîn o văzut-o împăratu, o-ncremenit!

— Alelei, dragu tat'ii! Cîn'i t'i-o scos pi tini în fața meș și d'i či-ai ișt în fața meș, că-i capu mn'eu mîncat amu!

— Da d'i či, tată?

Împăratu s-o prins a plîngi ș-o pus-o-n trăsură și tot o plîns pin-acasă. Ș-o mârș și i-o spus la-mpărăt'iasa či-i și cum, tăt, ș-o prins a plîngi ș-împărăt'iasa, ș-împăratu. Atunči o vinit fata ce mai mn'ică ș-o spus:

— Tată! Și mamă! Dacă nu-m spuniț pintru či plîngiț, sâ șt'i că pi mini m-aveț ce dragă și ieu — ziči — ma pușe ori mă otrăvăsc, dacă nu-m spuniț pintru či plîngiț.

Atunče-mpăratu i-o spus:

— Draga tat'ii! Ut'i, m-am întilnit cu on om n'ivăzut și mn'i-o dat frunză d'i nuc ș-am făcut contrat cu dînsu că či mn'i-a ișt înaint'i, ače sâ-i dau! Și tu mn'i-ai ișt înaint'i, și pi tini trebi sâ t'i dau.

— D'e asta ieș supărat, tată?

— D'e asta!

— D'e asta n-ai či h'i mn'eta ⁴⁾ supărat — dziči. — N-aveț niči-o frică d'i asta! Hai, că ma-mbrăc și mergem pin-acolo uni vrei sâ mă dai dumn'eta.

³⁾ Pov. subliniază cu stînga. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

S-o-mbrăcat fata c-on rînd d'i straii frumoșă și s-o dus pîn-acolo uni s-o-ntîlnit împăratu. Cîn o așuns acolo, s-o d'esk'icat pămîntu-n dōu și fata o intrat în pămînt, ș-impăratu o rămas plîngîn în drum. S-o-ntors împăratu cu trăsura-napoi. Acolo ți să găsască, ți ira fata? Acolo ira, stăt'ę frumuseța lumii, Hat-print, însă iel ira n'ivăzut. Iel o fos n'ivăzut, o trăbuit să stei dzece an'i d'i zile-m pămînt. Patru an'i d'i zili li-o avut stat și mai ave încă d'i stat încă șesă an'i d'i zili în pămînt d'i frica zmăoaiçii ca să nu-l furi. Iacă, n'imn'icâ vorbă, iel s-o dat în dragoste cu fata-mpăratuli, și la un an d'i zili o făcut on copil.

Çi:

— Vai d'i min'i, măi bărbat'i — zîci — m-o așuns on dor așă d'i strașn'ic — zîci — d'i mama, d'i comed'i!

— Apâi dacă t'i-o așuns dor — zîci — na-ț o trăsură și c-o păre d'e cai și na-z băiețu și să t'i duș, da să nu stai mult, că mn'i-i dor d'i băieț.

— Bini!

Ię s-o luat și s-o suit în trasurâ atîta d'i mîndrâ ș-atîta d'i frumoșă ș-ave un copil. O intrat la ta-su. Cîn o văzut-o ta-su, bucuria lui! Togmai fata țe mai mari să mărita: o stat ię la nuntă, o giucat, o pitrecut, o băut, o mîncat. Çi:

— Vai d'i mini — zîci — noa după nuntă nu stau mult că ma duc acasă, că m-așt'iaptă bărbatu.

S-o suit în trasurâ, ș-o luat băiețu ș-o plecat. Iar-o așuns la pamînt; și cîn o așuns la pamînt, s-o d'isk'icat pămîntu ș-o intrat în pămînt. Iac-o mai stat încă doi an'i d'i zili. Într-açie doi an'i o mai făcut încă doi băieț. Pe-a triilea an, o așuns-o dor iară d'i mă-sa. Çi:

— Vai d'i mini, măi bărbat'i, așă m-o așuns on dor d'i mama, d'i comed'ii!

— Bini, măi fimeie! Na-ț trasurâ și cai, și ię-ț băiețî tăț tri cu tini și du-t'i! Numa să nu stai mult, că mn'i-ar să h'ii dor d'i băieț.

Çi:

— N-am să stau mult.

Da ieț ira groasă amu cu-a patrulę copk'il. S-o luat și s-o suit în trăsură ș-o plecat. Togmai cîn o plecat, nuntă la sorî-sa țe mai mn'ijločii, sâ mărîta ațe mai mn'ijločii. O aģiuns acasă la-mpăratu. Împăratu bucuros, o văzut că ari tri băieț atîta d'i mindri și frumoș. O pus-o la masă, o băut, o mîncat, o drăgostit iel, împăratu. Da împărăt'iasa, dupa nuntă, o-ntrebat-o — o k'emmat-o într-o odaii ș-o-ntrebat-o:

— Dragu mamii! Sâ-n spui și tu — zîci — mamii cum trăieș tu cu bărbatu tău acolo — zîce-m pămînt?

— Vai, mamă, atîta d'i bini trăiesc! Fel d'i fel d'i mîncări și fel d'i fel d'i muziçi și fel d'i fel d'i băuturi sînt pi fața pămîntului! Și paturi frumoșă — zîci — și curt'i cari nu sâ mai pominești mai frumoșă ca ațe! Da ți folos, că io pi dînsu nu-l văd. Iacâ io am — zîci — amu pi-a patrulea an d'i cîn trăies cu dînsu și — zîci — nu-l pot vid'ę.

— Heș, dragu mamii! Las că mama ar sâ-z deș ții țeva ș-ai să-l vedz — ți. — Na-ț țîbricu ⁵⁾ ista d'i-acasă și nă-ț lumn'ina asta. Și cîn ai s-aģiunģi acolo s-a, cîn a dorn'i iel mai bini, tu s-aprinz lumn'ina, c-ai să-l vedz ți fel d'i uom fi.

— Bini!

Ieș atunči nu mai aveș răbdari, s-o suit în trăsură ș-o luat băieți cu lumn'ina-ațe, o pus-o la dînsa-n sîn și țîbricu ș-o vinit acasă. Cum o vinit acasă, s-o d'isk'icat pămîntu și s-o băgat în pămînt. După ți s-o băgat în pămînt:

— Noa — zîci — ai vinit, măi fimęie?

— Am vinit, măi bărbat'i.

S-o luat și s-o făcut mîncari, o mîncat. După ți-o mîncat, s-o pus la culcat. Cîn dorn'ę iel mai bini, ieș s-o sculat încet ș-o aprins lumn'ina și s-o uitat la dînsu. Iera un om atîta d'i frumos, ca și soar'li întunicat d'i frumoșęța lui! Atunči ieș o pk'icat leșinată-odată ĝios, cu lumn'ina-m mină. Atunș s-o sculat iel.

⁵⁾ țîbric = • kibritu ista • (chibrit)

— Alelei, dragă nevestă ! D'i-ai făcut d'in capu tău
Doamn'i bun cap ai avut !
Da t'i-o-mvățat činiva,
Doamn'i rău ț-o mai vrut !

Iče — mn'i-ai mîncat — zîci — tri sfert d'i put'ereț —
dziči — și d'i-amu — zîci — haram d'i capu mn'eu și d'i
viața ta !

Ș-o ișt d'i-acolo d'im pămînt cu-ačieț tri copk'ii. Ie ira
groasă cu-a patrulea.

— D'i-amu — dziči — d'i mai avem zli d'i la Dumnezău
sfîntu sâ mai scăpăm, merim că am tri surori în tri capit'i
d'i lumi și lasăm aișt'ę tri băieț. Și n'i-om duči și noi cit
om v'id'ę cu uok'ii ca sâ nu n'i găsască zmăoaica.

Și s-o luat ș-au plecat ii pi drum. S-o dus,
ca cuvîntu d'im poveste,
Dumn'ezău la noi soseșt'i,
mai mîndrâ și mai frumoșă înaint'i iești !
Čiont !

« Leveș ! »

Ș-au plecat. Au plecat
pin codri,
pin zăhăstriei,
pim pustietăț.

Iac-o aģiuns la sorâ-sa čę mai mare. Zîci:

— Na ! Du-t'i și lasă băiețu ista ais mai mari la sorâ-meș.
Da sâ nu spui uni sint ieu d'i capu či t'i țini, că ieu m-ascund
aič su capătu podului.

S-o dus ieț cu-ačieț tri băieț. Čin o întrat în ogradă, o
strigat ieț:

— Tu ordinară ! Și haită či ieș tu ! Că tu ai mîncat capu
la bărbatu mn'eu — zîci. — Stăi, că-z dau io ții !

Și sâ repezeșt'i la dînsa s-o bată. Či:

— Vai d'i min'i — zîci — nu ma bat'i !

Či:

— Uni-i hoțu și tălhariu ?

Či:

— Ia acolo-i ⁶⁾ su pod.

O mârş soru-sa şi l-o luat la o seri d'i băţaii şi i-o trint'it om băţalion lui şi l-o lăsat mai mort. O lăsat om băieţ acolo ş-o plecat mai naint'i. Ći:

— Vezd, măi fimeşi, ţ-an spus sâ nu spui şi tot ai spus!

— Vai d'i min'i, c-an gînit câ mâ omoară!

— T'i rog — dzići — la as mn'ijloćii sâ nu mai spui.

Ći:

— Nu t'i-oi spuni.

Şi s-o luat ş-o plecat mai d'ipart'i, o aġiuns la çe mn'ijloćii. Iel iarâ s-o ascuns su pod şi ieş iarâ s-o dus. Cîn o văzut-o çe mn'ijloćii, o işit la dînsa, n'imn'ică vorbâ, şi i-o dat o palmâ.

— Tu ordinarâ, şi haitâ Ći ieş tu! — zîći. — Uni-i hoţu, şi uni-i talharius? Câ — dzići — i-ai mîncat capu tu! Zîći:

— Vai d'i min'i, nu ma bat'i, câ ia acolo-i su pod.

Ieş s-o dus su pod şi l-o luat şi altâ bataii i-o turnat.

— Măi magariuli şi porculi Ći ieş tu — zîći — fimeşi ţ-o trăbuit? Ia d'i-amu — zîći — ar sâ vîi zmăoaica ş-ar sâ t'i ieşi.

O lăsat om băieţ ş-acolo.

— Eşi, măi fimeşi — zîći — vedz Ći inimâ ai tu — dzići — tot spui d'i mini.

— Măi bărbat'i, lasâ-ma, câ — zîći — m-an t'emut câ omoară, cu-aşa forţâ o vinit la mini şi mn'i-o dat o palmâ.

— T'i rog — zîći — măcar la es mn'ijloćii sâ nu ma spui, câ as mn'ijloćii i pi tri părţ mai tari d'icît aiez dşu. Ći:

— N-am sâ spun!

S-o luat şi s-o dus cu băieţu Ćel mai mn'ic. Cîn o aġiuns pi poartâ, çe mai mn'ic-o luat-o d'i cap şi cîn o izbit-o odatâ d'i pămînt, o tremurat şi criili-n cap! Ći:

— Uni-i hoţu şi tălharis?

— T'i rog — zîći — nu mă omori, câ — zîći — spun un'i-i. Ia acolo-i su pod.

⁶⁾ Pov. se uită spre dreapta.

S-o dus la dînsu și l-o luat și l-o bătut tri zili și tri nopt,
pînă l-o ascultat cu urek'ea.

— Vai d'i min'i, dragâ sorâ, nu mă omori!

— Așe-s trebi, câ — dzîci — ț-o trăbuit — dzîci — fimeji —
ziçi — așe-s trebi, alfel nu ți sâ cad'i.

O lăsat și băiețu čelalant și s-o luat ș-o plecat ii amîndoi
mai d'ipart'i.

— Apâ — ziçi — măi n'evastâ! D'i-amu — ziçi — plecăm
și noi cit om ave dzili d'i la Dumnezău sfintu. Dacă-i ave
noroc, n-a vini zmăoaica și m-a lua, bini d'i mini, și dacă
nu, iarâ bini!

S-o luat ș-o plecat amîndoi pe drum. Mărgîn înapoi pi
drum, o-nturnat iel capu⁷⁾ ș-o văzut că vini un nour întu-
nicat asupra lui.

— Apâ — dzîci — măi fimejie! Dacă tu ai făcut lucru
ista și tu m-ai văzut pi mini, apâ — ziçi — atunci sâ naș
tu pruncu tău d'in t'in'i cîn oi înt'ind'e io mina pisti pint'i-
čili tău.

Ș-atunci o vinit nouru și l-o luat pi dînsu-m văzduh și
s-o cam mai dus cu dînsu. Ieț o rămas în mn'ijlocu drumuli
plîngîn.

S-o luat și ieț pi drum,
pin codru,
pin zăhăstriei,
pim pustietăț.

Atîta či s-o dus pînă s-o rupt și straili pi dînsa. Ș-o aģiuns
la Sfinta Lun'i, ș-o bătut la ușâ.

— Hai, hai, dacă ieșt'i uom primint'ian, untră înăuntru
și t'e-ncălze.

Da d'i ieș hultur d'im păduri,
mai afund în păduri:
că-am o haitâ lătrătoari
cu d'inți d'i oțâl,
cîn t'i rumpi, dărăburi t'i faci!

⁷⁾ Pov. se ultă în sus.

— Ba am — ziçi — sint, maică, uom primint'ian !

— Poft'im inuntru și t'i-ncălze !

O untrat inuntru.

— Bună zua, maică bătrînă !

— Mulțumăs domn'itali, n'evastă !

O luat-o Sfinta Lun'i ș-o uns-o și i-o da d'i mîncat,
ș-o-mbrăcat-o, ș-o pus-o-m pat.

— Maică batrînă ! N-ai auzit cumva d'i numili lu Hat-
printș ?

— N'iș n-am văzut, niș n-am audzit — ziçi.

Ș-o stat pinâ d'imin'iața. D'imin'iața, s-o sculat și o
plecat mai naint'i. Da i-o spus Sfinta Lun'i:

— Dragâ ! Na-ț furca-aiasta d'e aur, câ — ziçi — ț-a
prind'i bini odatâ.

O luat o furcâ d'i aur c-om fus d'e aur cari torçe singură,
ș-o luat-o ieș ș-o plecat mai naint'i. Iar-o plecat

pin codri,

pin zăhăstriei,

pim pustietăț.

Ca cuvîntu d'im poveste,

Dumnezău la noi soseșt'i,

mai mîndră și mai frumoșă inaint'i iești !

Ĉiont !

« Leveș ! »

Au aģius la Sfinta Vineri. Au batut in ușă.

— Hai, hai, dacâ ieșt'i om primint'ian, poft'im inuntru
și t'i-ncălze ! Da d'i ieșt'i hultur d'im păduri,

mai afund în păduri,

câ am o haită lătrătoari

cu dinți d'i oțâl:

cîn t'i prind'i, dărăburi t'i faci !

— Ba-s om primint'ian, maică bătrînă !

— Poft'im inuntru și t'i-ncălze !

O vinit inuntru.

— Bună sara, maică bătrînă !

— Mulțămăs dumitali, nevastă.

I-o pupat minuli și pk'ieioafli la Sfinta Vineri, ș-o-ntrebat-o:

— Maică bătrână! N-ai auzit cumva d'i numili lu Hat-prinț?

— Alelei dragă! N'is n-am auzit, n'is n-am vădzut! Dar stăi pină mini dimineață.

O stat pină d'imineață ș-o uns-o ș-o legat-o și i-o dat ș-açe o năframă d'i aur cari coseș singură.

— Dacă nu-i meri și nu ț-a spuni Sfinta Dumnică, soră-mea, pă altu nu-ș čini ț-a mai spuni.

S-o luat iară pin codri,

pin zăhăstriei,

ca cuvintu d'im povește,

Dumnezău la noi soseșt'i,

mai mindră și mai frumoșă iești!

Čiont!

« Leveș! »

Au aģiuns la Sfinta Dumnică, ș-au bătut la ușă.

— Hai, hai, dacă ieșt'i om primint'ian, vină la foc și t'incălze.

Da d'i ieșt'i hultur d'im păduri,

mai im fund im păduri,

că am o haită lătrătoari

cu d'inți d'i oțal:

cin t'i prind'i, bucăț și dărăburi t'i faci!

— Ba-s om primint'ian, maică bătrână!

— Poft'im inuntru și t'i-ncălze.

Au intrat inuntru ș-au pk'icat in g'enunț și i-o săruta minuli la Sfinta Dumnică, și pk'ieioar'li.

— Maică bătrână! N-ai auzit cumva d'i numili lu Hat-prinț, cari l-o furat smăoaica?

— Alelei, dragă, stăi pină dimineață, că dimineață oi vid'ę io!

I-o luat și i-o dat d'i băut și d'i mncat. Ș-o legat-o, ș-o uns-o ș-o pus-o-m pat și s-o culcat. Dimineața, Sfinta Dumnică o luat on corn ș-o bučinat in tri cornuri d'i lumi:

cită frunză pi pămînt
și țeț'ină pi copac
și nășîp îm mari

atita animăli o vinit la dînsa.

— Ți-i, stapîna noastră, d'i ni k'emi cîn ni veselim noi mai bini și cîn bem noi mai bini și ni petrečem mai bini, și ȝiucăm, atunçi ni st'ing'ireș și pi noi!

— E, ți-atita băatură îm voi și ți atita — dziți — ȝiocuri îm voi? Mai lăsaț băatur'li la o part'i, și mai lăsaț ȝiocur'li la o part'i! Ia — ziți — sâ-n spuneț voi, d'intri voi, cari-az văzut și cari-aț auzit d'i curțili smăoaiçii care-o furat smăoaiça pi Hat-printț?

— Maică bătrînă și stapînă, n-am văzut și n-am auzit d'i curțili țețe.

Au luat ie ș-o numărât tri zili și tri nopt: on ȝiocîrlan că nu iești. Buçînă ie, și buçînă ie, și buçînă ie: iacă vini și ȝiocîrlanu.

— Ai, curvă ț-ar h'i ții obrazu tău, și-i mai curvă ațel ți t'i-mvață pi tini, da d'i cîn strig io după tini și tu nu vrei sâ șt'i?

— Lasă-ma, maică bătrînă, că pi uni-am umblat ieu, sâ nu mai umbli n'iam d'i n'iamu mn'eu și samîntă d'i samînta me!

— Da pi uni-ai umblat?

— Am umblat pi curțili smăoaiçii, ș-am văzut pi frumușeța lumii, pi Hat-printț. Și d'i dragostea lui și d'i frumușeța lui — ziți — am stat acolo și m-am uitat, că nu ma put'em d'islipk'i d'i dînsu!

— Ha-ha-ha! D'i t'ini mn'i-o fos mn'ii dor! Sâ-miei fimieș asta sâ mn'i-o duçi pîn-acolo la curțili lu Hat-printț.

— Vai, maică batrină! Da cum sâ duc ieu trei suflit'e în spat'i? — Ie ira groasă, aveț doi copii într-însa. Atunçi, n'îmn'icâ vorbă, ziți:

— Lasă, că io ț-oi da put'ereș și-i duçi-o, și pi ȝios, și mai în spat'i, cum îi put'e, ai s-o duçi.

I-o dat la ciocirlan d'i băut și d'i mîncat și ii tot la fel', și i-o dat Sfînta Duminică o cloșcă cu patru pui d'e aur, și cloșca d'e-aur. Și o luat-o ciocirlanu, cît în spat'i^{*)}, cît pi ġios^{*)}, cît în spat'i^{*)}, cît pi ġios^{*)}, tot așa s-o dus ciocirlanu pîn-o aġiuns la fîntîna smăoaiċii uni ira prins Hat-printș.

Însă Hat-printș iera dus la vînat. Iacă ie s-o pus la fîntîna aċe ș-o lăsat-o ciocirlanu acolo, și s-o-ntors înapoi. S-o pus la fîntînă. Cum s-o pus la fîntînă, o scos furca ċe d'i aur ș-o pus-o-m briu și torċe singurâ, și cînta la fîntînă, ie. Vini-o servitoari. Cîn o văzut furca ċe d'i aur, o uitat și d'i apă, și d'i tăt. O luat o cofă d'i apă.

« Vai d'i mini — zîċi — io am vinit după apă — zîċi — ș-amu cîn mărg acasă^{*)} — zîċi — stăpînă-mea nă omoară d'im bataii ! »

Ș-o mărș în casă. Cîn o mărș în casă, n'imr'ică vorbă, s-o scula smăoaica și faċe rranș ! o palmă !

— Da d'i cîn t'i-așt'ept io cu n'irăbdari, cu apă, și tu nu vi, și io stau însătătă ?

— Vai, stapîna meș, lasă-ma ! Că ċi-am văzut ieu, n-am vădzut d'i cîn sînt ieu im viața meș !

— ċi-ai văzut ?

Zîċi:

— Am văzut — zîċi — o fimșii — zîċi — c-o furcă d'i aur ș-om fus d'i aur cari sâ torċe singur la fîntînă.

— În ia du-t'i spuni-i nu mn'i-a vind'i mn'ii furca ċe și cu fusu ċel d'e aur ?

Meș iē și-i spuni:

— O spus înălt'iasa-mpărăt'iasa nu i-i vind'i ii furca asta și fusu d'e aur ?

— Ba ! I-oi vind'i !

— Apă dacă-i vind'i, poft'im înuntru !

O luat-o ș-o k'emmat-o-n curt'i. Bini !

— Bună zua, n'evastă !

— Mulțămăs dumn'itali !

*) Pov. dă din cap, sacadînd vorbele. *) Pov. subliniază, cu stînga.

Amu ie căpătasă-on čerc pisti pîntiči. Dzlči:

— Nu cumva — zici — ȝ-1 d'i vîndut furca asta?

— Ba d'i vîndut!

— Da či čei pi dînsa?

— Dacâ mn'i-i lăsa o noapt'i sâ dorm cu bărbatu dumn'i-tali, atunčę iz dau furca.

— Am sâ t'i lăs!

Iacă, n'imn'ică vorbă, pe cîn o vinit Hat-printę d'im păduri, d'i la vînat, ie i-o făcut mîncări adormit'i, și pi dînsa o pus-o-n altâ odaii. Și cîn s-o pus Hat-printę la masă, și cîn o mîncat, și s-o pus pi pat ș-o adormit. L-o luat-o pi n'evastâ ș-o dus-o, zlči:

— Na, du-t'i și t'i culcă lingă Hat-printę.

S-o dus și s-o culcat lingă Hat-printę. Ie o strigat, cîn s-o pus lingă dînsu:

— Hat-printę! Înt'îndi mîna pisti pînt'ičili mn'eu sâ nasc aișt'ę doi prunči a tăi, câ Doamn'i cu greu-i mai port!
Iel n'îmică: mort!

— Hat-printę! Înt'înd'i mîna pisti pînt'ičili mn'eu sâ nasc prunčii tăi, câ Doamn'i cu greu-i mai port!

N'îmic. Iel nu s-o trezit. O strigat pin-a triile uarâ. A triile uarâ o cîntat cucoșu ș-o vinit ie ș-o luat-o ș-o dus-o-n altâ odaii. Hat-printę, dimineața s-o sculat, o mîncat, și s-o-mbrăcat ș-o plecat la vînat. Îns-om băieț cari umbla cu uoili, cari iera servitor la smăoaică, o auzit čę či-o strigat fimeię čę.

A doileę dzi, iară s-o dus servitoarea la apă. Ie ave o năframă d'i aur cari sâ coseș sîngurâ. Či:

— Vai d'i mini — zlči — nu cumva — zlči-i vind'i asta — zlči — la stăpîna noastră?

— Ba — zlče-oi vind'e-o — dzlči.

Iar-o mărș și i-o spus la smăoaică, zlči:

— Vai d'i mini — zlči — fimeię čę či năframă mîndrâ și frumoșă ari cari sâ cōșă sîngurâ!

— Ia du-t'i k'iam-o încoa sâ vedz — če — nu mn'i-a vind'i-o mn'ii?

Meři ș-o k'iamâ, či:

— Ascultâ, nevastă! Nu mn'i-i vind'i mii năframa asta?

— Ba Ț-oi vind'e-o dacâ mă-i lăsa sâ mă mai culc o dată cu domnu dumn'itali — zîci — m pat.

— T'i-oi lăsa!

O luat-o ș-o dus-o iarâ-n altâ odaii, i-o da d'i mîncat și d'i băut. Cîn o vinit Hat-printș, iar i-o făcut mîncări adormit'i, și Hat-printș o adormit. Și iar s-o dus, s-o pus lingă dînsu.

— Hat-printș! Înt'ind'i mîna pisti pînt'îcîli mn'eu, sâ nasc aișt'ê doi prunçi a tăi, câ Doamn'i cu greu li mai port.

Iel nu s-o sculat. O strîgat a doile uarâ, tot nu s-o sculat, o strîgat a triile uarâ: tot nu s-o sculat. Iac-o cîntat cucoșu ș-o vinit smăoaica ș-o luat-o ș-o dus-o înapoi în odaii. Și Hat-printș dimineața s-o sculat ș-o mîncat ș-o plecat la vînat în paduri. Ieș iarâ s-o dus la locu îi la fîntînă ș-o scos cloșca-açieș cu açieș tri pui d'e aur. Atunç băiețu, vâdzin triaba asta, s-o luat și s-o dus cu uoili pim păduri pin năint'ea lu Hat-printș. S-o-ntîlnit cu Hat-printș.

— Bună dzua, înălțat'i-mpărat'i!

— Mulțămăs dumn'itali, măi băieț'i! Pe-aîci ai așius cu uoili?

— Pe-aîci! — či — nălțat'i-mpărat'i,

grați capu mn'eu

grați, fātu-mn'eu — zîci

sâ stai oliacâ lingă mini să-ș spun dîu tri cuvint'i: ieu ca um băieț fașâ d'i dumn'eta ca-u-mpărat.

Çi:

— Da, măi băieț'i! Vrau s-ascult și d'i la t'in'i.

— Înălțat'i-mpărat'i — zîci — o vinit o fimeș cu tri çercuri pisti pînt'îcî și s-o pus lingă dumn'eata sara-ntli ș-a doilea, ș-au strîgat:

« Hat-printș! Înt'ind'i mîna pisti pînt'îcîli mn'eu sâ nasc aișt'ê doi prunçi a tăi, câ Doamn'i cu greu li port! »

Însâ dumn'eta nu t'e-ai trezit! Că ieu șt'iu d'i či nu t'i-ai trezit: că dumn'eta ai avut mîncări adormit'i făcut'i,

ț-o dat smăoaica sâ mininči ș-ai adornit și d'i asta. Da ie sarâ cîn îi mere-acasâ, sâ nu mininči, nu n'îmn'ică, numa cît sâ t'i pui lingâ masâ, sâ spui:

« Ie mîncăr'li d'in fața meș, câ nu pot minca, c-atîta d'i somnu-mn'i-i, d'i nu pot sta pe pičioari! »

Sâ t'i pui pe pat, sâ t'i faci mort, câ ieș mort adormit. C-ai sâ vedz câ-n ie sarâ iar-ar sâ vii!

— Bini, măi băieț'i! Dacă n-a h'i ad'ivărat așă, atunș sâ șt'i câ-s tai capu.

— Sâ mn'i-l tai — zîci — înălțat'i-mpărat'i!

Și, n'îmn'ică vorbâ, s-au luat ș-au vinit la fîntînâ iarâ servitoareș. Cîn o văzut cloșca-ače cu-ație patru pui d'e aur, au fuğit reșid'i la stăpînâ-sa.

— Vai d'e min'i, stapina noastrâ, či cloșcâ mindrâ și frumșâ — zîci — are fimeș-aiasta d'e aur cari nu mai egzistâ pi fața pămîntuli așă o frumușețâ.

— Du-t'i spuni-i nu mn'i-a vind'i-o mn'ii? Și dacă mn'i-a vind'i-o, k'iam-o încoači!

— Au spus înălt'iasa-mpărăt'iasa, nevastâ: nu i-i vind'i îi cloșca asta?

— Ba i-oi vind'e-o!

— Apâ poft'im iarâ-n curt'i!

O k'emato-n curt'i. După či-o k'emato-n curt'i, či:

— Dragă nevastâ! Nu mn'i-i vindi mn'ii cloșca asta?

— Ba ț-oi vind'i-o dacă mn'i-i lăsa sâ mai dorm o noapt'i cu bărbatu dumn'itali.

Či: — Da, am sâ t'i lăs!

Ș-o luat-o și iar i-o da d'i băut și d'i mîncat ș-o așăzat-o-n altâ odaii. Însâ cîn o vinit Hat-printș, ie i-o făcut iarâ mîncări adormit'i. Cîn i li-o pus pi masâ zîci:

— Ie, Hat-printș, și mîncâ!

Či:

— Vai d'i mini — dziči — ie mîncăr'li d'im fața meș, câ nu mîninc, atîta d'i somnu-mn'i-i d'i nu șt'iu či sâ fac!

Și imediat s-o pus pi pat ș-o adormit ca mort! Bini! Ie o ginit baba câ numa cît o amn'inosat mîncăr'li și l-o adormit.

Ş-au luat pi fimeie, pi n'evasta-açe ş-o pus-o lingă dînsu. Ie o strigat atunçi:

— Hat-prinţ ! Înt'ind'i mîna pisti pint'icili mn'eu sâ nasc aist'ę doi prunçi a tăi, că Doamn'i cu greu ti măi port !

Atunçi iel, s-o tredzit ş-o sărutat-o-m faţă, ş-o-nt'ins mina pisti pint'icili ii ş-o născut ače doi prunçi. Cîn o născut ače doi băieţ, băieţi ira d'i cit'i patru an'i unu. Ş-o născut ače doi băieţ cu păru d'i aur amîndoi. Bini ! Iacă, n'imn'ică vorbă, ii o stat amîndoi îm pat şi băieţi ira întri dîns, sâ giuca băieţi întri dîns, şi iel ave aşă d'i straşn'ic o dragosti, dispri băieţi cîe cari nu sâ mai put'ę.

Iacă d'imîn'iaţa vini smăoaica că s-o ieii d'i-acolo s-o ducă, cîn o cîntat cocoşi, îns-o văzut că ie o făcut ače doi băieţ şi-i cu dînsu-m pat.

Atunş smăoaica s-o-ntors înapoi. Atunçi o dat d'imîn'iaţa uord'in Hat-prinţ sâ ieii sâ pui on čeaun d'i smoală pi foc. O pus on čeaun d'i răşină cu smoal-amestecatâ la h'ert. *)

Ş-o-s că cum o luat cazanu čela şi l-au pus pi foc, n'imn'ică vorbă, au luat ş-au strins tăţ slugii şi tăţ servitorii cîş o fost şi cu Haţ-prinţ şi cu nevasta lui, ş-au prins pe zmăoaică ş-au legat-o tătă butuc, ş-au luat-o ş-au zvirlit-o în cazanu čela ş-o h'iert tătă acolo în cazanu čela pînă s-o disfacu tătă zmăoaica. Ş-au strigat Hat-prinţ:

— Ia d'e astăz înainti am scăpat şi noi d'i bala asta spurcâtă cari n'e-o repus capu mn'eu atîta timp şi care m-o condus pe mini atîta timp ş-am trăbuit sâ stau ascuns pi su pamînt d'in cauza ii. D'e-amu naint'i, servitorii işt'ie şi sârviţor'le-este care sunt aici luat'i zmăoaică, toat'i vor merge la căsili lor. Iară noi, măi n'evastă, vom pleca la casa noastă.

S-au luat ş-au vinit Hat-prinţ, şi cu băieţi, cu tăţ au plecat, cu tri copii, pînă acasă la soru-sa če mai mn'ică. Au aģiuns la casă la soru-sa če mai mn'ică, s-o băgat pi-acolo pin casă ş-au băut ş-o mîncat tri zili şi tri nopt ş-au pitrecut.

*) Intrerupere pt. schimbarea benzii.

Ş-o luat copilul cel mai mic d'e-acolo ş-au plecat înainte'i pînă la soru-sa celandă mai mn'ijločii. Cum o ağıuns acolo, iară s-o băgat ş-o mîncat tri zili şi tri nopt. D'i la tri zili şi la tri nopt, s-o luat ş-o luat rămas bun şi d'i la soru-sa cę mn'ijločii şi s-au dus mai diparti înainte'i şi ş-o luat şi băieţu d'i-acolo. Ş-au plecat pînă la soru-sa cę mai mare.

Cîn au ağıuns la soru-sa cę mai mare, au stat ş-o pitrecut, ş-o băut, ş-o mîncat tri zili şi tri nopt. La tri zili şi la tri nopt, ş-o luat băieţu cel mai mare d'i la soru-sa cę mai mare cu dînsu, ş-au luat rămaz bun d'i la soru-sa ş-au plecat şi Hat-print la curţili lui.

Avęu n'ist'i curţ atita d'i mîndre şi d'i frumoşele care nu mai egzistă pi faţa pămîntului sâ mai aibă čineva curti împotriva lu Hat-print frumoşęta lumii!

Ş-atunş s-au dus iel s-au d'isk'is curţili lui, s-au băgat la curţili lui cu névasta lui şi cu-ačeia činči copii.

N-au dura mult au dura tri zile şi tri nopt. La tri zili şi la tri nopt, au luat ş-au pus o trasură c-o păre d'e cai, roş, şi cu hamuri roşi, s-o suit ş-o plecat pînă la tata feţ'ii a lui. Şi cînd o văzu mă-sa şi ta-su pi fată, au strigat:

— Dragu mami! An gînit că mor şi nu t'i mai văd d'i-atita timp d'i cîn n-ai vînit la mini.

Dziči:

— Dăi — mamă — ziči — am umblat şi ieu — dziče — ş-am fos şi io năcăjită, ş-am umblat şi io după năcazur'li mele.

Au stat ş-au pitrecut tri zili şi tri nopt. La tri zili şi la tri nopt, au făcut logodnă şi s-o logod'it cu fata împăratului ş-au luat sfînta cununii pe capu lui, ş-au spus:

— Dragă tată şi socrule, şi dragă soacră şi mamă! D'e astăz înainte'i, voi fi şi ieu feričit şi voi trăi împreună şi ieu pi lumea albă, nu voi trăi în pămînt ascuns cum am trăit pîn-acuma. Şi d'e-amu înainte'i vă spun rămaz bun şi Dumnezeu sfîntu să vă ağıut'i să trăiţ, sâ stăpiniţ împărăţia, că ieu plec la curţile mele.

Ş-au plecat la curţ'ea lui şi s-au aşăzat în curţ'ea lui.

Și astăzi dacă trăiești'e, Dumnezău să-i aghiut'e, și dacă-i mort, Dumnezău să-l iert'e.

Și m-an suit pe-o săcară
și v-an spus-o în ie sară;
și m-an suit pe-on cui
și alta nu-i!

Inf. Zlotar Gheorghe din Fundu Moldovei, rn. Cimpulung; *cules* în București în 18 febr. 1955 de O.B.; *transc.* O.B.; *durata*: 26' 44"; A.I.F., mg 841.

Pov. o știe « de la soru-mea, d'i la Tița. Soru-mea o-mvățat-o d'i la Merges Ion-Fornai. E, o spus-o d'e v-o 4—5 ori, mn'ie »

În familie « o știe soră-mea Tița, cumnatu Emilian, soră-mea mai mn'ică; Marcu o știe » (fiul povestitorului).

Basmul este unul dintre cele mai cunoscute, fiind atestat în 64 variante culese din toate provinciile țării. În 25 variante, soțul apare sub formă de șarpe, în 17 variante sub formă de porc, iar în celelalte 22 variante sub alte înfățișări: în 8 e nevăzut, ca în varianta noastră dar uneori cu identitatea stabilită (în 2 variante e soarele, în alte 2 e vîntul, în cîte una e porumbel sau Sf. Dumitru). În cîte 2 variante, soțul apare ca arici sau rac, apoi în cîte una îl întîlnim ca broscoi, curcubetă, urs, cline, maimuță, corb, căpățînă de cal, bucată de carne, zmeu și copil cu țeastă uscată. Episodul cu cele trei surori ale soțului și răpirea acestuia de către o zmeoaică nu apare în variantele citate. Schullerus, la nr. 425 A, citează 29 variante.

Jan Öjvind Swahn, în monografia *The Tale of Cupid and Psyche* (Aa. Th. 425+428), Lund, 1955, a studiat acest basm utilizînd peste 1100 variante de pe tot globul, între care și 17 variante românești, celelalte 12 indicate de Schullerus fiindu-i inaccesibile. Swahn confirmă părerea altor cercetători că basmul e mult mai vechi decît *Măgarul de aur* al lui Apuleius, care în realitate a repovestit varianta orală prelucrînd-o și adăogîndu-i elemente mitologice. El emite ipoteza că acest basm ar fi o moștenire indoeuropeană și crede că ipoteza va fi verificată sau infirmată abia după ce se vor face o serie de studii monografice asupra basmelor importante.

Ise că pă vremile vek'i, să făcusă-odată on război înt-o țară. Acuma k'ema uamen'ii cum îi k'iamă la războiu. On uom iera căsătorit cu femeia, și il k'iamă și pă iel la război. S-o dus la război, da o avut noroșirea că s-o-ntors îndărăpt d'i la război. Cîn o plecat d'e-acasă, o lăsat și iel ca on om sărac, rîndual-acasă doi bouș și se-o avut acasă la muieri-sa. Da cîn s-o-ntors, nu mai găsi n'îmica. Muieri-sa găsisă pă altu uom d'in sat cari trăie bin'e cu iel -ș-o vindut bouși și s-or apucat d'e petrecan'ie. Iel, cîn vin'e:

— D-apă — zîse, — boii?

— Păi — zîse — boii — zîse

— i-am vindut, că nu i-am putut țin'e — zîse — c-am fos numa singură, — zîse, — și ce să fi făcut ieu? — zîse?

— Bin'e.

D'in vremile vek'i, d'in trecut, odată-n-t-o țară, să-n-timplasă-on război. K'ema uamenii țara la război, c-așă ie țara. K'iamă și p-om uom d'înt-on sat. Iel lasă n'evasta acasă, cu sărășia se-o ave, și pleacă la război și iel. N'evasti-sa — ș-așă iel iera cam sărag, nu ave iel — da s-apucasă d'e-alt uameni, dac-o plecat iel la război, găsisă on alt uom d'in sat, ș-o perdut tăt či-o avut, și ce mai ave d'in sărășie, perdusă tăt.

Iel scapă d'i la război, să-ntoarse-acasă, sinătos. Da acasă nu gășăst'e n'îmica d'ecit n'evasta. Sărac, n-ave, ba n-ave nij lemne de foc, d'e cum să aibă alceva.

Acuma lucra și iel încoase și-ncolo.

Da, odată, nu ave lemn'e de foc. Să roagă d'e-un veșin să-i deș vasile — c-ave două vas — să ducă să-ș aducă vo două lemn'e d'i la pădure.

Ie vasile și caru d'i la veșinu și să dușe la pădure. Să bagă p-acoló pim pădure mai afund cu caru și s-apucă-acolo să stringă vo două lemn'e. Da ved'e-acolo ¹⁾ înt-o butorcă o pasăre că vrę să zboare de-acolo — o huligan'ie mai mare — și nu put'ę zbura, că om vinător' i pușcasă aripa. Iera ruptă aripa la ieș.

Da iel să dușe ș-o prind'e și ved'e că-i ruptă aripa la ieș. Și ieș d'i la iel n'est'e zdręmțe, n'est'e cirpe, ș-o leagă-acoló la aripă, ș-o k'it'est'e bin'e, ș-o pun'e-acolo iară-nt-o creangă și zise:

— Șăz tu așia și t'e fă sănătoșă ! — zise.

Ș-incarcă caru cu lemn'e și să dușe-acasă.

Haialaltă zi, zise cătă veșin'—so, zise:

¹⁾ Pov. ridică puțin capul tresărind a mirare.

Da înt-o zi, zise cătă on veșin:

— Măi veșin'e — zise — faz bin'e să-m dai caru și vasile să m-aduc și io vo două lemn'e.

Veșin'—so, văzin că iel îi sărac:

— Pă haidă — zise — să-z dau — zise — să ț-aduș și tu barem vo două lemn'e, c-alčeva tă n-ai n'imica.

Ie caru și vasile, să dușe-m pădure. Să bagă pim pădure, ca să-ș stringă și iel vo două lemn'e să pună pă car să le-aducă acasă. Colo-nt-on copac, ved'e-o pasăre-acolo că nu put'ę să zboare d'e-acolo. Să uită iel:

« Ci-o fi cu pasărea asta ? Ș-asta-i k'ilavă ? »

Ġin'isă iel la năcazur'le d'in război, cari le văzusă. Prind'e pasărea — că ia nu put'ę zbura — pușcată pint-o aripă d'e-on vinător'. Să uită la ieș, ved'e că-i pușcată.

— O ! — zise — săraca pasăre, parcă și-asta o foz la război ca min'e ! Și ieș-i pușcată.

O leagă iel bin'ișor la aripă, și-i pun'e iel acolo

— Măi dai-m ș-astăz vașile și caru, dacă fas bin'e, să mă duc să mai aduc vo dă lem'n'e, s-am vo dă lem'n'e-aișa acasă.

— Ți le dau ²⁾ — zise — să t'e duș să-ț aduș — zise — că tu acuma ai ven'it — zise — și n-ai — zise. — Du-t'e și ț-adu cu-a meșle — zise — că ieu am vaș și car — ise — și tu nu ai — zise.

Ie caru și vașile și să dușe, și să dușe tăt p-acolo pă locu ăla ³⁾. Da pasărea atunșea im zbură d'int-o tufă in haiăltă, d'i p-o creangă pă alta. Iel zise:

« Uit'e, sāraca pasărea meș — zise — că s-o făcut sănătōșă ! Acu pōt'e să zbōre. »

Încarcă caru d'e lem'n'e și dă să porn'ească. Da pasărea zise cătă iel:

— Măi uomule ! — zise. — Tu n-ai vaș și car — zise — ai luat d'i la veșin'ito — zise.

— Pă — ise — m-am rugat d'e iel, d'e iel d'e m-o dat — zise — să m-aduc și ieu vo dă lem'n'e,

n'eșt'e zdremțe d'e-a lui, ș-o-mfășură bin'e, ș-o pun'e-acolō-n-t-on copac mai d'e-part'e.

« Las-o, sāraca, să trăiască și ie, că și-asta-i năcăjită, pare că o pătit și ie ca min'e, cu războiu. »

Să dușe și strinje lem'n'e, pun'e pă car lem'n'ele, să pleșe cătă casă cu vașile și cu caru veșinului. Da ctn pleacă iel, pasărea să dușe:

— Uomule ?

— Șe-i, tu pasăre ?

— Stai — zice — la min'e — zise — să ți spun čeva.

— Da še să-m mai spun'i tu ?

— Uit'e — zice — iz dau o pană d'e-a meșle — zise — și să t'e-mvăț șeva.

— Ai, če să mă-nveț ?

— Ie tu pana asta la t'in'e — zise — și de še-i ave tu n'evioie — zise — fas cu ie tri crus cătă răsărit, și la še te gind'ești, și să fașe. Da să te dușiacasă, s-o puni bin'e, să nu spun'i cătă n'ime, niș cătă muierea te, d'ecum cătă altu. S-o țin'i la t'in'e. Cu asta, trăiej bin'e.

Să gin'i omu:

²⁾ Pov. tresare, cu trunchiul.
³⁾ Pov. arată cu capul a depărtare.

— zise — că ieu am fost
la război — zice — și
acuma n-am n'îmica —
zice-s sărac — zise.

— Auz ! — zise ! — Ieu iz
dau — zise — țlie o peană
d'i la min'e — zise — d'im
pen'ele mele — zise —
să t'e dus cu ia acasă —
zise — și — zise — se-i ave
tu n'evioie pă lumea asta
— zise — se ț-a lipsi —
zise — tăd'euna — zise —
d'imîn'eața — zise — să fas
tri crus cătă răsărit cu
ieș — zise — și se gînd'est'i
tu — zise — aia o să ai ⁴⁾.

« Heș — să gîn'i iel —
bin'e, iacă-m dă o peană și
mă duc cu ia acasă. »

Ieș peana d'i la ...

Da zise pasărea cătă iel:
— Da cătă n'ime — zise —
să nu spun'i n'îmica —
zise — n'is să nu arăț nis
cătă muierea țe — zise —
în viața țe întreagă — zice
— să nu-i spun'i — zise —
că tu ai peană d'i la min'e.

Iel să gîn'i, zise:

« Asta-i tăt o n'îmica ! —
zise. — Mă duc io acasă. »

Luș peana d'i la ieș. Să
dușe cu caru acasă, d'es-

« O fi și-asta se-o fi, iacă
n'îmica ! Șe să fie ? A — să
bucură iel — ai, am găsit
și io șeva. »

Să dușe cu lemn'ele acasă,
și le pun'e-aco la iel în
uocoluțu lui, cum iera sărac,
și dușe caru veșinului acasă,
și-i mulțumeșt'e la veșin,
că l-o azutat.

⁴⁾ Pov. întărește, cu dreapta.

carcă lemn'ele, duşe caru la veşin, şi vaşile şi, aia să duşe-acasă.

Da să gin'eşt'e iel int-o zi: « Mă, ai să şerc io să vedem še-o fi zis pasărea asta, fi-o bună d'e şeva, o n-o fi »?

Int-o d'imin'eaţă, să gin'eşt'e-iel:

« Ar fi bin'e să am şi io doă văcuţă d'est'ia ca veşinu, ş-on car — zise — m-aduc şi io cit'e vo doă lemn'e. »

Şi faşe tri cruş pă răsărit cu peana. Hei, mint'inaş fu caru cu vaşile în uocol, gata, numa să meargă la pădure! Să luă şi să dusă cu caru la pădure cu vaşile lui şi cu caru, ş-adusă on car d'e lemn'e. Le băgă la iel în poiată-acolo, în şura lui. Fur-a lui şi caru, şi vaşile. Bin'e. Să gin'eşt'e iel:

— « A, i bună peana! Bună! Hai să-m fac io n'est'e căs! »

Int-o d'imin'eaţă, să duşe şi faşe tri cruş pă răsărit cu peana, şi-ş faşe n'est'e căsuţă frumoşă, că nu iera în satu ăla căsuţă ca a lui aşă frumoşă. O foz gata —

Să gin'eşt'e iel:

« Ai să şerc io şeva, să vedem, še m-o fi dad mie pasărea? »

Int-o zi, să gin'eşt'e:

« Će să fac io? Ai să ved'em, nu-m fac io o căsuţă aisea » — că casa lui iera aproape ruinată, d'e cîn pleasă iel, că n-o mai griji n'ime d'e ie. Faşe tri cruş cătă răsărit, şi zise:

« Să-am şi io o căsuţă să şăd în ie cu soşia. »

Cîn o fost aialaltă zi, o fost căsuţa gata, numa s-o băgat în ie, ca o oglindă frumoşă.

« Hm! — să gin'i iel. — Mă, bin'e! Asta-i bună! Nu-i lucru rău! Buun! » Să gin'i:

« Acuma să am io aisea-n casă še-m trăbuie. »

Faşe-nt-altă ziuă o cruşe cătă răsărit, de tri uori: tot še-i trăbuie la casă iera îm bună rinduială. Merje treaba bin'e, bin'e, bin'e.

cîn o făcut — căsile-o și foz gata! Hei, rinduială bună! Fașe iel înt-altă d'imin'eață cruș cătă răsărit să-aibă iel rinduială, mincare și še-i trebe acoló, beutură. Iera casa plină, și cămara la iel, d'e mincare și d'e beutură.

Muieri-sa — ven'ę omu cari trăieș bin'e cu ieș la ieș des. Ișe:

— Tu! — zise — d'e un'e-avez voi — ișe — așă rinduială — zise — acuma? — ișe — o ven'it d'i la război — ișe — și n-aș avut n'ımica — zise — pot'e ț-o adus ban'i — ișe — d'e-acolo d'i la război? — zise.

— ım! N-o adus n'ımic — ișe — o ven'it gol, io n-am văzu la iel n'ımic.

— Iaba — zise — că asta-i ișe — minun'e — zise — așă iut'e — zice — făcuz răz voi așă on lucru, și!

Ia beș și minca cu iel, că i-adusăș iel, că peana aveș d'e un'e. Iel umbla p-așiia, iel n-o șt'iut n'ımica d'e treabă. Da, ișe:

— Tu nu vrei să spun'i! — ișe cătă ia.

— Ba — zise — mă, še să ț'i spun? Că ieu nu șt'iu

Da muieri-sa încă nu să lășasă d'e omu cari l-avuseșă pă timpu trecut cîn fuseșă iel în război ș-atunșea s-aveș cu iel. Să-ntiln'eșt'e cu iel. Ișe:

— Tu! — zise — bărbatu tău — zise — poat'e-o aduz ban'i — ișe — d'e-acolo d'i la războiu ăla — zise — o cu še-aș făcut voi — zise — lucruril-ęstea așă — zise. — Să miră tăt satu d'e voi!

— Mă — zise — ieu n-am văzu n'ımica — zise — nu șt'iu n'ımic, n-am ieu, še să șt'iu io¹⁾ că še fașe iel? N-am văzut.

— Mm! Nu să pot'e! — zise.

— Ba — zise — ieu nu șt'iu n'ımic!

Da bin'e, iei trăieș bin'e, au d'e tăt — ba trăieș și iel bin'e, că aveș și iel acolo cu soșfia bărbatului cari fusăș la război. Da iel cătă ieș:

— Tu! Auz — zise —

¹⁾ Pov. clatină din umerl.

n'îmica — zîse — io d'e
treabă — zîse — io ! N-am
văzut la iel n'îmica, n-o
aduz n'îmica, nu, nu şt'iu
n'îmic !

— Ba — zîse — musai
să fi adus iel ban'i d'i la
război *) — oare, alseva —
zîse — că — zîse — nu să
põt'e — zîse — aşa o rîndu-
ială s-avez voi — îce — aşă
iut'e ! — zîse.

— Nu şt'iu n'îmica.

— Tu ! — zîse — şt'i še?
— zîse. — Ieu — zîse — nu mai
trăies bin'e cu t'in'e dacă
nu mi spun'i !

— Mă — zîse — nu şt'iu !
Io še să ți spun, dacă nu
şt'iu.

Îce:

— Uită-t'e — zîse — să
t'e faş bet'eagă — zîse —
să spun'i că tu mori, da să
ți spună iel că d'e un'e are
iel rînduielil-eşt'ea, ca să
şt'im şi noi.

È, să duşe iel încoase
ş-încolò, îş petreşe iel
p-acolò. Cîn vin'e, muieri-sa
bet'eagă îm pat !

— Će-i cu t'in'e ?

— Atita-z d'e bet'eagă —
zîse — d'e nu şt'iu d'e

*) Pov. clatină din cap de citeva
ori, a mirare, neîncredere.

dacă nu-mi spuni că še-are
bărbatu tău, io nu mai trăiez
bin'e cu tin'e ! Će să trăiesc
io bin'e, că tu ş-aşa nu-m
spun'i.

Ie, d'e năcaz, Će să facă ?
Că ie nu ştię n'îmica.

« Hm ! — să gin'i ie, ca
muirea vicleană — trăbă
să fac io še-va ! Da cum
să fac ? »

L-întreabă pă iel:

— Mă ! Cum faş tu ? Şe
faş tu ?

— Taş, tu muiere, şi cau-
tă-z d'e. Ieu še să fac. Vez
tu că nu fac n'îmic.

— Ț-ai aduz bani şi nu-mi
spun'i ?

— Da d'e un'e ? Un'e vez
tu ban'i la min'e — zîse. —
Doră i-ai ved'e tu. Un'e-i
ţîn ieu să nu-i vez tu ?

— Hm ! Pă — îse — aşă
cum ?

— Pă uit'e-aşă, şi noi ca
uomu !

— Nu să põt'e ! — zîse.

— Păi ba să põt'e —
zîse. — Taş şi fi femeie —
zîse — şi caută-z d'e casă
şi d'e rînduială. N-are Će
să . . . da še să ți spun ieu,
că io n-am Će ți spun'e.

— Bin'e !

Treşe az, treşe min'e,

capetu mn'eu. Ieu d'in boala asta — zise — am să și mor !

— Auz — zise — se boală ai tu?

— Nu șt'iu se-oi ave — zise — da — zise — ieu d'int-asta am să mă potop !

— Tu ! — zise. — Nq-apă — zise — om ved'e noi că se-o fi !

Iel să gind'e că fașe iel cu peana cătă răsărit, ca să-i treacă la muiere. Da d'e un'e să-i treacă la muiere, că muierea n-o durea n'imica ! Zise:

— Mă ! — zise — ieu tăt mor — zise — d'int-asta, mă potop — zise — asta-i moart'ea me, — zise — da, barem — ise — iacă tu — ise — dacă ven'is — ise — făcuș așt'ea p-aiĉea așă frumoșă — ise — și rinduială bună-aveam — iĉe. — Da — zise — barem să-m spun'i tu — zise — să șt'iu și io — zise — să nu mor așă că nu șt'iu. D'i un'e ai tu — zise — rinduiala asta — zise — d'e faș tu atit'ea cit'e vrei p-aișea — zise — și io tăt nu șt'iu n'imica — zise —. Io tăt mori ș-așă — zise — să-m spun'i și mie !

să-ntiln'eșt'e iară cu uomuiei.

— Tu — zise — da nu-m spun'i?

— D-apli se să-s spun, că nu șt'iu n'imic.

— Nu mai trăiesc io bin'e cu t'in'e că ș-așă nu-m spun'i tu mie n'imica — zise — t'e las !

Ie, afurisită, de minie, să gindi: « Trăbă să fac șeva ! »

Ie nu să put'e lăsa. Da: « E — să gin'eșt'e — stai în loc, să mă fac io bet'eagă ! » — ie sănătoșă.

Să pun'e pă pat. Uomuiei munĉ p-acoló, ca uomu.

— Tu, d-apli se-i cu t'in'e?

— Aaaa ! Io-z bolnavă ! Nu mai pot să mai fac n'imica, iz bet'eagă atita cit nu mai pot fașe n'imic.

— I-aaau !

— Bet'eagă rău !

Ie d'e min'ie zășe pă pat.

— Nq — zise — vez ii rău — zise uomu.

Da d'e und'e? Ie nu să scula d'i pă pat. Șearcă iel cu peana, da peana nu i-azutaiei n'imica, că ie iera sinătoșă, nu vr'e să șole, nu că nu iera, nu să put'e scula, da nu vr'e.

Ei, stă iel și să gînd'eșt'e
ș-adusăsă iel amint'e d'e
pasăre că i-o spus că să nu-i
spună, da să gînd'eșt'e iel:

« Ai să-i spun, că ia tăt
moare ș-așă, să-i spun,
că »...

Șe:

— Tu! — zise — uit'e
— zise — io am fost —
zise — im pădure — zise
— și m-o dat o pasăre o
peană — zise — și asta —
zise — fașe tăt — zise.
Zise — am șercat — zise —
cu t'in'e să t'e scol io și nu
t'e poči scula!

— Măi — zise — să mai
șers! să mai șers tu —
zise, — cu pean-aia — iče
— d'e vez nu mi-i put'e
scula — zice — barem să
nu moriu!

È, fașe iel tri crus cătă
răsărit. Oo, aia n-o plăt'it
n'imica, că ia n-o foz be-
t'eagă!

Da ie zise:

— Auz! — zise mi-i mai
ușor — zise. — Mi-i mai
bin'e. Mi-i mai bin'e! —
zise.

Să scqlă. Să scoală muie-
rea⁶⁾). He-i bin'e.

⁶⁾ Pov. întărește cu capul.

— Mă! — înt-o zi cătă
iel: — Auz! Șt'i tu še? —
zise. — Ieu tăt mor ș-așă
— zise — acuma-z gata d'e
moart'e — zise — o ven'it
vremea să mor — zise —
să-n spun'i tu — zise —
še-ai adus tu d'e-acolo d'i
la război — zise — d'e faz
lucrurl'eșt'ea, barem — zice
— să mor lin'ist'ită, să șt'iu
io că še-ai făcut tu — zise
— cum — zise.

Iel să gînd'eșt'e:

« Mă! Ai să ved'em, ie
tăt li muierea me, dacă-i
vorba, să-i spun să fie
lin'ist'ită și ie, cum zise ie
că mōre, dac-o fi să mōară,
să șt'ie. »

— Tu — zise — uit'e
— zise. — Io am o peană —
zise — și cu peana aia — zise
— fag — zise — lucrur'l-
eșt'ea — zise. Zise — să
șt'i și tu — zise — că...

Ăă! Cin li păstă dōă zile,
să scqlă muierea, sinătōsă!
Nu-i mai bolnavă! Fașe tăt
p-acolo rinduială, fașe...
P-aa, și il gugul'e, pă bār-
batī-so așă, ca vicleană, pă
su d'e-ascuns, că iel nu șt'ie
că še fașe ie și... merē
bin'e. Da bin'ele iera mes-
tecat cu rău, că iel nu

Vin'e uomu p-acolo pi
la ie.

— Nq — zise — tu ! —
zise. — Da — zise —
găsit-ai treaba?

— Găsit ! — zise — acuma
— zise — nu-z mai fie frică
— ziçe — am găsit: uit'e —
ziçe — are-o peană — zise
— și cu peana aia — zise —
fașe tăt.

— Bin'e ! — zise. — Da
— zise — tu — zise —
cum să fașem noi — iče —
s-o luăm d'i la iel?

— Apăi — ziçe — nu
șt'iu — zise — că iel o
țin'e — zise — tăt acolo —
zise — la căpătîn'i — zise
— la iel — zise, ise — zua
o poartă la iel.

— Tu ! — zise — auz !
Să t'e faș d'e altă dată
bet'eagă — zise — și —
iče — seri peana s-o deș
la t'in'e ! C-apă — zise —
noi atunșea — zise — am
luat-o !

Să fașe bolnavă rău ! Să
bet'ejeșt'e muierea iară.

— Tu ! da še-i cu t'in'e,
tu ?

— Io nu șt'iu — zise —
am să mă potop — zise —
tăt am scăpat — iče — da
acu nu mai scăp !

șt'ie še vrę ie. Zise cătă
uomu cari l-ave ie d'e
trăie bin'e cu iel, cîn să-n-
tiln'est'e:

— Mă ! Acuma — zise —
să nu mai țin'i mln'ie —
zise — uit'e še ți spun.

— Ba nu — zise — ieu
ș-așa — zise — vreau să
mă laz d'e t'in'e — zise —
că tu...

— Ba nu ! — zise —
acuma ți spun că še-i treaba !
— Cum fi ?

— Uit'e — zise — iel
are-o pană — zise — di la
o pasăre — zise — i-o dat-o,
și cu aia fașe.

— Aha ! Apăi — zise —
cum ? — ziçe.

— Păi — zise — o țin'e
aco la iel — ziçe. — O țin'e
la iel — zise.

— Tu ! Să faș tu cumva
— zise — și să iei peana-
aia d'i la iel.

— Mă — zise — cum să
fac io ?

— Cum fi șt'i tu, așă să
faș — zise — numa s-o iei
d'i la iel.

— Bin'e !

Să dă ia:

— Mă ! — zise — uit'e —
zise — acuma m-ai spus tu
și vez că-s sinătșă — zise

— I-auz !

— Nu ! — zise. — Mă — zise — să-m dai tu peana aia la min'i — iče — să mai șerc și ieu — zise — să ved'em — zise. — Da — zise — văz că tăt i n'ımica — zise — io tăt am să moriu — iče. — d'int-asta !

Da iel:

— Na-o — zise — șercă și tu — zise — cu ie — zise.

Ii dă peana la muiere. Da cîn i-o dă, zise:

— Nq — zise — să șerc ieu — zise — Lasă pună d'ımineață, c-api io șerc cu ie — zise — d'imin'eață — zise — oi ved'ę că še-o mai fi cu min'e.

Iel își cota d'elucru p-asiia, și mai męre la petreșere, că iel ave rînduală. Da vin'e uomu și i spun'e, zise:

— Zice-i la min'e ! — zise — m-o dat-o ! I la min'e.

— Nq — iče — acuma — iče — cu iel țe să fačem ?

— Păi — zise — auz — zise — ! Uită-t'e — zise — să fas cu ia tri crus cătă răsărit și să zis să facă-on cîn'e ! — zise.

— da să-m arăț tu peana aia — zise, iel o țin'ę la iel — să-m arăț tu peana — zise — cumu-i — zise — ca s-o vād și ieu.

Iel, n'eștiin că še vrę ie, o scoat'e și-i arată:

— Uit'e — zice — o peană d'e pasăre, še să mai... fie-alseva — zise.

— Mă ! — zise-i frumq-să — zise — i bună asta pintru noi — zise.

Cîn să culcă iel ș-adorme, ie ie peana ! Și zice cătă uomu ăla cari trăie bin'e cu ie:

— Nq — ise — uit'e — ise — am luat peana — zise. — Acuma-i la min'e ! Nq, acuma še-i d'e făcut ?

— Tu ! Bin'e ! Ai luat tu-acuma — zise — trăim amîndoi — zise — cu iel țe să fašem ?

— Păi — zise — șt'i še ? — zise. — Cum o zis iel că faše ?

I-o spus iel amăritu că cum faše iel. Țe:

— Faše tri crus cătă răsărit, și še gînd'est'e, aia să faše ! Tăt.

— A, bin'e.

Da ie zise:

— Stăi în loc — zise —
că faşem !

— Da şe să faşem ?

— Pă iel să-l faşem on
cîn'e şi noi — zise — trăim
amîndoi.

— Bin'e !

Să scqlă ie d'imîn'eaşa
şi ie peana, şi... duşe şi
faşe tri cruş cătă răsărit
şi zise:

— Cîn'e să fie !

Iel s-o făcut cîn'e-atunş.
Da iel, dacă s-o văzut că-i
cîn'e, păzască-t'e Dumn'e-
zău ! Ūrlătu lui ! Cît'e şi
mai cît'e ! Să tînguię în
glasu cîn'elui, să văita, urla !
Şi umbla şi nu să mai
aşăza ! Iei tăt da după iel
şi îl băt'ę cîn l'azunje, da
iel fuje şi-l zogon'ę, iel iară
ven'ę urlîn şi iară să tîn-
guię, nu să put'ę scăpa
d'e iel.

— Tu — zise — nu-i bin'e !
Nu-i bin'e ! — zise.

— D-apăi cum ?

— Mm ! Păi — zise — cum
n'e put'em noi scăpa d'e-a-
hăsta ? Nu-l put'em prind'e
să-l omorîm ?

— Nu !

Iel-i ştię că şe zic iei,
da nu put'ę, că iel iera
cîn'e. Auzi iel că iei vreau

S-o dus blăştămata d'e
muiere şi o făcut înt-o
d'imîn'eaşă tri cruş cătă
răsărit, şi o zis:

— Cîn'e să fi ⁷⁾).

⁷⁾ Pov. subliniază cu stînga,
gest vertical (lăsat în jos).

S-o făcut cin'e omu ! Iel, dac-o văzut că-i cin'e, urla zua și nopt'ea acolô în juru casî, și skeuna, și să văita că še-o făcut iel ! Da nu put'ea să facă n'îmica ! Iera cin'e ! Rău ! Nu-i bin'e ! Iei zvîrlę după iel și da, și-l zogon'e, da nu să dușe și iară-ntorsę. D'i la o vreme, l-o lovit bărbatu-so ăla a iei cu-on lemn păstă pișor, i-o rup pișoru la cin'e. Atunșea, să dușe bietu cin'e^{*)} să striin'eză, ved'e că-i n'îmica-a lui ! Să dușe pă cîmp, și șkeuna pă cîmp d'epart'e că cu pișoru rupt și să văita, și. Azunje acolo înt-on d'eal odată, nopt'ea, săracu bietu cin'e ! și iera o rugă-acolô, lîngă drum. Ustăn'it așă, cu pișoru rupt, să culcă acolo la ruga-aia, su rugă. Da, nopt'ea — durmin iel acolo — ven'iră doă huligăn'ii, să pusără pă rugă d'easupra. Una o fost care i-o dat peana, și alta o ortacă d'e-a iei. Zîșe:

— Tu ! — zîșe — vez tu — zîșe — cin'ele ăla d'e-așîia !

Zîșe:

^{*)} Pov. clatină din cap, a tristețe.

să-l omoră, să d'epartă. Să dusă-acolo-nt-on d'eal. Și dacă să dusă-n d'ealu ăla, acolô iera o rugă. Să pusă și să culcă su ruga-aia. Da vin doă păsări și să pun, una d'e-o lătute, una d'e alta pă rugă; iel durmeșe acolo. Da una zîșe:

— Tu !

— Șe-i ?

— Iot'e cin'ele tău — zîșe — un'e doarme aișa su rugă.

Da ieș zîșe:

— La să dormă ! — zîșe — i-am dat io peana lui — zîșe — da n-o fost stăpîn d'e ieș — zîșe. — Acuma lasă să șadă cin'e.

— Iaba tu — zîșe — că iel ț-o făcut bin'e țlie că ț-o legat aripa, șt'i tu c-ai fos pușcată — zîșe — d'e vinător, da pin aripă — zîșe — și iel ț-o legat aripa — zîșe — acuma — zîșe — cum îl laș tu așă ? — zîșe.

— Pă — iče — dacă n-o fos stăpîn d'e še i-am dat io ! Io i-am spus — zîșe — ca să n-o spună, n'is să n-o deie la n'ime, da vez iel či-o făcut ? Acuma či-o azuns ? Cin'e.

— Nu-l lăsa ! — zîșe.

— Văd !

— Nq — zise — uit'e
pisoru rupt la iel — zise. —
Asta o fost om — zise —
ieu i-am dat o peană —
zise — să trăiască cu ie
— zise — și i-am spus că
să nu spună cătă n'ime
— zise — și iel o dat-o la
muieri-sa, și uit'e se-o făcut
cu iel *) — zise.

— Tu ! — zise. — Apă —
zise — fă-i tu un bin'e —
zise — și — iče — scapă-l
— zise, că ie i-o spus la
ortacă-sa că, zise — a mea
a fost aripa ruptă de-on
vinător, și :

— Da — zise — auz — zise
— și iel ț-o făcut țtie bin'e
— zise — fă-i tu bin'e —
ise — și scapă-l și d'e-
aiș — zise.

— Pă — zise — ieu ti
fac — zise — numa să fie
stăpîn, — zise — că — iče-l
scăp ieu și d'e-aiș.

Iele povestea amîndoă
acolo d'i pă crușea d'e
rugă.

— Da — zise — cum ti faș ?

Iče :

— Io-l fac om miț¹⁰⁾ și
— se — miț — zise — i spun,

*) Pov. întărește, dînd din cap.

10) Pov. tresare, cu capul.

— Će să fac cu iel ?

Će :

— Tu ! — zise — șt'i se
să fașem ? zise — să-l faș
om miț, și-i spun'em noi
ca să poată iel să-ș ieș
peana iară.

— Bin'e !

Da ie zise, d'e-acolò —
zise :

— Nq ! Tu miț să fi !

Să făcu miț. Će.

— Măi, mițule !

— Șe-i ?

— T'e duși-acasă, că iei
nu șt'iu că tu ieș miț, iei
șt'iu că tu ieș cin'e. Și
— zise — t'e baji p-acolò
— zise — pin casă — zise —
și șăz p-acolo — zise —
să nu mai faji larmă — zise
— n'imica — zise — numa
să stai p-acolò — zise —
și ca mițu — zise — și să
fi blind. Că — zise — iei
peana o țîn su capu lor, la
perină, acolò su perină, și
tu — zise — iei t'e scot
afară sara — zise — da
să ieș afară ș-int-o sară —
zise — pă n'ebăgat d'e
samă — zise — să t'e-as-
cunz p-acolo — zise — ca să
nu t'e găsască, să t'e scotă-
afară.

c-*api* iel poat'e să i*e*ș peana
d'i la iel, ș-apă să facă
ce-o vrea !

Și făcu pasărea tri crus
cătă răsărit, și zisă:

— Miț să fi ! Să nu mai
fi cîn'e !

Atuncea iel să pomen'i
că-i miț. Da iera sănătos
miț.

Da iel să gîn'i:

« U io io io ! și uit'e d'in
cîn'e-am azuns miț ! »

Da iele iera tăt acoló.
Da zise pasărea cătă iel,
zise:

— Auz ! — zise — t'e
du acasă — zise — și —
zise — sara — zise — să
nu umbli p-acolo — zise —
numa t'e fă on miț blind —
zise — pi lingă casă —
zise — și t'e bagă p-acoló
pin casă — zise — și șez
p-acoló — zise — că —
zise — iei nu șt'iu — zise
— iei șt'iu că tu ieș cîn'e,
nu mai șt'iu că ieș miț
ș-*api* — zise — peana t*e*
— zise — i la i*e* la căpătii
— zise. — Și — zise — tu
— zise — dacă mai trec
cît'eva nopt^ă — zise — cîn
t'e scoat'e ia afară — zise
— tu să t'e baji su pat, să
t'e-ascunz, că ia nu șt'ie

— zise — ș-apăi dup ă aia
— zise — după še-adorm
iei — zise — atunsă să t'e
pomen'i și să miaun'i, c-apă
ieș vin'e să desk'idă ușa să
t'e scoată afară, tu să țipi
su perină — iče — și să
iei peana — zise — că
num-așa poz scăpa — zise
— almintrelea nu mai poț !

Bin'e ! S-o dus mițu acasă.
Un mițșor p-acolô și să
gugule și :

— Ot'e še miț avem noi
p-aișa, frumos !

Și-i da d'e mîncare, și,
pin casă p-acolo.*) Sara-l
scot'ea afară ! Da înt-o bună
sară, iel cîn vrę să-l scoată
afară, iel s-o făcut că să
dușe-afară, da s-o băgat su
pat și s-o ascuns.

Acuma, iei or gin'it că
iel s-o dus afară, mițu, că
n-avea nărav ca să șadă în
casă ęlealalt'e sări. Cîn or
adurmit iei, iel miaună d'in
casă.

— Auz tu — zise — că
n-ai scos mițu-afară, bată-l
nărocu să-l bată ! — zise.

— Du-t'e d'ęșk'id'e ¹¹⁾ —
iče — să iasă mițu-afară !

*) Intrerupere pt. schimbarea
benzli.

¹¹⁾ Pov. tresare.

— Bin'e !

Iei trăieș, n'is habar, n'ij
nu le pása lor că cum
trăieș, că cîn'ele n'i nu mai
ven'isă. Mițu să băgă p-aco-
lô, și . . .

— Asta-i mițu nos, și . . .

Iera blînd acolô pin casă,
și umbla p-acolô.

— Asta-i mițu nost !

Da sara zise cătă ieș :

— Tu ! Să scoț mițu-
afară sara.

Scot'ea afară d'in casă,
tăd'euna. Bin'e ! Înt-o sară,
mițu să pitoale, s-ascund'e
și nu-l găsășt'e, muierea o
strîns, o d'eskis ușa p-acolô,
n-o băga d'e samă ²⁾, o
gin'it c-o ieșit afară, iel n-o
ieșit ! O șăzut acolo ascuns.
Cîn or adurmit iei, iel s-o
duz la căpătii ș-o riciit cu
g'iara acolô, ș-o luat peana !

²⁾ Pov. clatină din umeri.

Miaună mițu pin casă. Ie
să scōlă și să dușe să d'eș-
k'idă ușa. Iel să țipă la
perina patului și caută-
acolo cu g'iară¹²⁾ și ieș peana
și să dușe și ieșe-afară!

D'imin'eața, în răsăritu
soarelui, o luat-o în g'iară¹³⁾
ș-o făcut cătă răsărit, s-o
gin'it că să facă om, s-o
făcut om. Cîn s-o făcut om,
mai tîrziu, o ven'it acasă.

— Ei — zîce — da aițea
sint'eț?

— Aițea — zîse. — D-apăi
și tu vin'i?

— Și io ven'ii — zîse. —
Nō acuma-i bin'e! — zîse.

— Voi m-aț făcut pă min'e
cîn'e — zîse — da io —
zîse — se să fac cu voi?

Iei se să mai zică? N-or
putut să zică n'imica. Da
iel zîse:

— Ieu nu vă fac alseva
— zîse — numa d'e vă fac
doi boi — zîse.

O făcut crușe cătă răsă-
rit cu peana și i-o făcut
doi boi. Ș-o spus în saț la
birău că să bată doba că
la șin'e-i trăbuie să care cu

¹²⁾ Pov. face gest de scormonire
cu degetele de la dreapta. ¹³⁾ Pov.
face gest de apucare și ridicare, cu
stînga.

O luat-o la iel — așă i-o
spus pasărea. Și cîn o luat-o
s-o duz la ușă ș-o mn'eunat.

Da iel zîse:

— No vez, tu prōsto —
zîce — că ț-am spus să scoț
mițu-afară, vez...

— Mă, apă — ițe — l-am
scos!

— Păi d'e un'i să-l scoț?
Auz că-i în casă.

Să dușe și desk'id'e ușa,
și ieșă mițu afară, cu peana,
și să dușe. Nō cuma se să
facă iel cu peana? Să dușe
pun-acolô la ruga-aia un'e-o
fos culcat. Să culcă-acolô,
că iel iera miț. Da vin
păsăr'le, să pun iară pă
rugă:

— Ut'e mițu tău — zîce.

— Da — zîse — acuma —
zîse — o luat peana-i la iel.
La iel.

— Nō — zîse — acuma —
zîse — ce faș cu iel?

— Acuma — zîse — d'e-
aiș poat'e și iel — zîce — să
facă tri cruș cătă răsărit —
— zîse — și — zîse — să fače
uom.

— Pă iel nu poat'e, că iel
ii miț.

— Nō — zîce — i fag ieu
— zîse.

iei, și să are și să facă se-o
vre, că iel la tătă lumea-i
dă d'e șinste, nu-i trăbă
n'îci-o plată. Și umbla d'i
la casă la casă, care se-i
trăbuiș să lucre cu iei:
piatr-adușe, căra lemn'e,
ara cu iei, dușe gunoi, d'i
la casă la casă, iel nu i-o
mai oprit.

Și dacă n-o fi murit, și
astăz trăiesc.

*Inf. Vinca Luca; Cerișor—Hune-
doara; cules în 29 dec. 1951, de
O.B.; transc. O.B.; durata: 23'
A.I.F., 1. 11.277.*

*Pov. o știe «d'e mult, tă d'e
mult șt'iu, că d'e-acuma n-am
învățat».*

*Ai mai pov.? «Mai, mai, ș-ai-
cea-n sat.»*

*Alții o cunosc? «Io nu șt'iu.»
Ce și-a plăcut mai mult din
poveste? «M-o plăcut c-o azuns
iar sănătos omu, o scăpat d'e
cin'e.»*

Îi făcu tri cruș cătă răsă-
rit și zițe:

— Să fie om!

Da zișe cătă iel:

— Să t'e duș aisea la
izvor — ițe — să t'e speli
— zișe — și rămîn'i uom
întreg.

S-o dus, și s-o spălat, ș-o
rămas uom. Să culcă-acolô,
sara iară. Vin păsăr'le.

— Nô acuma ieșt'i uom!

— Uom!

— Acuma t'e du acasă
— zișe — și fă še vrei, că
— zișe — iești uom iară.
Peană la t'in'e, ț-am dat-o,
acuma să grijăj d'e ieș.

— Șe să fac?

— Ș'e vrei tu, aia faș.

Să dușe iel acasă, și-i
găseșt'e acasă: iacă iel uom
întreg cum o foz năint'e
vreme.

— Aisea sintez voi?

— Aisea.

— Nô bin'e — zițe-acuma
țe să fac cu voi?

Iei še să mai zică? N-aveș
še să facă. Da iel s-o sculat
d'imîn'eața ș-o făcut tri
cruș cătă răsărit cu peana,
ș-o ziz:

— Nô! voi boi să fiț!

I-o făcu doi boi. Și o
făcut.

« S-am on car. »

S-o făcut și caru. Și i-o prinz la zăg, și i-o dat la sin'e-o vrut să care cu iei.

— Nq ! Voi să căras cu-ahășt'ia cit iz vrę voi, și pă un'e-z vrę, še v-o trăbui să lucras cu iei.

Ș-o rămas să care uamen'ii cu iei pă un'e-or vrę și cit or vrę.

Și d'e n-or fi murit, și-astăz trăiesc.

Culeasă de la același inf. de O.B. In București in 28 oct. 1954; transc.: O.B.; durata: 20' 40"; A.I.F., i. 14.505 (mg. 108 a).

Pov. o știe: « d'i la alft bătrîn'i, pi la vit'e, sara cîn durmęm pă cîmp la pășun'e mai d'epart'e d'e sat, un'e iera bucat'ele, noi făcęm foc și n'e culcam p-acolo. N'e dam la poveșt'i. »

Ai mai pov.? « Da: pi la vit'e, și pi la ortas, ven'in pă cale » (de la mina din Ghelari).

Alții o știu în Cerișor? « Cunosc d'i la min'e. »

Totdeauna ai început povestea cu plecarea la război? « Da, numa, vez le mai zmint'es și io cit'e-o vorbă, dacă nu m-am acupat d'e multă vreme cu iele, apăi mai ieșe d'in cap cit'e una. »

E adevărată? « D-apăi io șt'iu? Să pōt'e să fi fost. »

Basmul este atestat în toate provinciile țării în 18 variante, din care 6 sînt mai îndepărtate, transformarea soțului în ciine de către soție constituind numai episodul final. În 4 variante, soțul este metamorfozat din ciine în pupăză (apoi redevine om), în altele, ciinele e prefăcut în rățoi, caragață sau porumbel, iar în alte 2 variante din ciine, soțul e transformat în pupăză și porumbel. De cele mai multe ori, metamorfoza se face cu ajutorul unui bici fermecat, în 2 variante prin friul fermecat, iar într-o variantă arădană numai prin puterea cuvîntului. Linda Degh, în studiul monografic *Ciinele țarului (Aa Th 449 A) în tradiția populară maghiară*, publicat în *Revista de Folclor*, IV, nr. 1—2, p. 205—226 (în care citează și 10 variante românești), pornind de la constatările lui W. Anderson, arată că basmul e bine cunoscut în Orientul apropiat, apoi în Europa răsăriteană și, în formă insulară, în Irlanda. Tipul românesc ar fi mai apropiat de cel slav, deși în cel românesc apar deseori episoade din alte tipuri. St. Thompson, în *Folktale*, p. 115, crede că basmul ar fi o modificare și probabil o adaptare a povestirii lui Sidi Numan din *1001 de nopți*.

A fost odată un băiat sărac, dar frumos și foarte harnic. O venit vremea d'e căsătorie. O căutat iel o fată frumoasă și săracă ca iel — că bogat'e n'is nu să uita p-ai săras.

Între timp, or trăit iei puțin bin'e amindoi, dar d'i la un timp, soția lui ș-o căpătat un drăguț. O căutat să-ș aducă lem'ne d'i la pădure și să-ș facă și iel rind d'e casă. Într-o zi pă cîn iera la pădure, o găsit un vultur șezin într-on lemn, nu put'ę să sbore. O căutat și iel să vadă d'i se nu pot'e să zboare vulturu. S-a dus pină la iel: a văzut c-o aripă a vulturului iera răn'it d'e-on vinător'. Ș-o rupt o năframă d'i la iel, iut'e o legat aripa, s-o făcut bin'e. P-urmă, vulturu, dacă s-a văzut că pot'e să zboare, i-a zis:

— Uit'e, omule: pentru că mn'i-ai făcut tu acest bin'e, it' fac și ieu un bin'e, da s-ascuț d'e min'e. Na o pană—să grijășt'i d'e pana asta—și cu pana asta poț să faci tot ce vrei tu. Numa n'ime să nu șt'ie se faș tu cu pana asta, și n'imănui să nu-i spui d'espre ieș. Și la urmă, dacă spui cuiva, va fi rău d'e t'in'e.

Omu a făgădit c-așe fașe. Da l-a-ntrebat: se să facă cu pana, la se-i bună? I-o spus:

— Pana asta fașe tot se vrei: poț găsi ban'i cu ieș, poț găsi comori, poț să t'e-mbogățășt'i, ori cum vrei, dacă îi porunșeșt'i așă cum spun ieu: t'e duș d'imineța cu ieș în răsărta șarelui acol în dosu grăd'in'ii tale ș-o sușeșt'i d'e tri ori, ș-apoi spun'i, spun'e așa «șeia se gind'esc, să și implin'esc». Pe urmă vez tu că se are să fie, un'e t'e gind'eșt'i, acolo ai să dobind'eșt'i.

Să duşe omu aşă d'imin'eaşa cu pana în dosu grăd'in'ii şi spun'e:

«Şeia se doresc, să şi dobînd'esc!»

Apoi pleacă iară la pădure, cu gîndu că n-o să facă pana n'imica. Dă d'e on lemn uscat, mare — o buturugă — ş-insepe să taie lemn'e d'e-acolo. D'eodată să pomen'eşt'e că-n buturuga aia iera ascunsă o qlă cu ban'i d'e aur, galbin'i. Iel atunsa ved'e iel bin'e că pana n-a minţit. Ieş ban'ii, ş-umple buzunările şi sinu cu ban'i, şi pleacă acasă mai d'epart'e, fără să spună n'evestii lui. Bagă pana su perna un'e durmia iel în pat şi cu ban'ii să duşe şi-ş cumpără n'işt'e boi, să nu mai care lemn'e-n spat'e, iş mai cumpără o vacă, mai cumpără şi iel un purşel, ca omu p-aşia. Toată lumea spun'ea:

— Omu ăsta d'e un'e pôt'e să aibă atîţ d'e mulţ ban'i? Pôt'e iel a găsit comori, sau cu se să facă ban'i.

Îl bănuia în d'iferit'e feluri *). Mai ales drăguţu femeii, să duşe mereu la femeie ş-întreabă că ce şt'ie, d'e un'e are iel ban'i, cu se ş-o făcut iel boi şi gospodărie frumoşă? Şi pînă acu iera sărac. Ieş întreba, da iel nu cut'eză să spună, fincă-i spusese vulturu să nu spună n'imăru.

Nu mai put'ę iel să mai ascundă, fiindcă-i şi plăşe d'e soţlie, şi una fincă iera frică. S-a făcut bolnavă ş-a spus că dacă nu-i spun'e, are să moară. Atunş fi spun'e:

— Uit'e, tu n'evastă! În cutare zi, cîn am fost io la pădure, am găsit un vultur, cum l-am găsit răn'it, i-am legat aripa şi p-ormă iel m-a dat o pană şi cu pana asta am io put'ere d'e fac lucrurile eşt'ia.

A învăţat-o cum să-i spună la pană. Atita i-a trebuit femeii! S-a sculat d'in pat, p-ormă a luat pana ş-a spus drăguţului:

— Uit'e, cu pana asta faşe omu mn'eu.

Iei atunçi s-au sfătuit amîndoi să vadă dacă într-adevăr are pana put'ere. Or luat pana, s-o dus acol-în dosu grăd'in'ii şi or porunçit ca să să facă omu cîn'e. În moment, s-o

*) Intrerupere pentru schimbarea cilindrului de fonograf.

făcut omu cin'e ! Și iei atunșea s-or strâns amîndoi. Omu iera cin'e, săracu. Ii mai da mîncare cin vrea iei, cin nu, nu-i mai da n'is mîncare. Iel, d'e năcaz, țoță zua urla, urla și să văicăra acolo. D'e la un timp, iei s-or sfătuit :

— N'e-mbată d'e cap, d'e nu-l mai put'em suferi.

L-or alungat d'e-acasă cu lemn'e. Cin'ele să dușe pin sat flămînd și tăt urla într-una. Il mai bat'e și omen'ii pină l-or gon'it d'in sat afară.

Pă urmă, se să facă iel? Năcăjit, bg'etu cin'e, șt'ia că n-are să mai fie om n'isodată. S-o dus flămînd așă în margi-n'ea un'ei păduri ș-a adormit acolo la un copac. Durmia acolo, flămînd, năcăjit; d'eodată apar doi vulturi acolo în copacu ăsta, așă mari cum iera vulturu pă care-l vind'ecasă iel, l-a legat la rană. Vulturii eșt'ia vorbia iei între iei acolo — iel i-a auzit vorbind — zise:

— Vez-il că omu m'eu a ajuns cin'e?

Vulturii eșt'ia iera tocma unu d'intră ăia care-l vind'ecasă iel. Ășt'ia iera rejele și rejina păsărilor. Ise:

— N-a ascultat d'e min'e, și d'in prisina ast-a ajuns cin'e. Acuma — i-am spus să nu spună n'imărui și, uit'e, n'evasta l-a făcut cin'e — acuma, pana-i la n'evastă și la drăguțu iei, și iel a rămas cin'e.

Soția vulturului — rejina — îi spun'e:

— Nu ai tu cumva vo put'ere ca să-l faș iară uom?

Ise:

— Nu, că n'is nu să plăt'eșt'e, că n-ascultă, d'ejaba-l faș, că iară are să mintă.

Zise:

— Fie-ț milă d'e iel și fă-i dacă ț-a făcut și iel un bin'e.

Zice:

— Alčeva nu poči să-i fac, da — zise — l pot fače pisică, ș-atunșa iel poț'e ș-ajungă pin casă și iară are s-ajungă să pună mîna pă pañă.

Iel asculta și să fășe că doarme, ș-asculta se spun ășt'ia acolo. Pă urmă, a ascultat și s-a dus vulturii d'e-acolo. Iel s-a sculat frumos ș-a ven'it iară-n sat și dacă vin'e d'e-acolo

d'in sat, caută-ncos, caută-n stînga-n dreapta *) . . . Ven'in iară vulturii amîndoi acolo, rejina spun'e la vulturu:

— Măi, fie-ț milă și fă-l om iară.

Iel spun'e, zîse:

— Nu-l fac om, da-l fac pisică. Și d'e-acum, pisică să rămînă !

Și s-a pomenit pisică făcută omu d'in cin'e. După se mîere-acasă, să dușe prin curt'e, prin casa soțîii lui și caută la căpătîn'ii acolo, și găsășt'e pana. O ie-n gură, da nu știe se să facă cu ia. O ie-n gură și să dușe iară acolo la copacu ăla, s-așază acolo să vină vulturii iară-acolo. Așș că-ntr-on moment dat, iară vin vulturii acolo.

— Acuma — zîse — dac-ar șt'ii iel se să facă cu peana, să pōt'e fače om iară. Să ie pana-n gură și să ducă în colțu grăd'in'ii la izvor, să să cufund'e cu pana-n gură d'e tri ori în izvor să să scald'e, după așeia să să dea păstă cap o dată, ș-are să să facă om.

Atîta i-a trebuit la pisică ! S-a dus în colțu grăd'in'ii un'e iera izvoru cu pana-n gură și s-a cufundat în izvor d'e tri uori. P-urmă a ieșit și s-a dat păstă cap, s-a făcut om.

Cînd il vād așt'ia ven'in iară acasă, iera-nlemn'îț. Le dă:

— Bună zua ! — iei mulțumesc.

— Api tu un'e-ai fost pină acuma ? — întreabă n'evasta.

— E, se să fie ? Dar se să faci acuma, un'e-am fost, api m-o ajutat Dumn'ezo d'e m-am făcut iară om. Da acuma, se să fac ieu cu voi ?

Iei să fac că nu șt'iu n'imica. Iel atunșea porunșeșt'e la pană ca să facă pă soțu iei bou și pă ie s-o facă vacă: într-un moment așa s-au și făcut. Atunșș iel le fașe-on car tare și spun'e la tăt ōmen'ii d'in sat:

— Care aveț n'evoiie d'e lucru să vă dau caru, boii — bou-ășta și vaca, și să lucraț cu iei în continuare, și mîncare numa o dată la zi să le daț ! — O zis că — de loc, numa să-i mînaț, că alcum nu vi-i dau.

*) Intrerupere pentru schimbarea cilindrului de fonograf.

Qmen'ii s-o bucurat: căra lemn'e, căra piatră, căra năsip, căra gunoiu, căra d'e tot'e cu iei. Omu s-a-nsurat și ș-a luat altă n'evastă cumsăcad'e. Și pă fosta lui soție și pă fostu iei soț care i-o fost drăguț, i-o ținut tăt bou și vacă, pînă cîn o lucrat tot satu cu iei d'e-a rîndu, fără ca să le deie și mîncare, numa o dată pă zi ! Și așe s-a-ntîmplat.

Și dacă n-or fi murit, și astăz trăiesc.

Inf. Poanta Nicolale zls Pocăitu; Ceîșor—Hunedoara; *culeg.* O.B. în 20 dec. 1950; *transc. de pe cilindru de fonograf* de O.B.; *durata*: 9'; A.I.F., i. 11.289.

Povestitorul o știe: « d'i la Vinca Luca; d'e vo cîțva an'i: d'e vo 5—6 an'i ».

Ai mai spus-o? « N-am mai povestit-o la alți, numa d'e-am auzit-o. »

V. varianta povestită de Vinca Luca, p. 69.

Așă o fost odată on om sărac; și iera sārvtor' la un boiț. Și i spusă ăla boiț', da zîce — boieru nu pre merge la beserica. Da ițe:

— Țe tă mei tu la beserica? Țe-aur acolo? Dac-apîi țe spune popa?

— Dacă spune — ițe — că: « Dațl-m pomană, că-s căpăta împătrat! » Și și io — zîce — amu m-an socoti cu soțîie — ițe — nu știu la ține-aj da văcuța asta care-o am.

— Mă! — zîce. — Mn'îie — zîce — mn'i-o dai!

I-o dă la boiț. Să-nțăleg:

— Dămu-i-o! — zîce.

Că iel mai ave ȡrecite guli de boi și de, și ciurz de vaci, și stăvi de cai, să h'ie ș-ațe cu țeelalate. Și spune că să dea la, mai bine, că iel țe i-i și bună ¹⁾ ațe una?

Nȡ, acuma așteaptă cîteva timp. Dacă amu întreabă iel:

— Nu șt'iu! — zîce, că să duțe la popa. — Părint'e! — zîce. — Tăt as spus îm beserica — zîce — că să deie pomană. Io am da la boițriu ȡela vaca — zîce — pomană, și nu-m mai dă Dumnedzău.

— C-apu mai așteaptă!

Apoi mai așteaptă. Cînu-i odată socȡe:

« Io nu mai po s-așept! Că am și prunț! Da io mă duc pînă unde l-oi găsi pe Dumnezău, să-m deie-acuma, nu mă tă țîie-atîta! »

Apoi ie on drum înainte, să duțe. Adică să pregătește de drum. D-apoi ițe boițriu — acuma-i spune la boiț':

¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Acuma — iče — nu viu la, la dumn'eta, că mă du la Dumnezău pintru că Ț-am da vaca-aiasta să-m de — iče — ačela če mn'i-o promis, če spune popa-mpătrat să-m deș.

— D-apoi, măi! — ziče. — Dacă tu mei la Dumn'edzău și-i aghiunșe-acolo — ziče — întreabă și de mine, că di če am io atita bogăȚie care io n-o șt'iu cită-o am! N'ij n-o știu!

— Da, am să-ntreb!

Ș-apfi pornește la drum, și să duče mai departe. Să-ntilnește cu on uom sărac.

— Da und'e mei?

Iera k'ila d'e pk'ičiore, să năcăjiię pingă drum.

— Da unde mei, pretine?

— Dacă mă du la Dumn'edzău — dziče — c-am avut o văcuță și o-am dat la um boier' pomană și să-m deș împătrat; c-așă o șpus popa.

— Măi, dacă mei — ziče — întreabă și de mine că di če mă năcăjăscu-n lumea asta și nu mai mor'?

— Întreba-oi!

Să duče mai departe, vede-um păr: atita de frumoșă pere și on uom stă cu fața-n sus supt iel, și numa așt'eaptă să-i pk'iče perele în gură, că nu, nu le puteț ține păru perele, numa tă pk'ica. Da lu-ntreabă omu čela:

— Unde mei?

— Dacă — iče — mă duc la Dumn'edzău — ziče — c-am avut o vacă și o-am da pomană să-m deș împătrat.

Întreabă păru:

— Dacă merși pe-acolo — ziče — întreabă și de mine di če ieu — ziče — is păr și fac pere bun'e și frumoșă — ziče — și nu le poș să le ții. Uită uomu-aiesta — iče — cum stă cu gura — ziče — numai să-i pk'iče gata-n gură! Și nu poș să le ții!

— Întreba-oi!

Să duče mai departe, iel. Apoi sosăște la un loc. Ved'e đou fete săčerîn griu înt-o capăt d'e tablă. Nu-i put'ei să-i priveș capătu, de o parte de drum. Și de una iera altele,

n-ave numa tare puţin. Da zîce cîntă čele če-ave tabla če mare:

— Da săčeras, fîtuţă?

— Săčeram !

— Da cîn vi-z găta voi cu tabla asta, cîtu-i d'e mare?

— Şti bunu Dumnedz, cînd a aģiuta bunu Dumn'edzău !

— dziče.

Da zîce:

— D-apoi ²⁾ voi — zîce cîntă čelealalte, să-ntorče — voi terminaş acuma? — zîce, adică — voi vă gîtaş — zîce — cu-aģiutoru lu Dumn'edzău?

— Acuma — iče — o ne-a aģiuta, ori nu — zîce — noi tă gîtăm !

— Bin'e-i.

Pleacă mai departe. Acuma aģiunģe la o apă mare. Dacă-aģ'iunģe la o apă mare, vină un uom cu patru boi la caru. Da dzi — tręče peste apă. Să duče la iel.

— Da nu mn'i-i lăsa — iče — să tręcem apa asta? Să suim în car?

— Nu — zîce³⁾ — că mn'i s-or urî boii !

Nę să duče, tręče. Acuma, iel če să facă? N-are čine. Tăt aşt'eaptă: nu vină ! Tă umblă pingă apa-ače. Da cîndu-i odată, vină om peşte mare la iel.

— Da če tăt umbli, măi, pingă apa asta?

— Da, dacă — zîce — aj vrę să trecu.

— D-apoi und'e merģi?

— Mă du la Dumn'edzău — dziče — c-am avut o vacă şi o-am da pomană să-m deģe-mpătrat.

— Măi ! Dacă-i meş pe-acolo — dziče — pină pe-acolo, dacă tu-i întreba de mine — zîce — di če io în apa asta mare, numa io-s unu singur peşte? Cum — zîce — d'e nu poş şi io să am — dziče — mai mul soģii? Apăi te trec io ! — zîce. — Hai — zîce — aij lingă țarmure călare, numa să-ntrebi, şi te duc io călare. Ş-apoi — iče — pe cîn fi întorče, te-aştept aici.

¹⁾ Pov. se uită la stînga. ²⁾ Pov. neaģă, dînd din cap.

— Bine-i !

Suie pe pește călare, și să duce peștele cu iel pină la țarmure, pină la țarmure. După ce merțe la țarmure, colo îl coboră ġios și să duce mai departe. Dă de un corn d'e pădure. Trețe pingă colțu al de pădure. Cînd ieșă din colțu al de pădure mai încolo puțin, vede um văgașu. Vede doi boi roși atîta de frumoș, că nu-s mai sintu-n lume ca ș-aċeia. Să uită la iei:

«Vai ! Nô aieștia de mn'î-ar da mn'ie bunu Dumn'edzău !»

Merțe mai încolo, vede și doi oameni, șădeġ la focu. Iera Dumn'edzău cu Petriu.

— Bună dzua !

— Nărocu, pretîne ! Da nu vi să te-ncălzăș ?

— Ba-ncălzî-m-oi oleacă.

— D-apoi, nô hódini !

Hodinește.

— Da unde pleċi ?

— Da tare departe.

— Da meġiș, spune.

— D-apoi după ċe să spui, că tare d'eparte !

— Migiș, spun'e-n'e pină und'e merġi ?

— Pină la Dumn'edzău !

— D-apoi după ċe merġi-acolo ?

— Dacă am avut o vacă și am tăt auzît popa d'im beserică spuind că să o dau pomană. Și am fo tăt sārvisor' la um boier', am spuz la boier' d'e-ale, și i-am spus că o-aj da pomană, m-amu-nțăles cu soțiiġ, ș-o spus boieriġ să i-o dau lui. Și i-o am dat. Ș-acuma mă du să-m deġ, că nu poș să mai aștept, făġăduința.

— Bine-i, mă ! Nô hodieġ — dziċe — că ti-i duce mai tîrziu.

Apoi stă inc-oleacă ; să scolă.

— Mai șădzi oleacă ! Mai șăz, că me-i, aġiunġe-i.

Mai șed'e-oleacă. Apu cînu-i iar să-nd'eamnă :

— Mai șăz, măi, nu t'e păzi — ziċe — me-ii !

— Nuu ! Nu mai stau, că tare departe !

— D-apoi până unde?

— Nu știu!

— Mai stăai!

Iei, pân ce tă să roșă: nu vrea să steie. Să-nd'eamnă.

— No hai ⁴⁾ — ziče — napoi, că ieu sin Dumn'edzäu!

Scote:

— Na — iče — funele-aieste ⁵⁾ — ziče. — Și vădzut-ai, cin ai vinit, boii čeia la colțu čel de pădure, roșii?

— Vădzut!

— Nø ačeia ț-li dau ție. Și de ț-a h'i leșe să-i l'eği — ziče — numa scutură funele — zič — că lega-s-or ii! — i spun'e. Nø, iel:

— Nu!

Leagă iel, nu ii lui leș'e ⁶⁾. Nø îi mulțămęște lu Dumn'e-dzäu și să duče médiat și-i leagă. Adică să duče să-i leage. D-apoi, mărgind, ș-aduče-aminte: uită că lui, če, oamenii čeia če i-o pus propunele de-ntrebare. Înapoi dă la Dumn'edzäu. •

— Dømn'e! Uită: am uitat čeva!

— Megiș če?

— Dacă din capăt oi ind'emna. Adică, d'in data dintie, m-o-ntreba boieriu care l-an sārvit că pentru če-i iel așă bogat d'e nu ști d'e-avuțimea lui.

Apăi spun'e:

— Spune-i așă — ziče — că la, la mörtea lui, n-a aveę čină de o sară. Da așă să-i spui!

— Da, am să-i spui!

— Dup-ačęie, spun'e la uomu čel sārca — ziče — că să pregătească, c-a muri acum.

— Atunčen — ziče — am g'init mai incolo — ziče — mai înainte ș-am vădzu — ziče — la om păr — dziče — un uom stăte acolo — iče — cu gura căscată să-i pk'iče pęre.

⁴⁾ Pov. cheamă, cu arătătorul stîng. ⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

Și ia, m-o-ntreba că un'e plecu? Și i-an spus — zițe — ș-o-ntreba păru că pintru če iel nu poțe ține përe?

— Spune-i așe — dzițe — că sub rădăcin'ile lui i-o căldare d'e ban'i, de-ače nu le poate să le ție.

— Da! D-apoi — dzițe — am vădzu și dõu fete săčerîn griu — dzițe — și o spuz — zițe — că dõu, cîn le-a aģiuta bunul Dumn'edzäu și çealealalte am zis că să gată — dzič — cu dõuă cu-aģiutoru lu Dumn'edzäu? Și ieșe-o dzis că ori aģiută Dumnedzäu, ori nu — dziče — ieșe tă gată singure.

— Pe cînu-i merģe-n napoi — ziče — çeale cu tabla mare or h'i gata, n'ij nu li-i afla acolo, çealealalte n-or mai termina.

— D-apoi — iče — am sosit la apa-aiasta — dziče. — Acuma, peșt'ele-ala s-o ruga d'e min'e, če m-o trecut — ziče — că dip če iel numai singur în apa ačeie?

— Am să spui și d'espre iel. Da să t'e grijăș bine, cum ti-i duče. Să-i spui — zič — că dipt-ače — ziče — numai iel singur că n-o-necat pe n'ime. Are să-nneče oamenii, čine i-a vedę pingă-apă. Apoi atunčeni ačeia vor h'i soģii lui. Da tu — dziče — sui călare pe bou az dim breazdă — ziče — și t'e duči. Și iel t'e-a așt'epta la țärmure. Și dzi tă: «spune-ț-oi, spune-ț-oi, spune-ț-oi! iel tă aiesta, spune-ț-oi! Spune-ț-oi mai încolo, spune-ț-oi, dac-oi treș spun'e, c-apu tă strigă, tă spune-ț-oi spune-ț-oi!». Api iel tăt a striga:

— Da spun'e-mn'i-amu! Spune-ne, mă!

Pină če-i treș un kilometăr, să nu spui. Api cîn îi treș la un kilomeităr, spune:

— N-ai ineca pe nime! — strigă-i cit îi bg'irui — ziče. Că tăt a striga, tă: spun'e-mn'i-amu! Spune-mn'i-amu! Tăt a striga, api tu, tu tă strigă la iel: spune-ț-oi — ziče — ș-apli cînd îi aģiunģe la un kilomeităr, apă atunči să strigă cit îi bg'irui tu!

Nõ, acuma s-o duz la boi, i-o lega d'e-olaltă, o aģiunz la apă. Stă peșt'ele-n năint'ea lui.

— Nõ, g'i cu, cu če ț-o da Dumn'edzäu?

— G'iu !

Iera pe bou călare.

— Da întrebat-ai de mine?

— Întrebat !

— Nq, spune-mi ce-i?

— Ț-oi spune ! Spune-ț-oi !

— Că spune-mn'i-amu !⁷⁾

— Că spune-ț-oi !

— Că spune-mn'i-amu !

— Spune-ț-oi !

Tăt așa, pină ce trece peste apă. Acuma ieșă pe țârm:

— Că spun'e-mn'i-amu, c-acuma ieș pe țârm !

— Spune-ț-oi ! Că spune, spune-ț-oi !

Pină ce să d'epartă la un kilomeităr, tăt așa zice că spune-ț-oi.

Strigă în gura mare:

— Că n-ai innecat pe nime !

Atunția peștele aruncă tătă apa pină pe spatele boilor: atita-i g'ină peste pământ, departe ! Mai nu-l trațe de pe bou ! D'e-abg'ie să ține de bou ! Și să duce mai d'eparte. Acuma sosășt'e la fețele čele. Vede că čele cu tabla mare s-o termina și s-o dusu. Čelea două săčer.

— Așe da, fețe ? C-az zis că și de nu v-a aģiuta bunu Dumn'edzău, vi-s termina ? Și n-as terminat ! Șe-i ?

— Apăi, așa-i, vād !

Acuma sosăște la păr. Pe cîn sosășt'e-acolo, ce să-i spuie ? L-o fos scobită čineva ⁸⁾, iera cu rădăcinile-n sus, o fos scqșă căldare. Pe cîn sosășt'e la uomu čela, acuma îi făče copirșău, că iera mortu. Acuma aģiunģe la boier', aģiunģe-acasă. Acuma, cum aud'e boieriu c-o vinit, iera forțe curios să lu-ntrebe iel că acuma di ce-i așa bogat. Fuģe boieriu la iel acasă — n'emărgin ničiodată — că să-ntrebe că di ce-i iel așa bogat ?

— D-apăi io am să-s spui, da t'e-i supăra.

— Ba nu !

⁷⁾ Pov. întinde stînga înainte. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Așă mn'î-o spus că la moartea dumn'itale, nu-i ave
cînă de o sară.

— Du-t'e, mări! Să nu te-aud grăind! Cîtă-avere am io,
să n-am cînă de o sară?

— Apui mie așe mn'î-au spus, ș-așă am să-s spui.

— Nø bine-i.

Nu dă n'îmn'ică, lu-njură boieru, și-l suduię:

— Tu, minčinos, și puturos! Cu boii tăi!

Mę și vede boii. Da i tare plag la boier! *) Să uită
boieriu la boi.

— Mări! Ști ce? Ai să-m șk'imb mn'ie boii aiești, să-z
dau alț!

— Nu ț-fi dau! — zîce. — Nu-i știmb!

— Mări! — zîce. — İz dau adaus! — boieriu.

— Nu-z dau!

— Mă! Patru boi iz dau ¹⁰⁾, care ț-alegi tu din gulile
męle!

— Nu-i, nu-i dau! — zîce.

Cîndu-i la urmă:

— Mă! — zîce. — Una gulie ¹¹⁾ d'între tri guli care le am
io i-a ta!

— Nu-m trăbuie!

— Nu-s trăbuie? N'îci-o gulie?

— Nu!

— Nø lasă că am să ț-fi ieșu, și nu, să nu-z dau n'îmn'ica.

— Nu mn'î-i lua — îce — c-aieștia bunu Dumn'edzău
mn'î i-o dat!

Acuma să duce boieriu, să gîndește pe — cum iera bogat —
la casa țării, spun'e că on om are doi boi care o foz după iei
la Dumn'edzău, care i-o da-pătrat, și ielu l-o-mbg'iię cu-adaus,
să-i deie doi boi și să-i de adaos. L-o mbg'iet cu tri boi,
l-o-mbg'iet cu patru boi, l-o-mbg'iet și cu dzeče, l-o-mbg'iię
cu o gulie: nu vrę să-i deie n'ij d'ipt-o gulie!

*) Pov. clatină din cap. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. subliniază,
cu stînga.

— Și ieu boii țeia am să-i ieu d'i la omu ala și n-am să-i dau n'îmn'ică. Numa am să-i pui o propun'ere, că k'iar așa nu-i pot.

Zițe:

— Pos să-i iei, da ai să-i pui o propunere — zițe ministru.

— Păi, țe propunere?

— Păi — zițe — an să-i pui o propun'ere — zițe — că cădzalur'le cit'e le am io d'e fin — zițe — care să mănînče gulile mele înt-o iarnă — zițe — d'e le poate boii lui mînca — zițe — nt-o nopte ¹²⁾ și vălaule pline toțe de-apă, atunčeni — zițe.

— Bin'e-i.

Să duče-acasă boiëriu. Îl k'eamă pe Iuon.

— Mă Ione! Hai încoçi!

Mînă-acolo altu argat după iel. Vină Ion.

— Așă-z boii a tăi — dacă n-ai vru să mn'i dai — spui că tu, ziș că boii tăi fac cit gulile mele: dacă boii tăi nu pot mînca cid gulile mele în nopt'ea asta, tăt finu citu-l am io, și umplu vălaule cu-apă, atunș să șt'i că nu-z mai a tăi ¹³⁾!

D'e sară să-i aduči aiče la, la căzalur'le cu finu, și bg'iriși au să umple vălaule ¹⁴⁾, ș-apoi atunčeni, d'e i le mănîncă în nopt'ea asta tot finu, atunčeni-s a tăi boii! D'e nu, nu-s a tăi. Pintru țe nu mn'i-ai vru să mn'i șk'imbi, am vru să-z dau o gulie. Uită-așe, am foz la ministru!

Și-i arată uord'înu, și i-l țeț'e.

— D'e nu, am să ți-i ieu gratis! ¹⁵⁾ Numa an să-s pui propunerea asta.

Acuma Iuon năcăjit zg'iară. Să duče-acasă, spun'e la muiere. N-au țe să facă, zg'iară amîndoi. Cîn s-apropk'ie sara, mînă un sârvițor să vie cu boii! Gata-i. Bg'iriși umple vălaule cu-apă. I duče Ion să mănînče: numai rumăgă, n'ij nu vreau să mănînče! G'ină Ion acasă zg'erîn ¹⁶⁾, năcăjit. Tătă nopt'ea zg'iară cu femeie, și nu po niș să dormă. Să roğă lu Dumn'edzău.

¹²⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. ridică stînga în sus.

D-apoi socot'e s-a duce dimineat, ce mai face. D'e-abg'ie-i vede pe boi peste grămada cu gunoiu ! Niçi unu pai d'e fin să fie pe-acolo ! Tă-tă-tăt¹⁷⁾, și paiele, și finu, țet'e, țet'e le-o mîncat. Și cęlea ce-o fo d'e aș'ternut ! Nu-i mai, d'e-abg'ie-i vede la sk'inare peste grămada cu gunoiu, cum o tă mǎrs înainte, tăt o mîncat ș-inapoi tăt o c. . . , o bălegat adică. Nq, acuma să duce la iei, și-i sǎrută :

— Ai, boiuți mn'ei ! Hai — zice cǎtǎ boier — și vedz cǎ le-o mîncat !

G'inǎ boieriu: să scark'inǎ-n cap, ¹⁸⁾ să ciudǎluę !

— Hai, mǎi !

Acuma-i mai curiuos, și boieriu ! Sǎ duce la minister' inapoi.

— Omu-ațela cu boii lui o mîncǎ și finu ! Da ieu pe boii-ațeia m-am pus. Dacă nu pqt'e iel ara țot'e țogurile mele int-o dzi, atunș să șt'i cǎ am sǎ-i ieu !

— Bine-i — dzice boieriu. — Acuma i-ai pus o-nțercare. D-apoi d'e le pte să le are ? Atunj dai averę lui !

— Atunçi — zice — ii uo dau ! ¹⁹⁾

— Nq bin'e-i !

Atunčeni face scrisqre. G'inǎ cu uordinu d'i la minister', il k'eamǎ — minǎ-on sǎrvitor dupǎ Iuon — și i-l cetește.

— Uitǎ, Ioane, cum ii situația: tu, mini, țote tǎblile meșle cît'e le-am io, ai să le-ari cu boii tǎi. Dacă nu le pos să le ari, atunčeni boii s-a mn'ei ! ²⁰⁾ De le ari, țotǎ averea ta i-a meș !

Da cum să le are ? Cǎ nu ved'ei im margin'e ! D'e-abg'ie ved'ei, zǎriei peste pǎmînt cu uǎk'ii liberi, atita cimp aveș, și pǎmînt arat ! (?) Acuma, cum ii pe min'i d'imin'eață, minǎ sǎrvitoriu să să prezint'e Iuon cu boii acolo. Cǎ, ii prind'e la car, și-i pune-om plug de-a lui, să margǎ-a ara.

D-apu-amu Iuon nǎcǎjit, și muiere, și tot ! Apoi zg'iarǎ. Dǎrǎ-i pun'e și pǎlincǎ, și-i duce pǎlincǎ d'e mîncat. Apoi beș Iuon

¹⁷⁾ Pov. subliniazǎ, cu stînga. ¹⁸⁾ Pov. se scarpinǎ in ceafǎ, cu dreapta.

¹⁹⁾ Pov. aratǎ in lǎturi, cu stînga. ²⁰⁾ Pov. subliniazǎ, cu stînga.

de năcaz ! D-apoi n'ij nu prinde. Ȃ, fă doă rōte. Să pun'e și prindză, că hold'ele iera tare lungi, de-abg'ie sosăște ²¹⁾ cu doă rōt'e până-n capu ! Să pune și prinzăște. Be pălinca-ačieie, și să-mbată Ion și să culcă ²²⁾, și dōrme ! Dōrme mai departe. Boii să scolă: tot'e tăblile le gată, im moment ²³⁾ că iera putere di la Dumn'edzău. Iuon nu să stīrnește pină-i čē-i șorele d'e o rudă de susu, adică mai de sară să stredzăște. Pe cīn să rădică Iuon, nu să n'īș poat'e să să uite, la de-a dreptu la șore: acuma vede că sfințăște ! ²⁴⁾ Acuma iel nij n-o plugărit ! — ș-aduče-aminte ! Prinde-a zg'era. Atunčeni apă să uită și peste tăblii: apăi vede că-s arate. D'e-abg'ie zărește boii int-o margīnă ! Acuma grăpa acolo. Fuđe cītu-n fuga mare la boi, și-i sārută.

— Vai, boiuți mn'ei !

Atunčeni, Iuon, după če-o sosi la boi, vede că-s terminat, aduče grapa, și acuma o ie ielu-n spate: nu s-o mai tragă boii ! Ielu-n spate, și să duč, g'ină cu ie la căruță, boii i-adună nainte, și pune-n car, și plugu, să duče la boier'. Spune:

— Am terminat !

— Să pōte ? Cum ii, nu poj io 'cu, cu-atīta bg'iriș cīț am io — zīče — lucru lun'i întregi ? Du-te — dziče cātă om bg'iriș — să vedz.

Merđe bg'irișu: o terminat. Vină bg'irișu-ndărăpt.

— O terminat !

Atunčeni i șterđe doă pălmi.

— Mă ! Și tu ieș minčinos ? Să-are iel cu doi boi atita ?

Zīče:

— Du-t'e dumn'eta !

— Ia — dziče cātă cočișu čel pradoș — du-t'e tu, și vedz !

Atunčeni să duče cočișu. După če să duče, vină imediat: zīče:

— Da — zīče-o terminat.

Atunčeni ii șterđe și la ala dōuă.

— Am să mă duc io !

²¹⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²²⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²³⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²⁴⁾ Pov. subliniază, cu stīnga.

Sui pe cal călare. Merge boieriu și să uită, a lungu tăblilor.
« Îi terminat ! »²⁵⁾

După ce vede că-i terminat, vină-acasă. Acuma-i bine.
Acuma.

« Acuma-z gata ! Acuma am să dau averea lu Iuon, la care mn'i-o fost argat înainte ! N-am ce să mai fac ! »

Acuma, Iuon după ce-o terminat, să duce ministeriu, adică la minister boieriu.

— Acuma — zîce — Iuon — zîce — nu bine !

N-are ce să facă, că musai, așa i-o dat uordinu, că după de-a put'ę să-l anunță, cum a ieși²⁶⁾. N-ę atunčen ministeriu întăbulă averea boieriului pe Iuon, și pe boieriu-l scoțe-afară d'in curțile lui, și-l țîpă în stradă. S-atunj Iuon întră moșt'e-nitoriu, și iel o fo boier !

Acuma o sosit timpu că boieriu, după ce l-o țîpatu-n stradă, o vinit săracu. Și la mörtea lui, n-o-avu cînă de o sară, k'iar cum i-o spus Iuon, cîn o vini de la Dumnedzău. Ș-apăi s-o termi, o murit boieriu : n-o avu n'ic ce să mănînče. S-o terminat.

Inf. Sabo Vasile; Racșa, rn. Oaș; *culeg.* O.B.—Al.A. la 1.VI.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 24' 25"; A.I.F., i. 14 117 (mg 324).

« De-aiči. N-am ieu din lături ! Dracu știe?! Și cum am umblat ieu pin satele ăște. »

Episodul cu călătoria la Dumnezeu pentru recompensă e atestat în toate provinciile țării în peste 20 de variante care conțin alte întrebări decît cele din varianta noastră, doar într-una se întrebă și de balta fără pește. Schullerus, la nr. 460 A, citează 7 variante.

Motivul terminării muncii, unii cu, alții fără, ajutorul lui Dumnezeu, apare întreșut în mai multe tipuri, fiind răspîndit în toată țara. Se întilnește în 28 variante precum și în unele legende despre construirea cetăților de către uriași.

Episodul cu aratul cimpului (și alte munci extraordinare) se întilnește în toate provinciile, fiind atestat în 36 variante (în alte 3 variante,

²⁵⁾ Pov. subliniază, cu capul. ²⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

boii nu sînt puși la încercare). În genere, cîmpul de arat este de aramă și ca recompensă, eroul primește fiica împăratului de soție etc. Schullerus, la nr. 532* citează 15+2 variante. În catalogul Thompson (ed. 1961), acesta (532*) este atestat numai la noi.

A. Aarne, în studiul monografic *Der reiche Mann und sein Schwiegersohn*, Helsinki, 1916 (F.F.C. nr. 23) crede că tipul despre călătoria și solicitările de pe drum pentru a aduce răspuns de la Dumnezeu ar fi de origine indiană (la Krohn, *Übersicht*, p. 59).

A fost un om dintr-o localitate oarecare, din lumea asta, iel iera om dă miljoc, avea čeva vite, gospodărie bună, cai, uoi, diferite vaci, și avea doi băieți.

Unu din ei, Ion čel mai mare, iera așea dă munčitori inci trečea peste măsură. Să dučea, să străduia, alerga-n toate părți, ba să mai ocupa și cu agricultura, punea pom, bucate și să măninče, și tot; și čelălant iera păstori, avea grije dă oi, dă vaci, dă cai, dă bivoli, če-avea p-acoló, prima lor grije. Dar însă ăsta dă să dučea la oi, iera cam leneș, nu leneși, iel își didea socoteala cu čeva, mai mul lăsa pă sama păstorilor paza vitilor, și tot, și-așea dă bun iera. Ălălan munčea să să rupă. Ba didea și pă la iel și-i spunea:

— Mă, mai scoal-te și tu, du-te dă vezi če fac slugile-ălea, că noi munčim pentru alții dacă iei mănincă brinza, laptili și tu nu prea supraveg'iezi!

— Nu-i nimic — ziče — am oameni dă-ncredere ieu! ¹⁾

Venea, dormea cite doo-trei zile-n cas, frati-său să dučea, ara la cîmp, mai didea roată p-acoló, pîntre, și pă la vite, pă la alea, iera cu vitele-amestecate.

Pînă-ntr-un timp, čel mare, Ion, să-nsoară. Al doilea, G'iong'ie să-i zičem, care iera al doilea frate mai mic, ăsta nu s-a-nsurat, a rămas așea, și iel avea grijea čiobănitul și p-acolò. Bani avea dăstui, ăsta.

Ăsta, Ion, să străduiește, după če să-nsoară, cu nevasta, și-nčepe să puie porumbi, să puie griu, să puie dă toate. Ba-ntr-o toamnă iera sečetă, ba čeva, și nu ișea așa cum

¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

trebuia. Rîmnea la frate-său, n-avea niči-un zor, stetea-n cur-cat pã spate, brinza i-o vindea alții, paralele i le-aducea acasă, da bani tot avea, avea galbeni mulți.

Și o dată frati-său îi spune:

— Măi frate, ieu nu mai po să mai fiu tovarăși cu tine. Noi ne dăspărțim. Tata a muri dă mult, împărțim.

— Daa — zice — foarte bine, la ce să fi năcăji pã mine?

Casă-avea d-o parte Ion, în casa bătrînă rămăsese G'iorgie ăsta, și s-a dăspărțit.

— Iote, ăștia ie caii tăi — i-a-mpărțit în doo — oili tăle — le-a-mpărțit, vačili și to ce-a avut a-mpărțit în doo.

Și și-a loat Ion al meu, așa, să muncească singur, acu nu mai avea zor pã niči-o parte. Și le-a tras d-acolò dă la frati-său, vitili, și-a plecat.

Ce să vezi? Pã partea aia-ar fi muncit iel ceva, pã partea-ailantă vitili și oili n-a avu čine vedea dă iele, că čiobanii care-i băga, băga cit -un băia mai mic, nu știa să vază dă vaji, nu; a loat acolò, le-a da la alții-n munte, s-a profitat altu dă iei, pînă cînd a-nčepu să moară din oi că, ale lu Ion, murea din oi multe. A dat gâlbeaza-n iele, în cai a dat o boală, rãpčiuga, n-a avea čine vedea și hãp, că să pomeneste peste doi-trei ani fără dă vite, fără nimic, abea-i mai rămăsese niște cai, și-aia bolnavi, și toate !

Frati-său, nij zor n-avea, a cumpărat un munte-ntreg. Avea oi, vačile să-ndoise, așa să-nmulțea dă niči cu gîndu nu-și dedea čineva s-ajungă la-atita sumă dă vači, dă oi, dă cai, dă toate felurli, și-a cumpăra și-un muntile-ala propriu, al lui, pentru pășunat.

Ăsta:

— Ia stai mă ! — Să duce la frati-său o dată și-i spune: « Frati-meu stă pã spate-n pat, vine, stă cite doo-trei săptă-mini, tot, alții are administrator dă vede dă čiobani, așa că iel nij zor n-are dă vite, și iel stă dăstul dă bine, bani are-ndăstui, și dă toate ! » Să duce la iel:

— Măi G'iorgie — zice — cum trăieș-tu, cu faji — zice — ?

— Ioite-așea! — zîce. — Acu te-i dăspărți dă mine, țe ma ai cu mine?

Zîce: — Mă, n-am niči-un zor, da — zîce — ioite-am ajuns într-o criză, într-o sărăcie nemaipomenită — zîce — ieu, cu munca mea!

— Păi zîceai că tu muncej mai mul ca mine!

— Păi, mă, am munči ²⁾ dar dac-am munči nu să lipește nimic dă mine! Uite la cîmp-am lucrat așea, nu mi-a ișit ălea. Oili, an scăpa dă iele. S-a muri toate. Caii, tot așea. Vačili nu mai a da lapte că le-am da la altu ³⁾ și . . .

— Bine — zîce — asta ie treaba ta!

— Dă-m, ieu nu mai po răbda — zîce — acasă! Cum ii fi ursit tu, și cum oi fi ursit ieu — zîce — care munces, și tu care stai dăgeaba — zîce —?! Asta ie čeva — zîce — nemaipomenit! Ieu, dă-m vo cițiva galbeni — zîce — să las acasă, bani, împrumută-mă, și ți i-oi da vodată . . .

— Če mai m-i dai? Dă un să mi-i dai — zîce! — Du-te și ia tu — nij nu s-a scula dîn pat, i-a arătat acoló un borcan care iera plin dă galbeni dă aur — du-te și-ți ia d-acoló — zîce — vreo činči-șase, și fă če vri ⁴⁾ — zîce. — Da să nu iei mai m . . .!

A loat ăla:

— Zeče galbeni iau!

— Zeče ia — zîce — și du-te!

A lăsat acas dîn iei, nevestii, să vază dă copii și de alea, și iel a plecat în lume. S-a-ncălțat bine, și du-te pîn lumea-n-treagă, dor s-o-ntilni cu ursitorli, cu Dumnezău, cu čineva, să vază cum l-a lăsa pă iel?! Dă če frati-său nu munčește, și cită lume iar nu munčește și are, și iel că munčește-atîta și n-are ničiodată!? Če ie cu asta? Trebuie să fie čeva!

Umblînd iel mai mult, aproape un an dă zile pă toate părți, să-ntoarče-ndărăt p-un plai, frumos, iera o zi dă vară, frumoasă-acoló un munte frumos și plin dă vite muntil-ăsta, iarbă mare, oi, cai, boi, vači, viței, dă toate felurli dă vite,

²⁾ Pov. dă miinile în lături. ³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. dă din umeri.

stini-acoló, toate. Da iel, din aruncătura-aia n-a cunoscu ⁵⁾ c-ar fi a lu frati-său. Și mergin pă muntul-ăsta așa frumos, și văzînd oile-ăstea, a-nțepu să-l taie lăcrămili, zîce — :

« Ia uite, țe munte frumos ! Țe dă vite-aiji — zîce ! — Ale cui or fi ? »

Vede o fată mare stînd în virfu muntelui, și torțea, și frumoasă, stetea acoló, torțea dă ni nu să uita cu ok'ii la iel. Trece pă lingă ia și-l prinde mirarea.

— Țe cauți tu aițea, că nu ie sat, nu ie nimica ? Și — zîce — dă țe-ai venit aiți ?

— Bună ziua !

Dor i-a da bună ziua, fata, și-ncoló iji vedea dă lucru-ala ⁶⁾. Avea niște caier, zîcea că luția așa în soare, ca auru, dă cînipă, și torțea la iel și fusu-i sfîrlia-n mîini.

Zîce: — Țe-i, dă unde iești, fată — zîce — dă stai tu aițea în muntli-ăsta și . . .

— He ! — a-nțeput să zîmbească, zîce: — Ieu nu sint fată — zîce — dup-in sate — zîce — ieu sint norocu lui frati-tău, G'iorg'ie !

— Tu ieji norocu lu frati meu G'iorg'ie ? !

— Ieu — zîce — ieu sint !

— Haoleo, țe noroc frumos are — zîce !

— Și — ițe — uite, toate vitili care le vezi aițea, tot muntile-ăsta, și toate ie ale lui frati-tău G'iorg'ie !

— Aau ! Mare noroc are ! Dar dă mine nu ști — zîce ? — N-am și ieu vrun noroc pă lumea-asta — zîce — numai iel așa noroc ?

Zîce: — Nu știu, da mergi dă vale, la capu muntelui, cobori într-o vale, și-acoló — zîce — ai să găsești și norocu tău — zîce. — Are să te strîge — zîce — ai să treči pă lingă iel — zîce !

S-a amărit atî dă mult, nemaipomeni dă mult ! Să duče la stîină, acoló, și ia și čeva mîncare și čere mîncare-acoló, la administratoru lu frati-său, zîce:

⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Iote-o sîn frate, cutare !

Administratoru-ala care iera acoló pus piste vite:

— Îi fi — zîce — cu frati-meu, da ieu nu te cunosc !

Da, na, ca să-z dau ca la un drumeţ, iz dau !

I-a dat niţică brinză, i-a dat, făcut mămăligă-acoló, i-a da mincare-n traistă, s-a sătura bine. După ce doarme iel o ia pă muntele-ăla dă vale, coboară la capătu muntelui un să făcea-n altă parte un munte, acoló, cîn coboară-n valea-aia, vede o babă bătrînă, scofilcîită, aproape d-un părău:

— Hai mai curînd, că mor dă sete ! — striga la iel, urită, dăspletită, nemaipomeni dă urită !

Îce: — Da ce? Nu vezi apa-acoló? Da čine ieşi tu?

— Păi — zîce — ieu sîn norocu tău !

— Auleo ! aşea ieji nănorocu meu — zî ! — N-am un par să-z dau în cap să te omor !

— Dăgeaba mă omori — zîce — că ieu sîn norocu tău !

— Haaoleo — zîce — d-aia n-am ieu noroc pă lume !
Acu am văzut — zîce — cu čine am d-a fače ! Cit am muncîit ieu, şi tu . . .

— Hai dă mă du la apă mai curînd — zîce — că mor dă sete !

O ia şi-i dă brînči, — nu iera apa dăparte — i dă brînči acolo-n părău:

— Na, bea apă dă te satură !

Zîce: — Acu scuata-mă d-aiči că mă-nnec, şi dacă mă-nnec — zîce — ie mai rău, ai să trăieş şi mai rău ca aičea !

— Haulio ! Cînd ai şti — zîce — cum im vîne, aşea — zîce — să am, să ştiu că ie bine — zîce — te-aş omori — i-a spus — te-aşi distruge cu dăsavîrşire — zîce — încai să nu mai trăie şi tu, dăci să văz aşea, norocule !

Ice: — Nu te speria dă mine, — i-a spus baba-aia, pă če-a băut apă şi-a scos-o afară, tot iel a scos-o şi-a pus-o pă mal, če — du-te pe-aiči încoló, ai să vezi un palat mare — zîce — te duči în palatu-ăsta, acolo-n palatu-ăsta — zîce — ie ursitorili dă cînd ai foz mic. Te duči acoló şi

cum i găsi ⁷⁾ — zițe — acolo, găsești o cocoană mare, sau o țărancă, sau o săracă, sau o negustoreasă, sau țe-i găsi acolo, nu-ntrebi nimica, intri înăuntru, și țe-o face aia, aia fa și tu ! unde să culcă ⁸⁾ — zițe — te cul și tu, țe-o mînca ⁹⁾, mănin și tu. Te pui la masă, da nu-z vorbește nimini-nimic. Și-ai s-asculzi noaptea, la miezu nopții cum să face — zițe — și cun să rînduiește lumea asta care-i acuma !

A plecat iel foarte năcăjit. Niji dă mîncare-n traistă n-a mai căuta, și s-a dus, a mai trecu vreo doo zile, a călări munți-aia, p-acoló, s-a dus și-a văzut, după cum i-a spus norocu-ala al lui, acolo-ntr-un munte, un palat i s-a păru, o casă frumoasă, făcută.

Să duce iel, pîn-ajunge acolo, mai trece un petic dă timp. Coboară încă o vale, iese-ntr-un deal și să duce, în fine iese la vreo patru zile după țe vorbește cu norocu-ala-al lui, amăritu, care l-a găsit în părau, iese acolo, la palatu-ăsta.

Cînd iese și să duce-acoló, cînd intră-năuntru, un pala frumos, mobilat cu fel dă fel dă lucruri dă lux, paturi dă, tot iera dă lux țe iera acolo, și-o cocoană bogată să plimba p-acoló cu fel dă fel dă, avea inele-n mîini, čerței în urek'ie, dă toate, tot felu dă bogății iera acolo, și-o masă-ntinsă așea dă bogată, nemaipomenită. Și s-a puz la masă să mănînče — tomnai lui i-era foame. Ațeiaji mîncare-a avut-o și iel d-o parte, a sta la masă și-a mîncat.

După țe — n-a mai primi ničiun răspuns dă la nimini, că nu vorbea cu iel — s-a du și s-a culcat într-un pat cocoa-na-aia, să culcă și iel în al pat ¹⁰⁾, în același pat — iera la fel toate, acolo-n hodaie, pentru toți ci-să- . . .

După țe sara iar mănincă, aproape dă sară mănincă și iel, la fel, să culcă, zițe :

— Da, da aițea aj vrea să mai stau — zițe — c-am da dă trai !

Noaptea, pă la dooșpe, iel aude dă colo, dîn somn :

⁷⁾ Pov. subliniază cu mîinile. ⁸⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ⁹⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ¹⁰⁾ Pov. se uită spre patul din odaie.

— Scoal dă ursăște — zițe — ursitoare, că în noaptea asta s-a născut atitea prunți în lumea asta !

Atunçi să scoală doamna-aia d-acoló, cocoana-aia care iera, a loat o farfurie dă aur, s-a ridicat în pițioare și-a aruncat în vînt, zițe :

— Cum am fost eu azi, așea să fie și copiii care s-a născut în noaptea asta. Și cum am trăit ieu, așea să trăiască -n toată viața lor !

S-a culca ¹¹⁾ la loc. Cînd s-a culca la lo, dimineața să scoală-ntr-o căsuță mai prăpădită, nu tomnai prăpădită, da pă jumătate dă cum iera, nu mai iera palat ! Lucrurli din casă să sk'imbaseră, iera așea ca un fel dă negustoreasă, negustor mai sărac după mărghinea orașului, însă tot mai avea čeva. Și începuse să cirpiască la čiorapi, să facă p-acoló, să nu stea dăgeaba, să facă mincare, să facă toate. Și iel p-acolea p-împrejur făčea ¹²⁾ če putea, însă nu o-ntreba tot așea a rămas. Patu nu ma iera ca ăla dă ieri, iera-n alfe mai puțin, n-avea fotoliu-n iel, n-avea arcuri. În fine, cum a fost așea, tot a foz bine. O mincare mul mai proastă ca ieri, da nu tomnai proastă, așea că s-a hrănit și dîn masa-aia aproape binișor, că iel iera-nvăța cu năcazu, cu traiu rău.

— Ei — zițe — să nu fie mai rău dăcît asta !

Și să duče, če-a făcut ea, a dormi noaptea tot așea p-un pat ca fel, cu negustoreasa-asta să-i zičem dîn oraș, pentru că iera așea dă felu-ala. Și noaptea, pă la dooșpe, să scoală dîn nou și spune, zițe :

— Scoal dă ursăște — a venit un grai — că ioite atlțea copii s-a născut în noaptea asta !

A loat o farfurie de argînt, puz bani în ia dă argînt, a aruncat-o-n aier :

— Cum am fost ieu azi, așea să fie și iei. Cum am trăit ieu, așea să trăiască și iei în toată viața care-a avut-o !
Și s-a culcat.

¹¹⁾ Pov. se uită spre patul din ódale. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu mîlnile.

Cin să scoală dimineața, ce să vezi? O casă părăginită, ruptă, dă la țară, i ploua pîn ia. Nu să ținea, jumate-nvelită cu coțeni, jumate cu șindrila. În casă, un pat, puse cite niscai blăni acoló¹³⁾, pă doi pari bătuti în pămînt. O țoală pă pa¹⁴⁾, și-aia ruptă, și blănila goale, și-o femeie dă la țară, slabă, scofilcîtă, urită. Și avea numai nițel mălai-acoló, avea nițică mămăligă reče p-un fund, să-l mănînce. Și a cules urziči du pîn grădină, și alea-a făcut nițică mîncare dă dimineața. — Iel s-a pomeni tot așa, alături, tot într-un pat! Și-a loat numadăci sapa, pă ce-a mîncat, așa, din mină-a mînce mămăliga-aia reče, ce iera, și hai la lucru! Ia s-a dus să săpe-n grădină. S-a dus și iel d-a săpat în grădină! Toată ziua-a săpa, dă dimineața pînă sara, n-a mai mînce dăcît, a mai avut un pumn dă mălai ca să mai facă-o dată mămăligă pă sară, zîce :

— Asta-l păstrez, pentru trei zile — a spus baba-aia — că — zîce — nu mai am dă niči unli!

A mînce și iel din aia care-a fost, a munci toată ziua pînă sara, și noaptea s-a scula, zîce :

— Scoal dă ursăște — zîce — ioite!

Și-atunci a loa ciziva bani dă aramă — cum iera-n timpu-ala — a aruncat cu farfuria-aia în aier:

— Cum a fost ieu azi, așa să fie și toți prunčii care s-a născut în noaptea-asta. Și ce-am avut eu azi, aia să aibă și iei, și-așa să munčescă¹⁵⁾, am munčit eu!

Ha plecat iel.

— Aa — zîce — acuma știu¹⁶⁾ cînd m-a născut ieu! Azi m-am născu — zîce—n zîua asta după urmă! Pentru aia sint ieu așa! Acu nu mai il cau pă nimini, dăcît să mă du să trăiesc pă lîngă — și-a făcu socoteala — mă duc și mă rog dă frati-meu să trăiesc pă lîngă iel. Nu cumva ieu — zîce — am să trăiesc bine mult, nu cum trăiește administratoru lui la uoi, la toate, care l-am văzut ieu că-i aproape bogat, mai bogat ca frati-meu!

¹³⁾ Pov. arată înalnte și jos, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. se uită la pat. ¹⁵⁾ Pov. dă mînila în lături. ¹⁶⁾ Pov. dă din cap afirmativ.

S-a dus acasă-amărit.

— Ei, frati-meu, ce-ai făcut?

I spune tărășenia lu frati-său:

— Uite ce: ieu nu mai poči trăi — ziče — fără tine.

Nu ma am oi, nu ma am dă toate — ziče — ieu, primește-mă — ziče — ca administrator al tău, că cioban mai întli, ca ce vrei, ca să trăies și ieu pă lingă tine, că alfel nu ie ros să poči trăi — ziče — în lumea asta fără norocu tău. Ieu am văzu ce noroc ai tu, ce noroc am eu — ziče — și. . .

Și-așea a făcu! L-a loa frati-său acolò, ziče:

— Dacă vrei tu, ioite intră și ce vrei să fi¹⁷⁾ — ziče.

— Dau afară pe čellant, sau p-ăla-l min la oi și tu rămfi dă administreează averea mea — ziče — n-ai niči. . .

Și gata, a rămas acolò, s-a duz la frati-său, și-a trăit pă lingă frati-său, poate pînă-n ziua dă astăzi, dacă n-a murit. . .

Inf. Dumitru Bărbol; Bughea-de-Sus—r. Muscel, la 1.XI.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* Al.A. (15.XII.1956); *durata:* 15' 40"; A.I.F., mg 1329 a.

Pov. o știe: « nu știu minte; to di la oameni care am lucra la păduri ». *Ai mai pov.?* « Am povestit-o de mai multe uori, kiar acum cîn să viu acasă: iera unu cam sărac și i-am spus povestea asta: — Uite cum ai fos născut în ziua treia!

La pădure trebuia să spui čeva care nu-l știu, atunci ascultă. »

Episodul cu distribuirea noroacelor de către un demiurg în trei nopți succesive potrivit stării din acea zi este atestat în toată țara în 17 variante, din care 16 încep și sfinșesc altfel decît în varianta noastră.

¹⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

Om fečior care plecasă-n lume să-și caut'e norocu. Cîndu-i înt-u loc, tăln'eșt'e om bătrîn.

— Und'e t'e duči, fečiorule?

— În lume, să-n spuie čin'eva că d'in če soart'e sîn născut, că n-am noroc la n'îmică. Și nu poș trîi cu munca meș.

— Du-t'e pim pădurea asta, că vi-i găsi șapt'e fečiori cu, čioplan p-o grindă și vi-i aveș și tu săcure pusă-acolo și ieș săcureș și nu vorbi nimică cu iei, numa t'e pun'e la čioplît. Și cîn s-a pun'e iei la mîncare, t'e pun'e și tu la mîncare, cîn s-a duče la muncă, t'e du la muncă. Cînd o-a meș să să culče sara, t'e du și t'e culcă und'e s-or culca iei.

Fače pă cum i-o spus, băiatu. Și cînd îi sara, să duče și să culcă la un uom acas. Și uomu le dă acolo un grajdu pă care vin'isă în nopt'ea ače o vijuliie, și plouă, cit trečeș pă su iei. Și tătă nopt'e s-o n'ecăjit, și s-o zvirgolit și n-o avut n'is če mînca n'îmică d'e čină. Ș-apoi, cîndu-i întu timp, până-n zuuă, atunči vin șapt'e feț'e și strigă:

— Sculaș, noroče, că-n nopt'ea asta s-au născut uo tri mi și șasă sut'e d'e suflet'e, d'intră care-o murit o mie și čin sut'e, ș-o rămas restu.

— D-apii dacă s-au născut, să le fie cum n'e-o foz nouă în nopt'ea asta la ciș o rămas.

Să făcu zuuă și iară marsără la muncă. Înčepură munca iară-napoi. Munčiră, munčiră, pină cîn ajunsără în čeiș sară. În čeiș sară iară trasără la alt sat să să culče, că doră i-a sălui mai bin'e. Să găseșt'e la o casă und'e iera o nuntă, și iera acolo óspeș, cu muzică, cu petrečereș, cu mîncări, cu băuturi. Și îi pun'e și pă iei d'e-arindu și ospetază pă fișt'i-

care cu ce li trăbă cu tăt și li dă locu d'e hod'ină bunu. Și cînd li pănă-n zuuă, iară vin'e fet'ele celea șapt'e și-i trezeșt'e:

— Sculaș, noroče, că-n nopt'ea asta s-o născut vo tri mi și șase sut'e și činzăj d'e suflet'e, d'intră care-o perit o mie și două sut'e și restu-o rămas.

— Bin'e-i — ziče — la care-o rămas, să le fie — ziče — cum n'i-o foz nouă în nopt'ea asta.

Treče și să fače zuuă și mărg napoi la muncă.

— Acum n'e spun'e, tu fečiorule — ziče — ce cauș?

— Caut — ziče — norocu. Să lu-ntreb d'e čin'eva că dăr ce nu poș trii cu munca mea, și nu-m merje bine.

— Nu căuta mai d'ipart'e — ziči — c-ai durmit cu noi d'e două nopt, ș-ai văzu — ziče -n nopt'ea ce d'intiie, und'e-ai durmit, cu ce n'e-am hărăn'it? Iș născut — ziče — d'in soarta ače, d'in nopt'ea ačeie — ziče — care-o fost atunči d'intiie și cu-ače t'i vi-i hărăn'i pă viața ta. D'e-ai vu fi — ziče — cu norocu să t'e nașt'i în iasta nopt'i, așă t'i hărăn'ei. Și n-ai să cauș mai d'epart'e — ziče — că pos șt'i d'e-ači înant'e.

Și cu-atîta s-o-nterminat.

Inf. Buha Gheorghe; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T. In sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 4'; *mg.* 1915 c.

« Ar fi și murită oamen'ii ceia d'in care-am auzit la lucru, în nopt'ile mari. Ce-am auzit, n-am uitat. »

O-s c-o fost odată
ca ničiodată
dacă nu m-aj da a povesti
ca um puriči-a plesn'i
povesti în ie sară pe ie pi la noi n-ar mai h'i.
Că nu-z d'i cîn povestili
nij d'i cîn minčiunli,
Că-s c-o dzi dōu mai incoači
d'i cîn să potcozeț mîța cu coajă di nucă
și merē la sfinta rugă;
da d'i cîn mîța s-o beșit
mai mult la biserică nu s-o primit
ș-o trecut pi la poartă pi la mini
ș-am prins-o ș-am bătut-o bini, bini
pînă m-o-mvăța și pi mine
asta či v-o spun astăz aiči.

O fost odată un împărat. Ș-impăratu čela ave o mii și dōu sut'i d'i uoi. Ș-ave un servitor' la ačeste uoi care-l k'ema Iuon. Și umbla Iuon cu uoili čęlea. O umblat Iuon pînă či-o foz d'i ietat'ę d'i șaisprăzeče ani. Cîn o fos la itat'ę d'i șaisprăzeče an'i, au aģiuns într-o păduri cu uoili, ș-acolo ira o iarbă mindră și frumșă. Ș-a auzit strigîn, d'intr-on copac mari ¹⁾ strajn'ic:

— Măi Ioani ! — či — măi Ioane ! — d'e tri uori a strigat, či: — Vină puțin mai aproape.

Atunči iar Iuon s-o luat ș-o plecat mai d'ipart'i ș-o aģiuns la copacu čela.

¹⁾ Pov. se ultă în sus.

— Cini ma strigâ d'e-aij d'in copacu ista?

— Dragă Ioani — dziçi — ie pâlărie și du-t'i și adă-m tri pâlării d'i apă și dă-m pi borta-aiasta sâ beu, că Doamn'i d'i bun folos ț-oi h'i!

Atunçe iară băiețu Iuon, n'imn'icâ vorbă, o luat pâlărie ș-o plecat ș-o luat tri pâlării d'e apă și i-o adus și i-o dat pi bortă. Atunçi o strigat d'intr-ăcesta scorbura mare:

— Dragă Ioani! Fereșt'i cu uoili tali și du-t'i pi virvu țel d'i munt'i ²⁾), și stăi acolo — ce — pină vin ieu.

Acolo, într-ăcela copac ira um balaur atit d'i strajn'ic, ș-atl d'i mn'inunat, cari nu sâ mai put'ę pi lumi. Și cin s-o-m-virt'it odată balauru și cin o pocnit scorbura-ăçe și copacu țela odată, o sărit o bucată în țela capăt d'i lumi, ș-o bucată im ista capăt d'i lume. Ș-atunçi o vinit om balaur strașnic mare la dînsu, la Iuon.

— Bună dziua, dragă stăpini Ioani!

— Mulțămăs dumn'itali, dragă balaur!

— D'i astăz înăint'i, nu vii mai rămîn'ę sârvitor la ačista-mpărat, vi-ndrepta uoili cătră casa lui și tu vii pleca cu mini.

— Fort'e bini, dragă Ioani!

Ș-atunçe Iuon o luat uoili și li-au invirt'it cătră casă și li-au da drumu ca sâ plece. Și iel au vinit pi virvu țel d'i munt'i ș-au spus balauru:

— Dragă Ioani! Leagă-ț uok'ii cu pâlărie sau cu bet'eaua d'i la pâlări ca sâ nu vedz pi und'i merghi.

Atunçe Iuon ș-o legat uok'ii ș-au încălicat după capu balaurli și balauru au zburat cu dînsu pisti nou mări,
pisti nou țări,
pisti nou mn'ii d'i mn'ii d'i țări.

Ș-au aghiuns acasă la dînsu. Ș-au spus balauru — pi balaur il k'ema Costant'in —:

— Șâ șt'i, dragă Iuon, că d'i astăz înăint'i mii-m numeșt'i numili Costant'in. Ș-ai sâ merghi acasă la mama și la tata, io am sâ t'i fac puriçi, ș-am sâ t'i bag în urek'i, ca-am o

²⁾ Pov. se uită în sus.

mamâ r'ê cu d'inți d'i oțâl cari și-i ascuțâ în fiicari dzi cu pk'ila. Iară tu — dziçi — ar sâ-z deși mama niști lucruri sâ li faci, tu pin mini — zîçi — ai sâ faci toat'i lucrur'li. Însâ tu nimicâ sâ nu çei d'i la mama și d'i la tata, d'icit sâ-z deși răclița çê mai mn'icâ d'i pi horn.

— Bini, dragă Costant'ini, așâ am sâ fac !

Însâ Costant'in balauru o suflat odată pi dinsu și l-o făcut om puriçi și l-o băgat în urek'e. Ș-au plecat acasă la ta-su și la mă-sa.

— Bun noroc, dragă mamâ și dragă tată !

— He-he-heei ! Mulțâmăs dumn'itali, dragă Costant'ini !
Am gîndit câ mor, și ieu și mă-ta, și nu t'i mai vād !

— Ei, dragă tatâ, dacă nu aveș și io un stăpîn, astăz ieram mort, da am și io un stăpîn cu mini cari m-o scos d'i la moart'i ș-açela nu mă las d'i dinsu ničiodată cu capu !

— Dragu mamii, să-l vād și ieu !

— Ți l-aș arăta, mamâ, da mă t'em că li-i strica.

— Nu t'i t'eme, dragu mamii, câ nu-l stric d'i loc.

Cîn l-a dat gîos d'in gurâ, l-au borit d'i tri uori, l-au îng'iți d'i tri uori și iarâ l-o băut, l-o făcut mai mîndru și mai frumos, d'i cum o fost. Dziçi :

— Dragă fiçiorli ! Çi bini vrei sâ-z dau pintru açista bini ?

— Niçi-om bini nu vrau sâ-m dai, d'icit sâ-m dai răclița çê mai mn'icâ d'i pi horn.

— A ia ia, că çini t'i-o-mvățat

bini t'i-o călțat !

Da d'i-ai spus d'in capu tău,

Doamn'i bun cap ai mai avut !

— Apâi açê dacă mn'i da-o, atunçê sunt liniștit și ieu.

— Ap-aiasta triabâ n-a mai h'i !

— Apă dacă n-a mai h'i, rămaz bun și Dumned'zâu ț-ağiut'i, și hai, Costantine, cu mine.

— Hai, câ mărg, dragă stăpîni !

Atunj vādzin balauru çel mai mari, tata, și mă-sa, că pliacă Costant'in, fiçioru lui d'i la casa lui, au spus :

— Măi nevastă! Dă-i răclița ce mai mn'ică, că n-ău sâ facem o avere cu dînsa, că tot trebi s-o dăm odată cuiva. Atunče l-o k'emat înapoi și i-o dăruit-o; zîci:

— Na! İz dau aciasta cășiță, da să h'i stăpîn pi dînsa, s-o stăpîneș pi tătă viața ta.

Ĉi:

— Da, dragă stăpîni — zîci — am s-o stăpînesc.

O luat răclița ș-o pus-o în sin, ș-o luat rămaz bun d'i la ta-su și d'i la mă-sa, a lu Costant'in, ș-au luat și d'i la Costant'in d'i la balauru-o luat rămaz bun.' Și i-au spus balauru Costant'in:

— Dragă Iuani! Sâ nu d'îșk'iz asta cutii pîn-acasă, pînă nu-i așîunghi d'i capu ĉi t'i țîni.

Ĉi:

— N-oi d'îșk'id'i-o!

Iel mărgîn pi drum, ĉi s-o gînd'it în capu lui? Au așîuns într-on cîmp mîndru și frumos. Au d'îșk'is aciasta cutii. Cîn o d'îșk'is cutie ce, d'intr-odatâ o apărut o curt'i cu nșuză și nșu d'i rînduri, ș-au apărut grajd'iuri, boi, viti, g'ihuliță, cai, slugi, servitoari, d'i tot feliu, bucătăreșă cari nu mai șt'ie iel ĉi sâ mai facă! Și bănăreturi cît a h'i lumę! Iel atunçi s-o pus gîos la pămînt ș-o prins a plîngi ș-a sâ văita, că cum sâ strîngâ iel ațele-șnapoi toat'i sâ li ducâ pîn-acasă und'i locuieșt'i țel. Atunj vâzin Costant'in, balauru, că iel o d'îșk'is cutie, o șt'iut preș bini că ira vit'eaz, îns-o vînit Costantin ș-au spus:

— Dragă! D'e astăz înaînt'i sâ nu mai d'eșk'iz cutie pîn-acasă.

Ĉi:

— N-oi mai d'îșk'id'i-o, numa t'i rog strîngi-mn'i-le!

Imid'iat o luat Costant'in, balauru cutie-m mînâ și cîn o fișclit odată, pi toș i-o băgat în cutii, ș-o-nk'is cutie și i-o dat-o ș-o așăzat-o în sin la dînsu. Iel, foart'i bucuros, i-o mulțămînt la Costantin, la balaur, și ș-o luat rămaz bun ș-au plecat. Plecîn mai d'ipart'i, au vâzut în urma lui vinin o fatâ d'i balaur atit d'i strajn'ică numa-n coadâ ș-in cap.

— Iuani, Iuani ! — zîci — stăi — zîci — nu fuği ! Că ăi gînd'eş că m-ai luat d'i la tata şi d'i la mama, şi d'i-amu fuj d'i mini şi nu vrei să mă-aşt'epţ ?

Ia ače ira soşlia lui cari i-o dăruit-o d'i-acasă. Atunçi iel s-o aşăzat ş-o aş'teptat-o. Će:

— Dragă ! Tu d'e astăz înaint'e ieş soşlię meş ?

— Io sint soşlię ta !

— Fört'e bun !

Însă iel o luat bălăuriţa ş-o plecat cu bălăuriţa acasă. Cîn o aģiuns acasă la mama lui, însă bălăuriţa s-o răd'icat şi s-o uitat odată pi ĝiam³⁾). Cîn s-o uitat pi ĝiam şi cîn o văzut-o mă-sa, d'i fric-o căzut ĝios ş-o murit. Iacă, n'îmn'ică vorbă, o luat ş-o-mormîntat pi mă-sa. După ăi-o-mormîntat pi mă-sa, au spus bălăuriţa :

— Dragă Iuani ! Dă drumu la aċiasta cut'ii, d'işk'id'i cutię.

Au d'işk'is cutię la uara zeče noapt'ę. Au făcut o curt'i cu nõuză şi nõu d'i rînduri: grajd'iuri, boi, vit'i, g'ihuliţă, servitori, servitori, cari niċi împăratu nu ave niċ a trię part'i ĉę ĉe-ave Iuon şi cu n'evasta lui. Însă bălăuriţa stăt'ę pi gang tătă dzua, nu să put'ę apropk'ię n'ime ling-aċiasta curt'i, lingă-aĉele grajd'iuri, că să t'emeş d'i-aċiasta balauriţă.

Iacă la un moment, iel o vinit în casă s-o aşăzat la masă, ş-o vinit şi ieş într-o sară ş-o mîncat. Şi i-o spus:

— Dragă nevastă ! Spuni-m dumn'eta numa aşă ieş cum t'i găsăş dumeta ?

— Nu ! — zîci. — Ieu m-oi faci, da cîn şt'iu ieu.

Şi o trăit timp d'i tri lun'i d'i zili. La tri lun'i d'i zili, iel o văzut ieş că-i atî d'i supărat, şi-i atit d'i scirbit, însă la uara dzeĉi s-o dat pisti cap ş-o işit d'im pk'elea ĉę afară. S-o făcut o fată atita d'i frumşă

cari pi sfintu soari t'i put'ęi uita

dară pi dinsă ba !

Însă s-o aşăzat în pat lingă dinsu şi s-au culcat cu dinsu ş-au spus:

³⁾ Pov. se uită înainte şi în sus.

— Dragă nevastă ! N-am ştiut că n'evastă am şi ieu.

Însă ie obosită, au adormit. Cîn au adornit ie, iel s-o sculat ş-o luat pk'ele-açe d'i balauriță ş-au zvirlit-o în fundu foculi. Cîn o pocnit odată pk'ele,

munții s-o cutremurat

și văli s-o tulburat

și pădurili-o pk'icat.

Au sărit fata drept în pičioare.

— Alelei, dragă bărbat'i !

D'i-ai făcut-o d'în capu tău,

Domn'i rău ai mai făcut-o !

Da d'i t'i-o-mvățat činiva

Doamn'i rău ț-o mai priit !

— Ba — iči — am făcut-o d'în capu tău.

— Dac-ai făcut-o d'în capu tău, rău ai făcut ! D'e astăz înăint'i, sâ fi sigur că nu voi mai fi n'evasta ta, či voi fi n'evasta împăratuli și tu vii fi servitor' înapoi la-mpăratu. Dară nu iesti nimicâ ! Trag speranți în fața lu Dumnezău sfintu că n-ar sâ fii așă după cum gînd'eșt'e-mpăratu.

Atunči ie d'imîn'eața o ișit afară și s-o spălat, ş-au văzut servitoar'li așă o fată d'i frumoșă, ş-așa o nevastă d'i frumoșă cari nu sâ mai put'ę pi fața pămîntuli ! Au mărș ş-au spus la-mpăratu :

— Înălțat'i-mpărat'i ! — ziči — Iuon, sluga dumitali are așă o nevastă d'i frumoșă cari nu mai iegzistâ pi fața pămîntuli frumușețâ ca dînsa.

Atunči împăratu s-au sculat ş-au luat lingă dînsu paloșu ş-au plecat pinâ la Iuon. Ş-au intrat în curt'i ş-au văzut ačiaasta nevastă cu dînsu la masă.

— Bun noroc, Iuani !

— Mulțămăs dumitali, stăpîni și înălțat'i-mpărat'i !

— Dragă Ioani ! D'e astăz înăint'e rămii iară servitoriu meu cum şti c-ai fost mai d'i mult.

Či:

— Da, înălțat'i-mpărat'i, voi rămîne.

Dziči :

— Ut'i či: če či ț-oī comānda ieu, ače ai sâ faci !

— Ače voi faci-nălțat'i-mpărat'i !

S-o luat împăratu ș-au plecat acasâ. După či-au plecat acasâ, o stat o dzi,

o sta dōu,

o sta patruzâ și nõu-mpăratu.

Au vinit o babâ la dīnsu.

— Bună zua, înălțat'i-mpărat'i !

— Mulțămās dumn'itali, moșicâ !

— Či stai supărat ?

C-un uok'i is plinģi

și unu-z ridi,

și c-o mīnică suflicată

și una ba !

— Hei, moșicâ, nu ma mai întreba și dumn'eta, că-z d'istul și ieu d'i supărat, și d'i năcājit !

— Dacă mn'i-i da tri sut'i d'i lei — zīci — io ț-oī spuni cum sâ iei n'evasta d'i la Iuon.

Če:

— Z dau, moșicâ !

Au băgat mīna-n săltar' ș-o scos tri sut'i d'i lei împăratu și i-o dat la babâ.

— Sâ-i spui lu Iuon: munt'ili čela⁴⁾ cari sâ ved'i-n fața dumn'itali pīnâ mīni dimineață sâ fii șās făcut tāt, și arat, și sāmānat, treerat, imblăt'it, dus la moarâ și măčinat, și frāmīntat, și copt, și dimineață sâ mănīnči colac cald d'i pi munt'ili čela. Că dacă nu l-a faci

uni i-a h'i capu, ia h'i pk'ičioar'li

și uni i-a h'i pk'ičioar'li, i-a h'i capu !

— Bun !

Iacă, n'īmnică vorbă, dimineața k'iamă pe Iuon.

— Măi Ioani ?

— Da, stapīni !

— Vino-ncoači !

⁴⁾ Pov. se uită spre stīnga și în sus.

O vinit la dînsu.

— Vez tu munt'ili čela im fața ta?

— Îl vād!

Pănă-n dōuză și patru d'i uară, munt'ili čela să-m fii tăt șăs, arat, sāmănat, treirat, scuturat — zići — în čele mai buni reguli și dimineață sâ mn'i-aduči colac, sâ mininc colac cald d'i pi munt'ili čela ⁵⁾). D'i nu,

un ț-a sta capu, iț stă pk'ičioarili

și une-ț stă pk'ičioarili, iț stă capu!

Atunčę iel o vinit supărat la n'evasta lui ș-au plins.

— Či plingți, dragă Iuani?

— Cum n-oi plingți, dacă ut'i či mn'i-o dat pi capu mn'eu!

— He-he-he! Culcâ-t'e pe čę urek'c, n-aveț tu niči-o frică! Pun-t'i pi pat și dorn'i fără frică! Čeļę sunt fliacuri či ți l-o dat iel d'i lucru!

Însâ ie la uara zeče, o ișit afară și cîn o bučinat în tri cornuri d'i lumi,

citâ frunză pi pămînt

și čet'ină pi copac

și năsip pi mari,

atita animală a vinit la dînsa.

— Či-i, stapîna noastră?

lumea o prăpăd'eșt'i

ori o tomeșt'i?

— N'iș n-o prăpăd'esc,

n'iș n-o tomăsc

fi bună-așă cum ti!

Pănă dimineață d'i pi munt'ili čela mn'i-adučeț cola cald! Altă nu vă mai spun n'imit!

Cîn s-o dus an'imălili, o prins a sparği, nu s-o durat dzeče minut'i, ș-o fost munt'ili tăt șăs. Alți ara, alți sāmăna. D'in urmă, creșt'e, sâ coče, alți treira, alți duče la mașin'i, pănă d'imineață, i-o făcut colac cald și i-o dus la stăpină-sa colac cald.

⁵⁾ Pov. lovește cu dreapta în masă.

— Poftim, stăpină, ț-am adus colac cald !

— Fört'i bini !

Însă s-o sculat Iuon dimineața.

— Na, dragă bărbat'i, Ioani, du-t'i și du la-mpăratu —
dziči — ačista colac sâ-l mininči d'i pi munt'ili čela.

Au mărs Iuon ș-au bătut în ușă. Če:

— Da, da, poft'im !

Au intrat înluntru.

— Bună dimineața, înălțat'i-mpărat'i și stăpini !

— Mulțămăs dumitali, Ioani !

— Iacă v-am adus colac cald d'i p-ačista munt'i care-as
comădat dumn'earvoastră.

Atunči o ișit împăratu afară și s-o uitat, cu-ad'ivăru iesti.

— Cu-ad'ivărat iești, fört'i frumos !

I-o lăsat colacu pi masă ș-o plecat înuntru. O măi stat
impăratu

o zi,

o stat două,

o stat patruză și nou.

Au vinit altă babă la dinsu.

— Bună d'imineața, înălțat'i-mpărat'i !

— Mulțămăs dumitali !

— Či stai așe supărat

cu-un uok'i is rid'i

și unu-s plinği,

ș-o minică suflicată

și una ba !

— Ei — ziči — lasă-ma, moșică, câ sint și ieu supărat !

— Dacă mi-i da șesă sut'i d'i lei, io ț-oi spuni cum sâ iei
n'evasta d'i la Iuon.

— İz dau, moșică !

Atunči, o băgat înălțatu-mpăratu mina-n săltar' ș-o scos
șesă sut'i d'i lei și i-o dat. Dziči:

— Sâ-i spui lu Iuon sâ margâ pi lume niagrâ să ț-aducă
d'i la baba če re k'ępt'inli și t'ersala, că vrei să t'ersălez calu
și sâ k'ępt'ini calu dumitali.

— Fört'i bun !

N'îmică vorbă, au strigat :

— Măi Ioani ?

— Da, stapîni !

— Vină-ncoaçi ! Sâ t'i duçi pinâ pi lumę n'iagră la baba
çe reş să mi-aduçi k'ępt'inli şi t'ersala. Că dacă nu mn'i-
aduçi-o,

une-s şed'e capu, is şed'e pk'îchioar'li
şi une-s şed'e pk'îchioar'li, it şed'i capu !

— Bini, stăpîni, voi pleca !

Iară o mărş inaint'i la dînsa ş-o plîns.

— Ći mai iesti, dragă bărbat'i ?

Zîci :

— Iga Ći mn'i-o spus, şi iga Ći mn'i-o spus !

— Ei — zîci — nu-i nimică ! Lasă, c-aiĆe pliacă frat'i-
mn'io cu tine, n-avę niĆi-o frică !

O işt ie afarâ la uara zeĆe şi cîn o fişciit odată,

munţi s-o cutremurat,

şi văile s-o tulburat,

şi pădur'le-o pk'icat !

Ş-a auzit frat'ili ii, Costant'in. Atunş s-o urcat Costant'in
ş-au zburat pin noui, ş-au vinit la dînsa.

— Alelei, dragă sorâ ! Ći greutăţi ai aşă d'i straşn'ic pi
capu tău d'i m-ai strigat aşă d'i straşn'ic ?

— Mn'ică, n'îci-o greutat'e, numa sâ zbori cu cumnatu
tău, sâ meri pi lumę n'iagră la baba çe reş, sâ-i aduçi k'ępt'
inli şi t'ersala.

Ći :

— Nu iesti nimică — zîce — gată-t'e, cumnat'i, şi pliacă
cu mine.

S-au căutat cumnatu, s-o-mbrăcat şi s-o suit călari după
capu bălaurli şi cîn au zburat odată balauru d'intr-o singură
zvirlitură o fos pi lumę n'iagră. Însâ k'ępt'inli ira aşăzat cu
t'ersala lingă babâ drep pi poliţă sus *) . Cîn s-o repezit odată

*) Pov. se uită in sus.

balauru și cîn o trecut pe lîngă casa ii, au pus mîna pi k'ept' in'i și pi t'ersală Iuon și-au zburat balauru cu dînsu-napoi. Zîci:

— Na, dragă soră, li-am adus ș-aięste !

— Fîrt'i bini, dragă frăt'i, d'i-acuma pliacă sănătos. Au plecat. D'iminița, s-au luat și s-o dus, și-au bătut in ușă la-mpăratu. Će:

— Poft'im, untră !

Au untrat.

— Bună d'iminița, stapîni, și-mpărat'i !

— Mulțămăs dumitali, Ioani ! Ai adus ?

— Am adus !

I li-o dat.

— Fîrt'i frumos ! Du-t'i și t'i culcă.

Au mîrs și s-o culcat. Au mai stat o zî,

o mai sta dîu,

o mai sta patruză și noă.

Au vinit altă babă la dînsu.

— Bună d'iminița, înălțat'i-mpărat'i !

— Mulțămăs dumitali, moșică !

— Ći stai așe d'i supărat și-așă d'i trist ?

— Lasă-ma, moșică, nu mă mai întreba, că-z d'istul io d'i supărat și d'i-amărit !

— Hei ! — Ći. — Nu mai h'i supărat — zîci — lasă că dacă-i da la moșica o mii șesă sut'i, apoi moșica ț-a spuni cum sâ iei n'evasta d'i la. . . Iuon ?).

Atunĉi împăratu o băgat mîna in săltar' și-o luat o mii șasă sut'i și i-o dat la babă.

— Să spui, înălțat'i-mpărat'i, să ț-aducă pi *Măi ĉe nu șt'iu ĉi du-t'i-ncolo, dracu șt'i ĉi, vină-ncoaĉi, nu șt'iu ĉi !*

Împăratu o stat și s-o uitat incremenit la babă. Ș-atunĉe o strîgat pi Iuon.

— Mă, Ioane !

— Da, stapîni !

?) Pov. face cu capul spre dreapta.

— Vino-ncoați !

Ș-au vinit la dînsu. *)

Ș-au spus împăratu:

— Mă Ioani ! Să t'i duci să mn'i-aduți pi *Măi ce nu șt'iu
ci, du-t'i-ncolo, dracu ști ci, vină ncoați, nu șt'iu ci !* Că —
ziți — vrau să fac om bal.

Atunçi iel ziți:

— Bini, stapîni ! M-oi duci și țî l-oi aduți.

Ș-au ișit afară rizînd. Ș-au mîrs rizînd la n'evasta lui.

Ce:

— Dragă bărbat'i ! Cî riz așă d'i strașn'ic și vi rizîn la
mini ?

— Măi nevastă, cî-am auzit d'i la-mpăratu ista, n-am
auzit d'i cînd sint ieu !

— Cî-ai auzit ?

— Az mn'i-o spus că sâ ma duc să-i aduc pi *Măi ce, nu
șt'iu ci, du-t'i-ncolo, dracu șt'i ci, vină-ncoați, nu șt'iu ci !*

— He-hei ! Vez că ieș prost ! D'i cî n-ai ris tu la-aiestelant'e
lucruri, d'i cî riz tu la lucru ista ? Apă, măi bărbat'i : d'i astăz
înăint'i, noi ni d'ispărțim, nu mai sunt'em la un loc — ziți —
uit'i cî : ieu fac dîu reță d'i lemn *) — ziți — ut'i-t'i că li
fac eu mîna mę.

Șî imediat o luat ș-o făcut formă d'i dîu reță d'i lemn.

— Aieste dîu reță, it leg on șt'ergar' țîi pisti k'ept și iesti
scris numili mn'eu pi aces șt'ergar', și-z dau măru ista țîi,
înăint'i țî l-arunc ieu. Șî tu ai sâ meri uni t'i-a duci măru ista,
acolo ai sâ meri. Șî la tri an'i d'i dzîli dacă-aiesteț dîu reță d'i
lemn vor face la tri an'i d'i zîli dîu uoă, atunçi ieu șt'iu că
tu ieșt'i im viață ș-in zîua d'i Pașt'i *) sâ cîocnim noi cu-aieste
dîu uoă d'i reță, dînr-aieste dîu reță d'i lemn.

Ș-atunçi:

s-au pupat im față

fără niçi-on h'ir d'i greață

*) Intrerupere pt. schimbarea benzii.

*) Pov. pune mîna dreaptă pe masă și cu degetele schițează facerea celor
două roți. *) Pov. schițează ținerea oulul și ciocnirea lui.

și i l-au legat cu on șt'ergar' pisti pept și i-o dat on măr, i-o aruncat înăint'i:

— Uni s-a opri măru, să t'e opreș și tu.

Ș-atunçi au plecat și iel d'in casâ și ie o strins curt'ę și cu tătă averę cit-o fost, ș-au plecat și ie. Însâ ie uni s-o dus? S-o dus într-o comonă uni nu ira biserică, nu ira manastiri, nu ira n'imn'ică. Ș-au zvirilit, au d'ișk'is, curt'ę ș-au făcut acolo o mănăstiri ș-au făcut o biserică mari acolo ș-au adus călugări, ș-au adus preuț ca să steii să čet'iască, să facă și ie um bini.

Și bărbatu ii au plecat mai d'ipart'i,

pin codru,

pin zăhăstrii

pin pustietăț.

Ca cuvintu d'in povește,

Dumnezău la noi sosești,

mai mîndră și mai frumoșă înăint'i iesti !

Čiont !

— Leveș !

Ș-au plecat înaint'i. Iacă, n'imn'ică vorbă, s-a oprit măru la o poartă mîndră și frumoșă. Au ișit o servitoari la apă ș-au čet'it pi-ațela șt'ergar', ș-au mărș înuntru.

— Alelei, dragă stapînă — zîci — cumnatu dumn'itali să află la poarta dumitali.

— Să poat'i lucru ista ?

— Dacă nu s-a put'ę, să faci cu mini či-i vrę.

Atunçi au ișit ie afară ș-o četit pi ștergar', ș-au mărș ș-au da mina cu dînsu.

— Alelei, dragă cumnat'i, țe-ai căuta dumn'eta pi la locur'l-ęște-a noastri? Poft'im în casâ !

L-o k'emmat în casâ, l-o așăzat la masă, i-o dat d'i băt și d'i mîncat și l-o întrebat:

— Či dorință ai, dragă cumnat'i !

— Niči-o dorință n-am, ma duc să găsăsc pi *Măi țe nu șt'iu či, du-t'i-ncolo, dracu șt'i či, vină-ncoači, nu șt'iu či.*

— Alelei, cumnat'î, la gręli munči rna ai tu — zięi — nu Ńt'iu dzău dacă-ai sâ răuŃăŃt'î.

Au întreat ie pi servitoarili ii, au întreat pi tăt'î animă-lili, n-au văzut Ńi nu Ńt'î d'î-aŃă čiva. Ziči:

— Na-ț, dragă, iz mai dau on Ńt'ergar' legat lingă istalant Ńi pleči pină la čelantă soră a me. Dacă nu ț-a spuni sora me uni să găseŃti, apli alta nu-Ń čini ț-a mai spuni !

Iel iară au luat măru Ńi l-au aruncat înaint'î Ń-au plecat după măr iară t'imp d'î Ńăsă lun'î d'î zili. La Ńeșă lun'î d'î zili, iară-o aģiuns la altă poartă Ńi iară s-o oprit măru Ńi iel s-o pus lingă fintină Ń-au stat ģios. Au vinit o sărvitoari Ń-au scos apă Ńi s-o uitat pi-acele dęu Ńt'ergare, Ń-au čet'it, Ń-au strıgat:

— Alelei, dragă stapină, cumnatu dumn'itali iesti la poartă legat cu dęu Ńt'ergari cari-o fost Ńi pi la sora dumn'itali, pi la aiastalantă.

— Să poat'î lucru ista ?

— Dacă n-ar h'î ad'ivărat, d'e spinzurat sâ fiu !

Au iŃit ie afară Ńi l-au vădzut. L-o luat d'î mină Ńi l-o băgat în casă.

— Dragă cumnat'î ! Či păcat'î ai d'î tras pi fața pămın-tuli d'î-ai aģiuns pină pi locur'le-ęte ?

— Alelei, dragă cumnată, nu mă-ntreba mult, numa spuni-m dacă nu Ńt'î un sâ găseŃti: *Măi če, nu Ńt'iu či, du-t'î-ncolo, dracu Ńt'î či, vină-ncoači, nu Ńt'iu či !*

— Dragă cumnat'î, la grę muncă — zięi — t'î-o pus čini t'î-o pus.

— Ei — zięi — nu-i nimică.

Mn'ică vorbă, au luat Ń-au strins animă-lili tăt'î. După či-au strins tăt'î an'imă-lili, au întreat pi toat'î an'imă-lili. Ziči:

— N-am văzut Ńi n-am auzit d'î-ačista numi.

I-o legat al Ńt'ergar' pisti k'ept Ńi l-au trimăs pină la sorı-sa če mai mare.

— Dacă nu ț-a spuni sorı-mea iaz mai mari, apă nu-Ń čini ț-a mai spuni !

Iară s-o dus timp d'i șasă lun'i d'i zili. La șesă lun'i d'i zili, s-o oprit măru. După ăi s-o oprit măru, iară s-o așăzat iel lingă fintină ș-o stat acolo lingă fintină. O vinit o servi-toari ș-o ăet'it pi șt'ergariu lui, ș-o luat apă d'i-acolo și s-o băgat înuntru în casă. ăi:

— Dragă stapină ! Cumnatu dumitali — zăi — iesti aiăe.

— Marș, tu ordinară, ăi spui mănăiun'i ?

— Dacă n-a fi ad'ivărat, d'i spinzurat sâ fiu !

Atunăi o ișit ie rēpid'i afară ș-au mărș la fintină și l-au văzut, l-o luat d'i mână și l-o băgat în casă.

— Alelei, dragă cumnat'i ! ăi greutăț ai pi capu dumn'itali d'i-ai vinit până la mini ?

— Dragă cumnată, nu mă-ntreba mult, numa spuni-m dacă sâ gășeșt'i pe ici pi la dumneavăstră pi *Măi ăe, nu șt'iu ăi, du-t'i-ncolo, dracu, șt'i ăi, vină-ncoaăi, nu șt'iu ăi !*

— Stai la mini pînă dimineață, că dimineață ț-oi spuni, dacă sâ gășeșt'i sau nu.

Atunăi ie o ișit afară noapt'e ș-au suflat într-on corn în tri capit'i d'i lumi, ș-au vinit animălili la dînsa

ăită ăet'ină pi copac

și frunză pi pămînt

și năslp în mari.

Ș-au întrebat animălili:

— ăi dorință ai, stapină, d'i ni strîngi așe d'i strajn'ic ?

— Cari d'intri voi az vazut și știț d'i *Măi ăe șt'iu ăi, du-t'i-ncolo, dracu șt'i ăi, vină-ncoaăi, nu șt'iu ăi !*

— Stapîna noastră, n-am văzut și n-am auzit, și nu șt'im. S-o dat ie pînă d'imineață ș-au numărat încontin. Un ăiocirlan feluie.

Buăină ie, și buăină ie, și buăină ie: iacă vini și ăiocirlanu ăioflinc, ăioflinc-ăioflinc, ăioflinc-ăioflinc, ăioflinc, șk'ïop, c-om pk'ïăior rupt.

— Nu ț-1 rușni la obraz, măi ăiocirlani, d'i cîn strig ieu dupa tini și tu nu vrei sâ vi !

— Lasă-ma, stapîna me, că pi uni-am fost io, sâ nu mai margă niam d'i niamu mn'eu și samînță d'i samînța me !

— Da pi uni-ai fost?

— Am fost pi la *Măi ce nu șt'iu ci*. Ș-atita ci mn'i-o cîntat, ș-atita ci-am giucat pînă mn'i-o rupt om pk'îcior.

Ci:

— Nu-i nimică ! Sâ iei pi uomu ista sâ-l duș pînă acolo.

— Alelei, stapînă, câ la greș muncă ma pui ! Că — zîci-s cu pk'îcioru rupt, cum am sâ ma duc ?

— Nu-i n'îmică, io ț-oi lecui pk'îcioru.

L-au luat și i-o pus medicament'i și l-o legat și l-au pansat, i-o da d'i mîncat la crăncău și zîci:

— Să-l iei în spat'i să-l duci pân-acolo.

L-au luat ciocîrlanu și mai în spat'i, și mai pi gîos cum au putut ș-au așius la *Măi ce nu șt'iu ci*. Dziçi:

— Ut'i ci, dragă uomuli ! Vez tu cîoata asta putridă ai ?

— O vād !

— Aiçi-i — zîci — *Măi ce, nu șt'iu ci*. Stai și tu lîngă cîoată pîn a iși iel afară, c-ai sâ vorbeș cu dînsu.

— Bini !

Iacă, n'îmnică vorbă, stîn iel acolo, iacă ved'e d'intr-odată că vine un smău și dă cu piçioru în scorbura-țe, sâ d'îșk'id'i-o ușă și sâ bagă înuntru. Însă sâ bagă și iel dupa smău. Ș-așază la masă.

— *Măi ce nu șt'iu ci* ! Ia fă-m o masă.

I-o făcut o masă, o mîncat, o băut.

— *Măi ce nu șt'iu ci*, ia cîntă-m o cîntari d'e jeli !

I-o cîntat o cîntari d'e jele.

— *Măi ce, nu șt'iu ci*, ia cîntă ș-o cîntari d'i gîioc !

I-o cîntat o cîntari d'i gîioc.

— *Măi ce nu șt'iu ci* ! D'istul amu !

O fo d'istul.

— Stringi masa !

O strîns masa. S-o luat smău ș-o ișt. Însă iel iera după ușă ¹⁰⁾, o auzit ci-o spus smău. S-o băgat și iel înuntru și s-o pus la masă.

¹⁰⁾ Pov. arată cu capul spre ușă.

— *Mădi țe nu șt'iu ți!* Făă bini, făă și mii-o masă sâ mininc!

I-o făcut și lui o masă.

— *Măi țe nu șt'iu ți!* Cîntă și mii o cîntari d'i jële!
I-o cîntat și iel o cîntare d'e jële. S-o pus cu coat'ili pi masă ș-o-nceput sâ oftetză, sâ plîngă.

« Of, Doamn'i. D'i cit mama ma făče,
mai bini mă prăpăd'ę! »

— *Măi țe, nu șt'i ți!* Cîntă și mie o cîntari d'i ġioc.

I-o cîntat și lui o cîntari d'i ġioc.

— Tači, *Măi țe, nu șt'iu ți!*

O tăcut.

— *Măi țe nu șt'iu ți!* Und'i ieș tu sâ vorbăs dou vorbi cu t'in'i!

— Scolă-t'e-m pičioari și uită-t'e-m fărfurię asta d'e aur c-ai să mă vez.

S-o sculat im pičioare și cin s-o dus, ți-o văzut? Au văzut o broscuță atita d'i mn'icuță cit o ġiumăta d'i țigare¹¹⁾.

— *Măi țe, nu șt'iu ți!* Nu-i mere tu cu mini?

— Mă, io-oi mere cu tini, dacă mn'i-i put'ę da ban'i cit oi put'ę io răd'ica.

— *Măi țe nu șt'iu ți!* Cită-avere are-mpăratu, tătă ț-o dau ții dacă tu meri cu mini.

— Bini, măi, iac-am sâ mărg.

S-o luat ș-o sărit in sin la dînsu, ș-au plecat cu dînsu. Ș-au vinit pi drum. Vinin ii pi drum, iacă, n'imn'ică vorbă, au vinit pi la surorili lui și iară s-o băgat pi la cumnat'ili lui, s-o băgat ș-o mîncat, ș-o băut pi la toat'i tri, ș-o luat rămaz bun, ș-au plecat.

Ș-au aġiuns la -mpăratu.

— Bun noroc, înălțat'i-mpărat'i și stăpîni!

— Mulțămăs dumitali, Ioani! Ai vinit?

— Am vinit!

— Ai adus?

¹¹⁾ Pov. schițează dimensiunea cu arătătorul drept și stîng.

— Am adus !

No, n'îmnică vorbă, l-o luat și l-o pus într-o fărfurii cu apă pi masă.

— No, înălțat'i-mpărat'i, acuma adună și fă balu.

Iel, n'îminică vorbă, împăratu-o adunat ș-o făcut — crai, miniștri, maiori — o adunat acolo ca să ăioaci la bal. Ș-o strigat cătră *Măi ăe nu șt'iu ăi* să cînt'i d'i ăioc.

— *Măi ăe nu șt'iu ăi* !

I-o cîntat d'i ăioc, cîn s-o-năpeu ăiocu, iară Iuon s-o dus în odaię lui, care-ave ıel, bord'eiu lui, d'i la mama lui, și s-o pus și s-o culcat. O cîntat *Măi ăe nu șt'iu ăi* tri dzli și tri nopti, însă n-o mai avut ăini să mai spuii ca să mai tacă. Atita ăi-o ăiucat împărași, și craii, și miniștrii ! Cari cum ăiuca, pk'ica ăios d'i la tri zli și la tri nopt, ș-o murit toț absolut pi rînd d'in ăiocu cît o ăiucat.

N-o mai avut ăini să mai spuii ca să mai tacă *Măi ăe nu șt'iu ăi*. La tri zli și la tri nopt, s-o sculat Iuon ș-au vinit. Au văzut oaminii morț¹²⁾ în tăt'i părțili ș-impăraș, și crai, și miniștri. Au strigat:

— *Măi ăe nu șt'iu ăi* ! Aăiunăi-amu, taăi !

O tăcut. S-o luat iel ș-o făcut ăropă ș-o-ngropat pi toț cîț o fost acolo. ăi:

— No, *Măi ăe, nu șt'iu ăi*, amu hai și ie-z ban'i și ie-ț avere cîtă vrei tu !

— Măi — zăi — nu-m trebi n'îmnică ! D'i mn'ila ta și d'i bunătat'ę ta cari-ai avut-o tu, am vinit și ț-am făcut și io om bini.

— *Măi ăe nu șt'iu ăi* ! Cîn m-oi ăînd'i io la tini, vi tu la mini ?

— Vin ! Numa ăînd'est'i, Iuani, la mini, că io vin la t'ini.

Ș-au luat *Măi ăe nu șt'iu ăi* ș-au plecat. Amu iel s-o luat și iel pin sat'i, pin comoni, s-o luat și iel și s-o dus să vadă uni ș-a ăăsi n'evasta lui.

¹²⁾ Pov. se ultă spre dreapta.

Drept simbită sara, înspri zlua d'i Paș'ti, o ağıuns și iel la o mănăstiri. Un om năcăjit, rupt, îmbrăcat, slab, c-o traistă în grumaz sta și iel acolo și sâ uita. Fiicari-i dăd'ę cîț'i-on ou roș, cit'i-o bucățică d'i pască. Însă ie s-o dus în odaii și s-o uitat la ațeli dōu reță d'i lemn. Ațele dōu reță d'i lemn iera prifăcut'i în reță ș-o uouat dōu uouă. Însă cum li-o uouat? Amîndōu li-o uouat roși. Atunçi ie repid'i o ișt afară, d'i-a nōuză și noule foișor ¹³⁾ ș-au strigat:

— Oamini buni! Dacă sâ găseșt'i un om străin între dumn'earvoștră și dacă nu mn'i-l daț sus, în činsprăzeči minut'i vă fac praf și čenușă.

S-o uitat lumę ¹⁴⁾ în tăt'i părțili ca sâ vadă či-uom străin a vid'ę. N-o văzut n'iči-un om străin, d'icît o văzut uomu čela sărac. Či:

— Nimică — ziči — nu iest'i d'icît iesti-un sărac ¹⁵⁾ cari l-am mn'iluit noi cu pască și cu uouă.

— Pi-ațela — ziči — sâ mn'i-l daț sus.

Atunçi imediat l-o dat sus și l-o urcat sus pân la dînsa.

— Alelei, dragă Ioani! D'i mōrt'i ni-am adus amint'i, da c-ai să mai vi înapoi, nu ni-am adus amint'i.

— Io tot la fel', dragă nevastă!

S-o cuprins îm brață,

s-o pupat fără n'iči-on h'ir d'i griăță!

Și imediat s-o luat — ș-o lăsat aciasta curt'i, ș-aciasta aveșe o lăsat-o la aciș călugări ca să stăpîniască pi tătă viața lor — ș-au vinit nevasta lui și cu Iuon la curt'ea-mpăratuli și s-au cununat cu dînsa ș-au rămas stăpînitor' în locu împăratuli.

Și m-an suit pi-o săcară
și v-an spus-o în ie sară.

Inf. Zlotar Gheorghe din Fundu Moldovei, rn. Cîmpulung; *cules* în București în 17 februarie 1955 de O.B.; *transc.* O.B.; *durata*: 30'; A.I.F., mg 832.

¹³⁾ Pov. se uită în sus. ¹⁴⁾ Pov. se uită spre stînga. ¹⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

Pov. o știe: « d'intr-o cart'e d'i la frat'i-măio care-o murit; d'e mult, asta-i poveste vek'e, d'e mult ».

În 18 febr. a.c. nu-și aduce aminte de la cine o știe și spune: « cred că-i scris acolo la dumneata ».

Basmul are două variante, din care una inedită din nordul Moldovei mai apropiată, cealaltă mult îndepărtată. Episodul cu eroul invidiat pentru soția frumoasă este mult mai răspândit. Schullerus, la nr. 465 A, citează 8 variante. V. și varianta « Soția șarpe ».

Acum trei-patru sute dă ani s-ar hi bătu și șoarecu cu pițigoiu... A declarat războaie șoarecu lu pițigoi ! Și a strins provizie un an dă zile pițigoiu pentru război. Șoarecu la fel.

Acu țe să-ntimplă? Șoarecu avea depozitu tulit gata ¹⁾. Fieșcare pod iera al lui. Iară pițigoiu a cărat, vai mama lui !

S-a-implinit anu, și-a ieși la cîmpie, la bătaie. Atîta bătălie-a fost, încît a rămas un vultúr dîm bătaie, nemaipomeni dă mare ²⁾. S-a retras fieșcare la unitatea lor; rămînînd vultúru-ăsta acoló-m poiană unde-a foz luptile-astea.

Un creștin, ducîndu-se-m pădure, cu căruța să-și ia lemne, a pierdu boii. Du-te ici ³⁾, du-te dîncolea ⁴⁾, să mai gășască boii, Doamne ferește ! Cînd a ieșit îm poiana asta, a da dă vultúru ăsta. O dată strigă la iel vultúru:

— Stai, să nu pleci ! Boii sunt aici. Mă iai acasă la tine. Nu ma iei lemne ⁵⁾, și vii cu căruța-aici. Dacă nu, te mînin pă tine !

Bietu om, săracu, dă frică, a-njuga boii și s-a dus cu căruța goală la vultúr acoló-m poiană.

— Ei, cum o să te pui io pă tine ⁶⁾-n căruță, că să fărîmă căruța cu tine, că iej mare ? !

— Măi omule, scoate roatili dîn urmă, p-amîndoo ⁷⁾, că mă sui io singur, nu mă sui tu.

După țe s-a suit, a scoz roatili și s-a suit sus ⁸⁾, s-a dus tumna-nainte pă proțap la boi.

¹⁾ Pov. ridică mîlnile. ²⁾ Pov. dă mîlnile în lături. ³⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁶⁾ Pov. arată înainte, cu mîlnile. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. ridică dreapta.

— Acu bagă ⁹⁾ roatili !

După ce-a băga roatili, s-a așăza vulturu în mijlocu căruții. Trăgea boii, săracii, ca cînd ar hi fost mii dă kilograme, atit greutate ¹⁰⁾ ce iera în vulturu-ăsta.

L-a dus acasă. Ducîndu-l acasă, dîn nou a scoz roatili, d-a cobori jos, și-a intrat în casă. Ati dă sărac ce iera omu-ăsta, n-avea dăcîm boi-ăștia și-o văcuță. Ce-i zițe vulturu?

— Ia taie-o ¹¹⁾, vițeaoa-aia, s-o mănînc ieu. Dacă nu, te mănîn pă tine !

Dă frică, săracu, o tăiară. Dîntr-o dată a-ngițit-o ¹²⁾ vulturu...

Mai treče-o zi, mai doo:

— Omule, în tai um bou. Dacă nu, te mănînc pă tine !

Bietu omu dă frică, mai tăiară um bou. A rămas cu unu.

Da nevasta dă coló:

— Da cum po să ieși în pădure? Acuma-o să vie timpu să mînce și bou-ăllant, ne mîncă și pă noi. Hai să fujim, să pierim undeva, să-l lăsăm aci-n casă ¹³⁾ pă iel !

Iară vulturu, năzdrăvan, a știu tot ce-a vorbit.

— Nu plecaz ¹⁴⁾ nicăieri. Tăia și bou-ăllant, și-atuncea scăpaz dă mine ! ¹⁵⁾

După ce-a tăia bou și l-a mincat vulturu, ce-i grăiește?

— E, ia pun-te pă mine-acuma !

Cînd a ieși vulturu-n curte și s-a pus pă iel, s-a-nălțat ¹⁶⁾ în slava čerlui cu iel. S-a dus încît n-a mai știut bietu om niji dă soarta lui ¹⁷⁾, nij dă soarta nevastii. Și-a coborit în țara lui, dă unde venise vulturu ăsta pentru înkierea pače a șoarecului și a pițigoifului. Iera-mpăratu păsărilor, vulturu-ăsta !

— Ei, omule, acum am sosit în împărăția mea. Te duji la poartă și čiocăni în poartă: « Deskideți-vă, porților, că viu cu-mpăratu păsărilor! » Că ieste-o cățăluță cu dinți dă oțal. Dacă nu s-o dășkide, te fače praf și te mănîncă ! Și inți cu

⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁰⁾ Pov. cîntărește, cu mîinile. ¹¹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹²⁾ Pov. subliniază, lcu stînga. ¹³⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹⁴⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. se uită în sus. ¹⁷⁾ Pov. clatină dîn cap.

mine-năuntru-acoló, cin te-o videa părinți miei, atuncea dá noo ori ¹⁸⁾ te-ngite, dá noo ori ¹⁹⁾ te c...ă!...

Așea-a făcut. A intra cu iel acoló. Cum a intra la poartă, čioc-čioc:

— Dășkideți-vă, porților, c-am veni cu fečioru împăratu-
lor a păsărilor!

S-a dășkis porțili în doo părți ²⁰⁾ și-a intrat innăuntru-
acoló. Cin l-a văzut împăratu ăl bătrîn, tatal vultúru-
lui, dîntr-o dată l-a ngițit ²¹⁾ și dá noo ori l-a c... t...

— Ei, ce să-z dăm pentru c-ai făcut binle-ăsta?

I-a dat un toiag ²²⁾. Cu toiagu ăsta, dacă-amenința p-un
om, il făcea stană ²³⁾ dá piatră. Dacă-amenința p-o pasăre,
sau čeva, il împietrea. Ori pă čine! ²⁴⁾

Iče: — Iai și pleși cu iel, și tu ori pă čine vrei să ameninți,
ameninți, pă iel ²⁵⁾ și-ți iai če vrei, și trăiești pă un te duči.

Da bietu om, săracu:

— N-aj vrea să fac cu toiagu-ăsta ieu, rău ²⁶⁾. Dacă-m
daz, dați-m alčeva ca să po să mă hrănesc. Să mi să plătească
vitili mele-ncolo nu vreau să mai fa rău!

Atunși să gîndiră vultúru dîn nou și i-a dat un inel ²⁷⁾
încit si să gîndească-n iel să trăiască cît o putea pă fața pămîn-
tului.

Să duče bietu moșu-ăsta, săracu, și pleacă cu inelu. Să
gîndește ²⁸⁾, a sosit acas. S-a gîndi si să facă um palat
frumos, să trăiască și iel cu bătrîna lui. Imedia s-a făcut
palatu. ²⁹⁾ Iară-mpăratu văzînd că s-a făcut palaturle-astea,
să duče la iel și-l întrebă că dá unde a devenit iel ³⁰⁾ cu puter-
le-astea?

— Dă la un vultúr am devenit, și sunt om sărac și-acuma
mi-a ajuta și mie Dumnezău sau vultúru săracu ăsta, ca
să po să trăiesc!

¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁰⁾ Pov. dá
mîinile în lături. ²¹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ²²⁾ Pov. ridică arătătorul drept.
²³⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁴⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁵⁾ Pov. subli-
niază, cu stînga. ²⁶⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.
²⁸⁾ Pov. ridică degetul drept mic. ²⁹⁾ Pov. dá mîinile în lături. ³⁰⁾ Pov. subli-
niază, cu dreapta.

— Bine ! Atuncea tu ai să te duci dă unde-i ști, și dă unde-i vrea, să-mi aduți pă ³¹⁾ « Nu știu unde, nu știu či » !

Bietu om, săracu, cînd a auzit :

— Će-o fi asta ? Dă un să găsăsc, și un să-l da io dă iel ? ³²⁾ Ćine-o hi ala ? !

Și-a loa lumea-n cap ³³⁾. A rămaz mătușa iar sîngură. Plîngea, să omora, dăgeaba !

Mergînd așea, iel săracu, pă ape, să gîndește-n inel : să fie și iel într-un loc pă zvîntatil. Numadăcît s-a găsit loc zvîntat ³⁴⁾ și-a trăit acoló o săptămîină, doo, mîncat, a băut. Și-a mer, și-a mers pîn-a găsit locu unde iera. « Nu știu unde, nu știu Će. » Acoló Ćine iera ? Fel dă fel dă fete care jucau. I spune inelu dă coló ³⁵⁾ :

— Să intri-n joc și să joči și tu pînă cînd o răsări soarli. Și cum strigă iele, să stri și tu ; cum strigă iele, să stri și tu. Atuncea o rămîne unu dîn iei și iz rămîne în ajutor țlie ³⁶⁾.

Așea a făcut. Ajunje iel, intră-n horă-acoló, după Će-ajun. Cînd a intrat în horă, a-nĆepu și iel să joaĆe și să strige la fel ca āila. Ālea striga coló :

— Nu știu unde, nu știu Će ! Nu știu unde, nu știu Će !

Iel, la fel. Pînă cînd i-a apuca soarli ³⁷⁾. AtunĆi a rămas un singur, unu, și toate fetili ³⁸⁾ a plecat. Da iel n-a văzu Ćine-a rămas.

— Ei, acuma io sun cu tine. Tu ai să fi stăpînu mieu, și ieu am să fiu în ajutoru tău !

Și-a plecat ³⁹⁾. Mergînd iel înapoi :

— Măi, da unde-o hi « Nu știu unde, nu știu Će » ?

— Aiś sunt, stăpîne, Će porunĆești ?

— Să să facă-aiĆea ⁴⁰⁾ um palat ⁴¹⁾ și puțină mîncare să mîncăm și să ne hodinim aiĆi !

S-a făcut um palat, mîncare, băătură, și hodină s-să hodinească. Să-i lăsăm pă iei, că să hodinea bine-acoló !

³¹⁾ Pov. pune dreapta pe masă. ³²⁾ Pov. dă mîlnile în lăturl. ³³⁾ Pov. ridică mîlnile. ³⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³⁵⁾ Pov. arată înalnte, cu dreapta. ³⁶⁾ Pov. arată înalnte, cu stînga. ³⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁸⁾ Pov. subliniază, cu mîlnile. ³⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîlnile. ⁴⁰⁾ Pov. arată înalnte, cu dreapta. ⁴¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

Acuma, cum ie și-n zioa d-astăzi cu războaili toate țărli, plecase un război să să bată pă ape cu-mpăratu ⁴²⁾ Anglii sau ar Rusii, și nu mai ajungea în direcția aia acolo. Devenise dă isprăvise provizia și începuse să să mînče pă cumpăanii sau pă riğimente. Tăia ca s-ajungă la cutare-mpărăție ⁴³⁾ unde declarase război. Acuma venise rîndu la o cumpanie în care iera un uom d-avea noo copii. Și zărește palatu ala-acoló ⁴⁴⁾. Să duče la rapor și să roagă:

— Donle, în greutatea care sunt ieu ⁴⁵⁾, im daz voie, mă duc la palatu-ăla, și să čeu, și să scap viața să mă du la copii, că am copii mult.

I-a dat voie și s-a dus la palatu ăsta să-și čeară puțină hrană, în greutatea lui, să-și scape viața ⁴⁶⁾. Cîn s-a dus și-a intra pă poart, iel n-a striga, nu nimic. Cînd i-a trîntit o palmă-a căzut în cur ⁴⁷⁾ « Nu știu unde, nu știu če ».

— Cum inți tu-aiči? Aičea nu ieste-o santinelă ⁴⁸⁾ cum sunteț voi plecaț în război? N-aveț santinele, n-aves posturi, n-aveț... ?

— Da, im daz voie să intru și ieu în cūrtea asta mpărătească !

— Daa ! Stai pă loc să-ntreb și ieu stăpînu mieu.

Întreabă pă băiat, pă moșu-ăsta :

— Da, să vie !

Cîn să duče :

— Ioite, mă rog să-n daz și mie — če — suntem d-atita timp și-am deveni să să taie pă cumpăanii și pă riğimente dîn cauză că nu mai avem hrană, pă ape ! Mureau dă foame pă apă, lumea.

— Da! Du-te-napoi ⁴⁹⁾, mă băietu. Să tragă toată armata aiși, să mînče cît o vrea.

Și-a așăzat mese-acolo, cu « Nu știu unde, nu știu če » și cu, s-a gîndit în inel, și s-a făcut mîncăruri, băuturi, a

⁴²⁾ Pov. ridică dreapta. ⁴³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁵⁾ Pov. duce dreapta la plept. ⁴⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁷⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁴⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

mînca soldați⁵⁰⁾, ofițerii, toți, acoló, încit nu să mai săturau⁵¹⁾. După ce-a mîncat, un hoț mai dăștept, din țineralii ăștia, să dă pă lîngă moș:

— N-ai fače-um bine, ca s-ajungem și noi la ținta noastră⁵²⁾ dă război, să ne dai și noo un ajutor?

— Păi ieu nu pot să vă dau niči-un ajutor. Ieu am pă «Nu știu unde, nu știu ce» și inelu ăsta⁵³⁾. Încoló io n-am niči-o putere să vă dau ajutori.

I-a loa și inelu și i-a dărui și pă «Nu știu unde, nu știu ce», și-a pleca cu iei. După ce-a pleca cu ofițerii pă ape, unkiășu-a rămas în pustietate, s-a strica tot⁵⁴⁾. N-a mai avu nij mîncare, nij hodină un să doarmă, nu nimic.

«Aoleo, Doamne, ce-am făcut io, n-am făcu bine! Am rămas muritor dă foame p-aiči!»

A-nčepu moșu să mînce la rădăcini, la frunză, ce găsa și iel pîm pustietăți. Iară ofițerii și cu soldați, trupa, beau, și mînceau, și trăiau. Cîn să gîndea la inel⁵⁵⁾, cînd poruncea lu «Nu știu unde, nu știu ce», încit a ajuns acoló și-a ciștiga și războiu.

După ce ciștigară războiu, tot, într-adăvăr că omu cîn să-ngrașă i-ar fi trebui și cite-o muier. A dat ordin lu «Nu știu unde, nu știu ce» să li s-aducă la toți cite-o muier. Iară lucru sfînt a fugit⁵⁶⁾, a pierit! Înci «Nu știu unde, nu știu ce» a loa și inelu; fără să simță... țineralu. A rămas iar în sapă dă lemn⁵⁷⁾ ăia. Și i-a loat urma moșului pîm pustietăți pînă l-a găsit. Da moșu nu-l vedea nicăieri, că iera în zăduc⁵⁸⁾, nu să videa.

«Ce făcui ieu, măi, dă dădui pă «Nu știu unde, nu știu ce»?! Acu am ajunz muritor dă foame. Vaai de mine, să da io pă «Nu știu unde, nu știu ce»!

— Ce porunčeș, stăpîne?

⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁵⁴⁾ Pov. subliniază, cu mîinle. ⁵⁵⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ⁵⁶⁾ Pov. subliniază, cu mîinle. ⁵⁷⁾ Pov. subliniază, cu mîinle. ⁵⁸⁾ Pov. ridică mîinle.

— Auliu ⁵⁹⁾, unde iești?! Vino-ncoače, vino să te văz ieu, că nu mai poj dă foame.

— Iote-mă-aiči!

S-a puz mîncare ⁶⁰⁾, băatură-a mîncat, e, s-a gîndit să fie-acas, acas iera. I l-a dat împăratului, tot prost a rămas! După ce l-a loat împăratu, l-a lăsat iară în sapă de lemn cum a fost, și-n zîoa d-astăzi, a rămas tot prost! Prost!

Bogatu-ntodeauna-i mai dăștep*) ca ăl sărac! . . .

Inf. Iancu Duroi; Bughea de Sus—Muscel; *cules* la 3.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* Al.A. (26.III.1957); *durata*: 17' 45"; A.I.F., mg. 1263.

Povestitorul o știe: «de mult, acu n-am stat dă curîn dă iele».

⁵⁹⁾ Pov. își lovește palmele. ⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

*) deștept = șmecher, viclean.

Um puopă, din tinerețe pin la bătrinețe, la itate dă treizej-patruzej dă ani, i-a da Dumnezău o fată. Încit fata, identic mă-sa ¹⁾). Im partea lui nu sămăna dă loc.

Cînd iera-n ietate dă șaptespe-optișpe-nooșpe ani, a murit preuteasa, rămînîn cu fata. Încă un an-doi, a mai trecut, visează noaptea că s-să-nsoare. Încit să umble pîn toate țărli ²⁾ să găsască kipu izact cu nevasta lui, preuteasa; aiminteri nu ³⁾, să nu să-nsoare, dăci numai să-j găsască una la fel ⁴⁾ ca preuteasa.

A umblat bietu popa, trecu din țară-n țară, încit n-a găsit niçi una la coloarea iei. Vine-ndărăt. A mai stat o lună, doo, trei, visează iar:

— Țe-ai făcut? Ai cătat?

— Da, am cătat,— iel, în vis — da n-am găsit!

— N-ai dăcît să-ț iei pă fica dumitale, ia ie la fel!

Cîn să scoală iel, înspăimîntat:

« O, Doamne, tumna pă fata mea? ! O fi păcat ! »

N-a-ndrăznit. A dooa noapte⁵⁾, la fel. A treia noapte⁶⁾, la fel.

« Astea ie lucruri dumnezăiești ! ⁷⁾ Trebui s-o iau ! Nu ie lucruri necurati ! »

Într-una dîn zile-i zițe fetii:

— Dragu tatii, vezi bine, toate țărle-am cătat, încit și te-am visat, să te iau. Tu samen cu mă-ta, și pă tine te iau ! ⁸⁾

— Vai de mine, tată, să poate?

*) Enunțînd titlul pov. comentează: « mai spui și cu popi ».

¹⁾Pov. subliniază, cu stînga. ²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁷⁾ Pov. ridică stînga. ⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

— Să poate !

— Atunji, tată, te iau. Îm fa și mie trei costumuri. Cum ți le țeu ⁹⁾, ca să an și ieu dă mireasă, și te iau... cu cea mai mare plăcere. Așa-o fi dă la Dumnezău să trăim amîndoi, și să-m fași costumurle-astea. ¹⁰⁾

— Bine.

I-a țerut trei costumuri, încît fieșicare costum să fie într-o coajă dă nucă inkieiat. Atît dă mărișor ¹¹⁾ să fie: unu dă arjint, unu dă aramă, și-unu dă aur. Puopa bogat, numadăcît i le-a făcut și i le-a dat ¹²⁾ Îm primire, trei costumuri, la fel, cum a ordonat.

Într-o bună zi, aproape dă nuntă, le pakietează bine, mai-și ia și ia d-acasă țeva bagaj, și tunde-o, nene, Îm pustietăți. Apăi du-te, muritoare dă foame pîm păduri.

« Măi da țe făcui ieu ? Dă am făcut prostia asta ? »

Să-mbrăcară cu hainlea ăle dă aur, să vază cum îi stă.

« Frumoasă ! »

Mergînd înainte, după țe s-a dăzbrăcat ¹³⁾, to pîm păduri, dă dă șapte-op-zecea oameni acoló-m pădure, care făceau la lemne, p-acoló ¹⁴⁾, bușteni, ține știe țe lemnărie tăia iei. Cîn vede fata asta, s-a-nspăimînta și iei. Cum a deveni d-a ajuns ia pîn-acolo la iei ¹⁵⁾ și-a scăpa dă ligioni dă n-a mîncat-o ! Așea mulțime țe ierau Îm pădurle-astea dă să speria iei, între iei ¹⁶⁾, ničiodată nu dormeau pînă nu rămînea unu dă pază ¹⁷⁾. Santinelă, țe mai d-iči incoló !

Țe zițe unu dîn iei ?

— Măi fraților, să n-o lăsăm să să răpuie cu ligioanle-astea ¹⁸⁾. Ia să punem mîna unu dă la altu să-i facem și noi un costum dă lemn ! Și-apăi să-i dăm drumu, unde vrea ia s-să ducă.

Puseră mîna toți pă bardă, și țiepliră iei, și croiră iei un costum dă lemn. Și-o băgară-acoló, i-l inkieiară, i-arătară

⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹²⁾ Pov. pune stînga pe masă. ¹³⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. se uită spre dreapta. ¹⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

cum să dăskieie și-i dădură drum. Un să-ntîlnea cu ligioanli, o trîntea jos, ia mergea-nainte, habar n-avea. . . 19)

A mers ia mult timp și multă vreme. Ajunje ia la o insulă maare, pă mări — io am petrecut, și-am văzut, kiar în Italia ardea o insulă cînd am veni dîn Germania, în flăcărli cele mai mari. Sunt insuli care locuiește-o țară ! 20) — În insula-asta dă d-o gaură mare.

« Će să hie-n gaura-asta ? ! Ia să cobor și-aiçi » — fata.

Cînd a coborit pă gaură-n jos 21), dă dă maimuți. O sumedenie. Săriră pă ia. Ia cînd izbea 22) cite una, o dădea grămadă jos. A mers mult înainte p-acolô. Cite-olea, cite-oleacă, i-a puz la respect. Și istruiește ia, și fače ia un grup dă armată 23), instruit nemaipomenit. Cu arme dă lemn, făcea instrucție cu iei. După Će i-a instruit bine:

« Acu n-am dăcît să mer la tatăl meu ! Să-i arăt ieu probă lui cum să ia fica lui. Să-i fac război ! »

A ieșit cu maimuțile-astea, sub comanda iei, și-a ieșit afară d-aco. . . Și-a trecut în țară la ia, și-a ajunz la curțli preotului. Cînd a zis:

— Pă case, fuga marș ! — pă case-a fos toți. — Să nu rămie jeamuri ! — N-a rămas un ģeam. — Acu să-m omoriț preotu-ăsta, să mi-l fačeț praf ! Prav l-a făcu 24), l-a jupuit. — An scăpa dă iel ! Fieșcare mergez la locu vostru !

Și-a pleca și ia, iar dîn nou în pustietate. Costumurli la ia, tot la ia, frumos. Ajunĝe ia la o curte-mpărătească. Acolo, la curtea asta-mpărătească, Će să-ntimplă ? Să bagă și ia acolô sirvitor. Să bagă sirvitoare la porci. Păza porcii, pă cîmpie. În trei zile iera trei sirbători. Într-o cîmpie mare să făcea jocuri. Fieșicare zi să ducea băiatu-mpăratului dă juca la jocurle-astea.

— Măi purcarle, să ai grijă dă porci.

— Am, cum să n-am !

Numadăcît, cum treĝea băiatu, să dăzbrăca și ia și să-mbrăca într-un costum. Scottea nuca 25) dîn buzunar și lăpăda

19) Pov. dă din cap. 20) Pov. subliniază, cu dreapta. 21) Pov. arată în jos, cu dreapta. 22) Pov. se răstește, cu stînga. 23) Pov. subliniază, cu dreapta. 24) Pov. subliniază, cu stînga. 25) Pov. duce stînga la buzunarul stîng al halnei.

ăle dă lemn, îl lăsa-nhipt-acoló ²⁶⁾, porcii roată ²⁷⁾ pă lingă omu dă lemn, nu pleca nicăieri pînă venea ia. Să ducea s-agăța lîngă băiatu dă-mpărat, invîrtea hora dă doo-trei ori ²⁸⁾ și să lăsa și p-açi ²⁹⁾-i iera drumu.

— Aii ! — Acu inima lui friptă, săracu. Cum să facă să facă să dovedească dă unde vine și un să duce ? !

A dooa zî, to la fel. Iar a treia zî, țe-i spune mamă-sa ?

— Mă, calcă pă papucu iei. C-atunçi iz rămîne papucu-acoló, că ia to fuțe. Și cu papucu trebui c-o găsim ! Toată țara, a noastră, trebui că găsim stăpîna papucului.

Cînd a-nvîrtit hora-o dată, dă doo ori și-a treia oara cînd a vrut să să lasă, iel a pus picioru ³⁰⁾ pă papuc, a rămas papucu, și ia s-a dus ³¹⁾ și fără papuc.

Bun ! Să bagă-n tot în hainili dă lemn. Vine-acasă băiatu, a strîns dă la răsărit și pîn la apus dă n-a rămaz lume. Niminea nu să potrivea papucu. Iară dă la miazăzi la miazănoapte, to la fel. Nimic ! Năpeu pîn sluji, slujniçi, ai împărățîii. Nimic ! A rămas sîngur omu dă lemn. Cînd a deveni la omu dă lemn, l-a dăscuțat și-a băga papucu ³²⁾, iel a fost !

Atunçi a loat-o dă soțîie. Și-am încălicat p-o șa, și v-am spus dumneavoastră-așea, și mîne vom spune altili mai frumoase, să termenăm astă sară...

Inf. Iancu Duroi; com. Bughea-de-Sus—Muscel la 6.X.1956; *culeg.* O.B.—A.I.A.; *transc.* A.I.A. (13.IV.1957); A.I.F., mg 1287 b; *durata*: 12' 40".

Tipul e unul din cele mai răspîndite, fiind atestat în 31 de variante provenite din toate provinciile țării. Unele sînt contaminate cu alte tipuri în special cu 706 C. Schullerus la nr. 871* citează 7 variante. Motivul descinderii în țara maimuțelor și a omorîrii tatălui incestuos cu ajutorul acestora nu apare în variantele citate.

În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul este atestat în Europa, apoi în India și America.

²⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁷⁾ Pov. schițează un cerc, cu stînga. ²⁸⁾ Pov. schițează un cerc, cu stînga. ²⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³⁰⁾ Pov. calcă apăsător cu piciorul drept pe dușumea. ³¹⁾ Pov. fluterează și ridică stînga. ³²⁾ Pov. calcă cu piciorul stîng.

Ar hi fost odată
ca ničiodată,
dacă n-ar hi,
nu s-ar povesti. . .

Ar hi fost un împărat, avin trei fete ¹⁾. A deveni timpu și-a murit împărăteasa și-a rămaz numai cu fetili ²⁾. S-a ajuns fetili ! Cit una, și alta ³⁾. La masă un uoki i rîdea și unu-i plîngea ; împăratului.

Azi așea, mîine-așea, tim mai mult. A mare-i fače o-ntrebare :

— O, tată, dă če ⁴⁾ un uoki iz ride și-unu-z plînge ?

— Iacă fincă m-ai întreba, taică, să-s poveste și să spui : mîine-poimîine mă kiamă la război ⁵⁾. Și io n-am ⁶⁾ să dau ajutor acolò, trebui să mă duc io.

— Vai de mine, tată, cal dă călărie ⁷⁾, bani dă kieltuială, haine dă-mpremeneală, merg ieu !

— Bun, taică ! ⁸⁾

O bate pe spinare, o-mbracă ca un uostași, i dă bani dă kieltuială, cal dă călărie, și-i dă drumu ⁹⁾. Dă p-altă parte ¹⁰⁾ și iel, la um puod unde știa că n-are-ncătro să treacă, niči în stînga, niči în dreapta fata, să dă peste cap și să fače un

*) Înainte de înregistrare, pov. comentează : « poate s-o termina împăraț aștia de pe fața pămîntului ; a fos čeva mai deștept ca noi, d-ala a rămas în povești ».

¹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ¹⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

lup ; împăratu, ta-său. Cu gura înspre¹¹⁾ fată, cu gura mare¹²⁾. Cînd îl vede calu, lupu, să oprește ; și fata to la fel să spăimîntează. Toarce¹³⁾ calu napoi, și mină. Și mină dă pleznea calu subt ia. Ta-său s-a da peste cap și-a sosit înaintea¹⁴⁾ iei acasă.

— Ho, taică, ce-ai pățit ?

— Ho, tată, la cutare puod¹⁵⁾, un lup mare să mă-ngiță cu cal cu tot !

— He, taică, cînd spuneam ieu ! Dă ce-n rîde¹⁶⁾ un uoki și unu-m plînge ? !

Da a mijloac :

— Tată, ieu is fac treabă ! Ieu îndepline sirvičiu imediat¹⁷⁾.

— E-hei, tată, dacă n-a putu soru-ta, dar aiminteri tu ? !

Da hai să¹⁸⁾ prăpăde și pă tine un cal !

Bani dă kieltuială, cal dă călărie, și i-a da drumu și la a mijloăciie. To la podu ala, să face un urs mare. Cîn l-a văzt, fata-asta to la fel a pățit, iel a da p-altă parte¹⁹⁾-a sosit acas.

— He, taică, ce-ai păți și tu ?

— Tată, un urs cît toate zilli²⁰⁾ să mă-ngiță cu cal cu tot !

— Ei, taică, vez dă ce-m rîde mie-un uoki și-unu-m plînge ? !

Da a mică :

— Tată, prăpădește și pă mine un rîn dă haine și un cal !

Bani nu-m trebuie ! Ce să fac cu iei în armată ?

— Ei, dacă n-a putu surorli tăle, prăpădito, da tu²¹⁾, un nimic ? !

— Tată, prăpădește un cal și pă mine !

I dădură²²⁾ și fetii un cal, haine dă-mpremeneală, și i-a da și bani dă kieltuială.

— Nu iau²³⁾, tată !

Cu silă, i le-a băgat, zio bună²⁴⁾ și-a plecat. Dă p-altă

¹¹⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹³⁾ Pov. schițează întoarcerea, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁵⁾ Pov. arată înapoi, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. dă din cap. ¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ²⁰⁾ Pov. dă mîinile în lături. ²¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

parte și iese to la puodu ala. Să fače un șarpe cit ținea²⁵⁾ puodu, mare²⁶⁾; și cu gura căscată-nspre fată. Fata, cînd l-a văzut în capu podului acoló, n-avea²⁷⁾ pă un să dea cu calu, feri-te-ar Dumnezău, dă șarpe. Dată să oprește cu calu-acoló, calu sforăia:

— Hei, cal paraleu,
bun dă zmeu!

Ce stai
și-n răsai?

Dă-te²⁸⁾ la o parte, vai sictiriman, că trag cu paloșu și te fac miși-fărimă!

Cînd a scos²⁹⁾ paloșu și-a adus, dată s-a tras ta-său și i-a făcu loc³⁰⁾. S-a da peste cap:

— Ei, taică, Dumnezău să-ți ajută! Tu³¹⁾ ieji bun pentru război!

A sărutat-o, a da zîo bună, și-a plecat.

Să-l lăsăm pă-mpăratu cu cele doo fete și să ni urmăm cu fata cea mai mică.

A deveni timpu și a ajunz la-mpărăție unde iera kiemat ta-său pentru răzbuoi. Și-a pus-o dă gardă, sau santinela — să zîcem cum ieste-acuma! — tumnai afară³²⁾ dă tot.

Mpăratu ăsta avîn și iel o fată, cînd a ieșit pim balcon³³⁾, zărește santinela asta — nu mai zîcem fata-mpăratului — care-a vint acu; ostașu-ăsta, nou; la poartă-afară dă tot³⁴⁾. I s-a părut cam frumos. Ce a mai tras ia, ce s-a mai kinuit ia, — cum mă kinuies și ieu dă čiocanu³⁵⁾ mieu acu! — ca să-l baģe-înnăuntru³⁶⁾, să-l vază mai bine! Că acoló nu putea să-l ficsează ia bine! Iacă, vine moașă la ia.

— Ei, moșică, ce mai fači? Bine și bine că te-a aduz³⁷⁾ Dumnezău!

²⁵⁾ Pov. arată lungimea, de la stînga la dreapta, cu dreapta. ²⁶⁾ Pov. ridică dreapta. ²⁷⁾ Pov. pune mlinile în cruce. ²⁸⁾ Pov. se răstește, cu dreapta. ²⁹⁾ Pov. se răstește, cu dreapta. ³⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³²⁾ Pov. arată înapoi, cu stînga. ³³⁾ Pov. arată spre dreapta și în sus, cu dreapta. ³⁴⁾ Pov. arată spre stînga și înapoi, cu stînga. ³⁵⁾ Pov. ridică stînga (în ziua aceea inf. își pierduse barosul cu care lucra la carlera de piatră!). ³⁶⁾ Pov. își lovește palmele. ³⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Pentru ce?

— Te duj la tata să-l roji uostașu care-a vint acuma să-l treacă-năuntru ³⁸⁾ și p-ăl din năuntru să-l dea afară ³⁹⁾, în locu lui !

— Daa, numadăcît !

Zis și făcut. A loa p-ăl dinăuntru, l-a dat în locu lui, și iel a intrat ⁴⁰⁾ înăuntru. Ei, îl vedea foarte bine-acum. Da dăparte ! Nu putea ⁴¹⁾ să skimbe niči un cuvîn cu iel ! Dăpărtare mare !

În sfirșit, din șkimb ⁴²⁾, în șkimb ⁴²⁾, în șkimb⁴²⁾, pînă l-a adus suz la țeamu iei acoló, pă ostașu ăsta ⁴³⁾. Tăinuia cu iel, vorbea cu iel, să pupa cu iel... A făcut iei o dragoste nemaipomenită ⁴⁴⁾, amîndoi, fetili !

Acuma, ce bignește fata-ntr-una dă zile?

Zițe: — Am să mă mărit !

— Păi da, să te măriț — spune ostașu. — Da nu ț-a vint pețitori !

— P-altu ⁴⁵⁾ nu-l iau, dăcîn cu tine ! ⁴⁶⁾

— Vai de mine, mă taie-mpăratu ! — Că să știa că ie fată, ce iera să faci cu ia ? ! — Mă taie-mpăratu, să poate ? Io nu te iau ! O dată cu capu mieu !

Či: — Trebui să mă iei ! ⁴⁷⁾

Cînd vine moașea:

— Dumnezeu că te-a aduz, moașă !

— Pentru ce, mamă ?

— Te duji la mama, și la tata să-i spui că io mă mărit.

— Păi, moașă, nu ț-a vin pețitori !

— P-altu nu-l iau, dăcînd pă ostașu ⁴⁸⁾ care-a vint acu, santinela dă la jeamu mieu !

— Vaai de mine, păi cînd o auzi popuoru, nu ride dă-mpărăție ?

³⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

⁴⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁴¹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁴²⁾ Pov.

subliniază, cu arătătorul drept. ⁴³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov.

subliniază, cu dreapta. ⁴⁵⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁴⁶⁾ Pov. arată înainte,

cu arătătorul drept. ⁴⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

— Nu ! ⁴⁹⁾ Țasta ⁵⁰⁾ ie norocu meu ! P-asta-l iau !
Atuncea ieu în fac, la un fel, mă omor, mă tai, mă spunzur,
dacă nu-l iau ! ⁵¹⁾

Să duce moașea la-mpărăteasa și-i spune. A-nceput împă-
răteasa o jale:

— Cum, o fată am, și tunna asta să ne facă ia noo !

Moașea, dășteaptă, i ispică:

— Împărătiță, ia s-a mărităm, îl îmbrăcăm pă iel, spunem
că ie din altă țară ⁵²⁾ un fecior dă-mpărat, și îl facem ⁵³⁾
împărat aci-n țara noastră. O fi iel dăștep să conducă o țară...

Să duce la-mpărat, stă dă vorbă, tot așa a făcut. A făcu
nuntă, tot, l-a-mbrăcat în haine împărătești. Phe ! Dă-bea-l
videa ⁵⁴⁾, ce mai d-ici încol !... Să jiuca, să pupa, o trîntea ;
nu-i făcea felu ! ⁵⁵⁾ Aia iera bucluc !

Azi așa, mîine-așa, a trecut aproape cîn-șase luni dă zile.
Văzîn fata că nu ie bun dă nimic:

— Moașe, să-i spui taikii să-i facă ce i-o face, să scap
dă iel. Mă kinuiește, mă trîntește, mă mușcă, mă muncește
ca pă mine, nu-m face nimic ! ⁵⁶⁾

— Vaai de mine ⁵⁷⁾, moșică, să poate ?

— Da, moașe !

— E bucluc atunçi !

Să duce și-i spune-mpăratului povestea, cum vă spui
și io dumneavoastră:

— Ioite: asta, și-asta, și-asta, și-asta !

— Hei, bun ! Scăpăm lezne dă iel !

Îi pregătește noo cai, și cu-al lui zece,
care și-i întrece,

noo pereki dă dășaji, guoi, i pune ⁵⁸⁾ pă cai. Îl kiamă la iel:

— Taică, alt om ⁵⁹⁾ dă-ncredere n-am, dăcînd pă dumneata.
Io am niște bani dă primit, în cutare loc. Îz dau adresa, iz
dau tot, plicu, și-i rădiçi. Și mi-i aduçi încoaci.

⁴⁹⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ⁵⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov.
arată înainte, cu dreapta. ⁵²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵³⁾ Pov. subliniază,
cu dreapta. ⁵⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁵⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁵⁶⁾ Pov.
dă mîinile în lături. ⁵⁷⁾ Pov. își lovește palmele. ⁵⁸⁾ Pov. schițează așezarea, cu
stînga. ⁵⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Da, ⁶⁰⁾ cu cea mai mare plăcere ! — băiatu.

I-a loat. Cîn plecase d-acasă, să loase o boldeicută ⁶¹⁾ după iel. Dă la tata-al lui. Și iel nu, n-a lăsat-o-n urmă, cit a sta și la-mpărăție, acolo. Acu și mai mul că să făcuse împărat. O iubea ⁶²⁾, cățulusea-asta, ca okii lui dîn cap. Loară calu și-ncălicară, și p-ai noo, și mină-nainte ⁶³⁾. Și-a loa zio bună dă la socru-său, dă la soacră-sa și dă la soția, a lui.

— Să vii sănătos, să ne găsim cu bine ! ⁶⁴⁾

Mină, și mină, a ieși dîn țară și-a intrat im pustietăț. Acolo-m pustietăț cînd a ajuns, a intrat pîn munt ⁶⁵⁾. Pietre, pti ⁶⁶⁾, cite-n lumea asta ! N-a mai putu cățulusea să să țieie după iel.

— Stăpîne, ce faci, c-o s-ajunji și îți ia sufletu și mă omoară și pă mine !

Atuncea iel s-a oprit, și-a luat-o ⁶⁷⁾, și-a pupat-o :

— Să mă ierț, că te-am uitat !

— Ei, cum ? Ce, ce vorbă-i asta ?

— Stai pă loc ⁶⁸⁾. Mănincă, hodină-te, cum te duçi, ajunghi acolo, acolo sunt zmei ! Imediat încarçi ⁶⁹⁾. Nu slăbeș pă tartoru pînă cîn nu-ncarçi, o fi să rămii, să rămii cu caii-ncărcaș. Ncar dāsajii-i pui ⁷⁰⁾ pă cai, să fie gata pentru plecare. Dimineața cînd dai mina cu iel, și plecăm ⁷¹⁾. Ai înțeles ?

— Am înțeles.

N-a mai mers tim mult și-a ajunz la-mpărăția diavollor.

— Hai ⁷²⁾, bun noroc !

— Bun noroc !

Toți acolo pă iel grămadă. Îi dă lista care-o loase dă la socru-so.

— Da, imediat ! ⁷³⁾ Poftim să lom masa dimpreună cu toți, și mline încarcăm și-ț iai drumu ⁷⁴⁾ către-mpărăție !

⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu mlinile. ⁶¹⁾ Pov. pune mlinile față-n față. ⁶²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁶⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁶⁶⁾ Pov. duce dreapta la cap. ⁶⁷⁾ Pov. arată înainte, cu mlinile. ⁶⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁶⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁰⁾ Pov. schițează așezarea, cu dreapta. ⁷¹⁾ Pov. indeamnă, cu dreapta. ⁷²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

Iei îl omora-l, l-akita cu cai cu to, și bani ⁷⁶⁾ to nu-i dădea. Da iel, cum îi spusese boldeicūtu:

— Încărcăm ⁷⁶⁾ astă sară, ca să hie gata pentru dimineață, dac-o fi să rămii⁷⁷⁾, rămii, da să fie caii-ncărcaț cu dāsajii pă iei !

Imediat ⁷⁸⁾ tartoru-a dat ordin la drači-ăi mai miși și-a-ncărcat și-a pus pă cai ⁷⁹⁾. Și-a intrat înăuntru. A stat înăuntru, a loa masa dîmpreună cu toț, acu diavolu ăl bătrîn a puz doo pahare ⁸⁰⁾ cu băătură. Ăl care ⁸¹⁾ iera-m partea băiatului, unde dormea, iera otrăvit. Și-ăllant ⁸²⁾, băătură bună. Căță-lușea-i scoală:

— Dormi ?

— Nu ! — Iel n-a-nkis okii dă frică.

— Ia paharu și șkimbă-l ! Și ăl d-acoló, treče-l în partea aia ⁸³⁾ și p-ăl sta dă-l în partea-ailantă ⁸⁴⁾. Și striji la tartoru să vie să dai noroc cu iel, și încălicăm caii și minăm ⁸⁵⁾ p-aiči înainte.

Așea-a făcut. Numadăcit bate în ușe, vine tartoru:

— Hai noroc, să fie cu bine, că m-apucă ⁸⁶⁾ tîrztu, trebui să fiu la ora fisată-acoló.

Loară băutura,-o dădură pă git ⁸⁷⁾, a căzu mort tartoru jos ⁸⁸⁾, iel a-ncălica pă cai și mină ⁸⁹⁾. To norocu lui o fhi fost, dă la Dumnezău — ca să meargă povestea așea mai nainte — a rătăci drumu ⁹⁰⁾. Și-a intrat p-altă ⁹¹⁾ văgăune. Merge, merge, merge, merge, aiși ⁹²⁾ s-a-nfundat. Acoló să vede o candelă ca lamba asta, aprinsă ⁹³⁾.

— Ce ie dă făcut, că nu puten să mai mergem înainte ⁹⁴⁾, dăcid să ne-ntoarčem îndărăt ? ! Aiși ⁹⁵⁾ să vede o candelă-aprinsă sus, și nu să vede nimini acolo !

⁷⁶⁾ Pov. își freacă mîinile. ⁷⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁸⁾ Pov. duce dreapta la piept. ⁷⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ⁸¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁸²⁾ Pov. arată spre stînga, pe masă, cu stînga. ⁸³⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁸⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁸⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁸⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁸⁸⁾ Pov. duce dreapta la gură. ⁸⁹⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta. ⁹⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹³⁾ Pov. întinde mîinile înainte. ⁹⁴⁾ Pov. arată înainte și în sus, cu dreapta. ⁹⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹⁶⁾ Pov. ridică dreapta.

— Dă-te jos și du-te suz, vez țe-i acolo. ⁹⁶⁾

Dăscălica caii, s-a da jos, s-a sui sus acolò și spune:

— Ie un corn dă prescură și-um pahar ⁹⁷⁾ dă vin. Încolò, nimic.

— Mincă cornu dă prescură și bea paharu-ala dă vin. Și dă-te jos, și-ncalică, și hai ⁹⁸⁾ la drum îndărăt.

Așea-a făcut. A băut paharu dă vin, cornu dă prescură l-a mincat și s-a-ntors ⁹⁹⁾ înapoi călare pă cai, și mină la-mpărăție.

Îl lăsăm ¹⁰⁰⁾ mergînd la-mpărăție acum. Iacă-n urma lui, donle, țe să-ntimplă? Iera um puznic care să pocăia pim pustietatea asta, săracu. Cînd vine-ji găsește hrana asta pierită.

« Doamne, Doamne ¹⁰¹⁾, or ține-o hi fost ăsta car și-a făcu pomana și mi-a loa și hrana asta, c-atît aveam dă la Dumnezău: un corn dă prescură și-um pahar dă vin?! D-o hi fost om, să să facă femeie! Iar dac-o hi fos femeie, să să facă om!»

S-a pomeni c-o treabă ¹⁰²⁾, neică, nemaipomenită!... I spune cățalușii, boldeicuții:

— Vaai de mine ¹⁰³⁾, țe s-a-ntîmplat! Iote asta, și-asta, și-asta!

— Tași, că ie bine — iči — ! Acu ie bine!...

Merțe băiatu, cu caii, ajunje la-mpărăție-acolò, cînd l-a văzut mai bine ¹⁰⁴⁾ să fhi duz dracu cu tuos caii! Să nu mai viie! Iel niși n-a mai puz mîna să dăscarče: nu nimic, năvală ¹⁰⁵⁾ la ia! Jos cu ia! Traje-i! Întoarče-o! Dă-i!...

A dooa zi a vin moașea:

— Țe-a făcut, a vint?

— A vint!

— Pei, acu?

⁹⁶⁾ Pov. se uită în sus. ⁹⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁹⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁹⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁰⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁰¹⁾ Pov. dă din cap. ¹⁰²⁾ Pov. mișcă antebrațul drept în chip de băț. ¹⁰³⁾ Pov. își lovește palmele. ¹⁰⁴⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁰⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga.

— Aaoleo ¹⁰⁶), moașă, ce mai d-iți încolo, ie om dă casă, nu jucărie! La putere!

— Ei, atuncea ie bine, maică!

Și-așea a fost, și-așea v-am povestit; dacă n-ar hi fost așea, nu să povestea...

Inf. Iancu Duroi; Bughea-de-Sus—Muscel, 5.X.1956; *culeg.* O.B.—A.I.A.; *transc.* A.I.A. (4.IV.1957); *durata*: 18' 39"; A.I.F., *mg* 1273.

De la cine o știi? « Domle, auz, ni nu mă mai întreba, că le știu dă mic copil, ce mi-a intrat în cap, nu mai uit. »

Tipul este răspândit în toate provinciile țării, fiind atestat în 11 variante. Unele sînt vizibil influențate de varianta Ispirescu (*Ileana Simiziana*). Varianta noastră se deosebește esențial de celelalte prin două aspecte: a) căsătoria dintre fata-fecior și fiica împăratului are loc la început, la scurtă vreme după sosirea celei dintîi la curte, nu la sfîrșit ca în variantele citate; b) Sarcina e cu totul alta decît în variantele citate. Schullerus la nr. 514, indică 4 variante.

În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul este atestat în Europa, mai cu seamă în nord, în chip sporadic în Indonezia și America.

¹⁰⁶) Pov. dă minile în lături.

ÎMPĂRATUL CU TREI FETE

Un împărat a avu trei fete.

Și-mpăratu acesta, avin trei fete, iel ierea mereu, tot mereu supărat că să gîndea că ce să facă iel, că alt împărat care-i čerea lui un băiat, acoló, să-i slujească un an de zile.

Văzînd fetele foarte supărat pe-mpărat, l-întreabă:

— Tată — zîce — ce-ai, și di ce ieși supărat?

— Tată, cum să fiu supărat — zîce — cîn mă gîndesc că-mpăratu, Roșu-mpărat — zîce — im trimete mereu că să-i trimet un băiat să-i slujească un an de zile. Că dacă nu-i trimet — zîce — pornește război contra mea, și-m ia-mpărăția!

Da fata mare ce spune?

— Tată, mă duc ieu!

— De, tată — zîce — mă-mbucură foarte mult că t'e duči, da — zîce — să vedem, dacă po s-te duči.

Și-alege un cal din grajd, și pleacă cu iel ca să meargă la-mpărăție-acoló, la-mpăratu, la Roșu-mpărat ¹⁾, ca să-i slujească.

Ta-său, pe altă parte — ierea năzdrăvan — și iel dă pă altă parte și să duče la un pod d'e aramă, și-i iese-nainte, urs!

Acuma, îmbrăcat într-o piele d'e urs, cînd să duče calu, calu dă-n napoi, și fuče-n napoi acasă.

Da fata ce spune?

« Da ce să mă duc ieu, să mă mănînce pă mine fiarle sălbatiče? Mai bine stau acas. Če, n-am ieu cu ce să trăiesc? »

¹⁾ Pov. arată înainte, cu capul.

Cin vine-acas, ta-său pă altă parte a venit acasă o găsaște.

— Ce ie, tată?

— Păi, tată, m-an dus, da la podu d'e aramă — ce — mi-a ieșit un urs înainte — zițe — și ce să mă măninče pă mine fiarle sălbatiče? N-am cu ce să trăiesc?

— V-am spus ieu, tată, că n-am cu ċin să fa treabă, și d'e-aia sin supărat!

Fata mijloċie ċe spune?

— Tată, lasă să mă duc ieu!

— Ĉe s-te duș-tu, dacă soru-ta n-a putu să facă treabă, darmite tu?

— Bine -nċer și ieu!

Să duċe fata mijloċie, to la fel s-a intîmplat.

Acu ierea fata mai mică, și fata mai mică cînd s-a dus la tată-său și-i spune:

— Tată — zițe — uite ċe ie socoteala: im dai voie să mă du și ieu!

— Ĉe să te duși tu? Dacă surorle tăle n-a putut să facă treabă, darmite tu?

Acuma, să mai gîndește fata, să mai răzgîndește, și tomna cin sta pin împărăție, p-acoló, și-s făċea ia socoteala că cum să facă, să reușească să ducă, tomna-n timpu ăsta iese o babă bătrînă, și baba aċeia-i spune:

— Dragă prinċesă — faċe — nu mă dăruie-și pe mine cu ċeva?

— Ba da! — și fata să duċe și-i dă și iei, acoló, cit i-o fi da bani, și-ntreabă baba, zițe:

— Ascultă, fată de-mpărat — iċe — t'e văd pusă pă gînduri, și te văd can supărată. Ĉe-i de capu tău, ċe-ai?

— Ei, maică, dacă ț-aș spune ieu ċe am — zițe — nu ști nimic!

— Păi spune-m, că poa să țī spu ieu ċe să faci, ca să reușești.

— Maică, uite ċe ie socoteala — zițe — un împărat di la răsări, Roșu-mpărat, ċere un fiċior lu tata. Și tata n-are

fiċior, decit fete. Și-acuma mă gîndesc că cum să fac, să mă du să răușesc, s-ajung acoló, ca să-l scap, să nu mai vină cu război contra lui, să-i măi ia-mpărăția.

Ziċe:

— Fetico, uite ċe-i să faci — da să m-ascuți pă mine ċe ți spun ieu, și-așea ai să faci că ai să răușești. — Și atunċea, foarte frumos, îi spune baba: — tu ai să ċeri lu tat-to să-z dea calu lui, și să-z dea hainile lui de cînd a foz mire, și sabie și, după ċe-z dă astea toate, atunċea tu po să răușești. Alfel nu po să răușești !

Să duċe fata la tată-su și-i spune:

— Tată, ieu mă duc la Roșu-mpărat să-i slujesc. Dar mie să-m dai: hainile de cîn ai foz dumneata mire — zċe — sabia, și, după astea toate — zċe — mie să-m dai voie să-m aleg un cal d'în grajdi care-mi plăċe mie.

— Bine, tată.

Da ta-său îi spune:

— ċe să-z dau ieu hainile mele de cînd am foz mire, și sabie, și to — zċe — pentru că ieu, niċi ieu nu mai știu de cînd nu le ma am.

— Pă trebuie căutate, și trebuie să mi le dai. Dacă nu mi le dai p-alea, nu po să fac treabă !

Caută-mpăratu-n stinga, caută-n dreapta, în fine gășăște hainile, gășăște sabia, și șeaua calului, și tot în regulă și i le dă fetii. Și fata toate le curăță, le-ngrijește, și intră-n grajd, și cîn intră-n grajd, ċe face fata? Încearcă un cal, încearcă doi, și merċe până-n fundu grajdului, cînd intră-n fundu grajdului gășește un cal, acoló, răpċiugos, vai de capu lui !

Da cîn pune mîna pă coada calului, să-l dea la o parte, calu ni nu s-a clintit. Da calu-i spune:

— Hee, stăpînă — zċe ! — Mult ai da, de-ai pus mîna pă mine ! Da uite ċe ie: — iċe — păn nu m-ai îngriji, pă min'e cu mîna ta — ċe — trei luni de zile, să-n dai numa orz în lapte — zċe — nu po să fași treabă. Și dacă mă-ngrijești cu mîna ta — zċe — să ști că atunċea, unde vrei să merċi cu mine, acoló ai să răușești !

S-a pus fata pe hărnicie, și pe muncă, și-a-ngriji calu, și după trei luni de zile, cîn s-a scutura calu, a rămas un cal aripat, și i-a spus:

— Stăpină, sîn gata, orișînd'e put'em să mergem !

Fata imediat ia șeaoa și-o pune pă cal, a lu tată-său, și să-mbracă-n hainil lu tat-său, și din fată s-a făcut băiat.

După ce-a-ncălecat calu, a făcut citeva ture pă sus, și-a plecat în zbor, în cătră-mpăratu Roșu, ca să-i slujească. Și mergînd calu, înțeleghez dumneavoastră, ajunge la podu d'e aramă. Da calu-i spune:

— Stăpină, să strînji bine k'inga — zițe — și să nu te sperî c-aițea, la podu de aramă, are să iese un urs înainte. Și tu să te sui sus, și să vi cu sabia, și să-i tai capu !²⁾

Așea a făcut. Cîn a ajuns la podu de aramă, a strîns bine k'inga, și cînd să treacă podu iese ursu-nainte, și cum îi iese ursu, iel să dă d'e-acoló cu calu cu to, să-i taie capu. Ursu-a intra sub pod. Trece mai departe.

Cîn merge mări departe, ajunge la podu de argînt. La podu de argînt îi iese un lup înainte.

Iar calu-i spune:

— Bagă de seamă, c-are să iese un lup înainte. Să dai, să-i tai capu !

Cîn să dă fata și-i taie capu, intră ursu su pod. Și trece-nainte.

Merge mai nainte, ajunge la podu de aur. Și cum ajunge la podu d'e aur, iese un bălaur cu noo capete. Da fata-i spune:

— Bagă d'e samă, că are să iese un bălaur cu noo capete, să nu te sperii, și cum t'e dai jos, să-i tai capu imediat !

Cîn să dă jos să-i taie capu, ta-său lapădă pielea de șearpe de pă iel, și-i spune:

— E, tată — zițe — tu ieji vitează, și tu să ști di la mine — zițe — că tu ai să răușești une te-i duce. Da bagă de samă ce spui ieu — zițe — pă drumu care-ai merge, și cît te-ai duce,

²⁾ Pov. schițează tălerea, cu dreapta.

— zîce — să ai grijă pe unele umbli, și cu cîine ai să stai d'e vorbă.

Și mergîn de-açi înainte, a mers fata d'e-mpărat pîn-a ajuns la Roșu-mpărat. Și cîn a ajuns la Roșu-mpărat, acoló, cu biletu-i spune:

— Uite — zîce — tată-meu m-a trimes să servesc un an de zile.

— Bine !

Roșu-mpărat avea peste-o sută de fi de-mpărați, care-i slujea, că dacă nu-i slujea-n bune condițiuni, atuncea le pornea cu război și le loa-mpărăția.

Acuma băieți așteea d'e-mpăraț făcea fiecare de serviçi, d'e făcea mîncare pentru-mpărat și pentru-mpărăteasă, și trebuia să intre toz, la rînd. Și-a intra la rînd și fata asta de-mpărat.

Cîn a intra la rînd fata de-mpărat, sigur, ca femeia, putea să facă mîncare, putea să găt'ească, și-mpăratu văzînd că gătește așea de bine, și-așea mîncare de gustoasă, n-a mai sk'îmbat să mai vină și-alți să facă mîncare.

Acuma, fiçiorii de-mpărați, care ierea acoló, de făcea serviçi, văzînd că nu mai sk'îmbă pă acezt băiat de-mpărat de-acoló, de la serviçi, s-a gîndit și s-a hotări să-i spună-mpăratului fel de fel de minçiuni, că băiatu de-mpărat care-l servește poate să facă fel de fel de lucruri și poate să aducă orice-or zîce-mpăratu. Și-i spune:

— Împărate — zîce — băiatu di la dumneavoastră, di la bucătărie, s-a lăudat în cătră noi că iel o să v-aducă dumneavoastră — zîce — d'i la Grădina Ursului, d'e un ieste Grădina Ursului, are să v-aducă nește curmale !

Cîn vine-mpăratu și-i spune:

— Ei, — či—te-a spus colegii tăi că tu te-ai lăudat că tu ai s-aduji niște curmale din Grădina Ursului. Trebuie să te duçi !

A spus băiatu, îce:

— Nu știu, înălțate-mpărate !

— Nu să poate, dacă te-ai lăudat, trebuie s-aduçi !

Să duce la cal, și-i spune. Calu-i spune:

— Nu ie nimic, le facem și p-astea !

Să duce la cal, încalică calu și pleacă. Să duce-n Grădina Ursului, și-aduce curmale-mpăratului.

Acuma-mpăratu a rămas foarte mulțumit, cîn a văzut că acest băiat a făcut serviciu.

Iară măi șade ce mai șade, și iară spune ăia, zice:

— Înălțate-mpărate — zice — s-a lăuda di la dumnea-voastră că iel să duce în stepele Seharii și ți-aduce armăsarul, armăsar de-acoló, din sirepe !

Vine-mpăratu și-i spune iar:

— Ei, măi băiatule, i-auzi că tu te-ai lăudat că te duci în pădurile Siharii, p-acoló, și-aduți armăsarul, de-acoló, al sirepelor.

Iel a spus:

— Ce să mă duc, împărate, nij nu știu !

— Nu să poate ! Te-ai lăudat, trebuie să te duci !

Să duce iar la cal și-i spune:

— Ce facem ? Auzi împăratu, să ne duțem în sirepe s-aduțem armăsarul !

Țe: — Merțem și-acoló. Da uite ce-ai să faci: ai să tai un bivol, și bivolu ăsta să-i iei pielea — ce — s-o pui pă mine. Și tu să-ncaleci pă mine, și să faci un laț, și cînd dăm o tură ³⁾ pin cai — zice — tu să-atirni lațu după capu armăsarului, și să-l prinzi, să-l trași lîngă noi, că iel are să sară cu gura să mă muște, da fîncă ieste pielea de bivol pă min'e, nu poate să mă muște, și-atunci il prîndem !

Zis și făcut. S-a dus acoló, a făcut un laț, și cîn au intrat pin iepe p-acoló și pin cai, iel imediat a pus lațu după capu armăsarului, și l-a tras la iel. Armăsarul s-a repezi cu gura ca să il muște, da n-a putu să-l muște că ierea cu pielea de bivol pă iel.

Vine cu iel la-mpărat, și cum vine cu iel la-mpărat, împăratu nu știa ce să mai facă d'e bucurie, pentru că n-avea niči o împărăție așea armăsar ce-avea-mpăratu.

³⁾ Pov. arată înainte, apoi spre stînga, cu arătătorul drept.

Acuma, țe să-ntimplă? Iarăji băieți-ăia să laudă, și spune că băiatu ačesta s-a lăudat că să duče și-aduce apă vie și apă moartă; de-unde să bate munți-n capete.

Țe să vedez dumneavoastră? Vine iar și spune:

— Ei, măi băiete, ia uite țe spune băieți, că tu te-ai lăudat că ai s-aduci apă vie și apă moartă — zice — de un să bat munți-n capete. Trebuie să te duci!

Iară pleacă și să duče la cal și-i spune:

— Ei — zice — uite țe ie socoteala: aičea-i can grea afacere — iče — da să facem și p-asta. Să-nicaliți pă mine, și să mergem!

Și-a pleca de-ači și-a mers cît a mers, și s-a to dus.

Cîn s-a apropiat acoló, d'e munți, unde să bat în capete, țe vedez dumneavoastră? s-a apropiat, atunčea imediat, înțeleghez dumneavoastră, îi spune calu:

— Bagă d'e samă că la ora doosprezeče, munți stau pă loc doo minute. Și — zice — tu ai să iei o oală într-o mînă, și una-ntr-alta, și să treči pi la fntină, și-ači, cîn treči, imediat să, oalile-amîndoao, să traği, să iei apă, și apă vie și apă moartă, și să treči, că dacă nu, ne prinde-acoló, și ne omoară!

Acuma, țe să vedez dumneavoastră?

A pleca de-acoló, și-a-azit o gură care-a zis:

— De-ai foz băiat, să t'e faji fată, dac-ai fo foz fată, să te faji băiat, c-ai avut îndrăzneala să intri-aiči să iei apă vie și apă moartă!

Și-a plecat, acuma fata nu mai iera fată, și ierea băiat! Să duče la-mpăratu cu apă vie și cu apă moartă.

Cîn a văzut împăratu, a rămas uimit pentru că s-a gîndi că n-are să mai moară dacă bea apă vie și apă moartă!

Cu toate astea, înțeleghez dumneavoastră, acuma văzînd băieții de-mpăraț c-a răuși și p-asta, s-a gîndit să-i spună-mpăratului că ačez băiat s-a lăudat că să duče și ia zîmbu, care zîmbu ăsta avea fel de fel de pietri nestimate pă iel, și-avea o stea-n frunte care lumina ca soarle!

Iar să duce împăratu, și cînd vine-mpăratu d'e-acoló, fi spune:

— E, măi băiatule — zîce — tu te-ai lăuda că du să-m adu zîmbu care are fel de pietri nestimate și-u are un soare-n frunte !

Băiatu, ce să măi zică? Dacă i-a spus, trebuia s-să ducă. Ordinul ie ordin !

A plecat foarte frumos, și să duce la cal, și-i spune:

— Auzi, acuma mă trimete să lom zîmbu ăla care are o stea-n frunte, și — zîce — cu fel de fel de pietri nestimate pă iel !
Îce:

— Merșem și-acolo, c-o să răușim !

Și-ncalică calu și pleacă, acoló la Grădina Zîmbrului. A mers iei, păn s-a dus la Grădina Zîmbrului, acoló, și păn-a intrat în moșia Zîmbrului, ce i-a spus calu ?

— Bagă de samă — zîce — uite ce ie: zîmbu, la ora dooșpe iel doarme. Și-atuncea noi să intrăm, și cîn intrăm acoló, tu ai s-te bași într-o groapă, și iel, unde doarme iel, ieși afar din groapă, îi tai capu, și te bași iar în groapă, și n-ai să ieși din groapa-aia pănă cîn nu sfințăște soarele. Că iel are să strîge după tine, și-atunçi, cînd o striga după tine, cîn s-o uita, te și omoară !

Zis și făcut. La ora doosprece, a intrat foarte frumos pe moșia Zîmbrului, și cîn a intrat acoló, zîmbu durmea. Să repede-i taie capu, și s-ascunde-n groapă. Da zîmbu tot mereu spunea:

— Ei, ce viteaz ai fost, de mi-ai tăia capu? Vreau să te vād și ieu pă tine cum ai avu coraju să intri pe moșia mea, și să mă-atăci ?

Băiatu n-a zis nimic, a stat în groapă păn la sfinți d'e soare. După ce-a sfinți soarele, zîmbu a murit. A loa pă zîmbu pă cal, și-a plecat cu iel la-mpărăția-mpăratului.

Mergînd cu iel, noaptea lucea pietrele pă iel ca cum lu-țește stelle pă čer.

Cîn a ajuns la-mpărat acoló, împăratu nu știa ce să mai zică, ce să mai facă d'e bucurie că nimini nu avea ce avea

acest împărat adus d'e ațez băiat care îi pusesă numele Arap-alb.

Acuma, băiatu țe să facă? Ca să scape de băieți de-mpăraț că să nu măi îi spună fel de fel de minciuni și obligații atuncea i-a spus și iel împăratului, zice:

— Împărate — zice — uite țe ie socoteala: toz băieți ăștea care v-a spus dumneavoastră că ieu mă duc să fac toate lucrurile care le-am făcut — zice — și iei s-a lăudat în cătră mine că iei stinge focu la o claie d'e paie, dacă-i dai foc, iel stinge cu poveștile; și iei să fie desupra de claie.

Zis și făcut. Să duce-mpăratu și le spune:

— Mă băieți, voi țe mi-as spus de băiatu care-a foz la mine sus că s-a lăudat că face, toate le-a făcut. Acuma să veden și voi țe v-az lăuda în cătră iel. Iel mi-a spus că voi v-az lăudat că dacă dau foc la o claie de paie, și voi sintez deasupra de claie, voi o stingez cu poveștile!

Iei spune, zice:

— Nu-mpărate, nu ne-am lăudat!

— Nu să poate! Dacă nu v-as fi lăudat — zice — însămnă că-atuncea — zice — iel de unde-ar ști să-n spuie?

Și i-a sui pă toz pe claia d'e paie, a da foc d'e jur împrejur clăii, și iei, sus pe claie, a-ncepu să spună la povești. Da focu a-naintat înainte, și i-a ars pă toți, și-a rămas ațez băiat la-mpărăția-mpăratului.

După țe ațez băiat a rămas la-mpărăție și-a slujit un an de zile, după un an de zile, ațest împărat a rămas mulțumit d'e slujenia care-a făcut-o, și i-a spus:

— Ei, măi băiatule — zice — d'e-acuma te vei duce la părinți tăi acas.

Și-a-ncăleca calu, și-a plecat acasă, la tată-său, al băiatului.

Cin l-a văzut împăratu c-a venit acasă, din fată băiat, a rămas uimit. Și-mpăratu i-a spus:

— E, tată — zice — sin mulțumit de tine că me-ai făcu serviciu și m-ai scăpat de ațest împărat care trebuia să vină cu armată-asupra mea, să-mi ia-mpărăția, și de-acu-ncoló,

fincă iești fițior — zice — și n-am avu fițiori, tu vei rămne de-acuma-ncoló — zice — după moartea mea, să-n stăpí-nești împărăția !

Împăratu acesta, fincă iel îmbătrínea, și cu fetele țelalte care le-a căsătorit, și după țe le-a căsătorit, a rămás fata țea mai mică, care acuma ieste băiat, să-i ia locu la-mpărăție.

După țe-a trecut mai mult timp, și mai mulți ani, atunțea băiatu d'e-mpărat a trebuit să să căsătorească. Și s-a recăsătorit și iel, și-a loat altă fată, și-o fi și astăzi împărat, după muartea lu tată-său, să conducă împărăția care-a condus-o ta-său până-n prezent.

Și asta ieste povestea, care v-am povestit-o păn-acum.

Inf. Petre Drulă; Albești—Muscel; la 28.X.1956; *culeg.* O.B.—A.I.A.; *transc.* A.I.A. (28.XI.1956); *durata*: 20' 10''; A.I.F., mg 1333 b.

Povestitorul o știe: « to d'i pi la munțitori; nu-i d'e mult așa, asta iera p-aiț pe Brat'ia — to la pădure. Nu-m mai reamintesc (de la cine), ím pădure sín fel d'e fel d'e oameni. »

Ai mai povestit-o? « O mai povesteam simbătă sara și dumin'ecă. »

Cunoști Harap Alb? « Acolo s-a recomandat ca fițior, iel a plecat ca fată, acolo la-mpăratu Roșu, după țe s-a făcut fițior. »

Motivul trimiterii slujitorului să aducă — între altele — herghelia de iepe și armăsarul năzdrăvan apare în toate provinciile țării în peste 20 variante. Motivul píririi de către tovarășii invidioși că eroul ar putea face fapte extraordinare apare în 12 din cele 20 variante citate mai sus, precum și în unele variante ale altor tipuri, mai cu seamă ale tipului 502 (omul de flori).

Api iera un împărat ș-ave tri fečiori. Apăi fečiorii ačeia era toț acasă. Da împăratu avea um păr; avea um păr și făče pere și čin'eva zin'e nopt'ea și lua perăle toț'e d'e-acolo. Nu mai șt'ie că čin'e le ie, nu put'e să prindă că čin'e-i ie perăle d'e-acolo.

Păru-ačela era um păr așă că făče n'eșt'e pere d'e vară, peră frumoșă, și nu put'e minca împăratu d'in iele n'ičiodată, că zin'e tri pasări cu clonțuri d'e ser și le culeg'e tăt'e nopt'ea.

Ori pă čin'e, cum o pus, n-o putu n'ime să prindă că čin'e ie perăle. Așe că iel ș-o prăbăluit și pă iesta, și pă čela, o pus pă fečiorii lui să străjuiască-acolo, n-o putut fače n'imn'ic. Ei, ačel mai mn'ic če s-o sfătuit iel, cu čin'e s-o sfătuit iel? S-o dus iel pă fundu grăd'in'ii p-acolo, să prembra p-acolo. Da o mărș o babă, da ziče:

— Če stai, măi crăișorule, supărat aiči?

— D-apoi — ziče — und'e n-oi si supărat că — ziče — uită-t'e — ziče — avem aičea um păr și tata cit dore să mininče pere d'in iel și nu put'em noi n'isodată prind'e că čin'e n'e ie perele d'e-aij d'im păr. Če șt'iu čin'e zin'e nopt'ea și le scutură tăt'e și le duče, nu le-avem hazna n'ičiodată.

— He ! — ziče baba — apăi, măi crăișorule — ziče — dacă mn'i-ai da tu om ban mn'ie, apă ieu — ziče — ț-aș spun'e če să faci și cum să străjuieș tu perele.

— D-apoi — ziče — vai de mine !

Să gind'e fečioru:

« Apă če-i om ban? Ieu am um ban în jăp ș-il dau la baba asta și șa, să vedem če-a ieși aiči. »

Să dă ş-i dă um ban.

— Apăi — ziče — uită-t'e — ziče. — Du-t'e tu nopt'ea şi străjuię — t'e suie-acolo-m păr — şi străjuię acolo. Şi cînd or zin'i, or zin'i tri pasări cu clonțuri d'e ser — ziče — ş-acele culeg pęrele. Şi să poț tu prind'e — ziče — pasărea čei care-i mai d'iasupra, să pui mîna pă ie — ziče — şi s-o aduci în casă, ş-apoi — ziče — ț-a arăta țiiie că čin'e, čin'e mănincă pęrele. Da nu cumva — ziče — să t'e-aclipočea somnu să dorn'i, ori să uiț — ziče — că să pk'ij d'i-acolo !

— Bin'e !

Apăi iel să duče-acolo, să pregăt'ę iel şi zič-iel d'e sară cătă tată-so că iel a străjui acolo păru-ačela, să vadă că čin'e ie pęrele.

— Bin'e ! Du-t'e, să ved'em če-i fače.

Apăi să duče-acolo. Aapoi cînd zin'e vremea-ačęie că zin pasărle, zin'e-o undă d'e somn pă iel, d'e nu mai poț'e țin'ę capu în sus. Aatîta să kinuię iel cu somnu şi nu mai poț'e ! Da înt-o vreme totuș țîțăia un șorec p-acolo. D-apoi iel dă cu mîna după șorecu-ačela. Da ziče șorecu cătă iel:

— Măi fečior — ziče — d'e ai numa um mn'ez d'e pk'ită pin jăp să-m dai — ziče — că io ț-aș si d'e bună trăbuintă.

D-apoi el mai dă şi mai scutură jăbu şi la șoarecu-ačela, că să vadă če-a mai ieși. Așă ! Ad'ică cin zin pasărle-ačele iel adorme, numad'ecît adorme. Mere șorecu și-l prind'e d'e nas ş-il pișc-odată, ș-odată să treze.

Cin să treze, d'e una țup !, pasăr'le iera-m păr, numai lua pęrele. Iel odată să treză şi pun'e mîna pă pasărea čę mai d'easupra. Odată-o prind'e-m mîna şi coboră cu ie ģios. Să duče-n cameră la iel ; şi cin să duče-n cameră, odată să-ntorņă pasărea peste cap şi să fače-o fată frumșă: ačęia iera Mîndra Lumn'ii, cu coz d'e aur, străluče-n cameră !

Cin t'e dučeşi să t'e uiț, luče-n tăt'e lăturle ! Bin'e, da să culcă-m pat, şi să culcă fata pingă iel.

D'imîn'eață, să scōlă-mpăratu, să duče să vadă la păr če-i ? Apăi pęrele-s tăt'e d'e față-acolo. Să ģind'ę:

« Dōmn'e, măi uęre če-i asta ? Cum o fost ? »

Apă intră în cameră să vadă la fečior țe s-o-ntîmplat, cum o fost: oo, odată-i ie ved'erea-mpăratului ! Ii ie ved'erea, că-i fata ațeia acolo culcată și cu coz d'e aur, lucea acolo. Și să-ntoarnă. Să-ntoarnă napoi și să duče și spun'e-n casă la împărat'easă — iera ș-o slujn'ic-acolo. Da cînd aud'e slujn'ica că țe poveste-mpăratu, să duče slujn'ica să vadă. Cînd să duče slujn'ica să vadă, apoi țe să facă? Nu i-ndămină să iasă-așe: să dă și taie-o bucată d'in ȝoda feț'ii și o duče și o arată la-mpărat'easă că:

— Ni, țe coz d'e aur are frumoșe !

Pă cînd ȝoșe, să treză fata și dă că i tăiată ȝoda d'in cap.

— Eei — zîce — curvă-ț sie mama ta, măi fečiorule — zîce — c-amar m-ai putut înșala ! Că numai o nopt'e-am durn'it cu t'in'e — zîce — și m-ai ȝiufuluit așă d'e tare ! — zîce. — Atunș ȝ-oi si ieu femeieț țîie și tu bărbat mn'ie cînd îi treț tu munți d'e uiagă — zîce.

Și odată s-o-nturnat peste cap și o zburat. Iel o rămas supărat d'e tăt ! Pă cînd să șoșă, să duče: da, pērele, n'imn'ic d'e zîs, nu le-o luat n'ime, da iel îi mai supărat după țe s-o-ntîmplat. Să duče, nu mai stă d'e vorbă n'îș cu tată-so, n'îș cu unu, că-i tare supărat. Îl întrebă:

— Ȟe-i? Ȟe-ai pățit? Cum o fost? Ȟe-o fost?

— D-apăi ia țe-o fost, și ia țe-o fost — le spun'e — iacă cum am putut răuși și cum m-as putu ȝiufului așă d'e tare, că aț ȝiufuluit fata și am rămaz numa d'e ris aiči.

Aapăi stă pă gînduri: cum a put'e pleca? Apăi îi trimet'e un împărat d'in altă țară cărtș, că dacă are fečiori, să-i trimată um fečior că i-ar da fata d'e femeie. Apăi Mîndra ațeia a Lumn'ii iera a împăratului ațeluia d'e peste munți d'e uiagă, ațela trimet'e la-mpărat după fečiori. C-apăi să gînd'e iel:

« Dōmn'e, pă care l-aș trimet'e să pōtă răuși să treacă munți d'e uiagă? — Apăi to să gînd'e: — Numa aiesta dacă-a răuși să treacă ! »

Bin'e. Apă iel tot îi prăbăluie pă tăt. Întîie prăbăle p-ațel mare.

— Măi — zice — uită-t'e, io am o adresă d'e la on împărat d'e peste munți d'e uiagă, dacă tu ai put'ea să răușăș să meri să iei împărăția acolo, ț-ar da fata d'e femeie. Cum ai put'ę mere tu?

— Păi — zice — aș prăbăli să merg.

— Bin'e — zice. — Da cum ii mere?

— D-apăi aj mere-așă — zice — că mn'i-aj lua un cal care-i mai bun — zice — și m-aș îmbrăca bin'e și m-aj duce la drum.

— No — zice — du-t'e în stavă — zice — și ț-aleje un cal care-i mai bun — zice — și să văd cum ai plecat.

Apăi să duce iel în stavă, alege-un cal care-i mai bun d'între cai, apăi vin'e cu iel acasă și pun'e șaua pă iel și să pregăt'ę d'e plecat. Și zice tată-său:

— Uită-t'e, dragu tatii, t'e du — zice — da să nu mă faj de ris — zice — cumva să-ntorn'i înapoi să t'e spai d'e oare-čeva.

— Nuu t'i t'ęme — zice — tată! Înt-atita mă ții?

— Bin'e!

Și pleacă fečioru. Tată-său să pregăt'ę cu o pk'ele d'e urs și ieșă nainte, să bagă supt om pod — după če ieșe-afară d'in oraș — ieșă d'e supt om pod și, zice, înaint'ea lui, să face că-i urs. Atunči odată calu să cam sparie, iel ved'e că-i ursu-acolo ¹⁾ și-întornă napoi. Nuu mai pleacă iel, că iera să-l mininče ursu-aij, d-api mai d'epart'e? Pă cîn coleş, tată-său i-acasă — iel merę pă d'e altă part'e, pă und'e iera mai aproape.

— No, da če-i, dragu tatii, ai întors?

— Apă — iče — tată — zice — nu-i mod a mere — zice — că o sărit o năvală d'e urs pă min'e-aiči — iče — d-api mai încolo ciț urș și d'ihăn'ii sint?

— Bin'e!

Prăbăluię pă čelalalt mn'ijločii: ș-ačela tot la fel păță ca și iestalalt — ca să nu lunjim povestea. Aapăi čela-i to supărat, că iel ști că i-o fost în mină.

¹⁾ Pov. se uită la stînga.

« D-apăi cum Dqm'n'e să fac? »

D-apoi să mai duce pă fundu grád'in'ii, să vadă că ce s-a mai întimpla, ce i s-a mai da lui înaint'e. Apă iară să gînd'ę d'e baba ačęie.

« Măi, baba ačęie, cum m-o-ndrumat că să am io grijă, dad'e d'e s-ar mai răstui ș-amu să vād cum aș put'ea io mere să trec munți d'e uiagă? »

Ad'eca baba i-acolo. Apăi zice:

— Crăișorule — zice. — Da ce ieș supărat așă d'e tare?

— Eei, apă — zice — tu babă, und'e n-oi si supărat, că — zice — s tare supărat, că uită-te ce am pățit: c-am pus io mîna pă fata ačęie, pă Mîndra Lumn'ii — zice — și ia ce-am pățit, și ia cum am pățit — i spun'e povestea la babă. — Ș-a-mu dac-aș put'ę io răuși să pot mere să trec munți d'e uiagă, asta mn'i-ar trăbui mn'ie!

— Apoi — zice — ieu t'e-oi îmvăța — zice — dragu mă-tuși, pă t'in'e cum să faci și s-ascuț d'e min'e-apăi — zice — tu-i trece munți d'e uiagă! D-apoi — zice — du-t'e la tată-tău și t'e prezintă că-i mere tu. Și t'e du în stavă, și d'între ciț cai or si, acela cal îl alege care ț-oi spun'e ieu. Du-t'e la stava-ačę d'e cai a tată-tău și ie tri coveț, și una o pun'e cu ovăs, și una cu grîu, și una cu jar. Și — zice — dă să treacă tăț cail p-acolo și să vedz care s-a apuca la jar, acela cal îl ie. Că dacă s-o apuca la ovăs, la grîu, ačęia nu-i lua n'ici unu: acela care-a mere ș-a îmbuca odată d'in covata-ačęie jar — bunințales, foc!

Așă face fečioru. Apăi să duce la tată-său, iče:

— Tată — zice — m-aș pregăt'i ieu — zice — d'e plecat — zice — la-mpăratu-acela peste munți d'e uiagă — zice.

— Hă! D-apă dacă-aieșt'ia doi — zice — mai bătrin'i ca t'in'e n-o putut trece, apă tu-i trece?

— Apă — zice — ieu aș prăbălui.

— Bin'e — iče. — Du-t'e și ț-alege-on cal.

Apăi iel să duce.

— Apăi — zițe — tată !²⁾ Dă-m friu ațela — zițe — țe
l-ai avut dumn'eata cînd au foz mn'ire — zițe — să-l pun pă cal.

— Hoo ! măi, d-apă că — zițe — friu-ațela — zițe — țe
șt'iu pă und'e-i — zițe — tăt ruġin'it amu ! — zițe.

— Apă-ațela mn'i-l dă.

Apă s-o dus pîm pod și l-o cătat tată-so și i l-o dat. Luat
friu și s-o dus la stavă. S-o dat ș-o pus acolo tri coveț, cum i-o
spus baba: una cu jar, una cu griu și una cu ovăs. Nø, o
dat să treacă tăț caii p-acolo, cu stăvarii ațeia. Apăi tăs caii,
care cum trec, țe să s-apropk'ie la jar ! Caii ței mai bun'i să
duc la griu, la ovăs, la jar să feresc, să trag înt-o lature. Da
cînd îi mai la capăt, țel mai hrhăit cal, și mai șperlit, slab,
zin'e și țipă-o gură d'e jar cit îi ieș gura ! Iel cîn ved'e șperlitu-
ațela, îi țipă-on friu în virvu capului, d'eodată numa să-mbur-
dă calu.

— Mîncă-t'e-ar lupk'ii să t'e mînințe, d-apoi toma tu
t'e-ai aflat să t'e duj la covata cu jar ? Nø cu-aiesta oi treș io
munți d'e uiagă ? Mai daț o dată caii ! — cătă stăvari zițe.

Api îi mai întornă-o dată caii: iară să duc tăț ațeia bun'i
la ovăs și la griu, la jar nu ! Mai zin'e năcăjitu-ațela, să mai
țipă-o dată la covata cu jaru, îi mai trașe-om friu peste cap,
iară să mai îmburdă răbluca d'e cal.

— Măi — zițe — mai daț-li o dată, nu-i mod să nu zie-on
cal bun să apuče d'e covata asta cu jar.

Apăi mai dau o dată: iarăș tot ațela vin'e și mai apuc-o
gură d'e jar.

— Nø, apăi n-am țe fače, p-aiesta-l ieșu.

S-o dat ș-o pus friu pă iel și l-o-nt'ins după iel:

— Hai ! — să pleče-acasă.

Păi să ġind'e:

« Dumn'e, cîn m-a ved'e și tata cu șperlitu-aiesta, păi
nu m-a lăsa n'iș să intru-nlontru ! »

Da după țe pun'e friu pă iel, să mai trașe mai încøče
d'e stăvari, apăi zițe:

²⁾ Pov. dă din cap.

— Uită-t'e — zîce — măi fečiorule ! — zîce. — Bagă mina — zîce — în urek'ea stingă — zîce — și sco șă — zîce — și sco un friu — zîce — d'e-acole d'in urek'e, și șă — zîce — pentru să ai să mă-nčingî.

Bagă mina-n urek'e și scot'e șa, și scot'e friu. Apăi luče d'i iele. Și iel să-ntornă-odată, calu, și zîce:

— Incalecă pă min'e !

Ș-o-ncălecat pă iel și l-o scos d'e tri uori în văzduh.

Zîce:

— Aięte t'e-am scos d'e tri uori pîntru če mn'i-ai dat tri friuri peste cap — zîce — că numa, numa če — zîce — n-am murit acolo ! Pîntru-atita t'e-am scos în văzduh d'e tri uori. Nq, d'e-acuma ț-oi si io cal ție și tu stăpîn mn'ie ! Să șt'i că cu min'e ai să meri în lume.

Și după če iară s-o făcut calu cum o fost ș-o plecat acasă.

— Phăă ! — păi cînd îl ved'e tată-său — d-apăi, măi: tu d'in cîț cai am avut acolo, tu p-aiesta ți l-ai ales să pleci ? să trej munți d'e uiagă, măi ?

— D-apăi — zîce — tată, uită, n-am avut, numa p-aiesta, că čeialalt tăț o fugit în tăt'e lătur'le, l-am prins p-aiesta. Io oi mere cu aiesta.

— Aapăi — zîce — cu aiesta nu-i mere tu cît a si lumea.

— Apăi cu-aiesta oi mere.

— Nq gata ! če-i d'e făcut ?

— Tată — zîce. — Du-t'e — zîce — ș-im cată hain'ele — zîce — a dumn'itale d'e cînd ai fo mn'ire, și sabg'ia ače če-ai avut-o cînd ai fo mn'ire și tot če-ai avut cînd ai fo mn'ire, mn'i le dă mn'ie.

— Haapăi — zîce — pă unde sărăčia mai stau acele ! Tăt'e-z rupt'e d'e-atunj, măi !

— Așă rupt'e cum is, să mn'i le dai mn'ie — lui i-o fo spus baba că če să čeię d'i la tată-so !

Bin'e, i le-o dat cum o fost, și s-o-mbrăcat cu acele, și i-o spus tată-so:

— Nq, dragu tat'ii — zîce — să văd dară cum îi meș.

Iară i-o ieșit tată-so înaint'e la podu-ačela — ș-o luat o pk'ele d'e urs iară pă iel — și i-o ieși naint'e, și s-o rid'icat în două pk'iciore d'e su pod pă iel. Iel, cînd o văzut, o scos sabg'ia ș-o dat să-i deie să-i taie capu la urs.

— Hoo! — odată s-o rid'icat, zîce — hop, dragu tatii, nu da — zîce — că-s ieu! Amu — zîce — vād că tu iej mai harn'ic ca čeialalt, vād că tu-i mere. Apăi, dragu tatii — zîce — cit ii mere pă drum, d'e omu cu barbă roșie t'e ferę — zîce — și d'e omu spin t'e ferę, că — zîce — cu-ačeia nu iej bin'e.

— D-apoi d'e o dată plec la drum.

Ș-o plecat. Ș-o lua sănătat'e bună d'i cătă tată-so, și tată-so l-o bin'ecuvîntat să i-ajut'e Dumn'ezău să pötă indeplini. Ș-o pleca la drum. Apăi s-o dus:

multă lume-mpărăție,
că Dumn'edzău să n'e ție,
ca cuvîntu d'im poveste,
că d'e-aij mai lungă și mai frumoșă iește!

Heei, apă-o aģiuns și pint-o pădure. Apăi cînd o mārș pim pădure — iera cald, umbră p-acolo — s-o dus cu căluțu čela cum o fost. Apă ii iese-on om spin înaint'e.

— Măi fečiorule — zîce — da und'e meri?

— Api — iče — mă duc și ieu — zîce — să am d'e und'e zîn'i: numa naint'e.

— Mă — zîce — d-apă ie-mă și pă min'e — zîce — pă, d'e-o soție — zîce — că batăr — zîce — ț-oi aģiuta — zîce — a duče n'ișt'e rud'e să ai cu če bat'e calu iesta.

— Apăi, măi — zîce — uită-t'e, nu iau — zîce — că cin am plecat, mn'i-o spus tata că cu uamen'i spin'i — zîce — să nu mai im fac d'e lucru, că nu, nu iej la socot'eală.

— Bin'e!

Apăi s-o tă dus naint'e — uomu s-o tras pim pădure, apăi o luat-o pă d'e-o lature, iar i-o ieșit mai încolo ³⁾, iar i-o ieșit naint'e.

— Da, măi fečiorule — zîce — und'e meri?

³⁾ Pov. se uită înainte.

— D-ăpi — iče — mă duc să am d'e und'e zin'i, numa pă drum înaint'e.

— Da — zîce — nu mă iei d'e-o soție — zîce — cu t'in'e — iče — că am mai povesti un-altă — iče — ce — zîce — da ț-aș agiuta a duče n'est'e rud'e să ai cu ce bat'e calu iesta.

— Apăi — zîce — nu iau, că — zîce — uită-t'e, așa am cam auzit, că cu uomen'i spîn'i — zîce — să nu-s faj d'e lucru.

— Bin'e.

S-o tras iel mai înt-o lature, s-o băga pim pădure, iel tă s-o dus înaint'e pă drum. Apă iară i-o ieșit înaint'e. Nu-l cunoșt'e iel că tăt acela ar si fq.

— Da — zîce — măi fečiorule — zîce — nu mă ieți — zîce — și pă min'e d'e tovarăș cu t'in'e — zîce — să merem d'e-o soție?

— Măi — zîce — io am gînit — zîce — nu-i vorbă, că mi-ar trăbui mn'ie — zîce-o soție — zîce — da — iče — am auzit că cu oamen'i spîn'i — zîce — să nu-s faj d'e lucru.

— Apăi — zîce — aiči nu-i afla, numa oameni spîn'i — zîce — că nu-s ! Tătă rasa d'e oamen'i — iče-i așă, cum mă vez pă min'e — zîce.

— Nq, apă — iče — haidă ! — zîce.

Če-o socot'it iel ?

« Măi, îl ieșu, că doră ce mn'i-a fa ? Că ieu-s stăpînu lui, și iel îi slugă la min'e ! Ieu i-oi porunči lui. »

Zîce:

— Ț-oi duče calu d'e căpăstru, ț-oi fače, ț-oi duče rud'e d'e să ai să baț calu: uorče — zîce — ț-oi fa.

— Bin'e, no hai ! Merem povestind, cit merem.

Ei, mai încolo ce să sie ? Iera o fintînă, fintîn-afundă.

— Haai, măi — zîce — da cum ar si — zîce — să bem o-leac d'e apă — zîce fečioru-mpăratului.

— Apăi — zîce — uită-t'e, ieste-aič o fintînă — zîce — tare răcorșă fintînă, tare apă bună, apă reče — zîce — și ț-oi scq ieu — zîce-oleacă și-i be.

— Nq bin'e !

Și să duc acolo la fântină. Fântina iera acoperită. O d'escoperea fântina — iera un copac așa pă fântină ș-o d'escopere și — da fântină curată, și, da afundă. Amu trăbuieș să să bașe, că n-aveș cu țe scot'e, să să bașe-așă pă pk'etri după apă. Și s-o băgat acolo spînu după apă. D-apăi o stat acolo mult.

— D-apăi — zîce — iej, măi — zîce — că aj beș oleac d'e apă.

— Hai ! — zîce — stăpin'e — zîce — uită țe-i: nu, nu-m zin'e-a ieși d'e-aiči ! ⁴⁾

— Da țe-i acolo ?

— Dac-atita d'e bin'e mă aflu — și cum iera d'e fapt cald afară — atita d'e bin'e mă aflu, cît nu-z mai poș, înk'ipui — zîce — așa o răcoare țe-i în fântina asta și, și, și on aier curat, și răcoșe, nu t'e mai poș pomen'i ! — zîce. — Numa d'e ciudă să zi să vedz și dumn'eata.

— Nș — zîce — ieș-m ieș — zîce — că m-oi băga și io o-leacă să mă răcoresc, că-i tare cald.

Ș-o ieșit afară spînu și s-o băgat feçioru-mpăratului. După țe s-o băgat iel acolo, țe, odată-o țipat capacu pă fântină.

— No, gata ! — zîce. — Să șt'i d'e-amu naint'e că nu t'e slobozăș d'e-aiči să ieș pină cînd mn'i t'i-i preda mn'ie, i giura pă sabg'ie și pă sufletu tău că tu mn'i-i si slugă mn'ie ⁵⁾ și ieu stăpin țîie. Să șt'i că tu d'e-amu naint'e t'e k'eamă Harap Alb: Harap Alb ț-oi pun'e nume ieu d'e-aiči.

No, n-are țe façe. Heei, ved'e iel:

« Nș, am așius la vorbele tatii ! Pin-aiči ! Nu-i țe façe. Bin'e ! »

Api-amu n-are țe fa, musai să să predșie, c-api-amu oricum, i-n fântină. Să duçe afară — ieșă afară — și ieș iel vărșile, și să suie spînu pă cal: amu spînu-i stăpin lu Harap Alb. Și pleacă mai naint'e. Și-i spun'e:

— Harap Alb ! — zîce — or'çe, und'e-om mere, să șt'i să si supus, să si supt ord'înu mn'eu, să si supus: und'e ț-oi

⁴⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

spun'e să meri, să meri, că dacă nu, să șt'i că îți ieșu capu
șios !

— Bin'e ! N-am țe fațe !

Ș-o plecat laolaltă. Hapăi o plecat și trecut cu iel, ș-o
trecut munți d'e uiagă ș-o așius la împăratu Roșu, la fata-
așeie, la Mîndra Lumn'ii.

Să prezintă-acolo. Apăi împăratu Roșu-l cunoșt'e c-ar si
oarețeva d'in n'eamu lor, da nu i să pare pă spîn, i să pare mai
mult pă Harap Alb, pă sluga spînuli. Amu spînu să spun'e
că iel i feçioru-mpăratuli, iel mere să ieșe fata-mpăratului, pă
Mîndra Lumn'ii. Bin'e, n-are țe fațe, că iesta-i slugă, Harap
Alb nu zîce kętom n'imn'ic. Sosăsc acolo. Pă Harap Alb il
pun'e în graj la cal să steie-acolo, să nu mișt'e urmă, să aibă
grij d'e cal. Și spînu să duče-nlontru-n cameră-acolo la-mpă-
rat. D-apă-i pun'e la masă. Apă nu-i îndămină la-mpărat
n'ij d'e Harap Alb, d'e sluga-ațela țe-i la cal, că să zie-n casă,
d-apăi nu-l lasă spînu. Zîce:

— Lasă — zîce — că Harap Alb trebe să steie lîngă cal.
Bin'e ! Apă iel stă p-acolo, îmlă-n sus, îmlă-n șios. Apăi
fata țeva nu, ved'e că nu-i lucru bun, că nu-i aiesta, numa
n-are țe fațe n'ici ia. Iel să prezintă, nu lasă n'ime să grăiască
n'imn'ic. Nę bin'e ! Apăi să uită iel pin casă, apă ieste-o
pk'iatră acolo la-mpărat pă masă întreaurită cu aur, meste-
cată-acolo.

— Da țe fel d'e pk'iatră — zîce — ar si asta ? — zîce —
împărat'e ?

— Hm ! că — zîce — asta pk'iatră — zîce — ieste-o gră-
d'ină — zîce — și und'e-s grăd'ina leilor și — zîce — nu să
pșt'e n'ime-apropk'ia acolo, numa ieste-un grăd'inar p-acolo
și m-am avut bin'e cu iel și mn'i-o făcut rînd d'e pk'iatra
asta, și mn'i-o adus-o.

— Hoo ! — zîce. — Vedz, sluga mn'eu — zîce — Harap
Alb — zîce — are s-aducă *) — zîce — o pk'iatră d'e asta
d'i-acol d'i la grăd'ină.

*) Pov. arată spre dreapta, cu capul.

Atunș strigă imediat spînu:

— Harap Alb ! Haida-ncõce.

Să duce la uord'in. Ziçe:

— Vez pk'iatra asta ? 7)

— Da, o väd.

— Să t'e duj la gräd'ina-açëia a leilor și să t'e faci așă s-aduçi o bucată d'e pk'iatră d'i-acolo. — O socot'it că cînd a mere-acolo, l-or mînca leiï la moment, nu s-a mai put'ea apropk'ia iel acolo, n-o mai înturna iel d'e-acolo.

— D-apoi — ziçe — cum să mă duc ? Mă duc cu calu — içe.

— Da, cu calu ! Cu calu t'e duçi.

Ei, apăï calu ziçe:

— Uită-t'e çe-i, stăpîn'e — ziçe cătă Harap Alb, să-nțe-leğë calu cu Harap Alb — om mere noi ș-om aduçe pk'iatra d'i-acolo.

Apoi să duce calu îm vädzduh și ieșu o bucată d'e pk'iatră d'i-acolo, nu s-at'înge n'ime d'e iei, și mere pă sus ! Așë că mere pă sus cu calu și ieșu pk'iatra, și zin'e napoi.

Pă cîn sosă și ved'e spînu că o sosit, nu mai põt'e d'e năcaz ! D-apăï să dă și ieșu o rudă și cînd îi trağë dõuă lu Harap Alb a lungu sk'inării, că çe-o stat atita, și cum, înt-atîta timp o adus iel pk'iatra-açëieș ?

No n-are çe fa: zg'iară, năcaz. D-apăï să uită și fata, să uită ș-împăratu.

— Măï, preğ bağiocoros om i-aiesta d'e . . . Uită-te, çe slugă bună are, și iel încă-n loc să-l çinstească c-aduçe, da încă sare ș-il bat'e !

Nu ziçe n'imn'ic, na ! Să duc în casă, o pun'e iel. Să bagă-n graj și zg'iară Harap Alb acolo: n-are çe fa, numa cătă cal. Ziçe calu:

— Mai lasă-l oleacă, că — ziçe — tot i-a vin'i vremea ș-a lui — să-nțaleğë cu calu.

Apăï măï îtblă pin cameră, mai îtblă-n sus, mai îtblă-n ĝios, apăï ved'e n'eșt'e rază d'e çerb, aa ! n'eșt'e rază frumõșă.

7) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

— Da — ziçe — aięste d'e und'e le ai?

— Ăă, păi — ziçe — aięste d'int-o grăd'ină a čerbg'ilor — ziçe — ș-acolo — ziçe — ieste-on taur — ziçe — cu n'eșt'e rază d'e aur, ș — iče — așă o rasă d'e čerbg'i cu aur — ziçe — intr-auriț, și au cit'e-o ste-n frunt'e.

Acolo da-s čerbii ačeia cu rază d'e aur și cu ste-n frunt'e.
Atunș strigă:

— Vedz, Harap Alb! Vedz cõrn'ele ęste d'e čerb? Vez razăle ęste?

— Da, le văd.

— T'e duči acolo la grăd'ina čerbg'ilor și m-aduči capu d'i la tauru čerbg'ilor, să sie cu doăsprăzeče rază și cu ste-n frunt'e d'e aur să sie!

— Bin'e.

Să gind'ę și iel:

« Če-a mai si și asta? »

Și să duče la cal, și zg'iară și spun'e:

— Ia če mn'i-o mai dat să-i mai aduc.

— Apăi — ziçe — așă — ziçe — stăpin'e, că — ziçe — om mere ș-om mai fa-o și asta.

Și s-o luat cu calu ș-o plecat. O plecat acolo, și če să facă? S-o apropk'ieț acolo cu calu — tot pin văzduc s-o dus și s-o apropk'ieț acolo. Ș-acolo iera tauru toma culcat. Și cin s-o apropk'ieț și i-o tras cu sabg'ia una după cap, i-o tăieț capu. Ș-atita s-o-mblăt'it tauru ș-o făcut o gropă pină s-o-n-gropat iel singur d'e imblăt'iturile lui. Și iel o luat capu și a-ncălecat pă cal ș-a zin'it încõče. O zin'it încõče cătă-mpărat. Și cind zin'ę — și cum o ținut capu pă cal, apă gind'ei că-i șorele, razăle-naint'e, așă ca d'e sfintu șore lučę! Și cin s-o apropk'ieț la-mpărat, odată le-o luat vid'erea la tăț. Și cind o vădzut spinu că mai zin'e și d'e-acolo, numa nu s-o bet'e-jt. Apă-o puz mina iară p-o rudă ș-apoi numa-o prins a da.

— Da cum, d'i če-ai șazut atita, că tu n-o trăbuit să stai atita, tu dup-aiesta o trăbuit să zi mai iut'e!

Și l-o luat! Cind o vădzut calu că če mai face și l-apucă la bătaie, odată s-o ridicat calu ș-o dzis:

— Uită-t'e, spinule — zițe — pin-amu t'e-am răbdat, amu nu mai pot.

S-o țipat calu pă spîn în virvu capului și l-o prinz d'e virvu capului și s-o rid'icat de tri uori în nori cu iel. Și d'in nori l-o lăsat ġios. Pă cîn l-o lăsat, numai șperlă l-o făcut. Ș-atunçi o spus calu că ce s-o-ntimplat cu spînu, și cum o fost cu Harap Alb.

Apooi s-o-nțales cu fečioru, cu Harap Alb, și s-o apropk'ieț d'eolaltă cu-mpăratu. Nq, părerea lui d'e bin'e că, că-i așe.

— Aiesta-i fečioru-mpăratului Verd'e !

Bin'e ! Nq, s-o pregăt'it d'e nuntă cum să facă, cum să nu facă. Da pă cîn'e să k'eme d'e nănaș? Or mere ș-or k'ema d'e nănaș pă Lotru-n nqă țări. S-o duz la Lotru-n nqă țări și l-o k'emat d'e nănaș. Lotru-n nqă țări s-o duz la iei și i-o cununat.

Și după ce-o făcut nuntă, s-o pregăt'it d'e zin'it cu mn'i-reasa încqče, că la-mpăratu Verd'e, d'i la-mpăratu Roșu să treacă munți d'e uiagă — munți d'e uiagă nu-i put'e treče sie cîn'e. S-o duz Lotru-n nqă țări ș-o pus potcoave d'e dqăsprăzeče măj pă cai, ș-o pus patru cai la cočie și s-o dat și i-o legat la uok'i, ș-o zis:

— Uitați-vă: nu vă uitaț înapoi, nu cumva să vă d'ezlegaț la uok'i, ieu oi mîna caii peste munt'ele d'e uiagă și să nu grămujdaz n'imn'ic, pînă-om treče.

— Bin'e !

O plecat la drum ș-o ieșit. Cînd o fost aproape d'e virv, čeia o duz mîna la ok'i ca să vadă oleacă cum i? Cînd o umblat să să d'ezleģe, odată-o pk'icat caii-n ġenunț. Iel s-o-ntors la iei și:

— Če fačez, măi? Nu cumva, e-aij n'e prohopt'im tăț !
Și i-o dat o palmă peste ok'i.

— Țîn'e — zițe — legătoarea la ok'i !

Pin-o trecut munți d'e uiagă. Și după ce-o trecut munți d'e uiagă d'incqče, o zin'it la drum. Apăi drumu o foz lung, tîmpu treče ! Așe că mama fečiorului, femeia-mpăratului Verd'e o foz murit, ș-împăratu Verd'e s-o-nsurat ș-o luat altă

femeie. Amu-ave maș'ehă pă cîn sosă fečioru cu Mîndra Lumn'ii, n-ave mamă, ave maș'ehă. Da iel, după țe trece, dă Lotru-n nouă țări — că iel i nănașu — dă naint'e o telegramă s-aș'tept'e-mpăratu, că sosă fečioru cu mn'ireasa, cu Mîndra Lumn'ii.

Bin'e, da tată-so ca tată, să pregăt'e, mîncări, băuturi, k'eamă oamen'i, stringe, instruță p-acolo porțile, tăt'e podur'le, tăt. Bin'e. Hei, d-apăi maș'eha ie legături cu n'eș'te sluj'ice și cu čeva socăciță p-acolo să otrăzea mîncările pă cîn zin, să sie mîncăr'le otrăzite ca să mōră, că nu-i trebe iei fečior și noră-n casă, că ie-i acolo-mpărăt'easă-amu. Da țe face, că otrăze și podu — trăbuię să treacă-um pod, și podu-ačela-l otrăze. Cînd or trece, cînd or urca pă pod, acolo să treacă iei să mōră. Bin'e !

Lotru-n nouă țări tăt o ș'tiut, că d'i če-o fo Lotru-n nouă țări, o ș'tiut če să pregăt'e. Așă că iel, cînd o aģiuns la podu-ačela, apă i-o ieșit muzica naint'e d'incoa d'e pod, iel n-o urca pă pod, iel s-o băgat pîn apă cu caii și cu cočia. Apoi tătă lumea o strigat:

— D'i če nu t'e-ai dus pă pod? Uită, cum d'e v-az băgat pîn apă cu caii, și cu cočia pîn apă?

— Păi — zîce — lasă, că noi mai bin'e că — zîce — să mai beię caii apă — zîce — și să să mōie rōt'ile — zîce — mai bin'e trečem noi pîn apă.

No, o întrat acolo pă pōrtă, le-o ieșit înaint'e și i-o činstit d'e tăt'e lătur'le, d'e nu ș'tia und'e să-i puie.

No, cîn s-o așădzat la masă să puie mîncări, băuturi, o strigat iară Lotru-n nouă țări că să nu s-at'ingă n'ime d'e mîncare, d'e băatură, că ačela nu-z bun'e, trebe dat'e tăt'e la porči.

— Phăi d'e min'e și d'e min'e ! — tătă lumea acolo — d-apăi če fel d'e om i-aiesta așă d'e-mvățat — zîce — če nănaș i-aiesta d'e mîncările să le de la porči, mîncări d'ește scumpe?

Bin'e ! Fac așă cum zîce-ačela, că cum să nu ascult'e d'e Lotru-n nouă țări? Să duc și duc mîncările la porči, nu minînoă

n'ime n'imn'ic. No, pă cîn gată porcii d'e mîncat, tăţ creapă l Ş-apăi iel le-arată — ad'eca să duce cu hain'e la mn'ire şi la mn'ireasă să le deie hain'e nouă, să ieie hain'e pă iei, că d'e atita drum, să-i facă şkimburi. Iel le-o luat şi le-o ţpat in foc, nu o lăsat să le ieie hain'ile pă iei. Apăi zîce-mpăratu:

— Nu şt'iu — zîce — ce-i asta, ce-i, nu-i — zîce — că vād că nu-i bin'e n'imn'ic aiĉea.

Apă-arată şi spun'e, zîce:

— Uită ce-i: ieu — zîce — n-ar fi trăbuit — zîce — să spun lucrur'le-aiĉeste, că — zîce — ĉin'e va spun'e lucrur'le este, s-a fa stan d'e pk'iatră. Da însă ieu vād că-s silit ca să v-arăt că-atita mulţime-aiĉi ce s-o strins, trebă să v-arăt ce urmează-aiĉi. Noi cînd am dat telegramă că cum că zin'im încoĉe, maş'tehă-sa asta — zîce — tăţ'e mîncările şi băuturile le-o otrăzit: ved'eţ că porcii *) tăţ o crăpat. Iară podu-i otrăzit, să v-arăt un ezemplu.

Atunĉi iel odat-o fos stan d'e pk'iatră pină-n ġerunţ, cînd o-nĉeput a spun'e. Zîce:

— Ieu pă cîn oi găta d'e spus, să şt'i că ieu-s stan d'e pk'iatră pină-n creş'tet, om monument.

Bin'e! Atunĉi iel le-o găta d'e spus aĉele şi le-o doved'it, ş-odată o fost on stan d'e pk'iatră pină-n creş'tet, şi l-o băgat int-o t'ign'iţă şi l-o lăsat acolo *), pk'iatră. Bin'e. No, s-o adunat tăţ acolo. Apăi da, d'e-aĉle n-o mai lăsat pă femeia-mpăra, pă maş'tehă-să să mai facă n'imn'ic absălut, o vāzut că-i ad'evărat.

După ce s-o făcut mîncări bun'e, s-o făcut mîncări soco-t'it'e, o mîncat, o băut, o nunt'it ĉin'e-o fos p-acolo. Iei in timpu aĉel după ce-o cam isprăzit cu nunta, d'e-atita timp sigur că Mîndra Lumn'ii o născut on băieţ: o născut om băieţ năzdravă, atita d'e frumos, că-ş pun'e nume « cu păr d'e aur ». Apăi băieţu-aĉela năzdravă, cînd iera d'e-o dzi, iera ca d'e d'ouă, cînd iera d'e d'ouă, iera ca d'e nouă. O şi prins a grăi între iei. Apăi noţ'tea o g'isat iei un g'is amîndoi, că

*) Pov. se uită la stînga. *) Pov. subliniază, cu dreapta.

dăc-or lua băiețu-ačela și l-or d'ejg'ina peste Lotru-n nouă țări, peste pk'iatra-ačēie, a-nzię. No, cind îi d'emin'iața, să grăiesc iei:

— Mă, uită če-am g'isat ieu.

Ziče ieș:

— Și io am g'isat.

— Măi, să luăm băiețu-aiesta a nost să-l d'ejg'inăm peste monumentu-aiesta d'e pk'iatră — ziče — n'e-a-nzię nănașu, Lotru-n nouă țări.

No, iei spun și mai d'epart'e-acolo.

— Păi vai d'e min'e, cum să faceț lucru-aiesta !

O luat băiețu și s-o dus ș-o prins čela d'e-om pk'ičior, și čela d'e-om pk'ičior. Ș-odată o curs tri pk'icuri d'e sînge, ș-odată o pk'icat pk'iatra ș-o-nzięț Lotru-n nouă țări, iară cum o fost.

Ș-apoi s-o sculat iel d'e-acolo, ș-apoi o făcut nuntă și veselie cît a si lumea laolaltă tăș și le-o dat o mulțamn'ită ca nănaș, și s-o d'espărțit și s-o dus Lotru-n nouă țări iară la trebg'ile lui. Și iei o rămas și găzdăluiesc și astăz, d'e trăiesc.

Inf. Condrat Vasile; Rozavlea—Vișeu; culeg. O.B.—S.G. in 7 mai 1962; transc. O.B.; durata: 43'; A.I.F., mg 2258 b—2260 a.

«Asta înc-o șt'iu d'i la T'ihu, d'in sat — o murit — d'e mult, cum o spun'ea pîm preveg'i, d'e copil.»

Din carte ai citit? «N-am četit d'in cart'e, num-așa.»

Episodul cu spinul ce se substituie eroului este atestat în toate provinciile țării în 15 variante. De obicei, impostorul de evitat e omul cu barba roșie, mai rar om cu barba roșie sau spin — ori amîndouă ipostazele. Într-o variantă se specifică «om prăstav», iar în altele impostorul e un om obișnuit. În genere, sarcinile la care e pus eroul devenit slugă sînt mai numeroase: să aducă lemne din pădurea zmeului, salată din grădina unui animal (urs), apă vie, corbul cu cap de diamant etc. Schullerus, la nr. 403 D* indică 3 variante.

Episodul final cu tovarășul credincios petrificat prin destăinuirea intențiilor criminale plănuite de vitregă este răspîndit în toate provin-

ciile țării, fiind atestat în 45 variante. Schullerus, la nr. 516, citează 13 variante.

Din studiul lui G. Megas: *Der Bartlose im neugriechischen Märchen*, Helsinki, 1955 (F.F.C. nr. 157) se vede că încercările la care e supus Harap Alb de către spîn se găsesc și în variantele grecești: aducerea de pietre prețioase, apă de la fântina ursului, capul zmeului, apă vie, frumoasa lumii etc., ajutat, între altele, de furnici și albine, de tovarășii năzdrăvani, să aleagă semințele amestecate, să recunoască fata dintre semenele ei, să petreacă în cuptorul încins, să mănince 20 boi sau 40 cămile etc. La urmă, Harap Alb e omorît de spîn și e înviat de fiica împăratului cu apă vie.

E. Rösch, în studiul monografic *Der getreue Johannes*, Helsinki, 1928 (F.F.C. nr. 77) crede că acest tip (A. Th. 516) și-ar avea obirșia în India, iar jertfirea copilului s-ar fi adăugat mai târziu, prin sec. al XI-lea în sudul Ungariei, din legenda Amicus și Amelius și apoi sub această formă amplificată s-ar fi răspîndit în Europa în toate direcțiile, inclusiv India (la Krohn, *Übersicht*, p. 83 și urm., care crede că basmul ar fi venit din India prin Asia Mică—Balcani). Sven Liljeblad, în *Die Tobiasgeschichte und andere Märchen mit toten Helfern*; Lund, 1927, crede dimpotrivă, că tipul amintit ar fi o moștenire indoeuropeană, un « oekotip » din epoca de piatră (la Krohn, *Übersicht*, p. 90).

Acum trei sute, patru, dă ani, ar hi fost fečiori dă-mpărați, trebuia să dea o luptă, și-apăi să să-nsoare.

Acum, nu știu care fečior dă-mpărat, ori din România, ori din Rusia, ori din America, a fost viteazu ăsta ! A dat iel zeji dă războaie să căștiğe și iel o fată frumoasă, să-i placă, s-o ia dă soție. Încit n-a văzu niși k'ipu iei ¹⁾, dar dă un s-o găscă ?

Prin alte puteri, a căpăta fotografia ²⁾ — cum ați adus și dumneavoastră bucureșteanu dă ne-a fotografia pă noi, așa-o fi fos și viteazu ala ³⁾, a potografiat-o și-a da potografia fečiorului dă-mpărat !

Văzind c-a rămas fără oștire-n țară, hai să trintesc o luptă la țara Rusii ⁴⁾ și i-a declara război, și i-a trintit o luptă, și i-a loa fata împăratului dă soție.

Aducînd-o-acasă, bunînțele, la un timp oarecare a rămas însărcînată. Azi crește, mine crește, să-ngroasă mereu împărateasa. A trecut termenu: o lună, iacă doo, iacă s-a făcut un an.

— Măi, dar iapă dă ie iapă și la un an to naște, dar aimin-teri femeia că ține noo luni ! ?

Aduce iel din toate țării: doftori, moașe, babe: nimic ! ⁵⁾ Copilu crește mereu în burtă ! Iară-o babă, mai bătrînă, — cum am auzi și noi pîn bătrîni c-a fos tari în fermečili lor — să duce la-mpărat :

— Împărate luminate, ia rînduiește copilu ala tot ce-ai la sufletu dumitale ! — S-apucă baba și-i spune. S-apucă-m-păratu :

¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁾ Pov. ridică două degete stîngi. ³⁾ Pov. arată spre stînga și în sus, cu stînga. ⁴⁾ Pov. arată spre stînga și în sus, cu stînga. ⁵⁾ Pov. arată spre stînga și în sus, cu stînga.

— Să fie norocos în războaie! Să aibă toate-mpărățlii după fața pământului! — Nimic! Nimic!

Să-ntilnește cu baba:

— Ei, babo, nimic!

— Gîndește-te bine, că mai ai ceva la sufletu dumitale!

Trei zile și trei nopți n-a mîncă, n-a băut, numai la gînduri s-a gîndit.

Cum ie și-n ziua dă astăzi, dă la strămoși, strămoșii noștri: iera un petec care nu putea să ia venit, să stăpînească să ia măcar o gură dă notreț. Stăpînea un singur urs: čine intra, il răpea, il mîncă! Acoló -n pustietatea asta.

« Dărui să-i fie! ⁶⁾ » — s-a gîndit împăratu.

Cum a zis vorba asta, pîltic! a născut împărăteasa!

Apăi če crește băiatu ăsta? Cum ar crește al nostru-ntr-un an, ăla creștea-ntr-o lună ⁷⁾; cînd ar crește-al nostru-n zece ani, ăla creștea-ntr-un an! ⁸⁾.

Așa voinic če s-a făcut copilu ăsta, nemaipomenit!

La vo cîzva ani dă zile, copilu s-a făcut virtos, înștințat bine, li vine-o telegramă dup-în alte țări să să ducă la o adunare ⁹⁾ dîmpreună cu-mpărăteasa. Acuma iel își frămînta mîinli:

« Măi, . . . tu-i pă mă-sa-n c. . . ! Cum n-am ieu un om ¹⁰⁾ dă-ncredere să-l las și ieu să-mi conducă mie împărăția, trei-patru zile, cît mă duc și ieu la adunarea asta? ! »

Băiatu, văzîndu-l că să frămîntă-așea:

— Tată, če ai ¹¹⁾ dă te frămîinți așea?

— Iacă, dragu tatii, fîncă m-ai întrebat, să-ț spui: mi-a vînt telegramă dîn cutare țară, să mă du dîmpreună cu mă-ta pentru trei-patru zile la adunarea asta. Oare pentru če suntem k'îemați, nu putem să știm. Și ieu mă frămînt că n-am un om dă-ncredere să-n conducă-mpărăția pînă cînd viu îndărăt!

— Vai de mine, tată, du-te și stai și-o lună, și doo, și trei! O-mpărăție ¹²⁾ ca a dumitale, doo, trei conduc!

⁶⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Cînd aude ta-său covintili-astea, dă bucurie, dîn repezală, scoate ¹³⁾ k'ieili:

— Na ¹⁴⁾ k'ieile-astea, și vezi și tu ¹⁵⁾ ce avere-z rămîne după moartea noastră. Îți fa și tu dă lucru, și umbli și tu trei-patru zile, și vezi și tu ce avere iz rămîne, pîn toată-m-părăția mea!

Cîn vede-mpăratu că s-a greșit:

— Iară la k'ieia asta ¹⁶⁾, să nu cauți, că n-o fi bine nij dă tine, nij dă mine.

— Ia-ți, tată, k'ieili! Ce mi le laji mie, ce-m trebuie mie ¹⁷⁾, să ști ieu ce avere ai tu?

— Nu! — să-l încurajeze, i le-a lăsat.

Cînd a ieși pă poartă-afară, s-a pus băiatu pă gînduri! Apăi ce să vedez dumneavoastră? Dacă la o curte dă sărac s-adună șapte-op-zece căruțe dă băligar, iar la o curte-mpărătească ar fi fost cît o minăstire ¹⁸⁾! S-a sui și iel pă băligaru ala, și s-a pus pă gînduri:

« Măi, da tata ăsta-al mieu, ori vrea să riză dă mine, ori vrea să mă sperie ¹⁹⁾? Dă ce să nu caut ieu la k'ieia asta? — A-auzi pîn lume ²⁰⁾ cite războaie-a făcut — da dac-o fi vunu, supus, și robît dă tata-nk'is acolo, și ieu îi dau drumu și mă supune, spunîndu-mi mie tata că să nu caut ²¹⁾ că nu ie bine niji dă iel, niji dă mine?! — Sta la-ndoială. — Da ce-o fi, ce-oi păți, am să mă du să văz! »

Înaintează cu pași mărunți, ca cînd ar înainta ²²⁾ o pisi-cuță după șoareci, pîn la k'ieia ușii ²³⁾. Pune urek'ia pă gaura k'ieii, și-ascultă, ascultă, cît o fi ascultat iel, nu s-aude niji musca zbirniînd ²⁴⁾.

« Măi, tata ăsta vrea să riză dă mine! Ce-oi păți, ce-oi videa, habar n-oi avea! »

¹³⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul drept al hainei. ¹⁴⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ¹⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. pune arătătorul drept pe masă. ¹⁷⁾ Pov. dă minile în lături. ¹⁸⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²³⁾ Pov. arată spre ușă, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Bagă k'ieia ²⁵⁾ și dăscuie. Țe să vedeți, oameni buni? Pereți goi! ²⁶⁾ Nimic!

« Ei, tata a vru să riză dă mine! »

Cin dă ușea mai la părete ²⁷⁾, acolo ²⁸⁾-ntr-un colț, zărește-o ladă mare. Un lacăt, cît pălăria mea!

« E! Poate acolo să fie ceva supus! »

A-nnăintat iel, iar cu pași mărunței, ca o pisicuță, pin la ladă. Pune urek'ia, nu suflă ²⁹⁾, nu bîznie, nu nimic!

Iese-afară, găsește o sculă ³⁰⁾, și cin trintește, sparge ³¹⁾-acóló, și dă capacu la o parte ³²⁾. Acóló țe st-întimplă? Iera rasă ³³⁾ până dasupra cu reğistili, ai țării! Fel dă fel dă controale!

« Ei, care va să zică tata m-a opri pă mine să nu știu ieu cît ține țara, și pă unde să hotărăște, și cu čine să-nvečinește țara noastră! ³⁴⁾ »

A loat scaunu, și-a controlat carte cu carte, hîrtie cu hîrtie, trei zile și trei nopți; pină pă fundu lăzii ³⁵⁾.

Nu mai avînd nimic, mai vede un carton simplu, nu iera scris nimic pă iel. Îl întoarče ³⁶⁾ pă partea ailantă. Cin l-întoarče, țe să vedeți? Cin a văzut k'ipu fetii ălia, potografia ³⁷⁾ care-o căștigase iel pin cumpărătoarea viteazului care-l dăduse, a pica leșina jos! ³⁸⁾

La trei-patru čeasuri, cin și-a vînt în fire:

« Asta ³⁹⁾ ie ursita mea! » — A loat-o, și-a băgat-o-n sin. Și s-a dus, și s-a așăza pă băligar. Acuma, s-o ia iel dă soție ⁴⁰⁾ în locu lu ta-său; a pleca după ia.

Stînd pă băligar acóló, sus, iacă-mpăratu cu-mpărăteasa. Împărăteasa nu știe, ca o femeie, nimic. Dar împăratu, cînd a văzut:

²⁵⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ²⁶⁾ Pov. dă mîinile în lături. ²⁷⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ²⁸⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁹⁾ Pov. dă mîinile în lături. ³⁰⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³¹⁾ Pov. lovește în jos, cu stînga. ³²⁾ Pov. schițează răsturnarea, cu stînga. ³³⁾ Pov. netezește, cu stînga. ³⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³⁵⁾ Pov. arată înainte și jos, cu stînga. ³⁶⁾ Pov. schițează întoarcerea, cu dreapta pe masă. ³⁷⁾ Pov. ridică stînga. ³⁸⁾ Pov. arată în jos, cu stînga. ³⁹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁴⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Prost ⁴¹⁾ ai fos d-ai cătat, da mai prost am fost ieu că ț-am da k'ieili ! — A știu c-a găsi potografia !

Intră-n curte:

— Hai, taică, să mincăm !

După ce loară masa dîmpreună cu mă-sa și cu ta-său, ce spune băiatu:

— Mamă, și tată, pină astăzi as fos cu mine; iar dă-astăzi incoló, nu !

Mă-sa dă colo:

— Dă ce, maică ?

Ta-său:

— Dă ce, taică ?

— Cînd ieram în pîntečili tale, mi-ai dăruit o moșiie. Acu sun mare, și mă duc să-mi iau venitu după ia !

— Nu ie, maică-adăvărat, că ie minciuni, c-o fi, că-o păț...

— No ! Aia ⁴²⁾ ie-a mea ! Alta nu ie ! Ieu mă du să-m iau venitu după ia ! — Tăia-mort, n-a putu să-l mai l-oprească !

A plecat ! Ziuă bună și-a loat, și-a plecat. Iară mă-sa dă colo ce zițe, plîngînd :

— Mă, l-ai lăsat, și-a plecat ! Acu ce, ce stai ? Hai și noi ⁴³⁾ să ne uităm, să videm cîn l-o omorî barim, să-i fa și ieu rînduielil — mă-sa !

Să loară și iei în urma lui. Iel, cînd a intrat, venea Ursu cu-o falcă-n ăer și c-una-n pămînt :

— Dă-te înapoi ⁴⁴⁾, Ionică, ce calci averli mele ?

— Ha-ha ! măi frate Ursule, am veni să iau venitu, mă, dă cîn mănîn și tu nu n-ai vru să vi ničiodată să-mi aduci plata pă iel !

Cînd s-a apropiat Ursu, și s-a repezi, și cîn l-a loat băiatu, și cîn l-a trîntit, l-a răs_pica drept în doo ⁴⁵⁾; praf l-a făcut !

Atunji ta-său a da fuga și-a ieșit înaintea lui. A căzut în jenuk'i :

⁴¹⁾ Pov. dă din cap ⁴²⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ⁴³⁾ Pov. arată înainte, cu capul. ⁴⁴⁾ Pov. scutură capul. ⁴⁵⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁴⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

— Tată, dacă nu mergi acas, Dumnezeu să-ți ajute unde-ai plecat !

Și-a loa zluă bună din nou, și-a plecat. Împăratu s-a-ntors cu-mpărâteasa-acasă, și să videm unde s-a dus băiatu ăsta ?

Apăi mină iel pîn pustietate, Dumnezeu știe, cale lungă, și bătută, Dumnezeu să-l știe cît a umblat iel pîn pustietate ! ⁴⁶⁾ Ce să-ntimplă la trei-patru ani dă zile ? Muritor dă foame, săracu, vede un palat într-o cimpie mare :

« O, Doamne ! ⁴⁷⁾ Ce-o să hie-n palaturli-astea ? O fi oameni buni, o fi niscai zmei, o fi, čine-o fi, mă duc, să mînc, să mă văz o dată sătul, și po să mor ! »

Cîn să duče la palaturile-acoló, porțile dășk'isi, la palatur'li ușil dășk'ise, jeamurli dășk'ise, tot, nu-i čine, nu-i pisică, nu ie om, nu ie nimic, strigă iel dă trei-patru ori. A intrat înăuntru. Cum intră-năuntru, masa pusă, mîncare-aranjată, da nu ie om, nu ie pisică, nu ie čine, nu ie nimic ! S-a pus și-a mîncat.

— Ei ! Careva sunteți ? Ori slugăresc, ori plătesc ? ! Niminea ! Drumu tot înainte-a loat ⁴⁸⁾. Nu-ndărăt.

Cîn să intre iară-n păduri — înainte, nu-ndărăt — în marginea pădurii dormea un uom ⁴⁹⁾ — cum am auzi și noi dă la părinți noștri — mare, auriaș !

Traže paloșu ⁵⁰⁾, și cînd aduče, să-l facă praf dînr-o dată !

« O, Doamne — tot iel — atunji la če-am mai plecat ieu după frumoasa asta, če viteaz mă numesc ieu, dacă ieu omu ăsta îl tai culcat ⁵¹⁾ ! Tot ca cînd ie mort ! Ia să-l las ieu să să scoală, să-l întreb : če ie cu iel, če păzește, și če face-aiči ? »

Și s-a pus și iel, lingă iel, acoloa-n cur. Sătul, obosit, l-a fura somnu. Cînd să dășteaptă ăla și vede copilu ăsta lingă iel, cum ar hi copiii pă lingă noi ⁵²⁾, ăia miči, ăla marli și-ăla mic, a sărit zeče pași încolo :

⁴⁷⁾ Pov. 'dă din cap. ⁴⁸⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁴⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁰⁾ Pov. se răstește, cu dreapta în jos și înapoi. ⁵¹⁾ Pov. arată spre masă, cu dreapta. ⁵²⁾ Pov. arată jos și spre dreapta, cu mîinile.

« Să-i . . . tă Dumnezău mă-sii ! Cît am umblat, și cît am stat, n-a-ndrăzni niminea ⁵³⁾ să culce lîngă mine ! Ieu am tăiat d-am înodat cu calu-n sînge, armata zmeoaiçii, și lîngă mine ⁵⁴⁾ n-a-ndrăzni niminea să culce ! Dar aimintre znamăna-asta dă copil ? — Și cîn s-a dus să-i ia ⁵⁵⁾ gitu : — O ! dacă iera ăsta un om rău, poate mă tăia iel pă mine culcat, ia să-l las ieu să să scoală, să-l întreb : ce ie cu iel ⁵⁶⁾, ce caută ⁵⁷⁾, și un să duce ? » Și l-a păzit, cum mă păza pă mine santinelli cînd ieram hoț, ce mai d-içi încolo : să nu faci la stînga ⁵⁸⁾, or la dreapta ⁵⁹⁾, că te-mpușc ! Așa l-a păzit bietu ăsta, pînă s-a sculat !

Cînd s-a scula copilu, și să uită, cum ne uităm noi unu la altu :

— Ho ! Noroc ⁶⁰⁾, frate Haita-dîn-Cîmp !

— Noroc, frate Ionică, Dumnezău că te-a adus ! — S-a cunoscu pin vitejii ⁶¹⁾ și pin puteri ! — Ioite, ieu am palaturli colò. Și nu po să mă du să mănînc, dîn cauza la o zmeoaică : ⁶²⁾ vine cu armata, și mă lupt ieu cu ia, mă, pînă-i toc toată armata ; cînd să pui mîna pă ia ⁶³⁾, incalică p-un colț dă piuă, mă, și să duce peste noo mări ⁶⁴⁾, peste noo țări, nu mai dau dă ia !

— Ei, ho, mă frate ! Tu viteaz, ieu viteaz, trebui c-o doborîm ⁶⁵⁾ noi ! — zîce Ionică către Haita-dîn-Cîmp ; ăsta-l k'iemă Haita-dîn-Cîmp, auriașu ala.

Nu treçe timp mult, și iacă sosește. Luptă iei, și-n stînga, și-n dreapta, încît să puie mîna pă ia ⁶⁶⁾ cînd a-ncălica pă colțu ăla dă piuă, a tras un pisălog în cur, s-a dus peste noo mări, peste noo țări. Iel :

— Dă-mi, frati-meu Haita-dîn-Cîmp, calu tău, că ieu o prinz dîn urmă ! ⁶⁷⁾ — zbură calu-n nori. I l-a loa cu forța și-a zbură după ia, s-a dus.

⁵³⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁵⁴⁾ Pov. arată în jos, cu stînga. ⁵⁵⁾ Pov. se răstește, cu dreapta. ⁵⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁵⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ⁶⁰⁾ Pov. ridică dreapta. ⁶¹⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ⁶²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁶³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁶⁴⁾ Pov. dă mîinle în lături. ⁶⁵⁾ Pov. lovește palmele. ⁶⁶⁾ Pov. întinde stînga înainte. ⁶⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

Haita-din-Cîmp s-a dus la-mpărăția lui, acolo ⁶⁸), la palaturli lui, să ne lom după Ionică, să videm ce a făcut. Bazmu e foarte lung, și să vă povestesc să vă meargă mintea-n cap. . .

A trecut trei vămi ⁶⁹). La fieșcare vamă, a fost trei fete, trei surori. S-a oprit la cea mai mică. Cîn l-a văst cea mai mică: ⁷⁰)

— Ii, voinițe ! Rău ai făcu de-ai vin p-aiči, că čine-a vin p-aiči îndărăt nu s-a mai întors !

— Fată mare, nu cumva ai văzut Zmeoaica trecînd p-un colț dă piuă călare p-aiči ?

— Intră-n casă, dă calu să ți-l bag în grajd dă piatră, și ți-oi povesti, dac-ăi fače ca mine bine-o fi, dacă nu, ači-z ⁷¹) rămîne sufletu ! — Așea i-a povesti și surorile-ăle doo, cînd a ajuns la cea mai mică de-acolo ⁷²).

Bun ! După ce i-a băga calu-n graj dă piatră, i-a da mîncare, a mîncat ; a-nčepu să-i povestească cum vă povestesc ieu dumneavoastră :

— Palaturli iei sînt înconjurate-n rîu dă foc ⁷³) ! O pasăre, dacă treče-n zbor, cade-n rîu dă foc și arde ! Iară ia are-o bărcuță fermecată, cînd intră-n ia ⁷⁴) să-nk'ide: treče rîu dă foc, să oprește, să dășk'ide, și ia să dă jos, și vine-aičea la noi ⁷⁵) ! Ieu ma am încă doo surori, care-ai trecu pă la iele, ne-adunăm dăsară citeșitrele-aiči ⁷⁶) ; în fieșicare sară. Vine fata zmeoaicii cu lină multă, multă ; toată noaptea toarčem la lină ! Pină dimineață ⁷⁷) ; dimineața ia pleacă cu lina-ndărăt. Mă-sa, tartorița, are o sută dă hodăi. În fieșicare hodaie cite zeče războaie ; și țese lina asta, trupuri dă oameni ⁷⁸). Are trei butoaie ; prima ușă, cum te duči : apă vie, apă moartă. Și într-unu care beai să prinzi putere. Dacă iești în stare să faș cum te-nvăț ieu, o fi bine și dă tine, și dă noi. Dacă nu, te omoară și adio ⁷⁹) să-ți iei. Ieu te-ngrop dă viu. Cîn vine

⁶⁸) Pov. arată în sus și înainte, cu stînga. ⁶⁹) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁷⁰) Pov. ridică arătătorul sting. ⁷¹) Pov. arată în jos și înainte, cu dreapta. ⁷²) Pov. arată înainte, cu arătătorul sting. ⁷³) Pov. arată în jos, cu arătătorul drept. ⁷⁴) Pov. arată în jos, cu arătătorul sting. ⁷⁵) Pov. arată înainte, cu stînga. ⁷⁶) Pov. arată în jos, cu stînga. ⁷⁷) Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁷⁸) Pov. schițează îngrămădirea, cu mîinile. ⁷⁹) Pov. subliniază, cu stînga.

fata zmeoaicii, ia te miroase⁸⁰⁾; și ieu o min în toate părți și n-are să te găscă. Iară tu tres riu dă foc, dai d-ăle trei butoaie, le verși⁸¹⁾ pă citeșitrele, bei dîn ăla care scie « putere » pă iel, beai — că ie-n mijlocu lor⁸²⁾, și beai cît posi tu. Și te duçi și-o găsești, și-ai să răușești, și-o omori tu pă ia. Ai înțeleș?

— Am înțeleș!

Cînd a știu că vine fata zmeoaicii cu lina, l-a-ngropa⁸³⁾ dă viu. A intrat aia, dor a lăpădat⁸⁴⁾ lina dîn spinare:

— O! Suratilor! Mie-m miroase om miran p-aiçi!

— Nu-i adăvărat! Du-te spre răsărit.

S-a dus-înspre răsărit⁸⁵⁾, n-a găsi pă niminea.

— Vai de mine, mie-mi miroase om miran p-aiçi!

— Du-te-nspre apus, dac-o fi, să-l mănînçi!

N-a găsit⁸⁶⁾. Vine-ndărăt. Trimete la miazăzi⁸⁷⁾, nimic; miazănoapte, nimic!⁸⁸⁾ S-a pus pă treabă.

A ieși și fata-a mică, l-a dăzgropat, și i-a da drumu.

Cum să duče, dă dă riu dă foc. Merge și iel pă lingă⁸⁹⁾ riu dă foc, până dă d-o barcă dășk'isă. Cum a intrat în ia, cum capacu: pac!⁹⁰⁾ Și l-a acoperit acolô.

A trecu riu dă foc dîncolo, s-a oprit, s-a dășk'is⁹¹⁾ capace-n doo părți, a ieși d-acolô. Vede niște palaturi dă să-nvrtea după sfintu soare.

« Mare ț-ă puterea, Doamne! Iar dac-oi fi ieu rîndui să mor dă mîinli iei, să mă facă paloșu meu miș fărîmă aiçi! »

Nimic! A mers înainte. Cum intră prima hodaie⁹²⁾, dă dă trei butoaie. Ȃl dîn mijloc care iera cu puterea; a băut, și-a băut pînă n-a mai putut. Mai dă de-o un ulčior p-acolô⁹³⁾, îl umple și p-ala, și-l pune pă colatră-acolô; a sobii.

⁸⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸²⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ⁸³⁾ Pov. arată jos, cu mîinle. ⁸⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁸⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ⁸⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁸⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁸⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁸⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹⁰⁾ Pov. schițează închiderea, cu dreapta în jos. ⁹¹⁾ Pov. schițează rostogolirea, cu stînga. ⁹²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹³⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

Și-a-nceput în una, în doo-n noo, în noaoze și noao dă hodăi *).

Ce să-ntimplă-ntr-a suta? Dă da ia-ncepuse să țese la trupuri dă oameni: din lină devenea dă făcea k'ipuri dă oameni. Într-adăvăr, că cîn putrezește omu, să dăsfacă ca o lină ⁹⁴); cade carnea, rămîne oasili!

Cînd îl ia, iese cu iel ca cînd ar ieși cu-o pălărie-n mînă ⁹⁵), la butoaie colo-afară, zmeoaica; din ușă-n ușă, ca cîn nu iera nimic în mina iei!

Cînd a văzu butoaili răstornate, vărsate, odată-a pica jos. Atuncea iel a tocat-o ⁹⁶), a făcut-o varză, și-a ars-o, și-a suflat-o-n vînt ⁹⁷). S-a dus frumos, s-a pus în barcă, a loat fata zmeoaicii, a dus-o în împărăția-acoló, a iei, la fel i-a făcut ca mă-si; a tocat-o, a ars-o, și-a suflat-o la fel în vînt.

«Ăii! — S-a pus pă ginduri — să-i... tă mama lui! Ce-am făcu, n-am făcu bine! N-am čerut un zapis în scris, nu nimic, iacă că i-am omorit! Cu ce dovadă o să mă dovedesc ieu, către ⁹⁸) frati-meu Haita-din-Cimp ⁹⁹), pă cum am răuși și-am omorit-o? Că ieu n-am în scris nimic! Nu mă crede! ¹⁰⁰) Ia să caut ieu colțu-ăla dă piuă, ala ie bun, cunoscător, atitea războaie cite-a trîntit iel cu ia, îl cunoaște, atuncea mă crede că-am ajuns la-mpărăția iei, și-am omorit-o, și-i duc colțu ¹⁰¹) ca izbîndă, pă cum am omorit-o!»

L-a loat, l-a băgat într-o dășagă, în altă dășagă a cum-peni ¹⁰²) c-un bolovan, l-a pus pă umeri, s-a pus în barcă, și-a trecut dincolo ¹⁰³), la fete.

Bucuria fetilor că le-a dăzrobit! Le-o loat și pă iele, și-a pleca cu iele la Haita-din-Cimp. Ce să vedeți? Cîn l-a văst Haita-din-Cimp:

*) În pauza dintre benzi, inf. Florea Picurci comentează: «Asta ie numai pentru copi poveștile astea ieu cred. Io cîn ieram mic, mi-era drag s-ascult mult.»

⁹⁴) Pov. întinde mîinile înainte. ⁹⁵) Pov. arată spre pălăria de pe masă, cu stînga. ⁹⁶) Pov. schițează tăierea repetată, cu mîinile. ⁹⁷) Pov. mătură palma stîngă, cu dreapta. ⁹⁸) Pov. arată înainte, cu stînga. ⁹⁹) Pov. ridică stînga. ¹⁰⁰) Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁰¹) Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁰²) Pov. schițează prinderea în mîini, cu mîinile. ¹⁰³) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— Țe-ai făcu, mă frate măi — cu lăcrămi dă foc dîn ok'i — le-ai strica rostu și la prăpăditile-astea, și noo, o să vie acuma cu armată, o să ne prăpădească și pă noi, și pă iele, zmeoaica?

— Frate, ca drep și izbîndă iț'înk'in colțu ăsta ¹⁰⁴) dă piuă, pă cum am răușit și-am omorît-o!

Cînd a trîntit-o jos, și-a-nțepu să tragă Haita-dîn-Cîmp cu paloșu-n piatra-aia, n colțu ala dă piuă, sărea singili-n toate părțili ¹⁰⁵). Iera tartorița a bătrînă, mama iei, colțu dă piuă ¹⁰⁶), și ia-ncălica pă mă-sa și zbura ¹⁰⁷) peste noo mări, peste noo țări.

— Acum amî răușit, frate, și-am terminat-o ¹⁰⁸), să fim și frați, și cumnați nu vrei, mă? Astea ie surorli mele. Ia și tu una dîn iele.

— Măi frate, ieu nu mă-nsor! Ieu n-am pleca să mă-nsor! Ii spune Ionică lu Haita-dîn-Cîmp.

A stat o zi, a stat doo, a stat trei, într-una dă zile aude un huiet, cum urlă o fabrică sau čine știe če urlet așa maare ¹⁰⁹), uiet maare, și-l întrebă:

— Măi frate Haita-dîn-Cîmp, če ie huietu-ala, dă huie mereu așa?

Ăla cu lăcrămi dă foc, dîn ok'i:

— Măi frate, să hi vint čineva să hi-n tras o sută dă palme, și nu-m părea rău cît im pare rău că mă-ntrebi tu ¹¹⁰) dă cuvîntu ăsta!

Da iel dă coló:

— Dă če ¹¹¹) să nu-mi spui čine ie?

— Măi frate, ieu sun jurat și obligat să spui čine ie și să-ndrept acoló ¹¹²) unde ie. Acoló ieste un uom, Čiudă-dă-Obilă, cînd ț-o da o palmă, iți ia sufletu! ¹¹³)

— Hei! ¹¹⁴) Să-i . . . tă mama lui! — Imediat a plecat.

Cît a sta la Haita-dîn-Cîmp, suz ¹¹⁵) nu l-a suit, la balcon sus. D-acolò, dă sus, să vedea-n cîmp, unde iera ¹¹⁶) Čiudă-dă-

¹⁰⁴) Pov. arată înainte, cu mîinile. ¹⁰⁵) Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁰⁶) Pov. arată jos, cu stînga. ¹⁰⁷) Pov. arată în sus, cu stînga. ¹⁰⁸) Pov. își freacă palmele. ¹⁰⁹) Pov. ridică mîinile. ¹¹⁰) Pov. arată înainte, cu mîinile. ¹¹¹) Pov. dă mîinile în lături. ¹¹²) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹¹³) Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹¹⁴) Pov. ridică stînga. ¹¹⁵) Pov. arată în sus, cu arătătorul drept. ¹¹⁶) Pov. arată în jos, cu arătătorul drept.

Obilă. Țsta ara c-un cal moșili lui, p-acoló. Cum ar hi bogătașii pă la noi: ară, cu argați, moșili, așea iera ăsta cu moșili lui, p-acoló. — Mîna calu:

— Hei, hi, hi, hi! — Țsta iera urletu lui, mînin calu!
Cin să duče:

— Ia stai ¹¹⁷⁾, mă, cu calu-ala! Dă țe omori tu calu, mă, așa? Stai să ne luptăm!

Hăla cînd a văzu znamăna-asta dă copil, ăla cît un munte ¹¹⁸⁾, hei, pînă una-alta, măi, i-a tras ¹¹⁹⁾ așea o pălmuță. A pica jos ¹²⁰⁾ leșinat, mort! A murit!

Ii! cînd a vâst Haita-dîn-Cîmp, numadăcît s-a-ndolit și fetili cîteșitrele, și-a-nțepu să-l jălească ¹²¹⁾, și să plîngă că:

— Iaca a murit fratili nostru!

Iel și-a văzt dă arătura lui:

— Haar, har-har-har! Haar, har-har-har-har!

Pînă sara. Sara, l-a dăshămuit, l-a arunca su subțioară ¹²²⁾ cu cal, l-a-arunca și pă băiat supt ailantă, și-a pleca cu iei la-mpărăția lui.

Acoló, la-mpărăția lui, avea o roabă, o ținea ca nevastă pentru că-i gătea mîncare, dă-l hrănea. În fieșicare sară cînd să ducea, îi ducea cît-un suflet dă om; și i-l arunca ¹²³⁾. Iera coșuri, hoarne d-ălea, cum iera-n timpurli bătrînești, nu sobe ¹²⁴⁾ d-astea, coșuri. Dacă-aveți idiie cum iera-n timpuri vek'i: făcea focu-n vatră ¹²⁵⁾ și ieșea fumu drept sus!

— Na ¹²⁶⁾, fă nevastă! Scaun! Stai pă iel și gătește-m! Ia, la fieșicare om care i-l ducea, cînd s-aprindea focu coló ¹²⁷⁾, sufla, să uita ¹²⁸⁾ pîntre craçi, la figură, la obraz. Și cînd să uitară la iel, la obraz:

— Ptiu! ¹²⁹⁾ prăpăditule, prăpăditule! Te-a omorî și pă tine-am rămas fără tine! — sămîna cu Haita-dîn-Cîmp!

¹¹⁷⁾ Pov. ridică dreapta. ¹¹⁸⁾ Pov. se uită în sus. ¹¹⁹⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta. ¹²⁰⁾ Pov. arată jos, cu stînga. ¹²¹⁾ Pov. freacă palmele. ¹²²⁾ Pov. duce dreapta la subțioara stîngă. ¹²³⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹²⁴⁾ Pov. arată spre sobă, cu mîinile. ¹²⁵⁾ Pov. arată spre sobă, cu stînga. ¹²⁶⁾ Pov. întinde stînga înainte. ¹²⁷⁾ Pov. se apleacă spre sobă. ¹²⁸⁾ Pov. se uită jos spre sobă. ¹²⁹⁾ Pov. sculpă jos.

Iel și-a venit în fire, domle; nu iera mort:

— Taś, fă, că nu sun mort! — Ia, n-a mai sta ¹³⁰) pă iel. A sta pă vine, și i-a făcu mîncare lu ăla, a mîncat, s-a culcat! —

Ia l-a loat, și l-a urcat în pod ¹³¹), și-a loat p-ăllant, și l-a adus dă i-a găti pentru dimineața ¹³²). Dimineața, cînd a plecat ăla la treabă, la arătură:

— Da bine, fă nevastă, ți-am adus un scaun proaspăt! ¹³³)

— Vai de mine, bărbate, nu putean să gătesc pentru miros țe mirosa dă urit!

— Care va să zică iera-mpuți gata, și mai zîcea să să luptă cu mine, prăpăditu!

— Da! — plecară ¹³⁴).

Să suie și-l dă jos, vede că nu ie iel! A băgat-o pă minică ia!

— Taś, fă, dîn gură! Ieu sun frate bun cu Haita-dîn-Cîmp, și tu ¹³⁵) -m devi mie cumnată! Ia să-nçers pă iel în țe-i stă lui puterea, ca să-l omor, să te iau, să te duc la bărbatu-tău! ¹³⁶)

— Vai de mine, o să ne omoare p-amîndoi!

S-apucă, și-i gătește mîncăruri bune: lui. L-a adus mirosu cale dă trei-patru zile!

— Pune, fă nevastă, să mîncînc, că nu mai poji dă foame! Da țe mîncăruri bune-ai gătit?

— Aoleo ¹³⁷), mă bărbate, că toată zîua plîng — cu scuipa pă ok'i — că mă gîndesc că o să te omoare și pă tine țineva, și ieu nu știu puterli tăle ¹³⁸), să-l omor și ieu dă năcaz! M-an gîndi să mîn și tu o mîncare mai bună! — cum să gîndește biată baba mea!

Bun! Țe să vezi?

— Fă nevastă! Țe minte proastă ai! Vezi stilpu ala ¹³⁹) dă la poartă? Îl eai, îi dai în cap, și l-ai omorît! ¹⁴⁰)

— Vaai de mine, măi bărbate, poçi ieu să iau stilpu ala? Poa să te omoare ține-o vrea!

¹³⁰) Pov. se scoală în picioare, apoi se așează. ¹³¹) Pov. arată în sus, cu arătătorul drept. ¹³²) Pov. subliniază, cu stînga. ¹³³) Pov. se uită spre stînga în jos. ¹³⁴) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹³⁵) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹³⁶) Pov. arată înainte, cu stînga. ¹³⁷) Pov. își leagă bustul înainte și înapoi. ¹³⁸) Pov. își leagă bustul înainte și înapoi. ¹³⁹) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁴⁰) Pov. arată spre stînga, cu miinile.

— În ala ie puterea toată-a mea !

A mâncat, s-a culcat, dimineața-a plecat ¹⁴¹⁾.

Îl dă jos:

— Țe-a zis ?

— Iote asta !

— Ea, nu-i ! Tot țe are mai scump împărăția lui, să-mpodobești stilpu ala, să n-aibă virfu acului să-l pui ¹⁴²⁾, dă scumpețai să pui pă iel ! — Toate scumpețaii din împărăția lui d-acoló: diamanturi, și tot țe iera mai scump, a pus pă lemn ¹⁴³⁾.

Cînd a vînt dă dăparte și vede, i loa ok'ii: stilpu, lemnu.

« Mă, da ține la mine mul, mă ! — Mîncarea-i și mai bună, gătită ! — Ia să-i spui ¹⁴⁴⁾ ieu nevestii drept. Dacă să-ntîmplă cum spune ia ? To nașu are nași ; și viteazu peste viteaz ! Ia să-i spui ieu puterli mele ! »

— Țe-ai făcut, fă nevastă ? Ai prăpădit toată averea mea p-un lemn ! S-ar putea să hie puterea mea-n lemnu ala ? ¹⁴⁵⁾ Iară puterea mea ie aițea : dă la scări ¹⁴⁶⁾, trei pași ; către răsărit. Ai să săpi d-o juma dă metru. Ai să dai d-o piatră dă moară. O dai la o parte. Dai d-un lacăt, cît o baniță ; k'ieia, ca făcălețu ¹⁴⁷⁾, ie lingă iel. Dăscui, dai oblonu la o parte, să lasă niște scări ¹⁴⁸⁾, și merji su palaturli mele-aiči. Acoló-n fund dă tot, sint nooze și noo dă săbii. Toate sunt hanine ! A d-a suta ie dasupra ¹⁴⁹⁾, scrie : « Țiudă-dă-Obilă ! » Numa ala ¹⁵⁰⁾, cu paloșu mieu, poa să-mi ia sufletu ; da altu nu !

— Vaai de mine, măi bărbate ! Țe poči ieu să caut, să te gășasc pă tine, p-acoló ? Poa să te omoare ¹⁵¹⁾ ține-o vrea !

Mîncară, plecară dimineața, îl dă jos din pod, i spune :

— Ei, să ști c-acoló ie ! ¹⁵²⁾

¹⁴¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ¹⁴²⁾ Pov. pune arătătorul stîng pe masă. ¹⁴³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁴⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁴⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁴⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁴⁷⁾ Pov. arată în jos, cu stînga. ¹⁴⁸⁾ Pov. arată în jos, cu arătătorul stîng. ¹⁴⁹⁾ Pov. arată în sus, cu arătătorul drept. ¹⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁵²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

Să pune băiatu, dă trei pași ¹⁵³⁾ către răsărit, sapă ¹⁵⁴⁾, dă d-o piatră dă moară, o dă la-o parte ¹⁵⁵⁾, dă dă lacăt, bagă k'ieia, dăscuie, ridică oblonu: scărli !

Ei, pă sfintu soare te uitai, da pă scări în jos nu puteai, dă scumpetăți ce iera p-acoló ¹⁵⁶⁾, luminau ! Da-i iera frică să intre:

« Da dacă iel vine p-acoló, și mă-ntilnes cu iel? Îmi ia sufletu ! Doamne, dac-oi hi io rinduit să mor dîn mlinil lui, ia-mi, Doamne, sufletu ! »

A făcut iel nooze și noo dă mătăanii. Și-a intrat acoló ¹⁵⁷⁾. Cînd a intrat, o sumedenie dă fete dă-mpărat, robite !

— Tu, ¹⁵⁸⁾ ce mănînçi ?

— Carne; crudă !

— Tu ce mănînçi ?

— To carnea !

Ailal:

— To carne !

— Tu a cui iești ?

— A lu cutare-mpărat !

— Tu, a cui iești ?

— A lu cutare-mp ! — pin-če-a găst o rudă a lui, bună, dîn țara lui !

Și cînd dă dă săbile-alea ¹⁵⁹⁾, numără iel nooze și noo dă săbii; a d-a suta ie dasupra; « Čiudă-dă-Obilă » scrisă ¹⁶⁰⁾ pă ia !

O ia. Și le spune la fete să stea pă loc, să să roațe la Dumnezău să răușească, să le dăzrobească.

Cînd a tras ¹⁶¹⁾ paloșu; și l-a pus jos:

— Sai, paloșe, și-mi ia gitu; dăcîn să mi-l ia stăpînu tău !

— Nu !

L-a șters ¹⁶²⁾ cu batista, și l-a băga la loc. Și-a ieșit afară.

¹⁵³⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁵⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁵⁵⁾ Pov. schițează răsturnarea, cu stînga. ¹⁵⁶⁾ Pov. arată înainte și spre dreapta, cu arătătorul drept. ¹⁵⁷⁾ Pov. arată în jos, cu stînga. ¹⁵⁸⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁵⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁶⁰⁾ Pov. se uită în palma dreaptă. ¹⁶¹⁾ Pov. schițează scoaterea, trăgînd spre dreapta, cu dreapta. ¹⁶²⁾ Pov. șterge, cu dreapta.

— I l-am loat, soro. Da țe fac? Să stai după stîlp? ¹⁶³⁾
Îl tai pă la g'enunk'ie, cade trupu pă mine, mă omoară! Să
mă sui în stîlp? L-oi tăia pă la jumate, o cădea capu, to mă
omoară! Da-acu țe-o vrea Dumnezeu ¹⁶⁴⁾; tot în stîlp mă sui!

S-a suit în stîlpu porții. Și s-a așăza cu fața ¹⁶⁵⁾ la intrare;
cum intră Čiudă-dă-Obilă.

Cînd vine iel dă la arat, cu iapa lui su subțioară.

« Ei! Mi-a făcu și k'ipu ¹⁶⁶⁾! To nu m-a crezut, proasta!
Vezi? Mi-a făcu k'ipu! »

Cînd a ajuns în dreptu porții, s-a aplecat așa ¹⁶⁷⁾ să-și
văză k'ipu. Dă-bea atunji l-a tăia pin umeri! — cu paloșu lui;
cum a foz rînduit! Plaanc! ¹⁶⁸⁾ — a căzu jos! Iel, dîn repezală,
n-a mai așteptat, și-a da drumu ¹⁶⁹⁾, și-a tocat noo care mocă-
nești! Cum încarcă mocanii astăzi finu, a-ncărcat iel noo care
dă carne dîn iel, mocănești! O mai fi și minčiuni, o mai fi
și-adăvărat, așa-am auzit, așa vă spui!

După țe l-a termenat, o ia pă nevasta lu Čiudă-dă-Obilă,
și-o duce la Haita-dîn-Cîmp. Cînd o duce-acoló, și vede
Haita-dîn-Cîmp, il știa că ie mort ¹⁷⁰⁾:

— Țe-ai făcu, frate Ionică?

— Am răușit!

— Ei, mă frate, acu să spui lucru-adăvărat: asta ¹⁷¹⁾ ie
nevasta mea; și-asta ie surorli iei, nu ie surorli mele! Ia
și tu una dîn iele, să fim și frați ¹⁷²⁾, și cumnați!

Atuncea n-a mai avu niči iel răbdare, bagă mina-n sîn ¹⁷³⁾,
și scoate și iel potografia, și le-o arată lor. A pică leșinați ¹⁷⁴⁾
cîteșipatru femeile, și Haita-dîn-Cîmp ¹⁷⁵⁾. Cîn și-a vint în
fire, a-nțepu să plingă dă frumoșețea iei:

— Ie frumoasă, măi frate Ionică, da ieu n-am auzi niji dă
veste, da unde ieste ¹⁷⁶⁾? Unde-o găsăși tu p-asta?

¹⁶³⁾ Pov. se apleacă spre dreapta. ¹⁶⁴⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹⁶⁵⁾ Pov. se
întoarce spre stînga. ¹⁶⁶⁾ Pov. arată în sus, cu arătătorul stîng. ¹⁶⁷⁾ Pov. se
apleacă spre stînga. ¹⁶⁸⁾ Pov. arată jos, cu stînga. ¹⁶⁹⁾ Pov. arată în jos, cu
mîinile. ¹⁷⁰⁾ Pov. arată în jos și spre stînga, cu arătătorul drept. ¹⁷¹⁾ Pov. arată
înainte, cu arătătorul drept. ¹⁷²⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁷³⁾ Pov. duce dreapta
la sîn. ¹⁷⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁷⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga.
¹⁷⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Ei, asta ie ursita mea, și trebui să mă du după ia !
Și-a loa ziuă bună, și-a plecat ¹⁷⁷⁾. Apăi, du-te, măi frate,
iar pîn pustietate, săracu, iar muritor dă foame, mînca la
rădăcini, la frunze, țe găsa și iel pîn păduri.

A da Dumnezău, a ieșit iar într-o cimpie. În cimpia aia,
cît ținea cu ok'ii, pămîntu roșu ¹⁷⁸⁾ — cum începuse și pă la
noi, acu, dă sečetă ! — da acoló iera roșu ca cărămida.
Nu iezista să pui palma ¹⁷⁹⁾ să găsești o bucățică dă verdeață ;
dăci numai pămînt și pămînt roșu.

A mers iel, a mers mai jumătate terenu ăsta. La jumă-
tatea terenului, a da d-o fîntină, la fîntina aia, pîn prejuru
iei ¹⁸⁰⁾ iera iarba aproape dă doo palme: verde, o otavă nemai-
pomenită ¹⁸¹⁾. Cînd a văzt iel verdeața asta, și apa asta curgea
așea dă frumos, a băut o-ng'ițtură-doo dă apă, și s-a pus cu
obrajii în verdeața aia, și l-a fura somnu ¹⁸²⁾.

Dîn zeče părți, zeče draçi ! Toți roată ¹⁸³⁾ pă lingă iel !
Ăl mai mare, să-i dea o palmă, să-i ia sufletu :

— Cum a călcat iel în terenu nostru ¹⁸⁴⁾, și la fîntina noastră ?

Ălălant că :

— Nu, să il întrebăm un să duče !

Altu că :

— Să mai-l încălicăm ¹⁸⁵⁾ oleacă !

Altu că :

— Să-l mai zgîriem.

Altu că :

— Să-l mai scuipă. ¹⁸⁶⁾

Ăl mai mic, al zečila :

— Mă ! Băgați-vă mințili-n cap, care cum vorbiți. ăsta
ne omoară pă toți !

Da ăl mai mare, mai încăpățînat, mai furios, să duče colo :

— Mă ! ¹⁸⁷⁾

¹⁷⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁷⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁷⁹⁾ Pov. întinde palma stîngă în jos. ¹⁸⁰⁾ Pov. schițează un cerc, cu stînga. ¹⁸¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁸²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁸³⁾ Pov. schițează un cerc, cu minile. ¹⁸⁴⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁸⁵⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁸⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁸⁷⁾ Pov. se scoală în picioare.

Diavolu cînd s-a răsît, ăla care dormea coló, cînd s-a răsîti diavolu la iel, ăla să scoală:

— Ţe, mă?! ¹⁸⁸⁾

A zburat diavolu peste-ăilanţi. S-a speriat. Vine-ndără la ăilanţi:

— I-adăvărat, frate, țe-ai spus tu!

Ăla-a pus capu iar în iarbă, și s-a culcat.

— Du-te tu! ¹⁸⁹⁾

— Nu mă duc! ¹⁹⁰⁾

— Du-te tu!

— Nu mă duc!

— Du-te tu!

— Nu mă duc!

A vînt rîndu lui; la ăl mai mic; al zečilea:

— Ia să mă duc ieu, mă, să vezi, că nu-m fače nimic!

Să duče iel, s-așază binișor ¹⁹¹⁾, încît niși nu l-a simțit:

— Mă frati; măi frate, mă; măi frățică, mă!

— Da țe-i, mă?

— Ia scoal-te, mă, te-ntreb țe-va!

— Iacă, mă, mă scol ¹⁹²⁾! Ţe vrei?

— Mă, te lup tu cu noi o dată, zeče, să-z dau pă Mangalina-mpărăteasa florilor?

— Mă, mi-o dați? ¹⁹³⁾ — Asta căta iel!

— Ţi-o dăm!

— Mă, mă lupt, ¹⁹⁴⁾ da nu așa! Pă rînd, mă! Voi zeče-odată și ieu singur, să poate? Da pă rînd, mă lupt! Fačem zapisu, iscălim, și mă lupt!

Ţe s-a gîndit ăl mic?

— Dîn zeče trebui că-l doborîm noi! Îl obosîm!

A făcut japisu ¹⁹⁵⁾, și-a iscăli toz zeče, și-a-ncepu lupta. S-a loat ăl mai mare, l-a strîns oleacă:

— Nu mă omori, că ț-oi fi frate dă cruce!

¹⁸⁸⁾ Pov. se scoală în picioare și se uită înapoi. ¹⁸⁹⁾ Pov. arată înainte, cu capul. ¹⁹⁰⁾ Pov. dă capul înapoi. ¹⁹¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁹²⁾ Pov. se scoală în picioare. ¹⁹³⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹⁹⁴⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹⁹⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Alălant tot așa, ălălant to așa, a vint rîndu la ăl¹⁹⁶) mai mic.
Trei zile și trei nopți lupta nu-nčeta din loc. Apăi cînd iera
soarli la ting'ie, atunčea iera lupta cu minie !

A treia zi, če ziče băiatu ?

— Hai, mă, če faci ? M-aduči, ori te-aduc ?

— Frate Ionică, ciți viteji, și năzdrăvani ne-a intra pîn
mină, așa puternic n-am văzut !

Noi suntem unsprezece frați, unu ieste pîn nori ¹⁹⁷), ie
mecanic — cum ar hi nepotu-meu fierar ! — stai să vie noru-n
dreptu mieu ¹⁹⁸), să te-arunc la iel ! Din toată vitejia ta, să
te fac un buzdugan, să te port în puzunar !

— Če-ai zis, mă ? ¹⁹⁹)

Atunji :

— Ho-ho ! Nu-m loa sufletu ! Hai să ți-o dăm !

A plecat cu iei. Ajunče la-mpărăția diavolească ; la pala-
turli lor.

A-nčepu dračii în limba lor, cu nevestili lor : hó-to-ro,
hó-to-ro ; hó-to-ro, hó-to-ro !

Numadăcit iese una mai frumoasă din drăcoaiče.

— O, doritu meu, și ursitu meu, dă cîn te-aștept ! Ieu sun
Mangalina-mpărăteasa florilor !

Cînd i-a dat o palmă ²⁰⁰), a rămas moartă jos !

— P-asta să mi-o dasi, că dacă nu-mi das p-asta, unde vă
stă pičerli ²⁰¹) vă stă capetili ! — Și-a-nčeput atunči dracu
ăl mai mic și i-a pus în vedere :

— Stai, frate Ionică, că nu ie cu lopata, și ie cu judeca-
ta ! ²⁰²) Cu-nčetu, cu-nčetu, să face și oțātu, și-ai să devi s-a-
junği acoló. Ia vino-ncoache ! ²⁰³). Iote fusu ăsta ²⁰⁴)-l vezi ?
D-aiji d-împărăția noastră, ie pă toarta čerului ²⁰⁵) împără-
ția iei. Și noi te punem într-o macara, într-o cutiuță, te minăm
cu macaraoa-acoló ²⁰⁶), suz la ia !

¹⁹⁶) Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁹⁷) Pov. arată în sus, cu arătătorul drept.
¹⁹⁸) Pov. arată în sus, cu arătătorul drept. ¹⁹⁹) Pov. se răstește, cu minile în
lături. ²⁰⁰) Pov. se răstește, cu dreapta. ²⁰¹) Pov. ridică dreapta și o lasă în jos.
²⁰²) Pov. subliniază, cu stînga. ²⁰³) Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁰⁴) Pov. arată
în jos, cu stînga. ²⁰⁵) Pov. arată în sus, cu arătătorul drept. ²⁰⁶) Pov. arată în
sus, cu arătătorul drept.

Zis și făcut. Avea ore fisate cind venea ²⁰⁷⁾ tronul iei pentru hrană, și venea cutiuța jos, l-a băga ²⁰⁸⁾ și pă iel, punea capacu, i punea hrana ²⁰⁹⁾, și l-a trimes sus și pă iel.

Cind a-nceput ia să-nvîrtească, greu !

« Ce mîncare pentr-un om ? mi-a pus povizie, nu jucărie ! Pleacă frați mei la război, și ieu o să fiu muritoare dă foame ; p-aiçi ²¹⁰⁾ o să mor ; n-are čine să mai mă hrănească ! » — A-nceput pă gînduri rele ²¹¹⁾. Cind a oprit cutia, dar a loa farfuriile și le-a pus pă masă ²¹²⁾. Și-a fugit din odaia asta în altă hodaie, să-și vază k'ipu ²¹³⁾ cum s-a sk'îmbat ia la față. Iel a ieși din cutie și-a intra su masă ²¹⁴⁾. Cînd s-a dus la cutie să vază če rezervă i-a pus, cutia goală ! ²¹⁵⁾

« Vaai de mine ! ²¹⁶⁾ Am pierdut ieu puterli mele ? »

Din nou a fugit în hodaia, dincoló, să-și vadă fața. Cind a văzut ia fața, șk'îmbată, s-a dus să stea să mănînče ²¹⁷⁾. Iel, čit s-a uitat iel în oglindă, a loa și-a mîncat o farfurie, și una i-a lăsat-o iei ²¹⁸⁾. Cind s-a pus la masă și vede și farfuria goală, a sărit drept în mijlocu hodăii-acoló ²¹⁹⁾ :

— Ieși, čine iești : De-i hi femeie bătrînă, să-m fi mamă ; de-i fi-n ietate, să fi soră ; iar de-i hi fată mare, să-m fi surată !
Nimic !

— Ieși, n-auzi, čine iești ! De-i hi om bătrîn, să-m fi tată ; iar dă-i hi-n ietate, să-m fi frate, iar dă-i hi fečior, să-m fi bărbat !

Iel a ieșit și cînd a văzt-o așea frumoasă, mamă-mamă ! A căzut în ģenunk'i, prostu ! — Ieu să hi fost, nu cădeam ! —
Ia, plisc ! I-a tras o palmă !

— Cruče voinițească să inģenunk'i tu la o jumăta ²²⁰⁾ dă cruče !

A stat acolea dă dojeană. Iară noaptea, nu ! ²²¹⁾ Iel la patu lui, ia la patu iei ! ²²²⁾

²⁰⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁰⁸⁾ Pov. arată în jos, cu stînga. ²⁰⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ²¹⁰⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ²¹¹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ²¹²⁾ Pov. arată spre masă, cu mîinile. ²¹³⁾ Pov. duce stînga la obraz. ²¹⁴⁾ Pov. arată sub masă, cu stînga. ²¹⁵⁾ Pov. lovește palmele. ²¹⁶⁾ Pov. lovește palmele. ²¹⁷⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²¹⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²¹⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²²⁰⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²²¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²²²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga.

Patu lui iera la jeamuri. La miezu nopții, dădea drumu la ferestre. Scotea capu și striga:

— Pietre, lemne, ape, munți, apă, tot, năsip ²²³), frunză ²²⁴)
če izistă pă fața pământului, s-a născu čineva mai puternic ca mine?

— Nu!

Atunčea, fata l-aude. Da če răspundea dă coló ²²⁵), nu!
O sară, doo, trei. Če să gindește fata în sufletu iei?

« Nu să poate să fie vun șălător, să fie cu niscai pungășii, să nu fie pîn putere să ajungă iel la mine-aici? Ia să trimeț ieu o babă dîn drăcoaičile-astea ale mele, să videm dacă are iel puterle-astea? ! »

Fače un bilet și scrie pă cum striga iel, noaptea, la o babă dîn mamili dračilor. Baba dă coló, drăcoica a bătrină, îi scrie îndărăt:

— Aoleo, maică! Ți-l fac ieu ca să vezi că are putere!

Atita le trebuia lor, să scape dă iel! S-a apucat zmeoica a bătrină, a legat ape, a legat: frunză, iarbă, năsip, tot če iezistă pă fața pământului, pă apă și supt apă. Cînd o striga Ionică că s-a născut čineva mai puternic ca iel, să zică:

— Da!

— Čine?

— Cazark'ina, fată-frumoasă. — Într-adăvăr că nu știa niminea, dăci numai parte zmeiască. Asta iera mai puternică și ca dračii! ²²⁶)

Și-i trimete biletu sus. C-a aranjat, cu iel. Să aibă grija lui.

— Atunčea, vezi, maică, dacă are putere sau a venit cu vitejia, sau vun șălător!

Fata, če nu dormea nopțile alea, da-n noaptea aia n-a-nk'is ok'ii!

Cînd a vint secundili lui, în creieru lui, orli lui, fixate, dășk'ide ²²⁷), și scoate capu, și-nčepe a striga:

²²³) Pov. ridică stînga. ²²⁴) Pov. ridică stînga. ²²⁵) Pov. arată înainte, cu dreapta. ²²⁶) Pov. subliniază, cu dreapta. ²²⁷) Pov. împinge înainte, cu stînga, schițînd deschiderea.

— Lemne, ape, munți, iarbă, frunză și năsip, s-a născut
țineva mai puternic ca mine?

— Da !

Iel dă acolo:

— Čine ²²⁸⁾? — răstit.

— Cazark'ina, fată-frumoasă !

Dar a loat paloșu lu Čiudă-dă-Obilă, a sărit cu capu gol ²²⁹⁾,
în cămașă dă noapte, fără izmene, și-a sări d-acolò, jos ²³⁰⁾.

Ia:

— K'iu. Vai ! Če-am făcut, n-am făcut bine !

Numadăcit a făcut un bilet ²³¹⁾ că dacă găsește un oșčior
numai cit virfu acului, să fie stramportat sus la ia, imediat !
Să caută toz dračii, să nu rămie iarbă ²³²⁾, năsip, nemișcat,
să găsască din iel čeva să-l trimeață sus ²³³⁾ la ia.

Iel, cînd a căzut, ca cînd ar cădea un fulg dă zăpadă. A
căzu jos. Și-a loat-o la fugă. Dračii-a cătat, n-a găsi nimic.
Să-i lăsăm acolò ²³⁴⁾ ! I-a trimes înapoi acolò, că n-a găsi
nimic ²³⁵⁾. Să ne lom după iel.

Cîn se răvârșa dă zi, trecea peste-o apă mare ²³⁶⁾. Cînd
a trecut apa asta dîncolo, a dat d-un orașel. În marginea
orașului, a intra la prima casă, să-și čeară și iel să ia čeva ²³⁷⁾,
să nu-l vază lumea gol, cu capu gol, cu cračii goi, numai
în cămașă dă noapte.

Strigă la o casă, acolò, nu ie niminea: nu ie pisică, nu
ie cîine, nu ie vacă, nuie găină, nu nimic ! ²³⁸⁾ N-a-ndrăzni să ia
nimic. Intră la a dooa casă ²³⁹⁾, to la fel ; la a treia to la fel !
« Ei, aičea trebui că ie ! »

Atunčii a-ndrăznit și-a intrat într-o casă, și s-a-mbrăcat.
Și-a mers, și-a mers, și-a mers plîă-n čentru orașului.

În čentru orașului, o piață mare ²⁴⁰⁾. Acolò iera lumea
cum ie păru din cap. Fieșcare familie, la masa lui ²⁴¹⁾ cu

²²⁸⁾ Pov. ridică stînga. ²²⁹⁾ Pov. ridică stînga. ²³⁰⁾ Pov. arată în jos, cu stînga.
²³¹⁾ Pov. schițează împachetarea, cu mîinile. ²³²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.
²³³⁾ Pov. arată în sus, cu stînga. ²³⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²³⁵⁾ Pov.
ridică stînga. ²³⁶⁾ Pov. schițează trecerea, cu stînga ridicată. ²³⁷⁾ Pov. schițează
luarea de jos, cu mîinile. ²³⁸⁾ Pov. dă mîinile în lături. ²³⁹⁾ Pov. arată spre stînga,
cu stînga. ²⁴⁰⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁴¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

copilu lui, care-avea, cu părinți lui ²⁴²), cu ce mai avea pă
lingă iel.

Să dă și iel lingă unu, și-ntreabă:

— Măi frate, ce-i aiçi? ²⁴³)

Da ăla, mai încăpăținat:

— Ce mai întrebi, mă? Du-te, ia și tu o pîine-doo, și
mîncă, că vine zgadina-acu, măi — ce — Cazark'ina fată-
frumoasă! Are — iče — g'iarli ca sečera; čiocu ca toporu;
n-are ce pregusta dîn tine într-o g'iară ²⁴⁴), mă — iči. —
Și mîncă — iče — și intrăm în četatea aia, ioite colò. Ia
umblă — iče — un čias jumătate — iče — ce găsește: ciini,
pisiči, oameni, cai, vači, oameni, femei, sute și mii dă
suflete ²⁴⁵), le mîncă dă nu rămîne! ²⁴⁶)

— Măi, taji dîn gură, măi! Pă unde vine?

— Oite, pă drumu ăla dă colò! ²⁴⁷)

— Bine, măi frate!

Să duče iel, își ia trei-patru pîini, și-ia doo-trei k'ile
dă vin, și-ia un scaun, și-ia o masă, și pune ²⁴⁸) în drumu
care venea ia.

La orli doosprezeče, suna clopotili — cum suna cînd
venea americanii cu avioanli, ...tu-i maica mă-si, apăi
fuğeau țărani p-aičea, pîn păduri dă rupea pămînturli;
da cînd venea, ai văst, să zguduia și frunzili, ...tu-i maica
mă-si; ce spaimă pă rumîni, și pă țigani ...tu-i!

Če să vezi! S-așează-n mijlocu drumului ²⁴⁹). Toată
lumea a intrat în četate, la semnal. Da iel, nu! Dă-i să-l
ridiče, inforțat să-l bağe-acolò ²⁵⁰).

— Nu! Ieu sunt venit să mă lupt cu viteaza!

Dă-i să-l rădică forțat! Dintr-o adătătură, cînd a
adus ²⁵¹) cu paloșu lui Čiudă-dă-Obilă, o sută dă suflete-a
omorit! A loat spaima lumea, și-a intrat toți. Și-a-nčeput,

²⁴²) Pov. subliniază, cu stînga. ²⁴³) Pov. arată înainte, cu capul. ²⁴⁴) Pov. înfîlge stînga înainte. ²⁴⁵) Pov. ridică arătătorul stîng. ²⁴⁶) Pov. dă mîinile în lături. ²⁴⁷) Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁴⁸) Pov. schițează așezarea, spre stînga, cu mîinile, bătînd din piciorul drept. ²⁴⁹) Pov. arată înainte și în jos, cu stînga. ²⁵⁰) Pov. arată s pre dreapta, cu stînga. ²⁵¹) Pov. se răstește, cu stînga ridicată.

oameni buni, și-a da găuri ²⁵²) în blidătura aia dă fier, dă vedeau c-un ok'i ²⁵³), să vază cin l-o minca zgadina. Curioși, lumea !

Ce să vezi? Când a veni zgadina asta, să oprește la zece pași:

— Lasă-mă, frate Ionică, să trec să mă hrănesc !

— Da treși ²⁵⁴), ...tu-te-n c... ! N-ai nimic cu mine, n-am nimic cu tine. Nu te-agăz dă mine, nu m-agăz dă tine!

— M-i face ceva?

— Nu-ț fac!

— Jură-te că n-ai să-m faci !

— Jur că n-am să-s fa nimic ! ²⁵⁵) Nu te-agăz dă mine, nu m-agăz dă tine !

Când a ajuns în dreptu lui, dar și-a aruncat ok'ii ²⁵⁶) la masa lui, haț, să scoală, și pune mina pă ia, jos cu ia ²⁵⁷) ! Și bate, și omoară la ia !

A spart țetatea, lumea, și-a ieșit cu topoare, cu săpi, care cum avea, cu čiomegi, s-o omoare ²⁵⁸), să scape dă ia, lumea !

Iel:

— Fuğiți, că-i dau drumu ! ²⁵⁹)

Sute dă suflete să omora ca să intre-ndărăt. Călărea unu peste altu. După ce-a bătut-o bine, a omorit-o:

— Eh, acu-z dau drumu cu suflet. Te juri că n-ai să mai calci orașu-ăsta ²⁶⁰), cît vi trăi?

— Jur că n-am să mai îl calc !

— Și-i fi supusă mie ? ²⁶¹)

— Și-oi fi supusă ție !

Gata ²⁶²). A plecat ; i-a da drumu. După ce s-a dăpărtat o cale bună:

« Măi, da ce timpit am fost ieu ! Ieu n-am întreat-o: unde locuiește ²⁶³) și unde stă ? La un caz dacă să mai scoală

²⁵²) Pov. schițează sfredelirea, cu stînga. ²⁵³) Pov. schițează un mic orificiu, cu degetul mic drept. ²⁵⁴) Pov. dă mîinile în lături, ²⁵⁵) Pov. arată spre piept, cu dreapta. ²⁵⁶) Pov. arată spre dreapta, cu capul. ²⁵⁷) Pov. apucă, cu dreapta. ²⁵⁸) Pov. apucă, cu dreapta. ²⁵⁹) Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁶⁰) Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁶¹) Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁶²) Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁶³) Pov. arată înainte, cu dreapta.

inc-o-dată asupra mea, ce crezi că-m scap dă ia? Ieu nu știu dă un s-o iau! Ia să mă ia ieu după ia ²⁶⁴) să videm unde ie-mpărăția iei, unde stă ia, unde locuiește? ! »

Și-a urmărit-o pas cu pas, pîn-a intrat într-o pustietate. Acoló-n pustietatea asta-n pădurli astea, o bucățică ²⁶⁵) mică dă pămînt, a pierit acoló: gol! Cînd a ajuns iel în golu ala, a ținut ok'ii bine:

« Aiçi ²⁶⁶) a pk'ierit! Da unde ie, bre? Că nu ie loc, nu ie gaură, nu ie nimic! »

Și-a cătat iel ²⁶⁷) trei-patru ceasuri, fără să găsească niçi o gaură ca să vază unde-a intrat. A-nceput să bibăie ²⁶⁸) cu mîini așa, cu d-a măruntu, înci s-a agățat deștili într-o toartă. Cînd l-a rădicat sus ²⁶⁹) s-a dășk'is un oblon. Pă scări nu puteai să te uiți, da pă soarli te puteai să te uiți!

Cînd a scobori ²⁷⁰) pă scărle-alea-n jos, cit a-ntirziat iel, ia bătută, zobită, n-a mai mîncat, nu nimic; dar a intrat în altă hodaie, dîncolo ²⁷¹), și-a lăpădat hainile-alea ²⁷²) dă vitejie, și s-a trîntit, și bun-trîntită iera, omorită. Să să hodină, ști? La hodină!

Prima hodaie-acolea, a da d-o fință omenească, curată, nu cu g'iare d-alea. Da aia-i spune:

— Ieși d-aicea — iče — ce-ai cătat aiçi? Cînd o veni ²⁷³) zgadina dă dîncoló, c-acu a sosit dîn vitejie, n-are ce pregusta într-o g'iară dă dumneata!

A loat-o dă mîină, și-a aruncat-o ²⁷⁴) pă scări, afară:

— Du-te un te-o milui Dumnezeu!

Și iel a intra dîn odaia aia, a intrat în odaia țeailantă. Cînd a văzt-o pă ia-n pielea goală — într-adăvăr, cînd iești tînăr și vezi așa corp frumos — s-a sui pă ia, i-a făcu felu; încit n-a simți nimic!

²⁶⁴) Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁶⁵) Pov. schițează un cerc, cu dreapta.

²⁶⁶) Pov. arată înainte și în jos, cu dreapta. ²⁶⁷) Pov. arată înainte și în jos, cu dreapta. ²⁶⁸) Pov. plimbă degetele drepte pe masă. ²⁶⁹) Pov. arată în sus, cu dreapta. ²⁷⁰) Pov. arată în jos, cu arătătorul drept. ²⁷¹) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²⁷²) Pov. arată înainte cu mîinile. ²⁷³) Pov. arată spre piept, cu dreapta. ²⁷⁴) Pov. aruncă în sus, cu dreapta.

După ce și-a făcut iel treburli cu ia, i lasă ²⁷⁵⁾ un bilet pă masă pă cum că a sosit, și-a păcătui cu ia. Și-a plecat.

— Iar dacă te mai scoli, acu știu ²⁷⁶⁾ dă un să te iau: asupra mea! — Și mină, și mină.

Cind să dășteaptă ²⁷⁷⁾ ia — pă iel să-l lăsăm minin pă drum — să pomenește udă, săraca! Ia a crezu că dă bătaia ce i-a tras, a trecut-o treaba a mică! Să șterge la trup acoló ²⁷⁸⁾, și să-mbracă cu hainili dă vitejie, și trece dincoló, la hrană. Cind trece-acoló, nu găsește niș p-aia, și dă dă biletu ăla-acoló ²⁷⁹⁾.

Cind vede, imediat a lăsat tot dășk'is, n-a mai ĩnk'is, nu nimic ²⁸⁰⁾, gata, fuji, și mină după iel. Mină, și mină!

Cind iel să puie picioru ²⁸¹⁾ să treacă apa-aia dincolo. — Ho! Stai, frate Ionică, să nu treči! — Iar dacă-apuca să treacă, nu mai avea leac ²⁸²⁾. Ia iera fermecată! — Stai să spui, și po să faș ce-m vrei!

— Ii! Iar ai venit? Acu te omor, dăfinitiv, și te-arun ²⁸³⁾ și pă apă!

— Po să-m faș ce vrei ²⁸⁴⁾, să spui și ieu pățania mea, și-atunci ce vrei să-m faci!

Ieu am fost fermecată d-o fermecătoare din cauză că am fost prea frumoasă, și m-a fermecat ĩn halu care mă vezi: să mĩnc ciini, pisiči, cai, oameni, ce mi-o ieși ĩnainte, sute și mii dă suflete, ĩncĩt, pĩn-o păcătui un om cu mine, ĩnci să nu-l simț ieu ²⁸⁵⁾. Iară noo ani dă zile, niži zĩtua, niži noaptea, nu ma am somn. Trebui să te slujesc noo ani dă zile-n dreptate. Mă iei ca roabă? Noo ani dă zile să te slujesc?

— Haidi, Cazark'ino!

A pleca cu ia, ajungĩnd la-mpărățĩia diavolilor. Păi cind a ajuns și cu asta, și l-a văzu și cu asta dračĩi, a părăsĩt toată-mpărățĩa ²⁸⁶⁾ dračĩi, fugĩnd ĩn toate părțĩli. Ce sunt iei dă urĩți, ce iera ia dă urĩtă? Da iei:

²⁷⁵⁾ Pov. pune arătătorul drept pe masă. ²⁷⁶⁾ Pov. pune arătătorul drept pe masă. ²⁷⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁷⁸⁾ Pov. duce dreapta spre poala cămășii. ²⁷⁹⁾ Pov. pune dreapta pe masă. ²⁸⁰⁾ Pov. dă mĩnile ĩn lături. ²⁸¹⁾ Pov. arată ĩn jos cu arătătorul drept și calcă cu piciorul drept. ²⁸²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸³⁾ Pov. arată ĩnainte, cu dreapta. ²⁸⁴⁾ Pov. dă mĩnile ĩnlături. ²⁸⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Hoo, stați ! Asta ie viteaza care-am plecat dă-m m-am lupta cu ia ! ²⁸⁷⁾

L-a pus pă iel în cutie, l-a dus sus, cîn l-a văzut, pă noo părți l-a pupat, și pă noo l-a-ng'îți ²⁸⁸⁾ și pă noo l-a c . . . t, ²⁸⁹⁾ dă bucurie !

— Ei, dragă, am adus viteaza care-am foz după ia, să nu te sperii dă ia, că ie și ia to fință omenească, și-acuma am adus-o să fie roaba noastră-aiçi !

Și-adus-o sus, acolo ²⁹⁰⁾. Će zîce ia ?

— Frate Ionică, pă mine mă lași aiçi ²⁹¹⁾, la macara ; să te slujesc aiçi !

— Vai de mine, Cazark'ino ! Păi aiçi mai ploo, mai ninge, mai vînturi, mai . . .

— Nu, aiçi ²⁹²⁾ ! Noo ani dă zile, aiçi te slujesc. Și ziua, și noaptea ; ieu aiçi te slujesc !

— Bine !

A stat un an, a sta doi, a sta trei, opt ani dă zile, a stat.

Vede draçii că nu mai scapă dă iel, stătură iei la sfat, și să vorbiră să-l otrăvească, să scape-o dată ²⁹³⁾ dă iel. Scriseră un bilet să fie și iei poftiți acolo, sus, să ia masa dimpreună cu toți.

— Da, cu čea mai mare plăčere !

Cînd i-a poftit ²⁹⁴⁾, n-a anunțat-o pă ia. Će faci ? Cazar-k'ina asta cînd a-nvirtit ²⁹⁵⁾ — iei aștepta să vie să ia masa dimpreună cu toți — cînd a-nvirtit, a venit un diavol, harși ²⁹⁶⁾, cu g'iara, i-a loa capu, l-a pus coló ²⁹⁷⁾ ; trupu-n altă parte ; a vint alt cap, tot așea, harși ²⁹⁸⁾, l-a pus coló, ²⁹⁹⁾ trupu-n altă parte ; a vint o drăcoaică, to la fel ; a vint un copil, to la fel ; a vini dîn ai bătrini, to la fel ; pîn-a termina cu toz draçii !

Cînd, așteaptă-așteaptă, a trecut orli-ntirziate tot :

²⁸⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁰⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ²⁹¹⁾ Pov. pune dreapta pe masă. ²⁹²⁾ Pov. pune dreapta pe masă. ²⁹³⁾ Pov. dă miinile în lături. ²⁹⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁵⁾ Pov. schițează învirtirea, cu dreapta. ²⁹⁶⁾ Pov. schițează tăierea orizontală, cu dreapta. ²⁹⁷⁾ Pov. arată înapoi, cu stînga. ²⁹⁸⁾ Pov. schițează tăierea orizontală, cu dreapta. ²⁹⁹⁾ Pov. arată înapoi, cu stînga.

— Mă, ce să hie ; mă, ce să hie ; nu mai vine, nu mai vine ? Cînd a ișit Mangalina să vază, nu mai vin, îi vede grupuri-grupuri ³⁰⁰⁾ aranjați pã catigorii fieșicare: copil la copil, bătrîn la bătrîn, tînăr la tînăr, intră-ndărăt :

— Vai, dragă, ce-ai făcut tu ³⁰¹⁾ cu zgadina ta, mi-a omorît toți frați miei, an rămas așea muritoare dă foame-aiçi ? ! Iară la noo ani, rămăsese și ia-nsărcinată cu iel.

— Vai, dragă, ieu n-an știut, vezi, n-am anunțat, nu stricăm nimic noi, niçi ia !

S-a dus să caute să vază ce lucruri dă valoare, să-i arunče jos ³⁰²⁾ d-acoló să nu să-mpuță.

— Acu ce-o vrea Dumnezău și cu iei ! — Ei ! Cîn căta la fieșicare-n buzunar ³⁰³⁾, citi-un pak'iețâl dă otravă: și la copi, și la femei, și la toți. Atuncea i-a loa, n-a mai căta, nu nimic, și i-a arunca pã toți jos.

Ce ziče ia ?

— Hai să ne cununăm și noi, acu ! Atița ani dă zile-am sta necununați, acu trebui să ne cununăm !

— Păi să ne cununăm, da ieu nu văd popă p-aiçi, nu nimic. Care popă să aduc dîn sat ³⁰⁴⁾ dă la tine ?

— Adu pã popa Tudor ! Pã popa Tudor !

Ia bičiu, troznește, și-i vine ³⁰⁵⁾ calu :

— Ce porunčești, stăpină ?

— S-aduși pã popa Tudor, dă un-l-oi găsi, d-acoló să-l iai, să-l aduči incoači ! — Numadăcit calu a plecat.

Popa ășta, săracu, plecase și iel c-un mort, să-l mormîn-teze la čimitir.

Să lasă calu dîn zbor, să bagă-ntre ³⁰⁶⁾ pičioarli popii, și-l înalță-n slava čerului. Și cu iel la cununie !

Acu spusese Cazark'inii că vine popa. Da ce să pusese popa pã iel, săracu, dă frică ! Da cînd a văzt zgadina asta, l-a mai trecut un petec !

³⁰⁰⁾ Pov. dă mîinile în lături. ³⁰¹⁾ Pov. ridică mîinile. ³⁰²⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ³⁰³⁾ Pov. duce mîinile spre buzunare. ³⁰⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta, ³⁰⁵⁾ Pov. arată spre piept, cu dreapta. ³⁰⁶⁾ Pov. întinde dreapta înainte și în jos.

— Sfinților, dumnezăilor, care sunteți aici ³⁰⁷⁾?

— Hai, părinte Tudore, intri-năuntru?

— Intru! Sfinților, dumnezăilor, sunt așa, m-a trecut
pă mine, sunt ca vai de mine!

Atuncea iese băiatu, i dă un rind dă haine, îl imbaie și-l
bagă-năuntru. Îl cunună, tot, i-umple o perek'ie dă dăsaji
cu galbeni:

— Ei, să te duci acasă-acu!

— Nu mă duc, taică! Să-m dai noo perek'i și nu mă duc.
Că cînd o auzi ³⁰⁸⁾ împăratu, mă-mpușcă! Că mi-a rămas
mortu k'iar la poarta lui! La-mpărăția lu ta-său!

— Spui că m-ai cununa pă mine. Ieu sun fečioru lui.

— Nu mă crede!

— Ca drept izbîndă și să te crează ³⁰⁹⁾, îz dau fotografia
asta! — Popa știa c-a făcut atîtea războaie!

— Ei, cu asta mă duc! Cu asta am probă! ³¹⁰⁾

Și-a lua fotografia, și a vin calu, a-ncălicat, și l-a dus pă
popa-acolô.

Cînd a comandat să tragă, împăratu cu tunurli,-mpără-
teasa a dat ordin:

— Nu, nu-nu-nu-nu! ³¹¹⁾ Să-ntrebăm pă popa unde-a
fost!

Cînd l-a lăsa dîn zbor, și cînd a-nceput s-arată fotografia,
împăratu, băgat-o ³¹²⁾ la loc, l-a loat acasă, i-a da bani dă
zece ori ca fiu-său, să nu spuie la niminea: unde-a fost ³¹³⁾,
și dă unde vine!

— Ei, mi-a spus că dă-azi într-un an sosește-acas!

Atuncea-mpăratu a prins un pui dă șarpe, și l-a fermecat
să-l îng'iță pă iel ³¹⁴⁾, să rămîie noru-sa, s-o ia iel ³¹⁵⁾ dă soție.
Atîtea războaie făcuse pentru ia! Pă-mpărăteasa a-nk'is-o
dîn ziua aia, o ținea c-un sfer dă pline și c-um apă. Încolô,
hrană nimic!

³⁰⁷⁾ Pov. dă minile în lături. ³⁰⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁰⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁰⁾ Pov. duce dreapta la plept. ³¹¹⁾ Pov. ridică dreapta în semn de oprire. ³¹²⁾ Pov. apucă, cu dreapta. ³¹³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Iacă s-a-implinit noo ani, mai iera o zi și-o noapte; să-m-plinea noo ani. Și iacă sosește și băiatu cu Cazark'ina și cu Mangalina, pă terenu pământului la ta-său ³¹⁶), s-a dus acoló, acasă.

Și s-a pus iei și-a mîncat, și s-a așeza sub doi pomi, acoló, și le-a loa somnu pă iei.

Če povestește doi porumbei: o porombiță, și-o porombiel?
Strigă porombița la porombiel:

— Măi bărbati!

— Da!

— Vezi tu če doamnă frumoasă?

— Da!

Da porombielu dă coló:

— Če folos? Că cîn s-o duče bărba-său, ta-său a prins un șarpe, l-a fermecat, și cînd s-o duče-acasă, l-îng'ite. Și rămîne iel cu noru-sa ³¹⁷). Čine-o auzi covintele-astea și vo spune, să dea Dumnezeu să facă stană dă piatră! Încit, mă-sa-a băiatului a pus-o la-nk'isoare, dă-bea mai își traže sufletu, o ține co un sfer dă piine pă zi!

N-a auzi nimenea, dăcînd aia n-a avu somn dă loc, Cazar-k'ina!

Zvirr, și-a zbură porombielu cu porombița. Hai și să scoală, și pleacă, și-ajunče-acasă.

Cîn l-a văzt împăratu, și-a da mina cu iel, če să pupa cu băiatu, da cu noru-sa dă mii dă mii dă ori, cu foc și cu pară!

— Ei, taică! — Aranjase iel jos ³¹⁸) o cameră, jos, jumătate-așa trăsese ³¹⁹) o pînză albă, și-aičea stătea șarpili ³²⁰) și-aiči aranjat pentru băieți, acoló, frumos aranjat. — Hai pă sus, taică. Unde vrei să te culči. Hai și jos, am aranja și pă jos, unde vrei!

Soarta și povestea o fi așa:

— Aiči ³²¹), tată! Aiči ie mai frumós, aieru mai bun, aiči!

³¹⁶) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³¹⁷) Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁸) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³¹⁹) Pov. trage o linie prin față, cu dreapta. ³²⁰) Pov. arată înapoi, cu stînga. ³²¹) Pov. arată spre stînga, cu stînga.

— Aiçi, taică !

Da Cazark'ina țe spune ?

— Ei, stăpîne, noo ani dă zile te-am sluji tot afară. Astă sară te slujes și ieu înăuntru !

— Vai de mine, Cazark'ino, te-am k'iemat întodauna.

Da-mpăratu :

— Unde, taică, iei zgadina aia ?

— Nu, nu, nu ! Ie datoare să mă slujească noo ani dă zile !

Împăratu crezînd că ma are d-aiçi incoló ³²²⁾ noo ani, n-a-nțeles, și intră cu iel înăuntru. Pă la miezu nopții, rădică ³²³⁾ pînza. Și cînd a trecut să-l îng'ită, ia s-a repezit ³²⁴⁾ cu g'iarle- amîndoo, încit n-a putu să-l pătrunde ³²⁵⁾ atî dă gros și mare iera, să treacă cu g'iarli dîncolo dă iel. Și-a-nfi și ciocu în iel, și to dăgeaba.

Șarpili a-nțepu s- să-nvrtească pă ia ³²⁶⁾ și-a nțepu s-o stringă, s-o stringă, s-o stringă, ia mînil n-a putu să le mai scoată, încit cînd a văzu că ie gata să-i ia sufletu, țe zis ?

« Tot mor ieu ! » — atunçi a grăit. Așa, țe grăiește ia ?

— Sai, Ionică, că-mi ia sufletu și țî-l ia și p-al tău !

Băiatu cîn să repede dîn somn, speriat, și vede znamăna asta dă poclet pă ia, ia paloșu dă coló, și cînd aduce, așa dă fin țe-a l-a tăiat, încit n-a atins-o pă ia dă fel, l-a făcut miș-fărîmă ³²⁷⁾. Atî sințe țe iera în șarpili ăsta, s-a umplu hodăița aia și-a ieși dîn odaie, merșea pîn curte pîraie, ca dîn ploaie ! ³²⁸⁾

Dimineață, împăratu, atîta-i iera, cînd să scoală, să dă jos, vede singili mergîn pîn curte jîroaie, crezînd că a avut putere mare fiu-său, l-a mîncat ! Cînd a vru să intre-nnăuntru, să dășk'idă ³²⁹⁾ ușa, Cazark'ina asta s-a repezit — iel, dă bucurie, n-a mai pus paloșu-n cui, l-a pus pă piept — și ia s-a repezi să ia ³³⁰⁾ paloșu. Să n-apuče ta-său paloșu ca să-l taie. Da-mpăratu strigă dă coló :

³²²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³²³⁾ Pov. ridică mîinile. ³²⁴⁾ Pov. întinde mîinile înainte. ³²⁵⁾ Pov. întinde mîinile în jos, schițînd înfigerea. ³²⁶⁾ Pov. descrie un cerc, cu stînga. ³²⁷⁾ Pov. arată în dreapta. ³²⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³²⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³³⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Sai, Ionică, zgădina — ițe -- a loa paloșu să-ți ia gîtu ! Iel, din somn cam zăpăcit, a loat paloșu ³³¹⁾ din mina iei și-a vru să-i ia gîtu ³³²⁾ ! Če:

— Ho, că vom spune tot. Om merțe-n vun loc sfînt, și vom spune tot če s-a-ntîmplat !

Atunçi a mers dimpreună cu ta-său și cu Cazark'ina într-o biserică, și-a-nțepu să spuie. Ia spunea și-mpietrea: cum a cîntat porombieii, și cum a povestit. Cînd a termenat ultim covînt ³³³⁾ a rămas stană dă piatră !

Atunçi a loat pă ta-său bine, subt iscortă, s-a dus a scos pă mă-sa dă la-nk'isoare, și a tăia ³³⁴⁾ pă ta-său, l-a făcut bucățele, l-a ars, și l-a suflat în vînt.

În noaptea aia, cînd a ajuns acasă, a născu și nevasta lui ! A născut un băiat, scria cu slove dă aur pă piept: « Dacă m-oț tăia pă mine ³³⁵⁾, și-oți unğe pă Cazark'ina cu sînge din mine, va ieși vie-nevătămată, dă zeče ori pă cum a fost; din piatră ! »

Ia n-a mai avut răbdare și-a trecut lăuză din odaia iei la odaia lui ³³⁶⁾, și i-a arătat copilu ³³⁷⁾ ! Da iel oftînd îi spune:

— Dragă, suntem tineri, dacă om avea noroc mai fačem copii, da unu ca Cazark'ina nu mai putem să fačem. A țînut în credință și-n dreptate cu noi. Hai să merțem, să-l tăiem, s-o-nviem și pă ia !

A intrat în biserică, și-a tăia ³³⁸⁾ gîtu copilului, a umplut un lig'ian, și i l-a turnat în creștetu, la stană de piatră. S-a dăsfăcut stana dă piatră drept în doo ³³⁹⁾, și-a ieși Cazark'ina viie, nevătămată, fată curată, ca cînd ar naște din sufletu mă-si ³⁴⁰⁾.

Atunçi ia cu credință a loat capu copilului, l-a lipi ³⁴¹⁾ dă gît, a da cu scuipa pă la gurița iei, și i-a suflat în gură, și l-a-nviat și copilu.

³³¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³³²⁾ Pov. schițează tăierea, cu dreapta.

³³³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³³⁴⁾ Pov. schițează tăierea, cu dreapta de sus în jos. ³³⁵⁾ Pov. arată spre plept, cu dreapta. ³³⁶⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul.

³³⁷⁾ Pov. ridică stînga. ³³⁸⁾ Pov. schițează tăierea, de sus în jos, cu dreapta. ³³⁹⁾ Pov. schițează tăierea, de sus în jos, cu dreapta. ³⁴⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

³⁴¹⁾ Pov. schițează așezarea, cu dreapta peste stînga.

Și atuncea s-o hi măritat și zgadina asta, Cazark'ina și-o hi făcu și ia nuntă, Dumnezeu știe, că ieu nu mai știu nimic, d-atuncea am isprăvit !

Inf. Iancu Duroi; Bughea-de-Sus—Muscel, la 28.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* Al.A. (23—26.XI.1956); *durata* : 81' 35"; A.I.F., mg 1297—1299.

Basmul este atestat numai în Muntenia într-o variantă similară din același sat și auzită de la acest povestitor.

Așă o fost odată, tri băies săraçi. Și iei așă o foz de năcă-jîț, că o spus că iei să, čineva de le-ar da o bani pe un an, și d'e la dracu ar čere. Ș-apăi la o an ar fače-ar fa și i-ar da napoi.

Așe că pe timpurile ačelea, dracu o vini la iei ș-o spus:

— Nø, dacă-aț dzis că și la dracu, ieu vă dau ! Da ciz vă trăbuie ?

— On clopu.

Acuma s-o gin'it ii că, dziče:

— Mie — dziče — nu mn'i-i trebuie la an să mn'i-i daț, numa de-z giči — dziče — io oi fa o masă ș-om pat. Să știz voi că din če-i făcut ače !

Bine-i, nø ! din če fel de l'emn. ¹⁾

Așe că i-o datu. Le-o dat, și pe cin o fo la, cătă. . . pe on an, da amu copiii s-o gînd'it, o îmblat pe dealuri ș-o scris tot feľiu d'e lemn ; ca să știe če să răspundă : ba din iesta, ba din iesta !

Dară o fost foarte-ngrijaț. Așe că, umblin pe dealuri, sfînta Vinere s-o duz la ii ; la čel mai mn'icu. Ala s-o umbla mai mult, singur să scrie, čeialalt n-o avu bai ²⁾ ; o bău banii čeia pin crijmă și pi unde, dint-a lor parte.

— Măi ! — dziče — niči unu nu-s ști voi — dziče — că din če lemn ! Iaba vi le-as scris că din če-s făcute. Numa dacă ieu v-oi spune cum, cumu-s ști : vă dučeț mar-sara, t'e duj — dziče — mar-sara și t'e culči unde-s acistaule, und'e iera spîndzurățore ³⁾ ; la spîndzurățore-acolo, și-i

¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁾ Pov. subliniază cu dreapta.

asculta. Țe-i audzi vorbind acolo, acolo or vorbi d'espreatăle lucruri. Au să g'ie dracu !

Așă o făcut.

S-o dus acolo, ș-o făcut on heți, acolo lângă-acistauă im pământ, și ș-o pus čeva peste: frundzări ⁴⁾, frăjuni, așe peste groapă și s-o n'epostit acolo. C-așă i-o spus că să facă on ad'epost im pământ. O și vādzu c-o vin'i tri cuorbi și s-o pus pe acistauă, aică pe spindzurătoare, nō cum să spune pe ruminește.

— Hei ! — o dzis unu, o cărait acolo — știs če măi ? — dziče. Acuma — dziče — am — dziče — cu tri fečiori o tomn'ială. Acuma să plinește anu, și să ști că dacă nu, așa mn'i-i socot'eala, îi ieșu pi ii dacă nu mn'i-o șt'i spun'e. Am făcut o masă și uom patu. Ș-apăi ii acuma o-imblat — dziče — tote dealuri, tote munți. Ș-o iscăli — dziče — tote lemn'ele ca să gičescă. Da n-au să gičescă, că ii niči-n capu gindului nu-ș aduče amint'e că din če le-am făcu ieu !

— D-apăi din če le-ai făcut ? — o dzis čelalalt.

Iče: — Masa-i din cucurbăta capului lu Ion čel Mare. Și patu ii din cōstele lu Ion čel Mare ! Apfi de unde au ii să gičescă ? Apoi n-au să gičescă.

Așe c-o g'ini timpu, că-amu n-o fos numa vo tri dzile. O vin'it timpu s-o duz la ii.

Apă o-ndemnat frați čelalt :

— Din iesta l'emn, din čela, ba din čela, ba din čela !

— Nu-i, nu-i, nu-i !

Apă o prins čela a spune di lemn, să nu vadă că ști dint-o dată.

— D-apăi — dziče — nu-i masa d'in cucurbăta capu lu Ion čel Mare ?

— Ba-i drept !

— Și patu nu-i din cōstele lui ?

— Ba-i drept, acuma m-ai ciștigat ! ⁵⁾ Acuma ai gičit — dziče — și t'e vă că tu — dziče — iești on gičitor', da tu —

⁴⁾ Pov. schițează așternerea, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

dziče — trebă să capes și om bin'e în viața ta. Te pregătești de-aiče și t'e duči în, în tri ani de dzile pînă la muntele ačela ⁶⁾ — i-o spus čeva munt'e așe cum. . . mare — ș-acolo vei afla bg'ine !

Nę acuma, n-o mai stat, o mai mărs acasă și s-o pregăt'i, și i-o spus la maică-sa :

— Maică — dziče — acuma ieu mă ducu. Așe mn'i s-o spus atunčeni, ačeia care-an gičit că să plec, dračii; c-aco mn'i-oi găsi bg'ine.

— Uă ! — ș-o plins. — Nu t'e duče, fātu-mn'eu — ș-așe.

Iel numa s-o pregăt'i și s-o dus.

Așe că o mărs în tri ani de dzile, pînă o-ntreba de uomeni, d'e muntele-ala, ș-așe că l-o-ndreptat, atunčea n-o fo trenuri. O aģiuns, o aģiuns la munte, așe că-ntr-o ĝiumăta d'e an numa o suit pînă pe munte, așe o fos de mare.

S-o sui pe muntele-ala, acolo o fost o poiană care n-o mai fost în lume-o poiană ca ș-ačeia. O cimpie. Și iel, acolo, acuma o mărs Sfinta Vinere la iel :

— Ai vin'i, fātu mn'eu ?

— Vinit !

Păn-acęle, o mai aģiuns pi la sate, pi la omeni, da acolo n-o, n-o iezista nime ; i-o dat o săģeată :

— No, cu asta ți-i ciștiga pin'ę, și-i mînca !

Cu săģeata ačeia tă s-o dus, ș-o vîna cite-o pasiri ⁷⁾. Ș-o făcut o colibă acolo, ș-apăi o vîna cite-o pasiri.

Așe că cin o fost înt-o bună dzi, če să pęte, că iel o vîna dęuă pasiri. « O če pęt'e să fie ? » — s-o socot'it — c-acuma iel dęo-a-mvinat — « G'ini mn'i-o-a čeva uspéz d'e sară ? »

Cin o fos d'e sară, o vinit o vulpe. Ș-o sta lingă focu, i-o dat ii pi-una, o mîncat amîndoi, ș-o durn'i mai d'eparte. S-o culcat.

⁶⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ⁷⁾ Pov. subliniază cu capul.

— Acuma — dziče — dacă văd că de-amu nainte — zîche — am să-s h'iu cîn'ele tău — dziče vulpea — și tu să-n h'i stăpîn !

— Bine — i-o dzis. — Că și șe mn'i-i urit aičea singur — o zis.

S-o dus mîni la vînatore, o vînat. O vînat tri. . .

« Vai, Dòm'n'e-o socot'it — ce pöte să ma viie încă acum ? »

Șe cum îi mîn'i desară, o vinit on lup. I-o dat și lui una, i-o fript și i-o da și la lup una :

— Să ști — dziče — că de-amu nainte an să-s h'iu cîn'ele tău. Și și ai să-n h'i stăpîn !

— Bine-i — o zis !

Nö acuma, cum o fos pe čeie dzi s-o duz iară la vînat.

Pe čeie dzi o vîna patru. Pe cînd o fo la patru, i-o vinit on ursu. I-o da și la urs unu, ș-o mînca toț. Nö acuma, tăt o vîna patru örecît timp, öreciț ani de dzile, acuma s-o făcu fečior holtei ! Așă on fečior că n-o mai fost ca și iel.

Acuma vulpe, ia-o fos če mai veče acolo, la stăpîn.

Înt-o bună dzi, o țînut o predică cu čielalț. Dziče :

— Știs če — dziče ? — Noi avem stăpîn bun. Numai șădem aij la cölibă și noi trebie să-i fačem și noi lui om bine !

— D-apăi — dziče — če bine ? — o zis čeialalț.

— Nu-l vedes că-i singur ? Aven să-i adučem o soție !

— D-apăi — dziče — cu, d'e und'e, și cum ? — zîche.

— Om meț — dziče — după fata împăratului Roșu. Și i-om aduče !

— Bine-i ! d-apăi — zîche — cum om meț ?

— Heț — dziče. — Ușor — zîche. — Lasă că vă-mvăț io ! Cîn s-a duče iel la vînat.

Nö, s-o pregătit și s-o dus iel la vînat, și îi s-o dus. O coborit și s-o dus acolo la-mpărat.

S-o duz la un om ș-o furat on ġiug, și uo prins on plugu așe. . . tîngę rudele-alea cum iz de-arat, pintru vite. L-o prins pe urs, și p'e lup în ġiugu. Ię o țînu de coarne, vulpe. Da im margineț orașului la-mpărat.

Așe că ciț drumari treče, tos s-o dus cu vește la-mpărat:
— On urs traže la plug, ș-on lup ! Ș-o vulpe ține de corne !
Ca asta mn'inun'e, n-o fo de cindu-i lumę ! »

Așe că acuma m-an greșit, că de pajină am uitat. Că li-o mai g'ini ș-o pajină. —

Pajina o suitu *) în înaltu čeriului și s-o uitat așe cum umblă avion, cind-o ii — și ii o spus la pajină, dziče:

— Cin o vini — dziče — fata-mpăratului *), tu de-a dreptu să te răzi d'i înaltu čeriului și s-o apuči ; și să g'i cu ie !

Așe că cind o ținut tăt o vinit uspés. Cind o fost odată, s-o găta și-impăratu și-mpărătias că să duče și iel să vadă o mn'inune ca ș-ače.

— D-apoi și io oi vini !

Nę cu alte fețe care-ave și ie s-o pus și ie-nt-o căruță — pe-atuncea nu iera motora — și s-o dus tustrele. Așe că pajina, pind'ind-uo d'i naltu čeriului, d'e-a dreptu s-o azvirlit și-o apucat, și s-o dus. S-o rid'icat și s-o dus ¹⁰⁾. Numa s-o uita lung.

— Nę ! — o dzis.

Atunčeni vulpe cind o vādzu că să duče, numa o-nt'ins la fugă. L-o lăsat pe urs, și p'e lup în giuğu. Așe cum o fost.

Acuma ii, și ii o tras cit o pütut, să să rumpă rășteiele să pötă să fugă. Ș-apu o rup rășteiele ș-o fužit.

— Nę — o dzis împăratu. — Videz — dziče — nu le-o fo la ačeie de-aratu ! Či de fata me le-o fost ! Că-amu mn'i-o dusără ! Că pe cum — dziče — tăț o fostu-n legătură că — iče — cind o čeialaț sărit ¹¹⁾ — dziče — pajina pe fată, vulpea o fuži di la corne, ieștia încă vād — dziče — c-o tecărut ș-o fužit tās ș-o lăsat plugu aici !

Așe că acuma iel la vinătoare, če să vadă ? Acuma vineadză iară mai mult cu una. Acuma vineadză șasă bucăț. Ii-o fos činči. Vineadză șasă.

« Če pöte uspés să-n g'ie ? »

*) Pov. arată în sus cu arătătorul drept. *) Pov. subliniază cu arătătorul sting. ¹⁰⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ¹¹⁾ Pov. subliniază cu arătătorul drept.

Pe cînd sosește, ce află? Află acolo o fată foarte frumoasă !
Nø, acuma, o rămaz.

— Nø — dziče — acuma, stăpine, ț-am adus — dziče —
soție !

— Bine-i !

Acuma prind a povesti că n-ari ce să facă, și trăiez mai
mult și triesc. Colo trę on an, trę doi.

Cuma-mpăratu, atita-nčerkeadză, cu tețe ceșe cite sintu-n
lume, așjunge și la vrăjitori, cînî să i să găsască fata. Fata
numa umbla acolo pe poieni, și strînge flori, și cînta totă
dzua. Horię !

Așę că acuma o babă spune că dacă iei i-a fače atita — o
știut cu vračiuri — dacă i-a fače ce-a dziče, ieș o aduci :

On tuon de doă meităre de lungu, de lung îm buortă,
între funduri, ș-așę să hi'e cu fundu că media să și poță pun'e
fundu și să-l astupe ¹²⁾. Și tri męre de-aur, acolo să le aibă.
Atunčeni, ieș are așă să facă, să mar să-i aducă fata.

Bine-i. Împăratu odată dă uordin și, și să fac. Să-ndeamnă
baba cu descîntecele, și să bagă-n ton, și tonu odată să ieș-n
aier. Și să duče. De-a dreptu-n muntele čela înaltu.

Acuma, nu să duče la colibă de-a dr'eptu. Că ursu, și
lupu, și vulpea, și pajina o s-o omoră. Da să duče și să pune
îm margineș pădurii și de-acolo pîndeș. Stă la pîndă.

Să duče fečioru la vînătoare. După ce se duče, fata
męrșe — čeia stau la colibă ¹³⁾ cînii — ieș să duče-a culę
flori.

Numaidecit odată męrșe pe-acolo culę flori, îm marginea
ačęie și d'e-o d'ecit aude on glas. Dziče :

— Fātu mn'eu, nu g'i pînă-aij la mini ?

Cuma ascultă ieș, iară :

— Če-am audzit — dziče ?

— Fātu mn'eu, fă bine și g'ină pă la mine !

— Da unde ?

— Ia aici, îm marginea az de pădure !

¹²⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ¹³⁾ Pov. arată spre stînga cu capul.

Merġe ie pină acolo.

— D-apăi — dziċe — no, bună dzua, mătușă !

— Năroc și. . . — povestește. — Da tu cum petr'eți? Cum duș pe-aiċe, ș-așe?

— Atita de bine mă simțăs, ș-atita-z de bine ! . . .

— D-apăi — dziċe — te afli bine?

— Fôrte bine ! Da — dziċe — ċe-i? A cui i tuonu aiesta?

— A mn'eu — dziċe !

— D-apăi ċe ai în iel?

Să uită acolo:

— Dacă — ziċe — nește męre de aur.

Să uită la ieșe ¹⁴⁾.

— Da nu-i fa bine, mătușă, să-m dai și mn'ie barăm unu?

Dziċe: — Ți li dau și tote ! Dacă-s tr'ebuie — baba !

— D-apă — iċe — dă-m dumeata — iċe — care vręi !

Iċe: — Bagă-te și ți le ie de-acolo. — Șe că că tonu iera lung și subțire ¹⁵⁾.

Amcuma cun să să baġe? că iera-n fundu tonului męreli? Musai s-o-ntins și s-o băgat așă cum s-ar băga pe uo ċetenă.

Cînd o vădzu baba că-i băgată, tunċe mediat ¹⁶⁾ pune căpacu. Și o-nșurubeadză acolo. Tunċeni prind'e fata a țipuri:

— O, Dômne-Dômne, ċe să h'ie?

— Nu, mn'ica ! — Îndeamnă baba cu descînteċele, și-i descîntă mai departe. Atunċe, și suie pe ton călare. Tunċia tonu să ie și să duċe pină la curtea-mpăratului și să pune-acolo ġios. Deșk'id'e, o pune ġios.

— No — dziċe — adus-amu !

Acuma-i îi dă o plată fôrte bună, pintru ċe-o făcut.

— D-apii unde-o-ai găsi, și cun? — Fata nu vrę niș să spuię pe unde-o fo. Ș-atita-i de năcăjită, și să află așe ca streină. Cum ar fi vin'ită d'int-alte depărtări. Tăt îi spune ta-său:

¹⁴⁾ Pov. apleacă înainte capul. ¹⁵⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. răsucește ca pentru înșurubare, cu dreapta.

— Țe iej năcăjită? Țe iej?

— Nu mă simțâz bg'ine, tată!

— D-apli cum acolo așă?

— Acolo m-an simțit tare bine! Am avut on soț tare frumos, și așă o poiană pe munte, așă on aier bun, așă on trai, nu mai găsăsc ieu cum o fost acolo!

No, împăratu nijdecit nu voię. Ș-acuma baba-i povește, da fata nu vrę să-i spuie. Dzițe:

— Acolo an sta pe muntele ala, și ia unde, și ia unde! . . .

Acuma, vęde pajna, și ursu, și lupu, adică Iuon, dzua nu poate să vinedză cu una atit.

« Ce pote să fie? Qre țe mn'i s-o h'i întîmplat acas? » — să gindește iel.

Vină d'i la vinătoare. Țe să vedz? No, acuma nu-i fata. Unde să fie? Unde să fie? Nu știu țe poate să fie. Spun ei:

— S-o dus pe cîmp — și čine-o dus.

Meręe și cõtă-ăceie. Află că pe unde o umblat, vulpe și aćeie. Și nu mai g'in. Numa o dus čineva, čeva.

— Să știț — dzițe — c-o g'init čeva vřăjitör'e — dzițe — ș-o vřăjit, și n'i-o furat! Da lasă că meręem noi după ie — după on timp.

— Da te duj tu, pajnă, și l'ęșuiej — dzițe — d'i la naltu čeriului, pi unde umblă, și unde stă! Mini!

Să duče pajna-n, lășuieșt'e-n tătă dzua min'e, așę că-mpăratu nu o neposte de locu di su curț.

Așă, meręe alpoimine, meręe și iară leșuiește, nu-i d'e loc! Meręe-apoi, așę că una lună în toțe dzile.

Spune fata cătă tată-său:

— Dacă, taică, mă țli în toțe dzilele așę inkisă, io să ști că am să mă omor!

— Pintru țe, dragu tatii?

— D-apoi țe mă țli inkisă? Batir să mă duc până pin grăd'ină, pe-acole. Nu dor'esc ieu să mă ducu-n lume, și-n străinătăz, dacă vă țemes că v-oi fuęi! Batăr pe-acole să mă duc.

Nu acuma-i pune două fețe ca să o grijască. Altele. Nițio-
dată dintre ieșe să nu o lăse, numa pînă pîntre grădina cu
flori, și mai departe nu !

Acuma pajina mer'eu străjuiește în toate zile. D'e nu o
pute niți obsărva. Așe iera de-nalt, de sus.

Cînd înt-o bună zi, o ved'e pajina. Cînd o obsarvă, de-a
dreptu, di la înaltu cîriului să-azvirleş't'e, ș-o adună d'între
fêt'e și să duc.

Cînd o adună, ie încă rid'e. Că-acuma vede c-o vin'it. Că
d'e-abg'ia o aș't'eptat. . . Căle fețe țîpuresc acuma ce-a fače-
mpăratu cu ieșe? și n-are ce să facă. Acuma s-o dus.

Acuma mărge la babă, ca să viie să o mai aducă.

Acuma, li dziče:

— Îm mai fači tri mărge, și on tuon, ș-oi mai fa înčercare.
Da nu știu bg'irui. Aduče-oi. Că-acuma ști — dziče. — Pe
cum vād că ie nu, nu s-o afla bine aiči !

I-o mai făcu tri mărge și s-o dus baba.

Acuma i-o povestit la soția că cum s-o-ntîmplat, și cum
o au furat, și la čielalz: la urs, la lub, la vulpe, la pajină.

— Lasă — dziče — că de-amu nainte — dziče — de-a mai
vini, c-a mai vini ie — dziče. — Numa să ne-anuns pe noi.
Că nu mai mărge-napoi — zîče — la-mpărat ! De-a mai vini.
Da de-amu nainte — dzičij — nu mai mărge, nu-o mai, te mai
lăsăm singură. Numa-m pîndă — dziče — așe, pingă ie¹⁷⁾
pingă fată !

O umblat ursu, și lupu, și vulpe, și pajina; ie numa pe-
acolo.

Așe cînd înt-o bună zi, baba-i acolo cu tuonu iară. Da
să pune-m margîn'e dim pădure și numi aude că strigă. Să
duče fata — čeia numa leșuies. Dziče:

— Dragu mătuși, fă bine și g'înă pîn-aiči ! — Strigă:
— Dragu mătuși — iară.

— Da — zîči — čine iej?

— Ia io — dziče — o babă bătrînă !

¹⁷⁾ Pov. clatină capul.

Èi ! — g'in'esc. Atunčeni dziče :

— G'iu ! — Atunčen le fače anunț cu batista la, la čeia ca să vie mai-n apropiere. G'ină, să duče.

— Uită — dziče cătă urs și cătă lup — asta-i baba !

— No las-o — dziče — că acuma iute om mînca tătă ; tăt uo-mpărțim ; și uom mînca !... Că n-are ie să mai g'ie !

O mîncat. Acuma, împăratu n-o avut pe čine să mai trimată. Amu cînd o fo după uon timp, če s-o ginit ?

— Ia armata me, fi dă uordin să să ducă, că dqră i-n stare să o scoată de la ursi, ačeie și d'i la ursu ala, și lupu, și vulpea-ačę, și pajina. Armata mea, oștirea, nu s-or țeme !

Acuma, čeia o știut de alę. O pus pe pajină-n funcție ca să pîndească, și dziče :

— Ști če ? — s-o socot'it armata. — Nu întieij dată om merče noi, da om trimete on om. Ca să l'e spuie că dacă nu, vinim cu oastea peste iei. — Socotit ofițerii : — če să purtăm noi atîța soldaț acolo ? !

S-o aflat unu mai îndrăzneț că iel pleacă pintru ȝrecit.

S-o dus ala acolo, pîn če-o aģiuns la colibă, și-i spune :

— Pintru ačę am vin'it, c-o spuz nălțatu-mpăratu că dacă nu dai fata, vină cu armata, și pe voi, pe táz vă omqră !

— Nu o dau ! Spune la nălțatu-mpărat — dziče — să vie cu tătă oastea cit-o are, că nu ~~nu~~ dăm niči atunci !... Că noi sint'em în stare să ne apărăn stăpînu nost !

— Bin'e-i. Așa am să-i spui !

S-o dus acolo, și i-o spus.

— Tu pajină ! — ziče — t'e du și strînji toțe pajinele din lume — dziče vulpe — și tu, ursul'e, tăt urși, și tu, lupule, táz lupi ! Tos să g'ie aiș, pe munt'ele-aiesta ! Ca să ne scõtem. Ačeia toț iera peste, lupu iera împăra peste táz lupk'ii, și ursu peste tăt urși. Și pajina iera peste tâte pajin'ile. Și vulpea iera peste țet'e vulpi. H'iecare, și vulpea s-o dus. Și le-o strîns.

Atunčeni armata nu iera cu arme să puște, numa cu lănci, și cu sabie. Pe-alea timpuri.

Acuma o g'init armata ! Nij di la pølele munþilor nu i-o-ngãdui sã suie. Cã atita ur și lupi, atita urlat, d'e tãtã armata s-o spãriet, ș-o vãdzu mulþimea açe acolo. Numa ur și lupi, și vulpe, și pajin'ele çeleş o lua bolovani, ca cãpiþa, adicã ca fusoi așã d'e mãri, ș-o aruncat dupã armatã d'i la naltu çeriului. S-o rãdi'ca cu iel'e de-acolo. Așe cã armata tãtã-o fuþit ! ¹⁸⁾ Dziçe :

— Noi nu putem sã o aduțem — s-o duz la nãlțatu-mpãratu — pe fata dumn'itale ! Cã și Dumnezdãu din çeri o-arunca cu pk'ietri. Apãi nu putem s-o aduțen ; ș-acolo atita ur și lupi ! Fã dumn'eta alcum !

Pã acuma s-o gin'it :

« Çe-i de fãcut ? An sã trimãt on uom, dacã vrę sã g'ie, sã-i dau tronu ! Sã rãmie d'e moștenitor' ! »

Ș-apoi o minat on uom, cã iel i-a da tronu, și rãmie de moștenitor, numai sã viie cu fata.

S-o dus omu acolo, la çeieș, o stat fierele çelesãlbatice inãntea lui. Darã s-o dus aiștea care-o fost mai mari peste iei la, dac-o vãdzu cã-i un uom, dziçe :

— Unde pleci, omule ? Cã, si nu t'e duțe !

— Ieu mã duc — dziçe — pînã-acolo — dziçe — la fata-mpãratului, vręu cã çere-mpãratu ca sã h'ie moștenitor. Și cã-i dã tronu și sã h'ie-mpãrat !

— Atunj dacã-i așe — dziçe — noi vinim cu t'in'e, și fačen rind sã nu te mãninçe ieștialalt, çã-așã sintem, i-am pus pe tãș in funție cã ceva uom, çine vinã, are sã-l mãninçe !

Atunçeni l-o-nsoțit : ursu, și lupu, și vulpe, și pajina, dispre çeleş pajini si n-arunçe cu pietri ; sã-l omorã. Și s-o dus pînã la iel. Și i-o spus la fatã, și la feçior — dziçe : — Așe ai sã-i spui la-mpãrat — dziçe — noi ne-om duțe, dacã iel ne dã tronu — o spus iel — da — dziçe — ieu — dziçe — aięștia tri cini a mn'ei, și iei au sã viie. Dacã vrę sã-i vadã !

— Cum sã nu ? ¹⁹⁾ — o spus — çi — cum sã nu ? Ii spui !

¹⁸⁾ Pov. subliniazã cu capul. ¹⁹⁾ Pov. subliniazã cu capul.

— Ş-apoi — dziče — ni-aduči anunţu napuoi, că vrę sau nu vrę? Dacă nu — dziče — de-i trauă fata, vie la război!

Şi-apoi împăratu o spus că vrę, ş-o mina iară pe om înăpoi, ş-atunčeni o coborit d'i la. . .

Ş-apoi împăratu i-o dat tronu, şi o rămaz moşt'enitor'; şi pøate că şi astăz, d'e nu, d'e n-o murit!

I gata!

Inf. Sabo Vasile; Racşa—Oaş; culeg. O.B.—Al.A. la 4.VI.1953; transc. Al.A.; A. I. F., I. 14116.

« De-acolea; di pi la bătrîni. »

Ştiînd că era ultima bandă disponibilă pt. înregistrare, inf. observă:

« Încă o am spus cu spor ca să nu treacă (banda); am pădzît din vorbă.

M-am grăbit ca să nu rămîie. »

A rămas ceva? « Tet'e, tet'e vorbele le-am spus! »

O fost on om sărac și iel ave tri copii. Acuma copiii n-apucase să crească, ș-o murit părinți. Dac-o rămas singuri copiii, ave numa o holdă. Într-o primăvară, o zis ȝamen'ii cătă iei să sa-men'e griu acolo-n holdă. Atita s-o făcut on griu d'e mindru și d'e pogan și d'e frumos ! Pă cin iera griu pi la-nspicat, ven'e nu șt'iu ȝe nopt'ea și tăt minca griu.

Odată, d'in vremile trecut'e, înt-on sat, rămasără tri copii săraji d'e părinț: doi mai mărișori și unu mai micuț. Da hăl mic, iera năravu d'e micuț, d'e cin o porn'it, a să tirăi să meargă la ȝenușă. Iel ȝotă vremea lui, in crescut, iera tot in ȝenușă. Ba frați lui li zise Șenușotcă, și zise d'e-atitea și d'e-atit'ea uori:

— Măi Șenușotcă, iei d'in ȝenușă, nu șăd'e tăt in ȝenușă !

Dară iel n-ave bai, acolo-ș petreșe viața, in ȝenușă. Iei rămasără săras și d'e părinț, da și părinți-or fos săras, c-avere nu ave — or avut și iei numa o hold'iță, ș-înt-aia sămăna cit'e-o țiră griu. Acuma, frați, dac-or văzut că părinți sămăna griu acolo, or sămăna și iei griu acolo, in huold'ița-aia, să-aibă și ei.

Griu o crescut frumos, mare. Dară cîn iera mare, s-or dus iei și s-or uitat p-acolo, îl mînca șeva: iera pășunat. Să povestesc iei amîndoi acoló acasă:

— Oare še mîncă¹⁾ griu noz? — zîse — noi n'e-alejem și fără o țiră griu. Țe să fașem noi?

— Să-l păzim, ca să ve-d'em că še n'i-l mîncă.

Zîce ăl mare:

— La nopt'e — zîse, iei aveau-un cojocuz rău rămaz d'e părint, — pă sară, la nopt'e, io ieșu cojocu și mă duc acolo să-i prind pă hăia care bagă vit'ele-acoló în griu nost.

— Bin'e!

Ieșu cojocu și să dușe acoló la marjin'ea hold'ii. Șed'e iel citva timp, șed'e: nu vin'e n'îmica! Mai șed'e: nu vin'e. Mai șed'e pună tirziu, nu vin'e n'îmica. D'i la un timp, îl prind'e somnu și să trînt'eșt'e-acolo, adorm'e. Pună d'îmin'eața nu s-o pomen'it. Cîn să pomen'e, d'îmin'eața: griu mîncat! ²⁾

Ă, să dușe-acasă, țe să facă? Întrebă frat'i-so:

¹⁾ Pov. tresare pe scaun. ²⁾ Pov. tresare pe scaun.

Da copilu hăl mai mare zise:

— La noapt'e — zîse — mă duc ieu și păzăsc și prind ieu pă cîn'e mîncă griu.

S-o dus acolo-n marjin'ea hold'ii sara și s-o culcat ș-o adurmit. Nopt'ea, o ven'it ș-o mîncat griu și iel n-o prins n'îmic. S-o dus acasă. Întrebă frat'e-so hăl d'e-a doilea:

— No — ise — mă, ai prins șeva la griu?

Iel spun'e:

— Șe să prind? N-am prins n'îmica! — zîse.

— A — zîse — da tu ieșt'i amărit, lasă că mă duc pă sară să prind ieu.

După aia, sara s-o dus frat'e-so d'e-a doilea. S-o culcat și iel. O adurmit și

seva o ven'it nopt'ea și griu mîncat și iel n-o prins n'îmica. S-o dus d'imin'eața acasă. Îl întrebă frat'i-so:

— No, tu ai prins čeva?

Ziše:

— Șe să prind? N-am prins n'îmica, ca și t'in'e.

Frat'i-so ăl mic — d'in vremea aia ave călon'e — și să juca acolo-n čenușă. Da iel ziše d'e-acolo d'in čenușă:

— E! — ziše — voi sint'eț amăriț, da la nopt'e mă duc ieu să-l prind.

După aia, zic frați cătă iel:

— T'e duș tu la amaru tău, prăpăd'itule! Dacă noi n-am prins n'îmic, api să prinzi tu? — ziše.

Da iel n-o avut baiu d'e aia. Sara, s-o luat Čenușotcă ș-o luat on cojocuț rău, s-o dus până la holdă. Acolo, o stat iel cit o stat, o văzut că vin'e somnu. O găsit on spin'e și l-o dus și l-o pus la iel la cap. Cin da s-adoarmă, atunsa da cu capu-n spin'e și săreț iară-n sus. Iacă mai tîrziu, să pomen'e că vin'e-on zbor pă d'easupra d'e iel și s-așază acolo-n griu, n'îșt'e cai zdroncon'e și mîncea acolo

— Da — ziče — mă! — ziče — prinsăș tu seva aco la griu?

— Mă — ziče — n-am prinzi n'îmica!

— Păi cum?

— Așă! ³⁾ — ziše. — Griu-i mîncat, da n-am putut să prind n'îmica.

— Ii-au! No, pă sară mă duc ieu ⁴⁾. Dȃ sară, hăl mijloșin ie cojocu și să dușe iel. Tăt ca frat'i-so fașe și iel. Dară d'imin'eața, griu mîncat, iel n-o prinzi n'îmica. Să dușe și iel acasă:

— No, da tu prinsăș seva?

— Ca t'in'e și ieu, n-am putut prinde n'îmica — ziše. Griu iera mîncat ⁵⁾.

Čenușotcă să žuca-n se-nușă, da-i auză d'e-acolo că se vorbeț iei.

— Aa! voi n-as prinzi n'îmica — ziše — da mă duc io pă sară! Ieu baș că-i prind!

— Prinzi tu p-amaru să t'e mîneș și pă t'in'e, Šenușotcă! Ieji d'in čenușă!

— Io aișea șăd pun pă sară, da pă sară mă duc ieu. Prind ieu!

³⁾ Pov. tresare pe scaun. ⁴⁾ Pov. subliniază cu capul. ⁵⁾ Pov. subliniază cu capul.

la grîu. Iel se să facă, cum să-i prindă? Vin'e-on șoarec tăt țîțain acolo cătă iel. Iel zîse cătă șoarec:

— Meri, mă, d'e-asiia, ce mă tăt țîțai, vez că nu pot prind'e cail.

Șoarecu-i spun'e:

— Șaz numa aičia, că ț-i prind ieu.

S-o dus ș-o prins căpeștrele d'i la cai, care le ave iei la căpățin'ele lor și-i dă frin'ele la iel în mină. Zîse:

— Țin'e d'e eșt'ia, că iei nu să pot duce fără d'e eșt'ia.

Or mîncat iei cît or mîncat, cîn să porn'ească, n-or putut porn'i, că ierau frin'ele la Čenușotcă-n mină. Cîn să porn'ească, atunsa iel traje d'e căpeștre.

— Ho! — zîse — un'e vă dușeț? — zîse. — M-aț mîncat grîu, trăbă să-l plăt'iț.

Zîse unu d'intră iei, zîse:

— Uită-t'e — zîse — noi avem — zîse — o stăpînă — zîse — care n'e-o mînat să mîncăm grîu — zîse — aia-i zina zîn'elor și — zîse — ț dăm căpăstru ăsta, il duș acasă să-l țin'i cu t'in'e și cîn ai ave n'evioie d'e noi, scuturi d'e iel, că noi iț ven'im într-ajutoriu.

Să dușe Čenușotcă. Iel nu ieș cojocu, iel să dușe-ășă *) cum o ieșit d'in čenușă. Să dușe-acolô, să uită la grîu, să-ntorșe p-acolô. Să gînd'est'-iel:

« No! Stai în loc! Nu fac io așă! »

Dușe și găsășt'e n'eșt'e spin'i acolô d'e-o marjin'e și ieș spin'ii, și-i pun'e-acolô o grămăduță.

« Cîn vin'e somnu — zîse — să mă culc — zîse — io mă culc cu capu pă spin'i! Atunșea — zîse — mă pomén cîn vin'e șineva să ne mînșe grîu. »

Bin'e! Da, mai tirziu o țîră, pun'e capu-acolo pă spin'i, cu gîndu că să să scolê iel. Da vin'e-on șorec p-acolô pi la spin'i, tă:

— Ți-țîț! Ți-țîț! Ți-țîț!

— Meri d'e-asiia, și dă-m pașe să hod'inesc o țîră, da d'e-oi prind'e pă sin'eva! — iel zîse-ășă, da șorecu nu vorbeț cu iel atunșea.

Tăt mai țîțai p-așia.

— A nu ți spusăi să t'e duji d'e-ačia, să-m dai pașe!

— Ți-țîț!

*) Pov. subliniază cu capul.

— Du-t'e d'e-așiia și dă-m
pașe să mai hod'in'esc ! —
zișe.

— Mă ! — zișe. — Ai grijă
— zișe — că-acuma vin
ahăia care-z mîncă griu —
zișe șorecu cătă iel — și tu
să ai grijă — zișe — să fi
cu grijă — că ieu — zișe
— ieșu căpestrele-m mîna
— zișe — și vin și țî le
dau la t'in'e-m mîna. Și tu
să șáz aič.

— Bin'e !

Iel atunșea, nu să mai
prinsă somn d'e iel, ⁷⁾ dac-
auzi vorba asta. Cîn fu la
mezu nopti, iacă vin. O
stăvuță d'e cai d'e-aramă
și să bagă la iei în holdă,
și prind a mîncă la griu.
Șorecu o luot căpestrele,
cum or fost acoló d'e mîncă
iei, și tăt i-o tras, tăt i-o
tras, pînă cîn o azunz la
iel. Cîn o azunz la iel:

— Nș na — iče — țîn'e
d'e-ahest'ea.

Iel le-o luat în mîna și
țîn'e d'e iele, da iei încă
nu șt'ie ! Caii nu știș n'i-
mica. Cîn fu să porn'ească,
iacătă că nu pot mere, că-s
căpestrele la Șenușotcă-m
mîna. I-opri:

⁷⁾ Pov. tresare pe scaun.

— Hoo ! Staț in loc, un'e vă dușeț? Voi m-az mîncat griu mn'eu !

E, iei še să mai zică?

— Noi !

— Nø bin'e-acuma ! Vă duc acasă dacă mi l-az mîncat, să am și ieu cai ! Da !

Da zîše unu cătă iel :

— Stăpin'e ! Uit'e — zîše — ieu iz dau un căpăstru d'e-aișia d'i la noi, și tu cîn fi ave n'evioie d'e min'e — zîše — să scuturi numa d'e căpăstru-ăsta, că io vin și ț-azut.

— Bin'e !

— Da căpăstru-ăsta să-l păstrez aco la t'in'e-n cenușă, să nu șt'ie n'ime, numa tu să șt'i d'e iel, și cîn ț-o fi d'e lipsă, numa să-l scuturi, că io vin și-z dau azutor. Da să mai vi in doă sări că mai vin și als cai, nu numa noi, și-z mîncă griu, să-i prinz și p-ahăia.

— Bin'e !

L-o luat și l-o dus acasă, l-o băgat acolo-n cenușă. L-întreabă frați :

— No, Čenușotcă, če-ai prins ?

— N'imica — zîše — če să prind ? Če-aț prins și voi ! — zîše. — No, io mă duc și

Iel, cu corajie, ascunsă căpăstru. Să dușe d'imi-n'eața acasă, și să bagă la șenușă, cum iera hăravu. Frați lui :

— Nø, măi Šenușotcă, prinsăș pă šin'e n'e mîncă griu ?

pă sară — zîse — prind
ieu.

Să duşe şi sara şi să
pun'e tăt acolo-n locu ăla,
şi vin mai tîrziu caii iară.
Vin'e şoarecu la iel şi spun'e,
zîse:

— O ven'it alţi — zîse —
ai grijă că ți-i aduc şi pă
ăia — zîse.

S-o dus şi le-o adus că-
pestrele şi le-o dat la iel în
mină. Cîn să porn'ească
— după ce-or mîncat — or
văzut că nu pot porn'i. Iel
îi întreabă, zîse:

— Un'e v-aţ mîncat griu
— zîse — trăbă să-l plăt'iţ.

Iei îi spun, ca şi ăi d'in
sara trecută, că au stăpînă
pă zina zîn'elor şi aia-i mînă
să fure. Da unu zîse:

— Uit'e-ţ dăm un căpă-
stru — zîse — şi-l dus cu
t'in'e — zîse — şi cîn îi ave
n'evioie d'e noi, să-l scuturi,
că noi iţ ven'im într-azu-
toriu.

Ala a fost d'e arzint — i-
naint'e d'e aramă. S-o dus
acasă, l-o pus în cenuşă şi
pă ăla. După aia, îl întreabă
fraţi d'imîn'eaţa cîn să duşe
iel:

— No — zîse — ce-ai
prins?

— Şe să prind? Prind şi
io ca voi — zîse — da io
— zîse — nu numa mă duc
numa-nt-o sară ca voi, mă
duc şi pă sară — zîse —
pină cîn îi prind.

— Măi prinz tu p-amaru
să t'e mînse! Tu d'e nu îi
prind'e, dacă noi n-am putu
să-i prind'em, apă-i prinz
tu!

— Prind ieu! — zîse. —
D'i la o vreme, tăt îi prind.

— Bin'e!

O băgat căpăstru-n ce-
nuşă, sara, să ie şi să duşe.
Să uită p-acoló, să uită,
să pun'e iar cu capu-acoló
la spin'ii lui un'e-o fost.
Vin'e şorecu la iel.

— Ți-țit! ți-țit! Da ve-
n'iş?

— Ven'ii! — zîse.

— Acuma şaz numa şi
hod'in'eşt'e — zîse — t'e
scol ieu! T'e scol ieu cîn
vin.

Iacă cîn îi la miezu noptii,
vin als cai d'e aur. Să
bagă-n griu şi prind a mînca
la griu. Şorecu ie căpăstrele
şi traje d'e iele mercuz-
mereuţ, pună cîn îi aduşe
la iel.

— Na! Țin'e d'e iele-m
mînă.

— Şe să prinz ? N-am prins n'îmica, še-aţ prins şi voi — zîşe. — Da — zîşe — io mă duc şi pă sară, prind io.

Să duşe ş-int-a triilea sară şi să pun'e tăt acolo în ocolu ăla. Mai tîrziu, pă cîn iera vremea să vină, vin alţi cai în zbor şi să bagă acolo. S-apucă d'e mîncat la griu. Şoarecu vin'e ş-ii spun'e:

— Ai grijă, c-acum o ven'it alţi, da ţi-i aduc io şi pă ăşt'ia.

Să duşe şoarecu p-acolo pă jos şi cail nu-l simtă, şi le prind'e căpestrele şi le-a-duşe şi le dă la Čenuşotcă-n mină.

Cîn îi gata să plece, iacă Čenuşotcă traje d'e căpestre, nu să pot duşe. Şi spun'e unu:

— I, d-api, Čenuşotcă, cum ne-ai prins pă noi d'e nu t'e-am simţit n'îscum ?

Iel spun'e:

— Asta-i griu mn'eu, voi mn'i l-aţ mîncat, trăbă să-l plăt'îţ.

Iel spun'e ca şi ălalalt d'in serile ęlealalt'e:

— Uit'e, îţ dăm căpăstru ăsta să-l păstrez la t'in'e şi cîn ai nevoie d'e noi, să-l

Iel le ie-m mină şi ţin'e d'e iele. Cîn vrură iei să să ducă, iacătă că nu să pot duşe !

— Hoo ! Un'e vă duşeţ ? Voi m-az mîncat griu mn'eu. Nę, acuma vă duc acasă, că am şi ieu cai care m-or mîncat griu.

Da unu d'intră iei zîşe:

— Săpin'e ! Uit'e — zîşe — iz dau io on căpăstru, şi-l duz la t'in'e-acasă — zîşe — şi-l baji-acoló-n şenuşă, ş-il păstrezi, să nu spun'i cătă n'ime, numa cîn îi ave n'evioie de min'e — numa cîn îi ave lipsă-atunés să scuturi d'e iel, că io vin şi-z dau tăt azutoriu.

— Bin'e !

Ię ş-ahăla. Duşe-acasă Şenuşotcă, pun'e ş-ahăla-acolo-n čenuşă, să bagă-n čenuşă, şi şęd'e-acoló, iera lucru lui.

— Măi Şenuşotcă !

— Če-i, mă ?

— Da prinsăş şeva ?

— Prins ! Če să prind ? Prind şi io ca voi. Da io mă duc şi pă sară, tăt îi prind.

— Nę, lasă, nu t'e mai duşe p-aco, cată-z d'e treabă. Mai bin'i şaz tu asi-n

scuturi și noi îți ven'ım
într-ajutoriu.

Să dușe acasă, bagă și pă
ăla-n ănușă acolo cu ălea-
lalt'e și le-acupere acolo și
iel șed'e acolo-n ănușă.
L-întreabă frați d'imin'eața:

— ăe-ai prins, ănușotcă?

Iel le spun'e:

— Tăt aia ăe-aț prins și
voi, am prins și ieu.

ănușă, d'ecit t'e duș
p-acol.

— Ba mă duc!

Dușe ănușotcă ș-a triilea
sară. Cîn i-a triilea sară, să
dușe iară-aco la spin'ii lui,
un'e-o făcut iel. Vin'e șorecu
la iel:

— Ți-țit! Ți-țit! — iel
zișe. — Ven'is?

— Ven'!

— Nq, șáz numa — zișe
— și hod'in'eșt'e — zișe —
că ți-i aduc io și p-ahășt'ia.

Cîn îi la miezu nopți, vin
als cai d'e aur. Să bagă-n
griu, și mîncă la griu, și
mîncă la griu. Iel să dușe
șorecu mereuz-mereuț, ie
căpestrele d'e-acoló și-i traje
pună cîn îi dușe la ănu-
șotcă.

— Na! Uit'e, țin'e d'e
iele-m mîná, că uit'e-s aîsa!

— Bin'e!

Ie ănușotcă, țin'e d'e
iele. Iei, cîn dau să por-
n'iască, șe să pötä porn'i?
Ca și hăialalt! I-opreșt'e.

— Hoo! Voi m-az mîncat
griu mn'eu! Staț aîcea!
Vă duc acasă la min'e!
V-am prins. M-am mirat io
șin'e-m tăt mîncă mie griu
aîsea.

Da unu zișe:

— Stăpin'e! Auz — zise
— n'e laș, că io-z dau un
căpăstru și — zise — l dus
acoló și-l pun'i la helea-
lalt'e, în șenușă, și le pă-
strezi. Și cin îi ave n'evoi
— zise — numa să scuturi
d'e iel, c-atunșea io vin și-iz
dau azutor, d'e še-i ave
lipsă.

— Bin'e!

Ie și p-ahăla. Îl dușe-
acasă, bagă-n cenușă și s-a-
pucă d'e cenușă, iel acolo
iera lucru lui, la cenușă,
n-ave tr'eabă d'e-aia.

Împăratu d'e-acolo d'in
țara aia nu găsa omu ca
să-ș ducă, că-ave numa o
fată. Da s-o gin'it iel așa: să
facă on stîlp mare și să pună
o coroană acolo care iera
aurită în virvu stîlpului, că
șine o put'ę-o lua d'e-acolo
cu mina fără ca să să suie
pă stîlp, atunșă ăluia-i dă
fata și-mpărăția. Ș-o pus
on termen d'e tri zile, ș-o
dat în țară veșt'i că să să
ducă cin'e o vrę. Acuma,
frați lui Čenușotcă, tăț ome-
n'ii or porn'it să să ducă
și d'i la iel d'in sat, și frați
lui iară.

Bin'e! Acuma țe să-n-
timplă? Împăratu d'e-acoló
d'in țara aia ave o fată.
Da să gînd'ę iel cum să-i
vină lui ca să-j găsască on
uom la fata lui, care-ar fi
uom vręnic, uom d'e să
põtă să să folosască cu iel
d'e-mpărăția. Nu găsa!

Ă, să gînd'eșt'e iel, și
fașe-o coronă, o coronă
scumpă, aurită, ș-o pun'e
sus, sus acoló, înaltă, înt-on
stîlp mare, și-înalt așa, ca
să nu põtă-azunje n'ime, da
o luat acolo-n scris că șin'e-o
put'ę-o lua, să nu să suie
pă n'ımica, numa d'in
car, d'in... călare, d'i pă
cal, sau cum o put'ę-o s-o

ieie-atunșea dup-ahăla mărită fata.

A minun'e să făcusă-acoló-n țara-aia vorbă, că iacătă țe-o făcut împăratu. Bin'e. Aud și iei acolo. Da tri zile țin'ę lușrea coron'ii, șin'e-o put'ę-o lua-n tri zile, după tri zile, să-ntermină, să gată. Bin'e. Frați lui și ușmen'i d'e-acolo d'in sat:

— Mă ! Haidăț și noi să ved'em acolo țe-o făcut împăratu.

Să iau cu tăț oamen'ii d'in sat, pleacă. Da iei, pleacă și frați lui — că iera ușmen'i harn'is, uamen'i d'e virstă. Čenușotcă zise:

— Mer și ieu !

— Mă ! Caută-z d'e treabă ! Un'e meri tu, mă, tă șenușă p-acoló pintră uamen'i, mă, să t'e vadă lumea, n'e faji așă rușn'e p-acoló ?

— Ba merg !

— Da d'e un'i ! Tu acasă șáz ! Acasă să șáz ! Nu meri tu p-acoló să n'e faji noă rușn'e, să t'e vadă lumea p-aco.

Bin'e, iel n-avu še să facă dacă l-opriră acas. Iei porn'iră, să dusără.

Da după se-or porn'it tăţ, iel s-o sculat d'in čenuşă ş-o luat căpăstru d'e aramă ş-o scuturat d'e iel o dată, ş-odată or fost tăţ caili înaint'ea căsi un'e şede, tăţ în colşre d'e aramă. Şi-l întrebă:

— Če vrei, drag stăpin'e?

Iel le spun'e că:

— Uită-t'e, cu coroana-m-păratului cum stă.

Api unu care i-o dat că-păstru îi spun'e.

— Uită-t'e, Ț-am adus și hain'ele d'e aramă, Țolele d'e aramă, să t'e-mbrači cu iele, să t'e sui în spat'ele mele, ieu t'e duc până la coloană ş-acolo faci če-i vrętu.

Acolo iera mulȚime mare d'e oamen'i adunată, fel și fel, muierí, copii, fet'e, bătrín'i și t'in'eri, d'in d'epărtare să uita acolo, da čin'e iera în stare să pşta s-o ieie d'e-acolo!

P-acolo iera drum pintră iei, ca să să pşta duče čin'e vrę să ieie coroana. Iacă ved'e mulȚimea că vin'e čin'eva c-on cal, străluče d'e nu put'eai să t'e uiȚ la iel, călare, și treşe p-acolo pin-tre mulȚime, să duşe pună

După se porn'iră iei — s-o dus tăţ oamen'ii d'e-acoló d'in sat^{*)} — iel să sculă și luă căpăstru d'e-aramă, și scutură o dată d'e iel: odată fu un cal de-aramă!

— Če doreş, stăpin'e?

Iče:

— Să merg și ieu — ziče — să vād un'e-i corşna împăratului.

— Da! Uit'e, Ț-am adus hain'e d'e-aramă — zişe — te-mbracă cu iele — zişe și t'e suie-n spat'ele mele, stăpin'e — zişe.

— Bin'e!

Să-mbracă Şenuşotcă cu hain'ele, să sui în spat'ele calului. Da ziče:

— Cum vręi, stăpin'e: ca gindu, o ca vintu?

— Ba ca gindu! — zişe.

Čin o gind'it, iel o fost ş-acoló. Da se, fost-o înăint'ea lui cu caili, care și mai care! Fost-or cu cară înalt'e, fost-or, da sín'e-o putut? — o fost înălȚime mare. Da iel — tă zişę uamen'ii pă care-i ved'ę cu caili mari:

— Mă! Ahăsta poat'e s-a-zungă s-o ięe!

*) Pov. se uită spre dreapta.

la coroană și să-ntoarse d'ei
tri uări roată pi su coroană
cu calu. Oamen'ii-l injura
și zică:

— Iacă acuma o ie, iacă
acuma o ie!

Da iel n-o luat-o, s-o-n-
tors acasă, n-o mai stat,
și s-o scoborit d'i pă cal
și i-o luat căpăstru și hain'e-
le o rămas la iel și le-o
băgat în čenușă. Cîn vin
frați lui d'e-acoló, iel iera-n
čenușă. Da iel i-ntreabă:

— Mă — zise — če văzu-
răț voi acolo?

— Hai, măi Čenușotcă, să
fi văzut tu če văzurăm noi
— zise — ațța oamen'i
— zise — acolo, cit n'ic
nu-ncăpe să să uit'e — zi-
še — ș-o ven'it unu cu on
cal d'e strălucę, d'e nu t'e
put'ei uita la iel. Da — zi-
še — mama lui, c-ahăla —
zise — n-o vrut s-o ieie
— zise — că put'ę să ieie
— zise — numa s-o-ntors
roată pi su iel.

Da iel zise:

— Și io l-am văzut!

— Tu d'e un'e l-ai văzut?

— Api — zise — m-am suit
colo-n virvu cuptorului și
l-am văzut cum să-ntorčę
roată — zise.

Cătă altu zise:

— Ala n-o putu lua.

Da ven'ę alți.

— Poț'e asta s-o poată lua!

N-o putut! Nu, n-o pu-
tut-o n'ime.

Cîn azunje Šenușotcă,
cu-a lui calu, iel să dușe
p-acoló pintră lume, călare,
strălușę acolo arama pă iel,
sin'e șt'ie se!

Și-l văzu lumea:

— Nę vez! Ahăsta-i care
ie coręna! Nę ahăsta o ie!

Da iel trecu, și numa d'e
făcu cu mina cătă ie⁹⁾ și să
dusă. N-avu treabă cu ie.
Bin'e. Ș-intęrsă, și să dusă-
acasă, să d'ezbracă, și băgă
căpăstru-n šenușă, și calu
ij luă drumu. Bin'e.

Să-ntorc oamen'ii năpoie
sara acasă și povestę:

— Mă — zise — ala iera
gata s-o ieę — zise. — Ala
fu om vren'ic — zise — da
zise-aprope fu gata, — zise —
s-o ieę — zise — și n-o luă —
zise — n-o putut s-o ieę.
Min'e — zice — să ved'em
— če — ši-o fi — povest'ę
uamen'ii.

Da vin frați lui.

— Nę, măi, še văzurăț
acolo?

⁹⁾ Pov. se uită în sus.

Da iei zisără:

— Îhî, haidaţ — zise —
să sparjem cuptoriu, că mî-
n'e n-are d'e un'e mai ved'e.

S-or apucat ş-or spart
cuptoriu.

— Mă! — zise — se vă-
zurăm noi! Să fi fost tu,
Şenuşotcă-acoló să vez —
zise — cîtă lume fu acolo!
Se şercară-acoló, mă — zise
— da ven'i unu, băga-s-ar
în mumă-sa să să baje —
zise — ăla — zise — fu
tăt îmbrăcat — zice — d'e
străluşę — zise — de aur,
d'e-argjint, d'e-aramă, se
fu — zise — şi calu şi
iel — zice. — Ala iera gata
s-o ieş, mă — zise! — Gata —
zise — numa puţin, o azun-
ję la ieş — zise — cu mîna
— zise.

— Mm! Voi spun'eţ —
zice — dşor şi io am văzut
tăt se-o fost acolo!

— Mă, tu d'e un'e să vez
tu? — ziseş iei. — D'e un'e să
vez tu d'e-aişea acolo? —
c-acoló iera d'epart'e, la
un oraş acoló.

— Eş! — zise — voi şt'iţ
— zise. — Pi dşoră io m-am
suiť în vîrvu coşin'ii!¹⁰⁾ —
aveş şi iei o coşină slabă
acolo. — Dşoră io m-am suiť
în vîrvu coşinii — zise —
şi — zise — m-am uitat şi
ieu.

¹⁰⁾ Pov. se uită spre stînga şi în
sus.

— Aha! Auz, mă, auz!
— unu cătă altu — un'i
s-o suit? — zişe.

— Mă, o fi văzut, d'in
virvu coşin'ii.

— Da!

Da unu zişe:

— Mă, haidăţ să sparjem
coşina, că min'e n-are pă
şe să mai sui.

Să dădură şi sparsără
coşina — ş-aşa ră cum
iera — sparsără zoz d'e
tăt! Bin'e, rămasără fără
coşină. Čenuşotcă în čenuşă.

Da d'imin'eaţa d'oa, por-
n'esc iară şi să duc acolo.
După še-o trecut omen'ii
d'e nu mai ven'e n'imen'i
p-acolo, iel scutură căpăstru
d'e arjint. Cîn il scutură,
ven'iră tăţ caili acolo.

— Şe vrei cu noi, drag
stăpin'e?

Iel îi spun'e d'e coroa-
na-mpăratului, că vrę să să
ducă la ie. Îi spun'e care
i-o dat căpăstru cîn o fost
în grîu:

— Ț-am adus — zişe — și
țoalele să t'e-mbraçi și să
t'e sui pă spat'ele mele și
ieu t'e duc pină la coroană.
Acolo, romin'i în voia ta.

Să duşe pină la coroană
ca ş-in zua d'inti, să-ntoarče

D'imin'eaţa, să gată iei,
și porn'es la drum. Să duc.
Vin acoló fel și fel d'e
oamen'i, cu cai, cu carăle,
cu cit'e și mai cit'e. Čiarcă,
trec, să duc, da şin'e put'e
s-azungă-acoló un'e iera co-
roana? Nu să p'ot'e!

Şenuşotcă să sc'olă, și
scutură d'e căpăstru d'e
arjint, și vin'e-on cal d'e-
arjint.

— Če doreşt'i, drag stă-
pin'e?

Če:

— Uit'e — zişe — să
merem să ved'em, și io să
văd cor'ona-mpăratului cum
ii, acolo.

— Bin'e, stăpin'e! —
zişe. — Uită-t'e, ț-am adus

d'e tri uări roată pi su coroană. Cin o fost a triia oară, numa d'e-o at'ins-o cu virvu la d'ejet'e ș-o lăsat-o acolo.

— Mama lui — zise — cit'e și mai cit'e, nu vru s-o ieie, da o ie min'e! — zise.

Iel o ven'it acasă, s-o d'ezbrăcat ș-o pus țoalele in čenușă, și căpăstru, și la cal i-o dat drumu. S-o-mbrăcat cu țoalele lui și șăd'e-n čenușă. Vin frați acasă și iel i-ntreabă:

— No da astăz če mai văzurăț voi acolo?

Păi iei spun:

— Mă Čenușotcă, tu n-a-i mai avut d'e un'e ved'e, că — zise — îi spart cuptoriu, da să fi văzut — zise — če iera az acolo! O ven'it unu mai hoț ca hăl d'e ieri, mama lui, ș-incoače ș-incolo și — zise — ăsta baș că putu s-o ieie, avu cal mai strălucitor și mai mare — zise — numa — zise — n-o vrut s-o ieie. Să-l fi văzut tu cum iera ahăla!

Da iel îi spuŃe, zise:

— L-am văzut și ieu — zise — cum să susi roată pi su coroană! — zise.

hain'e d'e, d'e-arjint, imbracă-t'e cu ieșe și t'e suie-n spat'ele mele.

Să-mbracă Šenușotcă cu hain'ele d'e-arjint, și să sui in spat'ele calului.

— Stăpin'e! Cum vrei să t'e duc: ca gindu, o ca vintu?

— Ba ța gindu.

Cin gind'i, iel și fu acoló la oraș. Să uită p-acoló, atita lume ved'e p-acolo, mulțime mare și să-ntorșe uamen'ii.

— Iacătă, mă! Aa! măă! Asta-i mai vren'ic ca hăl d'e ieri, uită-t'e că ăsta strălucă mai mult! — tătă lumea.

— Nę vez, asta o ie!

— O ie ăsta! Asta baș c-o ie astăz!

Da iel trecu călare p-acoló, și să dusă și acuma cu virvu d'ejit'ilor at'insă puțin d'e ie. Și trecu și ș-ıntorșă drumu, și să dusă-acasă, să d'ezbrăcă și băgă căpăstru in šenușă, și la cal îi ded'e să să ducă.

Bin'e! Acuma vin oamen'ii povestin ca lumea.

— Mă — zice — asta fu mai vren'ic ca hăl d'e ieri! Mă mir — zice — că numa puțin, iel ded'e cu, cu, cu

— No pi — zise: taş, mă !
Cum să-l vez tu, d'e un'e
să-l vez tu ?

— Api — zise — să vă
spun, n-o fost așa cum vă
spun ieu ? S-o sučit, d'e tri
uori și cin s-o suşit a triia
oară, atunś — zise — o dat
cu virvu d'ejet'elor în co-
roană — zise.

Unu zise cătă hălălalt
frat'e:

— Vez, mă, c-o văzut ?
— zise. — D'e un'e o văzut
ăsta ? D'e un'e ai văzut, mă
Čenuşotcă, c-aşa o fost ? —
zise.

— Api — zise — aţ spart
voi cuptoriu ca să nu mai
văd ieu — zise — da ieu
— zise — m-am suit în vir-
vu şurii.

— Hai — zic fraţi unu că-
tă altu — auz, mă, că s-o
suit în virvu şurii și d'e-a-
colo o văzut. Haidă — zise
— să sparjem şura.

S-or apucat ş-or spart şu-
ra.

d'ejet'ele d'e ie — zice —
numa cu cit n-o putut s-o
ie — zise.

— Asta fu vręn'ic uom
— zice — și mai, străluca
mai mul ca-ahăla — zice
— asta — pfi ! nu t'e
put'ei uita la iel și la calu
lui — zise — îmbrăcat aşă,
și calu-aşă.

— Fu vręn'ic uom ! D'e
un'e p... mumă-sa o fi
ahăsta — zise și fraţi lui.

Da iel zise:

— Če zicez, mă ?

— Mă — zice — să fi
văzut tu ! — zice. — Astăz
fu altu — zice — aa !
n'imieca ca ăl d'e ieri ! —
zise. — Ahăsta ded'e cu d'e-
jet'ele d'e ie d'i la mină
numa s-o ie — zise —
aprobe — zise — s-o ie !

— Mm ! Pă voi zicez —
zice — da d'ora io am văzut
tăt mai bin'e ca voi či-o
fost acolo.

— Mă, caută-z d'e treabă
măi Čenuşotcă ! D'e un'e-
ai văzut tu ?

— Pi io am fost în virvu
şurii — zise — în virvu
poieţi la noi — zise —
acoló — ave și iei o ţiră
poiată riă, o ţiră şuriţă,
rămasă d'e părint.

— Un'e-ai foz, mă?

— Aco-n virvu şurii, d'e-aco m-am uitat, tăt am văzut ieu še-o fost acolo.

— Mă! o fi, mă! Ahăsta s-o suit in virvu şurii.

— Haidás să sparjem şura!

Să ded'eră şi sparsără şura, ded'eră cu ie zos — cum iera d'e slabă — o doborîră d'e tăt in vatră, sparsără. Bin'e, rămasără şi fără şură. Hmm.

Nq, Čenuşotcă să zuca acolo-n čenuşă.

Hai alaltă zi — a tria zi — să gată iei şi porn'esc, nu numa iei: tătă lumea să duşea acoló să vadă, nu rămîn'ea n'ime-n sat, a satu gol! Da vin tăt aşa ca-n ęlealalt'e zile, uamen'i şi čiarcă, să-ntorc, fac: da d'e un'e!

Šenuşotcă să scolă d'in šenuşă, şi ie cal, şi căpăstru d'e aur, şi scutură d'e iel, şi, mm, atunčea fu un cal d'e-aur acolo.

— Še vrei, stăpin'e?

— Uit'e — ziče — să merem să ved'em corqna-mpăratului.

— Uit'e, ũ-am adus ũle d'e-aur, imbracă-t'e cu iele

A tria zi, d'imîn'eaşa, porn'esc qmenii şi fraũi lui, să duc iară acolo. După še să duc şi nu mai vin'e n'ime, iel ie căpăstru d'e aur şi-l scutură o dată şi vin caii tăt d'e aur şi-l întreabă:

— Če vrei cu noi, drag stăpin'e?

Iel le spun'e şi lor d'e coroana-mpăratului, că vreşă să ducă. Api calu care i-o dat căpăstru-i spun'e:

— Uit'e ũlele aičea la min'e, t'e-mbracă bin'e şi t'e suie-n spat'e la min'e şi ieu merg cu t'in'e şi coroana s-o aduş acasă cu t'in'e.

Şi să duşe pină acolo. Acolo mulũime mare d'e oamen'i cum o fost ş-in zilele

trecut'e. Și-l văzură tăt îmbrăcat în aor și calu d'e aor. Nu să put'ę omen'ii uita la iel, atîta străluseșe la aur, d'e cum să-l cunoască că șîn'e-i, nič nu-l put'ę ved'ę d'e strălucîrea aurului. Lumea care iera acolo zîșe:

— No ăsta baș c-acuma o ieș. Iacă-tă acuma o ieș, mama lui! — și cit'e și mai cit'e.

Să susi acolo odată pi sub ia și n-o luat-o. Cîn o fost a doa oară, o dat cu mîna-n ieș. Omen'ii-l injura :

— Uit'e — zîșe — acuma putu s-o ieș, da nu vru — zîșe.

Cîn fu a triia oară, pusă mîna pă ieș ș-o luă la iel și ded'e pinten'i la cal și nu s-opri pănă acasă. Calu-i spun'e:

— Drag stăpin'e, coroana s-o țin'i la tin'e și cîn i avę n'evoię d'e noi, să scuturi căpeștrele, că noi-ț ven'im într-ajutoriu.

Ș-o băgat-o-n čenușă și iel șed'ę acolo-n čenușă. Cîn vin frați sara, i-ntreabă:

— Mă — zîșe — da še-aț mai văzut voi astăz p-acolo? Da iel:

— L-am văzut și ieu cîn o luat-o — zîșe.

— zîșe — și t'e suie-n spat'ele mele.

Să-mbracă cu țoalele d'e aur în-întreg, și să sui în spat'ele calului.

— Nę, cum vrei, stăpin'e, să t'e duc: ca gîndu, o ca vîntu?

— Ba ca gîndu!

Cîn gîndi, și fu acolo la oraș. Acolo lume ca-n țele-alalt'e zile, ba pare că mai multă, c-or ven'it dim mai mult'e părț și să uita acolo, și čerca, și treșe, n-o putu n'ime să facă n'iči-o ... n'îmica.

Iel gînd'i o dată, și:

— Nę, stăpin'e! — zîșe — acuma cîn meri, s-o și iei la t'in'e, și întorșem îndărăt, năpoi.

Cîn trecu pi lingă ieș, pusă mîna pă ieș, ș-o luę, și ded'e pint'en'i la cal. Calu, în gînd, fu-acasă. Împăratu cota să-l gășască atunșea. Da d'e un'e! Că nu l-o mai văzut n'ime ni-căurea.

— Heei! Nu-i! Nu-i! Nu-i! S-o dus!

Iel gînd'ę-mpăratu că să dușe cu coręna la iel, da Čenușotcă s-o dus cu ieș acas, la čenușă, nu s-o duz

— Apăi — zişe — tu d'e un'e l-ai văzut?

— Hm ! Aţ spart voi şura — zişe — da io m-am suit în virvu căsi — zişe.

Da iel zişe:

— Îhi ! haidaţ să sparjem şi casa !

S-or apucat ş-or spart şi casa, o lăsat pă Čenuşotcă acolo-n čenuşă su călon'i.

la-mpărat. Şi luq corona. Zişe calu cată iel:

— Bag-o-n čenuşă, cu că-păstru şi pun'e-o acoló — zişe — ş-o acupere, tăt'e-acolo — zişe — pună cîn îi avę n'evorie d'e iele, atunş să le scoţ, că — zişe — vin'e vrem'ea te cu iele ! — zişe. — Să nu spun'i cătă n'ime n'imic !

— Bin'e !

Le băgă Šenuşotcă-n čenuşă, şi le-acoperi acolo, şi iel să ded'e la čenuşă-acolo a să žuca.

Vin oamen'ii povestin:

— Nq vez ? Asta fu uom ! Nu ca hăl d'e ieri şi d'e-alaltăieri ! Văzuş că-asta odat-o luq: cîn ven'i, pus.

— Da, asta — zişe — şi fu-mbrăca — zişe — că străluse ca şorele — zişe. — Nu t'e put'ei uita la iel şi la calu lui ! Asta o luq — zişe — şi ie pă fata-mpăratului acuma. Gata — zişe — āla rămin'e acoló cu-m-păratu.

— Še zişez, mă ? — şi iel cătă fraţi lui.

— Še să zišem ? Acuma să fi văzut, că astăz baş că fu uom ! — zişe — că-ala o luq — zişe — nu numa

că azunje cu virvu d'ejit'ilor d'e la mină la ie, da o și luă! — zise. — Și să dusă cu on cal — zise — străluse ca șorele! — zise.

— Mm! Pă — zice — dor și io am văzut — zice — ce-az văzut voi!

— Mă, tu d'e un'i să vez, mă, d'e-aîsea acoló?

— Eșe! D'e un'i să văd? Io am fost în virvu căsi! ¹¹⁾ zise.

— Hm! Mă, d'irept are, mă — zice — c-asta o fi văzut!

Să ded'eră și sparsără și casa! Rămasă numa iel cu șenușa-acolo!

Hm! Lăsară-acolo o țiră ca o colibuță — casa o sparsără — rămasără-acoló, și fără casă, și fără sură, fără coșină, n-avură n'îmic, nu mai ave n'îmic.

Nș, bin'e! Împăratu dă scrisori, dă-ncșe, dă-ncol, dă porunș, șin'e-o lușt corșona, să ducă la iel. Da d'e un'e să să ducă șin'eva acolo la iel! Nu să dușe n'îme, că Čenușotcă iera la čenușă, să źuca la čenușă.

Da împăratu acuma să-ș gășască coroana și omu un'e-s. O dat în d'e șt'ire că șin'e o luat coroana, să să ducă la iel să-i deie coroana și împărăția. Da d'e un'e, că Čenușotcă nu să dușe d'in čenușă. Împăratu o trebuit s-o ieie d'e-a rîndu să caut'e să-ș gășască co-

¹¹⁾ Pov. se uită în sus.

roana. Cotat-o pin oraş, cotat-o pin sat'e, pi la curţ, pi la căş, pi la colibe, n-o găşă n'icăurea, pună cîn o ajuns acolo la Čenuşotcă. Cîn o ajuns acolo, iera cu birău d'in sat, cu străjile, cu juratu, căută p-acolo. Iera doi fraţ, da la iei tot iera spart, şed'ę-n-to colibă. Da Čenuşotcă şed'ę-n čenuşă, n-ave iei bai că un'e-o fost. Da nu găşăsc acolo. Da-mpăratu zise:

— Da še omu-i d'e şed'e acolo?

Fraţi lui spun, şi cu birău şi cu străjile d'e-acolo:

— Lasă — zise — că ăla-i on om prăpăd'it — zise — care n'iş n-o fos p-acolo.

Da unu care iera cu-mpăratu preţ'en d'e-a lui:

— Nu-i n'imica — zise — noi sint'em d'etori să cotăm la fiecare — zise.

Să-ntoarşe şi să duşe la Čenuşotcă. Zise cătă Čenuşotcă:

— Scolă-t'e şi ieş d'e-acolo afară!

— Če-aveţ cu min'e? Aič-i locu mn'eu, io nu mă scol d'e aič.

Atunsea birău, care iera d'e-acolo d'in sat cu iei,

Bin'e! Nu vin'e n'ime. Dă iel vreme, aşă: intr-atita vreme să ducă, da nu să duşe n'ime. Mai dă iel: nu să duşe n'ime. Împăratu să gind'eşte:

«Če-i de făcut acuma? Trăbă să fašem seva! Hai — ziče — să cotăm după iel — ziče — că nu vin'e n'ime — zise — şin'e-o luot co-ona.»

Să ieu d'in uoraşă-n uoraşă, caută p-acoló, fac. O iau pă sat'e — n-o găşăsc n'icăurea — o iau pă sat'e. D'in sat in sat, caută, iau birăiele d'e-acoló, slujbaşi care iera pă vremile ęlea atunsea, caută, nu găşăz n'icăurea. Hai, să tomn'iră iei:

— Trăbă să cotăm in tăt locu, la cit'e căs merem, in tăt'e cot'eţele, trăbă să cotăm — zise — că un'eva trăbă s-o găsim! Porunca-mpăratului *)!

Nę, azunsără şi la fraţi lui acoló, la a lu Šenuşotcă. Iera acoló o grămadă d'e iei: polişt'i, panduri, plăieş če ştiu io cum ii ziče pă vremile ęlea. Da

*) Intrerupere pentru schimbarea benzii.

pun'e mina p-on pişor a lu
Čenuşotcă ş-il traje d'e-a-
colo d'in čenuşă ş-li spun'e:

— Scqlă-t'e ! Nu t'e scoli
n'ič cîn vin'e-mpăratu, d'e
cum să t'e scoli singur !
— zise.

Şi, ca-n taină, zise — gi-
zăre cu bita-n čenuşă — şi
zise:

— No aičea să găsim co-
roana împăratului ! — Zi-
şe — asta — zise — d'e n-o
fi jun'erele împăratului, Če-
nuşotcă — zise.

Zicin iei vorbele ęlea şi
cotîn cu bita p-acolo pin
čenuşă, odată s-aprind'e o
pară d'e foc d'e strălucirea
aurului, cit nu ved'ę iei
n'ımica, şi trăcsăriră toţ a-
colo d'e spaimă, şi-mpăratu
zise:

— I — zise — vez, aičea-i
coroana me ! — zise. — No
— zise — ai văzut — zise —
un'e-i coroana ?

Iau pe Čenuşotcă şi a lui
hain'ele care iera, şi căpe-
strele, iera-nvăluit'e cu n'i-
şt'e zdremţe reşle tăt acolo-n
čenuşă. Şi zise împăratu:

— No hai, nu t'e mai țin
in čenuşă, t'e duc la căsile
impărat'ęşt'i să stai acolo
— zise -- că pă t'in'e -- zi-

iera şi cit'e-on increzut a-m-
păratului cu iei, ca să cau-
t'e corona. Da birău zise:

— Mă — zise — n-az
luat voi — zice cumva —
zise — corona-mpăratului ?
— cam aşă să-i mai păcă-
lească, că iel ş't'ię că sin'e-z
iei: oamen'ii hăi mai d'in
urmă d'in sat.

Da iei zise, iar aşă cătă
iel:

— Nu — zise. — Noi n-am
luat-o — zice. — Poat'e
cumva dacă n-o fi luat-o
Čenuşotcă — zise, ca să
păcălească şi iei pă birău.

Da birău încă luq bita
care-ave iel in mină — cum
purta birăiele — să duşe
coló pin čenuşa lu Čenu-
şotcă — Čenuşotcă iş cota
d'e lucru acoló la čenuşă
— şi scormon'e p-acoló pin
čenuşă. Cîn, d'int-o dată,
flacără o flacără, pare că
s-aprinsă satu-ntreg !

— Iii ! D-apă še minun'e
i-aişa ?

Iacătă coló corona ! şi
străluşę ca aur, ca, ca şore-
le-acoló, d'e aur, şi, auru
care iera acoló, arjintu, şi,
pare, că le, le sclipiră uăk'ii,
d'e nu mai put'ę să mai
vadă n'ımica.

şe — t'e-am găsit d'e jun'e-re, să-ţ dau împărăţia — zise — ca s-o porţ tu.

Şi-l iau d'e-acolo şi-l suient-o căruţă. Da iel spun'e că să-i ieie şi zdremţele lui d'e-acolo. Da-mpăratu spun'e:

— Lasă-le dracului — zise — c-am ieu hain'e d'estule să t'e-mbrac — zise — nu mai du şi zdremţe acolo la min'e!

Iel îi spun'e:

— Ţe i-a mn'eu, duc cu min'e!

Să duşe. Cîn îl ved'e fata-mpăratului:

— I — zise — tată! — zise — pă ăsta mn'i l-ai adus mn'ie?

— Asta i-a tău! — zise.

Să duşe şi să băgă la-mpăratu un'e ave on cuptoriu şi să băgă-n čenuşă. Da acuma-mpăratu, če să facă, că fata n-o mai put'ea mărita, că iel o făcut hotărire.

— Uită-t'e, mă, uită-t'e un'e-o găsirăm.

Delegatu-ăla care iera increzutu împăratului să miră şi să-ntristă pare că uimit d'e tăt, cîn văzu aşa on lucru grozavn'ic, cîn îl scormon'iră d'e-acoló.

Nq, hai, če, şi...

— Şin'e-o luat-o?

— Čenuşotcă!

— Hai cu iel la-mpăratu.

Îl luară şi-l pusără-n car pă Čenuşotcă, şi cu iel la-mpăratu! Îl dusără la-mpăratu, cu corona, cu căpestrele lui acoló — că iel şi le-o luat la iel. Cîn îl văzumpăratu: vai d'e iel şi d'e iel, d-apăi s-o făcut iel? Aisea s-o, s-o păcălit iel rău, că-o făcut lucru ăla: şin'e i-o luat lui corona?

Nq, fata-mpăratului:

— Nq aşă, tată! Acuma m-aduşş uom la t'in'e!

Bin'e! rămasă-acoló, că iel aşa o avut făcută legătuiala că şin'e ie corona, mărită fata după iel. Trăbui să facă uspăţ şi să mărit'e fata după Şenuşotcă. E, făcură iei uspăz, da nu cu corajie, numa trăbui să-l facă, după cum or avut făcută tomn'iala.

Bin'e ! Rămasă-acolo Șenușotcă. D-apăi împăratu să gînde că cum să să skepe d'e iel. Dqră o ven'i o vreme să skepe d'e iel.

E, ce să-ntimplă? Să-ntimplă că să-nsepe război cu om veșin a lui împărat. Lui i fu cu corajie războiu ăla, nu fu-așă năcăjit iel, că să gîndi:

« K'iar și dac-oi pierde ieu, da să pierd și pă amăritu-ăsta de-aîsea d'i la curtea meș. »

Bin'e. Da să tomn'iră că împărați amîndoi să să lupt'e în tri zile, și care-or învinje, ahăla rămîn'e învingător'. E-mpăratu și mai bin'e-i păru la asta, că să gînd'i:

« Io mîn pă Șenușotcă ! Ș-atuncia mă și scăb d'e iel. »

Bin'e. Zițe:

— Uită-t'e, mă — zițe — se-i vorba: io am război cu cutare-mpărat, și trăbă să t'e duj la război.

Da iel zițe:

— Bin'e — zițe — m-oi dușe io cîn vreau io — zițe — și nu cîn vrei tu ! Atunșea mă duc.

— Bin'e — zițe — da trăbă să t'e duș !

Să fașe on războiu c-un împărat care iera țara lui hotar cu iel. Da-mpăratu n-avea atita bucurie că cum să să skepe d'e Șenușotcă.

— No — zișe — acuma — zișe — jun'ere — zișe — iacătă cutare împărat veșin cu noi — zișe — o prins război cu noi — zișe — ș-acuma io ț-am dat împărăția — zișe — să t'e duci la luptă să-ț aperi țara — zișe.

Da vorbeșt'e cu jinărali d'e-a lui că să-l ducă și să-l baje acolo la luptă ca să piară. Da Șenușotcă spun'e:

— Hm ! păi — zișe — dacă mi-ai dat țara mie, mă duc io la luptă — zișe — da — zișe — cîn vreu io, nu cîn vrei tu ! — zișe. — Scrie — zișe — la împăratu care ț-i contră că vrę să-ț ieie iel țara, o vrei să ieie tu a lui, că — zișe — ieu mă lupt cu iel, nu tu.

Și i scrie-mpăratu. Da-mpăratu aveț t'eamă și zișe:

— Nu io Ț-am scris, da jun'erele.

Îi scria înt-ai Čenușotcă. Și fișoru-mpăratului d'e-acolo iera un isteț mare care numa rid'ę cin o văzut scrisoarea și-i scrie-ndărăpt:

— Să-i spun'i — zise — că noi amîndoi n'e luptăm, și nu armata una cu alta. În tri zile — zise — și care n'e-om învinje în a triilea — zise — unu pă altu — zise — n'e luăm țara unu d'e la altu — zise.

Acuma, la-mpăratu-i părea și mai bin'e că scapă d'e Čenușotcă. Da-i spun'e lu Čenușotcă:

— No, Čenușotcă, iacătă če scrie-mpăratu: ai tri zile să t'e lupt cu iel și dacă nu li-i învinje tu, it ię țara te cu muiere cu tăt.

Čenușotcă zise:

— Bin'e, mă duc ieu la luptă.

Și trimet'e după frați lui și i-aduce acolo la iel.

— No, voi staț aiĉea pună mă-ntorc io d'i la războiu.

Și scutură o dată d'e căpăstru d'e aramă și vin'e calu d'e aramă:

— Șe-i, drag stăpin'e?

— Lasă, că mă duc ieu, tu n-ai bai d'e-acolo — zise. — Ai făcut tomn'eală, țin'e-t'e d'e tom'neală că mă duc ieu.

Să ię Čenușotcă și scutură d'e căpăstru d'e-aramă, și vin'e calu d'e-aramă.

— Če doreșt'i, stăpin'e?

— Merem la război!

— N'avę n'is-o t'eamă! Suie-t'e-n spat'ele mele. Da cum vrei să merem — zise — ca gindu, o ca vintu?

— Ba ca gindu!

Cin gînd'iră, și fură-acolo! Zîce:

— No-mpărat'e! Cum vrei să t'e lupt cu min'e? În săbii n'e tăiem — zise — sau la luptă. Sau n'e-m-păcăm?

Da iel zise:

— N'e luptăm cu-armata!

Atunĉea calu lui numa d'e suflă cu-on abur, și-armata lui căzu zos! În-țorsă năpoie, să dușe-acasă.

— Hei, călușule — zise —
t'e simț stăpîn și meri la
luptă cu min'e?

Zise:

— Poț minca — zise — și
poț be — zise — că — zise
— la luptă merem.

Să-mbracă cu hain'ele d'e
aramă și să țipă-n spat'ele
lui.

— No — zise — acuma
cum vrei să merjem : ca
gîndu, o ca vîntu?

Fisoru - mpăratului i-a-
șt'epa acolo să vină pună
la iel acasă. Da iel numa
o dată s-o gin'it ș-acolo o
și fost. Și-l întrebă călușu
lui, zise:

— Să-i răstorn cu copit'ele,
sau să trec numa păstă iei?

— Ba — zise — să tres
păstă iei.

Și numa o dată s-o țipat,
și păstă iei o sărit și iei n'ic
n-or avut vreme să vadă că
čin'e-i Čenușotcă. S-o-ntors
îndărăpt, s-o dus acasă. Da
calu la fičioru-mpăratului
încă iera n'ezdraven.

— Împărat'e — zise —
poț minca și poț be — zise—
da lupta nu-i a te — zise —
că — zise — ș-ăsta o fost
tare — zise — da min'e vi-
n'e unu și mai tare.

Ș-a doilea zi, o scuturat căpăstru d'e arjint și vin'e calu d'e arjint. Să-mbracă cu hain'ele lui, țoalele d'e arjint și-l întrebă calu:

— Țe vrei, drag stăpin'e?

Iel îi spun'e:

— T'e simț stăpin să mei la luptă cu min'e?

I spun'e, zise:

— Poț minca și poț beș și t'e suie pă șaua meș, că lupta-i a țe! — zise. Și-l întrebă, zise:

— Da cum vrei să merjem: ca gindu, o ca vintu?

Numa o dată o gin'it, ș-acolo o și sosit. Și numa o dată calu o suflat și pă iei tăț roată i-o aruncat. S-o-ntors înăpoie până acasă.

Cin a fost a triia zi, scutură căpăstru d'e aur și vin'e calu d'e aur:

— Țe-i, drag stăpin'e?

— Eș, căluțu mn'eu, t'e simț stăpin să mei la luptă cu min'e? — zise.

— Poț minca — zise — și poț beș, și t'e suie pă șaua meș, c-astăz învingere-a țe. No — zise — acuma cum vrei să merji, ca vintu, o ca gindu?

Da calu la fișoru-mpăratului i spun'e:

Cin i-a dăa zi, scutură d'e căpăstru d'e-arjint. Vin'e-on cal d'e-arjint:

— Țe doreș, stăpin'e?

— Merem la războiu.

— N-avea n'is-o t'eamă! Sui-t'e-n spat'ele mele, și hai cu min'e.

Să sui în spat'ele lui.

— Nș, cum merem: ca gindu, o ca vintu?

— Ba ca gindu!

Cin gindiră, și fură-acolô.

— Nș țe vrei, împărat'e?

— Încă n'e luptăm și-astăz.

Calu lui numa d'e suflă o dată — da nu așă tare — armata lui rămasă-ncremen'ită, nu mai putu mișca n'imica!

Să sui în spat'ele calului, și să-ntorsă năpoie, să dușe-acasă.

Aia, urmează p-a tria zi

— tri zile-or avut. Dimineața, scutură de căpăstru de-arjint: vin'e calu.

— Șe doreș'ti, stăpin'e?

— Merem la războiu.

— Suie-t'e-n spatele mele, n-avea n'ici-o t'eamă! Că astăz o să-nterminăm cu iei — zise — o să gătăm cu iei războiu.

— Bin'e.

— Stăpin'e, astăz o fi rău d'e tin'e că — iče — t'e calcă în copit'e. Mai bin'e să t'e-mpaci să dai tăt țe ai.

Numa o dată o gind'it ș-acolo o și sosit. Și calu d'e aur numa suflin în aburi i-o dus până la curțile împărăț'ești a lor. Acolo, i-o-n-trebat Čenușotcă că cum vreu: să-i calse, oare să-i deie pașe? Api bătrinu o zis, tata fičiorului, zise:

— Uită-t'e — zise — iț dau țara jumătat'e — zise — și să n'e laș în pače. Și am doă fet'e — zise — și le dau după frați tăi — zise — și le dau și lor cit'e-o part'e d'e împărăție să aibă și iei d'e moșie.

Ș-așă s-or împăcat. Și Čenușotcă o rămas împărat și frați lui c-o part'e d'e împărăție, aveș și iei d'e moșie.

D'e n-o fi murit, ș-astăz trăiesc.

Inf. Vinca Luca; Cerișor—Hunedoara; culeg. O.B. în 1 ianuarie 1951, după dictatul povestitorului. A.I.F., I. 11.279.

Pov. o știe: «d'e cîn am fost copil, pî la vit'e, d'i la bătrîn'iu. Ai mai pov.? «Povestit! Auz că și copilu (nepotul pov.) o

Da fișoru-mpăratului dujman zise cătă-mpăratu, zise:

— Astăz — zise — o fi rău d'e t'in'e! Că astăz — zise — vin'e altu — zise — cari să luptă cu t'in'e — zise — și cu ăla — zice — nis ca ieri și ca alaltăieri nu mai poț să răușășt'i.

Cîn gindi, și fu acoló. Atunșea zise cătă-mpăratu, zise:

— Nq, acuma še vrei? — zise. — Să t'e iau în copit'ele calului, cu tăt še ai tu — zise — sau t'e-mpas cu min'e?

Să gindi-mpăratu¹²⁾ după vorba copilului.

Če:

— Ba mai bin'e să n'e-mpăcăm, d'ecit să prăbuleș țara.

— Nq bin'e — zice — cum vrei?

Zise fičioru cătă iel, zise:

— Uit'e — zise — tată! — zise. — Faș pașe cu iel — zise — așă — zise — că — zise — iel mai are doi fraș săras — fișoru șt'ie — iel mai are doi fraș săras

¹²⁾ Pov. ridică sprincenele.

șt'ie. Am povestit-o d'e mult,
da acuma n-o măi șt'iu.»
Alții o știe? » Io nu șt'iu; p'ot'e
că finu Culă » (Poanta Nicolae-
Pocăitu).

— ăștia-or fost copii săras
— zise — și — zise —
i-adus frați lui — zise — și
dăm pă surorile mele după
iei — zise — și le dai
cit'e-o part'e d'in zumă-
tat'e d'e-mpărăție la doi,
— o-mpărț în două — zumă-
tat'e, și zumătat'e n'e ră-
mîn'e noă. Și put'em să
domn'im țara — zise.

— Bin'e !

Zise cătă Cenușotcă:

— Mă! Să t'e duci-acasă,
s-adus pă frați tăi aisea, și
le dăm zumătat'e d'i-mpă-
răția mea o-mpărțim în două
cu iei, la unu le dau o
part'e, la hălalalt îi dau
o part'e, ș-am două fet'e, și-i
căsătores cu iele, și iei
rămîn stăpîn'itori pă părțile
lor să domn'ească și iei,
și-avem și noi, și sintem
impăcaț.

— Bin'e !

S-o dus ș-o luat frați
lui, și i-o dus acoló. S-o
căsătorit cu fet'ele-mpăra-
tului dujman amundoi, și
le-o dat cit'e-o part'e d'in
țară. Și iel o rămas împărat
la fata-mpăratului care-o
luat corona.

Și dacă n-or fi murit,
și-astăz trăiesc.

Culeasă de la același inf. de O.B.
în 20 oct. 1954; transc. O.B.; durată:
37'; A.I.F., I. 14.607 (mg. 457—458).

Înainte de înreg. pov. observă:
« asta-i d'i la bătrîn'ii eia (din
Nădrap), n-am prea povestit-o,
n-o știu așa bin'e ». *A cerut să-i
citesc sfîrșitul basmului după cule-
gerea făcută cu el în 1951 la
Cerișor, ca să și-l reamintească.*
*În ziua precedentă, pov. spune
că o știe « d'i la bătrîn'i d'e-a
noști, cîn ieram la vit'e — iera
maistăr d'e povești — durmëm
în hotar d'e cătă Čerbăl. Iera
unu Bud'ic, ala spun'ę o po-
vest'e d'e sara pînă la cîntat
de cocoș, atîta șt'ie d'e lungă !
Da čin'e-le-o-nvățat? Focu lor ! »
Ai mai povestit-o? » Am mai
povestit-o și ieu atunči în t'ine-
reță, dumineca, mai strînjem la
vit'e, mai pi la lucru, cîn
zgod'em. »*

Alții o mai știu? » Api o mai
șt'ie bătrîn'i d'e-ia mult; și
d'est'ia t'ineri, d'i la min'e or
învățat-o un'ii. »

E adevărată? » D-apii să pōt'e,
čeva întîmplător trebe să fi fost,
altfel d'e un'e le-ar fi șt'iut,
că nu iera cărt, nu șt'ie numa
popa. În copilăria me, șt'ie popa
bătrînu, și cantoru. Moșu, cît-o
fos d'e isteț și cumnat cu popa,
și n-o șt'iut să facă n'is pă unu,
umbla cu răvaș. Birăiele și crîj-
marii umbla cu răvașă — cu
bit'e — însămna pă bit'ele ęlea. »

Basmul este unul dintre tipurile frecvente la noi, fiind atestat în toate provinciile în 32 variante. Doar în 6 dintre acestea căsătoria eroului

este urmată de plecarea la război ca în varianta noastră. Uneori basmul apare contaminat cu alte tipuri. Schullerus, la nr. 300 I C* citează 21 variante din care unele aparțin altor tipuri.

Cel mai frecvent nume al eroului principal e *Cenușotcă* — câteodată *Cenușotcă-Botcă* — *Petru Cenușă* sau *Cenușosu* — în Transilvania, cu variantele muntene sau moldovene *Cenușâr*, *Cenușică*, *Cenușărică*, *Cenușerel*, ori cu sinonimicul *Șperlă voinicul*. În câteva variante, apar izolat și numele *Dan Dănăilă*, *Ber Căciulă* (Muntenia) sau *Cițarcă* (Transilvania). De multe ori, eroul nu are nume.

Inger Boberg, în studiul monografic *Prinsessen på glasbjoerget*, 1928, crede că acest basm ar fi o moștenire străveche din epoca indogermanică, fiind răspândit din India pînă în apusul Europei (la Krohn, *Übersicht*, p. 96—99, care e de părere că basmul ar fi venit din India prin Asia Mică în vremurile istorice, ceea ce e foarte problematic).

O fost fișoru lu-mpăratu Alb. Împăratu o murit ș-o rămas fișoru. Ș-atîta o să-rășit, d'e n-o rămas n'îmic d'e iel, și numa o miță o avut, n-or mai fost hain'e pă iel, nu n'îmic.

O fost împăratu Alb, o avut on fișor, și-mpăratu o murit. Fișoru tăt o potopit, o mîncat, și nu mai lucra n'îmic odată, să mai aibă și iel. O să-rășit, d'e-d'e-d'e n-o rămas odată cu n'îmic. Amu, nu mai avu mară, nu n'îmic, numa o miță. Mița cătă iel — d'i la o vreme, o foz murind d'e foame, iel o rupt hain'ele, o rupt tăt, o șezut tăt aco-n șenușă, i-or foz zicin Șenușotca, d'in fișor d'e-mpărat. Îsă mița cătă iel, îse:

— Tu să laș tăt după min'e — îse — numa t'e du în pod — îse — că d'in cari-o făcut — îse — tată-to, mumă-ta — îse — o bucată — mai iestă o țîră aluat pă troc, tare — îse — dîră-l raz — și n'e faș — îse — și noă — îse — șeva — îse — să, să n'e faș și noă șeva — îse — să mîncăm, că iacă murim d'e foame — îse.

Acu, mița s-o dus — da n-o spus cătă iel — pețitor' la-mpăratu Verd'e. Împăratu Verd'e a avut o fată.

Nq, s-o loat, s-o luat mița și s-o dus. O avut împăratu Verd'e o fată, o avut o fată, și s-o dus pună la împăratu, pețitoriu. Aco, împăratu cătă ia:

— Apăi — ise — di še n-o ven'it iel?

— Apă — ise — ala-i uom d'e nu mai iestă-in lumea asta un uom vren'ic ca-ăla. Ala — ise — pi la vinaturi, p-aco pim păduri umblă, ala d'e, ăla nu pqt'e umbla — ise — fie după še, numa m-o minat pă min'e.

Împăratu:

— Du-t'e — ise — acasă, și — Împăratu Verd'e — du-t'e-acasă — cătă miță — și spun'e-i să vină iel ași să ved'em că še fel d'e uomu-i — ise — še fel d'e uomu-i iel — ise.

O ven'it mița iar acasă, da n-o spus n'îmic cătă iel c-o fost p-acolo.

Ven'i mițu acas. N-o spuz n'îmic cătă, cătă fișoru lu-mpăratu Alb. Iel uo foz sezînd acolo in jenun, in še-nușă: un blăstămat, Șenușotcă.

S-o dus mița iarna iară, ș-o fost zăpada mare, numa p-un'e o fost pirt'e, ai putut să meri.

S-o-ntiln'it c-on iepure cîn s-o dus. O-ntrebat pă iepure:

S-o duz mița d'e-altă dată. Dacă s-o duz d'e-altă dată, ducîndu-să pă cale, atîta o foz n'eaua d'e mare, numa pă un'e o foz mergîn cu pișqr'le, o fos pîr-

— Un'e meri, frat'e iepure?

Işe:

— Tăţ n'e potopim iepurii; că nu mai put'em umbla după mîncare, citu-i n'eaua d'e mare!

Miţa işe:

— Haidaţ cu min'e, să vă duc un'e ieste griu verd'e; numa dacă sint'eţ mai mult!

— Că sint'em!

S-or strins o sută d'e iepuri. Cîn or azuns aco la-mpăratu, atunçi o fost ieşîn cătan'ele la iziţir.

I-o-mplut o frică pă ofiţiri, tăţ o fost comandăluin în lături cîn o foz văzin atîţa ofiţiri. Miţa işe:

— Asta ți i-o trimes fişoru lu-mpăratu Alb, care să dai fata după iel.

t'ie¹⁾. Un biet iepure o fost umblind p-acolo, mort d'e foame, n-o mai fosti puțin umbla că tă, d'e, d'e, d'e foam'e.

Acu, miţa cătă iel:

— Fratşe iepure, după še umbli p-aiş?

— Mă — işe — noi tăz n'e potopim acu d'e foame, că nu mai putsem umbla să mai căpătăm n'îmic d'e mîncare — işe.

— Apă — işe — n-az fi aşe mai mult, să merez cu min'e? — işe miţa.

— Ba — işe — sint'em! — işe.

— Că io vă duc un'e iestă griu acu verd'e şi še vrez voi să mîncăţ iarbă — işe — în livad'e — işe — vă băgaţ — işe.

No, s-o da iepur'le încolo, s-o încolo, şi-o strins o sută d'e iepuri. Să ia miţa nă-int'ea lor, iei ca cum vin uoile după şoban. S-apropie aco d'i oraşu-ăla un'e-o şezut Împăratu Verd'e. Acolo k'iar atuns or foz ieşîni cătan'ele la . . . uofiţirii cu cătan'ele călăreşt'e, şi uofiţirii, şi călăreşt'e, şi or foz

¹⁾ Pov. indică un loc îngust, cu cotul drept.

— Pă — ise — cum o prins iel atita vînat? C-ala nu mai iestă-n tătă lumea să prindă așa — ise.

Împăratu cătă miță:

— Spun'ê să vină iel!

— C-ala are multă zirvă.

ieșin să vadă că să meargă la instrucție. Or văzut mulți aco atita put'ere d'ê iepuri! O prins a comăndăli în lă-turi și-ncolo, și-ncolo d'in cal'ea miții. L'ê-o-mplut o frică c-or văzut atita put'ere d'ê iepur'ê. S-or dus pună la-mpăratu cu iei, o eșit împăratu cu-mpărăt'ia-sa.

— Ai! — ise — apă — ise — noi sint'em d'ê-ahăla uom — ise — să dăn fata! Ala uom vren'ic — ise — vez că iel ce d'ê vînat o prins iel d'ê n'ê-o trimes aiș, pună n-a da fata după iel — ise.

Mița încă l-o lăudat, ise:

— Ala nu pôt'ê să vină p-aiș, că are zurvă multă, și cu una, și cu alta.

Acu, s-o, o ven'i mița iar înăpoi.

Ițe:

— Cum o put'ea — ise — să vină — ise împăratu cătă miță.

O ven'i mița iar năpoi. Nu i-o spuz n'îmic la fișoru lu-mpăratu Alb. Nô, la vo doă zile, să ia mița iar și să dușe. Ducînu-să p-acolo iar pă cal'ê, să-ntiln'êșt'ê c-un lup.

O venit mița iar năpoi.

La o săptămină, s-o dus mița iară. S-o-ntilnit mița c-on lup.

— Frat'ê lupule după ce, umbli p-aiția?

Ițe:

— N'e potopim, nu mai put'em să căpătăm să mîncăm d'e neauă!

Ițe:

— N-aș fi așa d'e mult, că io v-aș duce să căpătaș car-n'e ci d'e multă!

Lupu:

— Ba sintem! — ițe.

S-o dat lupu aco-ntr-on, d'i la, și s-o dat a băuna aco.

— Frat'e lupule, după se umbli p-aiș tă pă cale?

— Mă — ițe — n'e potopim, că nu mai put'em luș uoi, nu mai putsem n'îmic! Am mai trăit cu buștac d'i pin lemne, d'i pin pădure d'e-am mîncat — ițe — ia. Și nu mai put'em trăi acuma, toz n'e potopim, murim d'e șome!

— Mă! — ițe. — Nu-m, n-az fi măi mult așe să mereș cu min'e, că io vă dug — ițe — un'i căpătaș carn'e, și buoi tăz fript, așe carn'e cită vă trăbuie, și și căldură, și nu-i iarnă c-aiș.

— Ba — ițe — sint'em — ițe.

Nș, s-o lușt, s-o dat intr-on d'eal acolo²⁾, înt-on munt'e. Lupu:

— Buuo! buuo!

S-or strîns o sută d'e lupi, mai bin'e. I-o strînz mișta după ieș și ieș o loat năint'e, pă drum, ducînu-să. S-o duș mișta, iar o azuns pă vreme-aia cîn or ieșît uofișirii. Măi, i-o umplut o frică, or fujit tăș, s-or băgat în ca-sărmi, s-or ascuns cătan'el'e cu ofișiri cu tăș.

²⁾ Pov. arată cu capul în sus, în înălșime.

Cin o azuns cu iei aco
la-mpăratu, i-o umplut pă
iei o put'ere d'e frică și i-o
băgat aco-ntro livad'e. Ș-o
prins a mînca aco.

S-o duz mița pună la-m-
păratu. Împăratu, ise še să
cut'eză să vină (?) pe-acol
o văzut atita lupi. Zis cătă
miță că să-i baje-aco în li-
vad'ea. Na, o porunși la
cătan'e, la sluj d'e le-o tăiat
boi, le-o țipat aclo.

— Na — ise — t'e-o șin-
stit fișoru lu, lu-mpăratu
Alb și cu așt'ea !

— Măi, pă — ise — că
d'e-ai nu mai iestă-n toată
lumea !

Da mița ise:

— Nișe nu-i — ise — cum
i-abăla !

— Apăi — ise — uorcum
să, cum să, să facă să vină
iel odată, să-l ved'em —
ise — că nu n'e felelim d'e
iel, c-ala ved'em — ise —
că-i fișor vren'ic, că d'e-aia
n'e trimet'e iel vinatur'le
așă vii pun-aișa !

— Apoi—ise—iacă—zișe
— da n-ar'e vreme.

O ven'it mița napoi. S-o
da mița și l-o făcut d'e s-o
spălat coleș, iel mai în pielea
golă, numa cu n'ișt'e pe-
t'ise d'e hain'e pă iel ! Nu
m-avu n'im'ica, atita-o
foz d'e sărac ! Nô, să duc.

— No hai după min'e !
— mița.

O ven'it mița iar înăpoi la
fișoru lu-mpăratu Alb.

Nô, mița cătă iel:

— No hai cu min'e !

Iel mai în pelea golă, n'ic
hain'e n-o mai avut pă iel !

S-o dus cu iel pună ling-o-
rașu ăla un'e-o șăzut Împă-
ratu Verd'e și l-o băgat mița
aco su-n pod, să nu-l vadă
oamenii citu-i d'e gol. Și

l-o-mvățat că cîn vin'e-m-păratu, să spună că l-o bătut oamenii și i-or lua tăt.

S-o duz cu iel pună-acolo d'e-aprope d'e-orașu-ăla un'e o șăzut fișoru, un'i-o șăzut Împăratu Verd'e. Acoló, mița cătă iel:

— Mă, bagă-t'e así su podu ăla, și cîn o ven'i Împăratu Verd'e, și tu să t'e, tu să tse dai — íse — cîn o ven'i — că vin'e după tşin'i pună-aiş — să tse faş a văita că iacă or vin'i n'íşt'e oamenii în calea noastră și n'e-or bătut, ș-or loat căruțele d'e-aor d'i la noi, ș-or loat țole d'e-aor d'i pă t'in'e, și s-o băgat acoló su pod ³⁾.

S-o duz mița.

— Pă — íse — nu mai vine n'e n'íş acu?

Íse:

— O pățirăm rău — íse — cîn ven'i! Ven'iră n'eşt'e oamenii — íse — și n'e bătură iei. Da io fuji — d-api iel — íse — îl bătură și ded'eră cu iel aclo su-n pod — íse — și-i luğră țole, îi luğră căruță, îi luğră tăt d'i pă iel! Și rămasă aco în pielea golă, și nu mai cut'ează să mai vină d'e frică — íse.

— Eę! — íse -mpăratu — nu-i bai n'ímíc, că-i duşem noi țoale d'e-aiş!

³⁾ Pov. arată cu capul în jos.

Mița s-o dus la-mpăratu.

— No — íse — n'íş acumă nu vin'e?

— Ba — íse — vin'e, da n'e bătură n'íşt'e oamenii și iel îi mai gol acolo su pod.

Íse:

— Nu-i bai, că-i duc io țoale!

Și s-o dus cu căruța, și cu țoale d'e-a lui și l-o-mbrăcat.

Ș-or făcut on uspăț mare !
Și și io am fost la uspăț !

Și cîn or plecat cu mireasa, cătan'e mult'e, tunuri, căruțe mult'e, ofițiri, g'inărari, maiori. Io am fos d'e-part'e, și tăt am azuns acolo ! Ș-or apucat pă drum, să vină.

Mița tă năint'e, măi d'e-part'e d'e iei. O fost o luncă plină d'e vaș, și văcarii lîngă drum, la n'eșt'e urieș or fost vașile.

Mița cătă văcari:

— Mă ! Cîn or azunje aič, voi să spun'eț că-s vașile lu fișoru lu-mpăratu Alb, că d'e nu, vă pușcă: auz cum mai pușcă !

I-o luot împăratu țoale d'e-a lui d'-șlea scumpe, ș-o luot o căruță d'e aur s-o dus pun-aclo. Îl gășășt'e acolo su pod. Șe — ise — fașe-a văita, cum l-o-nvățat mița.

Acu, i-o dat țole pă iel Împăratu Verd'e, l-o suit în căruță, l-o făcut om la rînd. Acuma, mșere cu iel. Atita o făcut on uspăț ! Ven'it-or gînărari, ven'it-or căpitaņi, ven'it-or măiori, on uspăț, să t'e păzască Dumn'ezo ! — și io înc-am fost acolo ! Vo săptămină tăt o petrecan'ie, tăt on uspăț o fost. Dup-aia, or apucat cu hint'șiele cu tunuri, cu pușt'i, tăt pușcîn pă cale, șt'i, să vină la fișoru lu-mpăratu Alb cu mireasa.

Ven'in pă cale, mița tăt năint'e *) în d'espărtare, d'e doi, d'e tri kilometări o gășit o luncă-acolo lîngă drum plină d'e vaș. Văcarii o fost ascultin d'e lîngă drum, c-or auzit-o, tăt un huret, bombele p-aclo ven'in, și pușcături. Și mița cătă văcari:

— Mă ! — ise — d'e-aia vin și v-omșră — ise — și

*) Pov. arată înainte cu capul, a depărtare.

Cin or azuns aco la vȃ-
cari, o spus cȃ-s a lu fiċioru
lu-mpȃratu Alb.

Altȃ luncȃ mai in sus, tȃ
plinȃ d'e boi. Boarii lingȃ
drum. Miȃta cȃtȃ iei:

— Mȃ ! Ȃia vȃ pușcȃ, nu-
ma sȃ spun'eȃ cȃ boii-s a lu
fiċioru lu-mpȃratu Alb.

Or azuns acolo, ș-o-ntre-
bat. O spus c-ali fiċioru
lu-mpȃratu Alb.

sȃ spun'eȃ cȃ sint'eȃ a lu
fișoru lu-mpȃratu Alb cu
vas cu tȃt ! Cȃ d'e nu, ahȃia
v-omȃr pȃ voi !

Nȃ, or ven'it pun-aclo.
Miȃta o luȃt-o tȃt nȃint'e. Or
intrebat pȃ vȃcarii ȃia:

— Mȃ ! — ise ĩmpȃratu,
ĩmpȃratu Verd'e — a cui is
vasile eșt'ea ?

— A lu fișoru lu-mpȃratu
Alb !

ĩmpȃrȃt'easa:

— Mȃ — ise — hȃidaȃ ĩn-
toarșeȃ nȃpoi, cȃ noi nu
sint'em d'e-ahȃla ! Vez —
ise — se, se, se d'e-mpȃrȃ-
ȃiie are-ahȃla — iȃe — d'e
ċin'e are — ise — o țarȃ ĩn-
treagȃ ċit ahȃla — iȃe. —
Noi nu sint'em d'e-ahȃla —
ise.

Ven'in miȃta mȃi nȃint'e,
o luncȃ plinȃ d'e buoi.
Boarii tȃȃ lingȃ drum. Ise
miȃta cȃtȃ iei:

— Mȃ ! — ise — d'e . . . ċin
vin ahȃia — ise — sȃ spu-
n'eȃ cȃ sint'eȃ a lu fișoru
lu-mpȃratu Alb, cȃ d'e nu,
vin numa, vin — ise — și
v-omȃrȃ — ise — și iȃe boii —
ise.

Nȃ, or ven'it pȃn-aco, or
intrebat ĩmpȃratu Alb pȃ
vȃcarii:

— A cui sint'eț, măi văcari?

— A lu fișoru lu-mpăratu Alb!

— Ei, săracu d'e min'e! Numa voi m-aț făcut-o! Da fata meț nu-i d'e-ahăla! Vez — ise — se uom vren'ic ahăsta? — ise.

Mița ven'i năint'e. Ș-or fost urieș — urieși, ăia or fost n'ist'e omen'i mari, or fos năint'ea noastă, înăint'e la a noștă n'emoțăn'ie-ahăia — și or fos șezin afară, or fost ascultind p-acolo la tunuri pușcin ⁵⁾, ven'in, pă drum. Mița cătă iei:

— Mă! — ise. — V-ascund'eț, c-aia vin aișa pă vuoi și cu tunuri, vin cu, cu-armată multă — ise — să, să, să v-ompră, să vă prăpadă, numa v-ascund'eț.

S-or băgat în n'eșt'e paie. Mița o dat foc la paie, ș-or ars urieși aclo în paie. Ș-ap-or ven'it aclo la curțile urieșilor. Ș-apo o rămas, o rămas iei acoló, fișoru lu-mpăratu Alb cu fata lu-mpăratu Verd'e.

No așă-i,
d'e n-ar fi,

⁵⁾ Pov. arată înainte, cu capul.

Mița s-o dus năint'e, pună la urieș.

— Mă! Să v-ascund'eț, că ăia vin să vă pușt'e, cu tunuri, cu pușt'i.

Urieși s-or băgat în n'eșt'e paie, s-or ascuns. Mița o dat foc la paie, ș-or ars urieși. Ș-or ven'it cu mireasa-n curțile mireși, ș-acolo locuiesc ș-acuma.

Ala d'intr-on om sărac, sărac și l-o făcut mița gazdă.

Inf. Crisnic Mihai, zis Băbura;
Cerbăl—Hunedoara; *culeg.* O.B. la
25.X.1951, după dictatul povestito-
rului; A.I.F., i. 11.158.

De la cine o știi: « D'i la dracu !
D'e vo șinzăj d'e ani. »

Ai mai spus-o? « Am mai spus-o
așa câtă cit'e unu, le-o plăcut
d'e ia, c-o fost faină, d'i ce
n-ai mai auzit, cum să nu-ț
placă? »

nu s-ar povesti,
ca un purec a plezn'î !

Bin'e !

Culeg. O.B. — A.I.A. în 1.XI.1951;
transc. T.B.; *durata*: 11'; A.I.F. i.
11.158.

Basmul este unul dintre cele mai răspândite, fiind atestat în toate provinciile în 25 variante. Cel mai frecvent ajutor al eroului este pisica — în 13 variante — apoi vulpea — în 8 variante — iar în varianta unui subtip apare chiar iepurele. Schullerus, la nr. 545 B, citează 6 variante.

St. Thompson, în *Folktales*, p. 59, arată că acest tip este răspândit în Europa, apoi în Siberia, India și Asia sud-estică, prin coloniști ajungând și în celelalte continente.

Odată iera un uom ș-avea tri fečiori. Și înt-o timp, iel iera, uomu îi căstoreșt'e pa tustri. Și viin timpu și astăz, și min'e, și poimin'e, treče anu și ziče čel mai bătrîn:

— Tată — ziče, uomu iera bogătaș bin'è, aveș tri căruță în uocol — să-m dai drumu la socru-mn'io să mă duc cu n'evastă-meș cu căruța—ăl bătrîn.

— Da — ziče bătrinu — ız dau.

Ala d'e mijločie aud'e.

«Cum? Și mii sâ nu-m deșie?»

Merje la iel.

— Tăticule!

— Če-i, mă?

Če:

— Mii nu-m dai drumu să mă duc și io la socru-mio cu căruța?

— Ba-z dau, mă! Du-t'e și tu.

Aașe! Ala d'e, mai mititel, aud'e și iel. Merje și iel.

— Tăticule!

— Da, mă!

Če:

— Mie nu-m dai drumu să mă duc și ieu la socru-meu cu căruța?

— Ba-z dau, mă! — či — înhamaș caii și cin o fi caii-nhămaș, vin'iș la min'e a tustri — ziče bătrinu, ștabu.

Vin'e la iel, îi spun'e:

— Plecaș, a tus-tri împreună. Și cin plecaș, nu ieșe n'ime n'icăieri nant'ea vostă, încolo mărșind. Și cînd vi-ș

întoarce înapoi încoace beț, cîntin, horin, cu femeile, s-a zgîrn'î ceva ¹⁾ înaint'ea vîstă: nu daz n'îmică pă n'îme, treceț cu căruța păstă iel. Habar, nu luaț pă n'îme d'în căruță, nu das pă n'îme n'îmică, daz drumu la cai să viie — zițe bătrinu.

Bin'e, pleac-a mn'ei, a tustri — nunțăles, nu a tustri înt-o sat. Da aveț vorbă. Cîn îi la urmă, s-astring laolaltă să viie cătă casă. Cel mai bătrîn nant'e, cel d'e mijloc după iel, cel mn'icu mai napoi, fiișcare cu n'evasta lui în căruță, haidă! În drum, iera un tău mare în drum, mijlocu drumului. Cînd i-odată, pleacă cei doi. Și cîn îi cel micu, iac-aici în tău un uom.

— Uită, frat'e, nu pleca, scot'e-mă d'e-aiș, fă bin'e, uită-așe, așă-z doresc țîie, așe-z fag ieu, așe-z dau io — ce șt'iu io ce minți, probleme-i pun'e iel, îl loveșt'e mn'ila pă copil și să dă d'în căruță jos, sâ scotă d'în tău.

Atunče, ăla d'în tău zboară-n căruță lingă femeie, i scot'e caii pîn o zăre če nu-i, p-un'e me, pleac-avișn'ele. Ă, uomu rămîn'e josu, amărit, fermecat, vai d'e zilele lui.

Zițe:

« Acuma cu ce scopu pleg io acasă la tata? Če să-i mințasc, če-am pățit io? Că mn'î-o spus d'înaint'e că če am să pățasc și io n-am dat n'îmică p-a lui. Acuma če fac? »

Ii, iera tri fraț și avuse tri sori, ii, și le măritasă. Deja iera iele bătrîn'e, sorile lui, iera bătrîn'î, șt'î, și iele cîn s-o măritat, o spuz bătrinu, dac-o văzut că nu mai vin'e peșitori la fet'e — cum vin p-aiș pă la noi dară pă țara noștă — nu mai vin'e n'îme, n'îme d'e n'îcări, če:

« Dac-ar vin'î, ceară d'e la jam, nopt'e fără să șt'iu cîn'e-i, le dau. » ²⁾

Cîn o fost prima sară, o vin'it ș-o dus pă Măriie, o mărș cu ie — p-aia bătrînă. Cîn o fos a doul'e sări, o dus pă Flore ³⁾, o mărș cu ie. Cîn o fost a triile sări, o dus pă Veron'ica. S-a dus cu ie ⁴⁾. Ad'ică nu șt'ie n'îme că cîn'e-i bār-

¹⁾ Pov. arată înalnte, cu arălatorul sting. ²⁾ Pov. subliniază, cu stinga.

³⁾ Pov. subliniază, cu stinga. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu stinga.

batu, çin'e i-s socri, și ind'e stau și cum li k'eamă, nu ma șt'ia n'ime.

Acuma, uomu rămăsind iel în baltă, cum drac să plece iel acasă? Fără cai — nu d'i muiere iera lui gândú—iera lui gându d'i căruță și d'e cai, ce spun'e bătrinu! Asta iera socot'eala! Ziçe:

« Nu mă duc acasă. Mă duc în lume și mă prăpăd'esc ⁵⁾, să pk'er. »

Atunçi ce să v'ez? Să duce, domle, iel pîm pădure. Dă-o-n stînga, dă-o-n dreapta, dă-i încolo, dă-i încoși, cîndu-i la un timp, află-o casă, așă o căsulie mititică. Mę la căsulia-açe, iel g'isa, iera... Să băgă-n casă: nu-i n'ime-n casă, numa d'icit casă, cameră aranjetă frumșă. Să bagă-n casă și nu-i n'ime. Stă n'îțâl în casă: top! soru-sa — aia bătrînă.

— Auleo! — ziçe — bună sara, frat'e.

— Bună sara, sora mę!

— Da ce vînturi grele t'e-o adus p-aiçe?

Îi spun'e iel:

— Uită așa, așa, așa, așa...

— Aoleo, Dõmn'e! Stai, nu șt'iu n'îmic, că nu mă priçe — spun'e ie — da stai că vin'e bărbatu mn'eu, că-i împăratu çiqrăloru și iel trabâ să șt'ie.

Cîndu-i d'e sara, vin'e bărbatu și-i spun'e — îl întrebă — și-i spun'e. Ziçe că:

— Ieri — içe — alaltăieri, acuma-s tri zile — içe — cam pă la uara opt d'imîn'eața — içe — o trecutu. Da — içe — num-am auzit vîjîitura ⁶⁾ — ziçe — nu l-am văzutu — spune asta. — Da — içe — mei la șogóru mn'eu, că iel țî șt'ie *).

Atuncea, iel a pleca la șogóru-so, d'imineeața. Dă-i să margă până cînd li sara pí la oarele șasă, ajunje la căsulie. Çe:

— Bună sara, soră!

⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. se uită în sus

^{*}) Întrerupere pentru schimbarea benzii.

— Fi sănătos! Ce vinturi t'e-o-adus pă t'in'e acuma, acuma, așa grele p-aiči, in țările astea pustii?

— Uită așa — îi spun'e iel ce-o pățit, așe.

Chi:

— Stai, vin'e — iče — bărbatu mn'eu și iel — iče — șt'ie.

— Iel iera împăratu corbilor — și șt'ie.

Cin îi sara, vin'e șogóru-so și povestez laolaltă. Iče:

— Ieri, cam pă la douășpe, și nu l-am văzut, da — iče — o fo vijitură grozavă — spune iel. — Da — iče — să mei la șogóru-mn'eu min'e d'imin'eață, ș-ajunji la șogóru-mn'eu și — iče — iel știe.

Cînd îi min'e d'imin'eață, să ie a mn'eu d'imin'eață, prințit ca noi acuma — acuma prințim și noi acuma — să ie d'imin'eață și tund'e-o! Ș-cînd îi pă sara, ajunje la — cam pă la șasă — la șogóru-so. Și:

— Bună sara, soră!

— Să fi sănătos, frat'e! D-apăi cumu? Ce vinturi grele?

— Uită așa, așa, așa — îi spun'e. — Vin'e șogóru?

Ce:

— Trăbă să viie imediët.

— Da čine iește iel?

— Împăratu vulturilor, și iel șt'ie.

Atunș vin'e frat'i-so, șogóru-so, îi spun'e. Ziče:

— Dă-lu-n bet'eșig, că astăz la doișpe — ziče — am avut om mare necaz cu iel!

— Cum?

— Făcēm armata in văzduh și iel — iče — mi-o-mprășt'ie.

Avea o femeie in cočii și doi cai la trăsura. Și mi-o-mprășt'ie. Pică ca um fotan — ziče — grozav pintră armată și gata-gata să-i răstorn jos — iče čela.

— Ș-incătro o plecat, mă?

— Uită aiș spre răsărit.

Cînd să culcă sara, omu, năcăjit, cit če-i d'imin'eața, să scoală, să duče iel. Merje, merje înd'e merje, čin'e mai șt'i in'e pl'eacă iel, că nu mai sint căși, pustietat'e! Pl'eacă, pl'eacă, pl'eacă. Află o grămadă d'e c'in'i omor'e un lupu. Lupu iera

cu picioru frăcturat și nu să putea apăra d'e cîn'i și-l omorē. Uomu ie — aveș și iel om bățu-m mină — și haidă să deie⁷⁾ la lupu-n cap, uomu. Lupu-i vorbeșt'e, iče:

— Măi omule! Nu fi tu n'ebun, nu mă omori! Că la caz d'e n'evioie — ai tu oare cîmva boală ce șt'iu io ce, ș-ai o n'evioie mare d'e min'e — măi, d'ecît să mă omori, mai bin'e mă scot'e d'i la prăpăstirea asta d'e cîn'i și la caz d'e n'evioie, mare bin'e ț-oi prind'e io țiiē! — spun'e lupu.

Atunçi, uomu alungă cîn'ii d'ispre lup și pă lupu-l ie și-l l'eagă la picior cu niște lem'n'e — lopedele, cum fi spun'em noi — cu niște ață și il lasă-m pače, și pleacă mai d'epart'e păm pădure, uomu. Mărgind pă cale iel mai încolo, găsășt'e-o vulpe, în cale. Să trăje ca vai d'e zilele iei, și ie tă fracturată, ce șt'iu, d'e vinători și și la ie vre s-o omoară și iel. Și-i spun'e vulpe:

— Ascultă, uomule! Nu mai bajocori, nu mă omori, d'icît dacă poț ceva face pentru min'e, im fă. Și la urmă, d'i sclăbieț ta, t'e gînd'eșt'e la min'e, că io ț-oi face-om mare bin'e! — spun'e vulpe.

Așe rămîn'e. Mărgind uomu mai d'epart'e, dă păst-on riu, o apă d'e-aia mică, mică, mică. Ved'e-om peșt'e, un trîntor d'e peșt'e aci-n dunga căii, în apă, și o grămadă d'e rați, n'est'e lipitori, ce șt'iu io, după peșt'e, il mînca, vre să-l minînče-acuma, că iel nu mai avea apă. Iel hai să-l baje-n bojinar' să-l frigă — șt'i c-așe-i uomu — să-l frigă⁸⁾, să-l minînče. Ziče:

— Ascultă, uomule! — ziče. — Nu mă mai prăpăsti, și nu mă bajocori, d'e-çi mă ie, d'i la trîntorii est'ia și m-aruncă-m mare, în apă. Și cîn ț-a fi ții mai mare boala, și mai greu în lume, n-ai șt'i cun să t'e faci, t'e gînd'eșt'e la min'e — iče peșt'ele — că mare bin'e ț-oi prind'e io țiiē!

Așe și face uomu. Ie peșt'ele il bagă-m bojinar' ș-il aruncă⁹⁾ im balta aia grozavă și-i dă pače. Și pleacă mai d'e-

⁷⁾ Pov. apucă, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. dă din umeri. ⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul.

part'e. Cînd îi odată, ajunje la o cîmpie. Află o moară — șt'i, că la moară ieste ierugă — găseșt'e n'evasta lui spălin han'e în dunga ierugii:

« Aoleo ! ¹⁰⁾ Će mai mare bogăție-a me. Că n'evasta me spală hain'e în dunga ierujii ».

— Acuma ¹¹⁾ mei cu min'e, sufletu mn'eu, și gura me, Dōmn'e ! — zîce. — Nō, puiule — zîce — n'îmică, numa mei cu min'e.

— Taj mă ! — spun'e ie — ĉe să mă duc cu t'in'e ? Că zmău albu uită-i iĉe și cum mă clăt'esc doi paș, vin'e și t'e-alungă și t'e-omōră până-i lumē !

— Hai să mă omōră ! ¹²⁾ Haidă, mă, încōci !

Ie n'evasta și pleacă cu ie. Nu mere iel, ĉe, un kilometru, pină-i spun'e calu d'in iștalău, a zmăului, rink'eză :

— Hă-hă-hă-hă ! — spun'e.

— Će-i, mă, o vin'it șogōru-mn'eu ?

— Da ! Mērje cu ie — spun'e calu. — Mērje cu ie.

Zîce :

— Poș minca nōuă cuptōre d'e pită ?

Zîce :

— Poț !

— Nōuă vaĉe grasă ?

— Poț ! Să-m dai miie — zîce-o albie d'e jaru ș-il ajunjem, câ mērje pă jos, nu pă cal — spun'e calu.

Așē făcut și zis ! Îl ajunje. Će :

— Nō, șogōre, acuma — zîce — nu t'e mai omoru. İz dau paĉe, nu-s fac n'îmică, d'icit sint'em șogori și t'e iert, că m-ai scos și pă min'e d'eodată d'im balta aiē, iz dau paĉe, nu-s fac n'îmică. Da a dōua uară cîn t'e mai cășt'igu, gîtu ! — spun'e zmeu-ăla.

Ie muiērea d'i la iel și pleacă înapoi acasă. Uomu rămin'e în drum. Atunĉi, omu năcăjitu, să ie napoi și pleacă-n lume. Și află acolo o curt'e mare, un castel d'e-ăla cum o fost pă

¹⁰⁾ Pov. duce stînga la frunte. ¹¹⁾ Pov. arată la dreapta, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. ridică dreapta.

timpuri, d'e boieri și im juru ¹³⁾ castelului iera pari d'e-aței d'i fier, șt'i, ascuțit, ș-in fișt'icare par iera un cap d'e uom. In fișt'icare par ¹⁴⁾ iera un cap d'e uom, d'icît la poartă mai lipșe um par un'e nu iera cap d'e uom. Merje la ie și ziçe:

— Bună zuua, dōmnă!

— Să fi sănătos!

Če:

— Nu cumva avez n'evorie d'e-on sclugă?

— Ba da! — spun'e dōmna.

Anu iera d'in tri zile — nu ca astăz, d'in tri sut'e șaizăci și vo če — ziçe:

— Dacă poț fače anu d'in tri zile, io-z dau ačeia če čei, če poț pofti ¹⁵⁾ — spune baba.

Să bagă sclugă la baba — după če s-angajază cu plata — să bagă sclugă la baba. Și cîndu-i sara, prima sară, îi dă o iapă c-om minz sâ margă cu ie-m pășună, — șt'i, cum măr la noi cu caii; șt'i, și pa če ¹⁶⁾ timp pleacă sara cu caii-m pășună — îi dă o iapă cu om minz, ad'ecă fata babii cu o fată mică, da ie să făče iapă și minz ¹⁷⁾.

Merje sara cu ie-m pășună uomu dară bunințales merje-m pășună cu ie. O-mped'ecă și să culcă, și doarme. Cînd îi nopt'e, trezeșt'e uomu mn'eu d'in somn s-afle iapa. Če să afli iapa, n'i să nu-z dai pîn cap că-i iapa aiče, n'ış pomană d'e-ačelea! D'-ind'e!

« Aoleo, mă! »

Umblă omu-n stînga, in dreapta s-afle iapă: če să afli? N'îmică! Să gin'eșt'e la lupu — ziçe:

« Ai! »

Tōp! lupu.

— Če vrei, gazdă?

Ziçe:

— Uită-așă.

¹³⁾ Pov. descrie un cerc, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. arată înaintea, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept.

Če:

— Vină cu min'e, că-n stauru cutare ¹⁸⁾ — zîce — îi o oaie c-um mn'elu! D'e sară-i ie — zîce — în stauru cutare ¹⁹⁾ o oaie c-um mn'el! Și vină cu min'e — iče — tu stai în dunga staurului, io sār d'e iče pǎstǎ staur d'incólo și ț-o arunc ții ²⁰⁾ — iče — afară. Pun'e-i su ie, pǎ su cap și t'e suię pǎ ie și pleș cu ia acasă.

Merje-a mn'eu cu lupu pină-n dunga staurului și lupu sare-n staor și ie pǎ dǎmna ș-o aruncă d'incoaci și uomu-i pun'e friu-n cap și-l suie pa iapǎ și *fiu!* ²¹⁾ îi iapǎ, pleac-acasă.

Dupǎ če pleac-acasă, spun'e zmǎoia, mama fet'ii, zîce:

— Fi-ț-ar curvǎ-al dracului — zî — triiej bin'e cu iel, îi uom tînǎr și l-ai luat-u-n goanǎ și trǎiej bin'e cu iel? D'e-aia nu, d'e-aia vi tu ²²⁾ cu iel acuma d'imîn'eața!

— Nu, mamǎ — zîce — uitǎ-așǎ, uitǎ-așǎ — spun'e ie če șt'iu io če.

Mîne sarǎ la fel. Cînd îi min'e sarǎ, ie uomu iar napoi iapa și pleacǎ în pǎșune și o-mped'ecǎ, sǎ culcǎ și dǎrme. La un timp, sǎ trezeșt'e, nu-i ca-m palmǎ!

« Aoleo! — sǎmǎleșt'e — če sǎ fac? Vai d'e min'e. » Gîn'eșt'e la peșt'e. Zîce:

— Haidǎ cu min'e. I bǎgatǎ pǎ fundu mǎrii, i făcut-om peșt'e și-i bǎgatǎ pǎ fundu mǎrii, cǎ sǎ n-o mai gǎsășt'î în veacu veacului. Și io astring tǎț peșt'ii d'î pa mare ș-o pițigu și musai sǎ iasǎ-afarǎ. Și-i pun'e friu-n cap și pleacǎ înapoi d'e in'e-ai vin'it.

Haidǎ, freacǎ, sučeșt'e, dǎ cu aia coló, minǎ, pǎnǎ cînd îi mai tǎtǎ-afarǎ. Îi pun'e friu-n cap și pleacǎ la, la zmǎoaię. A, dǎuǎ zile-s făcut'e! Mai urmeazǎ una; asta cam greu.

Cînd îi a trielę zî, sara — ad'icǎ a dǎuǎlę zî sara — îi dǎ iapa, pleacǎ-m pǎșun'e pǎ a trielę zî și sǎ duče coló, și o-mpę-

¹⁸⁾ Pov. aratǎ înainte, cu arǎtǎtorul drept. ¹⁹⁾ Pov. aratǎ înainte, cu arǎtǎtorul drept. ²⁰⁾ Pov. schițeazǎ aruncarea, cu arǎtǎtorul drept. ²¹⁾ Pov. ridicǎ dreapta. ²²⁾ Pov. subliniazǎ, cu arǎtǎtorul drept.

d'ecă uoum d'e tot'e piçioręle, numa d'e nant'e, și d'inaoi, ca să nu mai margă n'icări. Dupa ęe-o bătut-o mă-sa d'e i-o zburat on uăk'i, așa o perieț-o ! Zięe:

— Triiej bin'e cu ielu, da ęe șt'iu io — ięe — că ęe t'e faș tu. Da t'e duçi im pășună și d'im pășună vii acasă și t'e faci o cloșcă cu pui și t'e baj după camen'iță ²³⁾, d'e-acol nu t'e mai poat'e aduęe — spune mă-sa.

Acuma, uomu să duęe cu iapa, o-mpędecă de tăt'e piçioarele și duarme. La un timp bun, să scqlă: nu-i ca-m palmă ! Umblă-n stinga, umblă-n dreapta, puțin tare, șt'ia iel d'i tăt că ęin'e-i, ęin'e-i ię. Să ginęșt'e la vulpe.

— Țę-i gazdă, ęe comanz ?

— Uită așa.

— Haidă cu min'e — că șt'i tu un'e-i ię ? İi băgată-n casă, după camen'iță și i-o cloșcă cu pui. Și cum s-o scoț'em d'e-acolo ²⁴⁾, că io nu mă poj băga-n grajd, acolo la ia acuma ? La d'imin'eață ! E, cum s-o scoț ! Ști ę'e faci ? Io mă sui im pod — că, șt'i că la noi obięeu pă timpuri iera așa obięeu că iera găin'ile-m pod — io mă suiu im pod la găin'i și prind cocoșu s-ıl cırıiesc la op sut'ę ²⁵⁾ ! V'in'e zmăoaie d'in lontru și să suie-m pod la min'e, tu t'e bagă-n timpu-aiesta-n casă și pun'e crăpăstu-n cap și ieș afară cu ię. Ię-i după camiță cloșcă cu pui.

Să suie vulpea-m pod și cirr ! cirr ! criic-ın stinga, criic ın dreapta acolo. Frat'e, să suie zmăoaia, haidă-ncolo. Iel să bagă-n casă și scoat'e d'i colo iapa, İi pun'e căprăstu-n cap ²⁶⁾ și hai cu ia afară. ²⁷⁾ Țę:

— Măi stăpină, d'eșk'id'e ușę !

Acuma iera-mplin'it anu ! Stăi, vin'e stăpina, d'eșk'id'e ușa, n-are ęe faęe, gata ! Asta o fo vorba ! Stăpina ave nquăză și nquă d'e cai ınt-o iștalău. Și iel — zięe vulpe cătă iel:

²³⁾ Pov. arată ınainte, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. schițeză tragerea, cu arătătorul stıng. ²⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁶⁾ Pov. ıntinde ınainte arătătorul drept. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stınga.

— Ascultă: tos caii-s frumoși, și-s mîndri, și pogan'i, da — ițe — nu lua niș pă unu, d'icit ie ăla d'im fund care-i mai im fund, ala-i mai prepelit, ala-l ie.

Ascultă uomu.

— Gata! — ițe. — Ascultă, sclugă! — zițe. — Anu s-omplin'it. M-ai dobînd'it, nu-i n'îmică d'e zis. Acuma — zițe — să-z dau ațeia če cei, c-așe n'e-o fo contratu.

Aduče, bagă-n grajd: colo, cai, mamă-mamă! d'e čeia d'e minca vîntu. Zițe:

— Is trabă-aiesta?

— Nu!

— Is trăbă čela?

— Nu!

— Is trăbă čela?

— Nu!

Pină cînd ajunje-m fund.

— ăsta-m trabă! — spun'e iel. Ițe:

— Ascultă! Nu lua pă ăsta — spun'e iel — ăsta-i čel mai rău calu. Ie d'intr-ășt'ia care vrei, da nu lua pă ăsta.

Če:

— Nu-m trabă n'îci unu, numa pă ăsta! — spune sluga.

— De če nu-s trabă, numa pă ăsta?

— ăsta-i čel mai prepelit calu și insamnă că pă min'e nu m-a mai țipa.

Ie scluga calu și vin'e, bunințales, von kilometăr, sau doi vin'e și stă pă locu calu. Ș-li spun'e:

— Ascultă, stăpin'e! — spun'e calu. — Bagă-m mina în urek'ea me d'e-a dreapta, scot'e țorsala, perie și ma traje-n rind. Du-t'e — zițe — adă-m două albii d'e focu sâ le minincu, apoi cum vrei să mei: uori ca gîndu, uori ca vîntu! Cum ț-aleji ²⁸⁾ — spune calu.

Uomu lucră. Vin'e mai d'epart'e și găseșt'e napoi n'evasta spăln han'e în dunga ierujii — cum o fo mai naint'e, șt'i, c-am vorbi mai naint'e d'e-ače. Zițe:

²⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Ascultă ! Acuma — zice — nu t'e mai întreba, amu haide suie-t'e pă cal.

Amu iera muierea aproape mai d'e-on an iera însărcinată, să mă iertaț. Țsta iera iapa, și iera-nsărcinată. Acela ²⁹⁾ iera cal, iera fraț, ășt'ia doi. Să suie tri p-on cal — acuma-s tri p-on calu, și cu doi is cinci ! *)

Așe, ii acuma iera cinci p-on cal: muierea-nsărcinată era doi, iap-a făta iera patru și cu bătrinu iera cinci. Să suie tus cinci p-on, p-on cal și haidă pă cale mai d'epart'e. Zmău albu să bărbire și iera ras pă d'e-o part'e. Și-i spun'e calu d'im poiată:

— Hf-hf-hf ! — i zice calu d'im poiată.

— Će? — spun'e iel d'e la masă. — A vin'it șogoru după muiere?

— Da ! Nu c-o vin'it, i și pleacă cu ie !

— Cum ?

— Uită-așe ! — spun'e calu.

— Da — iče — poj mînca nouă cuptore d'e pită ? — spun'e zmău.

— Nu, n'imică ! ³⁰⁾

— Da — iče — poj be două hølbe d'e vin ?

— N'imică !

— Cum ?

— Uită-așe ! — iče — pleacă pă cal ³¹⁾, nu pleacă pă jos — spun'e calu.

Atunče împint'enă a mn'eu calu, ieșe-afară și leagă calu ș-il strinje și ieșe-m vinătaia čerului, calu, să iasă-n calea lor. Atunș caili vorbăs laolaltă — că iera fraț caili — și vorbăsc. Aud'e ășta d'e jos pă čel d'e sus vijind, că vin'e, zice:

— Ascultă, frat'e ! Dă-t'e cu spinarea-m vale să piče zmău albu d'i pă t'in'e să să facă prav și vină jos, că pă min'e sin cinci perșon'e și for't'e rău mă duc cu iei.

*) Intrerupere pentru schimbarca benzii.

) Pov. arată înapoi, cu arătătorul drept. *) Pov. neagă, dînd din cap.

****) Pov. ridică arătătorul drept.

Așa o făcut ! ³²⁾ O-ntors cu spinarea-m vale ș-o vin'it la iasta, ș-o suit femeieș pă cal, d'incolo o fos tri, d'incolo o fos tri. Io așe șt'iu. Povestea-i gata. Io nu șt'iu alcum, num-atita, c-o fo șasă, nu? Nø.

Inf. Șora Vasile; *Cresula*—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T. în sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 6'+17'+2' = 25'; A.I.F., *mg* 1905 b—1906—1907 a.

De la cine o știi? « Da čin'e mai șt'ie ! Ba d'e mult, d'e mult. N-am spus d'i mult asta. N-am avut ocazie. La copii le plače bancuri mai scurt'e, cu femei, cu n'eveste. »

Tipul care conține episodul cumnaților animale ce ajută eroul este atestat în Transilvania și Moldova în 13 variante. În unele din acestea, eroul își recapătă soția răpită cu sflatul sau ajutorul cumnaților animale, dar în nici una nu se găsește situația inițială din varianta noastră (modul cum este răpită soția fratelui mai mic). Schullerus, la nr. 552, citează 6 variante.

Episodul cu obținerea mînzului năzdrăvan prin păzirea ieipei metamorfozate în 3 nopți succesive revine des și în alte tipuri (v. basmul *Munte Vinăt*).

St. Thompson, în *Folktale*, p. 56, arată că tipul cu cumnații animale este răspîndit în Europa din Islanda pînă în Caucaz și Israel, fiind mai frecvent în nord-estul european.

³²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Păi acum vo cîteva sute dă ani, şapte-op sute dă ani, cum umbla zmeii pă pămînt atunçi — cum umblă acuma-n ziua dă astăzi şi muştii — um biet dă-mpărat avea şi iel trei fete.

Acuma, după ce naşte şi iel trei fete, a veni zmeii şi le-a furat pă cîteşitrele. A rămas numa iel sîngur cu-mpără-teasa lui.

Devine timpul, rămîne-nsărcinată, şi mai face trei băieţi. Cin face băiatu-ăl mic, cum ie astăzi l-a născut şi miine-noapte-a veni zmeii şi-a furat-o şi pă mă-sa. Şi-a rămas băiatu ăsta micu numai dă trei zile născut dîn mă-sa.

Acuma-mpăratu rămăsese cu doo semne: ok'iu drept ¹⁾ i ridea, ok'iu stîng ²⁾ i plîngea. Dă părere dă rău, dă supărare că i-a furat zmeii fetele, i-a fura şi nevasta, în fine, rămăsese cu semnu-ăsta, iel: ok'iu drept îi plîngea, şi ok'iu stîng îi ridea !

Băieţi-ăştea să face şi iei mari cîteştrei. Acu, ăla micu, sigur că iel nu s-a mai însurat, i băgase o guvernantă, să-l lăptez, să-i dea lapte, în fine, să-l crească ca pă muma lui ³⁾

S-a făcut copiii-ăştea mari, a apuca şi iei drumu tot ⁴⁾ a lu ta-său cu vinătoarea !

Umblînd iei la vinătoare — ăl mai mare era dă paisprezece ani, ăl mai mic iera dă treisprezece, şi-ăl mic dă tot iera dă unsprezece ani — umblînd iei la vinătoare, iei ce să vorbeşte cîteştrei, băieţi-ăştea ?

¹⁾ Pov. duce arătătorul drept la ochiul drept. ²⁾ Pov. duce arătătorul drept la ochiul stîng. ³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

— Măi frate ! Mă, noi la tata, noi ne-am pomenit numa noi trei băieți ; și cu iel patru. Și ma avem acolo ⁵⁾ o sârvi-toare, care, aia ie sârvi-toarea noastră. Mă, da tata ăsta-al nostru cu čine ⁶⁾ ne-o fi făcu pă noi ? N-o fi avu și iel nevastă ? Noi om hi mai avu și noi čeva surori ? ⁷⁾

Alălant :

— Păi de, mă frate, știu ieu ? !

— Mă, noi dăsară cînd om merge-acasă — spune băiatu-ăl mare — ieu am să mă du la tata să-i fac întrebarea-asta. Că trebui că spune iel dacă-a mai avut iel nevastă, sau dacă-a mai avut surori, sau trebui că ie čeva cu iel !

— Bine, măi frate, tu ieji mai mare, trebui să te duči !

Vine sara, mănîncă — iei mînca singuri, dormea singuri ; ta-său, în altă parte ⁸⁾. După če mănîncă, să duče băiatu-ăl mare și-l întrebă :

— Măi tată, ioite če ieste: sintem și noi mari, dă ajutori, am veni să-ț facem o-ntrebare. Am venit eu că sint čel mai mare: dă če ok'iu dumitale, dreptu-z rîde, și stîngu-s plînge ? Dă če cauză ? Și pă noi ⁹⁾, cu čine ne-ai făcut ? Dor nu ne-ai făcut singuri, că dor nu ne-ai făcut cu sîrvitoarea ¹⁰⁾ care-o ai. Trebui c-am avu și noi mumă, trebu c-am avu și noi poate čeva surori !

Să scoală ta-său dă coló, și-l ia la bătaie. N-a mai zis băiatu nimic, a plecat. I spune la frați lui, ăia, ăi-doilalți.

Ăl mijloc ¹¹⁾ če spune ?

— Măi frate, ieu am să mă duc mîine sară, să-l întreb ieu, să vedem, trebui că spune iel !

Să-ntîmplă și cu ăl mijloc to la fel. Ȫl bate și p-ala.

Ăl mic če-i spune ?

— Hei, băi ! Băi fraților, să vezi tu că ieu am să mă duc mîine sară, și io nu fug ¹²⁾ d-acoló, dă la camera tatii, d-aș și ti

⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹²⁾ Pov. lovește palmele.

dă bine că traḡe cu sabia-n mine, îmi ia capu ¹³⁾, mă omoară, și ieu nu fug, pînă nu mi-o spune toată tărășenia lui ! ¹⁴⁾

Să duce sara, băiatu-ăl mic și-i spune :

— E, băi tată, a veni frati-meu ăl mare ¹⁵⁾ te-a-ntrebat, l-ai bătut ; a veni frati-meu ăl miljoc ¹⁶⁾, te-a-ntrebat, l-ai bătut ; am veni și ieu. Pă mine, dă mi-ai tăia gtu, dă m-ai împușca, dă m-ai traḡe-n țapă, ieu nu plec d-aič pînă nu mi-i spune : dă če ok'iu drept izi ride, ok'iu stîng is plînge, și cu čine ne-ai făcut ; și dacă noi am mai avut čeva surori ? ! Să știm și noi, că sîntem și noi trei frați !

Dă-i, omoară la iel, sučește-nvirtește, n-a plecat băiatu d-acoalea ¹⁷⁾, dă lîngă ta-său, pănă cînd nu i-a spus tărășenia.

— Bine, mă, hai că să spui. Da če putere aves voi ¹⁸⁾ să fačeț ? Du-te — zîce — k'iamă ¹⁹⁾ și frați tăi ălalți !

Să duce, k'iamă ²⁰⁾ și p-ăl mare, și p-ăl miljoc.

— Uite, bă — zîce — voi az mai avut încă trei surori. Și-a veni zmeii și le-a furat pă cîteșitrele. Și cîn v-a făcu mama voastră, pă voi, tu ²¹⁾ — zîce — ai rămas numa dă trei zile, și-a veni zmeii și-a furat-o și pă mă-ta, și pă tine — zîce — te-am crescu cu bibilon, și uite ²²⁾ guvernanta dă să află-naintea voastră. Eh ! V-am spus — zîce. — Asta ²³⁾ an știut, asta v-an spus-o — zîce. — Če putere-avez voi să fačeț ? Și d-atunčea — zîce — io am rămas cu ok'iu drept ²⁴⁾ în ride, și ok'iu stîng im plînge.

— Bine, tată, că ne-ai spus ! Ne lom și noi, sîntem trei inși, apucăm în trei părți ²⁵⁾, trebui că dăm noi dă rostu lor, trebui că le găsîm noi pă undeva.

— Heei ! Am avut ieu ²⁶⁾ — zîce — războaie, și-am avut ieu — zîce — oștire, și n-am putu să dovedes dă iele. Am dovedit, însă nu po să mă duc pin-acolo !

¹³⁾ Pov. duce dreapta la git. ¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁵⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ¹⁶⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ¹⁷⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁸⁾ Pov. arată înalte, cu stînga. ¹⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ²⁰⁾ Pov. cheamă, cu dreapta lateral. ²¹⁾ Pov. arată înalte, cu arătătorul drept. ²²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²³⁾ Pov. lovește palmele. ²⁴⁾ Pov. duce arătătorul drept la ochiul drept. ²⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁶⁾ Pov. schițează un gest de lepădare, dispreț, cu dreapta.

Băiatu ăl mare țe-i spune ?

— Ei, tată, mîine am să mă duc ieu, țe mai !

— Bine, du-te !

Încalică un cal și pleacă. Acuma, ta-său, pă unde ²⁷⁾ trebuia să treacă iel, trecea pă la podu dă aramă. Acolea iera drumu lui, să plece. Ta-său numadăcît să prefăcea ²⁸⁾ într-o piele dă urs. Ia o piele dă urs pă iel, să-mbracă, și fuțe ²⁹⁾-nnaintea lui, să bagă la podu dă aramă, pă unde trecea băiatu, fiu-său.

Cînd aproape să-ajungă și iel la capu podului, să treacă călare, numaidăcît ursoaica ³⁰⁾, cu gura căscată, să-l îng'iță și pă iel, și pă cal. Iel numaidăcît întoarce calu și pleacă-acas. Ta-său-naintea lui ³¹⁾ a-ajuns acas :

— Țe-ai făcu, mă ?

— E he, tată, d-aș ști dă bine că nu mai văz ³²⁾ mamă și surori, și n-am un să mă duc după iele, că la podu dă aramă ³³⁾, pă unde trec ieu, ie o ursoaică, d-a vru 'să mă-ng'iță, și pă mine, și pă cal !

— Păi vezi, bă, că — țe — n-aveți coraj să vă duceți ?

Ăl mijloc țe-i spune ?

— Ei, tată, fac și ieu ³⁴⁾ o-nțercare, mîine.

— Bine, du-te și tu.

Ala trebuia să treacă pă la podu ³⁵⁾ dă argînt. Ta-său, to la fel: tr-o piele dă urs, la podu dă argînt ³⁶⁾ ! Tot așa: cînd să duce, ursoaica ³⁷⁾ să-l mănînce, și pă iel, și pă cal ! Întoarce-napoi ; ta-său, înaintea lui acas.

— Țe-ai făcu, mă ? Niçi tu nu te-ai dus ?

— Nu m-am dus, tată, că mă omoară și pă mine, și pă cal. Ie un urs cît podu dă lung !

— Ei, bă — zîce — sintes proști, n-aves coraj să vă duceți. N-am putut ieu — zîce — cu oștire, cu războaie, darmite voi ?

²⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁸⁾ Pov. schițează rostogolirea, cu dreapta. ²⁹⁾ Pov. pocnește din degetele drepte. ³⁰⁾ Pov. ridică mîinile. ³¹⁾ Pov. ridică dreapta. ³²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁴⁾ Pov. ridică stînga. ³⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³⁶⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁷⁾ Pov. ridică mîinile.

Al mic țe-i spune?

— E hei, tată! Aștia să duče, nu să duče, da ieu am să mă duc!

Iel fače:

— Ptiu! ³⁸⁾ Scuipa-te-aș în gură — ziče. — Păi n-a putut iei ³⁹⁾ să ducă, aștea mai mari, darmite tu — ziče — o mână dă copil!

— Să vezi că — țe — ieu am să mă duc!

Acuma ăsta, iera mai nezdrăvan, băiatu ăsta; al mic dă tot nezdrăvan. Pleacă.

— Dar — ziče — ști cum mă duc ieu? Ieu mă duc așa: să-m dai calu ⁴⁰⁾, care-ai fos călare pe iel cînd ai fos ținere, să-m dai paloșiu ⁴¹⁾ care-ai fost înșins cu iel cînd ai foz ținere, și haineli ⁴²⁾ care le-ai avut dă ținere!

— E-hei! Dă un să le iau ieu? Hainili ie pîn pod ⁴³⁾, rupte, paloșiu ⁴⁴⁾ pîn pod, rușinit, calu ⁴⁵⁾ pîn herg'elia dă cai!

Nu mai știu dă iel!

— Ieu am să fac, să le caut, să le gășasc.

S-apucă băiatu-n ziua ailantă, să duče pîn pod, caută hainili, le gășăște. Le cîrpește, le coase, le scutură bine dă praf, caută paloșu pîn toate săbili lui ⁴⁶⁾, pîn toate alea ale lui. Scria ⁴⁷⁾ numili lui, acoló, a lu ta-său; îl caută. Îl ia, îl freacă ⁴⁸⁾, îl regulează-l pune la șold. ⁴⁹⁾

Eh! Țe să facă cu calu? S-apucă și-iși arde ⁵⁰⁾ ciziva metri dă lemne, fače cîteva căldări, jăratic bun, îl pune-ntr-o căldare, să duče cu iel, o pune-n miljocu ⁵¹⁾ herg'elii cailor.

Țe să zîci. Veni un cal acoló, nenoročit! Să fi suflat așa oleacă-nspre iel, cădea jos. Să ducă să mănînče jar. Da iel, cu friu-n cap: poc ⁵²⁾, și-i dă cu friu-n cap, calului!

³⁸⁾ Pov. scuipă spre dreapta. ³⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul drept. ⁴⁰⁾ Pov. subliniază cu arătătorul drept. ⁴¹⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁴²⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁴³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁷⁾ Pov. scrie în aer, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. își freacă palmele. ⁴⁹⁾ Pov. duce dreapta spre șoldul drept. ⁵⁰⁾ Pov. arată spre sobă, cu stînga. ⁵¹⁾ Pov. arată spre dreapta și în jos, cu dreapta. ⁵²⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta.

— Pă tine dă nu te-aj mai loa ieu! — zîce. — Cazi cu mine!

Ia căldarea, o mută-n altă parte ⁵³). Nu să ducea nimini. Cum vedea focu, toți caii fușea; numa ala ⁵⁴) să ducea. Iar îi dă ⁵⁵) cu friu-n cap.

Al treilea, mută-ntr-o parte, iar. Tot ala s-a dus.

«Mă, . . . tu-l în mamă ⁵⁶) să-l . . . t! Trebui că ăsta ie! Dacă niči-unu ⁵⁷), din ăi buni, nu vine să mănînce jar, și numa ăsta vine, trebui că ăsta ieș, ce mai!»

L-a loat. I-a pus friu-n cap ⁵⁸), după ce i-a-i pune friu-n cap, s-a scutura ⁵⁹) calu:

— E, stăpine — zîce — ncalecă pă mine — zîce — și hai un ț-ă gîndu! — calu.

Cînd a-ncălica băiatu pă iel, l-a amestica cu norii; ⁶⁰) pă băiat. Cînd coboară ⁶¹) cu iel pă pămînt:

— E, stăpine, cum ț-ă?

— Aoleo — zîce — dacă mai șideai — zîce — numai doo secunde, muream!

— Și tu, dacă-m dideai ⁶²) cu friu-n cap — zîce — mai tare, și ieu mă prăpădeam! Acuma — ce — ncalică pă mine, și haidi!

Cînd a-ncălicat al doilea ⁶³), l-a dus unde ie soarli; amesteca cu soarli ⁶⁴). Cînd îl dă jos:

— Eh! Cum ț-ă?

— Aoleo — zîce — dă mai șideai — zîce — numa o juma dă secundă, muream, mă prăpădeam.

— Și tu ⁶⁵) dacă-m dideai cu friu-n cap — zîce — al doilea — zîce — și ieu muream!

Al treilea, incalică pă iel, l-amestică cu luna! Cînd îl dă jos:

— Ce-ai făcut? Cum ț-ă?

⁵³) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁴) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁵) Pov. lovește în aer, cu dreapta. ⁵⁶) Pov. dă mîinile în lături. ⁵⁷) Pov. arată înalnte, cu stînga. ⁵⁸) Pov. duce stînga la cap. ⁵⁹) Pov. își scutură bustul. ⁶⁰) Pov. se uită în sus. ⁶¹) Pov. arată în jos, cu mîinile. ⁶²) Pov. ridică arătătorul drept. ⁶³) Pov. se uită în sus. ⁶⁴) Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁶⁵) Pov. admo-
nestează, cu arătătorul drept.

— Aproape ⁶⁶⁾ — zîce — să mori !

— Eh ! Și ieu ⁶⁷⁾ — zîce — iera să mor, cîn mi-ai dat al treilea cu friu-n cap ! Acuma — zîce — ncalică cu mine și ai-dea acas la tat-to !

Încalică băiatu pă cal, să duce-acas la ta-său. Ta-său, sigur că l-a cunoscut ; pe calu lui :

— E ! Țsta ie, băiete, calu meu ; ăsta ie ! Acuma — zîce — ngrijește-l, treaba ta !

Îl bagă băiatu la grajdi, și-l ține noo zile și noo nopți, numai pă bulgări dă jăratîc și apă stricorată ⁶⁸⁾ pîn noo site. După noo zile, să face calu bine făcut : ⁶⁹⁾

— Ei, tată, ie noo zile dă cînd îl țiu la grajd, acuma dă-m hainel dă premeneală, bani dă k'ieltuială, că ieu am să plec.

— Bine, tată, du-te !

Încalică pă cal, și pleacă. Acu, ta-său nu să mai face urs. Să face un balaure dă șarpe cu noo capete ; pă la podu ⁷⁰⁾ dă aur, pă unde trebuia să treacă băiatu ăsta — ăsta micu.

Da calu ce-i spune ?

— Măi, Făt-Frumos, bagă dă samă : mai avem nițal păn la ⁷¹⁾ podu dă aur, pă unde trečem noi. Vezi că ta-to ie prefăcut ⁷²⁾ într-o piele dă șarpe. Tu, cînd o căsca — zîce — capetili toate, capetili ⁷³⁾ să te mănînche și pă tine și pă mine, tu imedia să scoți paloșu ⁷⁴⁾, și cînd îi da, dîintr-o dătătură — zîce — să-i retezi ⁷⁵⁾ op capete ; da — zîce — p-al noolea să nu dai, că — zîce — al noolea ie capu lu tat-tău — ce — dacă l-ei lovi și p-ala — ce — îi tai capu ; da ce cînd îi da ⁷⁶⁾ — ce — numai op capete să retezi !

Pleacă. Ta-său, namilă dă șarpe cu noo capete, ce mai ; la podu dă aur ! Cînd să treacă cu calu, o dată ⁷⁷⁾, șarpili cu gura căscată. Da iel scoate paloșu :

— Tată, ⁷⁸⁾ dă-te la o parte, că te tai !

⁶⁶⁾ Pov. lovește palmele. ⁶⁷⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul drept. ⁶⁸⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁶⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁷⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁷¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁷²⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁷³⁾ Pov. ridică mîinile. ⁷⁴⁾ Pov. se răstește, cu dreapta ⁷⁵⁾ Pov. schițează tălerea, cu dreapta. ⁷⁶⁾ Pov. lovește, cu dreapta. ⁷⁷⁾ Pov. ridică mîinile. ⁷⁸⁾ Pov. se răstește, cu dreapta.

Și cînd a zîs «Dă-te la o parte că te tai», a și da ⁷⁹⁾ cu paloșu. I-a și retezat ⁸⁰⁾ op capete. A rămas capu lui, singur.

Atunçi, iese și iel dîn pielea dă șarpe, să dă peste cap, să façe la loc. Îi cade-n g'enunk'ie:

— E, tată, drum bun ⁸¹⁾ să-z dea Dumnezău și minte-n-treagă.

Și pleacă. Să-ntoarçe ta-său, întoarçe-ndărăpt, la-mpără-țlia lui.

Acu, băiatu pleacă-nainte, călare, Merghi, merghi, și merghi. Și zî, și noapte. Nu i să facea foame, nu-i făcea sete, nimic-nimi-nimic; absolut!

Mergînd iel și zî, și noapte, numaidăcît, într-una dîn zile așa, în răsăritu soarelui, aproape să dea d-o cîmpie, paică-i îi venise așa ceva, foame; înaintea lui. Numaidăcît iese un uom înaintea lui ⁸²⁾, un unk'iași bătrîn; ala a foz Dumnezău:

— Bună zîua, Făt-Frumos!

— Mulțumim dumatiale, moșule! Da — ce — unde-ai plecat?

— Hei — zîce. — Ieu — zîce — am plecat, niçi ieu nu știu! Am plecat — ce — să-m dăzrobesc pă mama mea și surorli mele dă la zmei!

— Bine, tată — zîce — du-te, drum bun, să-z dea Dumnezău minte! Da bagă dă samă: tu acuma — zîce — merghi călare, nu ț-ă foame, nu ț-ă sete, nu ț-ă somn. Cum îi treçe ⁸³⁾ — zîce — d-îcea trei pași dă mine, are să facă o foame — zîce — să cazi jos după cal. Și-naintea ta, o brutărie mare: ⁸⁴⁾ fel dă fel dă pîine; fel dă fel dă jîmble; fel dă fel dă cornuri. Să nu cumva să iei vrana d-acoló să mănînçi, că — zîce — i otrăvitoare, și mori. Cum îi treçe ⁸⁵⁾ d-acoló — zîce — țî să-nk'ide foamea, nu mai ț-ă foame. Are să dea o sete peste tine; să cazi jos după cal, dă sete; și-naintea ta, un izvor; cu apă reçe; cite trei pahare la izvoară; doo să umple, ⁸⁶⁾ unu să golește; doo să umple ⁸⁷⁾, unu să golește. Să nu te dai jos

⁷⁹⁾ Pov. lovește, cu dreapta. ⁸⁰⁾ Pov. freacă palmele. ⁸¹⁾ Pov. ridică stînga

⁸²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁸³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁸⁴⁾ Pov. ridică mîinile. ⁸⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁸⁶⁾ Pov. balansează mîinile.

⁸⁷⁾ Pov. balansează mîinile.

să bei apă, că ie otrăvitoare ! După ce-i termena, nu mai ț-ă sete. Ai să mergi înainte. Ai să dai — zîce — d-o livade, d-o cîmpie mare. Acu, cîmpia-asta — zîce — ie toată numai și numa florării. Ie florli — zîce — dă bate burta calului ⁸⁸). Și miroasă — zîce — așa dă frumos, dă iz vine să cazi jos ⁸⁹) după cal, dă mirosu florilor. Dar tu — zîce — să nu iei o floare, că te căiești. Dacă-i loa, iar te căiești. Acuma i-a spus așa, că: — dacă-i rupe o floare te căiești; iar dacă ni-i rupe ⁹⁰), iar te căiești.

A mers, s-a-ntîmpla cu brutăria, cu apa; nimic, n-a băut, n-a mîncat. Merge, dă dă grădina cu flori, dă ograda-aia. A mers iel până cam jumătatea iei:

« Mă, mie mi-a spus moșu-ăla că dacă iau o floare, mă căiesc, iar dacă nu iau, iară mă căiesc ! Ia să rup și ieu o floare ⁹¹) din ia. Încai să am pentru ce mă căi ! »

Așa, mergîn după cal, numadecît rupe ⁹²) și iel o floare, și o bagă ⁹³) și iel în buzunaru hainii.

Domnilor, toată florăria-aia, toată ierbăria aia ce-a fost acoló, s-a ridicat oștire-nnaintea ⁹⁴) lui; oștire, armată ! L-a-nconjurat pă băiat !

Iel numaidăcît scoate paloșu ⁹⁵), și-a-ncepu să taie ⁹⁶) și-n dreapta, și-n stînga; ce tăia iel cu paloșu, da ce omora calu, cu picioarli și cu gura, și cu capu ! Pină cînd a termenat ⁹⁷) iel toată oștirea aia, toată-a tăiat-o, a omorit-o ! Așa obosise băiatu ăsta, dă nu mai putea ce să mai facă. Îi venea să cadă jos după cal.

Căldură, căldură iera, iel obosit, luptîndu-să cu zmeii-ăia, merge pe cîmpia-aia-nainte ⁹⁸). Nu să videa umbră, nu să videa nimic. Tomna coló-n dă vale așa, cam în dreapta-așa ⁹⁹), să videa un arbore mare, un copac.

⁸⁸) Pov. duce dreapta la pîntece. ⁸⁹) Pov. dă capul în jos. ⁹⁰) Pov. schițează alternativa, cu dreapta. ⁹¹) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁹²) Pov. întinde dreapta în jos. ⁹³) Pov. duce dreapta la reverul stîng al hainei. ⁹⁴) Pov. ridică mîinile. ⁹⁵) Pov. duce dreapta la șoldul drept. ⁹⁶) Pov. schițează tălerea, cu dreapta. ⁹⁷) Pov. freacă palmele. ⁹⁸) Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁹⁹) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

« Ei, Doamne — zițe — ieu la cōpacu ala ¹⁰⁰⁾ am să mă duc, că-l vād că ie mare, să dāscalic și ieu calu, să stau acolō puțin, să mă odinesc ! »

Dă pinteni ¹⁰¹⁾ la cal, și ați a sost; a fost acolō, la copacuala. Acolō, iera copacu-ala așa dā mare, vreo cînzej dā pogoane ¹⁰²⁾ dā pāmint acoperea umbra ștejarlui āstuaia. Și-un om acolō, cu capu la rădācina lui ¹⁰³⁾, și pičioarle ajungea la șore ¹⁰⁴⁾; omu-āsta. Așea iera dā mare.

Acu omu-āsta cîne iera? Munte-Vināt! Munte-Vināt! Cā ta-sāu d-aiia nu putea ¹⁰⁵⁾ să ducă să ia, ș-fetele lui, și pă mă-sa, din cauza lu Munte-Vināt, că nu putea să ducă iel pān la iel, acolō.

Ee! Će să-ntimplā? Sā duče-acolō, cîn vede băiatu-āsta atita copac dā mare, și-atita namilā dā om ¹⁰⁶⁾, dāscalicā calu și dā drumu ¹⁰⁷⁾ la cal pîn iarbā, să māninče. Și scoate ¹⁰⁸⁾ paloșu să-l taie omu-āla-n doao. Da tot iel:

« Mā, Će viteaz mă numesc ieu dacā tai omu culcat? Tot nimic n-am folosit. Mai bine mă pui jos la spatili lui ¹⁰⁹⁾ să dorm oleacă ! »

Pune la spatili lui, l-apucā somnu pă copil. Cîn să dāșteaptā Munte-Vināt:

« Ho-tu-i ¹¹⁰⁾ mama lui, să-i . . . t azi ! Će fermecātor ie āsta ¹¹¹⁾ d-a venit iel aiči la mine? Će viteaz ¹¹²⁾, mai întii să fie iel ? ! Cā io dacā-i dau o palmā ¹¹³⁾, nu să mai dāșteaptā din somn !

Da tot iel:

« Ia lasā-l, mă, că āsta dacā o fi fost vun om rău, cum m-a gāsīt iel pă mine culcat, poate că mă tăia. Ia lasā, mai bine să-l las ieu să să scoale, să-l întreb ¹¹⁴⁾ să vedem Će ie cu iel, un să duče, și Će cautā ? »

¹⁰⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹⁰¹⁾ Pov. lovește călcîiul stîng de cel drept. ¹⁰²⁾ Pov. schițează un șerc, cu mîinile. ¹⁰³⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta. ¹⁰⁴⁾ Pov. arată spre dreapta și în sus, cu dreapta. ¹⁰⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁰⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁰⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁰⁸⁾ Pov. duce dreapta la șoldul drept. ¹⁰⁹⁾ Pov. arată spre patul din odaie, cu stînga. ¹¹⁰⁾ Pov. ridicā dreapta. ¹¹¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹¹²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹¹³⁾ Pov. se rāstește, cu dreapta. ¹¹⁴⁾ Pov. subliniazā, cu dreapta.

L-a lăsa, băiatu-ăsta până s-a sculat iel dă la sine. Cîn să dășteaptă băiatu, vede pă Munte-Vinăt, iel șidea, să-apleca așa¹¹⁵⁾, dă vorbea cu iel, cu băiatu ăsta ; așa iera dă-nnalt, dă mare. L-intreabă :

— Țe ie cu tine, mă, d-ai veni tu aici ?

— Hei — zîce — măi nene, țe să fie — zîce ? — Sîn și ieu — zîce — tot un băiat ¹¹⁶⁾ dîn toată lumea asta. Ieu — zîce — am plecat după mama mea, și după surorli mele, că ie furată dă niște zmei, și nu știu unde-l să, trebui să le găsăsc !

— Hei, mă — zîce — dac-ai veni tu pîn la mine — zîce — ie lezne ¹¹⁷⁾ dă găsît. Le găsăj lezne — zîce — da ie anevoie dă loat — spune Munte-Vinăt ! — Uite — zîce — acuma ¹¹⁸⁾ noi avem să ne prindem fraz dă cruțe amîndoi ¹¹⁹⁾. Că tu — zîce — ieu crez că n-ai veni tu dăgeaba, aici, fără vitejia ta. Cum ai făcu tu — zîce — d-ai tăiat toată oștirea d-aiçi ¹²⁰⁾ dîn cîmpu-ăsta ? Că — zîce — altu, fel dă fel dă războaie, și ta-tău ¹²¹⁾ — zîce — cu cîte războaie n-a avu și iel, n-a putu să calce pămîntu meu ! Și tu — zîce — cu așa-ndrăzneală, și cu așa vitejie ¹²²⁾ ai venit ?

I-a arătat :

— Uite, cu paloșu meu — zîce — am omori toată oștirea !
— Bine !

Numaidăcît s-a prins ¹²³⁾ frați dă cruțe amîndoi. Și țe-i spune ?

— E, băi frate, uite mama ta, ici-așa ¹²⁴⁾, dă vale. Prima casă, șade c-un zmeu. Nu ie nevasta lui, da ia ie grijitoreasă pîn curte. Și meseria iei — zîce — are stropitoarea ¹²⁵⁾ cu apă și udă ¹²⁶⁾ — zîce — grădina cu flori. Tu, mîine dă dimineață, încalică-ț calu și treçi p-acolô, pă la ia. Ia udîn florli p-acolô ¹²⁷⁾, tu să-i zîci așa : « Ang'elino dîn florării — că pă mă-sa așa o k'ema, Ang'elina — Ang'elino dîn florării, dă-m și mie un

¹¹⁵⁾ Pov. se apleacă înainte și se uită în sus. ¹¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁸⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹²⁰⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹²¹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹²²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹²³⁾ Pov. lovește palmele. ¹²⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹²⁵⁾ Pov. apucă, cu dreapta. ¹²⁶⁾ Pov. descrie cîteva semicercuri în fața lui, cu dreapta. ¹²⁷⁾ Pov. descrie un semicerc, cu stînga lateral.

buk'e dă flori », că — zîce — ia ie miloasă dă oameni d-ăștia, dă băieți d-ăștia, ca tine, și ia — zîce — cînd o apleca ¹²⁸⁾ mîna să-s facă buk'etu dă flori, și cînd o-ntinde mîna ¹²⁹⁾ peste gard să țî-l dea, tu imediat s-o apuci ¹³⁰⁾ cu mîna dreaptă — zîce — dă mîna ei, s-o iei, s-o-ncaleci pă cal, să pleci. Dar — zîce — te prinde zmeu, după urmă. Te prinde zmeu — zîce — cu calu lui, și-are să-z dea o palmă ¹³¹⁾ — ce — țî-o ia-napoi. Da — ce — să vi fără mă-ta la mine ¹³²⁾ — zîce — că — ce — spui ieu ce-avem să facem.

Păi el numa l-a-nțerca să vezi dacă, ce face iel? A-ncălica pă cal, să duce. Vede pă mă-sa udîn ¹³³⁾ florli.

— Ang'elino dîn florării, dă și mie un buk'e dă flori !

Ia numaidăcît îi face un buk'e dă flori multe colori, îl dă peste gard ¹³⁴⁾, iel numadăcît o ia și-o saltă pă cal și pleacă.

Calu zmeului ¹³⁵⁾ a simțit că i-a furat-o pă Ang'elina. A-nțepu să nek'eze:

— I-ho-ho-ho-ho-ho-ho, stăpîne, țî-a loa pă Ang'elina dîn florării.

Da zmeu dă coló, ce :

— Ie ros dă bere și dă mincare?

— O-o-ho ! — zîce — ie ros dă bere, și dă mincare, și dă culcare, și dă fumare !

A mîncat, a fumat ¹³⁶⁾ un pak'e dă tutun, a dormit ¹³⁷⁾ doo-trei ceasuri, cîn s-a sculat, a-ncălica pă cal, gata ¹³⁸⁾ l-a prins ! A fost aici. Pentru că calu ăluia ¹³⁹⁾ avea doosprezece hăripi, al zmeului ; al băiatului, nimic.

L-a prins. Să duce la frati-său fără mă-sa:

— E, frate, ce-ai făcut ?

— Cum mi-ai spus, așea-am pățit !

¹²⁸⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta. ¹²⁹⁾ Pov. ridică dreapta. ¹³⁰⁾ Pov. apucă mîneca stîngă cu dreapta. ¹³¹⁾ Pov. lovește, cu dreapta. ¹³²⁾ Pov. arată spre plept, cu stînga. ¹³³⁾ Pov. leagănă stînga. ¹³⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹³⁵⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ¹³⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹³⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹³⁸⁾ Pov. lovește palmele. ¹³⁹⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta.

— Eh ! Lăsăm pă mă-ta pă urmă ¹⁴⁰⁾ — zîce — că pă mă-ta nu putem s-o scoatem — zîce — dăcît numai cu calu Babii Hîrbii ¹⁴¹⁾, da — zîce — mai ai pîn-acoló.

— Bine-bine !

— Miine dimineață ai să te duçi la soru-ta a mare. A doua casă ¹⁴²⁾ dă unde șade mă-ta—zîce — acolo ie soru-ta mare. Ia șade c-un zmeu. Zmeu iei ie pleca la vinătoare. Și iel — zîce — are putere, cîn pleacă dă la vinătoare, aruncă cu buzduganu d-acoló ¹⁴³⁾ dă la plecarea lui, și-atuncea—zîce — soru-ta ¹⁴⁴⁾ știe cîn vine, să fie mîncărli niji reçi, niçi calde, cum ie bune dă mîncare, că — zîce — iel ie gata pă sosit. Și-atuncea — zîce—tu prinz buzduganu ¹⁴⁵⁾ și-l trimeți înapoi să treacă pă lîngă iel și te duçi, te iei la luptă cu iel. Acuma — zîce — bun înțales, te-o birui, te-o birui, l-i birui, l-i birui !

A plecat băiatu. Să duče la soru-sa. Ducînu-să la soru-sa, soru-sa ușa-ncuiată ¹⁴⁶⁾. Iel numadăcît împînge-n ușă ¹⁴⁷⁾, a dăscuiat ușa, a intrat înăuntru.

— E, soro, ieu am veni să te dăzrobes dă la zmeu !

— Hai dă mine ! Păi ce ? Ieu n-am frate ! Io aiji m-am pomenit !

— Cum ? Că ieu sîn frатели tău, uite-așa, așa, Ionică Făt-Frumos ! — În fine, a-nconvins-o pă soru-sa că ie frate. — Spune-m tu ce puteri are zmeu tău ?

— Ei, măi frate ! Uite-acuma — zîci — o mai fi — zîce—șapte-op-zece minute, și trebui să vie buzduganu lui ! Și iel — zîce—nu ie plecat d-acoló ¹⁴⁸⁾. Cîn ie-aproape să plece — ce — trimete ¹⁴⁹⁾ buzduganu urlînd, fluierînd, și-atuncea — zîce — buzduganu să oprește-n poartă, dîn poartă-n ușe ¹⁵⁰⁾, dîn ușe vine să pune în cui ¹⁵¹⁾ singur. Și-atuncea — zîce — mîncăruri să fie niji reçi ¹⁵²⁾, niji calde, cum ie bune dă mîncare, că — ce — ie gata să sosască iel.

¹⁴⁰⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁴¹⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁴²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁴³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁴⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁴⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁴⁶⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁴⁷⁾ Pov. împinge înainte, cu dreapta. ¹⁴⁸⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁴⁹⁾ Pov. arată înainte cu dreapta. ¹⁵⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁵¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ¹⁵²⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Da?

— Da!

Stînd iel dă vorbă cu ia, numaidăcît aude buzduganu venind. Iese și iel afară și cîn s-să repează să intre ca să ducă-n ușă ¹⁵³⁾ buzduganu, iel numaidăcît pune mina ¹⁵⁴⁾ pã toarteli buzduganului, și cînd îl aruncă-napoi ¹⁵⁵⁾, a mai trecut ¹⁵⁶⁾ trei zile, dă zmeu în coló.

Da zmeu țe spune?

«O-ho! Tu-i mama lui, să-i ...t astăz! Țe viteaz o fi ăsta dă ie la mine-acas? Că ieu nu m-aștept la niči un viteaz, dăcî numa la Ionică Făt-Frumos! Da ...tu-i mama lui, n-a avu cînd! să nască, să crească, s-ajungă ¹⁵⁷⁾! la mine! — spune iel.

A-ncălica calu să pleče. Acu, băiatu să duče, să bagă su podu ¹⁵⁸⁾ dă aramă, pã unde trečea iel.

Cum vine la pod, ¹⁵⁹⁾ calu zmeului n-a mai vru să mai treacă, c-a simțî că ie Ionică su pod ¹⁶⁰⁾. Da zmeu, pănă-i dă pinteni:

— Hi, cal ¹⁶¹⁾ viteaz, bun viteaz al meu!

Țe sai

și răsai,

și-ndără te dai?

Că nu mi-e teamă dă nimini, dăcî numai dă cumnatu Ionică Făt-Frumos, dar n-a avu cînd să crească, să nască, s-ajungă ¹⁶²⁾ la mine!

Numaidăcît băiatu iese dă su pod:

— Dă-te jos, bală spurcată, să ne luptăm!

Să dă zmeu jos, iese și băiatu dă su pod, să ia la luptă. Să luptă dă dimineață-n răsăritu soarlui, cîn mai avea, așa, ca ¹⁶³⁾ o juma dă oră să sfințască soarli, aproape-aproape să-l

¹⁵³⁾ Pov. arată spre ușă, cu dreapta. ¹⁵⁴⁾ Pov. apucă mîneca stîngă, cu dreapta. ¹⁵⁵⁾ Pov. aruncă, cu dreapta. ¹⁵⁶⁾ Pov. ridică dreapta. ¹⁵⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁵⁸⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹⁵⁹⁾ Pov. lovește palmele. ¹⁶⁰⁾ Pov. arată în jos și spre dreapta, cu dreapta. ¹⁶¹⁾ Pov. lovește călciele. ¹⁶²⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶³⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

răpuie pă băiat. I vine băiatului bine, și cînd îl ia și-l aduče-n stînga ¹⁶⁴), îl trîntește-n dreapta, scoate paloșu ¹⁶⁵) și-i taie gîtu. L-a omorît. A loa calu zmeului, a-ncălica pă calu lui, și pleacă cu calu zmeului alături, să duče la soru-sa ¹⁶⁶).

Ia pă soru-sa și-o duče la Munte-Vinăt — la frati-său, c-acuma iera frate cu iel, sigur, frate dă cruče !

— E, frate, ai dezrobit-o ?

— Am dăzrobit-o, frati-meu !

— Ei bine ! Mîine dimineată te duji la a dooa ¹⁶⁷). Că și p-aia o dăzrobeji, repede. Dar bagă dă samă — zîče — că zmeu iei are să fie mai viteaz ¹⁶⁸) ca ăl mare ; mai viteaz čeva. Dar — zîče — nu ie nimic, că — zîče — și cu ala. Dar — zîče — tu să faci ¹⁶⁹) numai și numai binuri pă un te duči, să nu faci rău ničiodată. Iel — zîče — bagă dă samă, c-are să vie pă la podu dă argînt ; ala al soru-ti ăl miljoače.

Să duče la soru-sa, tot așa ; ușa-ncuiată, ia făčea mîncare. ¹⁷⁰) Ia că :

— Če ? Io n-am soră, n-am frate ¹⁷¹), n-am pă nimini, io aiji m-am pomenit !

— Nu, dragă soro, că am dăzrobi și pă soru-mea mare, și nu știu če — în fine-a convins-o și i-a spus dă zmeu.

— În če-i ie puterea ?

— Puterea ie-n paloșu lui ! ¹⁷²) Cîn pleacă-acu dă la vîntoare, d-acoló vine paloșu urlînd, s-apropie ¹⁷³) în curte, dîn curte-s în ușă, dîn ușă să pune sîngur în cui ¹⁷⁴) și-atunči ieu să fiu cu mîncărli niji reči, ničî calde, cum ie bune ¹⁷⁵) dă mîncare, că-i gata pă sosît.

Stînd iei amîndoi dă vorbă, numaidăcît aude că vine paloșu, buzduganu zmeului. Iese și iel pă sală și-l prinde ¹⁷⁶) dă

¹⁶⁴) Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁶⁵) Pov. duce dreapta la șoldul drept. ¹⁶⁶) Pov. arată spre dreapta cu dreapta. ¹⁶⁷) Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ¹⁶⁸) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ¹⁶⁹) Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁷⁰) Pov. arată spre sobă, cu stînga. ¹⁷¹) Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁷²) Pov. arată înainte și sus, cu stînga. ¹⁷³) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ¹⁷⁴) Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁷⁵) Pov. apucă, cu dreapta.

toarte și-l trintește¹⁷⁷⁾, a mai trecut încă doo zile pă lingă iel. Mai puternic ăla ceva!

Să duce, să bagă sub podu dă arġint. Calu zmeului cîn pleacă, l-a simți că ie ăla su pod¹⁷⁸⁾. A-nġepu să-i spuie:

— E-ei!! Calule!

— Nu mai merg! — calu. — Ie ġineva străin aiġi!

Da iel s-a supăra, zmeu:

— Hi, cal, bun viteaz al meu:

ġe sai

și răsai,

și-ndără te dai?

Că nu mi-e teamă dă nimini, dăġi numai dă cumnatu Ionică Făt-Frumos, dar n-a avut cînd să crească, să nască, s-ajungă la mine!¹⁷⁹⁾

Numaidăcit iese și iel dă colò. Și-nġepe să-i spuie:

— . . . tu-z mama ta, bală spurcată, dă-te jos să ne luptăm!

S-a da jos. Domnule, să luptă trei zile și trei noġi, cu ăsta, fără să doboare niġi unu¹⁸⁰⁾, niġi altu¹⁸¹⁾; trei zile și trei noġi. A treia zi, cînd iera căldura mare, numaidăcit treġe un corb pă dasupra:

— Crau, crau, crau, crau! — corbu.

Acu zmeu, cînd aude corbu crăonind, numaidăcit vorbește cu corbu:

— Corbule, corbule, dă-te jos, udă haripa dreaptă în apă¹⁸²⁾ reġe, și aripa stîngă în nisip. Și vino, și răcorești-mă la frunte¹⁸³⁾, și cu nisip dă-i dujmanlui¹⁸⁴⁾ peste ok'i, că — ziġe — ț-oi da un hoit d-un cal! — spune zmeu.

Da băiatu-i spune corbului:

— Corbule, corbule, apleacă-ți¹⁸⁵⁾ aripa dreaptă în izvoru cu apă reġe, și vino și dă-m pă frunte¹⁸⁶⁾ să mă răcoresc, și

¹⁷⁷⁾ Pov. aruncă, cu dreapta. ¹⁷⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹⁷⁹⁾ Pov. duce stînga spre plept. ¹⁸⁰⁾ Pov. schițează alternativa, cu stînga. ¹⁸¹⁾ Pov. schițează alternativa, cu stînga. ¹⁸²⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta. ¹⁸³⁾ Pov. duce dreapta la frunte. ¹⁸⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁸⁵⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta. ¹⁸⁶⁾ Pov. duce stînga la frunte.

aripa stîng-o bag-o-n nisîp ¹⁸⁷), și dă-i zmeului peste ok'i, că ți-oi da doi hoituri: unu d-un cal, și-unu d-un om !

Acum, corbu sigur că s-a bucurat, c-a avut hoit mai mult. Să lasă jos ¹⁸⁸) și bagă haripa dreaptă-n apă reče ¹⁸⁹), și p-a stîngă ¹⁹⁰) în nisîp. Să duce și-i dă băiatului, il răcorește pă frunte ¹⁹¹) cu aripa dreaptă și cu stînga îi dă zmeului peste ok'i. N-a mai văzut ăla ce să facă. Și cînd il ia băiatu și il trîntește o dată ¹⁹²), il bagă pănă-n briu în pămînt. Scoate paloșu și-i taie ¹⁹³) gîtu. Încalică pă calu lui, și calu zmeului il ia dă zăbală și să duce cu iel la soru-sa.

Cînd il vede soru-sa :

— E, mă, l-ai omorît ?

— L-am omorî, soro !

A dăzrobit-o ¹⁹⁴) și p-a miljoacă. Să duce, o duce la Munte-Vînăt ¹⁹⁵), la soru-sa mare.

— E, frati-meu, ai loa p-aste doo. Eh, p-aia mică nu positu s-o iei, bă. Da — zîce — ieu trebui să mă du s-o iau ! — spune Munte-Vînăt.

— Păi — zîce — dă ce ? Cum, p-asta le-am loa și p-alea nu ?

— Nu — zîce — p-alea nu le poți, că — zîce — mă omoară ¹⁹⁶) și pă mine, dar pă tine ? — i spune Munte-Vînăt. — Dar tu — zîce — na ¹⁹⁷) batista asta-a mea. — Scoate din buzunar și-i dă o batistă. — Tu — zîce — în cînci minute, din cînci în cînci minute, să te uiți ¹⁹⁸) pă batista-asta dă ți-o dau ieu. Cînd îi videa trei picături dă sînge, tu să vi în ajutoru mieu, că pă mine ¹⁹⁹) m-a omorî zmeu. Și tu mă poți învia pă mine, da ieu pă tine, nu. — Îi spune Munte-Vînăt.

— Da ?

— Da !

— Bine !

¹⁸⁷) Pov. arată spre stînga, cu stînga. ¹⁸⁸) Pov. dă minile în lături. ¹⁸⁹) Pov. întinde dreapta spre dreapta. ¹⁹⁰) Pov. întinde stînga, spre stînga. ¹⁹¹) Pov. duce dreapta la frunte. ¹⁹²) Pov. arată jos, cu minile. ¹⁹³) Pov. duce dreapta la gît. ¹⁹⁴) Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁹⁵) Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹⁹⁶) Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁹⁷) Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁹⁸) Pov. se uită în palma stîngă. ¹⁹⁹) Pov. arată spre piept, cu stînga.

A pleca Munte-Vinăt. Cînd să duce Munte-Vinăt, să duce la ²⁰⁰) soru-şa a mică. O convinge şi pă ia că ie frate, i-a spus că ie frate cu ia.

— Uite, pă soru-ta mare am loat-o, şi p-a miljoacă-am loat-o, şi mai ie pă tine! Pă unde vine zmeu tău?

— Ei, zmeu meu vine pă la podu dă aur. Da tu nu po să-l omori pă iel. Că — ziče — zmeu mieu are o sabie atît ²⁰¹) şi — ziče — iel nu dăscalică după cal, numai cu sabia aia — ziče — a lui, te omoară dă te fače varză. Şi pă iel nu poa să-l omoare nimini ²⁰²) — ziče — fără sabia lui! ²⁰³)

— Bine! Trebui să mă duc!

A plecat. Munte-Vinăt să bagă su podu ²⁰⁴) dă aur. Cînd vine zmeu călare, a simţit că ie Munte-Vinăt su pod ²⁰⁵). Će-i spune?

— Hi, cal pelaleu,

bun viteaz al meu!

Će sai

şi răsai,

şi-ndără te dai?!

Că nu mi-e teamă dă nimini, daci numai dă cumnatu ²⁰⁶) Ionică Făt-Frumos, ... tu-i mama lui, da n-a avu cîn să nască, să crească, s-ajungă la mine!

Iese şi Munte-Vinăt afară:

— Hei, bală spurcată, dă-te jos să ne luptăm!

Će-he iera să dea jo zmeu? D-a călarli. A opri ²⁰⁷) calu:

— Săbiuţa mea, acuma — ziče — să-i faci, cît îi dă mare să-l faci trei bucăţi! ²⁰⁸)

A sări sabia, a lui din teacă, dă la zmeu, i-a tăia gitu ²⁰⁹) -ntr-o parte, şi l-a tăia pă la jumătate ²¹⁰). I-a rămas capu-ntr-o parte ²¹¹), corpu-n alta ²¹²) şi pićioarli-n alta. Şi-a plecat la nevasta lui, zmeu. A rămas Munte-Vinăt, mort, acolò.

²⁰⁰) Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁰¹) Pov. pune mîinle faţă în faţă, schiţînd lungimea. ²⁰²) Pov. neagă, cu arătătorul stîng. ²⁰³) Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ²⁰⁴) Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ²⁰⁵) Pov. ridică arătătorul drept. ²⁰⁶) Pov. schiţează oprirea din friu, cu mîinle. ²⁰⁷) Pov. duce dreapta la plept. ²⁰⁸) Pov. duce dreapta la git. ²⁰⁹) Pov. duce dreapta la briu. ²¹⁰) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²¹¹) Pov. arată spre stînga, cu stînga.

Acu, băiatu uitindu-să la batistă, vede trei picătur dă sinġe, numaidăcît pleacă-n ajutoru lui.

— Eh ! Dragă surorli mele ²¹³), stați acilea că io plec după frati-mieu. Uite ²¹⁴) trei picături dă sinġe pă batistă, și trebui să mă duc, că l-a omorit zmeu !

A plecat ; pă drumu care pleca iel ; pă unde știa iel că să duce. Mergînd iel așa până pă la jumătate, p-o potecă dă piġior așa-n curmezișu ²¹⁵) poteġii, vede o șerpoaică-așa, un pui dă șarpe, dă vo treizeji dă ġentimetri, așa ġeva ; mort în curmezișu poteġii. Da băiatu numaidăcît să dă la o parte din drum ; din potecă, d-acolea. Și merġe nainte ²¹⁶) și vede calea lui. Vede iarba ²¹⁷), dat și-n partea aia, și-n partea-aia, fișeind. Cîn să uită pîn iarbă să vază ġe fișeie, o șerpoaică cit un putinei dă groasă, și lungă dă vo doi metri. Iel numaidăcît s-a speriat s-a da la o parte ²¹⁸), a făcu loc să treacă șerpoaica. Și iel să uită după ia să vază un să duce. Uitîndu-să iel, șerpoaica s-a oprit la ²¹⁹) puiu dă șarpe, șerpoaica iera cu un fir dă iarbă-n gură. Să duce la șerpoaică, șade pă loc, și-i dă cu iarba-aia, a fiarlor, pă la nas ²²⁰), și-a-nviat puiu dă șarpe, s-a loa după șerpoaică și-a plecat. Și iarba-aia ²²¹), a fiarlor, a rămas acolo. Să-ntoarġe băia tu napoi, și ia iarba-aia, o bagă-n buzunar ²²²), și pleacă la Munte-Vinăt. Să duce la podu dă aur.

Îl vede, sigur, tăiat în trei părți. Ia și iel capu, îl pune la corp, corpu la piġioare, și dă ²²³) cu iarba-aia-a fiarlor, și să vindecă. L-a vindecat pă Munte-Vinăt, l-a făcut mai viteaz ²²⁴) pă cum a fost.

Acu, iel ġe-i spune, Munte-Vinăt ?

— E, frati-mieu, tu m-ai dăzrobit. M-ai învia și pă mine, acuma dăzrobes ²²⁵) și ieu pă soru-ta. Însă tu du-te-acuma-

²¹³) Pov. arată înainte, cu stînga. ²¹⁴) Pov. se uită în palma stîngă. ²¹⁵) Pov. trasează o linie prin fața lui, cu dreapta. ²¹⁶) Pov. arată înainte, cu stînga. ²¹⁷) Pov. mișcă dreapta spre stînga și dreapta. ²¹⁸) Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ²¹⁹) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²²⁰) Pov. duce arătătorul drept la nas. ²²¹) Pov. arată în jos, cu arătătorul drept. ²²²) Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al hainei. ²²³) Pov. duce arătătorul drept la nas. ²²⁴) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ²²⁵) Pov. subliniază, cu stînga.

acasă, du-te la soru-ta, stai acoló, că peste zece minute²²⁶⁾ am să viu și ieu. Că—zițe — ieu acuma, cîn m-o vedea pă mine zmeu, cum m-a lăsat²²⁷⁾, m-a văzu că m-a lăsat tăiat în trei părți, iel dă bucurie că m-a tăia pă mine, șade dă git cu soru-ta, bea și mănincă. Și ieu — zițe — mă duc imedia și pui mina pă sabia lui²²⁸⁾ și-atuncea — zițe — îl tai ieu pă iel cum m-a tăiat iel pă mine !

A plecat. Să duce băiatu-acoló²²⁹⁾ la surorli lui și Munte-Vinăt să duce la zmeu-acas. Cînd intră pă ușă, iei șidea la masă²³⁰⁾, bea și minca-ámindoi dîmpreună ; zmeu cu soru-sa, cu nevastă-sa. Da cit iera Munte-Vinăt dă mare, cum a dășk'is ușa, sabia iera toma-n colțu²³¹⁾ unde șadea patu lui. D-acoló, dă la ușă²³²⁾ imediat aruncă mina și-i apucă²³³⁾ sabia. Cum i-apucă sabia zmeului, i spune săbii:

— E, sabie, acuma — zițe — să-l faci nu trei bucăți ; să-l faci — zițe — să torci²³⁴⁾ cum torci varza — zițe — d-o baği la oală dă fierbe !

A loa sabia și-a tocat pă zmeu pănă cîn l-a făcut varză tocată²³⁵⁾. Eh ! Atunçi a văzu și soru-sa că l-a omori pă zmeu.

A plecat²³⁶⁾ soru-sa dîmpreună cu frati-său, cu Munte-Vinăt călare pă calu zmeului²³⁷⁾, și Munte-Vinăt pă pičioare ; că lui nu-i trebuia să-ncalice pă cal. Numaidăcît să duce acoló, la frati-său.

— E, frati-meu — zițe — am dăzrobi și pă soru-ta !

Acuma iel mergin pă drum, i-a plăcut mult dă soru-sa asta. — iera și mai frumoasă, asta mai mica — și ar fi prins dragoste²³⁸⁾ unu d-altu, și fata dă iel, și Munte-Vinăt dă fată ; dar nu putea să-i spuie lu frati-său, n-avea-ndrăzneală, ști. Da băiatu, priçeput, băia-dăștept, a prins mișcarea. Și ÷e-i spune ?

²²⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²²⁷⁾ Pov. arată spre piept, cu dreapta. ²²⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²²⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²³⁰⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ²³¹⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ²³²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²³³⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ²³⁴⁾ Pov. schițează tăierea, cu dreapta. ²³⁵⁾ Pov. schițează tăierea, cu dreapta. ²³⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²³⁷⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²³⁸⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept.

— Măi frate, ioite țe ieste: pentru că tu ai fost mort pintru soru-mea, și-ai înviat, atuncea — zîce — ar fi bine să ți-o dau ție dă nevastă.

— Bine, mă, să mi-o dai dă nevastă, dar cum? Că — zîce — tat-to cîn te-o vedea că te duçi — zîce — numai cu surorli tele, că — zîce — o s-o dăzrobes și pă ²³⁹⁾ mă-ta — zîce — da ma ie păn-atunçi. Dar — zîce — pîn-atunçi, ieu nu po să zîc nimic. Dacă tu vrei să fim și frați și cumnați, atuncea — zîce — și ieu vreau.

— Bine, frate, soru-mea a mică să fie nevasta ta !

— Bine. Acuma, mline dimineață — zîce — să te duçi la mama ta. Dar bagă dă samă: nu mai încaliçi calu, te duçi pă jos. Te duji — zîce — la Baba Hîrba. Baba Hîrba — zîce — șade-acoló-n vale. Are o casă — zîce — nevoiașă, prăpădită. Și toată curtea ²⁴⁰⁾ iei ie făcută — zîce — numai cu pari ²⁴¹⁾, cu capete dă om, oameni morți. Și numai un singur par ma ie — zîce — fără cap. Și paru-ala strigă mereu: « Cap, cap ! Cap, cap ! » și ia — zîce — așteaptă zi și noapte ca care viteaz s-o duce să-i păzască iapa trei zile, să-i facă un mînz, și c-un cal ²⁴²⁾ dîn iapa iei, cu aia — zîce — po să iei pă mă-ta. În alfel — zîce — nu ! ²⁴³⁾

— Bine, frate ! — A plecat.

— Dar — zîce — cum ți-am spus, tu să nu faji rău dacă numai bine !

A pleca băiatu, și-a loat valea ²⁴⁴⁾ să ducă la Baba-Hîrba.

Ducîndu-să la Baba Hîrba, pănă s-ajungă-acoló, vede p-o cîmpie ²⁴⁵⁾ o lupoaică. Mergea șk'ioapă ²⁴⁶⁾, cu piçioru sus ²⁴⁷⁾, în trei piçioare. Iel, cu paloșu, s-arunče după ia. Da lupoaicana cepe să vorbească:

— Ei, băi Făt-Frumos, țe folosăști tu dacă tu mă omori pă mine? Mai bine — zîce — rupe dîn minica cămășii,

²³⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁴⁰⁾ Pov. schițează un cerc, cu minile. ²⁴¹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁴²⁾ Pov. arată înapoi, cu arătătorul drept. ²⁴³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁴⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁴⁵⁾ Pov. arată înainte, cu minile. ²⁴⁶⁾ Pov. se ghemulește puțin. ²⁴⁷⁾ Pov. întinde înainte piciorul drept.

leagă-m — zîce — picioru drept, că sînt învinat d-un vînător, și ia — zîce — păr ²⁴⁸⁾ din mine și bagă-l în buzunar, că cît ți-o fi rău, ieu sîn lingă tine !

Așa-a făcu băiatu. Rupe și iel din mînica ²⁴⁹⁾ cămășii, o leagă ²⁵⁰⁾ pă lupoaica la picior, și pleacă lupoaica ; iji vede dă treabă.

Pleacă băiatu. Mergînd, numaidăcît vede un cuorb sărînd pă pămînt ; nu mai putea să mai zboare ; cu haripa ²⁵¹⁾ ruptă iar așa-mpuşcată d-un vînător. Iel îi dă cu picioru-așa ²⁵²⁾ corbului. Da cuorbu :

— Măi Făt-Frumos — zîce — ieji mare și prost ! Acuma — zîce — ce-ai tu cu mine dă îm dai cu picioru ? Mai bine — zîce — leagă-m haripa dreaptă cu-o cîrpă, sau c-o batistă, ce ai, și ia — zîce — un fulg și bagă-l în buzunar, că cînd i gîndi la mine, ieu sîn lingă tine !

Așa-a făcut. A rupt iară din mînica ²⁵³⁾ cămășii ce mai iera, leagă haripa corbului, și-i dă drumu, și pleacă. Mai avea nițâl păn la Baba Hirba. Trecea o gîrlă — cum ar fi gîrla noastră ²⁵⁴⁾ -aiçi. Venise apa mare, venise o mreană dă pește, dă-așa dă vrum metru ²⁵⁵⁾ și ceva, gîrla scăzuse, didese-napoi, și rimăsese mreana dă pește pă uscat. Să bătea ²⁵⁶⁾ și ia sāraca-așa și nu mai putea să mai ducă pă apă. Da iel :

— Ho ! — zîce. — Ce mai mreană frumoasă ! Aiçi să-m fa focu, să tai ²⁵⁷⁾ și ieu cu paloșu din ia, să frig să mă satur !

Da mreana dă pește vorbește cu iel :

— Băi Făt-Frumos, aida că tu mă tai pă mine, mănînçi pîn ti-i satura, da dă-ngrășa nu te-ngraji ²⁵⁸⁾, ba — zîce — to tu iești ! Dar — zîce — mai bine ia un solz din mine, bagă-l în buzunar' ²⁵⁹⁾, și ia-mă dă coadă așa cum posi tu — zîce — și

²⁴⁸⁾ Pov. ridică dreapta. ²⁴⁹⁾ Pov. apucă mîneca stîngă, cu dreapta. ²⁵⁰⁾ Pov. arată spre piciorul drept, cu dreapta. ²⁵¹⁾ Pov. leagă cîrpa cîrpa dreapta. ²⁵²⁾ Pov. lovește înainte, cu piciorul drept. ²⁵³⁾ Pov. apucă mîneca stîngă, cu dreapta. ²⁵⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁵⁵⁾ Pov. pune palmele față în față, schițînd dimensiunea. ²⁵⁶⁾ Pov. întoarce palma dreaptă pe o parte și pe alta. ²⁵⁷⁾ Pov. schițează tălerea, cu dreapta. ²⁵⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁵⁹⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al băii.

dă-mă pă apa mare. ²⁶⁰⁾ Că cîn ti-i gîndi la mine, ieu sîn lingă tine !

Aşa-a făcu băiatu. Ia un solz, il bagă-n buzunar' ²⁶¹⁾, unde iera păru lupului şi fulgu corbului, să duce şi-o răstogoleşte ²⁶²⁾ cu par, aşea, cu če-a putut iel, şi-a băgat-o pă apă. Şi i-a da drumu ²⁶³⁾.

Să duce, sosăşte la Baba Hirba ; cam pă la prînz, aşa ceva. Cînd il vede Baba Hirba, iese-n naintea lui :

— Ee, hei, dragu mamii, dă trei zile şi trei nopzi dă cîn te-aştept ! Dă vo trei zile nu ma mi-a veni niçi-un băiat. Şi-am pustiu ăla dă par ²⁶⁴⁾ dă strigă mereu : « Cap, cap ! Cap, cap ! » Poate c-o fi capu dumitale ! Mie — zîce — nu-n slujăşti, dăcit trei nopţi ; trei nopţi ie trei ani. Ieu — zîce — am o iapă. Te duji — zîce — şi numai noaptea stai cu ia. Dacă tu-n slujăşti trei nopţi, vi cu iapa-acasă, a patra zi ieu îz dau un cal, care ţi-o plăce ţiie. Şi te duş cu iel un ţ-ă gîndu !

— Da ?

— Da !

— Bine, babo !

Acu, băiatu s-a spăimîntat iel oleacă, da če iera să facă ? Trebuia să-şi facă slujba ! Să duce-n casă. Pune baba ²⁶⁵⁾, l-ia dă mină, il pune pă scaun, îi pune mîncare, băatură, îi face patu ²⁶⁶⁾ să doarmă.

— Culcă-te, dragu mamii, pîn dăsară. Dăsară te duçi, păzăşti iapa.

Acuma če façe baba ? Să duce în graj la iapă :

— Fă, bagă dă samă că mi-a venit un băiat ²⁶⁷⁾. Tu, dăsară, iel are să plece cu tine pă cîmp. Bagă dă samă, să nu cumva să te puie dracu să vi cu iel acas. Că-n lo să pui capu lui în par ²⁶⁸⁾, îţ pui capu tău ! Să te duçi, să te fa — zîce — lupoaică, să te-amesteçi cu lupii. Că-acoló — zîce — nu te găsăşte.

²⁶⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁶¹⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al hainei. ²⁶²⁾ Pov. schiţează rostogolirea cu dreapta. ²⁶³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁶⁴⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²⁶⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁶⁶⁾ Pov. arată spre patul din odaie, cu stînga. ²⁶⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁶⁸⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng.

— Bine, așa mă fac ! — Ia trebuia să facă cum i fi poruncea stăpîn-sa, Baba Hîrba.

Cînd aproape să-ntunece, să duce și scoală băiatu. ²⁶⁹⁾

— Eh, dragu mamei, încalică iapa și pleacă cu ia !

Să duce la grajd, scoate iapa-afară, încalică pă ia, și pleacă. Să duce cu ia pă cîmpie. Acuma ce să gîndește ²⁷⁰⁾ băiatu :

« Mă, . . . tu-i mamaiei dă iapă ! Ia n-o să moară, dă-o draclui ²⁷¹⁾, dă foame, n-am să dăscalic după ia dă loc. An să stau toată noaptea călare pă ia până dimineață ! »

Șade băiatu călare pă ia pîn la ceasurli doosprezece. La ceasurli doospe, să vede băiatu călare p-o butură ²⁷²⁾. Iapa nicăiri !

Caută iapa, dă-i, sucește, invirtește, un s-o caute ? Niji-dăcum ! ²⁷³⁾

« Ei, Doamne — zîce — dă ce nu-m face și mie lupu-ăla un bine, cum i-am făcut ieu ? »

Scoate păru ²⁷⁴⁾. Gata ²⁷⁵⁾, lupoaica-a foz lîngă iel :

— E, măi Făt-Frumos, dacă tu mă omorai pă mine, niči ieu nu ieram lîngă tine ! Vino-ncoa după mine — zîce — stai aici, la gura văii. Iapa Babii Hîrbii ie făcută — zîce — lupoaică-n lupii noștri. Și-are mînzul după ia. Ieu am să mă duc să pui lupii-n mișcare : s-o muște, s-o bată, pînă cînd i vedea că vine p-aici ²⁷⁶⁾ pă valea-asta o lupoaică ²⁷⁷⁾ c-un pui după ia. Să ști — zîce — că ie iapa Babii Hîrbii. Tu — zîce — să-i scuturi friu, că ia cînd îi vedea că scuturi ²⁷⁸⁾ friu, ia imediat vine, să bagă-n friu, și-n calici pă ia — zîce — și pleci la ²⁷⁹⁾ Baba Hîrba !

Să duce lupoaica și bate lupii, mușcă, sucește ²⁸⁰⁾ -nvirtește, pînă cînd iese lupoaica cu mînzul după ia. Iel numai dăci cînd o vede ²⁸¹⁾ că iese, sucește friu, gata, s-a băgat cu capu-n

²⁶⁹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ²⁷⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁷¹⁾ Pov. subliniază cu mîinile. ²⁷²⁾ Pov. dă din umeri. ²⁷³⁾ Pov. dă din umeri. ²⁷⁴⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al hainei. ²⁷⁵⁾ Pov. lovește genunchiul drept cu dreapta. ²⁷⁶⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁷⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁷⁸⁾ Pov. scutură dreapta. ²⁷⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁸⁰⁾ Pov. scutură dreapta. ²⁸¹⁾ Pov. lovește genunchiul drept cu dreapta.

frîu, a-ncălicat pă ia, și-a plecat. Să duce la Baba Hîrba.

Cînd o vede Baba Hîrba iapa că vine cu băiatu, a-nebunit, ce mai !

— Ai veni, maică ?

— Am venit, babo !

— Bravo, maică ! Vrenic, destoinic băiat iești, nu mi s-a-n-tîmplat cu niči unu ca cu tine !

Îi pune să mănînche băiatului, să duce-n grajd la iapă. Bate-o, omoar-o, arde-o, sucește-o-nvirtește-o :

— Ce-ai făcut ? Ce ți-am spus ieu ²⁸²⁾ să te faci ?

— Fă, m-am făcu lupoaică, și m-a găsit !

— Eh, la noapte, dacă-i mai veni și la noapte cu iel, iz tai ²⁸³⁾ ție capu și-l pui în par, și rămîne capu lui ! Ai să te faci corb. Te-amestiči — ziče — cu čeru ²⁸⁴⁾. C-acoló nu mai dă dă tine !

— Bine-așa mă fac !

Plecat noaptea, iară cu iapa. La čeasurli doosprezeče noaptea, băiatu să vede, iel ce iar spune ?

« Mă, poate că moțai — ieu, ce mă-sa-n c. . . ! ? Ia să nu mai dăscalic după ia dă loc ! Să stau to călare pă ia, și să leg frîu, să-l leg p-aiči ²⁸⁵⁾ peste miljoc, că la caz dacă moțai, ²⁸⁶⁾ oi vrea să caz după cal, ieu mă dăștept ! »

La čeasurli dooșpe, să vede legat băiatu d-o butură și călare p-o butură. Iapa, nicăiri ! Dă-i, sucește-nvirtește, omoară-te ; nicăiri ! Și-aduče aminte la corbu-ăla.

« Ei, dă ce nu-m face corbu ăla și mie bine ? ! »

Gata, cuorbu-a foz lîngă iel ! ²⁸⁷⁾

— He, măi Făt-Frumos, bagă dă samă — ziče — că iapa ta ie făcută cuorb ; corboaică — ziče — n corbii noștri. Tu — ziče — stai aiči ²⁸⁸⁾ în locu-ăsta, uită-te sus, cînd i videa că vine un nor ²⁸⁹⁾ mare, și-unu mai mic, atunčea — ziče — tu să-nčepi

²⁸²⁾ Pov. lovește genunchiul drept cu dreapta. ²⁸³⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

²⁸⁴⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ²⁸⁵⁾ Pov. duce dreapta la frîu. ²⁸⁶⁾ Pov. se apleacă spre dreapta. ²⁸⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²⁸⁸⁾ Pov. ridică mîinile.

²⁸⁹⁾ Pov. se uită în sus.

să suni ²⁹⁰) friu, că — zîce — atunçi ie iapa, coboară pă pămînt — zîce — și-atunçi tu-ncaliçi pă ia și pleçi. Că ieu mă duc — zîce — și pui toți corbii-n mișcare, și țî-o scoateam afară !
— Bine !

Să duce, și-o mușcă, dă-i, sucește-o-nvirtește-o, până cînd a văzut iel că să lasă ²⁹¹) un nor negru jos, jos, jos, mereu, mereu, mereu, iel numadăcît sună ²⁹²) friu, să lasă iapa pă pămînt, să bagă-n friu, și-ncalică pă ia și pleacă.

« Doamne ²⁹³), mulțumescu-ți țîie că m-ai scăpat, mai am o singură noapte și-mi scap capu ! »

Cînd îl vede Babă Hîrba și-a dooa noapte c-a veni cu iapa, a dooa zi, a-nebuni mai rău !

— Uite, maică, du-te și caută și tu ceva p-acoló dă mîncare, că m-a duru capu, am foz bolnavă, n-am putu să-s fac așa mîncare bună !

— Lasă ²⁹⁴), babo — zîce — că — ce — minînc ieu ce-oi găsi !

Să duce-n grajd. Bate iapa, dă-i, omoară-o, sucește-o, arde-o, bag-o frigare arsă, bag-o pîn burtă²⁹⁵), pîn fătăciune, pă coló, pă coló.

— Ce-ai făcu ²⁹⁶) d-ai veni — ce — și cu ăsta ? Ce-ai făcut ? Cu čine-ai mai veni tu — zîce — ca cu ăsta ? ! Poate că te țîi cu iel, poate că čine știe če faci tu — zîce.

— Fă, m-am făcu — zîce — corboaică, m-a găsit !

— Eħ, la noapte să te faci mreană dă pește, să te-amesteči cu nisipu mării ²⁹⁷). Că-acoló — zîce — nu mai dă dă tine ! Bine ?

— Bine !

A treia noapte a plecat. Pleacă băiatu-ncalică iapa și pleacă ; ĩnk'ĩndu-să pînă acoló, ²⁹⁸) pă moșia Babii Hîrbii. Peste noaptea jumănte, un să mai caute iapa ? Nicăiri ! ²⁹⁹) Iapa, nicăiri !

²⁹⁰) Pov. scutură dreapta. ²⁹¹) Pov. schițează coborîrea cu mîinile. ²⁹²) Pov. scutură dreapta. ²⁹³) Pov. își face cruce cu dreapta. ²⁹⁴) Pov. schițează un gest de lepădare, renunțare, cu stînga. ²⁹⁵) Pov. ĩmpinge ĩnainte, cu dreapta. ²⁹⁶) Pov. lovește genunchiul drept cu dreapta. ²⁹⁷) Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁸) Pov. arată ĩnainte, cu dreapta. ²⁹⁹) Pov. dă dîn umeri.

Dă-i, sucește învirtește, aproape să răsaie soarle. Iapa nicăiri ! Iel și-uitasă dă mreana-aia ³⁰⁰) dă pește, să mai gindească la ia. Plîngînd iel p-acolea pă lingă girila aia, pă lingă marginea girlii, a văzu că p-acolea ³⁰¹), pîn peștișori d-ăia miči, ai văzu, verdezi d-ăia. Iel numadăci și-aduce-aminte, și scoate ³⁰²) și iel solzu-ăla dă pește. Numaidăcit vede că vine o mreană dă pește dă ciziva metri !

— E, măi Făt-Frumos, dacă tu mă tăiai pă mine și mă mîncai, ieu nu ieram lingă tine ! Vino după mine-ncoați, că iapa ta — zîce — a Babii Hîrbii, i-așternută cu nisipu mării ³⁰³). Făcută — ce — mreană dă pește; c-un pui după ia ! Ieu — zîce — mă duc — peștioaica asta ³⁰⁴), mreana asta dă pește, iera regina peștilor ! — ieu — zîce — sîn regina peștilor, și mă duc și pui toți peștii-n mișcare, o mușcăm, o batem, pănă cînd i videa că vine apa neagră ³⁰⁵) dă sînge, atuncea — zîce — tu du-te colea la moara-aia ³⁰⁶), stai pă corzili morii, și cînd i videa că vine apa-nk'egată dă sînge, atuncea tu să suni ³⁰⁷) friu — zîce — că vine o mreană dă pește c-un pui mic după ia. Și-aia — zîce — ie iapa Babii Hîrbii. Ia, cîn te-o vedea pă tine cu friu, imediat sare ³⁰⁸) pă corzili morii, și-atuncea tu-i pui friu-n cap ³⁰⁹) și pleci ; și ți-ai scos capu dă necaz !

Așa face. Să duce mreana dă pește, dă-i, sucește-nvirtește, vede apa neagră dă sînge. Iel imediati, dă bucurie, să suie pă corzili morii și începe să scuture ³¹⁰) friu. Numaidăcit vede că o mreană ³¹¹) dă pește, ia-nnainte, și una mai mică după ia. Cînd aude friu zornăind ³¹²), numaidăcit sare-n ³¹³) doo picioare pă corzile morii, șade cu urek'ile-așa ³¹⁴), și iel cu friu, gata-i bagă friu-n cap, și-n calică pă ia și pleacă la Baba Hîrba.

³⁰⁰) Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al hainei. ³⁰¹) Pov. agită degetele stîngi. ³⁰²) Pov. duce dreapta la buzunarul stîng de sus al hainei. ³⁰³) Pov. arată înainte și în jos, cu dreapta. ³⁰⁴) Pov. arată în jos, cu arătătorul stîng. ³⁰⁵) Pov. subliniază, cu stînga. ³⁰⁶) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁰⁷) Pov. scutură dreapta. ³⁰⁸) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁰⁹) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³¹⁰) Pov. scutură dreapta. ³¹¹) Pov. arată înainte, cu mîinile. ³¹²) Pov. scutură dreapta. ³¹³) Pov. schițează galoparea, cu dreapta. ³¹⁴) Pov. dă capul pe spate.

— Brava, dragu mamei! Nițiu-unu nu mi s-a-ntîmpla ca cu tine! Am foz bolnavă, n-am putu să-ți fac mîncare. Du-te și tu ³¹⁵⁾ caută și tu ceva p-acolò dă mîncă!

Cînd-l vede Baba Hîrba, a murit, țe mai!

Acuma băiatu, sigur că-ntîrziase mult, i-era foame. Țe să caute iel; țe să mînințe? Găsăște niște mămăligă rețe p-acolò ³¹⁶⁾, pin dulap, niște țeapă, s-apucă și șade colea, ³¹⁷⁾ la sobă și-nțepe să mînințe dîn mămăliga-aia și dîn țeapa-aia. Mîncînd iel acolea, ³¹⁸⁾ numaidăcit vine un șioarec, țî-țî ³¹⁹⁾, țî-țî, șioarecu p-acolea, trețe, peste pițioarle lui. Da iel îi face-așa ³²⁰⁾ cu pițioru, la șoarec. Da șoarecu:

— E-he, prostule — zîce — tu mîninței acîlea, și Baba Hîrba toate puterli dîn toți caii, i-a scos și le-a băga ³²¹⁾ — zîce-n curu mînzului făcut dîn noaptea-asta! Și-acuma, tu cin t-i duče, iz dă un cal, care-i vrea tu să iei. Da dăgeaba-l ei, că n-are niči o putere, că toate puterli le-a scos — zîce — ie băgat în mînzu-ăla ³²²⁾. Dar tu să nu vrei să iei — zîce — al cal, dăci numai mînz ³²³⁾ care-ai veni cu iel în noaptea-aia. Că zîce — ala ie cu dooză și patru dă hăripi; încă hăripile înc-o dată mai mult ca al zmeului ³²⁴⁾ — zîce. — Țe numa cu ala ³²⁵⁾ po să iei tu pă mă-ta — îi spune șoarecu. Iel n-a mai mîncă dă bucurie! — Că — zîce — Baba Hîrba s-a dus în grajd și toate puterli, dîn toți caii i-a tras, și i-a băga — zîce — n curu mînzocului ăluia ³²⁶⁾. Tu — zîce — să-l ei p-ala!

După țe își face ia meseria ³²⁷⁾ la grajd, să duče la băiat:

— Eh, dragu mamei, hai să-z dea maica un cal care țî-o plăce ³²⁸⁾, că mi-ai slujit trei zile ca trei ani în dreptate; care nu mi s-a-ntîmpla cu niči unu, ca cu tine.

— Haida — zîce — babo — iel dă bucurie — haida!

Să duče-acolò, grajdu mare, na! Cai și pă dreapta ³²⁹⁾, și pă stînga. ³³⁰⁾ O ia și iel de la flancu drept pînă-ajunge la flancu

³¹⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³¹⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³¹⁷⁾ Pov. arată spre sobă, cu stînga. ³¹⁸⁾ Pov. arată spre sobă, cu stînga. ³¹⁹⁾ Pov. arată în jos spre stînga și dreapta, cu dreapta. ³²⁰⁾ Pov. lovește înainte, cu piciorul drept. ³²¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ³²²⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ³²³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³²⁴⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ³²⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³²⁶⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. ³²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³²⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³²⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³³⁰⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

stîng; p-un rînd. Care cum să uita la iel, la toți caii i-a băga motive. Că:

— Babo, ăsta ie prea-nnalt, ieu sin mic, caz după iel !
Ăsta ie prea mic, nu ie bun ! Ăsta ține picioru sus ! ³³¹⁾

În fine -a băgat iel motiv la toț caii pă rîndu-ala. Întoar-
če p-ăllalt. ³³²⁾

— E, maică, hai pă rîndu-ăsta.

Să-uită și pă rîndu-ălălalt: ³³³⁾

— Ăsta prea lucește; alunic du pă iel ! Ăsta ie prea scortos !

În fine, bagă-el și la rîndu-ala, la toți caii.

— E, păi dacă nu, care vrei să ți-l dau ?

Păn-ajunge la mînzu-ala ³³⁴⁾. Acu mînzu-ala iera cu iapa
tomnai într-un colț acoló ³³⁵⁾, la băligar. Și ia după ce-i scosese
puterli, îi băgase puterli la toți caii-n calu-ala-n ³³⁶⁾ in mînzu-
ala micu, pusese și băligar pă iel, ca să fie urit, prăpădit. Da
băiatu niči una, niči alta:

— Če mai, babo — zîce — Ț-am slujit, ieu pui mîna ³³⁷⁾
pă mînzu-ăsta, și p-ăsta-l iau !

— Vai dă mine, dragu mamii, păi da să poate? Mi-ai
munči, mi-ai sluji mie trei zile ca trei ani, păi nu mă ride pă
mine ³³⁸⁾ toate-mpărățîili? Če Ț-am dat ieu Ție !? ³³⁹⁾ — zîce.

— Nu, babo, p-ăsta-l iau ! P-ăsta și p-ăsta, če mai !

N-a avut încotro, să-l dea p-ala. În fine, l-a loat. Acuma-i
spusese șoarecu:

— Bagă dă samă: cînd o pleca ³⁴⁰⁾ cu iel, să nu-i dai voie
babii să dea ³⁴¹⁾ după iel. Că — zîce — bagă mina și trașe
puterli-napoi din cal ³⁴²⁾ și pă urmă — če — to dășeaba. Să-l
ei tu ³⁴³⁾ după urmă — če — ca cînd iei măgaru. Să-i Ții mîna —
zîce — la cur, ca să nu poată baba să-i tragă puterli-napoi !

Așa fače băiatu. Baba:

³³¹⁾ Pov. ridică puțin piciorul stîng. ³³²⁾ Pov. arată spre stînga, cu
stînga. ³³³⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³³⁴⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul
drept. ³³⁵⁾ Pov. arată înainte și în sus, cu arătătorul stîng. ³³⁶⁾ Pov. arată
înainte, cu arătătorul stîng. ³³⁷⁾ Pov. lovește genunchiul drept cu dreapta.
³³⁸⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ³³⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³⁴⁰⁾ Pov.
arată înainte, cu dreapta. ³⁴¹⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta. ³⁴²⁾ Pov. trage
îndărăt, cu dreapta. ³⁴³⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta.

— Nu, mamă, lasă să-i leg o zgardă dă gît, și ia-l tu — zîce — și ieu să dau ³⁴⁴⁾ după iel pină-n curte-afar!

Da iel țe spune:

— Nu, babo, las că ³⁴⁵⁾ nu mi-e frică că fuțe, că ie mic; n-are un să fugă. Îl iau ieu! ³⁴⁶⁾

Baba:

— Nu, că — pă lingă iel.

Îi dă o brîncă ³⁴⁷⁾ babii, o dă grămadă. Și ia, îi pune mîinile-amîndoo așa lingă curu mînzului și pînă cînd îl scoate, mînzu afară-n curte. Cîn s-a scuturat ³⁴⁸⁾ mînzocu-o dată:

— E, stăpine, incalică pă mine — zîce. S-a făcu cu dooză și patru ³⁴⁹⁾ dă hăripi! — Acuma — zîce — hai la mama ta, dă ți-o ia dă la zmei!

Cîn să duče, mă-sa tot meseria iei³⁵⁰⁾, uda florli. Iel, bucuros:

— Ang'elino, dă și mie un buk'e dă flori!

Ia, numaidăcît îi face un buk'e dă flori, și i-l dă băiatu-lui peste gard ³⁵¹⁾ lu fiu-său. Ia n-a cunoscut-o că ie fiu-său, sigur. Iel numaidăcît o ia pă mînă și-o ardică pă cal ³⁵²⁾. P-îci ³⁵³⁾ i-a foz drumu! Da calu zmeului a simțit că i-a furat-o dîn grajd. A-nțepu să nek'eze:

— I-ho-ho-ho-ho-ho! Stăpine, stăpine, ț-a loa pă Ang'elina dîn florării!

— Ie roz dă bere și dă mîncare?

— E-e-he — țe — nu ie niți dă căcare! Că — zîce — ala ³⁵⁴⁾ ie frati-meu făcu dîn noaptea-asta, și-are puterli încă o dată cît mine! Io am doosprezețe, și iel are dooză și patru!

A-ncălica zmeu pă iel. Țe folos! L-a prins, da nu putea să-nalțe ³⁵⁵⁾ unde iera iel, la-nălțimea aia.

Acu, zmeu țe-i spune ³⁵⁶⁾ calului?

— Calule, strigă tu la fratiți tău, sus, să lapede ³⁵⁷⁾ țe ie pă iel, că țe mîninți tu, mînincă și iel.

³⁴⁴⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta. ³⁴⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁴⁶⁾ Pov. lovește în aer, cu dreapta. ³⁴⁷⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁴⁸⁾ Pov. scutură bustul. ³⁴⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁵⁰⁾ Pov. leagănă înainte și înapoi dreapta. ³⁵¹⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ³⁵²⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ³⁵³⁾ Pov. pocnește din degetele drepte. ³⁵⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁵⁵⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ³⁵⁶⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ³⁵⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

Da calu băiatului ³⁵⁸) aude:

— Auzi, stăpîne, ce spune zmeu la frati-meu: că să lapăd
ce ie pă mine, că ce mănîncă iel ³⁵⁹), mănînc și ieu !

— Măi, calule, spune-i tu lu frati-tău, spune-i așa: să lapede
zmeu după iel, că tu puterli tele le faci în doo ³⁶⁰) cu iel. Îi
dai jumate din puterli tăle, îi dai lui !

Și strigă calu băiatului la calu zmeului:

— Frati-meu, frati-meu, lapădă zmeu după tine, că puterli
mele le fac în doo cu tine !

Atuncea, cîn s-a scuturat ³⁶¹) calu zmeului, a căzu și l-a
omorit, și s-a lăsat ³⁶²) calu băiatului cu iel pînă cînd a văzut
că ie calu zmeului liber.

Atunçi ia pă mă-sa ³⁶³), o pune pă calu zmeului, și pleacă
cu iel la Munte-Vinăt. A dăzrobit acuma și pă mă-sa. S-a
făcut citeșitrele ³⁶⁴) fetili, și cu mă-sa.

Acu Munte-Vinăt ce-i spune ?

— E, frati-meu, acuma stăm trei zile și trei nopti pă bere
și pe mîncare-aiçi. Și pă urmă, ai să te duçi acasă. Dar bagă dă
samă: tu cîn ti-i duče-acasă — soru-ta ziçi că să rămîie la
mine, ca nevasta mea — cîn te-o vedea pă tine tat-to că te
duçi fără soru-ta, are să te omoare; că dă ce mi-ai dat-o mie ?
Dar — ziçe — nu ie nimic, ai să vi la mine !

A plecat băiatu. A pleca cu mă-sa și cu ali doo surori:
cu-a mare, și-a miljoacă. Cîn să duče acasă, îl vede ta-său ³⁶⁵):

— Ce-ai făcu, mă ? Le-ai dăzrobit ?

— Da, tată, am dăzrobit, și pă mama, și surorli !

— Păi, da soru-ta ³⁶⁶) mică, unde ie ?

— Hei — ziçe — am măritat-o !

— Cui, măi — ziçe ? — cui ai dat-o ?

— Ei, tată — ce — i-am dat-o lu Munte-Vinăt !

— Piu ³⁶⁷), . . .tu-z crucea mă-ti să-s . . .t — ziçe — ! Ai
avu tu d-a façe cu Munte-Vinăt ? Cînd ieu — ziçe — n-am

³⁵⁸) Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ³⁵⁹) Pov. arată înapoi, cu dreapta.

³⁶⁰) Pov. dă mîinile în lături. ³⁶¹) Pov. își scutură bustul. ³⁶²) Pov. schițează

coborîrea, cu dreapta. ³⁶³) Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁶⁴) Pov. subliniază, cu

stînga. ³⁶⁵) Pov. subliniază, cu stînga. ³⁶⁶) Pov. arată înainte, cu stînga.

³⁶⁷) Pov. scuipe spre dreapta.

putut să răușez ³⁶⁸) — zițe — pân la Munte-Vinăt — zițe — cu cite nooză și noo dă războaie care le-am avut ! Și tu — zițe — cum ? !

— Prin puterli lui — zițe — am putu să dăzrobesc pă mama și surorli !

— Acuma să pleci înapoi ³⁶⁹), să vi cu soru-ta ³⁷⁰) ! Dacă tu i-ai dat-o lu Munte-Vinăt, spune-i așa: că mîine dimineață să vie la mine; cu soru-ta dimpreună, să lom masa d-aiči, dimpreună, că să-l vă și ieu ce fință ie? — Iel auzise ³⁷¹) dă numili lui, da nu știa ³⁷²) čine ie.

Să duče iară și-i spune:

— E, frati-meu, așa cum mi-ai spus tu așa-a zis tata. Că să mergi, auzi, să iei masa cu iel.

— Du-te, cumnate-napoi și spune-i. Spune-i așa: că dacă tat-to vrea ³⁷³) să mă poștească la masă, spune-i să-m pregătească noo cuptoare ³⁷⁴) dă piine, noo buzi ³⁷⁵) dă vin, noo ³⁷⁶) dă rak'iu, și noo ³⁷⁷) bivoli grași. Și-atuncea — zițe — ieu am să viu să stau dă vorbă cu iel.

Să duče și-i spune lui ta-său:

— E, tată, a spus că vine Munte-Vinăt, însă să-i pregăteji noo cuptoare dă piine, noo buzi dă vin și noo dă rak'iu, și noo bivoli grași !

— ...tu-te-n c... pă mă-ta — zițe — și pă tine și pă iel ! Îm prăpădez — zițe — și averea ³⁷⁸) cu iel !

N-a avu če să facă, să pregătească. În fine, i-a pregătit, să duče ³⁷⁹) iară băiatu, la iel:

— Gata, frate, s-a pregătit tot, tata, tot če dorești !

A plecat amindoi dimpreună, și cu nevasta lui. Cînd să duče-aco la-mpărăție, sigur că împăratu adunase ³⁸⁰) tot divanu-mpărătesc, toată mozica-mpărătească, dă cînta acoló, că vine Munte-Vinăt, care auzise dă numile lui, da nu-i

³⁶⁸) Pov. ridică dreapta. ³⁶⁹) Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁷⁰) Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁷¹) Pov. ridică arătătorul drept. ³⁷²) Pov. ridică arătătorul drept. ³⁷³) Pov. enumeră pe degetele stîngi. ³⁷⁴) Pov. enumeră pe degetele stîngi. ³⁷⁵) Pov. enumeră pe degetele stîngi. ³⁷⁶) Pov. enumeră pe degetele stîngi. ³⁷⁷) Pov. enumeră pe degetele stîngi. ³⁷⁸) Pov. arată spre dreapta și în sus, cu dreapta. ³⁷⁹) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁰) Pov. schițează un cerc, cu mîinile.

văzuse ³⁸¹) firea, sau ființa, čine ieste. Și tot, toată-mpărăția iera curioasă să-l vadă čine-i ala ³⁸²) Munte-Vinăt?

Acuma, cin să duče iel cu trăsura suflată-n aur, caii-n aur, birjaru dă aur, și iei brăcați în haine dă aur! Acuma iel, cin să dă jos din trăsură, n-a mai avu loc să intre pă poarta-mpărătească, cit iera iel dă mare! Cin a da ³⁸³) cu pumnu-o dată-n tocu dă sus dă la porți ³⁸⁴), a căzut ³⁸⁵) tot paravanu-ala dă la poartă!

Cînd il vede Munte-Vinăt pă omu-ăsta așa mare, s-a pitit; s-a pitit în girličiu pimniții, să nu mai dea nimini dă iel!

Toată-mpărăția, na, l-a primit, a da mîna cu iel, l-a pus acolo ³⁸⁶), lingă masă, cu nevastă-sa alături. Acuma frati-său, ăla dăzrobise pă surorli lui și pă mă-sa, iel l-a loat, l-a pus în dreapta lui:

— Tu, cumnate — zîce — stai în dreapta mea ³⁸⁷) și nevas-tă-sa-n stînga lui ³⁸⁸), și iel la mijloc. — Acuma — zîce — hai, să bem, să mîncăm — k'elnării acolo punea la mas.

— Eh, da čine m-a adus aici. Unde ie socru? ³⁸⁹) Socru-meu unde ie? Să-l văd și ieu čine ie. Să mă vază și iel čine ie.

Acuma toți împărați:

— Măi, unde ie? Unde ie? Caută-l! Unde să-l găsim? Să duče și dă dă iel în girličiu pivniții. L-aduče.

— Hai, tată, păi? O dată če m-ai pofti ³⁹⁰) la masă, dă če te pitești? Dă če ț-ă frică, că sin și ieu tot om!

L-a loat și l-a pus între iel ³⁹¹), și-ntre fiu-său.

— Acuma — zîce — pentru că m-ai poftit la masă, hai să stăm să bem, să mîncăm!

Ăilanți, na, punea mîna ³⁹²) pă paharli dă țuică, sau pă paharu dă vin să bea. Iel didea ³⁹³) cu pumnu-ntro butie, o loa, o punea la gură ³⁹⁴), o golea, o didea-n capu lui ³⁹⁵), în capu lu

³⁸¹) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸²) Pov. ridică stînga. ³⁸³) Pov. se răstește, cu dreapta. ³⁸⁴) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁵) Pov. schițează un semicerc sus înainte, cu mîinile. ³⁸⁶) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁷) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁸) Pov. arată spre stînga, cu cotul sting. ³⁸⁹) Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁹⁰) Pov. apasă spre plept, cu stînga. ³⁹¹) Pov. arată spre dreapta și în jos, cu dreapta. ³⁹²) Pov. întinde dreapta înainte. ³⁹³) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁹⁴) Pov. duce mîinile spre gură. ³⁹⁵) Pov. arată spre dreapta și în jos, cu dreapta.

socru-său, al împăratului ! Bivolul, îl loa dă coló, cu căpă-
țină³⁹⁶) cu to, minca carnea după iel, rămínea oasili, le-arunca-n
capu lui !³⁹⁷)

Toată-mpărăția, to divanu-mpărătesc nu mai zicea doo
dă frică !

Pînă cînd a termenat iei cu mîncarea, s-a afla și-mpăratu
mort !³⁹⁸) Socru-său.

Acuma, toți împărați să sculaseră că, na:

— Dă ce? ³⁹⁹) Pentru că te-a pofti la masă, trebuia să-l
omori? !

Iel ce spune?

— Hei ! Ieu dacă plecam, ⁴⁰⁰) și rămínea — zice — Ionică ⁴⁰¹)
ačila, Făt-Frumos, iel la noapte — zice — trebuia să-l
omoare ! Că — zice — i-a foz necaz c-a putut iel — zice
— să dăzrobească fetili — zice — și pă mă-sa; și iel — zice
— n-a putut pi puterli mele — zice — și dacă nu-l omoram
ieu, tot îl omora iel !

După ce l-a omorît, l-a loa, l-a mormîntat ⁴⁰²), i-a făcut
acoló rînduială frumoasă, și-a rămas Munte-Vinăt cu soru-sa,
și cu soro-sa o fi și-n ziua dă azi.

Și-ncălicai p-o șea,

și vă spusei pă Munte-Vinăt așa !

Inf. Ristea Seceleanu; Bughea de Sus, r. Muscel la 30.X.1956; *culeg.* O.B.—A.I.A.;
transc. A.A. (3—4.XI.1956); A.I.F., mg 1317—1318; *durata*: 62' 19".

Pov. o știe: «dă pă la frati-mio l-am auzit, iel să omora cu Munte-
Vinăt; îl țiu dă mul dă la iel. Da și ieu l-am povestit peste tot, și pe
la păduri, și pe aici.»

Episodul cu calul cu mai multe inimi — obținerea lui cu ajutorul
animalelor recunoscătoare și răpirea femeii de la zmeu — este deosebit
de frecvent în basmele noastre din toate provinciile, fiind atestat în
peste 55 variante.

³⁹⁶) Pov. duce dreapta la gură. ³⁹⁷) Pov. arată spre dreapta și în jos, cu
dreapta. ³⁹⁸) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³⁹⁹) Pov. arată înainte, cu
dreapta. ⁴⁰⁰) Pov. pune dreapta pe masă. ⁴⁰¹) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.
⁴⁰²) Pov. subliniază, cu dreapta.

Iera odată ca n'îciodată,
d'i n-ar fi fost,
nu s-ar și povestit.

Iera odată un împărat. Împăratu-așela avea un copilaș. Cîn o-mplin'it copilașu virsta d'i șept'e an'i, s-o ruga la tată-so ca să-l ițe la vinat și pi dînsu. Îm zua d'intii, i-o păru tătîn'i-so glumă c-o zis băiețu:

« Ie-mă, tată, și pe min'e la vinat ».

A doa zi, tot la fel' ! Ai, da d'i la un timp n-o avut șept'i capit'e. În fiicare zi, îl ruga copilu ca să-l ițe la vinat. Ș-intr-una d'in zile i-o spus:

— Dragu tat'ii — zîse — min'e am sâ t'i ițu ! Am să pregăt'esc și țiiie armi, ș-am sâ t'i ițu la vinat.

Cîn o fost intr-a d_oda d'imîn'eață, i-o dat împăratu la băieț hain'e, i-o dat o pușcă, și l-o luat cu dînsu la vinat. S-o dus în pădure. Cîn o aģiuns în pădure, pi băieț l-o pus în șel mai gr'eu loc ; un'i vin'e vinatu mai tare, sâ vază dac-ar sâ poată fașe șeva.

Împăratu s-o dus în altă part'e, o dat drumu la cîn'i, băiatu o rămas singur. D'iodată, și ved'e băiețu ? Apar tri capre albe, gon'it'e d'i cîn'i. Pun'e pușca la uăk'i, și sâ uită.

« Măi ! — zîse — îi prę d'ipart'e, n-am sâ pot aģiunģe ! Da — zîse — io mă duc acolo, și cîn au sâ mai vină o dată caprele, am să le pușc ! »

Să dușe-acol pi un'i-o trecut caprele. Cîn o vin'it caprele, o viñit tot la așeiaș d'istanță mai d'ipart'e. Ș-așa a umblat băiețu mn'eu după caprele șelea pină d'i cătră sară. Le-o văzut d'i șesă, șept'e uori pi caprele șelea, da nu le-o putu

pușca. Cîn o fos d'i cătră sară, d'iodată nu mai aud'e cîn'i, nu mai aud'i pi n'ime, o rămas băiețu rătășit în pădure. Împăratu s-o dus în treaba lui — l-a h'i căutat cit l-o căutat — s-o dus în treaba lui acasă. Băiețu o rămas pim pădure. S-o suit iel într-un copac, o durn'it în copacu șela, o doa zi d'imin'eața, sâ scoală băiețu, sâ iasă și iel la un drum un'eva. O luat on plai ș-o ieșit, șt'i Dumnădzău uñe ¹.) Și o ieșit d'im pădure, o văzut o poiană așe d'i mare, d'e i să păre că să lipeșt'e șeriu d'i pămînt. N-o mai văzut căs, n-o mai văzut n'îmic. O luat-o și iel pim poiana-ășeia. Mărgîn pim poianaășeia, o trecut pi ling-o Dunări, pi ling-o apă mar'ę. Cam în mn'ijlocu pămîntului acolo, i s-o părut că ieste-un mușinoi și ieșe fum ²). Așiuñge acolo, și sâ vadă? Um bord'ei mn'ic tăt spart, tăt stricat pe-acolo. Așiuñge la bord'eiu șela, toacă la ușă ³).

— Intră!

Cîn intră înăuntru, și sâ vadă? O babă!

— Bună zua, mătușă!

— Mulțam dumn'itale, dragu mătuși! Da șe vînturi t'i-o pălit pi is?

— Ei, mătușă — zîci — is batut și ieu d'e Dumnăzo așa. M-am rătășit d'i tata, ș-am vin'it, am așiuñs aiș la dumn'eta. Și — zîșe — amu dacă ai găsi sâ mai dai șeva d'i sārviș.

— Hm! Bun! — zîșe. — Io am tri oiță, ai sâ îmblu cu uăile mele. Rămii sluguță la min'e.

— Bun!

Zis și făcut. Sâ hotăreșt'e băiatu c-ar sâ rămii. Și fac ii on contract pi tri an'i d'i zile cu baba. Îi dă baba d'i mîncat. Îl culcă bin'e. A doza zi d'imin'eața, îi scoat'e și-i arată tri uăii

— Ut'e, ęștea tri uăi ⁴) ai să mn'i le păzășt'i. Da sâ-ai d'i grijă. Sâ nu t'i duçi pi malu Dunării, că dacă t'i duș pi malu Dunării — zîșe — i vai d'i capu tău!

— N-am sâ mă duc, mătușă!

¹) Pov. se ultă în sus. ²) Pov. schițează ridicarea, cu dreapta. ³) Pov. lovește ușor cu dreapta în masă. ⁴) Pov. arată cu capul spre stînga.

Dă drumu băiețu la uoi. Și cîn o plecat băiețu, îi spun'e baba, zise:

— La doăsprăzeșe, am să-ț trimăt io mîncare-acolo.

Dă drumu băiețu la uăi, să dușe. Cîn s-o dus, iel d'e-a dreptu pi malu Dunării ⁵⁾ s-o dus ! Doară se iera ? Un copil d'i șept'e an'i ! Agiunșe pi malu Dunării, acolo uoile pășt'e, iel să dușe, lasă armușoara așeia pi ășios acolo, și să dă, fașe moară d'i nășip. Și ia nășip înt-o mină ⁶⁾ turna în țeialaltă, să ășiuca în nășip acolo pi malu Dunării. D'iodată numa și ved'e c-apare un nor și s-apropk'ie d'i dînsu noru șela, și cîn o fos mai aproapi, o pasări grozav d'i mare. S-așază d'i la dînsu mai la d'ial în sus, și stă acolo. Iel ie pușca așeia, o pun'e la uăk'i, dă să tragă în pasăre:

« Măi . . . n-am să trag ! ⁷⁾ Am să vād, c-o zis baba că-m trimet'e mîncare ; să vid'em, am să-ntreb io pe șin'e vin'e cu mîncare șe-i așeia. »

Treșe așeia. Stă pasărea, zboară, să dușe d'i-acolo. Iel să ășioacă ⁸⁾ mai d'ipart'e în nășip, fași mără d'i nășip. Numa șe-aud'i d'iodată:

— Petre ! Petre !

Vin'e șin'eva.

— Am vin'it să-ț aduc mîncare !

Să uită jos în vale:

— Aiș !

Na, îi dă d'i mîncat acolo, măi vin'e-o copk'ilă așe d'i frumșă d'i nu egzista.

— Măi ⁹⁾ — zise copk'ila — hai să dăm o țiră în mără asta și tu !

Și să dau amîndoi băieți să ășioacă cu nășip, pînă-n sară.

Cîn dă fata:

— Vai d'e min'e, măi Petre, șe-am făcut, amu m-omără mama !

⁵⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁶⁾ Pov. schițează apucarea, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. neagă cu capul. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁹⁾ Pov. ridică arătătorul stîng în sus.

La fugă ! Să duşe-acasă. O uitat sâ-ntr'ebi¹⁰⁾ d'i pasăre, o uitat sâ-ntrebe d'i tăt. Sâ duşe fată acasă. Iel rămin'e cu uăile. Cîn o fos d'i cătră sară, sâ duşe şi iel. Duşe-acasă, aghiunĝe-acasă, cîn aghiunĝe-acasă, baba :

— Vai d'i min'e, îm pare c-ai fos pi malu Dunării.

— Le-am scăpat o țiră în ie sară o dată, da min'e n-am să le mai scap !

— Ai d'i grijă, că — zîce — ar să-s mănînĝe uăile, și-i vai d'i capu tău !

O dȃ zî d'imîn'eață iar îș ie băiețu uăile și sâ duși. Iar sâ duși pi malu Dunării. Cîn aghiunĝe-acol pi malu Dunării, sâ duşe la ĝiocu lui, cum s-o ĝiucat în zua d'intli, iară cu năsîp. Iară-apare pasărea-șeia. Vin'e, nu zîse n'imn'ic. « Am sâ-ntreb io pe copk'ila-ășeia ! » Nu-i fașe n'imn'ic la pasăre. Cîn o fos la doăsprăzeșe, apare copk'ila cu mîncare.

— Petre !

— Aiș !

— Na, igă ț-am adus d'i mîncare !

Sâ duşe băiețu, mînîncă. După șe mînîncă, într'eabă :

— Măi¹¹⁾ — zîse — uit'e-am văzut o pasăre așă, așă, o vin'it, s-o așăzat acolo în năsîp ș-o stat acolo. Oare și fașe așeia acolo ? Am vru s-o pușc !

— Api norocu tău, că n-ai probăluit, c-api iera vai d'i capu tău !

— D'i șe nu-i da ?

— Doar la șeia nu poț să faci n'imn'ic, c-așe-ii mai tare ca t'in'e¹¹⁾ și ca tătă lumea. Amu, min'e d'imîn'eață dacă vi, tu șt'i locu șela ?

— Șt'iu !

— Să t'e baĝi acolo în năsîp, să t'e-ascunz în năsîp, și dacă iej bărbat api îi vid'e șe fașe pasărea acolo ; cîn a vin'i ie, s-o prinz d'e pk'isoare¹²⁾, sâ nu t'i laș d'i pk'isoarele iei pîn nu ț-a spun'e și fașe ia acolo.

— Bun.

¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. schițează apucarea, cu dreapta.

Îi dă fata d'i mîncat la băieț și pl'iacă. Rămîn'e și iel pînă d'i cătră sară cu uoile, d'i cătră sară sâ ie sâ și duși. Cîn aģiunģe la babă:

— Nq ! Ai umblat bin'e, Petre ?

— Bin'e !

Îi dă baba d'i mîncat, il culcă pi băieț. A triia zi d'imi-n'eață, iară sâ duși cu uăile. Cîn sâ dușe, dă drumu la uăi acolo, și iel sâ dușe sâ bagă în nășip. Sâ bagă în nășip acolo, s-ascund'e bin'e. Cîn o vin'i pasărea, drept pi dînsu¹³⁾ s-o așăzat. Iel o scos mîn'ile d'in nășip și prind'e pasărea d'i pk'isoare¹⁴⁾. Cîn o prins pasărea d'i pk'isoare, pasărea s-o răd'icat în sus, ș-o prins a zbura.

— Dă-m drumu d'e pk'isoare !

— Nu-z dau d'e pk'isoare: să-m spui șe faș tu acolo !

— Dă-m drumu c-apă ț-oi spun'e !

— Nu ! Pun'e-mă înapoi d'i un'i m-ai luat, și ģioară-t'e că nu-m faș n'imn'ic, și atunșea iz dau drumu.

No, s-o așăza pasărea¹⁵⁾ cu dînsu ģios, s-o ģiurat că nu-i fașe n'imn'ic, i-o da drumu.

— Ei, șe faș tu aiș ?

— Ieu aișa fac feț'e frumoșă și fișori frumoș — o zis pasărea. Ș-o zburat, s-o dus. Atita i-o fost. Mai îndată vin'e fata, i-aduși d'i mîncat.

— Na ! Șe-ai făcut ?

— Eģ — zise — am prins pasărea d'e pk'isoare și mn'i-o spus: o zis că fașe feț'e și fișori frumoș.

— Nq pi ia așa m-o adus și pi min'e pasărea așeia. Ieu-s fată d'i-mpărat și pasărea șeia m-o furat d'i la tata d'i-acasă, ș-o vin'it aișea¹⁶⁾ ș-o stat acolo, s-o uouat un'e-ai văzut tu, și m-o uitat. Ș-o vin'it baba și m-o furat d'e-aiș Și d'e-asta am aģiuns io la babă.

— Bun !

— Da sâ ai d'i grijă, amu tu d'i sară vi acasă. Și mama ar sâ zică să faș contract mai pi tri an'i — c-atunșea pe-așela

¹³⁾ Pov. schițează așezarea, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. schițează apucarea, cu dreapta.

¹⁵⁾ Pov. schițează așezarea cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. arată cu capul.

timp iera anu d'intr-o zi. — Sâ nu t'i puii păcatu ¹⁷⁾. La urma urmei, dacă ai să mai rămii, mai rămii un an, da mai mult nu, c-apli vai d'i capu tău, tot t'i minîncă pasărea așeia pi t'in'ê. C-ar sâ t'i ducă un'eva, d'e n-ai sâ mai vez soarele.

— Bun.

— Mîne, am să t'e-mvăț io. Mîn'ê sâ mai rămii, câ mîn'ê am să t'e-mvăț io șe-ai să mai faș.

Pl'iacă fata d'i-acolo, iel rămîn'ê cu uoile pînă sara. Sara, sâ duși cu uoile-acasă. Cîn așjunge-acasă:

— Noa, Petre! — zîse — amu ț-ai împlin'it.

— Împlin'it.

— Mîn'ê-ar trebui sâ pleș. Da sâ mai rămii tri an'i.

— Vai d'ê min'ê, mătușă, da nu mai rămii nîș o dzi, d'i feļ'.

— Nø, api să rămii, și sâ rămii... nu șt'iu șe.

— Nuu rămîn, Doamn'ê fereșt'ê! Ieu mă duc acasă.

Dacă vrei dumn'eta numaid'ecit, am sâ mai rămîn on an la dumn'eta.

— Bin'i! C-apă mîn'ê sară om mai vorbi. Bun!

Îl culcă pi băieț. A patra zi d'imîn'eața, îl scoală și sâ dușe iară băiețu cu uoile pi malu Dunării. Să dușe și ascund'ê uăile pin rătșiț pe-acolo, iera n'îșt'ê arin'i acolo, bagă uăile acolo pin arin'ii șeia, pin rāk'îțle șeșlea și iel s-ascund'i. Iar-o vin'it pasărea. No, s-o-mvirt'it pasărea încolo, s-o-mvirt'it încoasă.

— Ei, măi Petrică! Poat'ê-a da Dumnăzău să t'ê găsăsc. Da am să t'ê găsăsc ieu mîn'ê.

L-o cătat pasărea ca sâ-l ieșii, da nu l-o putu găsi. După ši-o făcut pasărea interesu iei acolo, o pl'ecat, iar-o vin'it fata cu mîncare.

— Nø, Petre, cum fi?

— Vai d'ê min'ê — zîse — dacă nu m-ascund'ëm astăz, mă mînca pasărea șeia, mă lua!

— Apăi — zîse — să nu t'ê mai puii păcatu să t'ê mai prinț la baba alta! Gata-i! Să pleș! Și plata ta d'i la babă

¹⁷⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul sting.

sâ nu iei alseva n'imn'ic, sâ spui, sâ-z deie sela, lămpășalu sela d'i după ușă d'in tindă. Altă treabă sâ nu iei n'imn'ic. C-apă-i vid'e cum îi cu-ăsela.

— Bin'e !

Fata s-o dus, iel o stat pină sara cu uoile. Sara sâ dușe acasă. Cîn aghiunșe-acasă la babă, na, baba îl primeșt'e acolo, îi dă d'e mîncat, îl pun'e la masă:

— Noa, Petriucă — zise — ț-ai implin'it și anu-aiesta. Mai rămii la noi ?

— Nu mai rămîn, mătușă, n'is un șeas ! Trebe sâ mă duc acasă că mn'i-i dor d'i tata și d'i mama, doară și io am părinț și vez dumn'eata că-s rătășit, ș-așă, poat'e-a da Dumnezău ș-oi put'e ieși s-aghiung acasă.

— Bun !

L-o culcat pi băieț. Cîn o fos d'imin'eața:

— Nș, să-m spun'i, Petrică, șe trebe să-s plăt'esc ieu, pentru că m-ai slujit.

— Ei, mătușă, n-ai șe-m plăt'i ! Șe să-m plăt'eșt'i dumn'eta mn'ii ? — zise — doar tata mn'eu i-mpărat, io-s fișor d'i-mpărat. Atita aj vra ca sâ pot aghiunșe-acasă, c-apă nu mai am n'evioie n'ij d'i-o plată.

— Ba nu, trebe să-s plăt'esc că m-ai slujit patru an'i, că m-ai slujit bin'e, și uoile mn'i s-o-mmulțit amu.

— Ei, dacă vrei să-m plăt'eș șeva — zise — am văzut acolo un lămpaș in t'indă. Dacă-m dai lămpașu sela, îi bun. Mă prind'e un'eva noapt'ia, am să-l aprind și io, și, atita-m trebe — zice — alșeva.

— Nu ! Apă așela nu ț-l dau, c-așela-i d'i la părinți mn'ei rămaz, atita moș'enire am și io d'e la părinț ș-atita amintire, nu-l dau așela.

— Ei, dacă nu-m dai așela, n-ai șe-m da altișeșea.

— Mă ! Apă să-z dau ban'i, să-z dau boi, să-z dau vaș, să-z dau av'ere !

— Nu-m trebe n'is un fel d'e av'ere ! Io am d'i tăt'e. Numa așela dacă mn'i-l dai ¹⁹⁾, așela îi bun pentru min'e.

¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Nu ! P-așela nu-l dau.

— Na, sănătat'e bună !

Iel dă sâ pleșe. Da vin'e fata.

— Mamă ! — zise. — Vez șe băieț bun, și n'i-o slujit așe d'i bin'e, și o făcu triabă băiețu, și mn'eta — zise — nu-i dai ?

— D-apă cum sâ dau io put'erile meșe ?

— E, api dă-le că-s a lui, nu-s a dumn'itali !

— Nę api du-t'e și kiamă-l înapoi.

Ieșe fata așeia, iče :

— Petre ! Vină înapoi !

Vin'e Petrea înapoi.

— Uit'e, dragu mătuși ! Am sâ ți-l dau așela. Da pină ună altă — zise — dă tu in'eluțu tău la fata meș, și fata meș sâ-z dei in'eluțu ii țlii.

— Vai d'i min'i, mătușă ! D-apă cum sâ dau ? Doară-aiesta mn'i l-o făcut tata și — zise — atita amintire am și io d'i la tata.

— Mă ! Nu si prost ! Câ — zise — doară și ia ii fată d'i-mpărat, și ia tot ca amintire ¹⁹⁾ are d'i la tat-so. Cum i-așela scump la t'in'e, și la dinsa-i scump !

No, i-o skimbat in'elu cu băiețu. İi dă lămpașu, după șe i-o dat lămpașu, zise :

— Mă ! Ai grijă d'i noi, sâ nu uiț n'ij d'i noi ! — o zis baba.

O luat băiețu lămpașu ș-o plecat. Pi cîn o-nsărat bin'e, o aģiuns ım margina pădurii, d'i un'e-o porn'it. Aģiunģe acolo ım margina pădurii, cîn o aģiuns ım margina pădurii, s-o-ntun'ecat, ıntun'erec, nu șt'i ıncotro sâ facă, nu șt'i si sâ facă, nu șt'i un'i sâ sâ ducă. S-așază și iel ĝios, stă acolo ĝios. Eģi, d'i la un timp, șe sâ vrei ? Un copil, i-o fost urit.

« Hm ! — Șe zise iel ? — Mă ! Ia să vid'em ! Am s-aprind io lămpașu iesta și să vid'em. Poat'e s-a mai vid'ea o țiră, n-a vin'ı șeva sălbătișun'e la min'e ca sâ mâ min'ınșe ım ieģ nopt'e. C-apu min'e d'imin'eață m-oi dușe cu Dumnăzău. »

¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu capul.

Scoat'e, deskide felinariu, lămpașu șela, și, cîn l-o d'eskis, acolo iera um báz d'i kibrit, ie bățu șela d'i kibrit ș-aprind'e și tri mucuri d'e lumn'ină ²⁰). Cîn o aprins o lumn'ină s-o aprins tăt'e. Cîn s-o aprins tăt'e, o apărut tri capre:

— Či ț-i voia, stăpin'e?

— He!

Iel să spării, odată tresare-acolo.

— Nu ti t'eme, stăpin'e? Șe ț-i voia?

— Să-m fașeț om foc aiș.

Cîn o găt'it vorba d'i dzis, o pară pînă-m vîrvu copașilor.

« Ai d'i trăit! »

Stă iel, să-mvirt'e-ncolo, să-mvirt'e-ncoaș pi lingă focu șela, flămînzeșt'e d'i la un timp. Iară ie lămpașu șela ²¹).

« Să vid'em nu vin caprele șelea sâ-m deșe șeva d'e mîncare? »

Iară ie lămpașu, aprind'e. Cîn aprind'e, iar vin caprele.

— Șe ț-i voia, stăpine?

— Șeva mîncare!

— Da, stăpin'e!

Îndată masă, či i-o trăbuit lui! d'i tăt'e-avea acolo! O mîncat băiețu bin'e. Mai stă o bucată, l-o prins uritu. Iar-aprind'e felinariu șela. Cîn l-o aprins felinariu, vin caprele.

— Șe ț-i voia, stăpin'e?

→ Măi, sâ fașeț čeva cu min'e, sâ mă dușeț un'eva d'e-aiș.

Nu put'ez voi să mă scoat'eș?

— Culcă-t'e, stăpin'e, fără grijă. ²²)

S-o culcat. Băiețu, pi cîn s-o trezit o doa zî d'imin'eața, o așius înt-on oraș așa d'i frumos, togma să d'eskid'e oblon'ile șelea, numa șe-aud'e cum să d'eskid'e obloan'ele:

— Vrii! Vrii! — în tăt'e părțile.

E, dă băiatu sâ uită în sus ²³), în șios ²⁴): tare frumos în orașu șela. V'ed'e un restorant mare, intră-acolo.

— Bună zua, domnule!

²⁰) Pov. ridică 3 degete de la dreapta. ²¹) Pov. schițează apucarea, cu dreapta. ²²) Pov. subliniază, cu dreapta. ²³) Pov. se uită spre stînga. ²⁴) Pov. se uită spre dreapta.

— Bună zua !

— Eî, şeva mîncare ?

— Da, avem ! Mn'eta fişor d'i-mpărat.

Jîdanu îndată l-o cunoscut. — Mn'eta, fişor d'i-mpărat, avem ! Cum nu !

Îndată-l ieş şi-l duşe în odaii, îi dă odaia acolo, îl aşază, îl primeşte 'e bin' e acolo. Stă iel acolo, i-aduşe mîncare, băutură.

— Nq ! Vrei să stai mai mul timp aiş ?

— Vreşu sâ stau, cum nu ?

Evreu şela mai aveşu um băieţâl d'iodată cu, de ietat' e cu Petrea, îl k'ema Herşîl. E, çî sâ facă ? N-aveş n'is un fel d' e ocupaţie. Tătă zua stăt' e Herşîl cu dînsu d' i vorbă, sâ ġiuca table, ġiuca în cărţ, mă rog, d'istracţie, ca să sâ d'istreze. Într-una d'în zile, să dau băieţî d' i vorbă şi-i spun' i Herşîl lu Petre :

— Măi Petre ! Şt' i şeva ?

— Şe ?

— Aiş la noi la-mpăratu Roş ieste-om fată, măi, aşă d' i frumos, ai si iei tu fata aşela. Tu ieş fişor d' i-mpărat, ai sâ poţ sâ iei pi fata aşela !

— Hm ! Apă na mă-i frumoşă, mă ?

— Vai, mă, frumoşă-i aşela.

— No bun !

— Dacă tu vrei sâ vez, hai în oraş astăz ş-ai s-o vez.

No, să gătesc ii o doş zi d'imin'eaţă, să-mbracă, ies în oraş uni i-o arătat pi fata-mpăratului Roş, ai, ai, da iera la o distanţă — fata împăratului Roş iera în balcon ²⁶), şi iel i-arată d'în drum, iel şi-o putu sâ vadă !

”E ! Să ġîn' eşt' e iel—las că-i măi bun, alfel am s-o văd ieu. Măi bin' e ca cum şt' i tu !“

Vin' e sara acasă, să mai ġiucă ii acolo în table, în se s-o ġiucat iei, Herşîl sâ duşi sâ culcă, rămîn' e Petrea singur.

²⁶) Pov. arată în sus, cu stînga.

Cin rămîn'e Petrea, ia lămpașu d'i colo și aprind'e lămpașu ²⁶⁾:
vin caprele:

— Șe ț-i voia, stăpîn'e?

— Să m-adușeț pi fata-mpăratului așe cum să găseșt'e-aiș !
Dzis și făcut ! Numa șe aud'e că să d'eskid'e un ġiam și
intră um pat lîngă dînsu, cu fata-mpăratului. Dă iel îndată
și fașe dragoste cu dînsa acolo. După ș-o făcu dragoste, o
trim'ete înapoi. A doa zî d'imîn'eață, cin să scoală fata-mpă-
ratului, sâ dușe la mă-sa.

— Vai d'i min'i, mamă — zîșe — io am dorn'it cu-on
fișor d'i-mpărat az noțt'e !

— Heș, ai visat !

— N-am visat ! Ut'i . . .

Sămn'i arată: ia fuseșă fatâ mare pin-atunșa. Dușe și-i
spun'e-mpăratului:

— Hm ! Mare comed'ie !

Împăratu îndată k'iamă vrăjitori, uamen'i, care, șine-i
în stare să-l prindă pe-așela care i-o baġiocurit fata, fi dă
atîta ș-atîta. Nu să prezîntă n'ime. Mai tîrziu, vin'e-o babâ:

— Înălțat'e-mpărat'e, uit'e șe-am auzit ieu !

— Da, da ! I-ad'ivărat asta ! Dacă tu pos sâ prinț pi
hoțu șela care ș-o bătut joc d'i fata meș — zîșe — io-z dau
și vrei tu !

— Eș ! Șe trebe să-m dai, înălțat'e-mpărat'e ! Sâ-m dai
ca să am cu șe trăi.

— Bin'e ! Am sâ-z dau și vrei tu, numa să pos prind'e
pe hoț.

— Bun !

Sâ duși la fatâ ș-o-ntriabă:

— Da cum t'i duș tu ? Cu tātu, cu pat cu tātu ?

— Cu pat cu tātu, așă cum mă găsășc ieu, numa mă
trezăș lîngă dînsu.

Duși la-mpăratu, și-i spun'e sâ-i fac-o sîtă im pat, in
pat așe c-o sîtă ²⁷⁾, și sâ puii sâ împle patu cu mac. Și s-o

²⁶⁾ Pov. schițează scăpărarea chibritului, cu dreapta. ²⁷⁾ Pov. întinde înalnte
palma dreaptă, cu fața în sus.

culsi pi fată pi macu sela. Ş-apu cîn ar' s-o ieşe, ar' sâ facă on drum d'i mac d'i un'i-o ieşe şi pină un'e-o duşe. Ş-aşa ar' să-l prindă. Zis şi făcut ! Pi sară, s-o făcut patu, ş-o pus, o culcat pi fată im patu sela cu mac. După şe s-o făcu sară, sela iară ş-aduşe-amint'e d'i fată, Petrea. Iară-aprind'e lămpaşu.

— Şe ţ-i voia, stăpin'e ?

— Să m-aduś pi fata împăratului.

Zis şi făcut. O şi porn'it caprele după dinsa şi i-o adus-o. I-o adus-o, iară-o făcu dragoste cu dinsa, o trimăs-o înapoi. Cîn o vin'i caprele pi ġios, o văzu drumu d'i mac ²⁸⁾. Întră caprele în casă, să duc la dinsu, iel dorn'e. Îl trezăsc :

— Stăpin'e !

— Şe-i ?

Işe :

— On drum d'i mac d'i la-mpărat şi pină la noi ais.

— Vai d'i min'e ! Ş-api şe-i d'i făcut ?

— Hă !

— Voi nu put'es căta ciţva saçi d'i mac ?

— Ba da !

— Cătaţ ciţva sas d'i mac şi faşeţ drumuri la tăt'e căsile pi un'e-apucaţ ca sâ nu mă poată prind'e.

Dzis şi făcut ! A dşa zi d'imîn'eaşa, cîn să scoală împără-t'easa, ved'e drum d'i mac ²⁹⁾ până la fată d'i la-mpăratu. Du-t'i şi-i puşcă o palmă.

— Măi golan'e ! Pă — zîşe — tu iz baz ġioc d'i fata ta ? Uit'e-i drum d'i mac la t'in'e ?

— Taś, câ şi la t'in'e-i !

Mă ! Cîn s-o dus: tot oraşu plin d'i mac — şi la babă iera. Duşi după babă îndată s-o jud'îşe. Vin'e baba.

— Da şe-ai făcut, măi babă ! Uit'e şe ruşin'e n'i-ai făcut ! Şt'i tătă lumea.

— Hei, dă-i înălţat'e-împărat'e, is mai mult acolo, nu-i numa unu. Da — zîşe — io o să-s mai spun şeva.

— Şe-ai să-m spui ?

²⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁾ Pov. arată în lături, cu dreapta.

Zise :

— Dumn'eta ți-i fașe o șampilă și să i-o pui în gură. Și ie, cîn ar sâ margă d'i sară la dînsu, ar sâ-l sărut'e în frunt'e și să rămîie șampilă șeia în frunt'e ³⁰) la dînsu.

— No, bună idee !

Gata ! zis și făcut ! Kiamă maistări d'i șeia care lucrează la ștampile, i-adușe și-i fașe o șampilă, i-o pun'e în gură la fată. Cîn o vin'i sara, iar-o luat-o Petrea. Sâ dușe, ie l-o sărutat în frunt'e, o rămas cu șampilă șeia în frunt'e ³¹). După și-o trimăș-o înapoi, ie s-o sculat, mai avę șeva d'e scris șe știu șe — ori d'i șet'it — vin caprele. Cîn vin caprele, sâ uită la dînsu.

— Vai d'e min'e, stăpin'e ! Șt'i șeva ?

— Șe ?

Ișe :

— Dumn'eta ai o șampilă în frunt'e. Du-t'e și t'e uită. Sâ duși, ie oglinda, sâ uită, cîn să uită, iel cu șampilă în frunt'e.

— Hă !

Duși îndată la ligian, pun'e sopon, dă și spală : nuu mai m'ere, și nu sâ mai dușe ³²)-i gata !

— Ai, șe-i d'i făcut ?

— E, și-i d'i făcut ?

— Mă ! Voi nu puteș face o șampilă așe ca asta ?

— Ba da, stăpin'e, cum nu ?

— Ia să faceș o șampilă pi min'i d'imîn'eață tăș uamin'ii d'in orașu ista sâ h'ii cu șampilă în frunt'e, ca min'e.

Zis și făcut ! Pi cîn s-o trezit împărăt'iasa, sâ uită la-mpăratu ³³), ved'e o șampilă. Pliosco ! altă palmă.

— Mă golan'e, tot tu ieșt'i cu fata ?

E sâ uită coala :

— Și tu ai !

Și sârvitori, și sârvitoare, și toță lumea. Sâ duși la babă, aduși pi babă. Și baba cu șampilă în frunt'e.

³⁰) Pov. pune pe frunte arătătorul drept. ³¹) Pov. pune pe frunte arătătorul drept. ³²) Pov. subliniază, cu stînga. ³³) Pov. se uită spre stînga.

— Mă babă! Vez că-ai și tu?

— E, hei, înălțat' e împărat' e, is mai mult' e. Io am să mai spun un lucru ș-ăpi fă cu min' e șe vrei.

— Că șe-ai să mai spui?

— Du-t' i în oraș și cumpără un g' em d' i spagat care-a și mai mare, ș-ai să-l legi d' i-aișa d' i fireastă, ș-ar să-l ducă pin-acolo. Și dacă nu l-om prind' e n' is așa, atunșa faș cu min' e șe vrei.

— Bun!

Să duși împăratu îndată în oraș, cumpără un g' em d' i spagat care-o găsit mai mare, i-l adușe, il leagă d' i crușea firestelor, și i-l dă peste mină la față. Cîn o vin' it sara, Petrea iar o ie d' in nou ș-o dușe-acolo. O făcut on drum d' i spăgat pin-acolo. Cîn l-o adus înapoi³⁴⁾, o așuns spăgatu cu capătu im mină — doar n-a h' i fost așă d' ipart' e. Fata țin' e capătu im mină. O vin' i caprele n-o mai văzut drumu. O vinit caprele, s-o băgat în lămpaș, gata! A doa zi d' imin' eață, să scoală împăratu. Cîn să scoală împăratu, să dușe la față.

— Șe-i, draga tat' ii?

— Ei zîșe — am capătu im mină!³⁵⁾

Cîn să uită: on drum pînă-acolo³⁶⁾ un' e-o dus-o! Ă, îndată kiamă o gardă d' e-ășealea cari-av' e iel acolo și trimet' e pi șin' i-o găși acolo un' e să întră spagatu aiesta pi ușă, pi ģeam, un' e . . .

— L-adușeș la min' e!

Gata! S-o și dus pin-acolo la hotelu șela. Cîn a așuns la hotel, veđ' e că într-o odaii sus întră spagatu acol. Să duși, bontăn' eșt' e la ușă³⁷⁾, d' eskide — așeșia o foz d' imin' eață tare — vin' e jdanu, d' eskid' e. Cîn d' eskid' e:

— Pi șin' i-ai acolo sus?

— Om fișor d' i-mpărat!

— Ei, pe-ășela trebe să-l vid' em noi și să stăm d' i vorbă cu dînsu.

³⁴⁾ Pov. schițează deplasarea de la dreapta la stînga, cu dreapta. ³⁵⁾ Pov. schițează apucarea, cu stînga. ³⁶⁾ Pov. arată în lături cu dreapta. ³⁷⁾ Pov. lovește ușor cu dreapta în masă.

Îndată o deskis ușa, o intrat acolo. Cin o intrat la dînsu, n'îmn'ică poveste! N'is nu l-o mai lăsat să să mai îmbrășe, să mai facă seva:

— Hai!

L-o luat ³⁸⁾ și l-o dus la-mpăratu. Cin o ağıuns acolo:

— Ei, cum îi cu dumn'eata? — împăratu. — Dumn'eata ai vrut sâ-z baz ȝioc d'i fata mę?

— He, păi, na! Mn'i-am bătut și io ȝioc d'i fata dumn'itali, fă še vrei!

Gata! Îndată o strins curt'ea acolo ca să-l ȝiud'ise. Ei, și ȝiud'icată, cum să-l ȝiud'ise. Unu zisea într-on fel', unu în alfel'. S-o hotărit ca să-l baȝe într-on zid pe-așela. I-o făcut on zid, și l-o băgat acolo în zidu șela. Nu i-o lăsat d'i cit o fireastă ³⁹⁾ pi un'i sâ-i deȝe sín'eva o bucățică d'i pin'e. L-o lăsat acolo în zid. Ei, da Herșil n-aveȝ răbdareȝ. O văzut că pi Petrea l-o ȝiud'icat, l-o dus acolo, amu iel șt'ieȝ tăt, o auzit tăt. Șe fașe? Sara iș ieȝ o sută d'i grame d'i rak'iu, o bucățică d'i pin'e sâ-i ducă lu Petrea sâ mininșe. Sâ duși p-acolo — pă, ira duș tătă-lumea, nu mai păză n'ime la zidu șela. Ağıunȝe-acolo:

— Petre, Petre! ⁴⁰⁾

— Șe-i, măi?

— Mă! Am vin'it s-aduc o bucățică d'i pită, măi, și on șnaps, măi, sâ bei și tu.

— Na, nu-m trebe, măi Herșil, nu-m trebe pită, nu-m trebe n'îmn'ică. Du-t'e, măi băieț'e, că — zise — mn'i-i întu-n'eric tare aisea ieste-on lămpășăl acolo su masă. Și dacă tu m-aduș lămpășălu șela mn'ii c-ai văzut tu hain'ile mele?

— Văzut!

— Tăt'e ȝi le dau ȝiii! Da ban'ii i-ai văzut ciȝ îi am io su pat acolo?

— Văzut!

— Tăz ban'ii șeia s-a tăi, numa să-m aduș lămpașu șela, că mn'i-i tare întu-n'eric aiș, nu văd n'îmn'ic.

³⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁴⁰⁾ Pov. lovește ușor în masă, cu dreapta.

— Stai, că mă duc, Petre !

La fugă acasă ! Cîn o aġiuns acasă, îi spun'e:

— Tată, tată ! Petrea mn'i-o dat mn'ie tăt'e straie ! Hai să luăm straie.

I-o luat straie, luat ban'ii, se-o avut acolo, pun'e mina pi lămpaş şi la fugă înapoi. Aġiunġe acolo.

— Noa, ai vin'it, Herşil ?

— Vin'it, Petre !

Îi dă lămpaşu sela ⁴¹). Cîn i-o dat lămpaşălu, iel să dă ş-aprind'e un kibrit, nu-a putut s-aprindă tăt'e tri lumn'in'i, numa una. Iacă vin'e o capră:

— Şe ţ-i voia, stăpin'e ?

— Păi tu nu vez se mn'i-i voia !

Tot atunsa o spart zidu sela. O ieşit afară. După se-o ieşit afară, o zis — şi Herşil iera acolo.

— Şi faşem, stăpin'e ?

— Să mă duşeţ acasă d'i un'i-am vin'it.

Cîn o zis, ş-o şi trezit Herşil la masă cu Petrea acolo, une, la dînşi acasă.

— Vai, Petre, cum am v'in'it, măi ? — Cum, pi un'e-ai fost ?

— Pă io n-am fost acol la zid un'e-ai fost tu ! Pă tu ieş prost !

— Pोट'e-s prost ! Io nu şt'iu cum am aġiuns acasă.

No, mai stau iei d'i vorbă acolo după se, să mai ġioacă în table, şi-o mai făcut iei acolo. Să duşi Herşil, să culcă, Petrea rămîn'i. Iară scoat'e lămpaşu, aprind'e lămpaşu, vin caprili:

— Şe ţ-i voia, stăpin'e ?

— Măi, să mă-nvăţăţ şi să fac ?

— He, stăpin'e ! Lasă că t'e-mvăţăm noi. Mîn'e d'imin'eaţă să n'e scoţ pi noi d'in lămpaş ; ş-apă noi n'i-om pun'e una pi-on umăr, şi una pi-on umăr, una pi-o mîn'ecă, şi una pe-o mîn'ecă şi una pe umeri. Ş-apăi să meri acolo şi să

⁴¹) Pov. întinde dreapta înainte.

k'emi pe-mpăratu, să-l întrebi și vrea iel cu mn'eata. C-apă noi ț-om aghiuta să faș tăt'i șelea.

S-o culcat Petrea. A doua zi d'imin'eața, să scqlă d'imin'eață, scoat'e caprele d'in lămpaș, s-o suit una pi gitu lui, și una într-o min'ică, și una într-o min'ică. S-o dus acolo. Cîn o aghiuns la zid, o k'emat pi-mpăratu la zid. O vin'it împăratu acolo.

— No, amu și vrei sâ fac io cu t'in'e?

— Măi, Petre! Cum am făcut io cu t'in'e, așa faș și tu cu min'e!

Și cîn o dat om pumn la zidu șela, Petrea o-s că s-o făcut on lac acolo. Împăratu o intrat groaza cîn o văzu că-i așa von'ic.

— Măi Petre! Da oare n-ar h'i mai bin'e ca sâ iei tu pi fata meș in căsătorii, să rămii ghișer'li mn'eu!

— Ba bin'e-ar h'i!

Și s-o hotărit sâ facâ nuntă. Ș-o făcut o nuntă mar'e și tăt' cîn'ii o fos la nunta așeșia — iera tăs cu colaș in codă, și tăt' iera n'ebun'i d'i foșe!

No, după șe o făcut nunta, o rămas Petrea împărat, și pe Herșil l-o pus ministru lingă dînsu. L-o pus ministru acol lingă dînsu. Fata-mpăratului Roș trăieș bin'e c-um farmașist. Într-una d'in zile, fata-mpăratului Roș, fimșia lu Petre, fi spun'e:

— Io mă duc la primblare.

Iesă la primblare, și Herșil rămin'e cu Petrea acasă. Petrea nu iera atit d'i experimentat, da Herșil o pînd'e, o urmăreș tare. O veș'e că vorbeș'e cu șin'eva in stradă. Vin'e-napoi și spun'e:

— Mă Petre! Șt'i șeva?

— Șe?

— Fimșia ta vorbeș'i cu un domn acolo. Uit'i.

Dacă i-o spus că vorbeș'i n'evasta cu-on domn, Petrea întră inăuntru, ieș lămpașu, aprind'i lămpașu și ieșe caprili.

— Și ț-i voia, stăpîn'i?

— Șe: — S vă dușiț sâ vid'eț ċi vorbeșt'i n'evasta m'ę cu domnu așela !

O pl'ecat o capră, ș-o vin'it imed'iat și i-o spus. Cîn o vin'it, i-o spus, dzîsi :

— Stăpîn'i — dzîsi — n'evasta dumn'itali s-o sfătuit ca-s t'e-omuar'e în nuapt'ea asta ! Farmașistu ar sâ vii la dumn'eta ș-ar sâ t'e-omoari ! Sâ fii atent !

Dac-o văzut Petrea așă, o opri pi Hęșl ca sâ doarmă și iel cu dînsu, și sara s-o culcat ! Hęșl dorn'ę pi-om pat, Petrea cu n'evasta trăbuię s-sâ culși pe alt pat. Da n'ivasta-i spun'i, fata împăratului.

Dzîsi: — Măi — dzîsi — ieu ma am șeva d'i lucru, și tu t'i culcâ !

Sâ culcâ, ie o luat on giergief și l-o apucat acolu șeva d'i lucru, și coasâ șeva, să facâ șeva — șe șt'iu iu, șe-o făcut acolo — cîn o fost noapt'ea mai tîrdzîu, numa șe-aud'i d'io-datâ câ sâ diskidi ușa.

Cîn s-o diskis ușa, intrâ farmașistu-n casă c-un cuțit mari ⁴²⁾, hej, Petre dorn'ę, l-o fost luat suomnu. Hęșl nu dorn'ę, fost atent.

Cîn o văzut Hęșl c-o untrat așela cu cuțitu-în casă, sâ uitâ la dînsa, ie-i fași sâmn câ doarmi Petrea.

S-apropk'ii d'i dînsu cu cuțitu și cîn vra sâ baği cuțitu-ntr-însu, Hęșl sari d'i pi pat.

— Peetri, iacâ t'i-împunği !

Atunș sâ tridzășt'i ⁴³⁾ și Petri.

— Șe-o vrut, măi, sâ facâ ?

— O vrut sâ t'i-împunği, uit'i si cuțit ari !

— Apfi dac-o vrut sâ mă-împunği, împunği-l tu pi dînsu !

Scos Hęșl sabg'ia, și i-o tăęt capu ! L-o dat ġios d'i pi balcuon. S-o terminat cu farmașistu. Iarâ scot'i Petrea lămpașu, aprind'i lumniînilî șelea, vin caprili.

— Și ți-i voia, stăpîn'i ?

— Sâ mâ dușiț d'i un'i m-ați adus ! la locuința mę.

⁴²⁾ Pov. schițează volumul, cu dreapta întinsă. ⁴³⁾ Pov. tresare.

O d'ispărut, d'iodată sâ tridzăşt'i Hêrşl cu dinsu la masă acasă la dinsu.

— Petri, da cum am vin'it noii aişi?

— Măi, d'i un'i ai vin'it, ieş pruoşt?

— Măi, poat'i-s prost!

Stau iei şi stau d'i vuorbă, sâ duşi Hêrşl sâ culcâ, după şi-s duşi sâ culcâ Petrea scoat'i lămpaşu, vin caprili.

— Şi ţ-i voia, stăpn'i?

— Sâ mă-invăţat şi-i d'i făcut!

— E, şi-i d'i făcut? Dar dumn'ita ai făcut numa pîntr-un muoment asta — dzise — asta nu-i! Mn'ita ai part'ea dumn'itali acolo d'i un'i n'e-ai adus pi noi, şi mn'eta acolo trebî sâ m'eri!

— Măi capr'e, şi dacă-l las ieu pe Hêrşl împărat în locu mn'eu ar sâ h'ii bin'i?

— Bin'i ar sâ h'i!

Îndată să ascund caprili, sela pun'i mina pi sunării, ⁴⁴⁾ sună, vin'e Hêrşl.

— Măi Hêrşl, şti la şi t'i-am k'emat?

— La şi m-ai k'emat?

— Vreu sâ-s spun şeva! Tu ai sâ puo sâ h'i împărat în luocu mn'eu? Vrei sâ rămii tu împărat în locu mn'eu?

— Hăi d'i min'i, Petri! Pă cum ieu sâ h'iu cu fata împăratului? Ieu sâ h'iu împărat? Pi ieu vreu! Şi ieu am sâ h'iu mai cumint'i ca tin'i, măi! Dacă tu ai sâ mă laş pi min'i împărat, apă ieu am sâ omuor pi împăratu Roş, ş-am sâ rămîn numa ieu împărat!

— Treaba ta! Ut'i, min'i d'imîn'eaţă, sâ şt'i câ-z dau împărăţia în primiri, şi tu sâ h'i împărat!

Dzis şi făcut! S-o hotărit aşa.

A doaua dzi d'imîn'eaţă cîn s-o sculat, o luat p'e Hêrşl, s-o dus la împăratu acolo, l-o umurit pi-impăratu şi p'i împărat'easa, şi i-o lăsat lu Hêrşl împărăţia! I-o pridat n'evasta, ş-o işt în drum.

⁴⁴⁾ Pov. apasă în masă, cu stînga.

Cîn o ișit în drum, a aprins lămpașu, o vin'i caprili:

— Și ți-i voia, stăpîn'i?

— Sâ mă dușiț d'i un'i m-aț adus!

D'eodată s-o tr'ezit în poiana șei mari. Acolo un'i-o dorn'it iel nopt'ea șeia d'intîi. S-o trezit acolu, o loat și iel lămpașu-m minâ ș s-u dus. Cîn u tricut pi lingâ Dunâri, o audzit șeva plîngin ⁴⁶⁾ su malu Dunării:

Da s-o to dus innăint'i. Și sâ vadâ? La mn'ijlocu poien'ii șelia o turmâ d'i uoi d'i nu sâ mai vid'e capâtu, ș-o fată, stăt'e și pădze uoili șeșe, și plînge, și cosă. Da ira mai faină cusitura șei cari căd'e d'in lacrâmi, cari plînge, d'icit așei șe-o coseș d'in minâ!

S-apropii d'i fata șeiș:

— Bunâ dziua, măi fato!

— Mulțam mn'ital'i, voinișe.

— Da și faș, d'i șe plîngi?

— Ei, cum sâ nu plîng? câ — dziși — mîin'i pl'ec d'i-aîșea ș-am avut și ieu on luoguodn'ic, și nu șt'i Dumnădzău d'i dînsu und'e-a h'i!

— Ei, șe logodnic ai avut?

— Ei — dzișe — am avut pi unu Petre! — dziși — cari o logod'it cu min'e și — dzișe — o vin'it frați mn'ei, o aflat tata d'i min'i, ș-u vin'it frați mn'ei și mîn'i plec d'e-aîș. Ei și-i las bat'ista asta, i-o cuos ș-o las aîșea, puat'e-o găsi-uo batir pi asta odatâ cîn a vin'i iel pi-aîș. Câ pi min'i nu mă mai gășeșt'i!

— Da dacă-ar și aîșea, l-ai cunoașt'i tu?

— Apîi d'i un'i sâ-l cunosc? Dqrâ ira un cuopil cîn s-o dus d'i-aîș!

O scos îndată in'elu, și i-o arătat in'elu, dziși:

— Tu cunoști in'elu ăsta?

— Cunosc! ăsta-i al mn'eu!

— Da!

— Pă tu ieș P'etrea?

⁴⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

— Ieu !

O cuprins-o im brață
și s-u sârutat în față
fără d'e-oliag d'i gr'eață ! . . .

— Nq — dzişe — Petriucă, bin'i că-ai vin'it ! Că ş-aşe
nu mâ mai avei tu, dacâ nu vin'eai astâz ! — dzişe — amu
t'i duşi la mama, și-i spui mami aşe. Sâ răcn'eş pi dinsa,
sâ țipk'i aco la dinsa, sâ faş gălăgii câ d'i și paşt'i uoili pi
pămîntur'li tal'e ? . . . câ — dzişi — doară eştea-s averili tali !
Atunsea mama ar s-împeşi cu t'in'i ca sâ faşim nuntă. Și
după și faşim nuntă-ătunsea sint'im ferisiţ. Atunsea-i bun !

S-o dus îndată acolo la bord'eiu babii, cîn o aghiuns acolo-o
strigat pi babă afară, mari coméd'i :

— Măi babă, d-apâ cum d'e-ăi lăsat tu uoili ca sâ di pi
pămîntur'li m'eli, cum d'i-m paşt'i tu pămîntur'li meşi, cu
uoil'i tali, nu şt'iu şi.

— Măi, d-ap Petriucă, d-apii dacâ ai vin'it tu — dzişi
— nu-i nim'nică d'intri-asta, câ dora pămîntu-i a tău, și-i
a mn'eu.

— Nu-i a tău, i-a mn'eu ! Ieu is stăpin aisea, și . . .

Cu bin'i s-o lot baba darâ cu buna cu dinsu, și-o-nseput
nuntă.

Ş-o făcut o nuntă ş-o anunţat p'i tăţi împăraţi d'in tăt'i
colţur'li lumii sâ vii la nuntă.

Cîn o fos dziua nunţi, o vin'it și tata lu Petri, și tata
fêt'ii la nuntă, ş-o vin'it Pajura, o cununat. S-o strins lum'ea
d'i pi lum'e-acol la nuntă !

În timpu şela şi sâ petrese nunta, îi lăsăm noi pi dinşi-
acolo, sâ nuntească, noi n'i duşim sâ vid'em şe-o măi făcut
Herşl !

N'evasta lu Herşl dupa noauă lun'i d'i dzili-o născut
un copil.

Cîn o avut copilu lu Herşl tri an'i d'i dzili, s-o rugat
la tat-so sâ-l iei la vinat. La fel' cum s-o rugat și Petrea.

Herşl nu-o avut încotro, și l-o luat la vinat. La fel' o
păţit ca și Petrea. L-o amăgit ašel'ea tri capre albe, pină

și s-o rătășit d'in păduri pîn și s-o rătășit în păduri, și pe a doaua dzi d'imin'eață, o fos și iel în margina pădurii⁴⁶). Și-o porn'it și iel prin livada așeia !

O trecut pe-acolu, pi la Dunări ș-o audzit plîngînd și iel, bațetu lu Hêrșl, o vin'it la nunta, togma acolu sâ vesele nunta, sâ petreșe nunta, d'iodatâ ved'i, ved'i Petrea că-apare-un copil la pørtâ.

Cîn o apărut acolu un copil la puartâ, o dat sâ-i d'ție drumu înuntru⁴⁷), o vin'it înuntru.

— Bună ziua !

— Bună ziua !

Dzișe : — Am audzit că aveț și dumevostrâ nuntâ ș-am ven'it și ieu la nuntâ !

D'eodatâ sâ duși, ș sâ puni, ș-așadzâ lingâ masâ, lingâ Petrea. Doară Petrea-i ira tatâ. S-așadzâ lingâ Petrea și pe-așela timp, puat'i nunta a h'i fost pe isprăvit'e, da fiicari spun'ę o povęste ș-pleca acasă.

O vin'it timpu la băeț. Sâ scoalâ băețu-n pișoari:

— Domn'ilur, dacâ-m dați voii, sâ spun și io o buca d'i povęsti car'e-o șt'iu ieu !

Și s-o dat ș-o spus povest'ea așę cum v-am spus ieu dumn'evostrâ pînă aiși, așa o spus băețu lu Hêrșl povestea tătîn'i-su, lu Petre, i-o spus-o.

Și la urmă-o dzis, dziși — :

— Dacâ dumn'ivostrâ nu cr'ed'it, — dziși — aiesta iești tata mn'eu ! mn'irele. Și tata mn'eu o făcut tăt'i vit'ijili lui și tăt'i cit'i le-u făcut iel, l'e-o făcut tăt'i pim put'erea lămpașului, și dacâ sint'eț așę d'i bun'i, sâ-m daț lămpașu șela să vi-l arăt !

Ș-o pl'ecat tat-su și-o luat lămpașu, și i l-o dat⁴⁸). Cîn i l-o dat, l-o luat și l-o aruncat în mn'ijlocu căși. Cîn l-o aruncat în mn'ijlucu căși, o apărut tri fișori d'intr-așelea tri capri ! Că fișorii șeia o fuost a babii, o fuost fișori d'i-mpărați

⁴⁶) Pov. ridică arătătorul stîng. ⁴⁷) Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng.

⁴⁸) Pov. întinde stînga înainte.

blăstămaț: că pină și l'e-a spun'i șin'iva povest'ea sâ nu sâ puatâ fași fișori ! S-o făcut tri fișori.

S-o pitr'ecut nunta șeia, Pajura cîn o audzit, ș-o smuls pen'ili, și-o fuğit d'i — ie-i cununasă pi Petrea — o fuğit, s-u dus acasă⁴⁹. S-o spart nunta. O rămas tri fișori a babii, o rămas Petrea, ș-o rămas fișoru lu Petre, ad'ică bățtu lu Herșl, acolo.

A doaua dzi după nuntâ, o dzis Petrea cătră fișorii babii că iel sâ duși sâ vadâ șe-o audzit plîngîn acolo su mal.

Fata, fimeșia lu Petri, i-o dzis:

— Nu t'i mai duși n'icăir'i, câ dacâ ai s-t'i duș, șin'i ști și sâ-intîmplâ cu t'in'îl

Nș, iel nu-o vrut s-o ascult'i ș-s-o dus acolu la mal.

Cîn s-o dus la mal acolo, toț plîngș. S-o băgat acolu su mal, ș-o scuos d'e-acolu. Șe-o scos? O scuos o fatâ car'e-avea soarl'e-n k'ept și luna în spat'i, și doi lușefiri pi umăr, așș d'i frumoasă ira, d'i nu mai igzista pi lum'i.

O-ntrebat-o câ d'i și plîngi?

Dziși — : Cum sâ nu plîng, câ pi mini atunșea m-o născut mama mș, cîn ai prins-o tu d'i pișoar'e ! Și d'ispre așei șudâ m-o blăstămat mama, ca ieu sâ h'iu fim'eia ta ! Și iu d'i-atunșea plîng și t'e-așt'ept pi t'in'îl !

— Hiei ! bin'îl ! Amu mă așt'epti tu p'i min'î, d-apâ ieu m-am însurat. Mn'i-am luat fimeșie mș !

O lot și-o scuos-o pi mal d'iasupra. O scuos-o pi mal, și ie tot plîngș într-unâ ! Cîn o vădzut Pajura pi Petrea și pi fata șeia frumoasă c-o scos-u d'i su mal, o vin'î și i-o luat și i-o dus Pajura la dinși, la dinsa acas. C-o d'ispărut și Petrea, și fata șeia frumoasă⁵⁰).

A așt'iptat bățtu lu Herșl, bățtu lu Petre, o așt'eptat doauă tri dzil'e-o vădzut câ nu mai vin'î tat-su, i spun'i într-u bunâ dzi :

— Mamă, iu mă duc după tata să-l caut !

— Hai d'i min'î, d-apâ tu ieș mn'ic ! Cum ai să t'i duș tu dupa tat-tu ? Și, și put'er'î ai tu ? Și vrșei sâ faș tu ?

⁴⁹) Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁰) Pov. subliniază, cu stînga.

Da un frat'i d'e-aseia, um fişor d'e-a babii, i faşi sămn:
— Lasâ-l sâ sâ ducâ! ⁵¹⁾

I-o dat drumu la baţet sâ sâ ducâ, cin o işt afarâ, fişoru şela s-o dat pisti cap, s-o făcut un cin'e ş-o luat-o după băţet.

Ş-o mârş pînă acol un'e-o audzit băţetu. Cin o aġiuns acolo, şi sâ vadâ? O vâst băt'elişt'e ⁵²⁾ pi iarbâ, nu-i n'imi. Băţetu nu-o mai şt'iut încotro să-apuşe.

O prins a plîngi baţetu. Baţetu o prins a plîngi, şî cin'il'i-o prins a lătra. D'i un'e-o fos, d'i-acolu d'i sus, d'i un'i-o fost Pajura, sâ uitâ, veđ'i pi băţet şî p'i cin'ile şela.

S-duşi în casâ şî spun'i:

— Vai d'i min'i, măi ġin'iri — dzişi — um băieţâl atita d'i frumos, ş-on cin'i — dzişi — baţetu plîngi şî cin'ili latrâ! Cin o ieşit Petrea şî l-o vădzut, dzişe:

— Aşela-i băţetu mn'eu!

— Ei! pă — dzişe — ieu mâ duc sâ-i aduc încoşi!

— Nu, mamâ, sâ nu t'i duş, câ dacâ mn'ita ai sâ t'i duş, să sperii baţetu ş-ar sâ muarâ! Da fă mn'eta aşe, dă-n'i noau put'eri, ca sâ n'i put'em nuoi cuobori pînă acolu, şî-atunşea nuoi i-uom aduşe aişi! Una om prind'i cin'ili, şî-unu om prind'i pi baţet, şî i-om aduşe-aişi!

Pajura i-o dat put'eri la, lu Petre şî la fată şî s-o coborit pînă aproape.

Cin o aġiuns aproape, cin'ili u luat-uo la fugâ! Şî baţetu după cin'i! Şî i o to fuġit ca sâ prindâ cinli, pîn se-o trecut pisti hotaru Pajurii. După se-o tr'ecut pisti hotaru Pajurii o aş'teptat fişoru, s-o dat pisti cap, s-u făcut uom.

— Ei — dzişi — ia asta am vru ca sâ vă scot ⁵³⁾ pi vuoi d'i la Pajurâ!

I-o lot şî i-o dus acasâ! I-o dus acasâ ş-o trăit acolu, ş-o luat fişoru lu Şandoru ⁵⁴⁾ o lot p'i fata Pajurii. Ş-o făcut altâ nuntâ şî alt'i mîncari, şî alt'i băuturi.

⁵¹⁾ Pov. schiţează un gest de eliberare, cu stînga. ⁵²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁵³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁴⁾ Pov. se corectează, după imprimare: • am greşit: fişoru lu Herşil •.

Ș-am încălicat pi un pai d'i săcară,
și iar am spus o minsună !

In Fieraru Emilian; Floreni, rn. V. Dornei; *culeg.* O.B.—Al.A., la 29.III.1953;
transc. O.B., Al.A.; *durata*: 39'; A.I.F., i. 13211.

Pov. o știe: « tot » (de mult), « d'in pădure: muncitorii să ducea sara
in colibă, api spun'ę sara, că Țapt'ea-i mare ».

Ai mai spus-o? « spus: să string cite 5—6 și mă Țeu la poveș'ti. »

Episodul cu lampa fermecată este atestat la noi sporadic in 7 variante (Schullerus, la nr. 561, indică numai o variantă: lampa lui Aladdin), dar o desfășurare asemănătoare cu varianta noastră — aducerea fetei de împărat, păcălirea urmăritorilor și căsătoria cu aceasta — se întâlnește numai in 3 variante din nordul Moldovei, din care două inedite. St. Thompson, in *Folktale*, p. 71—2, arată că tipul despre duhul din lampa albastră (562), foarte rar necontaminat cu tipul *Lampa lui Alladin* (acesta originar din *1001 nopți*), este răspîndit in sud-estul, dar mai cu seamă in nord-estul Europei, frecvența de aici datorîndu-se variantei din H. C. Andersen.

Păi a fost un om sărac. Cam cum am, dă exemplu, cum ași fi și ieu acu. Acu, omu-ăsta sărac avea și doisprezece copii. Iel n-avea niči un venit, niči un pământ ca să să poată să hărănească și iel cu ceva, copii mulți, ce să facă?

— Fă nevastă, dă ce, fă, Dumnezeu pă mine m-a rinduit așa rău? Sîn sărac lipit ¹⁾ dă n-am nij la copii ce să le dau să mănînče. Și frati-meu — mai avea un frate; ala șidea dăstul dă bine, bogat, nu știu ce. Și iel iera cununat d-un puopă, nașisău. — Fă, ioite ce-am să fac ieu: ieu am să iau mline toporu la mine și-am să mă duc, unde-oi da dă Dumnezeu, să mă duc să-l tai! ²⁾ Ce mai incoa și-ncolò!

Da nevasta ce-i spune?

— Ce mă — zîce — ai inebunit, ori ce-ai? Unde să gășăștu pă Dumnezeu — zîce —? Ce strică Dumnezeu?

— No! că mă duc — zîce — că iel m-a rindui pă mine rău! A plecat, omu-ăsta. Scoală dă dimineață, și ia toporița pă mînă ³⁾, și pleacă. O ia și iel pă drum, dă vale, mergînd. Acuma, Dumnezeu, sigur că-i iese numaidăcît înaintea lui. Și-l întrebă:

— Ce, măi omule, un te duči tu?

— Ei — zîce — ce să mai mă-ntrebi și tu — zîce — unk'iaș ca tine, bătrîn! Lasă-mă-n pače că — ce — sîn supărat.

— Păi bine mă — ce — dă ce ieși supărat?

— Păi d-aia — zîce — că hoțu dă Dumnezeu, pă mine — zîce — m-a rinduit așa dă rău, dă — zîce — n-am ce da la

¹⁾ Pov. duce dreapta la plept. ²⁾ Pov. lovește cu dreapta în palma stîngă.

³⁾ Pov. pune dreapta pe îndoitura cotului stîng.

copilașii mei să mănînce ! Frati-meu — zîce — are vaçi cu lapte, are oi, are gospodărie frumoasă, are pămînt, nașu puopa — zîce — to la fel, și ieu — zîce — n-am o mămăligă dă mălai ! ⁴⁾ să le fac la copii să mănînce ! Și-așa — zîce — mă duc, unde-oi da dă iel, să mă duc să-l tai !

— Măi omule — zîce — ntoarçe-te-ndărăt. Na — zîce — uiti berbeçelu ăsta ⁵⁾ — i-a dat un berbec, u miel, după iel — na — zîce — mielu-ăsta. Tu — zîce — cîn ti-i duçe acasă cu mielu-ăsta, să-i zîci așa — zîce: — « Scutură-te, berbeçel ! » Că — zîce — berbeçelu-ăsta — zîce — scoate numai aur — zîce — dîn iel; dîn lina lui — zîce — numai aur !

Să uită ⁶⁾ omu-ăla la unk'iași și la berbeçel. A pleca cu iel, bunințăles.

Acuma, cum a făcut-o Dumnezeu în așa fel, dă l-a apuca noaptea la nași-său ⁷⁾. La popa !

Îl k'iamă popa-n curte:

— Băi fine, te-a apuca noaptea ! Dă unde vi ?

— Ei — zîce — ! Uite çe: m-am întilni — zîce — c-un uom — ăla nu i-a spus că ie Dumnezeu — mi-a da — zîce — berbeçelu ăsta. Dar — zîce — acuma că stau la dumneata — çe — dumneata să nu-i zîci: « Scutură-te, berbeçel ! », că — zîce — numa aur iese dîn iel !

S-a culcat unk'iașu. Popa, piste noapte:

— Scutură-te, berbeçel ! — i-a umplut ⁸⁾ odaia dă aur, popii !

Ei, çe să facă popa să-i sk'imbe berbecu ? I-a loat berbeçelu, și i-a dat un berbec de-ăştelanți ⁹⁾; d-ai lui. Și-a plecat; unk'iașu, sigur, prost, nu l-a cunoscut, plecat acasă.

— Scutură-te, berbeçel ! — acaz, ea ! çe să scuture berbecu ? Nimic !

Apucă și taie berbeçelu; ala dă la nașu-său; îl taie !

În zîua ailantă pleacă iar ¹⁰⁾. To după Dumnezeu ! Să-n-tilnește iară cu iel.

⁴⁾ Pov. pune mîinile încrucișate peste piept. ⁵⁾ Pov. ridică stînga. ⁶⁾ Pov. întoarce capul spre dreapta. ⁷⁾ Pov. lovește palmele ⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu capul. ⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ¹⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— Țe ie, mă? Un te duți?

— Ia nu mai mă-ntreba și tu! Mai m-a-ntrebat un moș eri și mi-a dat un berbec. Țea că toarnă aur din iel — zițe — cin coló m-am dus acas și m-am năcăji pă iel, și l-am tăiat!

— Măi omule — țe — fi dă-nțăles! Na — zițe — fundu-ăsta¹¹⁾ — i-a dat o masă, ca un capac așea¹²⁾ — acuma — zițe — țtie nu-z mai trebuie să mai cumperi nij mălai, ni nimic; numa să-i spui așea — zițe — : « Dășk'idi-te, masă frumoasă! » Că ia să dășk'ide — zițe — cu fel dă fel dă mincăruri, fel dă fel dă băuturi, fel dă fel dă bănet, din masa asta! Și-atuncea — zițe — te-mbogăță și tu!

Face-n așa fel și-l apucă noaptea to la popa!¹³⁾

Acuma, popa sigur că să-nvățase la daruri, dă la fină-său.

— Nașule¹⁴⁾, să nu cumva să ziți: « Întinde-te, masă frumoasă! »

A zis iel: « Întinde-te, masă frumoasă! », a mînca¹⁵⁾ cu toți-acoló, a bău cu nașu-său, cu nașă-sa dîmpreună coló. Eh! Cum să facă¹⁶⁾ popa să-i șk'imbe fundu?

Să duče și iel în noaptea-aia la um timplar' și-i face un fund izectic¹⁷⁾ ca și ala, la fel, ca să nu-l cunoască.

A loat prostu, a plecat cu iel acas.

— Dășk'ide-te, masă frumoasă! — Drači! țe să deșk'iză un lemn, un fund! Îl ea, și-l sparge, și-l bagă-n foc.

Plecat iar; al treilea, iar după Dumnezău.

Iese iară înainte:

— Țe, măi, unde te duți iar?

— Ia lăsați-mă în pače, mă — țe — m-a mai păcăli doi, mai mă păcăle și tu? »

— Mă, na bita asta¹⁸⁾ — zițe. — Du-te — zițe — cu bitu-lița-asta. Cînd i-i zițe: « Biț-Bobeică! », apăi — zițe — asta¹⁹⁾

— zițe — ț toarnă la bănet — zițe — cit, cit vrei tu!

— Da?

¹¹⁾ Pov. ridică stînga. ¹²⁾ Pov. schițează un cerc, cu mîna. ¹³⁾ Pov. arată, înainte, cu arătătorul stîng. ¹⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. lovește palmele. ¹⁷⁾ Pov. lovește palmele. ¹⁸⁾ Pov. ridică stînga ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Da !
— Bine !

Să duce-acas. Îl apucă noaptea to la nașu-său.

— Nașule, uite: am adus bita asta ²⁰⁾, da să nu cumva să zîci peste noapte: « Biz-Bobeică ! »

Acuma ăla sigur că se-nvățase, o fi zîs că ie și bita to ca și masa și ca berbecu. Peste noapte cînd a dormi fină-său:

— Biz-Bobeică !

A-nțepu bita să-l bată pă popa, și tos copiii, și preoteasa dă dedese ²¹⁾ alte ălea peste iei !

Acuma nu mai putea să mai oprească bita din bătaie ! Nu putea s-o oprească absolu, dă loc ! Strigă popa:

— Fine, fine, fine, fine, fine, fine, sai ²²⁾ că m-a omorî bita !

— Ei, nașule, păi țe-ai căutat la ia ?

— Fine, fine potolește bita — zîce — oprește-o, că-z dau și masa ²³⁾ care ți-am loat-o, z-dau ²⁴⁾ și berbecu !

Să scoală unk'iașu, îi spune:

— Potoli, Bobeică, potoli, Bobeică !

Gata ! Bitulița s-a potolit, s-a dus în mîna lui. Să duce și popa și-i aduce și masa care i-o luase, și-i aduce și berbečelu.

Să duce-acas unk'iașu și cu berbecu, și cu bita.

Acuma, nevastă-sa, cînd îl vede cu berbečelu și cu masa-aia și cu bitulița pă mînă ²⁵⁾:

« E ! ăsta — zîce — ori că mai vine cu ceva — zîce — ori că vine cu nimic ! »

— Bă — zîce — stricatule, te-ai zăpăcit draclui — zîce — nu mai ie nimi dă capu tău ! Ai veni prima dată c-un berbec ²⁶⁾, l-ai tăiat, ai venit o dată c-o masă ²⁷⁾ — zîce — ai spart-o, ai băgat-o pă foc ; acuma — zîce — mai vi — zîce —

²⁰⁾ Pov. ridică dreapta. ²¹⁾ Pov. se răstește, cu dreapta. ²²⁾ Pov. lovește genunchiul drept, cu dreapta. ²³⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ²⁴⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ²⁵⁾ Pov. pune dreapta pe cotul stîng. ²⁶⁾ Pov. enumeră pe degetele stîngi. ²⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

și cu ăștea ²⁸⁾ — zîce? — Vezi bine că n-ai mălai — zîce — și-ai veni cu berbecu, să-l tai, și p-ăsta?

— Taçi, fă, din gură, să vezi tu — zîce — ce iese din berbecu ăsta?

Cînd i-a spus: « Scutură-te, berbecel ! » i-a umplut un k'iașului casa numai și numa dă aur. « Dășk'ide-te, masă frumoașă ! », iel nu mai cumpăra nimic ²⁹⁾ absolu, mînca și bea și, s-a făcu băieț ăștea mari.

În fine, i-a căsători băieți, fieșcari la locu lor ³⁰⁾.

Băiatu čel mai mic, avea optisprezeče ani. Iel če-i spune?

— Ei, tată, p-ăilanți i-ai căsătorit, la locu lor la fieșcare.

Ieu am, trebui să plec d-aiči. Ieu am să plec !

— Păi unde-ai să te duči, mă?

— Ieu trebui să mă duc, să-m iau o fată dă-mpărat ! ³¹⁾

— E-he ! tu băiat, cum te-află tu, dă țăran, să iei fată dă-mpărat !

— Ieu am să mă duc, tată !

Acu, băiatu ăsta iera nezdrăvan ; da niči iel nu știa că-i năzdrăvan ; niči iel nu știa !

— Nu, tată — zîce — am să mă duc ! Am ieu semnele-astea — zîce — că trebui să mă duc !

— Păi cum, mă — zîce — če semne ai tu că trebui să pleči ?

— Ieu trebui să plec — zîce — să-m iau fată dă-mpărat !

N-a avu če facă ta-său și cu iel, a plecat.

A-ncălica și iel p-un cal, a lu ta-său, a plecat. Și-a lua și iel un rînd dă haine la iel, a lua și iel bani čit a putu la iel, și-a plecat, înspre răsărit.

Mergînd iel așa, spre răsărit, čine știe čit, săptămîni întreși, luni întreși, pină la o răspinte mare. La-o răspintia-aia, în dreapta ³²⁾ să zîdea o mînăstire ; acolò, între răspintea-aia. Și la lucru, acolò iera numai și numai școală dă călugări pentru biserica-aia.

Da iel să uită-acolò: ³³⁾

²⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁹⁾ Pov. subliniază, cu mînile. ³⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁾ Pov. ridică dreapta. ³²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ³³⁾ Pov. se uită spre dreapta.

« Hei — zițe — țe mai biserică — zițe — face ăștea aiți ! »
Călare, oprește calu și șade. Acu un călugăre l-întreabă:
— Da mă, măi băiete — zițe — țe te uiți și tu la noi —
zițe? — Dacă ț-ă dă muncă, dăscalecă ³⁴⁾ calu — zițe — și
vin dă muncește și tu c-aij, la noi, nu te uita — zițe — numa
la noi !

— Ei — ziți — părinte — zițe — nu stau d-aia, ieu tre-
bui să plec — zițe — să mă-nsor — i spune băiatu.

— Păi bine, mă — zițe — dă cite ori vi tu pă drumu ăsta,
dă cînd ai plecat tu d-acas?

Ițe — : Cîteva săptămini — cum i-a spus iel — am
plecat. Pleca — zițe — unde-oi găsi și ieu o fată dă-mpărat,
s-o iau dă nevastă.

Acuma un călugăre din iei, țe-i spune?

— Măi băiete, uite: apucă drumu-ăsta ³⁵⁾, și te scoate
tomnai într-o-mpărăție. Acoló, ai să vezi și tu — zițe — scris:

hirtii
pîn prăvălii,
răvașe
pîn orașe,

că împăratu-ăsta — zițe — are o fată-n căsătorie, care vrea
s-o mărite, dar însă numai care vrea să-i facă porunca lui ³⁶⁾,
bunințăles.

Sosăște și băiatu-ăsta-acoló, la-mpărăția-aia.

Acuma, iel sigur că iera nezdrăvan, da calu l-avea simplu ;
calu lu ta-său, d-acasă ; simplu.

Să duče și iel acoló, citește ³⁷⁾ și iel, vede scris p-acoló.

Acuma toți băiezi dă-mpărați, toți ștudenți, toți, dup-în
toată lumea ³⁸⁾, să ducea la fata-asta a-mpăratului, s-o ia-n
căsătorie, și nu putea ³⁹⁾ să-i facă plăcerli care le čerea-mpă-

³⁴⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ³⁵⁾ Pov. arată înainte și spre dreapta,
cu dreapta. ³⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁸⁾ Pov.
ridică dreapta. ³⁹⁾ Pov. lovește palmele.

ratu: trebuia să să-nalțe, cu calu, dă la poartă, dă noo stîn-jini ⁴⁰⁾ dă-nalt, și fata-acoló ⁴¹⁾ -ntr-un foișor, să dea cu măru d-acoló, dă sus, dîn foișoru ala ⁴²⁾, și pă čine-o lovi ⁴³⁾ cu măru în cap, ala i-o fi dă soție.

Acuma če ie? Āilanți avea cai, puterniči, da iel, če? un cal simplu!

Ducindu-să iel, băiatu-ăsta, acoló la poartă, uitindu-să la studentī āștea, la-mpărați āștea, cum alerga, să-nălța cu caii, și če să facă iel?

« O, Doamne — ziče — dă če nu-m dai și mie o putere la calu meu, cînd oi încălica acuma pă iel, să-nalic — ziče — să fiu — ziče — încă trei stîn-jini ⁴⁴⁾ mai sus ca čeilanți? »

Gata calu, s-a scuturat: ⁴⁵⁾.

— Ei, stăpîne, încalică pă mine — ziče — că tu ai să răușești! — a-nčepu calu să vorbească cu iel!

A-ncălica băiatu pă cal, s-a-nnălțat încă dă șase metri, dă șase stîn-jeni ⁴⁶⁾ mai sus ca caii împăraților āilanți!

Acu, fata sigur că care iera mai nalt, mai sus ⁴⁷⁾ în āla trebuia să dea cu măru. Cînd aruncă cu măru, drept în cap ⁴⁸⁾ il lovește; după če-l lovește-n cap, măru nu s-a mai, n-a mai căzu jos, s-a dus, s-a băgat ⁴⁹⁾ pă sub guleru hainii, și-a intrat în sin!

Hei! Fieșcare, să dea jos cu caii, să vază la čine ie măru.

Cînd iese, iel a lăsa mai pă urmă ⁵⁰⁾ dă to, să rămîie-n urmă.

A ieșit ⁵¹⁾ fel dă fel dă băiez dă-mpărați, ștudentī, če n-a ișit? Caută măru, nu!

Acuma, āsta dă fapt, na, copil dă la țară, băia dă la țară crescuti mai rău, mai nu știu če, iel numaidăcit dăscalică calu, și bagă mina ⁵²⁾ pă minică, și scoate măru.

Acu, nevastă-sa, fata-mpăratului, sigur că nu-i plăčea dă iel! Că nu prea iera iel așa făcut, cum trebuia. Iei li plăčea

⁴⁰⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁴¹⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁴²⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁴³⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁴⁴⁾ Pov. arată în sus, cu stînga. ⁴⁵⁾ Pov. scutură capul. ⁴⁶⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁴⁷⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. duce dreapta la ceafă. ⁴⁹⁾ Pov. pune stînga pe umărul drept. ⁵⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁵²⁾ Pov. duce stînga la buzunarul drept interior al hainei.

mai bine d-unî băia dă-mpărat ⁵³⁾, care iera to la-nălțimea-aia, dar ia dă fapt, cînd a da cu măru, a vru să dea-n ăla,⁵⁴⁾ și măru s-a dus la țăranu-ăsta.

În fine, n-a avu ce să facă, l-a loat. Da-mpăratu ce-i spune?

— Ia uite ce ieste — întreabă fata — ę, fă, ce zîci, vrei să-l ei?

— Tată — zîce — ce-am să fac? Dacă soarta mi-a fost așa, ca să stau — zîce — c-un țăran, soarta mi-o fi!

Da ta-său ce-i spune?

— Nu! Ioite ce ieste — zîce — : dăsară ⁵⁵⁾, tu să te duci să dormi în odaia-ailantă ⁵⁶⁾. Și ieu bag doo paturi acolo. Tu, noaptea, la țeasurli doosprezece, cînd i pleca — zîce — d-împărăția mea, dîn casă dă la mine — ce — te duci în odaia-aia ⁵⁷⁾, unde, că ieu îl bag pă iel într-o cameră — zîce — și pă băiatu dă-mpărat. Acuma, tu la care pat i neneri, cu ala iești! — și-mpăratu dăștept!

Pune doo paturi: unu-n dreapta ⁵⁸⁾, și unu-n stînga ⁵⁹⁾. Pă-ntunerie, acuma, băiatu dă-mpărat, îi spusese fetii că patul, al lui ie-n dreapta ⁶⁰⁾, și-al lu țăranu ie-n stînga ⁶¹⁾, da ăla fin nezdrăvan, sigur, a știut. Peste noapte pînă să vie fata, iel numadăcît șk'imbă patu. Și cîn a intra fata, a veni la patu țăranului ⁶²⁾. Iel, numadecît, o apucă dă git ⁶³⁾, pune plapoma pă ia și șade cu ia pănă dimineață. Cînd vine ta-său să vază la care pat ie trasă ia, l-a găsit cu iel în plapomă:

— Tată, dăruit să-ț fie, că n-am ce-ț fače!

A făcu nuntă cu iel — și cu băiatu dă-mpărat n-a vru să facă, că n-a fost, n-a vru fata, și măru — a făcu nuntă cu

⁵³⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul stîng. ⁵⁴⁾ Pov. arată spre dreapta cu arătătorul drept. ⁵⁵⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ⁵⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁷⁾ Pov. arată înalnte, cu dreapta. ⁵⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁶⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁶¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ⁶²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁶³⁾ Pov. pune mîinile pe umeri.

băiatu ăsta dă țăran. A petrecut acoló la nuntă, čine știe
cít ! Încălicai p-o șea,
și vă spusăi povestea asta-așea !

Inf. Cristea Seceleanu; Bughea-de-Sus—r. Muscel; *cules* la 27.X.1956; *culeg*
O.B.—Al.A.; *transc.* Al.A. (13—14.XI.1956); *durata*: 15' 10"; A.I.F., mg 1320,

Pov. o știe « dă la unu dîn Lerești; acu doi ani, la Brașov, lucrăm cu
iel — G'iorg'e Nikifor — iera șefu meu dă ekípă ».

De cîte ori l-ai auzit de la el? « În doo sări: sîmbătă și duminică sara,
de două ori l-a spus ».

L-ai mai pov.? « L-am spus, aiči, astă iarnă ».

S-au întmplat cele povestite? « Acu, dă, če să ziči: să povestește, domle;
dacă-z minčiuini, tare-a foz dă cap care-a tipărit astea, Dumnezeu,
če să mai zičem? »

Basmul este unul dintre cele mai răspindite — datorită și variantei
din colecția Eminescu — fiind atestat în toate provinciile țării în 27
variante. Din cele trei obiecte fermecate, masa (sau fața de masă)
ca și ciomagul revin în aproape toate variantele. Acesta din urmă
e înlocuit în 2 variante prin toba care genera soldați omnipotenți, iar
în altă variantă prin biciul care făcea orice. Generatori de bani sînt,
cel mai des măgarul (uneori calul), mielul (sau berbecelul), cocoșul,
luleaua, apoi în cîte o variantă capra, traista, vasul fermecat. În cîte
o variantă apare vaca ce se mulge singură sau nuca executantă.
Schullerus, la nr. 563, citează 13 variante.

A. Aarne, în studiul monografic *Die Zaubergaben*, Helsinki, 1911,
crede că basmul ar avea origine orientală deși nu găsește nici o dovadă
că versiunea orientală ar fi mai veche decît cea europeană. Krohn
crede că tipul a venit prin Balcani — unde variantele sînt mai asemă-
nătoare cu cele asiatice — și prin bazinul mediteranian în restul Europei
(*Übersicht*, p. 51—2).

Auziț o poveste
ca un cuvîn d'in poveste,
căj d'e-acum mai lungă iește.
Cin'e-a auzi,
bin'e s-a hodin'i.
Cel ce n-a auzi,
a durn'i.

A fost un uoim sărac, Sărăcus Pătru, ș-aveț doi copilași.
Da nu-i bai că iera sărac, da mînca cit șept'e oamen'i. Da iera
și d'e lucru mai bun oleacă ca șept'e oamen'i. Și, iera cu soția
d'e-a-mpreună și s-a dat și a vin'it frat'ele lui bogat ș-a
dzis:

— Du-t'e, tu femeie, la frat'e-tău să zie aici la frat'e-tău
să-m stringă griu d'i lîngă drum. Să-l aduc cu carăle la batoză
să-l imblăt'im.

— N-oi meț după puk'inosu-ăla.

— Du-t'e — dzice — că mai bin'i-i imbla la șept'e căs
ș-ațeia n-or găta — zice — griu d'e-adunat. Da iel mănincă
cit șept'e, da a găta și griu d'e adunat.

Pleacă:

— Hai, șogór'e, că min'i-a stringe frat'e-tău griu să-l
pun'em la batoză, să-l imblăt'ia.

— M-oi duțe.

Mere-acolo, să prind'e-a culę znopk'ii ș-a-i pun'e toț in
grămădz și, um moș aduna spițele și le puņę in znopk'i.
Zin'e cumnată-sa cu prinzu, îi pun'e oala gîos:

— Uită, cumnat'e-aic' îi oala. Să minînți c-oi zin'i amn'
iazăz cu alta ș-oi duțe-o io asta.

— Bun.

Hai pleacă, să duce moșu, meș, și sare la oala lu Pătru și minîncă ciz, vo patru mușcături.

— D'i țe-ai mincat, mă? Că n-ai ăerut mincare la țin'e lucrî.

— Da țe-am mincat — zițe — patru mușcături?

— Ale patru-o ăo porția meș. Hai și-amn'iazădz-li fa așe, coa că minînj bătaie.

Tot așe fa și la amn'azăz. Vin'e cumnată-sa, ie oala gôlă, duce ăea plină. Meș moșu sara, iar imbucă patru mușcături.

— Măi, moșule, ă-am spus ăiie d'e ăe n-ai ăeru mincare la țin'e munăeșt'i?

Hai, să pun'e pă moș și-l bat'e.

— Nu mă bat'e, mă, că io-s nărocu frat'e-tău.

Uoo! păi dă-i bătaie, că:

— Păi a mn'eu năroc und'e-i?

Zițe:

— Nărocu tău stă-nt-un uom bat. Dumîn'ecă d'emin'eață t'e du la han că li-i afla acolo. Da nu primn'i de la iel niemică d'ecît cloșca d'e la pui, că d'i ă-a da ban'i, o d'e băut, o d'e mincat, nu-l mai vez iară.

C-amu abg'ia așt'eaptă ăela să margă la han să vadă norocu. Să duce la han, veđ'e că zin'e un uom bat.

— Năroc, măi frat'e.

— Noroc.

— Nô, mă, că nu-i d'eșk'is hanu să bem, să mincăm ăriče.

Nu zițe n'emn'ică Sărăcus Pătru.

Să d'eșk'id'e hanu, să bag-acol:

— Nô, măi frat'e, ăe-i minca, ăe-i beș? İz dau ban'i, iz dau de tăt'e.

— Nu-m treabă n'emn'ic d'eci cloșca d'e la pui.

— Da ăe, că-z dau ban'i d'e dzăče, douăzeș de găin'i, ăe ă-i bună-o cobă?

— Nu-m tr'eabă mie n'imn'ic d'eci cloșca d'e la pui.

— Nò, na-s coba, du-t'e-n drumu-ț! ¹⁾

Plecat čel uoim cu găina-acasă. Pă cîn mēre, ii ouă găina un uou. A două dzi, ii ouă două uouă. A tria dzi tri uouă. Cîn trec dzăče dzile, dzăče uouă uouă găina pă dzi. Cîn tre o lună d'e dzile, are o lună, cit'e dzile înt-o lună, atit'ea ²⁾ uouă uouă. Cîn tre un an, cit'e dzile-nt-on an, atit'ea uouă uouă. A făcu la găin'i un coșt'ei, s-a-mbogăți čel Pătru. Ave doi copilași. Ș-a pus un învățător la iei acasă. Pe cînd a făcu legătură cu un hotel, a ținu hotelul cu uouă prșpet'e un an d'e dzile. Pi la doi ai d'e dzile, țin'ę orașu-ntreg cu uouă prșpet'e.

Dup-acę, s-a-mbogătit d'e-a ieși sol d'e d'ietă d'in uouăle-ăle.

Învățătoriu s-ave bin'e cu găzdorița acasă. Omu s-a dus pă tri lun'i d'e vară d'e sol la d'ietă. Copilași-i învăța acasă și-mvățătoriu iera obijnuit cu mîncări bun'e, c-ave d'estule. Int-o dzi mēre, să umblă p-acolo, iera k'iar dumin'ecă d'imî-n'eață, pă la coșt'eiu cu găina. La găină iera scris pă aripa dreaptă: « Cîn'e-a mînce rărunk'ii d'in mîn'e, und'e-o durn'i, a lăsa o legătură d'e galben'i; čin'e va mînce in'ima mę, va fi împărat ». Zin'e-mvățătoriu d'e-afară, zice:

— Domn învățător, meri la beserică? — stăpîna.

— Mă duc.

— Če-ai mînce pă cîn zii d'e la beserică?

— Să tai găina-ačeię, că — zice — ș-așa amu a peri că-i acolo ³⁾ sub hăizașu coșt'eiului, și-amu-a peri, că nu mai are und'e uua.

— Vai, dac-ačeię-i norocu nost.

— Nò-apăi, cum ii vrę, da io zic s-o tai.

A mărs și-a dzis:

— Du-t'e tai-o dară, c-oi serbe pînă-i vin'i d'e la beserică.

A mărs ș-a tăiet găina, a vin'it, a adus-o-n casă, femeia a čiupilit-o, a pus-o-n oală, a siert-o. Copilași sărin pîn casă unu după altu, o luț o furculiță. Unu-o mînce rărunk'ii

¹⁾ Pov. face un gest de lepădare, cu stînga. ²⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

³⁾ Pov. se uită spre stînga.

ș-unu-a mâncat în'ima d'în găină. Pă cîn zin'e-nvățătoriu d'e la biserică, i-o pun'e pă talger.

Nu-i, numa coșu gol. O mâncat cocon'ii ače.

— Nø, da če nu mininș, domnu-mvățătoriu?

— Če-m plăce mai bin'e — dziče — nu-i în găina asta

— Eș, că copiiiăștia !

Pun'e mina pă o jördă, dă-i bătaie ! Iei a mâncat ače'l'e !

Bin'e-i. Pă cînd i la urmă, să grăieș iel că va fi-mpărat și va fi iel nu șt'iu če gazdă.

— Hai tu, n'imn'icim și copilaș-aieștia !

— Vai d'e min'e, măi omule, da če-a si, că bărbatu-mn'eu a zin'i, am tăieș găina, ș-amu și copiii ?

— Io voi fi-mpărat și voi fi soștia ta și tu a meș și-i n'im-n'icim.

— D-apăi cu če ocazie ? Dacă șt'i cum, n'imn'icē-i !

A trimăș repid'e t'elegram după hoșeri să zie cu pușca și să vie să să ducă cu copilașii-nt-o pădure să-i pușt'e.

Da nu i-a spus pînă a grăit săcret cu maistăru če să facă cu copiii. I-a dus înt-o pădure — zice — « t'e du și-i pușcă și-m adă plomîn'ele și rărunk'ii d'în iei ».

Mereș cu copiii pînă-nt-om pădure-acolo-nt-o c'mpie, s-o-așadză maistăru p-om moșinoi ⁴⁾ și cu pușca să uită cu ok'ii plin'i d'e lacrămi la copii. După iel s-a luat un ținc d'e-acasă ș-a dzis copilaș cătră dom :

— Če ieșt'i cu lacrămi la uok'i, domnule maistor, pintru če ?

— Că nu șt'iș a če v-am adus aici.

— Ba șt'im.

— A če ?

— Să n'e pușt'i și să duș din noi rărunk'ii și plomun'ile.

Da nu n'e pușca pă noi, pușcă cățălușuăștia și du-i plamin'ii și rărunk'ii și spun'e c-ai pk'erduț o păreș'e d'e frică c-ai pk'ierduț doi copii, fără vină. Că noi ș-așeș nu mereș acasă, că to perd'e-n'e-o. Noi o luăm pim păduri încătro n'e-o duče uok'ii.

⁴⁾ Pov. pune pumnul unul peste altul.

A puşcat hoheriu ţincu şi i-a spart ş-a luat plomin'ele şi rărunk'ii şi i-a duz la iel ⁵⁾).

Copilaşi hai pîm pădure, apucă sara, adună frundză ferecuţă şi să culcă-nt-on cuibuş, flăminz, năcăjiţ. Mărg tri dzile. La tri dzile, să tiln'es cu um păr ⁶⁾). La. . . pă ġioz nu iera pere, da-m păr mult'e-acolo. Da nu rind a să sui, păru crescut im pădure, păr mar'e. Strigă cel mai bătrîn:

— Hai n'e pun'em în ġerunţ să n'e rugăm lu Dumn'edzău să n'e pk'ice două per'e.

Hai, s-a pus şi-a pk'icat cit'e două pere la un copil şi le-a mîncat. Pă cin le-a găta d'e mîncat, le-a crescu n'ist'e corn'e d'e nu-i rost a me pîm pădure. Poc !

Hai, să duc copilaşi, să duc iară tri dzile pină la um măr. Aġiung iară, mere ġioz nu-s, fără sus. . .

— Hai, n'e-aruncăm în ġerunk'i şi ziċem o rugăċiun'e să n'e pk'ice cit'e două mere.

Da cel mai mic ziċe:

— D-apăi d'e n'e-or mai creşt'e două corn'e?

— Las să criască, da nu put'em merġe flăminz.

Să pun colo în ġerun şi pk'ică două mer'e şi l'e mănîncă. Nu trec dzeċe minut'e-a pk'ica corn'ele ! Şi nu pot copiii, numa zbora d'e bucurie pîm pădure.

Mai mărg tri zile, apoi ies pă o cîmpie cit vez cu doi uok'i. Apăi nu-i casă, nu-i sat, nu-i oraj, nu-i n'imn'ic. Fug, al'eargă de la pădure un dărab bun. Să uită napoi cătă pădure, apăi vād acolo o casă şi un grajd.

— Hai, mă, napoi iară, mă, acolo-a si ċin'eva. Da d'e n'e-a da o mîncare, mă, să nu merem — dziċe — flăminz, că nu mai put'em.

Acolo iera um moş ş-o babă bătrînă.

— Bună dzua, tatică şi mamică.

— Dzua bună, draġii tat'ii ş-a mamikii.

— Nu n'i-z da ċeva, mamică, d'e mîncare?

— Ba hai că v-a da maica d'e mîncare.

⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ⁶⁾ Pov. se uită în sus:

Să duc în casă, le dă mâncare la copii.

— Hai, culcați-vă ol'eacă.

— Nu ne'-om culca, mamică. Mărem afară și facem o
giocă.

A mărș afară ș-a giucat pin-amn'iaz copiii, amn'iazădz
fi strigă-nlontru, baba le dă d'e mâncare, bun.

— Hai culcați-vă, dragii mamei.

— Nu, că mărem afară și facem o giocă.

Mărg afară, fac o giocă, pină sara. Sara le fă d'e čnă
și vin copilașii și-i k'eamă baba-nlontru, minincă și să culcă.
Da-ntlie spun povest'ea lor iei, că cum a pățit iei pim pădur'e,
și cum a pățit cu imvățătoriu lor d'e-acasă, ș-a plecat. Bătrîn'ii
să-mbucura mult că unu d'in doi a rămîn'e la dinși-acolo, că
n-ave copii. La urmă vreme, a strins bătrina patu d'emin'-
eața-a dat d'e-o legătură d'e galben'i.

— Măi copilaș, ia aičea nișt'e ban'i.

— Nu n'e treabă?), sie-a dumn'itale, mamică, nouă nu ne
trebe ban'i.

— Hai, mă — ziče čel mai bătrîn cătră čel mai tînăr —
să mărem, mă, și-n cuibușu und'e-am durn'i pă urmă, să mai
aducem la mămica, c-acolo a mai si o l'egătură. Pin-a fa
prinzu, noi vin'im !

Hai, fug copiii-m pădure și vin înapoi, și mai dau la
bătrînă o legătură d'e galben'i. Să culc-apoi toz laolaltă iar
amîndoi și a treia dzi iară gășe baba o legătură d'e galben'i.

— Măi băieț, ia alți ban'i.

— Pun'e-i bin'e, mamică, că nu n'e treabă.

Moșu-ave car cu cai, prind'e caii la căruță și ziče cătă babă:

— Mă duc în oraș ș-oi lua un rînd d'e hain'e la copiii
ieșt'ia p-o l'egătură d'e galben'i, că ș-așe n'e rămîn nouă
ban'i, că lor nu le treabă.

Măre moșu-n uoraș și le aduče-acolo pantofi, l'e aduče
hăinuță și-i imbracă pă sară. Ș-aude că o dpu dzi-i al'eğere
d'e-mpărat în uoraș.

*) Pov. schițează un gest de lepădare, cu stînga.

Nø bun ! Să dau apoi cîn'eadză, să culcă și spun'e-apoi moșu :

— Nø, amu mîn'e-i alegere d'e-mpărat. Hai v-oi duce cu caru um pk'ic, pîn-aprope d'e oraș. — Da iera moși zgîrcîz răi, c-o putu pînă-n oraș să-i ducă.

Îi pun'e-n car și-i duce un scopot și-i țîpă ġioz d'in car apoi și zin'e moșu-acasă. Copiii mărg. Pă cînd s-apropk'ie d'e oraș, iera adunare mare, ca cînd ie alegere d'e-mpărat. Acolo iera corona aia și să-mvirt'e pînă va ven'i denumitu copil d'e-mpărat.

Atunș ce să vedz, că cînd s-apropk'ie copiii, corona to mai ġioz, mai ġioz din aer. Vid'e și pă-nvățătoriu ăl ce-o mîncat plomun'ele și rărunk'ii d'in țînc. Dar iei, iel nu cunoșt'e copiii, da copiii-l cunoșt'eau.

Așe că d'in cei doi pă unu s-așadză corona pă cap și-i prim împărat, și-l ie poporu și-l duce la palat, și bucurie că s-au găsit împărat tinăr.

Iesta a da mîna cu iel ș-a vin'it înapoi la bătrîn'i. Pă cînd a sta la bătrîn'i un scopot acolo, ăsta, moșu-ave um preț'in, um ministru d'in uoraș mare d'im bătrîn'i — cum iera bătrîn și moșu. Și ave ministru o fată bătrînă ș-a dzis :

— Uită, domnule ministru, hai să n'e încuserăm laolaltă ! Și io am um băiet, da n-are altă aveșe — nu spun'e moșu-av'eșea lui — numa lasă-o legătură d'e galben'i und'e doarme.

— D-apoi — zîce ministru — hai — zîce — să n'e-ncuserăm. No, auz, fată, ce vorbim ?

— Hai — zîce — să-z vād feçioru, unk'eșule.

Zin'e moșu cu feçioru-n çeie dzi, îi plaçe la fată că ie-era o fată bătrînă d'e vo triizăj d'e ai. Cîn zin'e colo fac logodna, fac acolo treabă, fag nuntă. Fata iera-mblată cu lumea-ntreagă și feçioru n-aveșe bai d'e-açe. A făcut nuntă și s-au logod'i tot, s-a mulțuit^{*)} laolaltă. Ia aveșe un drăguș, fata, pă un dostor, și-i spun'e :

*) Pov. subliniază, cu mîinile.

— C-am luot și iș — să iertaș — o p. . . gōlă, că n-are numa o legătură d'e galb'en'i und'e dōrme.

Zișe cātă iș dōstoru-ăla:

— Io ț-oi da n'ișt'e l'eacuri și i le dă să le bē înt-um păhar d'e cafē min'i d'emin'eașă dac-a bē cafēua d'int-o băută și tu. . . o sări din iel două bucățălucă d'e carn'e și le-apucă d'e ġios și le-ng'is tu, și-i lăsa tu galben'ii. Și-i dă um pk'ičior⁹⁾ în cur să să ducă.

Fata fașe-așe, și pun'e l'eacurile-n cafē și:

— N'ō, bărbat'e, d'e mă ibeș, bē tu cafeaua asta d'int-o băută.

— Păi — dzișe — io bēu și dōuă — zișe — nu pāntru dumn'eata.

Băiatu iera cu dreptat'e. A luō cafeaua, o băut, o sări rārunk'ii čeia d'in iel¹⁰⁾ și i-a apuca fata și i-a-ng'ișt'it iē.

A doua dzi d'esară, zișe:

— Bărbat'e, amu n'e culcām d'et'ilin.

D'e-a găsi ban'ii pā patu iei, lui fi dă um pk'ičior în cur¹¹⁾ ș-alevanti d'e-acolo !

Așe-i. Că pā čeia dzi, o găsi ban'ii-m patu iei ș-int-a lui nu !

— Iē-ț cantrafusăle și t'e du d'e-aič !

Să dușe năcăjit la bg'ietu moș — c-atita o-avu și iel, și frate-su-i împărat, și iel s-a-nsurat, și rău i-a-mblat.

— Hai, bună dzua, tătică și mamică.

— Să trăiej, dragu tat'ii ș-a mamikii, da če-i, cum ?

— Șt'iu că m-aș însurat — zișe — că mn'i-a luat și če-am avut și mn'i-a da drumu d'e-acolo.

— Nu-i bai, dragu tăticului — dzișe moșu. — T'e duč îm pădure — că iera-m pădurea moșului măru și păru — și-aduj d'e-acolo șasă pēre, și-aduj d'e-acolo patru mēre. Și vii aiči.

Mēre — c-amu tăt'e iera ġios pōmele — ș-a adus șase pēre, ș-a adus patru mēre. A luat moșu mērele și le-a pus bin'e și o dzis cātă băiet:

⁹⁾ Pov. lovește înainte, cu piciorul drept. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

¹¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

— Ie-s tu și-s fă o masă pântru șase pere și-un scăunuc. Masa cu tri pițioare, ¹²⁾, și t'e duți în oraș. Și t'e pui înaint'ea besericii și vind'e-i șese pere: para și mn'ia ! Nu da mai ieft'in !

Tătă lumea să uită la cele pere, l'e mn'inșă, da čine-a da o mn'ie de lei pă o pară ? N'ime.

Cînd i la urmă vreme, zin'e femeia lui, le mn'inoseș, ved'e per'ele. Cînd eșe d'e la beserică, pușcă tri mn'ii pă tri pere, că ia are ban'i bugăt, c-a luat averea lui ! Cînd mēre-acasă :

— Ia, tatică ¹³⁾ și mamică — n'evasta — če v-am adus, če pere mîndre !

— Cit ai da pă iele ?

— Tri mn'i d'e lei.

— Uaai, și tu atîta băn'et !

— Da če, n-avem noi ban'i ? Avem buget !

A, s-a uita la pere, pînă la ujină — amn'iadz nu le-a mîncat, la ujină-a ujinat și-a luat feșt'ecare para lui și-a mîncat.

Cînd a mîncă perele, le-a crescu cōrn'e d'e nu mai put'ē-mbla d'int-o sobă-nt-alta.

— Nō, amu am mîncă per'e !

Apăi imblă táz medicii, dă telegram că čin'e s-a afla d'in tot ținutu să-i sk'ēpe d'e cōrn'e, li dă fata d'e nevastă și avērea-ntobulat, tot če au ¹⁴⁾. N'ime nu să află. Mărg acolo, lucră dostorii, taie cōrn'ele. D'e če taie, ca rāk'ita lîngă apă, să fag mai grozave, mai grōșe, mai mult'e stilpări. Nu-i rost !

Hai, la urmă spun'e moșu cātă băieț :

— Du-t'e și-ț ie o jantă și t'e fă și tu medic și-ț ie o șcătui cu unsori și t'e du, și na iește tri mēre și l'e pun'e-n jantă și dă la feșt'ecare cit'i-um măr și scapă-i d'e cōrn'e și ie-ț averē d'i la ie, na-ț l'eacur'le-aiēște și i le dă să beie și ie și-ț ia averea d'e la ie.

Atunč să dă și-ș ie janta și să duče și să fače și iel on dostor. Mēre-acolo :

¹²⁾ Pov. arată, ținînd ridicate trei degete de la dreapta. ¹³⁾ Pov. ridică dreapta. ¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu minile.

— Bună dzuua, domn'ilor !

— Să trăiej, domnul'e medic.

— Am vin'it să vă scap d'e năcaz.

— Bun, că-z dăm fata d'e n'evastă și avërea-ntăbulată tot d'e n'e scapk'i.

— Bun — dziče — da trăbe să-m spun'eț tot cuvintu če-aț greșit inaint'ea lui Dumn'edzău pîn-acu, și d'e nu, nu vă poș scăpa d'e cõrn'e.

— V-om spun'e.

— Da pot'e că-s spun'e dumneavõstră, da fata n-a vrë.

— Ba și ia a spun'e.

S-a da și-a spoved'i pă bătrinu ministru-apoi pă dõmna ș-a spus tot. Ș-apăi pă femeie și a spus tot. Ave cõrn'e d'e nu mai put'e me amu d'in sobă-nt-alta. Apăi me și scapă pă ministru-ntiie. Dziče:

— Scapă pă fată-ntiie că. . .

— Nu ! pă dumn'eavõstră, c-aț tras n'evinovat.

Me, si le unge cu unsõre, cõrn'ele la ministru, și taie ¹⁵⁾ cit'e-o pomucă d'e măr — o fõ curăți mǎru — și tăt îi dă, ș-o dat a pk'ica cõrn'ele pă cînd a gǎta mǎru d'e mincat

— Ai, dõmnă — dziče — če medic ușor, nu cum o tăie, čialaț la noi în cap ca cum tai-m pădure tăietori. N-am n'iș simțit — dziče — numa m-am aflat fără ieșe.

Nõ, să pun'e la doamnă, o scapă și pă ieș.

Apoi a mǎrs la femeie și i-o da l'eacurile čele če i l-o da moșu și-a sări čele dõuă bucățale d'e carn'e d'in ieș și le-a luat iel d'e jos și le-a-ng'ițit, ș-apoi a scăpat-o d'e cõrn'e. Cînd a scăpat-o de cõrn'e, atunč a dzis ministru:

— Hai la tăbulat'e să-z dăm avërea-m primire, și fata d'e n'evastă.

— E, ba nu, că ieș o fos n'evasta me ! Și io-s bărbatuiei. Io v-am făcu cu cõrn'e, io v-am scăpat. Nu-m mai trebuie. Mn'i-am luat avërea me, rămîn'eț ¹⁶⁾ în pače.

¹⁵⁾ Pov. schișează tăierea, cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

Meș-napoi la bătrîn'ii. Mai stă acolo la bătrîn'ii lui um
mn'ez d'e vreme și pleacă pînă la frat'e-său la-mpărat ca să
vadă cum i-o-umbla lui, că lui bugę d'e rău i-a-mblat.

Pă cîn mēre-acolo la-mpărat, n'ime nu-i oprę, santin'elele,
că iei iera doi fras ca dquă uouă. Iaba iera țivil ăsta, că cred'ę
că-i împăratu îmbrăcat țivil. Nu l-o opri sintin'ele, cînd îl
v'ed'e soțlia, tomna p-acęie dzi trăbuię ¹⁷⁾ să vie d'ę la război
împăratu.

Cîn vin'e colo:

— Bună dzua, cumnată.

— Să trăieș, bărbat'e — dziče — da țe mi-i mai fa și
cumnată, ai vădzu mai mîndre dōmn'e pîn lume ca pă min'e-
amu; vręi să mă laș?

— Auz, sii cumint'e, că io-s — zîče — frat'ele lui dulče
nu sint'em noi — dziče — soțli laolaltă.

— Aa, că nu t'e-oi si cunoscînd io! Batăr cum
te-ai îmbrăcat!

Hai, țe să v'edz? N'îc una, nič altă, nu minîncă, nu beau:

— Hai, mă, minîncă — zîče ieș, — că mult am postit
ș-am așjunat pîn-ai vin'it și-amu nu-m t'ign'ę.

— Hai, mincăm!

Să pun la masă, beș, mănîncă.

— Hai n'e culcăm!

— Uită, cumnată, ne culcăm da nu ie voie. Că treb'e — zîče
— să n'e culcăm, io mă culc cu spat'ele cătă dumn'iata.
Dumn'iata să nu pui mîna pă min'e, că d'e-i pun'e mîna, ț-a
pk'ica mîna d'e la t'in'e. Că noi sint'em doi fras dulč.

S-a culcat și ieș o gînd'it așę:

«Eș, hoțu! amu o vădzu femeii mîndre pîn lume și vrę
să mă leșă. S-a scula d'e-ači pîntru-acę o dzis să nu-l cuprînd
ș-atunčea io n-oi simți.»

Și cînd a țipa mîna păste iel ¹⁸⁾, s-o dus cu spată cu tot d'i
la ieș mîna șios. A rămas răgn'înd în casă și iel s-o trezi și
s-a sculat și s-a duș d'e-acęle.

¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu miinile. ¹⁸⁾ Pov. lovește ușor, cu stînga.

— Mai bin'e nu vin'em deci să văd groza asta.

A plecat pină la vapor la mare, inaint'ea frat'e-său. Tomna vin'e vaporu, vid'e lampa pă apă d'epart'e, și pă cin vin'e, iacă iel coboră-ntii, măiestat'ea-sa.

— Sara bună, frat'e.

— Sara bună!

Să prind, să pupă-amindoi, șad pă țarmurii mării și să povestes care cum če-a pățit.

— Cum ai imblat?

Spun'e iesta cum i-o-mbla cu femeia.

Spun'e iel c-a-mbla bin'e-n război, o-mn'irui cu războiu.

— Da — ziče — amu am făcu bugę d'e rău c-am vin'i pă la t'in'e și femeia ta nu m-o vru cunoșt'e, fă d'e bărbat, și m-a cuprins și i-a pk'icat o mină.

« Aai — o gînd'i frat'e-său — aiesta o ședzu cu femeia me ! »
Pune mina ¹⁹⁾ pă iel, dă cu iel im mare ²⁰⁾, ș-atunș sufletu iestuia iese d'in iel și să pun'e-o ste pă cer ²¹⁾.

Să uită iesta:

« Mă, če fel d'e lucru am făcut ieu. Da d'e-am omorit pă frat'e-mn'eu cu dreptat'e, n-a trebuit să-l omor. C-a ieși st'eaua-čęie ș-am vădzut-o. »

Să uită bin'e la ste pă čer și pleac-acasă.

Mărgind cătă casă să ġiud'ecă iel:

« Dacă ii dr'ept c-oa pk'ica mina d'e la femeia me, viu și io și sai in apă. C-am omori pe frat'e-mn'eu cu sfinta dreptat'e. »

Mere, ved'e că-i dr'ept, să și-ntorče-nnapoi, și sare, și zin'e și iel și sare-n apă, și iară sufletu lui i-o ste ²²⁾, și astădz is două stele-așę imblă pă čer. Cin ii sărin ²³⁾, ți le-arăt. Suflet'ele-a čei doi fraț.

C-o pui p-un cui,

ș-alta nu-i.

Inf. Puț Petru; Desești—Sighet; *culeg.* O.B. in 24 noiem. 1961; *transc.* S.G.—O.B.; *durata*: 26'; A.I.F., mg 2035 b—2037 a.

¹⁹⁾ Pov. Intinde mîinile înainte. ²⁰⁾ Pov. aruncă, cu mîinile. ²¹⁾ Pov. ridică stînga. ²²⁾ Pov. arată in sus, cu mîinile. ²³⁾ Pov. își freacă palmele.

Povestitorul a auzit-o « da pi la oi, cîn am fo copil, spun'ę oamen'ı bätřin'ı ».

Povestea s-a « intimplat. Asta în altă țară, nu p-aicea. Sin dquă stele pă ęer, să väd vara ».

Tipul cu găina miraculoasă — A. Th. 567 — este unul dintre cele mai răspîndite la noi, fiind atestat în toate provinciile în 32 variante. De obicei, variantele prezintă trei ipostaze pe care le pot oferi părțile găinii pentru cei trei frați, doi fiind ca în varianta noastră, iar al treilea năzdrăvan, mai rar filozof, ghicitor etc. În 3 variante, apare numai posibilitatea de a deveni împărat, iar în alta, cea de năzdrăvan. Spre deosebire de varianta noastră, fata împăratului (sau zînele) care-i răpesc eroului bucățica de găină miraculoasă sînt pedepsite prin metamorfozare în măgărițe (în cite o variantă în vacă sau ursoaică). Fructele producătoare de stare animalieră sînt felurite, cel mai adesea mere, apoi cîteodată smochine, struguri, poame, roșcove, pere, rădăcină, chiar iarbă. Pentru deanimalizare, uneori e folosit același fruct (uneori se specifică că e pădureț), alteori se mănîncă piersici, roșcove, mere, pere sau se bea numai apă. Alte 13 variante din cele citate sînt mai îndepărtate, fără metamorfoze (fără episodul cu pedepsirea eroinelor). Schullerus, la nr. 567, citează 9 variante. Varianta noastră se deosebește de celelalte prin faptul că pedepsirea soției și socrilor împărați se petrece ca în tipul înrudit A. Th. 566 prin creșterea coarnelor. Acest episod e atestat în toată țara în 12 variante. Generatoare de coarne sînt de obicei merele — în 2 variante smochinele, în una perele — iar fructele care le aduc căderea sînt perele, în 2 variante aceleași smochine, excepțional mere de alt soi. O singură variantă prezintă metamorfozarea fetei în oaie prin mîncarea mărului care redevine fată după ce bea apă. Schullerus, la nr. 566, citează 7 variante.

A. Aarne, în *Vergleichende Märchenforschungen*, III, Helsingfors, 1908, crede că acest basm și-ar avea originea în Asia apuseană într-o epocă îndepărtată care presupune cunoașterea aurului și folosirea cabalinelor îmblînzite (la Krohn, *Übersicht*, p. 47). Cît despre tipul 566, Aarne arată în *Vergleichende Märchenforschungen*, II, Helsingfors, 1908, că ar fi originar din vestul Europei, de la popoarele celtice (la Krohn, *Übersicht*, p. 100—1, care îi situează geneza în evul mediu vest-european).

Așă o fost odată un uom săracu. Și iel aveț tri copii. Aveț doi boi. Apăi să duče cu căruța-m pădure după lemn'e. Cum să duče-n susu-m pădure pe-o vale lungă-n susu, vine un uom de-acolo din deal, coboră-n ġios. Să uită la iel ¹⁾: să țeme de uom !

« Ai ! Da će uom așă mare i-aiesta ? »

G'ine uomu și să pune pe caru. Capu iera la ġemili dinainte, și pk'icișorele iera la vo dquă meităre-n napoi d'e car, hoisă.

— Măi omule ! Du-te ġioz din car di la mine ! Io trabă să-m dug lemn'e, să fag mīncarea acasă, n-am lemn'e !

— Nu mă ducu ! Trebe să mă duș pe mine ! — zīce — să vād că unde stai ?

Nu vrę să coboară. Iera frică că să margă să, să-l oșt'ească pe uomu čel grozav, mare. Apoi, il lasă în car. Înțorče caru cu boii-nnapoi, să duče cătă casă. Femeșia, cīn s-apropk'ie de casă, il vede că g'ine cu căruța cu grozavu čel de uom și strigă-în gura mare:

— Du-l di la mine ! Nu mn'i-l aduče ²⁾ — zīce — aičea — zīce — c-aiesta — zīce — mă minīncă și pe mine, și pe tine ! — zīce.

— D-apăi će să fac — zīce uomu — cu iel — zīce — că... nu vrę să coboră din car.

Apoi, tra caruța-n năinteșia căși, țipă boii din ġiugu, ii bagă-m poiată. Uomu să culcă: de la ușa căși, pină la capātu căși din sus, aġiunġe. Pe drep fereastă strigă, zīce:

¹⁾ Pov. se uită în sus. ²⁾ Pov. subliniază, cu stīnga.

— Să-m dai de mincat — zițe — că dacă nu-z mininc boii !
— Nq — zițe — omúle ! Dip če-ai adus tu uomu-aiesta aič? Ț-am spus c-aiesta ne mănincă și pe noi !

Apoi, o fost-avută vo tri pk'ite de mălai — pe-ale vremuri iera mălai mai mult. Apăi, îi o pk'ită: o minincă. Mai stă om pk'i de vreme. Zițe:

— Să-m dai pk'ită să minin — zițe — că de nu-z mininc boii !
Apăi îi mai dă o pk'ită. Stă um pk'i de vreme. Zițe:
— Să-m dai pk'ită să minin — zițe — că de nu-z mininc boii !

I-l dă ș-al triile pk'ită. Apoi, o minincă ș-ače. Zițe:
— Să-m dai pk'ită să minin — zițe — că de nu — zițe — iz mininc boii.

— N-am alta pk'ită — iče — de care numa-aeste tri pk'ite le-am amu și ți le-am dat, tustrele — zițe — acuma nu mai am !

Atunčeni, să scqlă uomu iesta mare, să duče-m poiată, dezleagă-um bou, il scoate-afară, și-l minincă pe bou. Apoi merțe la fereastă. Zițe:

— Omúle ! Ț-am mincat om bou ! Dă-m pk'ită — zițe — că de nu, ți-l mininc și čelalalt !

— N-am pk'ită ! — o zis uomu.

Amu, uomu iera spărietu-n casă:

« C-amu de bună samă că mi-l minincă și pe iestalalt, im g'ine vreme mn'ie, și mă mănincă și pe mine, și pe prunč, și pe femeie ! Ai, măi ! »

— Dă-m pk'ită să mininc ! — strigă iară uomu.

— N-am pk'ită !

Mę și dezleagă și čela bou din poiată, il scoate-afară, și-l minincă și pe čelalalt.

— Omúle ! — zițe. — Ț-am mincat amindoi boii !

Să culcă — iera sătul amu bine ! Cinu-i dimineața, să fă dzuă.

— Ț-am mincat boii !

Nu zițe uomu n'imn'ică, iera spăimintat. Da zițe:

— G'i cu mine !

Amu, uomu năcăjit, femeia-l suduię că uită că i-o adus acasă pe grozavu iez de uom.

— Ah! Mă ducu!

Hápoi să duuce! Să duuce cu uomu! Să duuce. Ziçe:

— Omúle! Bagă de samă — ziçe — c-om treçe pin cîmpu cu săte. Da — ziçe — să nu te dai ġios di pe mine — ziçe — să meri să bei apă — c-aşa ȝ-a h'i de săte — ziçe — de nu ȝti çe să faci! Până çe-om trę cîmpu-aiesta cu fintina. Dup-aiesta — ziçe — urmează cîmpu cu florile — ziçe. — Tȝte florile — ziçe — ȝ-or sări-m braȝă — ziçe — ȝ-or dzice iasta flöre: « Ię-mă pe mine, că io-z mai mîndră! » Ćelaltă ziçe: « Ię-mă pe mine, că io oi h'i mai mîndră! » O flöre roȝie strigă în gura mare: « Ię-mă pe mine, că io oi h'i mai mîndră! » — ziçe: Da să nu ieşi niçi una — ziçe — c-atunj — ziçe — cînd ai luat, ai puz mîna pe flöre — ziçe — ai căzut ġios ȝi nu mai pos să vi cu mine, să-s plătesc! İi treçe — ziçe — pin cîmpu cu somnu — ziçe. — Să nu te l'ej — ziçe — să-s faş h'ire, pună çe-i treçe de iel — içe — că cînd ai adurmit, ai rămasu-n cîmp — ziçe — ȝi nu mai vi cu mine să-s plătesc!

Atunçi, trec pin cîmpu cu sețe. Aaşă ii de sețe la uom!

— Ai! strigă de pe iel, de pe grozavu iez de uom, de pe ielefantu čela — mn'i-i tare săte!

— Nimic! — ziçe. — Te ȝii de mine!

Tręçe cîmpu cu săte. Treçe pin cîmpu cu florile. Sar florile: alta-n stînga, alta-n dreapta. Ziçe:

— Ię-mă pe mine, că io — ziçe — iz mai frumoşă! Io ȝ-oi fa iasta, ȝ-oi fa čeie...

G'ine florea roȝie, strigă în gura mare, ziçe:

— Ię-mă pe mine, că i-o ȝ-oi fače mai mul sārviči!

— Uită — ziçe — florica asta trebe — ziçe — ruptă — ziçe — că-i tare frumoşă!

— Nu mai luăm! — ziçe.

Să duče pin cîmpu cu somnu. Aaşă-ii de somn! Iera de cătă dzuă, în zori de dzuă, ba cînta ȝi cucu fain! Aaşă de somn! Numa să leagănă uomu! ȝi năcăjit, că s-o spăi-

mîntat, că une-l duce? Numai vrea să cadă ăios! Apoi trecu, să ducă.

— Nq — zîce — acuma le-am trecut tote — zîce. — Bagă de samă — zîce — c-amu merġem — zîce — la tata. Şi cîn om sosi la tata — zîce — să-i spui — zîce — h'iretic, cîn oi sosi:

— Buna dzua, moşule! — zîce.

Iel a zîce:

— Bună dzua, băieţe!

Da — zîce — mi-i lua de mînă-atunçi. Tu-i spui, zîce:

— Uită, ă-am adus fečioru acasă, da să grijăj de iel, că pină-acuma ăi l-am crescut io, ă-am grijă de iel — zîce, cătă iel — de-acuma înăinte, grijăşti tu — zîce — di iel!

Iel atunçi te-a-ntreba, zîce:

— Će-s ĉei — zîce — măi uomule, dip ĉe mn'i-ai grijă de fečior şi mn'i l-ai crescut?

Apoi te-a-mbg'iluę — zîce — cu gule de vači, cu gule de boi, cu stave de cai, cu turme de porči. Tu — dzîce — spune că nu-s trabă nimn'ică — zîce — numa mărişcuța de la căpătiiu patului. Apoi — zîce — dacă n-a vrę să ă-o deę aĉę — zîce — că te-a-mbg'ieę cu uor cu ĉe fel de lucru, tu — zîce — te-ntorči înapoi să zîci așă cătă iel:

— H'ie-s pomană, moşule — zîce — că ă-am crescut fečioru! Mn'ie — zîce — nu-m trabă alĉeva — zîce — : stave de cai, gule de vači, gule de boi, turme de porči, decit mărişcuța de la căpătiiu patului. Şi la tata — zîce — cîn spune-o uom — zîce — «hie-s pomană!» nu-i voie! — zîce — că tata ieste d'iavolu ĉel mai grozav!: Luțifer! — zîce. — Ş-atunçi — zîce — iel s-a-ntorĉe şi ă-a da mărişcuța de la căpătiiu patului, ş-apăi io — zîce — oi g'ini şi te-oi treĉe-n napoi — zîce — peste cîmpu cu somnu, peste cîmpu cu şete şi peste cîmpu cu florile. Da numa aĉę să o ieşi!

— Nq — zîce — ĉe-s ĉei — o dzis moşu cătă uom, zîce — că mn'i-ai grijă fečioru? Uită-z dau o stavă de cai!

— Nu-m trabă! ³⁾ — zîce. — Će să fac io cu-aĉę?

— İz dau o gule de boi!

— Nu-m trabă ³⁾ — ziče. — Će să fac io cu-aĉe?
— İz dau — ziče — o ĉiurdă de vaĉi?
— Nu-m trabă ³⁾ !
— İz dau o turmă de porĉi !
— Nu-m trabă ³⁾ ! Će să fac io cu ie !
— Pii ĉe-s ĉei?
— Numa — ziče — mărișcuța di la căpătliu patului ! —
ziče.

— Apăi — ziče — ĉe faș tu cu-aĉe? C-aĉe ii mn'ică —
ziče — numa o trȃcă ! A — ziče — dint-o gule de boi, faș
ĉeva. Nu — ziče — numa-aięste ți le dau ! Ș-aĉe nu ți uo dau !

— Apăi — ziče — să-s h'ie pomană că ț-am crescut
feĉioru ! — ziče. — Bună dzua, moșule !

— Hai înapoi ! — ziče.

— Nu mai g'iu ! — ziče.

Feĉioru dracului stăte la o parte. Dacă stăte la o parte,
iel numa-asculta. Apăi il strigă dracu înapoi, și-i dă măriș-
cuța di la căpătliu patului. Nȃ, să duĉe. Să duĉe cu feĉioru
dracului. Il treĉe înapoi pin cîmpu cu săte, pin cîmpu cu
somnu, pin cîmpu cu florile. Cîn o trecut aięste, l-o puz jos.
Iel, trocuța aĉe — ca o trȃcă de mușni, de kibrite — să
uită la ie.

« Uită ! Io prostu de mine ! Boii mn'i i-o mîncat ! Amu
ĉe să fac și cu trȃca asta, că n-am putut io lua o gule de
boi ? Da o stavă de cai, sau o turmă de porĉi, o gule de vaĉi ?
Am luat io trȃca asta ! Asta nu-i nimn'ic !

— E ! — ziče feĉioru. — Nu h'i prost ! — feĉioru, dēja
știę gîndu uomului ! ⁴⁾

Apoi ziče feĉioru dracului :

— Dragă mărișcuța me ! — ziče — întinde-te aij — ziče —
fă o masă, cu tăt feliu de mîncări, de băuturi — ziče — ca
să gustăm — ziče — amîndoi !

Să-ntinde din trȃca-aĉe, fă o masă speĉială, mîncări,
băuturi colo. Și minîncă-amîndoi. Minîncă, beu. Apoi ziče :

³⁾ Pov. neagă, dînd din umeri. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul.

— Dragă mărișcuța me! — dacă să satură — strînge-te laolaltă, pocăluiește-te, și te pune la uomu iesta-n jăb!

Atunș trokița să strînge frumos, să-nk'ide pe-olaltă și să pune în jăb la uom!

— Nq! Bună dzua — zîce — omule! Io — zîce — mă ducu-n treaba me. Ai ciștigat — zîce — cu mine?

— Am ciștigat! ⁵⁾

— Asta — zîce — așa ț-a da în veçi.

Apăi să duce, tă să duce, uomu. Să tălnie cu on uom cu uo botă.

— Da nu ieș flămîn, bad'e?

— Ba-s flămînd! — zîce uomu.

— Apăi — zîce — dragă mărișcuța me — zîce — întinde-te — îce — cu tăt fel de mîncări și de băuturi, să minînce uomu-aiesta, că-i flămînd! — zîce.

Să-ntinde, minîncă-amîndoi. Dacă-s sătui bine, zîce:

— Dragă mărișcuța me! Întinde-te — zîce — și te strînge, și te bagă la mine-n jăb!

Să strînge, să pocăluie, și să bagă la uomu čela-n jăp
Da uomu čela:

« Ai, măi! Asta mn'i-ar h'i bună mn'ie, nu bota! »

— Bad'e! — zîce.

— Nq — zîce-uomu.

— Nu cumva da — îce — m dai mn'ie trokița asta? — zîce — că ț-oi da bota asta!

— Pli če să fac io cu bota asta?

— Asta — zîce — cîn spui — zîce — « du-te la uomu ăla ⁶⁾ și-i tra dquă! » Apăi — zîce — să duce — zîce — și-i tra dquă — zîce — și vină-nnapoi!

E, uomu șmeķer cu trokița, socote:

« Îz dau trokița țlie că trimăt io bota după tine și iară mn'i-o dai tu! »

— Ț-o dau! — zîce.

⁵⁾ Pov. subliniază, cu capul. ⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul sting.

Îi dă troaca la acela, și ie bota și să duce la o distanță mai departe.

— Botă! — zice. — Du-te — ițe — și-i dă la uomu čela — ițe — tri și — zice — spune să țipe trokița ģios!

Să duce-n capete ⁷⁾, tă să duce. Cîn s-apropie de omu čela: hăpleu! în cab la iel! Să și-mburdă de pămînt.

— Trõca ģios! — ițe bota.

O-aruncă uomu. Să duce și ie trõca, și ie bota-m mină și să duce pe drum. Acum, voios, are botă, are trokiță. Să duce, să duce. Să tãlnę cu un țigan cu uo četeră.

— Da nu ieș flămînd, măi țigane?

— Ba flămînd!

— D-apoi — zice — mînca-ai čeva?

— Mînca!

— Dragă mărișcuța me! Întinde-te — ițe — cu tăt feľiu de mîncări și de băuturi — zice — să mănînče — zice — și uomu-aiesta.

Să-ntinde, fă niște mîncări speciale, mîncă-mpreună.

— Da — zice, dacă-s sătui — stringe-te, dragă mărișcuța me — zice — și te pocăluiește pe-olaltă și te bagă-n jãb la mine!

Să stringe și să bagă-n jãb. Da zice țiganu:

— A ști če? — ițe. — Nu mn'i-i da mn'ie trokița asta — ițe — că ț-oi da četera asta?

— Da če să fac — zice — măi țigane, io cu četera? — zice.

— Apoi — zice — asta — zice — uor ciț morț or h'i-n lume — zice — și dincõče ⁸⁾, și dincolo ⁹⁾ ițe — cînd îi tra odată ¹⁰⁾ — zice — în ģios, s-o și sculat — zice — morți!

«A! asta încă-i bună! Da-am io botă! Iară trimăt io după trokiță!»

— Apoi ț-o dau! — dziče.

⁷⁾ Pov. schițează păștea, cu mîinle. ⁸⁾ Pov. se uită la dreapta. ⁹⁾ Pov. se uită la stînga. ¹⁰⁾ Pov. schițează tragerea pe coarde cu un arcuș imaginat, cu dreapta.

Îi dă çetera, ie bota și-i dă trokița la țigan. Să duce. Lasă diștanție d'i la vo trizăj-patruzăj de meităre, trimęete pe botă după țigan.

— Du-te — zice — botă, și-i dă două — zice — și spune să țipe trokița ġios!

Să-ndeamnă bota-n capete, țup, țup, țup, țup! Pău! la țiganu-n cap! Să și-mburdă țiganu ġios!

— Ioi, Dõmn'e!

— Țipă trokița ġioz! — zice.

O țipă trokița ġios, și meț uomu care o fost a lui trokița ș-o bagă-n jăp.

« Amu-am çeteră, am botă, am trokiță! »

Să duce-n nainte. Apoi tă să duce, tă să duce. Să duce-acasă.

Femeie, dacă să duce-acasă, strigă în gura mare:

— Tu, bitangă! Tu, tek'ergău! Tuu-un uom de nimn'ică! — zice. — Tu — zice — umbli — zice — vândălău!

Tu — zice — ai adus un uom care mn'i-o mîncad boii — zice.

— Io cu tri copii — zice — și greuaie de făcut altu — zice — să ții tri copii — zice — și tu umbli din susu-n ġiosu?

— Taș, tu femeie! — zice uomu.

— Ba că tu iasta, tu çeie...

Mai să sfădeț cu iel.

— Apoi, iim, botă — zice — du-te tra-i două!

Să duce bota-n capete, fă țup! la femeie, vup! Taçe femeia, să uită la botă, îndrîzneată.

— D-apu — zice — tu ai și botă care dă ieț singură? ¹¹⁾

— Apoi — zice — mn'i-am aflat!

— Nõ — içe — spune să nu mai deț!

Apoi îi spune ș-o oprę.

— Dragă mărișcuța meț! — içe — întinde-te — içe — cu tăt feľiu de mîncări și de băuturi, să măninçe — içe — prunçii și nevasta!

¹¹⁾ Pov. se agită pe scaun.

Să-ntinde, minîncă pruncii, nevasta, frumos. Dacă să satură
tăţ:

— Dragă mărişcuţa me! Înk'ide-te şi te bagă la mine-n
jăb!

Şi să pocăluieşte şi să bagă-n jăp. Să duuce. Să duce pe-un
drum, cu bota şi cu trokiţa, şi cu četera, teţe la iel, c-amu
iel, de voios că čine-i iel, să duce. Să tălneţ cu om moş bătrîn,
ziče:

— Moşule! — ziče. — Nu ieş flămînd?

— Ba — ziče — flămînd!

— Dragă mărişcuţa me! Întinde-te — iče — cu tăţ felu
de mîncări şi de băuturi — iče — să minînče şi uomu-aiesta.

Apoi să-ntinde, minîncă-mpreună. Minîncă pînă să hără-
nez bine! Ei, di la un timp, ziče:

— Dragă mărişcuţa me! Întinde-te — ziče — şi te pocă-
luieşte frumos — ziče — şi te bagă la mine-n jăb!

Uomu cu care minca împreună dim mărişcuţă iera dracu!
Dracu ştię de botă, da n-o ştiut că-i la dînsu. Ziče:

— Bade! — ziče. — Nu cumva-m dai tu mn'ie măriş-
cuţa asta? Că — ziče — z dau kujma asta.

— Păi če să fac io cu kujma asta? — iče.

— Asta — iče — cînd o scuturi aşă ¹²⁾ — ziče, p-iče — tăz
dračii — ziče — din tătă lumea şi din tăt iadu — ziče —
ies afară — ziče — şi če le porunčeş să facă — ziče — ače
facu!

Uomu atita imblîndu-să, amu o căpăta şi ştiinţă.

«Dacă nu-i dau io trokiţa la iesta, tăt o ieţ iel cu dračii-
aięştia di la mine.»

Da, îi dă trokiţa, şi cam spăriet. Pune kujma-n cap ¹³⁾
avę un clop, i-l dă la moş, la dracu, şi să duce. Cînd îi la un
timp, diştanţe de vo trizăj de metre:

— Botă! — ziče. — Du-te tra-i dquă! — ziče.

Scutură de cuşmă ¹⁴⁾.

¹²⁾ Pov. İşi ia pălăria din cap, o scutură, cu stînga. ¹³⁾ Pov. duce stînga
spre cap. ¹⁴⁾ Pov. İşi ia pălăria din cap, o scutură, cu stînga.

— Țe-i, țe-i, domnuțu nost?

— Bota — zîce-n nainte, voi după ie — zîce — și mn'î-aduceț mărișcuța! Da-i tra tri la-aiesta! — zîce.

Țupu-n capete! E, vup! Păău! Ruup!

— Țipă joz mărișcuța!

Ie mărișcuța un drac și-l aduce acolo. Amu îi tare voios c-amu nu să țeme de nime! Are draçi, are țețeră de-mg'iet, are bota de dat, are truca de mîncat! Să duce-acasă. Apoi să duce-acasă, întinde mărișcuța, mai mîncă cu copiii.

Zîce nevasta:

— Tu, omule! — zîce. — Acuma — zîce — io — zîce — s greuaie de făcut copil — zîce. — Pe ține-aduțem noi de nănaș? Că — zîce — nănași noșt'i o murit în cît timp ai imblat tu — zîce — pe dealuri.

— Apoi — zîce — dau on telefon — zîce — la-nălțatu-m-părat — zîce — să g'ie să-m boteză copilu.

Apoi, dă on telefon.

— Nălțate-mpărate! Să g'i — zîce — de ninaș mare la mine să-m botez on copil.

— Da — zîce—mpăratu — g'iu! Da — zîce — de la mine și pîn la tine, să-m faci un drum podit tăt cu podu de aur și cu una de-argînt, și p-ingă drum, să pui, diștanție tă la douăzăj de meitäre um măr, unu de altu, și tot feliu de pomn'î. Înt-altu pom, și măr, să h'ie coapte merele, înt-altu să fie înflorit, înt-altu să h'ie pe ȝios, ș-înt-altu să fie gata, frunza picată, ș-în fieștecare pom să h'ie cîte-o pasăre, și fiecare pasăre să cînte cu on fel de glas. Atunțeni, io viu mine și-z botez copilu.

Să scoală slujnica-mpăratului dimineață. Cin să scoală vede că străluțuț lumu.

« Ai, măăi! Da țe poate să h'ie? »

O dat o videnie mare, podelele de aur și de-argînt, pînă-n curte împăratului!

Zîce:

— Înălțate împărate! — strigă sârvițorea — scoală — zîce — că nu știu țe ieste — zîce — că arde lumea, sau țe-i?

Atunçi să scqlă-mpăratu.

— Ho-hop ! Aiesta-i telefonu de alaltăieri, să mă duc să botez copilu-aiesta.

Porunčește la sārvtori să-i prindă caii la coție, și să să ducă să boteză. Să duče. Caii, cîn li scoțe-n drum, numa stau să saie peste-olaltă de spărieț ! Apoi, să duče. Să uită-n stînga, să uită-n dreapta, vede dincoači-um pom, înt-altu-s coapte merele, înt-alti floriț, înt-altu-z mai miči, alt, di pe-alti o pk'icat frunza, ș-in fieștecare pom cite-o pasăre, nu cînta una ca și ăialalt. Să duče. Agiunđe pîn la dînsu. Cînd agiunđe, vede că-i o casă slabă.

— Bună dzua ! — zîce.

— Dzua bună.

— Nq am vinit, fine — zîce — să-z botez copilu !

— Bine-ai făcu — zîce — nănașu ! Bine-ai făcut !

Atunčeni să bagă lontru. Împărăteasa ie copilu, să duče la preuot să-l boteză. Întorče napoi, să bagă-n casă. Spune la mărișcuță :

— Dragă mărișcuța me ! — zîce. — Îtinde-te — zîce — cu tăt feliu de mincare și de băutură, cu care-i mai specială — zîce — să ne veselim — zîce — împreună cu nănașu ! Să-ntinde. Împăratu stă și să uită că ce pote să fie-asta ?

« Aiesta-i čeva ! »

Minîncă, beu, iș petrec mult. Apoi, zîce :

— Dragă mărișcuța me ! — di la un timp — stringe-te — iče — și te bagă — zîce — la mine-n jăb !

Apoi răspunde-mpăratu :

— Apoi ști če, măi fine ? — zîce. — Dacă nu-m dai mn'ie — zîce — trokița asta — zîce — să ști — zîce — că io am să lup cu tine.

— Bine ! — zîce h'înu. — Ne luptăm !

Zîce :

— Pe munți cutare — zîce — acolo — zîce — ne-om război laolaltă. Apoi — zîce — care m-o-nvinge. De-ț învinge — zîce — dumn'evqste — zîce — înălțate împărate și nănaș —

ziče — mărișcuța — iče — i-a dumitale ¹⁵⁾. De nu-ț îmvinge — zice atunj — ziče — a h'i a meș.

— Bine! Pe la uara cutare — ziče, i-o pus vreo două tri dzile — pe la uara cutare — ziče — să fi acolo pregătit cu armata, să ne luptăm.

Să duce-mpăratu-acasă. Sună o mobilizare grozavă. Momentan, cîn sună mobilizare, toată lume mobilizadză, și să duce, trupe, înainte împăratu călăreș. Să duce la munți ațeia. Tăș stau. La uara cutare, împăratu i-acolo. Apoi vede că g'ine h'inu-său, cu ățetera ăț susuuară ¹⁶⁾, cu cujmocu țela-n cap, cu bota-m mină, citingănaș țioflincin.

— Bună dzua, nănaș!

— Dzua bună! D-apu, măi h'ine! — ziče. — Cu ține să mă lupt io?

— Apoi — ziče — cu mine!

— Păi dacă n-am cu ține!

Atunțeni, h'inu-său și ieș cujma din cap și scutură ¹⁷⁾: atita dracu pe cît frunză și iarbă!

— Țe-i, țe-i, domnuțu nost? Ce-i, țe-i, domnuțu nost?

— La tăz ostași aieștia — ziče — momentan — ziče — să-i omoriț ¹⁸⁾. Numai — ziče — de ofițări ¹⁹⁾ — ziče — să nu v-atingeș!

Drații, momentan, omoară tătă uasteș, tătă... armata împăratului. Vede împăratu că-amu-i moțtă armata! Iera tunuri, mitralere pregătite. Atunțu ziče:

— D-apoi, tu botă? — ziče, o zis h'inu său. — Te duj — ziče — și traj fiește la care ofițăr ²⁰⁾ — ziče — cîte două bote! Să-ndeamnă bota în capete ²¹⁾, să duce, să duce. Cîndu-i prima dată la un colonel, ii țipă două! Să duce la altu, ii țipă două! Dă să tragă d'i cătă botă, altu-n stînga, altu-n dreapta.

— Țe poate să fie? — un ofițer cătă țelalalt. — Așă botă — iče — să dșie — ziče — să dșie n-am văzut!

¹⁵⁾ Pov. oferă, intinzînd stînga în lături. ¹⁶⁾ Pov. simulează ținerea viorii în stînga, a arcușului în dreapta. ¹⁷⁾ Pov. ia pălăria din cap, cu dreapta, și o scutură. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul stîng. ²⁰⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul stîng. ²¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

Dă la tăs cit'e două și să duce bota-n capete.

— Apoi — zîce — dă-i și la nănașu tri !

Apoi îi țipă și la nănaj vo tri.

— Apoi, fine ! — zîce. — Mn'ie crez că mn'i-or h'i !

— Apu așa am gîndit ! — îce.

— Nô — zîce — acuma — zîce — i mîrtă armata — zîce. —

Amu — zîce — ce să facem ? — o zîs h'înu-său.

— Bine ! — zîce. — I mîrtă ! Am ciștiga ! — zîce h'înu-so.

— Da ! — zîce. — Ai ciștigat.

— D-apoi — zîce — dacă scol io toță-armata asta — îce — să o puiu-n viață — zîce — cu ce — zîce — ce cînste și onșre — zîce — m dai mie ?

— Ĝiumătate-mpărăție me ! — o zîsu-mpăratu.

— Bine — zîce — z mulțămî ! — o zîs. — Nô hai după mine.

Ię bota subsuuară, cujma o pune-n cap ²²⁾ și să-ndeamnă cu çetera. Nănași-său dinapoi, h'înu-său înainte. Apoi tă tra din çeteră ²³⁾. Tă tra din çeteră mereu. Pingă care uaste că-a treçe, to să scîlă și să șterge la uok'i cu spor' (?) și zîce că numa a durmit. Să duce pînă-n capăt și scîlă toțe uastea în picîoare. Și zîce:

— Fine ! — zîce nănașu-său, împăratu — vi cu mine — zîce — și-z dau drept pe ĝiumătate-mpărăția me.

Și poțe că și astăz trăiez de n-o murit. Gata !

Inf. Dubo Iacob; Racșa, rn. Oaș; *culeg.* O.B.—Al.A., la 31.V.1953; *transc.* O.B.: *durata*: 29' 55"; A.I.F., I. 14 166 (mg. 331).

N.B. « Asta de la un bătrîn. De vro doauădză și vro șas de ai. La mară. N-o am mai spus, amu-i de vo doi ai. Numa amu mn'i-o venit în minte cîn am auzit că să spun aici povești. Tăt în vin în minte ! »

Tipul e atestat sporadic în 5 variante din care două aromâne. În acestea din urmă, eroul obține de la diavol moara de piper (cu aceleași pro-

*) Pov. duce stînga spre cap. **) Pov. simulează cîntarea mișcînd cu dreapta arcușul imaginar.

prietăți ca și mărișcuța), pe care o schimbă pe o nuia ce omoară. Într-o variantă oltenească, eroul obține pietriceaua de sub limbă cu care dobândește succesiv o sabie ce decapitează și o secure (variantă mai îndepărtată). În o altă variantă hunedoreană de alt subtip, șerpoaica răsplătește cu un buriaș cu ajutorul căruia eroul ia și o măciucă. St. Thompson, în *Folktale*, p. 74, arată că tipul e frecvent din Irlanda până în India și Indonezia, fiind prelucrat în literatura germană încă din sec. al XVI-lea.

Ierasă odată o-mpărat, pă vremurle ęl d'e mult. Ş-aveşă o fetiţă frumoşă, frumoşă fetiţă. Însă ie, ca fet'ele t'in'ere, pleasă şi ia în lume după amant. Aşe, pornisă împovărată: cu ęin'e, nu să şt'ie. Ie nu voi să spună lu tată-so — lu-mpăratu — că cu ęine-i împovărată. Făcu on copil . . . Acum, tată-so, trăbuia s-o mărit'e, însă spun'ę că numa pă ăla-l ie care-i tatăl copilului. Spusă aşę cătă ie:

— Tu, să spuni ęine-i tatal copilului !

Ie nu vrę să spună.

După un tim d'i vreme, spusă-mpăratu pim țară că să vină crăişori, şi domn'i, şi d'i pă tăt'e împrejurărlę, să vină acolo, că să făce-o adunare să-ş aleagă împăratu on jin'ere, ęine vo fi tatăl copilului.

Acuma s-adunară mult, prinţişori d'i prin treaga țară, şi domn'i, şi ven'iră aco la adunare la-mpăratu. Împăratu atuncea luo copilu ęin ierasă d'e tri an'i şi-i dădu on bit în mină şi-l trimeasă pim curt'e şi cui o da copilu bitu, ala o fi tata copilului.

Copilu ieşi cu bitu pin curt'e pintră oamen'i, şi tăţ prinţişorii şi domn'ii d'i prin țară — ierasă împăratu vestit, toţ ca să fie i ęin'ere d'e împărat — k'ema copilu la iei cu bitu:

— Dă la tata, dă la tata, dă la tata !

Iel nu voię să de bitu la n'ime. Acolo să găşęşă ş-on prost. Abg'ea vorbe iel, abg'ea vorbea. Să dusă copilu şi deţ'e bitu la prostu ăla în mină. Ei, acu ęe să facă-mpăratu? Rumasă să i-l ie d'e jin'ere.

Împăratu-i cădeşă cu ruşine că um împărat să fie cu jin'ere prost dintră țăran'i, şi şi prost. Țe are să facă însă dac-o făcut aşę, o trăbuit ca să să țină d'e cuvint.

Să dusă și cunună fata cu prostu, și făcu o corabie și li pusă pă toț în corabie, și le det'e drumu p-o apă. Acuma, să tot dusără cu corabia — le băgă pentr-o an de zile mincare. Iei să tot dusără cu corabea pă apă; înt-on loc, s-o oprit corabea pă om mal. Acolo, or ieșit afară, și ș-or făcut așe ca om bord'ei în pământ, și iei să locuiască. Iei umblind pe-aco pă marginea mării, o ieșit om pește car să nume breană. Să sbăt'ę pă săc-așe. Betu prostu-ăla o văzu peșt'ele, o vrut să-l ie bărbăt'este să s-ducă cu iel acasă, să il minče. Da peșt'ele cătă iel:

— Ei, dragă, nu m-omori tu pă min'e, či mă ie și mă pun'e în apă ca să trăiesc; io d'e mare bin'e ț-oi fi țtie vreo-dată . . .

Atunča-i dete on solz:

— Uită-t'e, iz dau solzu-ăsta a mn'eu și să-l păstrezi tu foarte bin'e, că ieu ț-oi face țtie bine cu solzu-ăsta.

Luo solzu și-l pusă în cură, și și dăt'e drumu la peșt'e pă apă. Însă dacă-i det'e drumu, iel să dusă cu solzu-acas și spusă cătă fata-mpăratului:

— Uit'e če fu timplarea !

Ie il muștră că pentru če n-o dus peșt'ele acasă să-l minče.

Rumasă n'imica. Trecu o zi, trecu doă, terminasă mîncarea, rumîneasără to sărači, terminasă mîncarea. Iel ș-adus amint'e, bietu prost, d'e solzu-ăla, că če-i spun'easă peștele lui. Scoasă solzu și li ven'i în mint'e și zisă:

— Umbreană, dragă umbreană, te-aș ruga să n'e fași și noă ceva: să n'e faci aič 'on păla frumos ca la unui împărat.

Atunčia suflă în solz și gînd'i să să facă on palat. D'e loc să făcu um palat împărat'esc frumos și pregăt'it cu tot feliu d'e scumpităț ca la-mpărat. Pă-urmă în haialată zi, spun'e:

— Umbreană dragă, umbreană, t'e rog să n'e-aduči aičea . . . mîncări bun'e, și beuturi, ca să n'e mai înveselim.

D'e loc le-adusă ombreana și mîncări și beuturi aco și să-nvesăliră.

Dup-aea, îi spun'e înt-a triia zi:

— Umbreană dragă, umbreană! Să n'e faci om pod d'i-aramă

păstă ramă,

pună la-mpăratu la curt'e!

Suflă în solzu d'e peşt'e şi gînd'i să să facă; pună dimi-n'eaţa, fură ş-şlea făcut'e. Cîn fu-n haialantă zi, iar ieş solzu şi suflă pă solz şi să gînd'eşt'e să să facă om pod d'e-arjint, îi spun'e:

— Umbreană dragă, umbreană! Să-m faci um pod d'e-arjint

păstă pămînt

pună la-mpărat la curt'e.

Îi făcu ş-ahăla. Cîn fu a triia zi, îi spun'e la peşt'e iară:

— Umbreană, dragă umbreană! Să n'e faci on pod şi d'e aor, pună la-mpăratu la curt'e, on drum d'e aor, pună la-mpăratu la curte, şi cu arbori şi d'e lături, şi cu păsări d'e-aor strălucitoare, să im zboare d'im pom în pom.

Şi s-o făcut, i-o făcut breana ş-şlea.

Ei, cîn o văzu împăratu atit'ea drumur fromşă, poduri frumşă făcut'e, să gînd'i:

« Ei, aicea s-o ivit o-mpărat nou, care are o locuinţă foart'e vestită, foart'e bună, d'e-ai o putut face lucrurle-ast'ea aşe mărieţă, aşe măiestre. O să mă gat să plec să ved'em împăratu acela čine-i ».

Să pregăt'i şi loă într-o bună zi armată şi plecă, pă podu, pă drumurle-şlea care le făcusă prostu. Vin'e pună-acolo, iacă dă d'e-un palat frumos şi put'ernic. Intră înluntru; fata cîn îl văzu, îl cunosc, însă iel nu-i mai cunoşt'esă, că îi şkimbasă faţoşerea: dac-or trăit rău şi flămînz, or slăbit, nu-i mai cunoşt'e-mpăratu.

Rumasără acolo d'e noapt'e să dormă. Fata avేశă o clocă d'e aor şi cu pui d'e aor, doisprăzeče pui d'e aor prin casă; da-mpăratu intrabă, iče:

— Ie če pui frumuşei — iče — d'e und'e-i aveţ?

E, fata-i spune:

— Ei, n'i i-o dăruit și noă Dumn'ezău !

Împăratu atuncea spun'e că are să plece. Atunč fata luasă jant-aia care-i aveasă merind'ea în ie și învălui-on pui d'-ela d'i la cloșcă înt-o năframă și-l băgă în janta lu tatu-so.

Tată-so, n'ęstiind că țe iastă acolo, loă janta și plecă. După țe porn'isă d'e-acolo o bucată d'e loc, iată n'ięte slujitori-ai domnului ăluia ies în calea-mpăratului — n'ęst'e soldaț — în calea-mpăratului.

— Ei, împărat'e nălțat'e, ai furat on pui d'i la cloca domnului nost.

Iel spun'e:

— Care az furat on pui d'i la cloca domnului nost ala are să să întoarcă năpoi, are să mōră !

Împăratu-ș făče mirare și cu tăț slujitorii, toț să șt'ie n'evinovaț.

Spun'e-mpăratu:

— Čine-a furat puiu, să mōră.

Atunč merg soldați și cotă în janta lu-mpăratu: ei, puiu-l găsăsc acolo.

— Ei, împărat'e, ai să mori: ai furat puiu domnului nost. T'e-ntorči năpoi, t'e-ntorči înăpoi.

Să-ntorče năpoi. Atuncea l-intrabă fata:

— D'i țe ai furat puiu ?

Iel spun'e că nu șt'ie:

— Ieu nu șt'iu, io nu l-am furat, nu șt'iu čine mi l-a băgat aicia, čin'e mi l-o băgat !

Atunča fata-i spune:

— Cum dumeta nu șt'i čine ț-o băgat puiu-n janta dumeta, așe n'iči io n-am șt'iut čine-i tatăl copilului cîn m-ai pus dumeta în corabie pă apă.

Atunč împăratu o văzut că-i fata lui și i-o loat și i-o duz la curt'ea împărat'ească ș-o făcut pă prostu-ăla jin'ere d'e-mpărat, ș-apă o făcut o nuntă mare d'e nou, ș-o kemat tăt di prim prejuri, domn'ii și prințisorii la nuntă. Și dac-or fi ș-or trăi, și astăz o rumas prostu-mpărat.

Inf. Ilona Slnziana din Boşord—Haţeg; cules de T.B.; Bucureşti în 27.II.1951;
transc. T.B.; durata: 8' 56"; A.I.F., i. 10932.

Inf. o ştie? «Asta d'e mult, to d'i la tata».

Tipul este atestat în toată ţara în 23 variante. Într-o variantă, fiica nu-şi mai revede tatăl. De obicei, obiectul ascuns în buzunarul — sau cizma — împăratului e o lingură după care porneşte vâtaful lingurilor. Într-o variantă, obiectul pus de fiică e un inel.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 68, arată că acest tip este cunoscut numai în Europa şi Siberia, fiind atestat în puţine variante. Sporadic prin colonişti a ajuns şi în alte continente.

Odată iera un uoꝃ și iel ave on flăcău. Și cîndu-i odată flăcău visază-m vis că iel, cîn a fi d'e dquăzăj d'e-an'i, va pușca pă tată-so și pă mă-sa, dacă va sta cu ii. Atunče iel să gînd'eșt'e iel în capu lui:

« Aoleo, Dq̃mn'e, cum să pușc io pă tata și pă mama, cînd oi fi de dquăzăj d'e an'i! Mai bin'e-ntii îm pui d'in timp și nu mai șt'iu ¹⁾ că čin'e-z ii ».

Copilașu mit'it'el, o ie d'in loc: dă-i drumu sâ margă. Haidă-n stînga, în dreapta, în satu cutare, ba-n orașu cutare, ba-n čela cutare, ba-n čela cutare, pînă-ajunje pi la Arad ²⁾, če șt'iu, la Timișoara-ncolo, če șt'iu io cum, ajunje la um boier'. Să bagă slugă la um boieriu, iel. Cînd ii pă la șapt'eșpe, optușpe an'i, îl votasă satu d'in saten'ii d'in sat — atunči nu ierau ocqle ca astăz — și-l pun'e pădurar', pă băiat. Iară la boieriu-i i pare fqr̃t'e bin'e că-l pun'e pădurariu pentru că și iel mai put'ę pișca ³⁾ čeva, cu vit'ele če șt'iu io cum, q pișca čeva.

Și cînd i-nt-on timp, acuma iera cam pi la șapt'eșpe, optușpe an'i, nq̃uășpe p-ači, iel mărgînd pă drum încolo în stînga, dreapta, găseșt'e n'isț'e țigan'i în loc și — vez, cum îi cu tinăreața asta:

« Hai să-m vrăjescu, să ved'em că če noroc mn'i s-arită! -- c-așe țăranu, țăranu na, duče cum vrei pa cîzva.

Atunș če să vez? Dă țăranu la o țigană če șt'iu io cîz ban'i și-i vrăjeșt'e.

¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁾ Pov. arată spre stînga și în sus, cu dreapta. ³⁾ Pov. apucă, cu degetele dreptel.

— Ascultă — iče — cată iel. — Dumeata ai o feriçire foart'e mare și bună, însă — iče — cîn îi fi d'e dquăzj d'e an'i, are să t'e mininçe-on, on lup cu capu d'e oțâl.

« Auleo ! » — să gin'est'e iel.

Stă pădurariu mai d'epart'e. Cîn ajunje copilu la dquăzj d'e an'i — vin'ę sara la boier' acasă dară, să băga-n curt'e, nq, acolo nu pqt'e să să baje n'ime — cîn ajunje copilu la dquăzj d'e an'i, aud'e col la curt'e bocq încolo, bocq, încoçe, bocq pă d'i tăt'e părțile, bocq pă d'incolo să să baje nu să pqt'e. Întreabă boieriu :

— Će drac, mă — ziçe — are așt'ia d'e bocăn'e pi la porțile mele — ziçe — că până acuma n-o bocăn'it?

— Će șt'iu io ĉe! — spun'e copilu. Nu spun'e copilu n'imică, da iel șt'ie d'in țigană că ĉe-o ieșit. — Ba uită așę, pă d'incolo.

Cîndu-i mai tîrziu, cam pă la, ĉe șt'iu io ĉe, dquăzj și jumăt'e p-açi, dquăzj și unu p-açi, mai tare bocăleş. Să gin'est'e copilu :

« Acuma d'icit să tilbur ieu pă stăpînu mn'eu, maibin'e să mă minçe, o-l minc io pă iel, o mă mincă iel pă min'e: una d'in dquă ».

Să ieș copilu mn'eu pîm pădure ca pădurar' dară, cu arma-n spat'e și dă-i drumu. Haidă-n stînga, haidă-n dreapta, haidă-ncolo — iera vin'ereș. Și cînd îi odată, ajunje la um păriu-ntiln'est'e-o babă în păriu.

— Će faci, babă, aiĉea? — spun'e copilu.

Će:

— Stau și mă gînd'escu că-s femeie bătrînă — iče — d'e nquăzj și nquă d'e an'i, ș-aj be o gură d'e apă — iče — apa o scăzut și nu mai ieste și pînă înd'e să mai fie apă, io nu mă po să mă mai ducu — spun'e baba. — Dacă tu me-aduj mie — ziçe — sticla asta ⁴⁾ plină d'e apă, io am să-s spui ție tot'e feriçirile care să le pățj d'e-açi-ncolo — spune baba.

— Uo auleo, Dqmn'e, cum să nu ! — spun'e iel.

⁴⁾ Pov. se uită pe masă la o sticlă.

Pun'e-a mn'eu mîna pã sticlã și merje cam, ce șt'iu io
ce, cîn sut'e d'e paș, umple sticla plină d'e apă și vin'e cu
ia la baba, și dă apa babii.

— Poft'eșt'e, mămică — zîce — apa !

— Ascultă ! — spune baba-çi. — Na batista asta ⁵⁾ — îi
dă o batistă. — Uor la ce-ntrebare ua fi cît d'i gravu îi ave
ceva, a trečerea pã un'eva și ua fi stavilă, ua me, ua fi
uaričeva rău, nu-i put'ea treče, fă-i cu batista asta ⁶⁾ în
două, o plecat și poț treče pã uscat — spune baba.

Ie copilu batista, bagă-m buzunar'. Baba, ie spun'e cu
o voče groșă:

— Stai nițâl — copilu vre să pleče — stai nițâl — zîce —
uit'e, na altă bătistă. Vez-o pã asta? O bagă-m buzunariu.
Încă mai na una. Bagă și pã asta. Încă mai na una.

Îi dă tri batiste la copil, afară d'e čeialaltă, a patrilę,
dă tri batiste.

— La uorče scandal urit, slab, sclăbię ta nu pos fače
ceva, gînd'eșt'e-t'e ⁷⁾ la batistele astę: astę t'e scoat'e ⁸⁾
— spune baba.

Ie copilu batistele și le bagă-m buzunar' și pleacă. Cin
i-nt-on locu, la vo dquă tri zile, află uo apă, Marea Roșie,
așę-i spun'e, Marea Roșie. Urla cu focu și nu put'ea treče,
Domn'e, absolu d'e n'imic ⁹⁾, pã n'icări nu iera pod. Copilu
ie batista d'im bojnar' și fače cãtã apă ¹⁰⁾ cu batista. Apa
o plecat, iastalaltă o rămas tãlpitã, o trecut pã uscat d'incolo,
în Țara Lupului — ače d'incolo-i spun'ę Țara Lupului,
dincolo. Atunçi ce să vez? Treče d'incolo, într-a lupului,
umblă-n stînga, umblă-n dreapta, umblă-ncolo, umblă-n-
coșea, cînd i-odatã, află-o casã. Mama lupului, și lupu avea
o sorã frumșã. Lupu d'ea iera d'incoaci, în țara copilului.
Merje coló iel, și, pîm pãdure, pîn Țara Lupului, în stînga,
ca pãdurariu, d'incolo încoče, sara lăcuieșt'e-aiče. Acuma,
sã prindã mama fet'ii șeia a lupului ¹¹⁾, să prindã firu cum

⁵⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ⁶⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ⁷⁾ Pov. pune
dreapta pe masă. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.
¹⁰⁾ Pov. tale aerul, cu dreapta înainte. ¹¹⁾ Pov. arată înapoi, cu arătătorul drept.

trecu iel d'incoaci? Ce să spuie la fată? că să-l potă întreba pă iel că cum o trecut, ca să treacă și pruncu ii, ca să-l minče¹²⁾. D-apoi spun'e la fată.

— Dragu mamii, tu dă ce cere iel tă-tă-tă-tă-tăt-tăt-ti dă!¹³⁾ Aprõbă-i tăt câ capătă, numa doră spun'e că ce, «cum ai făcu tu ca să vi d'incolo, pruncu meu, d'incoaci», ca să-i facă d'e hac, să-i minče capu — spun'e mă-sa.

Întreabă fata — să culcă laolaltă sarà — întreabă fata pă fečior:

— Uită așa, așa, cum trecuș? D-in'e trecuș, cu ce trecuș? și așe, ș-incolo.

Da nu-i spun'e iel, nu-i spun'e. A dõua sări, la fel: nu-i spun'e. A triie sări, zice iel, cîn i-a trie sarà, ce:

— Ai să șt'i — spun'e.

— Uită așă — spun'e ie — cum drac să nu șt'iu, dacă trăieș cu min'e-n combinaj, cum drac să nu-m spui că sint'em doră doi omen'i sint'em unu, nu? Ș-apăi trabă să șt'iu și io.

I traje-o palmă, d'e-i zboră on uăk'iu, flăcău la fată. Cînd îi d'imin'eața, spun'e la mă-sa:

— Uită, vez? Vez ce-m făcuși? L-am întrebat: im trasă-o palmă și-im zbură un uăk'iu! Acuma ce fac?

— E, să-ț zborre k'iar amîndoi, da încă-l mai întrebi! — spun'e mă-sa. — Cum să mõră frat'e-to? Nu!

Cîndu-i d'imin'eața, să duce pîm pădure — iel iera vîntor', iară¹⁴⁾, iera pădurar' — să duce, iele rămîn acasă. Atunče iel scoat'e batistele alea tri d'im buznar' — pîn atunči nu le scosasă — scoat'e alea tri batiste d'im buzunar' și acolo-nt o pădure, ce șt'iu io p-in'e, pun'e aci¹⁵⁾ una aci, una d'incoaci și una d'incoaci. Să uită la iele, să gînd'est'e:

«Uare ce — sãmăleșt'e iel — or m-ajunje aste-n lume? — copilu — ale tri batiste: ce-or mai fi și aste? — spun'e iel.

¹²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁵⁾ Pov. schițează așezarea pe mîna dreaptă.

Atunče d'inapoi așe că, vorbin, o cuprins și le bagă-m bojinar', amu ie¹⁶⁾ batistele. Și numa-oleacă mai merge iel și iac-on cîn'e, Gr'eu ca pămîntu, așă-l k'ema pă iel.

— Stai, gazdă — zîce — pă min'e mă k'eamă — iče — Greu ca pămîntu — cîn'ele.

Mai me oleacă, iacă altu, alt cîn'e.

— Stai, gazdă¹⁷⁾

— Da če vrei?

— Pă mine mă k'eamă — zîce — Auz bin'e¹⁸⁾.

Mai merje-oleacă, iel pă cale și strigă altu:

— Stai, gazdă!¹⁹⁾

— Da če vrei, mă?

— Pă min'e mă k'eamă — zîce — Ușor ca vîntu!

C-is tri cîn'i. Zîce ăsta cîn'e — acuma-i spuseshă la fată²⁰⁾ cum o trecut iel apa, și i-o dat batista la fată²¹⁾, la sora lupului ca să treacă și frat'e-so d'in čeia țară d'incōci în iasta-laltă — tunči i-o dat batista — zîce:

— Ascultă, gazdă! Astară in'e m-oi culca io sâ nu de dracu să mă scoli da nijdicit! Sçole-mă čelea gazde²²⁾ — zîce Greu ca pămîntu.

Lupu cu capu d'e uoțâl če spun'e?

— Mămică! Ind'e pun'e iel sara mîna, pičioru, cîn să bagă-n casă, lingă prag? Ačlea fă tu mie-o grōpă, și io mă-ngropu-m pămînt, și cîn pun'e iel pičioru, să-l puie la min'e-n gură: ap!²³⁾ fi mîncat! — spun'e iel.

Cîn fi sara, vin'e Greu ca pămîntu vin'e nant'e, să pun'e drep lingă prag²⁴⁾, pă grōpă ș-il fače cocă, pînă nu-l îngropă, il točest'e. Āla vin'e, să pun'e-m pat — činază, să pun'e-m pat, doarme, habarr. Cîn'ele stă pă grōpă, să mai sçol d'e-acolo, ę! Spun'e mama — soacră-sa amu dară zicînd, cum fi zîce la noi — că să țipe cîn'ele d'e-acolea.

Zîce:

¹⁶⁾ Pov. adună, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹⁸⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹⁹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ²³⁾ Pov. cască gura. ²⁴⁾ Pov. pune dreapta pe masă.

— Țipă-l dacă vrei, io nu poți țipa.

Cin'ele stă acșlea pină d'imîn'eața, acolea-i dă mincare să minče, nu să scoļă d'e-acoleș. Cîndu-i d'imîn'eața, pleacă-m pădure și stă p-acolo. Cînd îi sara, d'i cu sară, spun'ę:

— Nș — zîce — stăpin'e, astară să nu deș dracu să mă scoli d'ind'e m-oi culca ²⁵⁾).

Zîce:

— Ascultă! Acuma ind'e-i? Fumează?

— Da, fumează!

— Aașę! Acuma mă-ngropi îm fața focului. Iel cînd ie țigara d'in gură, na, vin'e la foc ²⁶⁾ s-o aprindă și io: șc! l-am îng'ițit! — zîce lupu cu capu d'e uoșăl.

Fače groapă-m vatra focului și fače foc pă iel și cîn vin'e sara, i spun'e Greu ca pămîntu:

— Ascultă, gazdă! Pă min'e în sara asta, nu ai să mă scoli d'ind'e mă culcu n'ijd'icît! ²⁷⁾

Să bagă-m baltă Greu ca pămîntu și să udă pă dincoăci d'e t'ină, pă dincoăci să modrășășt'e, să udă ²⁸⁾, să, grozavu, vin'e să bagă în casă, să pun'e colo su camn'iță — cum zîcem noi — tăt focu-l stînje, șt'i, să pun'e-acolo tăt ud gunoi, cură focu apa p-acolo-ncolo încșci. Și șcri-sa zîce:

— Da dă după cin'e, mă — zîce — că-n stînje focu — zîce — și șe drac fačem fără foc.

— Lasă-l dracului să dșrmă-acolo in'e vrę iel și nu poș. Țipă-l ²⁹⁾ dacă poș — iče.

Čeala d'id'esupt nu puté fače n'imn'ic absolut.

« Acuma șe drac fačem? » Acuma dșuă probleme s-odus. Ț, mai avem o problemă. Zîce:

— Mamă! Da iel sara nu činază?

— Da cum să nu čineze?

— Da ind'i stă?

Če:

— După masă.

²⁵⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁾ Pov. schițează alungarea, cu dreapta.

— Aașă vezi ! Tu-m faci o gropă după masă³⁰⁾ ind'e pun'e iel piçiorele și-n țe loc stă cu scandu, și cin vin'e iel, iel pun'e piçiorele pă min'e, io numa ies și l-am mincat.

Cindu-i min'e sară, vin'e iel cam pi la uara șasă. Zîce Greu ca pămîntu cătă iel:

— Ascultă, gazdă! Pă min'e³¹⁾ n-ai să mă scoli d'-in'e mă culcu da nijd'icit ! Nișcum.

Atunçi mamă-sa-i fače o gropă-m pămînt, lingă masă, d'e obiței in'e trăbuię să steie iel și să-ngropă-acolo.

Cindu-i sara, vin'e pădurariu mn'eu, să pun'e la masă*). Cindu-i sara, atunçi i fače-o gropă togmai su masă. Și-atunçi să bagă lupu cu capu d'e oțal în gropă, că iel sara cin a vin'i s-a pun'e la masă să minînče și iel ie și togmai și hap ! — a triia³²⁾ problemă — să-lu-ng'ită. Atunčea-i spun'e Greu ca pămîntu:

— Așę, gazdă ! Pă min'i d'-ind'e m-oi culca în sara asta să nu mă mai scoli³³⁾, că iai, dai d'e jale.

— Bin'e, mă ! Ț-am baiu.

Vin'e Greu ca pămîntu naint'e, să pun'e togmai su masă pă gropă d'esupra. Spun'e șocra — iera acuma șocră, trăieț bin'e cu fata ! — zîce:

— Dă după cin'e, mă, că mă mușcă, țe dracu-l țli aici, su masă.

— Dă tu, dacă vrei, io nu dau: nu počiu, mă mușcă și pă min'e. Dă-i pače pină d'imin'eața.

Uomu meręe îm pădure, soacră-sa-i spune:

— Ascultă — zîce — cin'ii eș't'ia umblă p-acolo tătă zua pă pădure, nu minîncă n'imică, vai d'e zilele lor, sclăbăs ca dracu, mai bin'e lasă tu cin'ii acasă, ca să li dau mincare. Țe să umbli p-acolo cu cin'ii pîm pădure ?

Și astăz, și min'e, și poimîn'e și-ncolo, și-ncoače, da că ved'e că nu pōt'e răuși absolu n'imică. Cînd ii-odat să gin' -eș't'e și iel, cu viața :

³⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³¹⁾ Pov. pune dreapta pe masă. *) Interrupere pentru schimbarea benzii. ³²⁾ Pov. neagă, cu capul. ³³⁾ Pov. subtil-niază, cu dreapta.

« Țe drac mai umblu io cu viața asta-m mină? A țe poi, o pk'ier, o trăiescu: mai bin'e într-o săcundă am murit, ori mai trăiesc mai d'epart'e și nu mă mai gînd'escu »³⁴⁾ — spun'e băiețu.

Lasă cin'ii acasă, la șocră, și-i bagă-nt-o grajdu, înt-on cot'eț d'e-ala grozav, cu păreț grei și-i inkide cu lacātu. Sămăleşț'e:

« Oricit a striga iel d'-in'e-o striga, d'e-aiče³⁵⁾ nu iez ieși! » — spune șocră.

Merje-m pădure iel. Haidă-n stînga, haidă-n dreapta, cîndu-i cum pă la unșpe jumat'e, top! șogoru-so, dau față-m față laolaltă.

— Heei, șogóre, șerbus!

— Șerbus!

— Da acuma cum t'e mai găsășț'i?

— Fört'e bin'e!

— Da?

— Da!

— Acuma t'e minîncu!

— Că mă minînci nu-i baiu! Da șt'i țe? Să mă ierț puțin, să-m dai voie să mă sui pină-n vir la fagu ăsta, să strigu odată:

— Vivat să trăiască țara mea! — spune pădurariu. — Atunče cum mă dau jos d'im fagu, și mă minîncă! — spune pădurariu.

Lupu-ascultă, șogoru-so cu curaj, și-i dă voie.

— Sui-t'e!

Da iel nu șt'i ista d'e jos țe strigă țel de sus! Țsta ave minuș d'e pk'ele — cum purtaș și dumevoștă iarna, că noi nu purtăm d'e alea, mănūș d'e pk'ele, alea-s scumpe, domn' eșt'i, purtăm aia, mina slobodă — pădurariu ave minuș d'e pk'ele, suie pină-m virvu fagului și nu strigă că:

— Vivat să trăiască țara meș! Ți:

— Teș, Greu ca pămîntu!

³⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Zițe cîn'ele ala, Auz bin'e, zițe:

— Strigă gazda nost — ba Vez bin'e — strigă gazda nost.

— Du-t'e dracului ! Nu-i hire d'e-așe ! — spun'e hălalaltu.

Či:

— Dă-t'e jos ! — spune șogóru-so.

— Sâ mai strig o dată — spune șogóru-so d'e sus. Či — Tę,

Vez bine !

— Strigă ! — spun'e cîn'ele a doile — strigă !

— Nu ! — zițe Greu ca pămintu. Ȫl strigă.

Atunče cîn zițe:

— Dă-t'e jos d'e-ači d'im fag !

Či:

— Na, minincă minușile meșe !

Și traje minușile ³⁶⁾ d'i pă mîná amîndouă și le-aruncă joz la iel, sâ le mininče pină vin'e iel d'e sus. Atunče strigă:

— Tę, Greu ca pămintu !

— Da — zițe — strigă ! — ăla, Greu ca pămintu.

Făce o izbitură im poiată, i zbóră păreți dracului, ie și cîn'ii și dă-i drumu ! pină la fagu. Cînu-z la fagu, cõtă-n d'eal. Și:

— Če doreș, gazda nostu ?

— Pă cîn ma dau jos — spune gazda d'im fagu — pă cîn mă dau jos, sâ în rămîie mii plumînile și maiu sâ le puiu în capătu pușt'ii sâ mă duc cătă casă ³⁷⁾ vesel !

Pă cîn sâ scóboră iel d'im fagu, igzact, nu i-o rămas d'icît plumîn'ile și maiu če-o spus iel. Le pun'e-n capătu pușt'ii și haidă cătă casă, la șocră-sa, la mama lupului — parcă-ink'ipuită ie, i făcută fotografie. Atunči cînd o ajunz la ie, ie o-ntors capu—șt'i, ia o șt'iut-o—o-ntors capu-nt-o part'e ³⁸⁾, i-o pus și mîna pă trăgačiu: pacu ! o și pușcat-o, pă curva d'e șocră-sa. Ș-o pușcat și fata, p-amîndouă. Ș-o vin'it napoi la vale, pîn-o trecut-o. Luat-o batistă — cu cîn'ii nu s-o mai tăln'it mai multu — luat-o batista, făcut-o sămn, ³⁹⁾ trecu

³⁶⁾ Pov. schițează scoaterea din mîini, cu ambele. ³⁷⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁸⁾ Pov. se uită la dreapta. ³⁹⁾ Pov. întinde stînga înainte.

napoi în țara lui. Ațeia-s pădurarii, aieștea-s Săbău care fură d'e băurăm astăz.

Gata poveste, tovarăș injiner. Ațeia care băui io cu iei, ațeia-s pădurarii țeia, ațeia fură.

Inf. Șora Vasile; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T., în 26 septembrie 1961; *transc.* O.B.; *durata*: 15' + 5' = 20'; A.I.F., mg 1907 b—1908 a.

De la cine o știi? « Da țe șt'iu io d'i la țin'e ! Da-i d'e mult, sigur »
De cînd n-ai mai povestit-o? « N-am mai spus d'e mult, n'îț d'e 15 an'i ».

Basmul are două variante îndepărtate culese din Țara Hațegului. Spre deosebire de acestea, flăcăul e sortit unui lup cu capul de fier și mama acestuia caută să-l piardă prin complicitatea fiicei ei.

Episodul cu cîinii credincioși — Greu-ca-pămîntu, Ușor-ca-vîntu, Audebine etc. — revine în numeroase variante ale unor tipuri, mai cu seamă la 315, 327, 300.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 114, crede că basmul și-ar avea originea în răsăritul Europei; e frecvent în Uniunea Sovietică apuseană, apoi în Balcani (mai cu seamă în România), nordul Africei și Orientul apropiat.

Or foz doi fraț. Unu s-o dus zún'ere ș-o găsit avere mai bună. S-o făcut o gazdă mare. Ālalaltu o rămaz acasă, s-o-n-surat și iel și o avut, și-o luțt muiere. Or făcut vo tri copii. Uom sărac: vara o lucrat in lume ș-o strins pă iarnă. No, or trăit cu lucru d'in păln'i, cum or putut, așa or munșit ș-or trăit.

O ven'it o iarnă lungă, nu s-o mai făcut vară; ținut-o d'e cu primăvară, tăt iarnă. Nu s-o putut dușe, o gătat bucat'ele. Nu-i az, nu-i min'e ce să minșe copiii, or plins ș-or șerut. S-o pănătat muierea cătă iel:

— Mă! șe să fașem, cum să fașem? Nu mai put'em țin'ea copiii, și noi sint'em flăminz, da copiii și mai flăminz ca noi, nu pot răbda ca noi. T'e du — ișe — la frat'e-to — ișe — să-z de vo măsură d'e bucat'e, c-apă, dacă să mai ieș n'eu-asta, merem la iel la lucru, ajutăm la ce n'e k'eamă și ii lucrăm pintru ieș.

S-o duz la frat'e-so și o cerut o măsură d'e bucat'e să-i deș, sau d'e cucuruz, sau d'e grū, d'e șe are.

— C-apă — ișe — ven'im și noi. Să mai dau la copii și n-avem niș noi ce minca. Ven'im și să lucrăm ție — zișe — pintru ieș, și dai, n'e plăt'eș.

I-o dat frate-so uo măsură, s-o duz cu ieș. Și s-o duz la mōră, o mășinat-o. No, o trăit cīt — trecu vo patru-sinș zile, măsura s-o gătat — iar nu-i șe minca. Muierea iar cătă iel :

— Mă! du-t'e la frat'e-to să-z mai deș o măsură — ișe.

S-o duz la frat'e-so, s-o pănătat iară, că să-i mai deș o măsură, că, eacă o gătat-o și tăt n-ar'e șe să mai minșe

și n'îci iei, n'îci copiii. I-o mai dat frat'e-so o măsură, s-o dus cu ieș iar la mորă, o mășinat-o. No, s-or apucat iei, o mincat-o, or gătat-o, iară nu-i mai șe minca.

Rabdă, fac, șăd. Muierea numa:

— Apăi — iče — mă! Nu ț-o mai da frat'e-to, să t'e mai duț la iel?

Cîn s-o duz la frat'e-so, iară:

— Ba că mă duc! — iče.

S-o duz la frat'e-so. Cîn l-o văzut frat'e-so, o fuțit ¹⁾, s-o ascuns d'i iel, o șt'iut că iar să dușe să-i mai deșe. O ven'it înt-on tîrziu la iel, s-o băgat în casă.

— Șe-i frat'e-mn'eu, ven'iș iară la min'e?

— Apoi — ișe — ven'i, mă, că iacă cum, și iacă cum — iče.

— Am gătat bucat'ele și ș-aea măsură s-o gătat, și țe să facem, zic, că plîng copiii, și ășer, și n-avem șe le mai da.

— Mă — ișe — io-z mai dau tri mășuri, nu numa una! Numa — ișe — să t'e lași să-z scot uăk'ii!

— Ia! Păi — ișe — io atunșă, uorb șe mai fac — zîșe — cum și cum mai trăiesc, și cum mai poț lucra, ș-așe ș-incoa, ș-incolę?

Nu s-or ășta, nu s-o-nvoit. S-o luțt, s-o duz acasă. O spus cătă muiere că nu i-o dă, numa dacă-ș — i-o zîș că-i dă tri mășuri — numa dacă să lasă să-i scoată uok'ii amîndoi.

Zîșe:

— Io așe cum va mă lăsa?

O trecut az, copiii plîng și șer, min'e iar așă. No șe să mai facă?

— Tu! N-avem șe-i fașe — zîșe — mă duc dacă ar'e tim d'e-aea — zîșe — și ășta, să mn'i-i scoță, iacă mn'i-i scoat'e, și ășta.

S-o loat, s-o duz la frat'e-so.

— No, frat'e-mn'io — zîșe — ven'i iar la t'in, că n-am șe fașe — zîșe. — Dacă mi-i scoți uok'ii, iacă mn'i-i scoț — zîșe — țe să fac — zîșe — să le du la copii — zîșe — să

¹⁾ Pov. arată cu mîna dreaptă îndepărtarea.

minse. Da — ise — tu să mă iei să mă duz — zise — colo în capetu satului ²⁾. — Or foz doă drumuri să-ntiln'eu, și colo o fost o rugă. — Mă duz la ruga aea, crușe, cum îi zisem și noi p-aiž dară, și rugă, și să mă duz acolo — zise — ș-apă acolo, mă lași acolo. M-am gin'it că sint, tăt una vin oamen'i, or p-un drum, or pă hălalt și mă miluiesc cu cit'e șeva — zise — să mai capăt și io să mînc, să... Unu-m dă una, unu-m haia, unu-m dă haia, și ăsta.

Așe că s-or loat și s-o — i-o dat frat'e-so-cu tri măsurî d'e bucat'e și le-o dus acasă. Și or mers, și l-o duz la crușe, și i-o, la rug-aclo, scos uok'ii amîndoi. I-o spus că — stat aco d'e crușe, ș-o șezut acolo, lingă cruș-aia ³⁾. No, or ven'it omen'i pă drum, l-or întrebat că še-i?

— Iacă uorb — zise — și stau aiș, șin'e m-o milui și pă miște cu cit'e șeva.

O stat acolo vo cit'eva zile, vo cit'eva nopt. S-o pomen'it înt-o noapt'e că vin'e șin'eva la iel și-l întreabă că d'i še șăd'e-acolo?

— Apă iacă — ise — cum, și iacă cum, m-o scos frat'e-mio uok'ii — iče — și nu mai vād — zise — și un'i să mă duc?

— Măi — iče — să t'e iei — zise — că iacă, un tău — da iel o fost sot'ea, dracu, s-o duz la iel. Iše — iestă un tău aiș îndărăptu crușii — zise — să t'e duz — zise — la tău -ăla pă foal'e, pă min'i, cum să t'e tîrîi, pună-acolo — zise — și să t'e speli cu apă d'in tău-ăla — ise — că-z vin ved'eri iară.

No, așa o făcut bietu om. S-o loat, s-o tirăit, s-o dus iel. Cum o azunz la tău, o dat cu min'ile, o găsit tău. Dac-o găsit tău, o luot apă și s-o spălat pă cap ⁴⁾, pă uok'i, pă ăsta, și o ven'it ved'eri la uom iară. Iară iel i-o spus la uom că dacă vin ved'eri, să să ieie să ducă-n țară, să ieie apă d'e-acolo, că iel apăi cîz maroz is, bet'eji, n-or putu vind'eca doctoru, da iel cu apă d'e-aia-l vind'ecă. O luot-o, o cotat iel o stică și-o loat apă. Și o loat-o pin țară, du-t'e! S-o

²⁾ Pov. arată cu dreapta, în depărtare. ³⁾ Pov. își prinde mîinile. ⁴⁾ Pov. schițează spălarea pe cap, cu mîinile.

înșt'înțat că iel, un'e-o auzit că-i maroz, s-o dus. Cum l-o spălat, cum i-o trecut ! I-or dat ban'i, i-or dat sine cu še... șercat-o și ăsta.

Nȃ o vînd'ecat o grămadă d'e oamen'i ⁵⁾. Iel tăt o căpătat ban'i, ș-o trimez la muiere-acasă, cu poșta. Muierea tăt s-o dus și i-o scos, n-o șt'iuț că sin'e-i trimet'e ban'i, ma că capătă ban'i, și capătă. S-o apucat muierea și ș-or făcut căș, o dat copiii la școală, doi, hăi mari, unu o foz mai mig rămas. Și ăla, s-o duz iel ș-o trimez la ban'i, o cîștigat ban'i, o căpătat. Cîn o auzit că iacă s-o duz la un, într-altă țară, d'in țara noastă. Acolo o avut u-mpărat o fată, în țar-aea, ș-o șercat-o cu tăz doctorii, o foz bolnavă, și n'ime n-o putut-o zvid'i.

Iel s-o dus și s-o băgat la o prăvălie, la o crijmă, la un contin și or auzit că iacătă fata-i bet'eagă, și ăsta. O zis că să spună la-mpăratu să ducă să-i spună să vină cu h'int'eu după iel, că mēre iel și-o zvid'ie, că iel nu pōt'e să meargă să o zvid'ie pă zos. O trimes împăratu cočișu, sluga, s-o dus cu hint'eu și l-or suit în hint'eu, și l-o dus acasă. O văzut fata, o șăzut az, o spus cătă împăratu că nu pōt'e așă iut'e s-o vindeșe. Mai stă o zi, dōuă acolo, și p-a triilea zi, o vind'ecă, o pōt'e vindeca, că-i tare obosit și ustăn'it, și așe, d'in drumuri, că vin'e depart'e, și... O stat acolo vo dōuă zile. Cîn o fost a triilea zi, o mîncat și o hod'in'it, o spus la-mpăratu că să iasă tăț, să iasă tăț d'in caz-afar, și cătă-mpărăt'easă să-i caut'e hain'ele feț'ii care are mai frumoșă fata. Și să-i facă mîncare, să-i lase acolo să de la fată dară mîncare bună, o porînsit iel, și o lăsat iel. O cotate hain'ele, sk'imburi, țole, tăt, or ieșit afară, s-o dus. Iel o rămas înt-on țimăr singur cu fata. S-o dus la fată și ș-o scos uiaga cu apă, și-o pus o țiră pă cap, o spălat-o, și-o țiră în gură. S-o d'eșt'eptat fata ⁶⁾ și-o prins a da cu limba și cu buzăle. I-o mai pus a doau-oară, ș-o d'eșt'eptat fata mai bin'e. A tria oară, s-o d'eșt'eptat fata d'e

⁵⁾ Pov. se uită cu ochil împrejgur și face un gest larg cu mîna. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu amîndouă mîinile.

tăt 7). S-o dat și i-o dat o țiră mincare în gură, și ăsta, și o-mbucată și mincare-o țiră, cită i-o dat, și s-o d'ështëpat fata bin'e. O luot-o și-o sculat-o d'im pat, și i-o dat hain'ele și-o-mbrăcat-o. După še-o-mbrăcat-o, o luot-o d'e mină 8) și-o prins a să plimba cu ie pin țimăr. Și-o d'esh'is ușa, și-o ven'it împăratu cu-mpărăt'easa, s-or băgat și or găsit fata sinătoșă, ș-îmbrăcată, și bin'e. Nq, s-or îmbucurat, or făcut col bal cu petreșere, d'e bucurie și d'e ăsta.

Și l-or înșt'ințat în tăt'e părțile, că iacătă...

Și-or curz domn'i, șt'i, să-l vadă, că dacă iel o vind'ecat fata-mpăratului, și cu ciț doctori-o fost în țară, n'imeni n-o putut să facă n'imic. I-o făcut documentu d'e doctor, că-i învățat, mai învățat ca tăț doctorii și l-or declarat și că še-i șere? Că să rămână la iel, că-i dă zumăta d'e-mpărăt'ie, să ste cu iel. Iel o zis că nu-i trăbă, numa să-i deie ban'i. I-o dat ban'i și še-o șerut, i-o trimes iară la muiere.

Și o luot-o mai d'epart'e, du-t'e 9). Tot așe, pun-o azuns iar într-altă țară. Acolo-ntr-aiia țară, iar s-o băgat la un... crijmă, la un contin acolo-o văzut iel, și ăsta, și să baje să minse și iel seva. S-o băgat acolo, o văzut că nu vorbesc, și-s năcăjiț, și ăsta, ș-o-ntrebat că še-i, și d'i še-s așe năcăjiț. Unu-o șerut că să-i deie apă. Ișe:

— N-am — ișe — d'e un'e-z da, și iac-o țiră să-z dau, dară — ișe — da n-am d'e un'e-z da.

— Apăi cum nu? — ișe — cum d'e nu ie, d'e nu-i apă?

S-o dat, iel o ascultat, i-o-ntrebat apăi. O spus că nu ie apă-n țară, numa d'in alt'e țări aduc apă, că la iei în țară nu-i apă n'imic.

— Apă — ișe — să trimeteț la-mpăratu — zise — să vină după mini să mă ducă — zise — că slobod ieu apa!

Iei or trimes bărbăt'eșt'e la-mpăratu, și împăratu — că iel nu poată mere pă zos că-i obosit tare, că iel o ven'it d'epart'e, și ăsta — o trimes iară hint'eu după iel. Și s-o

7) Pov. arată, cu amindouă minile. 8) Pov. arată, plimbînd puțin mina dreaptă. 9) Pov. arată spre îndepărtare, cu mina dreaptă.

luoț, s-o dus la-mpăratu. O spus la-mpăratu că d'in cătini-șagu lui să-l stringă laolaltă, s-aleagă iel o sută d'e soldaț care-z mai bravi și mai lucrători, mai tari. Și să-i cășt'ije lui sârsamuri pentru săpat, să sepe, că co subt on d'eal acolo ¹⁰⁾ sub d'ealu ăla-i pusă pietri în gura izvorelor și nu mai merg izvoraie să mai meargă, ș-or săcat apele tăt'e,

O cășt'igat rânj dară, cum le zisem noi, de fieru, săpôn'e, crampuri, lopeți, sepe, tăt feliu d'e... Și-o ales iel o sută d'e soldați și s-o dus cu iei acolo. Un'e-or lucrat, un'e-or șazut, și dup-aia aialanț i-o orinduit și-o lucrat on timp d'e vreme-aclo mult, pun-or azuns acolo la o piatră mare. Acolò la piatra aia, dac-or d'esfăcut-o, or dat cu rânjile și-or clătăn'it de ie. Cîn o clătăn'it, apa o șogn'it să vină. Tri zile și tri nopț or stat acolo, o slobozit apa numa pă rind așe, pună s-o duz la matca apelor iară, că n'eca lumea, atita apă-ar fi ieșit. Și-acolo o stat tri zile, tri nopț, pună cîn o-apucat apele d'e s-o dus iară pă matca lor și-or făcut loc pă un'e-or fos umblat, și s-or dus, și s-o-mbucurat țara întreagă, și i-o trimes în țara intriagă că iacătă o ven'it apă iară.

Și s-or strins domn'i, s-or strins baron'i, grofi, să vadă că șin'e-i, șe-i șere, șe-i șere? Iar-o șerut că-i dă-mpărăția jumătat'e. Ba să i-o plăt'ească în ban'i, că iel n-are ce cu-mpărăția, ciz ban'i, atîța. L-o cînstit unu, ialalț pintru apă dară, nu numa împăratu, i-or dat cînstită, grofi și baroni o ținut acolo iară și l-or omen'it și i-or, d'e bucurie că l'e-o adus apa. No, acu i-o dat căruța cu cai, că iel nu poț'e să-j ducă ban'ii și-i d'epart'e, și i-or dat hint'eu, și să să ducă cu hint'eu și cu ban'ii. O-mplut hint'eu d'e ban'i, ș-o loat-o, du-t'e, du-t'e!

O ajuns nu știu la cîți an'i acasă, iar la muiere. Cîn o azuns acolo iel: pālaturi mari, făcut'e, și ăsta, d'e muiere. Copiii ăi mari or crescut, ăl mic ș-ala o crescut, da nu-i vorbă, ala o rămaz mai mic. S-o băgat, o auzit că ala...

¹⁰⁾ Pov. arată cu mina dreaptă.

— Aisa am stat, ais uocolu, și mă bag ais în uocolu ăsta acu cu hint'eu, căruța.

S-o băgat în, căruța în uocol. Și s-o băgat acolo d'e nuntă, ș-o-ntrebat că: « Fașe bin'e, să laș să baje caii în grajd? Iacă că bagă, cu hint'eu în uocol și ar băga și caii un'eva ».

— T'e lăsăm — ise — cum să nu t'e lăsăm?

O ieșit afar ș-o spuz la coșiș că să slobodă, să baje în grajd caii. I-o slobozit iel, ș-o loa și s-o duș iară-nluntru. Un copil, ăl mic l-o văzut. S-o loat și s-o dus la mamă-sa înt-altă sobă, înt-alt țîmăr d'in boltă — că o ținut și boltă, prăvălie d'e tot feliu, și copiii ei mari or fost în șcuoli, învețe d'e înjin'eri și d'e, școli mari, i-or trimes eia, da, numa ăl mic o mai fost acas. Duče copilu ăla mic la mă-sa.

— Mamă, mamă! — zise. — Ala-i tata!

— Taž, mă, nu vorbi, că tată-to-i d'e cîn o murit — ise — și-i mor, și nu mai...

Să duče copilu iară năpoie și să uită la iel. Iară cură la mamă-sa:

— Mamă, mamă! — zise. — Ala-i tata¹¹⁾, ala-i tata! Că io-l cunosc, că samănă pă buză — zise — și pă uok'i, și pă vorbă și ala-i tata — zise — că io ținui mint'e — zise — d'e-atunz d'e cîn — zise — s-o potopit iară.

— Mă, taž, mă, că nu-i ala, nu-i mai pă lume-ala nu mai trăieșt'e. Așe ș-incoa, ș-incoa.

Atunș, iel o auzit iel co la țîmăr dară, și ăsta, ș-o loat-o și s-o duz iel în țîmăr apo ș-o da mina cu muierea, ș-o spus că-i iel. Și s-or sărutat...

Și: — Apoi cum îi, mai trăieșt'i?

— Trăiesc!

Frat'e-so o auzit că iacăt-o ven'it, ș-aștea. La frat'e-so o fos sudă că o apucat ieș și ș-o făcut d'in săracă, pālaturi mai mari ca a lui și mai bun'e, și țin'e prăvălie, și o avut vinars acolo d'e-or vindut în prăvălie, în boltă.

¹¹⁾ Pov. arată cu mina dreaptă.

O foz pirit-o că are drăguț ie, și on hoț, ș-ala fură d'e pin cară ș-li aduce iei ban'i, și cu aia o trăit. O curs iară la jîndărmărime, o curs la pretură, pi la jud'ecătorie ș-o înșt'ințat că iacă i-o ven'it hoțu iară cu căruța, cu ban'ii, și iar ala i-o aduz ban'i, s-o făcut așa gazdă. Ș-așe să meargă să-l prindă, că-i acolo, nu-i dus.

Uor ieșit op jîndari, trimeș, s-or băga la iel. Iel le-o spus, l'e-o dat scaun:

— Șăz, t'e hod'ineșt'i — is — să șăd'eți! Mereți năpoi și spun'eți așa — zise — că numa cu voi nu merg, să mai trimeată opt încă câtă voi să fiz barem șasprăzășe, apăi atunș merg!

S-o dus ăia ș-or spus că iacătă s-o șt'ința, da n-o vru să meargă numa cu iei, că să mai meargă opt, atunșa mer'e cu iei. Or mai trimes ăi uopt. S-o dus iară iel năint'e și l'e-o spus că:

— Încă n'ic acu nu merg numa cu voi. Sint'eț șasprăzeșe, da să mereț să mai vină șasprăzeșe, să fiț triză și doi, că — ică — numa cu voi mi-i rușin'e să merg.

S-or dus înăpoie iară, a tria oară ș-or spus că iacă n-o vru n'iz acu să vină, și să mai trimeată atita. Atunș or trimes ș-atița. Iei or pregăt'i mincare, i-o băgat în casă acolo și le-o dat scaun'e, o pregăt'it mincar'e, le-o puz mincafe, beutură, i-o omen'it.

— Nq mincaț! ¹²⁾

Iel s-o loat ș-o trecut în haia casă, într-alt țimăr. Iel, acolo, la-mpăratu cu apa, i-o dat hain'e d'e-ofițer cătăn'esc, și i-o dat rang, că cum că iel li ofițăr cătăn'esc, o mers și iel cu cătăn'ele dar, el o fost ofițeriu cătan'elor ș-o d'esfăcut apa. I-o dat declărății bun'e, ăla-mpăratu cu fata iară i-o făcu declărății d'e doctoru, d'in țară tă d'e doctor. O eșit d'in haia casă la jîndărmărime ca ofițer.

Cin or văzut iei, or inlemn'it ¹³⁾ jîndarmii, și așt'ealalt cari-o fos, sărgenț, mai miș, filări, căprari. S-o loat și s-o

¹²⁾ Pov. arată lmbierea cu palma întinsă ¹³⁾ Pov. arată mirarea, cu gesturi laterale, cu minile.

dus cu iei apă la zud'ecătorie. Ş-or spuz la jud'ecătorie că iacă cum o fost, iacă cum o fos, d'in capet, cu frat'e-so şi « uit'e cum m-o căzn'it », frat'e-so. Şi atuns or trimes după frat'e-so şi că d'i še-o minţit d'e l-o făcut, pă iei, o minţit şi jindărmărima, şi ăsta, că-i hoţ, şi-i aşe, că-i tilhar, şi... Ce să facă cu frat'e-so? Or întreat pă iel pintru că i-o căzn'it şi i-o minţit. Işe:

— Numa še-o făcu iel cu min'e¹⁴⁾, alseva nu trăbă să faşeţ: să-i scoat'eţi uok'ii amindoi şi să-l duşeţ acolo — zise — la cruce-aea, la rug-aia, un'e-am fost io, să-l pun'eţi acolo şi pă iel, ca min'e. Alceva să nu-i faşeţ.

L-o luot şi l-or dus apăi în capetu satului, acolo şi i-or scos uok'ii, şi l-or lăsat acolo¹⁵⁾. Cîn o foz nopt'ea, o ven'it zmeii, d'iavolii, şi-or făcut tăt prav, l-or omorit¹⁶⁾ d'e tăt acolo, şi n-o mai foz n'îmic d'iel. O rămas numa oasăle, le-o mai găsit maşele d'in iel, cum l-or omorit.

Şi frat'e-so iarăş o înviat, ş-o ven'it acasă la muiere, şi fain, şi, şi hint'eie, şi cu tăt feliu. Şi iel o fost ăl mai sărac.

Inf. Lăscuş Mihai zis Pihuctăr; *Cerbăl*—Hunedoara; *culeg.*: A.I.A., T.B. la 4.XI. 1951; *transc.* T.B.—A.I.A. *Durata*: 10'; A.I.F., I. 11.173.

De cînd o ştii? « D'e cîn ieream t'inăr, am auzit-o d'e pin alţi. De-abia mi-am adus amint'e, mi-o ven'it în cap » (Întîi şi-a adus aminte de doi fraţi, unul sărac şi altul bogat, apoi şi-a amintit firul povestirii). *Ai mai spus-o?* « D'e tînăr n-am spus-o. Atuns şt'iam mult'e ».

Basmul este unul dintre cele mai răspîndite, fiind atestat în toate provinciile în 45 variante ale acestui subtip (fratele sărac orbit de către fratele bogat). De obicei, antagonismul dintre fratele bogat şi cel sărac e precedat de o dispută despre strîmbătate şi dreptate, aceasta din urmă rămînd învingătoare. Schullerus, la nr. 613, citează 16 variante. Reidar Th. Christiansen, în studiul monografic *The tale of the two travellers or the blinded man*, Helsinki, 1916 (F.F.C. nr. 24), afirmă că basmul ar fi originar din India (Krohn, *Übersicht*, p. 69 şi urm. care crede cu certitudine în provenienţa lui indiană).

¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu mina stîngă. ¹⁵⁾ Pov. arată vag cu mina stîngă.

¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu mina dreaptă.

În vremurli dă dămurt, toți împărați, cînd aveau copii i ținea-n colivii. Din cauză să-i, i fură.

Avea împăratu ăsta o fată și-o ținea numa-n colivie. I venea pețitori din toate țărli. Tot fečiori dă regei, prințuri dă-mpăraț. N-o dădea la niči unu.

A trecut ani întreși. Într-una dîn zile, un fiu dă rege, îmbrăcad bine, vine pețit. Cine iera? Diavolu! S-a făcut în fečior dă rege¹⁾.

Cu cea mai mare plăcere²⁾ l-a primit pă iel. Pă toți i-a dat îndărăt, dar p-ăsta nu. Iară fata n-a vrut.

— Taică, osi plînge și-oți ofta-n urma mea. Că dă dat mă dați, dă văzut, nu mai mă vedeți.

— Nu, că ăsta³⁾ ie bun. Ai să de duși⁴⁾ și-acoló, ai

Înainte vremuri, împărați dacă aveau copii, i ținea mai mult arestați!

Împăratu ăsta avea și iel o fată frumoasă și-o ținea mai mult în colivie, din cauză să nu i-o fure! Cum ierau, cum spune bătrînii, cînd să băteau, veneau poterli și-ji loa avutu și fujeau pîn munți. Așa iera și-n timpurli alea!

A deveni fata să-i vie pețitori, pentru măritat. Care venea, il dădea-ndărăt, nu i să convenea¹⁾ împăratului; nu-i plăcea.

Într-una dă zile, un diavol să gătește foarte frumos. Să face că ie um băia dă prinț din altă țară²⁾, și-a vint în logodit, s-o ia dă soție.³⁾

— Da, cu cea mai mare plăcere! — împăratu și pără-teasa, da fata, nu!

¹⁾ Pov. ridică mîinile. ²⁾ Pov. dă mîinile în lături. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta

¹⁾Pov. subliniază, cu mîinile. ²⁾ Pov. ridică stînga. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

să mai vii să stai și-aiți, cun spune iel.

Că ce-a zis? O duce ⁵⁾ și la-mpărăția lui, și-o aduce ⁶⁾ și stea și la-mpărăția iei.

După ce-a isprăvi nunta, tot, în regulă, — toz dračii care iera cu iel, miniștri, reși, din toate țărî, diavoli făcuți, prefăcuți ⁷⁾ în reși. . . S-a mindrit ⁸⁾ împăratu că are-a vaza asta mare, și-are ajutoare ⁹⁾ la războaie, bravo c-a avut o fată și-a avu noroc! . . . — Ziuă bună, și-a dispăru toți! ¹⁰⁾ A pleca și fečioru dă reșe, cu fata, în țara lui.

Fata nu! Fata-a cam simțit că nu ie lucru curat ⁴⁾:

— Tată, tăiată-moartă, ieu nu-l iau! M-oz da după iel, da mult os plînge, și mult oți ofta, că n-ave să mai mă vedeți!

— Cum, taică? Cînd spune că o să stea și-aiți, și-ai să stai și-acolô, cel mai bun lucru! ⁵⁾

Mai dă cecăleală, cum ie și-n zîua dă astăzi mai d-una, d-alta, l-a loat!

Iară după nuntă, fata-și ia un crion, și prinde și-un porombiel, și-o bucățică dă hîrtie ⁶⁾. După ce s-a isprăvit toată nunta, la o zi, doo, hai să pornească și la-mpărățîili lui ⁷⁾, cu soția lui acu, cu fata-mpăratului.

Fata, nu, că nu, că să mai stea, să mai stea, ferite-ar Dumnezeu, iel musai să meargă și s-ajungă la-mpărățîili lui ⁸⁾, să vază și ia împărățîili lui!

Cum v-am povestit c-a loat o bucățică dă hîrtie și-un creon, și-un porombi-

⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga.

⁶⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

⁷⁾ Pov. ridică mîinile. ⁸⁾ Pov. subliniază,

cu mîinile. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu

mîinile. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

⁵⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁶⁾ Pov. schițează ținerea între două degete drepte, ridicate în sus. ⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

el l-a băgat în sin. Și-a pleca dîmpreună cu iel.

După ce și-a loat ziua bună dă la părinți, într-a-dăvăr că diavolu a făcut un tren pîn pustietăți *) — fără să știe fata — a crezu că ie pîn lume !

Mergin cu ia plină-n margine la o apă mare, ce-i spune ¹¹⁾ fečioru dă rege?

— Ei, dragă, tu să nu te sperii. Io mă dau ¹²⁾ peste cap, că nu putem să trecem apa asta. Dîncolo ¹³⁾, peste apă, ie-mpărăția mea. Și mă fac un șarpe. Tu te sui pă mine ¹⁴⁾. Și te trec apa dîncolo ¹⁵⁾.

S-a făcut un șarpe cit toată lumea. Și-a trecut apa dîncolo. Cînd a trecut apa dîncolo, ce să-ntimplă? A așezat-o jos ¹⁶⁾ frumos, acolo-n munte, unde s-a așezat șarpili cu ia, și-a pus țîța ieii în gura lui. Și sugea țîța fetii cit putea iel. Cînd să sătura, trei zile ¹⁷⁾ și trei nopți dormea. Iară fata ¹⁸⁾

Ajungin la o apă mare acoló n-a avut pă un să treacă apa, încit ce-i spune bărbatu ăsta, care-l loase?

— Ei, dragă, acuma, pă un să trecem noi, că peste apă ¹⁰⁾, dîncolo izistă-mpărăția mea; ie țara mea, acoló !? Încit, ieu o să mă dau peste cap ¹¹⁾, și mă fac un șarpe mare, tu-ncaliși pă mine, și te trec apa asta dîncolo ¹²⁾, să nu te sperii !

— Nu ! — fata, cu coraj — dă ce să mă sperii? Numadăcit s-a da peste cap și s-a făcut un șarpe cit toate zilli. Fata a-ncălica pă iel și-a tăiat apa dîncolo. S-a așezat acoló în munți acoló, cu ia, jos, între bolovani.

¹¹⁾ Pov. dă din cap. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. pune dreapta pe masă. ¹⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. întinde dreapta în jos spre dreapta. ¹⁷⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ¹⁸⁾ Pov. ridică arătătorul stîng.

⁹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ¹¹⁾ Pov. schițează rostogolirea, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

plîngea. Cînd plîngea fata, să cutremura pămîntu. — D-atunci a rămas cutremurli-astea dă să zdrunčină ¹⁹⁾ pămînturle-astea ! Cu povestea fetii aștia . . .

Ia, cînd a plecat, loase și ia un crion d-acasă și-um porombiel îl băgase-n sîn ²⁰⁾. Fără să știe niminea. Façe și ia um bilețâl ²¹⁾ și-l leagă dă gîtu porombiellui, și-i dă drumu. ²²⁾ Porombielu-a tras d-a drept la-mpărățlie ! La locu lui, mdeh ! S-o lăsăm pă ia acoló ²³⁾.

Cîn să duče ²⁴⁾ dimineața o sirvitoare să dea la porombiei mîncare, vede porombielu cu o irtiuță-agăța dă gît ²⁵⁾.

— Vai, împărătiță, vai, împărate, um porombiel frumos, c-um bilețâl la gît ²⁶⁾ !

I dă roată, și-l prinde. Ia biletu și citește:

« Taică și maică, ăl fečior dă-mpărat care m-ai dat,

¹⁹⁾ Pov. schițează sgîlțirea, cu mlîniile, și rîde ! ²⁰⁾ Pov. duce dreapta la sîn. ²¹⁾ Pov. scrie cu dreapta în palma stîngă. ²²⁾ Pov. aruncă, cu mlîniile. ²³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁵⁾ Pov. ține o bucățică de hîrtie la gît, cu dreapta. ²⁶⁾ Pov. duce stînga, la gît.

« Ce să vezi ? Cîn s-a așezat acoló, la bolovani, a pus-o jos s-o sugă la țîțe. O sugea doo-trei ceasuri, încît cîn să sătura, și-o lăsa din supt, cînd plîngea fata, să cutremura pămînturli, de plînsetili care le plîngea ia.

Cînd aude sforăind, că doarme-așa ¹³⁾, cu sforăială mare șarpile ăsta, s-apucă fata și façe un bilețâl, și-i spune în bilețâl:

« Tată și mamă, veți ști că logoditoru, care m-az da după iel, ieste un mare póclet dă șarpe, încît, cîn mă suge pă mine și mă lasă din sup și plîng, se cutremură pămîntu dă plînsetili mele . . . »

Și-l leagă dă gîtu ¹⁴⁾ porumbielului, și i-a da drumu ¹⁵⁾ porumbielului.

Porombielul crescînd în curtea-mpărătească, într-adăvăr că iel a tras d-a dreptu acoló ¹⁶⁾.

Să lăsăm fata-acoló, să videm ce s-a-ntîmpla cu porombielu ăsta ¹⁷⁾. Șarpili,

¹³⁾ Pov. scutură din mlîni. ¹⁴⁾ Pov. duce stînga la gît. ¹⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

ieste um pòcled mare dă
șarpe, încit suge dă la mine,
și cîn mă lasă și plîng, să
cutremură ²⁷⁾ pămîntu ! . . . »

Atunçi s-a pus împără-
teasa și-mpăratu pă plîns.
Din nou a da și iei răvașe
pîn orașe, jurnale în toate
țărli: cîn s-o găsi ²⁸⁾ să
i-o-aducă-ndărăt, i dă-mpă-
rățlia toată și fata dă soțlie.
Nu s-a găsi nimini. Nu
știa-ncotro ²⁹⁾ s-o ia, să-l
găsască. Pleca ³⁰⁾ lumea-n
cătare, da nu-l găsa.

cînd avea poftă dă supt,
sușea la țîțili iei.

Numadăci dimineața, o
sîrvitoare, cîn s-a dus să dea
la porombiei ¹⁸⁾, vede un
porombiel cu un bilețâl la
gît ! Dă fuga-nnăuntru și-i
spune-mpărătesii:

— Împărătiță, ie um po-
rombiel striin ¹⁹⁾, cu-un bilet
la gît !

Iese și-mpărăteasa, dă
să-l prinză pă colea, dă pă
colea, dă fuga-i spune și-m-
păratului, vine și-mpăratu,
de-bea, de-bea l-a nhățat și
l-a prins.

După ce ia ²⁰⁾ bilețălu dă
la gîtu porombielului și-n-
cepe să-l citească, cînd a-n-
cepu să-l citească și vede
scrisu fetii, a-ncepu să plîng-
gă cu lăcrămi dă foc ; și-m-
păratu, și-mpărăteasa.

— Ce-am făcu noi, n-am
făcu lucru bun ! Am dat-o
la lucru zmeiesc ²¹⁾ ! Țsta-a
foz lucru necurat !

A da
sfori
plîn țări,
răvașe

²⁷⁾ Pov. clatină capul. ²⁸⁾ Pov. ridică
arătătorul drept. ²⁹⁾ Pov. dă mîinile
în lături. ³⁰⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

¹⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.
¹⁹⁾ Pov. arată înainte, cu arătă-
torul drept. ²⁰⁾ Pov. apucă, cu
dreapta. ²¹⁾ Pov. dă mîinile în lături.

pin orașe

sule

pă sub cuțoburle:

čin s-o găsi să i-o aducă, i-o
dă dă soție, și-mpărăția
toată, și iel să fie slugă la
ačela ²²⁾ !

Nu s-a găsi, domle, ni-
minea ! Pin toate țărli; nu
s-a izistat unu ²³⁾ să zică că:
da ! Nu s-a băga nimini !

O babă aude și ia, să
duce la-mpărat:

— Împărate luminate,
am auzi și ieu lucrurile
astea ! Mie dacă-m dai lu-
cruri če ți-oi čere, am să-n-
čerc și ieu să videm po să
ți-o aduc ?

— Babo, dacă să poate,
cum an spus, așa fac ²⁴⁾.
Če mi-i čere, aia-z dau !

— Ia să-m dai mie niște
pînză uitată ! — Če nu să
găsa la o curte-mpărătească
dă cîn lumea asta ? ²⁵⁾
I-a da pînză ci lumea ! —
Să-m dai niște mîncare ui-
tată ! — Oriče a čerut, ui-
tat: dă cusut ²⁶⁾, uitat; ață
dă cusut ²⁷⁾, uitată. I-a da
dă toate če-a čerut ia; ac,

Iacă o babă bătrînă să
duce la-mpărat:

— Împărate luminate, ieu
dă cînd m-am pomenit, am
născu și ieu trei fečiori, da
ieu dă cînd i-am născut,
nu i-am mai văzut. Ia să-m
dai și mie nișcai ³¹⁾ legumă
uitată, nișcai ³¹⁾ foină uitată,
niște pînză ³¹⁾ uitată, ori-
če ³²⁾ uitat; — cusături d-as-
tea, modeluri, fel dă fel
dă modeluri, ca să facă ia,
mătușa, să coase cămăși, a
čerut împăratului.

Într-adăvăr că i-a dat îm-
păratu tot če s-a găsit. Să
duce baba-acas. Și face o că-
mașă-așa dă frumoasă cu
niște floričele nemaipome-
nit ³³⁾. O lasă neisprăvită la o

³¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu
dreapta. ³²⁾ Pov. clatină din drea-
pta. ³³⁾ Pov. subliniază, cu drea-
pta.

²²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga
²³⁾ Pov. dă mîinile în lături. ²⁴⁾ Pov.
dă mîinile în lături. ²⁵⁾ Pov. ridică
stînga. ²⁶⁾ Pov. subliniază cu stînga.
²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

minecă sau la un guler³⁴⁾.
N-a terminat-o dăfinitiv.

După ce a isprăvită cu cusătura, și cu mîncarea, hop, vine Dă-cu-sară:

— Bună seara, mamă!

— Bună să-s fie inima, maică!

— Ie ceva să mînc și ieu să mă du să-m văz dă sirvičiu mieu?

— Da, maică³⁵⁾, ieste. Stai la masă și ospătează.

— Aaoleo, ce cămașă frumoasă! Maică, să mi-o dai s-o ia și io pă mine!

— Maică, s-te dai oleacă-m pat³⁶⁾, eote ma am puțin s-o termîn.

După ce-a mîncat, băiatu s-a dat în pat³⁷⁾ să isprive mă-sa cămașa. Într-adăvăr, ce face mătușea? Face-a dooa cămașă. To la fel, la git neisprăvit³⁸⁾, și-o pune-n cui³⁹⁾. Iar Dă-cu-Sară culcat în hodaia čeailantă⁴⁰⁾.

Cînd vine Miez-dă-noapte.

— Noapte bună, mamă!

— Noapte bună, maică!

³⁴⁾ Pov. duce stînga la git. ³⁵⁾ Pov. dă din cap. ³⁶⁾ Pov. arată spre patul din odale, cu dreapta. ³⁷⁾ Pov. arată spre patul din odale, cu dreapta. ³⁸⁾ Pov. pune arătătorul drept pe masă. ³⁹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁴⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

tot așa, uitat, care nu știa dă iel.

Le-a-mpak'ietat baba, și-a plecat cu iele acas. După ce le-a-mpak'ietat baba și-a plecat acasă, s-apucă ia și coase-o cămașă frumoasă. Și-a lăsat-o, la o mînică²⁸⁾, neisprăvită.

Bun! După ce-a lăsat-o la o mînică, a făcu mîncare, tot, arangheat, cămașa-a agățat-o-n cui²⁹⁾.

Iacă vine Dă-cu-sară:

— Bună sara, mamă!

— Bună să-ț fie, maică, inima!

— Mamă, ie ceva să mînc, să mă duc să-m fac serviči?

— Ie, maică. Stai și mîncă, și să te-mpremenesc, să te duči să-ți faci servičiu tău!

— Vai, mamă, ce cămașă frumoasă!

— Da, maică, ma am puținel. Pînă cînd o termîn, dă-te-oleacă-n pat³⁰⁾ dîncolo!

Dat a fost! Că iel dac-a mîncat tot uitat, a uita³¹⁾

²⁸⁾ Pov. duce stînga la mîneca dreaptă. ²⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ³⁰⁾ Pov. arată spre pat, cu stînga. ³¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Ie čeva să măninc să mă du să-m fac sirviči?

— Ieste, maică. Stai la masă și măninc.

— Vai, da cămașa-aia ⁴¹⁾ če frumoasă ieste! Mi-o dai s-o-mbra și ieu.

— Ț-o dau, maică. Du-te ⁴²⁾, stai puțin că nu ie termenată și mai am puțin, ie un călător dincolo ⁴³⁾, pun-te lingă iel, c-am să Ț-o dau.

Cin s-a puz lingă ala, pus a fost, c-a uita să mai pleče la sirviči! A termina cămașa, l-a-mbrăcat, culcat a fost ⁴⁴⁾. S-apucă la-a treia cămașă. Cind o fače, o termină, mai avea puțin ⁴⁵⁾, s-o termine, iacă să fače ziuă! Vine Zorilă-zori-dă-zi.

— Bună dimineața, mamă!

— Bună să-s fie inima, maică!

— Ie čeva să măninc, să-m vă și io dă sirviči?

— Ie, maică, stai colea ⁴⁶⁾ și mănincă.

⁴¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁵⁾ Pov. întinde mînile înainte. ⁴⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

dă serviciu lui. N-a mai mers. L-a loa somnu.

S-a apuca și-a făcut altă cămașe,-iel gătit colo, frumos l-a-mbrăcat, n-a mai simțit nimic ³²⁾, baba!

A lăsat-o iar, cămașa dooa, iar lăsată la guler ³³⁾ neisprăvită, și-a agățat-o tot în cui ³⁴⁾.

A vint Miază-noapte:

— Noapte bună, mamă!

— Noapte bună, maică, și bine-ai venit!

— Ie čeva să minc, să mă du să-m fa serviciu?

— Ie, maică! Stai și mîncă, să te-mpremenesc, ioite ma am cămașa oleacă dă isprăvi colea, trei dincolo-n odaie, că ma ie un călător, și-am văzt cămașa pă iel, așea, Ț-am făcut și Ție una la fell!

Cind să duče:

— Frumoasă, mamă!

— Ei, da să mă scoli ³⁵⁾, să nu mă-ntirzii!

— Nu, maică!

S-a pus lingă iel; pus a fost! A isprăvi cămașa. L-a-mbrăcat și l-a lăsat aco-

³²⁾ Pov. dă mînile în lături. ³³⁾ Pov. duce stînga la grumaz. ³⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ³⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Da cămașa aia, maică, nu mi-o dai și mie?

— Ți-o dau, maică. Stai colea puțin, mai sun doi călători, hodină-te nițal pînă termin și-ai să ple să-s faci serviciu.

S-a pus și iel, pus a fost ⁴⁷⁾.) L-a-mbrăca și pă iel. Cîn și-a vint iei în fire, și s-a dășteptat, s-a loa la bătaie-acoló!

— Țe-ai căta tu ⁴⁸⁾), mă-aiçi? — Dă-cu-sară lu Miază-noapte.

— Tu țe-ai căta ⁴⁹⁾), mă, că io sunt aiçi proprietar?

— Da tu, mă? ⁵⁰⁾ — Zorilă-zori...

— Io sun, mă, cu aiĉea. Ieu aranjez, ieu țin pă mama mea. Ce-as căta voi?

Aude mama lor că să ia la bătaie, dă fuga ⁵¹⁾ între iei:

— Staz, maică, că io dă cîn v-am născut, n-am putu să vă-adun. Acu v-am adunat să vă-ntreb și ieu d-un necaz: ioite-mpăratu a mărita fata. Și nu știe dă

lò. S-apucă și face cămașa treia ⁵²⁾).

Cămașa treia cînd a făcut-o, a lăsat-o puțin, la poale, neisprăvită. A vint Zorilă-zori-dă-zi:

— Bună dimineața, mamă!

— Bună să-ț fie inima, maică!

— Ie ĉeva să măninc?

— Ie, maică! Stai și mănincă, și să te-mpremenesc, ⁵⁷⁾ iote ț-am făcut o cămașe, c-a vint niște călători, și ți-am făcu și ieu ție una la fel, și să-z vezi dă serviciu tău. Du-te dîncolo, hodină-te nițal, că ma am nițal la poale, să ț-o isprăv, să te-mpremenesc!

Bun! S-a pus și-ala, pus a fost! L-a-mpremeni și p-ala pă la doosprezeĉe ziua-așea, aude o bătaie numaipomenită-acolò.

— Mă, tu ⁵⁸⁾ ce mă-ta-ai cătat aiji, mă?

— Da tu ⁵⁹⁾ țe-ai căta, mă, aiçi?

⁴⁷⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁴⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵⁰⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

⁵²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁵⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga.

rostu iei, unde ie. Și-a spus că-i dă-mpărăția toată și fata dă soție, care i-o-adu-
ce-ndărăt la-mpărăție.

Întrebă Dă-cu-sară pă
Miază-noapte:

— Io nu știu! ⁵²⁾

Miază-noapte-ntrebă pă
Zorilă-zori-dă-zi:

— E — ițe — ieste —
ițe — dîncolo ⁵³⁾ peste mărli
mărilor, stă-ntr-un munte
și suge la pieptu iei.

— Ei, cum fačen s-o lom?

Întrebă fieșcare ⁵⁴⁾ di
misiunea care are. Zorilă-
zori-dă-zi trăgea cu arma
și-mpuşca un țințar ⁵⁵⁾ pă
toarta čerlui. Așea dă okitor
bun če iera. Miază-noapte
punea urekia la pămînt ⁵⁶⁾,
auza če-i și pă pămînt, și
če su pămînt. Dă-cu-sară,
cînd fuģea, prindea ⁵⁷⁾ capra
dîn fuga čea mai mare.
O jîpuia, o muljea, încît
nu simțta, umplea ⁵⁸⁾ burdu-
fu, și-i dădea drumu tot vie.

— Bună meserie-ai și tu,
mă! E, hai s-o lom! —
ziče Zorilă-zori-dă-zi.

⁵²⁾ Pov. dă din umerl. ⁵³⁾ Pov. se
uită înainte. ⁵⁴⁾ Pov. subliniază, cu
dreapta. ⁵⁵⁾ Pov. ridică arătătorul
drept. ⁵⁶⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta.
⁵⁷⁾ Pov. ridică dreapta. ⁵⁸⁾ Pov. dă
mîinile în lături.

— Mă, că ieu sun stăpin
aiči!

Alălant, că:

— Ieu!

A da fuga ia și-a sărit:

— Ia stazi, maică, ho! ⁴⁰⁾

Nu vă omoriți! Că ieu
dă cîn v-am făcut, n-am
putu să vă-adun. Sunteți
frați buni ⁴¹⁾ cîteșitrei. Și-
acu v-am adunat să vă-n-
treb și ieu un lucru: care
cum știți și care știz, sau
care nu știți?

— Da, mamă!

— Care știz dă fata-mpă-
ratului, și care știți unde
locuiește ⁴²⁾ și unde să gă-
sește?

Acu, Dă-cu-sară n-a vă-
zut-o, Miază-noapte n-a vă-
zut-o, da Zorilă-zori-dă-zi:

— E-hei ⁴³⁾, mama, ie
tomnai în Munți-turbați —
ițe — suge un șarpe la ia.
Cînd o lasă dîn supt, și cîn
plînge, să cutremură pă-
mîntu!

— Păi care ⁴⁴⁾ putes s-o
adučeț?

Întrebă pă urmă Dă-cu-
sară:

— Če putere ai tu, mă?

⁴⁰⁾ Pov. ridică stînga. ⁴¹⁾ Pov.
subliniază, cu dreapta. ⁴²⁾ Pov. subli-
niază, cu dreapta. ⁴³⁾ Pov. subliniază,
cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov. dă din cap.

— Ieu, țe putere să am?
Fug, cu doo pietre dă moară,
retez iepurli pă spinare ⁴⁵⁾,
și îl prinz, viu!

— Bravo, măi! Da tu,
Miază-noapte?

— Ieu, dacă pui urek'ia
la pământ ⁴⁶⁾, aud țe iest
și su pământ ⁴⁷⁾, și pă pământ ⁴⁸⁾!
Miez-dă-noapte ie
tot în tăcere — țe — nu mai
mișcă niminea, dăcînd ieu,
aud!

— Bravo, mă, bună me-
serie-ai și tu!

— Da tu, mă, țe meserie
ai? — întreabă ăi doi pă
iel.

— He-hei ⁴⁹⁾, mă — ițe —
ieu cîn trag cu arma — ițe
— dacă ie o lăcustă — ițe
— pă toarta čerului, și cînd
oi trațe cu arma, l-am
făcu praf! ⁵⁰⁾

— Bravo, măi frate, măi,
hai s-o lom! ⁵¹⁾

Plecară citeșitrei. Ajun-
gen-tr-o pădure, vede-o ca-
pră cu doi iezi după ia,
sălbatică. Cînd a dat o fugă
Dă-cu-sară, a retezit-o pă

Cîn s-a duz d-a loat-o?
Zorilă-zori-dă-zi. I-a pus
capra aia ⁵⁹⁾ care v-an spus
c-a, a mulș-o, a jîpuit-o în
pădure, a umplut ⁶⁰⁾ um
burduf dă lapte dă la ia,
și i-a pus în gură șarpelui.
Și-a loat fata și-a zburat
cu ia, apa dîncolo ⁶¹⁾. Și

⁴⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

⁴⁶⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta.

⁴⁷⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta.

⁴⁸⁾ Pov. arată în sus, cu dreapta.

⁴⁹⁾ Pov. ride. ⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu

dreapta ⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

⁵⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

⁶¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

mînă, și fuji, cu ia. Din cînd în cînd îl vestea pã Miazã-noapte sã puie urekia la pãmînt.

— Minaz, mãii frașilor; barin s-o predãm acolõ.

— Sforãit! Oleacã ma are pã fund, lapti!

Mînã, și mînã.

— Ia mai pune ⁶²⁾, mã, urekia.

Cînd pune urekia:

— Ii ⁶³⁾, dați-i drumu! E gata sã ne soseascã. Ne mãnîncã și pã noi!

Cînd i-a dat drumu, a zburat cu ia, a loat-o, s-a nãlțat ⁶⁴⁾ în norii ăei mai mari ai ăerlui...

— E, mã, ăe-am făcu, n-am făcu nimica. An loat-o dãjeaba!

Zorilã-zori-dã-zi i-a vint așã un necaz, și cîn a ntins arma ⁶⁵⁾ și-a tras o datã, drept în cap l-a lovit! Așea s-a dãscolãcit ⁶⁶⁾ dupã fatã, încît a pica jos, s-a făcut praf ⁶⁷⁾. Și ăine-a prins fata? A prins-o ăl Dã-cu-sara; care-a prins capra.

spinare, și-a prins-o ⁵²⁾ vie. A jîpuit-o ⁵³⁾, a muls-o ⁵⁴⁾, a umplu burdufu dã lapte dã la ia, și i-a da drumu ⁵⁵⁾ tot vie.

— Haidez, mã, cã suntem gata!

Cînd sã duče-ajunģe-acolõ:

— Mãii Miazã-noapte, ia ascultã tu, vezi ie ăeva?

Cînd pune ăla urek'ia:

— Mãii, doarme-dus, mã!

— Ei, hai s-o lom!

— Hai s-o luãm!

S-a dus și-a loat-o d-acolõ. Ćin s-a dus? A loat-o to Miazã-noapte. Cînd a loat-o, și-a trecut-o apa dîncoa ⁵⁶⁾, mînã, și mînã cu ia! Će zîče Zorilã-zori-dã-zi?

— Mã, pune urek'ia jos, vezi, vine dupã noi?

Cînd pune urek'ia Miez-dã-noapte la pãmînt, iče:—

— Ma are burdufu ăla dã lapte! — cã i-l pusese țîța caprii în gurã ⁵⁷⁾ și suģea dîn lapte caprii, într-una.

⁶²⁾ Pov. inclînã capul spre dreapta.

⁶³⁾ Pov. ridicã dreapta. ⁶⁴⁾ Pov. se uitã în sus. ⁶⁵⁾ Pov. ridicã dreapta.

⁶⁶⁾ Pov. schițeazã desfășurarea,

descolãcirea, cu mîinile. ⁶⁷⁾ Pov.

subliniazã, cu stînga.

⁵²⁾ Pov. întinde mîinile înainte.

⁵³⁾ Pov. schițeazã apucarea, cu mîinile.

⁵⁴⁾ Pov. schițeazã mulģerea cu mîinile.

⁵⁵⁾ Pov. împinge mîinile înainte.

⁵⁶⁾ Pov. aratã înapoi, cu dreapta.

⁵⁷⁾ Pov. schițeazã țînerea, cu dreapta.

Acu s-a loa la čeartă pă fată, frați citeșitrei:

— Ieu an loat-o d-acoló.

— Če folos c-ai loat-o, mă? Nu-a loat-o-ndărăt? ⁶⁸⁾

Miază-noapte:

— Ieu dacă nu vă-anunțam, vă minca și pă voi.

— Mă, ieu am prins-o ⁶⁹⁾, mă. Că dacă cădea jos, nu murea, pă čine iera să mai loați?

Ăla: C—o ia ieu.

Ăla: C—o ia ieu!

Atunji fata če-a grăit?

— Merğem la-mpărăție la tatal meu, și-atunči oi spune ieu care-o fi soțu meu!

Dîmpreună cu citeșitrei, cînd a văzut împăratu, a căzut în jenunki la citeșitrei ⁷⁰⁾.

Acu če spune fata?

— Dumneata m-ai loa d-acoló, dacă m-ai loat și m-a loat iară s-a dus cu mine în čeriuri ⁷¹⁾. Ai tras cu arma. Cădeam jos, tot muream, če mă loai? Dîn-su-a ascultat, to dăgeaba.

— Ma ie, mă?

— Ma ie!

Mai mină un petec țapăn. Mină, și mină, dădeau zor-nevoie, ca s-ajungă cu ia la-mpărăție ⁵⁸⁾.

— Ia mai pune urek'ia, măi!

Cîn pune urek'ia Miază-noapte:

— E-he — iče — ie gata-gata — iče — ie pă fund, sforăie — iče — Minați țapăn!

Cînd mină, mină, și mină ⁵⁹⁾:

— Ia mai pune urek'ia!

Če: — Ii! Dați-i drumu — iče — că ne ia și pă noi, ne-ng'ite și pă noi — iče — ie gata — iče — în spatili nostru ie!

Atîta dar a apucat dă i-a da drumu, Dă-cu-sară. Cînd i-a da drumu ⁶⁰⁾, și cînd a vint și-a loat-o, s-a-nălțat ⁶¹⁾ în slava čerului cu ia.

— Ee, mă, če-am făcut? N-am făcu nimic! Dăgeaba i-am strica rostu — iče — și-am loat-o, și s-a dus cu ia!

Da Zorilă-zori-dă-zî:

⁶⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁶⁹⁾ Pov. schițează ținerea, cuprinderea, cu mîinile. ⁷⁰⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁷¹⁾ Pov. ridică dreapta.

⁵⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁵⁹⁾ Pov. dă din cap. ⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁶¹⁾ Pov. arată în sus, cu mîinile.

M-a prins⁷²⁾ Dă-cu-sară, a lui să fiu !

Și a loat-o Dă-cu-sară. Atuncea⁷³⁾ s-a înființat lu-țeafăru dă cu sara⁷⁴⁾, și merge dă cu sara pînă dimineața⁷⁵⁾. Dimineața, ma ie nițâl; sfîntește. Ră-sare-al porcilor.

Atît a fost, atît-an știut, atîta v-an spus !

Și băieți s-a dus fieșicare la sîrvičiu lor.

Inf. Iancu Duroi; Bughea-de-Sus—r. Muscel; la 2.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* Al.A. (15.III.1957); *durata:* 8' 40"; A.I.F., mg 1254.

Pov. o știe: « tot așa am auzit și io, vorba ăluia ».

⁷²⁾ Pov. schițează ținerea, cu mîinile. ⁷³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁷⁵⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— Mă, acu, ori c-o trăi și ia, ori c-o trăi și iel, n-am dăcît să trag, să-l prăpădesc !

Cînd a-ndrepta⁸²⁾ săgeata lui, și cînd a tras, drept în cap l-a lovit, ș-a făcut un colac⁸³⁾, s-a dăscolăci⁸⁴⁾ după ia, și cum a venit ia, a venit așa dă repede, mai repede ca iel, cît a umblat iel⁸⁵⁾ să moară p-acoló, pă sus, a venit înaintea lui și-a prins-o Miază-noapte. Cînd a prins-o, a fugit doozeçitreizăj dă pași⁸⁶⁾, s-a pome-ni și cu bălauru, cu zmeu, jos.

L-a toca, l-a ars, l-a suflat⁸⁷⁾ în vînt, a scăpat.

Acuma:

— C-o ia ieu !

Ălălant:

— C-o ia ieu !⁸⁸⁾

Ălălant:

— C-o ia ieu !⁸⁹⁾

— Haideți acasă, la-m-părăție, să videm ce facem cu fata !

⁸²⁾ Pov. arată în sus, cu stînga.

⁸³⁾ Pov. schițează încolăcirea, cu mîinile. ⁸⁴⁾ Pov. schițează desfășurarea cu mîinile. ⁸⁵⁾ Pov. schițează desfășurarea cu mîinile. ⁸⁶⁾ Pov. arată înainte, cu capul. ⁸⁷⁾ Pov. freacă palmele. ⁸⁸⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ⁸⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

Cînd a dus-o la-mpărat, acolo, și-a văzut împăratu și-mpărăteasa, o bucurie nemaipomenită !

— Care vreți⁷⁰⁾, ala o loați ! Ați fos citeșitrei, și vă-mpăcați între voi, și loați-o care vreți !

— Voi sunteți frați, să nu vă supărați, judec ieu între dumneavoastră: dacă dumneata⁷¹⁾ m-ai loat d-acolò, Miază-noapte, ce folos că m-ai loat și m-a loat iară-ndărăt ?⁷²⁾ Dă-cu-sara m-a prins, jos. Da dacă m-a prins, nu mă prindea iel, nu muream ?⁷³⁾ Să mă ia Dă-cu-sara ! Dumneata dă-geaba m-ai pușcat, că tot muream ; cădeam jos⁷⁴⁾, mă făceam praf !

Și-a loat-o Dă-cu-sara.

Și-atunci a făcut nuntă, și-a adunat popor acolo, o petreçere, dă bucurie, nemaipomenită, o săptămînă-doo, Dumnezeu știe cum o fi mai făcut, că-atîta am auzît, o hi mai lung, atîta știu, atîta spui !

⁷⁰⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁷¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁷³⁾ Pov. ridică stînga. ⁷⁴⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta.

Inf. Iancu Duroi; Bughea-de-Sus —
r. Muscel, 29.X.1956; *culeg.* O.B. —
Al.A.; *transc.* Al.A. (29.XI.1956);
durata: 17' 15"; A.I.F., mg 1305

Se mai cunosc alte 3 variante asemănătoare din Moldova și Muntenia din care 2 sîrșesc ca tipul 407 (v. varianta «*cu floarea*»), iar în alta fata salvată de cei trei frați moare la sosirea ei acasă. Un tip asemănător în parte, anume cel despre fata luată de diavol (sau zmeu) — uneori pentru că acesta ghicește că haina fetei provine din piele de păduche (sau purice) este rar atestat în Muntenia și Moldova în 5 variante. Schullerus, la nr. 621, citează 2 variante. Într-o variantă recent culeasă din nordul Moldovei, zmeul răpitor e omorît cu tunurile. În unele variante sînt mai mulți — chiar șapte — frați. Episodul disputei dintre frați pentru mîna fetei salvate este atestat la tipul 653 în 2 variante din Transilvania (frații sînt: cîrpaci, ochitor și pușcaș, sau: cîrpaci, colector ziare, astrolog, vînător) și la 653 A în 8 variante din Muntenia și Moldova (din Transilvania numai una) în care cei trei frați posedă trei obiecte miraculoase: oglinda a toate văzătoare (sau ochianul), covorul (uneori șeaua, mantaua) ce duce oriunde, mărul ce însănătoșează (sau iconița tămăduitoare ori sula învietoare). Schullerus, la nr. 562 II* citează o variantă.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 81, crede că tipul 653 și-ar avea originea în India și arată că este foarte frecvent în toată Asia, apoi în Europa și în mai mică măsură în Africa.

O fost odată um popă. Și s-o luot s-o dus la [pădure — iel o foz d'e meserie bărdaș. Luot s-o dus la pădure că i-o trăbuit čeva lemn'e pintru čeva să-ș lucre la meserie. Ducinu-să la pădure, umblind in stinga, in dreapta pim pădure după lemn'e care i-o trăbuit lui, o găsit o urson'e înțăpen'ită acoló întră dăuă lemn'e, între dăuă jemen'e.

— E, lua-t'e-ar d'e urson'e — zice — apăi tu — ice — ais t'e-ai înțăpen'it?

E, še să facă popa? Popa o fos și curvar'. Hai să-ș facă lucru cu urson'ea. Bin'i, urson'ea înțăpen'ită acoló, ș-o făcut treabă cu urson'ea. Bin'e. Urson'ea o porn'it și ia-m poziție ca fiecare animal. Cîn o foz la nașt'ere, o născut on fișor, o făcut on uom. Nô, o crescut omu ș-az și min'e, copilu, și ș-o aflat, s-o făcut mare.

E, da cîn o plecat d'i la urson'e, i-o rămas sculele acoló zos, d'e frica urson'ii, o lăsat sculele și s-o dus popa, n-o mai șezut d'e vorbă cu urson'ea. Și urson'ea o ieșit d'intră lemn'e, ș-o luot sculele și le-o puz bin'e, pînă cîn o făcu copilu. Cîn o făcu copilu, copilu o crescut într-o zi ca-ntr-on an, o fost n'ezdrăven. Și:

— Mamă! — zise. — Da șin'e mn'i-e tată?

— Apă — ise...

O tăgăduit ia-ncoș, incolo, nu șt'iu še, n-o spus ad'evărat. Mai o-ntrebat-o a dăuă că șin'e i lui tată? D'i la un timp, o spus.

— Iacă — zise — cum, și oite cum — o lăsa rușin'ea la o part'e și i-o spus. Zise:

— Apă io un'e să-l găsăsc?

— T'e dus ş-il găsăşt'i acolo — ziçe — în satu cutare şî — i-o arătat satu.

Şî s-o dus ş-o găsît.

— Apăi — ziçe — dumin'ecă d'imin'eaţa t'e dus şî popa-i la beserică. Şî, cum stă popa la beserică — ziçe — tu pun'i sculele la uşa biserisii şî stai afară lângă ieşe, t'e dai mai la o part'e.

Aşa o făcut copilu. O dus ş-o pus sculile popii acoló, barda şî topor, şî še-o avut iel, l'e-o pus aco zos la beserică. Cîn o gătat popa slujba, o ieşit d'im beserică. Cîn o ieşit d'im beserică, le-o văzut acolo zos, da le-o şî cunoscut.

— Ei, draşile mele şî sculele mele — zişe — că iacă le mai văd odată.

Iel d'e haia part'e:

— Dragu mn'eu, şî tata mn'eu !

— Şin'e? Hău, bată-l cruşea, ăla Ț-i tată Ție ! Io is tata tău? Io nu-s tata tău, nu aşă.

— Baa nu ! — zişe. — Că io am adus, taică — zişe — io Ț-am adus sculele — ziçe — şî — ziçe — mama m-o minat cu ieşe, şî.

NȚ, še să facă? N-o scăpat d'e iel n'işcum — da popa n-aveş copii. NȚ, o cotat să-l ducă-acasă. L-o dus acas. Cîn l-o văzu preut'easa că mere cu omu ăla, cu n'ezdrăvenu ăla acolo acasă, atunş s-o spăimîntat preut'easa.

— No nu t'e spăimînta.

— Păi cum?

— Apăi... nu şt'iu še, încos, încoló — o tăgăduit popa că še-o făcut cu ursuş'ea.

D'estul c-apă a rămas.

— Ei — zişe — l-am tomn'it slugă.

S-o dus cu sluga, o dat calea la slugă — n-o mai scăpat d'e iel — i-o dat calea să-i ducă d'e mîncare la porci, că-are porcaş cu porcii p-acolo pă cîmp, pim pădure, dad'e să potope.

I-o fript iel — o tăiat om bou, şî i l-o fript şî i l-o fiert şî i l-o băgat-înt-on sac, cum l-o putu luş-n circă, ş-o făcut on cuptor d'e pită, o băga la, într-altu sac, i l-o puz la

iel în spat'e. S-o luț s-o dus pim pădure, du-t'e, du-t'e, du-t'e, du-t'e.

— Măăi porcariu popii !

O găsit porcii, da ăia o fos porś tăt d'-ei sălbat'es, n-o fos porś d'e casă.

— Măă porcariu popii !

N'imic, nu-i n'ime: codru pustiu, pădure pustin'e, cu porś sălbat'es. Nu-i porcar' ca-m palmă, nu să mai găseșt'e. Atunșea, să dușe mai d'epart'e. E, on șuhurez d'intr-o butură:

— Hu-hu-huuu ! — așe-i cînt'ecu la șuhurez, i spun'em noi la pasărea čiurez.

Și să dușe-acolo. Iel într-altă muk'e d'incolo:

— Măăi porcariu popii !

Iel:

— Hu-hu-huuu ! — d'e-acolo.

— Apă — ise — p... mă-ti d'e-o mai tă cota după t'in'e — zise — da io nu mai caut după t'in'e — ise — că tu, io cîn vin io aiș, tu iej d'incolo.

Ș-o luț ș-o aplecat on lemn de vîrv, și i-o pus sacu cu pita, ș-o pus sacu cu carn'ea acoló și l-o lăsat.

— Lasă — ise — că-i ven'i tu — ise — după ie cîn fi flămînzi.

S-o dus ș-o abătut porșii cătă, la grămadă — om sălbat'ec și porșii iar sălbat'es, iel o putut să să abată cu iei, da omu cumsăcad'e nu s-ar fi putut abat'e n'ij la un caz să-i abată. Și i-o luț să-i aducă să-i baže la popa în ocol. O ven'it cu iei la popa în ocol.

— D'eșk'id'e, popă, porța !

Popa cîn o văzut atîța porș, s-o-nspicat d'e-acolo. « Ei, țe să fac oare? »

I-o slobozit în ocol, s-or băgat în ocol ciț-o băgat, ciț nu or mai fuğit pă drum, s-or dus — umplut ocolu popii d'e porș.

« Asta — ise — nu să potope ! »

S-o pus și l-o minat cu caru după lemn'e în pădure. După še l-o minat în pădure cu caru, după lemn'e, s-o dus ș-o adus l'ęmn'e — iel tăt o rup la l'ęmn'e ș-o pus pă car.

O venit on urs ș-o șerut la iel să-i dea um bou să-l minse.
I-o dat unu, l-o mincat. O venit on lup, o șerut hălalalt.
I-o dat și l-o mincat. Zîse:

— Io ț-il dau, da voi trajeț în locu lor ! Pă voi vă prind.

O venit dracu c-o pierdut on șep d'i la caru lui — la
cărfimbu ăla i spun'em noi șep — și îse:

— Mă — îse — să-m dai — îse — îm dai un șep d'i la roță,
că io m-am pierdut a mn'eu.

— Țî-l dau — zîce — numa cîn oi pleca d'e-aiș — îse — tu
baz d'ezętu acolò, și mei cu d'ezętu acolò băgat.

Așę că i-o dat čepu lu dracu și l-o puz la a lui caru și
ăla a rămas fără čep. Pîn-o-ncărcat iel caru, pînă-ncòș,
incolo, fiecare ș-or făcut treaba, s-o dus — iei o gîn'it că:

— Qo, nu n'e mai prind'e ăsta pă noi !

Lupu o mincat om bou, ursu o mincat altu, dracu o luat
čepu, i-o d'istrus caru mai d'e tăt. Cîn colò, să ieț omu, după
še-o-ncărcat caru, să dușe și găsășt'e pă urs ș-il ia ș-il prind'e,
îl bagă-n zúg la locu boului, un'e-o foz bou care l-o mincat
iel. Dușe după lup, adușe pă lup — îl prind'e și pă lup ș-il
bagă și pă iel acolo. Dup-ai-a să dușe și după dracu. Adușe
și pă dracu și pă dracu-l bagă cu d'ezętu acó să țînă d'e
roță, să nu iasă roța d'in car. Și pleacă pă drum înaint'e.

— Ho, Lupilă,
haiț, Ursilă,
țin'e, drașe, d'e rot'ilă !

Čea, Lupilă,
haiț, Ursilă,
țin'e, drașe, d'e rot'ilă !

Pună-o azuns acasă la popa. Cîn o azuns la, acasă la popa :

— D'eșk id'e, popo, porțile !

— Ba d eșk'idă-ți-le dracu !

Dracu d'i colò spun'e:

— Pi ic cum să le d'eșk'id, nu vez că țîn io d'e-aiș d'e
roță, și să nu iasă roța d'e-aișă ? Io nu pot să țî le d'eșk'id !

Așę că o d'eșk'is popa porța, o d'eșk'is-o iel cîn o d'eș-
k'is-o. S-o băgat cu lemn'ele în ocol. Și după še s-o băgat

în ocol, sluga popii, fişoru, s-o dus ş-o lăsat pă popa cu urs, cu lup, cu dracu tăt, să-i zogonă iel d'i la casa lui.
S-a terminat.

Inf. Oneşan Petru-Truc; Cerbăl—Hunedoara; *culeg.* O.B. în 20 Iulie 1960; *transc.* O.B.; *durata:* 9' 20"; A.I.F., mg. 1722 b.

Motivul naşterii eroului de către ursoaica însărcinată de un preot (într-o variantă de către preoteasa însărcinată de un urs) revine în 6 variante ale tipului 650 — Schullerus la nr. 650 citează 3 variante — care însă continuă altfel, cu alte isprăvi (una singură conţine motivul aducerii lemnelor din pădure cu un urs şi lup înjugaţi, motiv frecvent în ciclul despre Păcală). Originea ursulină a eroului apare sporadic şi în alte tipuri.

§ O fost odată um fečior. Păi n-o avut, numa mamă, tata deja nu i-o trăit. Apoi fečioru-o fost tare frumos, sărac și d'e uomen'i prima. Pi-o mărș și s-o băgat servitor'. La iel acasă, domle, o avut o căsuță micuță.

Mamă-sa i-o foz bătrână, o măr s-o băgat čioban pi la uoi, că deja iera meserie lui ca čioban, d'e cu mic, i-o plăcut și meseria asta.

✓ Cînd o fost la uoi — cam pã timpu ăsta primăvara, mai tîrziu, cam pîn iunie — iera iel cu o stîină așă pã un čiuncaș ling-o pădure — așe d'e frumos cînta cucu — și sta iel și zîče în fluier, fluiera, aproape d'e pădure. Odată-aud'e-m pădure:

— Cu todomană, čin'e m-aud'e, čin'e nu m'aud'e, in'iț omeni și m-ajutaț, că mor, vin'iț înt-ajutor!

Da iel mai trăge d'in fluier, n-o auzit bin'e. S-o mai apropk'ieț d'e pădure cu uăile cum o mărș pascănd iel să iasă năint'e la uăi, odată o auzit iară:

— Cu todomană, uomen'i bun'i, čin'e-aud'e, čin'e n-aud'e, ven'iț și mă scoț'eț, nu mă lăsaț, că mor.

Atunči iel o avut im mină om băltag¹⁾, ș-o luat-o la pădure, da reped'e, d'e fuga. Ș-o avut doi cîn'i, da uor cîn'i, uor nimic!

Atunči iel cînd o mărș acolo, tăt o auzit strigîn. D'e če o mărș im pădure, mai bin'e-o auzit strigînd:

— Cu todomană, in'iț și mă scoat'eț. Čin'e-aud'e, čin'e nu m-aud'e, că mor!

¹⁾ Pov. apucă, cu stînga.

Atunçi iel o și mărs acolo, domle, țe să vadă? Ard'e o țieoată, um fag la nălțime ca d'e trei-patru ²⁾ metri, și-în vîrvu ³⁾ țieoatii iera un șarpe, așă să-mblăt'ia acolo, șarpele-ațela. Da iel cîn s-o apropiet, o și stat în loc, c-o văzu șarpele-acolo. Da o zis șarpele:

— Ină, nu mai t'e gînd'i — cîn o stat în loc — nu mai t'e gînd'i, vină, ves că mor.

— D-api cum să mă apropk'i ⁴⁾ io d'e t'in'e-acolo că mi-i mușca?

— Nu, mă băieț'e, nu sta mul d'e gînduri, vez că mor, mă băieț'e, că și io-s fețior făcut d'e mamă și d'e tată, însă-z blăstămat d'e maica me să fiu șarpe. Vină, scoat'e-mă d'e-aij, mă băiatule, vină, nu mă lăsa! ⁵⁾ Ină, mă, că mare plată ț-oi plăt'i io—o zis șarpele.

Atunçi iel o și strîgat pă cîn'i:

— Țeș la uoi!

Cîn'ii s-o întors înapoi la uoi — că iera deja ascultători cîn'ii. Iel o și lua — cum o fos cu săcureș, toporu-ațela-mină—o și tăieț ⁶⁾ o scară imediat ș-o răzăma d'e țieoată d'e-ațeieș, da o zis:

— Nș, îmvirt'i-t'e pingă min'e! — cătă șarpe.

Atunș șarpele i s-o ș-îmvirt'it p-aiči ⁷⁾ așe ⁸⁾ roță pingă grumaz așe. Și l-o — după țe-o coborî țios — o zis șarpele cătă iel:

— Nș, mă băieț'e! Amu m-ai scos d'i la moart'e, amu du-mă pină-acasă.

— D-api cum să t'e duc io acasă pă t'in'e, că țe să fac io cu uoile? Că uoile nu-s a mele.

— Mă băieț'e! D'e nu mă duș pină-casă, io t'e mininc. Tăt t'e-omor ieu pă t'in'e! — o zis șarpele.

— D-api cîn'e ieș tu?

— Măă, pi io-s fețior ⁹⁾ d'e reșe, mă! Da-z blăstămat d'e maica meș ca să fiu șarpe, și tăt șarpe voi fi pină mi-i

¹⁾ Pov. ridică stînga. ²⁾ Pov. ridică stînga. ³⁾ Pov. ridică stînga. ⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁵⁾ Pov. face gest de tălere oblică, cu stînga. ⁶⁾ Pov. arată cu stînga la subțoara dreaptă. ⁷⁾ Pov. descrie o diagonală peste umărul stîng, cu stînga. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

duce-n casă. Însă cîn mi-i duce-n casă, iară voi fi fečior ⁹⁾, și pîntru asta, mare răsplată vei primi tu !

Da o zîs iel:

— Bucuros t'e-aj duce, d'e m-aj duce și doi ai d'e zile cu t'in'e pîn la ta-tău și la mamă-ta, că ibăsc să fac bin'e, da če să fac cu uoile? Că uoile s-a uomenilor și nu-s a mele, și m-or băga uomen'ii pă veac ¹⁰⁾ la-nk'isqre.

— Mă băieț'e, uoile und'e le laș ¹¹⁾, acolo le vei afla. Hapăi dacă nu nimic ¹²⁾, io t'e mănînc !

Amu, amu iel ș-o gîn'it:

« No-amu, decit să trăiesc și să mă duc în t'emn'ită, mai bin'e să mă minînče șarpele esta, gîndacu-aiesta. »

Așe d'e năcăjit — « atuncea če-a h'i, a h'i, mă duc ! ¹³⁾ D'e i să ped'epsăsc, oi ped'epsi. »

Și să ie și să duce. Să duce, domle, o zi ș-o jumătat'e, pînă ajunge la rege-n casă, și tă discută. Da zîče fečioru regelei cătă iel mărgînd:

— Mă ! Atita-i h'i tu răsplăt'it d'i la tata, că tata ț-a da uorșice, însă tu dacă-i vrę să m-ascuț on sîngur lucru pă min'e, să nu čeri mul d'i la iel, d'ecit să-z deie șă-mveț limba animalelor. Sa ș-ačeie dacă-i șt'i-o, să fi tare-otent, că nu cumva să mori. Că cînd ai șt'iut-o ș-ai spus qrecui, ai și murit complet ! ¹⁴⁾

Amu fečioru, sāracu, nu ș-o gînd'i la limba animalelor, s-o gînd'i la alčeva, însă dacă i-o povestit așe, če să facă? S-o dus. Cînd o întrat la rege-n casă ¹⁵⁾, domle, s-o și coborît ¹⁶⁾ șarpele frumos d'i pă fečior, ș-o fos fečior, o stat la masă. Tunj regele l-o sārutat pă čin'e l-o adus, pă čioban p-ačela l-o sārutat, pe fečior, domle, ș-o făcut o petrečere seriuasă. Fečioru-o zîs:

— Măiestat'e, iz mulțumesc forț'e frumos d'e petrečere, ieu nu pot să stau la petrečere, că io trebe să plec, că numa

⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹²⁾ Pov. face gest de lepădare, cu stînga. ¹³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ¹⁵⁾ Pov. schițează descolăcirea, cu stînga.

ț-am scos fečioru d'e la mōrt'e, să-s povestească iel¹⁷⁾ cum s-o-ntimplat socot'eala, însă io mă duc, că io-s čioban ș-am lăsat acolo o stină-ntreagă d'e uoi, și če s-or face uoile-ačele? Și, domle, m-or băga pă min'e pī la-nkisoare și diferit'e socot'eli, ș-is qmen'ī d'in comună d'ī la min'e și așe că nu vrēu¹⁸⁾ să n'enoročesc niči pă iei. Dumn'ezău șt'ī če-a fi cu iele-acuma, d'ecit am lăsat doi cin'ī, da pă cin'ī io-s sigur!¹⁹⁾

— D-api, mă băiatule, dacă nu vrei tu să stai mai mu la noi, cu če să t'e răsplăt'esc io că mn'ī-ai adus fečioru?

— Api, măiestat'e, cu če dumn'eavqstă-z vrē, da io aș ave o rugămint'e cătă dumn'eavqstă.

— Ș-anume če?

— Pi dacă mn'ī-z da qriče ban'ī, puțin'ī așă, bin'e-aț face, însă dacă put'eț, să-m das limba animalelor²⁰⁾ — că regele-ačela așa o fost imvredničit de čin'eva, c-o putu să, cui i-o dat iel limba animalelor, o avut-o. D-api o zis:

— Mă băiatule! Tu fort'e bin'e șt'ī če čere, numa nu t'ī-ī șt'ī folosī d'e ieș.

— Pi da cum să nu mă șt'iu folosī?

— Ieu înțăleg că t'ī-ī folosī, că t'ī-nțăleqe cu-animale, da nu t'e șt'ī folosī in alfel', că tu dacă spui²¹⁾ cuiva că șt'ī limba animalelor, mai mult nu mai trăieșt'ī!²²⁾

Atunči iel:

— N-am să spun la nime ničiodată!

No atunj zīče:

— A ta să fie!²³⁾

Cīnd o zis « a ta să fie », domle, așă ca d'im magnet, o și primit, s-o-nțăles uorče fel d'e animal: uor cu cin'e, cu pisică, cu pasăre, cu diferit'e socot'eli, cu tăt'e-animalele če iezistă pă glob. Atunči i-o dat și n'īșt'e ban'ī²⁴⁾ regele, și i-o dat s-auvă d'e merind'e—i-o da n'īșt'e pin'e și n'eșt'e

¹⁷⁾ Pov. arată spre stīnga, cu stīnga. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²⁰⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²¹⁾ Pov. subliniază, cu stīnga. ²²⁾ Pov. arată, înainte cu stīnga. ²³⁾ Pov. subliniază, cu stīnga.

conzerve-acolo, i-o dat n'êșt'e țuică ²⁵⁾ și l-o sărutat regele frumos și fečioru i-o mulțumit.

— Mă băiatule, să n'e tiln'im și d'e altă dată. Și mare mulțămită, cîmva poată'e-o să n'e tiln'im noi.

Ș-o luat fečioru ș-o in'it, da d'im put'ereș lui la uoi. Domle, uoile und'e le-o lăsat ²⁶⁾, acolo le-o gășit! Pi iel o luat uoile și s-o dus așe, că zîcșe iei:

— Mă, und'e-ai fos tu cu uăile? că — îcșe-l căuta, domle pă tăt'e părțile, pă tăt'e d'ealur'le.

— Daș'im pače, mă, că cșe-am pățit-o, n-o pățască n'ime n'îciodată! Mă, domle, s-o băgat lupk'ii, nș, ș-intre uăi, domle, și iera să m-omșre și pă min'e, și pă ieșle, numa am avu noroc cu cîn'ii ²⁷⁾ cu-aiest'i, c-amu-atîta-z d'e flămînd, că io nu șt'iu cșe să fac, și io, și iei. Domle, pină pă und'e-am umblat ²⁸⁾ — o spus iel — pină la čiuncașu cutare — cum ar umbla pină pin Rotunda, pină pi la Obîrșii, pi la Palt'inu d'e jos, la Palt'inu d'e sus, in Runcșoare, povestș iel p-acolo, domle, cu tăt'e uăile, cu stîna, pină pim fundu Poien'ii, pin Tripșor, povestș iel pă und'e o-mvirt'it lupii — și d'e asta nu m-aș aflat.

Da o zis unu:

— Mă, io t'e-am cotat pă Poiană.

— Am auzit ²⁹⁾ că m-ai cotat, că p-acolo-am trecut io dup-ačieș cam la vo cît'eva cșeasuri dup-ačieș, domle, s-o-n-tîmplat socot'eala ačș — povestș iel lui.

Nș bin'e, mărg iei și mulg uoile, domle. Vin'e stăpinu lui — da iel o fost om băieș foart'e curat ș-așe om băieș d'e treabă, așe-l iubș stăpinu, că iel, domle, uorșe-m viașa lui numa drept ³⁰⁾ o spus: iel minčiuună nu i-o spus stăpinului. Dacă-o făcut cșeva, uorșicșe dac-o făcut, i-o spus:

— Stăpin'e, uită io am făcut-o! — nu ca să fure, cum făcșe alți čiobani sau cșeva, și să mințască pă stăpin — da, stăpin'e, io-s ačșla ³¹⁾ cșe-am făcut.

²⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁸⁾ Pov. ridică stînga. ²⁹⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ³⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³¹⁾ Pov. lovește piciorul stîng cu palma stîngă.

Amu iel o șt'iut limba animalelor tăt'e. O muls uoile domle, ș-o luat iară fluieru și toporu-m mină, și cîn'ii după iel, ș-o mărs iară cu uoile. Da mărgind cu uoile, domle-o șăzut iel pă o l'esped'e lîng-o margîn'e d'e pădure ș-o tras o doină d'in fluier, s-o așăzat uoile-așă ³²⁾ să pască-n loc p-on čiuncaș. Și șăzînd iel acolo, cîntînd așă o doină d'in fluier, odată-o auzit o pasăre d'easupra — cam vo zeče metri d'e und'e sta iel iera un copac — o zis:

« Ee, măi fečior, măi fečior! Dac-ai șt'i tu pă če șăz tu, n-ai slujî tu la gazdă! Tu ieș servitor, sărače. Tu acolo, domle, șezi pă o mulțime d'e ban'i d'e aur, domle-acolo șezi pă vo doăsprăzeče cară d'e ban'i! » — o zis pasăre ³³⁾, iel o șt'iut.

Iel să și scoală-atunči, dă să răd'îce lesped'e, nu poat'e. Merge-m pădure și taie on h'etan ³⁴⁾, îl lasă lung ca d'e vo șept'e-op metri și altu unu mai scurt ca d'e vo patru-čînș metri, și sapă lîngă iel. Și cîn să lasă pă capātu h'etanului ³⁵⁾ čelua ca să răd'îce lesped'e-ačeie, pk'iatra ačeie, domle, če să vadă-acolo, domle? Numa gălbănus d'e aur!

« Mă, într-ad'evăr i drept! »

Atunči iel lasă l'esped'e frumos înăpoi, scoat'e parii și-i duče d'epart'e-m pădure. Și in'e cu uoile sara. Cîn vin'e cu uoile sara, mulg uoile, cătă čei čioban'i zîče:

— Mă! Șt'i cum i socot'eala? Min'i d'imin'eață-ț mere careva cu uoile, că mn'ie mn'i-o trimăs mama să mă duc pînă-acasă, că-i tare bolnavă și trebe s-o duc la doctor.

Čei:

— Nq bin'e!

Atunči și čeilalt ș d'imin'eața să scolă iară, mulg uoile-m preună cu iel. Iel če:

— Nq, mă, mereț cu uoile ³⁶⁾ — le spun'e iel pă und'e să margă, în če direcție — astăz mereț cu iele pînă-n Runcșore,

³²⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ³³⁾ Pov. arată în sus, cu arătătorul stîng. ³⁴⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁵⁾ Pov. întinde stînga înapoi peste umăr. ³⁶⁾ Pov. ridică stînga.

și dacă n-oi vin'i io pă mîn'i, să merget' plină la Obirși 37) cu iele, să sosiz la vîrvu Rătunzi, că p-acolo-i pășun'ea țe mai bună pîntru uoi, ca s-avem lapte.

Și iel vin'e-acasă. Cîn vin'e-acasă, să duce prima dată la mă-sa, ved'e că mă-sa-i sănătoșă, fi bin'e. Mai discută cu mă-sa, api să duce pi la stăpîn'i. La stăpîn'i cîn mere, imediat pun'e-on kilogram d'e țuică 38) pă masă, mîncare, discută țe-i cu uoile-api spun'e iel țe fače Oak'eșă, țe fače Nuțuca, țe fače Bucălaię — povestę d'espre tăt'e uoile, țe fače berbeče-ăla Belzian, frumos; țe fače cîn'ele Hubăr, Toloș — că iera n'ist'e cîn'i for't'e bun'i. Așę că discutîn iel așę, dup-ače i spun'e iel stăpînului îm feľiu următor:

— Stăpîn'e! D'e astăz înăint'e, să șt'i, ls caută cioban, că io la uăi nu mai mă duc 39).

— Păi da d'e țe?

— Nu mă duc la uăi!

— Pi d'e țe, mă? Că tu șt'i d'e ct' ai iej la min'e, io nu ț-am zis n'îmic, cum ai făcu tu, așă o fost.

— Da, stăpîn'e, nu mă duc. Că vrei, mn'i-i plăt'i 40) uořiče d'e anu-aiesta, dacă nu-m vei plăt'i nimic, da io nu mai mă duc la uoi.

No, așę d'e năcăjit după țe să duce iel acasă — ie «nopt'e bună», mere iel acasă, să culcă la mama lui. Da n'evasta 41) stăpînului să țeartă cu stăpînu.

— Mă! Tu ai fost în zile-nt-aięste la uoi: nu cumva t'e-ai țeartat tu cu fečioru, cu-aiesta? Mă, așę un fečior bun 42) io n-am avu la uăi, nij nu iezistă d'e cînd, noi găzdălim d'e-o grămadă d'e ai, da așă un uom, mă, și să ai vin'it după uoile tale.

— Tu femeie: nimic nu i-am zis!

— D-api d'in țe cauză să duce?

37) Pov. arată în sus și înainte spre muntele respectiv, cu arătătorul stîng
38) Pov. arată înainte, cu stînga. 39) Pov. subliniază, cu stînga. 40) Pov. subliniază, cu stînga. 41) Pov. arată spre stînga, cu arătătorul stîng. 42) Pov. ridică stînga.

— D-ăpi e Ńt'iu io?

— ăpi lasă c-oi mai discuta io m'n'i cu iel.

M'n'i trimet'e, domle, pă o servitoare după iel, vin'e iel iară.

— Măi, oare să meri tu, mă, iară la uăi, mă Ionică?

— Stăpin'e, nu po să mă duc. Dacă mi-i da rie, m'n'i-i da ban'i, dacă nu, nu-m da nimic, da io mai mul la uoi nu mă duc ⁴³⁾.

— D-ăpi, mă, că nu -am zis n'ime.

— Stăpin'e, gata! Spun că nu mă duc, nu mă duc!

— N bin'e, mă, m'n'ie nu-m trebe să mă slujăŃ gratis, cit să-s plătesc d'i e m-ai slujit pină-amu?

— Auzi: cit li vrę dumăta.

— N, cit li ere.

— ăpi dacă m'n'i-i da ban'i, m'n'i-i da, dacă nu, Ń-aŃă nu t'e tare zăhăiesc n'iŃ pă dumn'eata ban'ii, da m'n'i-i da caru să mă-aduc vo doăsprăzee cară d'e pk'iatră d'in d'eal, că-m vręu fae casă.

— Daa! bucuros! Mă-ăpi d'e-asta?

— D'e-asta nu mă du la uoi, is spun amu, că vręu să mă duc să-m fac o casă. Vez că casa mi-i slabă Ńi — da iel n-o spus socot'eala că cum ii.

— Păi atunj, domle, da, aii-i caru Ńi du-t'e ⁴⁴⁾ Ń-i adă.

O mărs, domle-n doăsprăzee zile Ń-o adus douăsprăzee cară d'e ban'i, douăsprăzee cară d'e ban'i cu sai ⁴⁵⁾. O mărs Ń-o puz gălbănui-aei, pă cum o vorbit pasăre că l'e-o cintat. Cind o văzu mă-sa, amu n-o avut pă und'e-i aŃăza. O aŃăzat in căsuă-nt-ațeieș pim pod, o avut on graj, lipk'it cătă că-suă, căt-aee, n-o putut mă-sa d'e bucurie.

— Mamă! Să nu spui cătă n'ime socot'eala asta—o zis feioru.

Ban'ii o fost in sai cind i-o adus cu caru, n-o Ńt'iu n'ime că e-adue. ăpăi dup-aee, domle, păste-o lună iera lingă

⁴³⁾ Pov. neagă, cu stinga. ⁴⁴⁾ Pov. arată inainte, cu stinga. ⁴⁵⁾ Pov. subliniază, cu stinga.

primărie — cum să spun'ę — iera o grădină, domle, ęe mai specială grăd'ină d'in comună d'int-ačęę. O auzit iel că-i d'e vînzare, că la unu evreu, o năpost'it-o d'e vînzare. Umbla uomen'ii să cumpere grăd'ina, domle, ăsta ęere um preț serios, n-o mai putut uomen'ii să ajungă la așă preț. Și s-o dus iel la evreu la ačela.

— Cît ęeri pă grăd'ină, p-ačę?

— Api-atita ș-atita.

Iel o avut ban'i seriuoș, o făcu tîrg, o cumpăra grăd'ina⁴⁶⁾. Populație vorbeșt'ę pîn sat:

— Mă, d'e und'e-o avut ačela, mă, să cumpere grăd'ina-ačę așę frumoșă?

— D-api că țin'e șt'i d'e und'e!

Api ș-o făcut o casă⁴⁷⁾, ș-o făcut on grajd, api-o mai cumpărat locuri iel, api ș-o cumpărat doi cai, s-o mutat d'e und'e-o șăzut — aia o și dat-o iel, căsuța ačę micuță d'e pomană⁴⁸⁾ — s-o muta d'e und'e-o șăzut colo lîngă primărie. Omle-o avut o casă: așă frumoșă casă-n tătă comuna n-o fost. On graj, domle-o avut, cai, vači, uoi — amu ș-o băgat iel păcurar la uoi. Amu o prins iel a găzdălui; o fost om gazdă, amu n-o fos fată-n sat ca să nu să căsătorească după iel. Și s-o căsătorit. O luat o fată atit d'e frumoșă, că-n lume și păstă lume ca ie n-o fos zînă d'im poveșt'i.

După ęe-o luat-o d'e căsătorie pă fată p-ačę, atita d'e mult o iubit-o iel, da și ie pă iel. Ș-amu iel o avut boii lui, uoile lui, păcurariu lui, tăt ęe iezistă. Și cînd o fost primăvara, s-o adunat și iel cu stî'n'ile cu alț oamen'i, cu alț păcurari — o avut păcurariu lui, ęiobanu lui. Așę că s-o pregăt'it d'e mărs să mulgă la măsură primăvara — ca p-aiesta⁴⁹⁾ timp, cum să mulge-acuma la noi în Săpînța. Și la noi și min'e-i măsură, la noi, în Săpînța, da. Așę.

Așę că ș-o luat iel uoi, ș-o avut uoi și păcurariu lui. Și cînd o fos primăvară, s-o adunat cu alți ęioban'i împreună ca să

⁴⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁸⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁴⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

facă stină. Dac-o făcu stina, s-o vorbit pă cîn să să mulgă la măsură, ș-o ficsat ziua.

— Pă joi, mulgem la măsură. — O spus și cei gazde⁵⁰⁾ care-o avut păcurari la tăț fără d'e care:

— Pă joi mergem la măsură, că să mulg uoile.

S-o pregăt'i la măsură, iel o fost, o avut și boi, și cai. Cînd o fost mn'ercuri sara, o trimăs on servitor a lui cu o căruță cu boi ca să ducă mîncare, că băutura aduce iel a dqu zi. O duz mîncare-acol la uoi. A dqu zi, o-ntrebat-o pă soție, pă soție lui:

— Vi și tu la măsură?

Ie:

— Dară că mă duc.

Atunçi o dat uordin la altu, la un servitor:

— Să pui șeaua pă cai, p-amîndoi, că mă duc io și soția la măsură.

Așa, o avut o iapă ș-on cal. Pă cal o suit iel călare, pă iap-o suit n'evasta. Și n'evasta i-o fost însărcînată. Și mîrgînd la on dîmb, o fo să margă la munt'e, suind pă dîmb acolo-n sus la munt'e, iapa o rămas mai înăpoi. Calu-o mîrs mai repid'e cu iel. Da cînd o fos la o serpentină⁵¹⁾, n-o văzut iapa pă cal că deja iera mai înăntat. Atunçi iapa o prins a rînk'eva, o zis:

— Hi-hi-hi-hi-hii! — cătă cal, o vorbit iel, calu-o rînk'ezat iar napoi.

— Hi-hi-hi!

Da cîn o rînk'ezat iapa, o zis:

— Ei, măi calule, voi tare bin'e mereț, că meri mai reped'e, că mergeț numai doi, da io tare greu mă duc cu patru: io una — o zis iapa — im min'e mînz, doi, femeie, tri, înt-ieș copil, patru. Voi mergeț doi, da io mă duc patru, voi mergeț cu mul mai ușor. Da-așt'eaptă-mă, nu mere-așă tare.

Iel atunçi s-o uitat înapoi — ș-amu ieș o ieșit la serpentină — și iel o prins a rid'e, bărbatu. Ia o zis, soție:

⁵⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng.

— Țe riz, mă?

Țe:

— Am riz numa așe.

— No țe ridz?

— Pi c-am ris numa-așe, tu soție.

— D-api spun'e-m d'e țe.

— Api, taș, tu femeie, că Ț-oi spun'e la uoi.

Cînd o ajuns aco la uoi:

— Nø, spun'e-m d'e țe-ai ris?

— Tu femeie, taçi, că Ț-oi spun'e după țe-om mulže uoile și...

— Spun'e-m d'e țe-ai ris, că d'e nu, io mor.

Iel tare-o ibg'it pă femeie.

— Tu femeie! Lasă, că Ț-oi spun'e io mai tirziu.

— De țe-ai ris? spun'e-m!

— Tu femeie, taș că-s spun acasă ⁵²⁾. După țe-om termina cu uoile, meže-acasă, Ț-oi spun'e io acasă.

Da iel o avut doi cîn'i tare minunaț, ș-o avut ș-on cățaluș mn'ic. Și o avut o uaie atita d'e grasă, că n-o iezistat în lume ca ačeș, aia n-o fătat d'e cind o fost. Ș-așá s-o-ngrășeț, c-o fos cum îi pămîntu. Da uaia țe o prins a zg'era-n staul, după țe s-o găta d'e muls uoile, o zis:

— Beș, beșeș! — în limba iei o zis — măi lupule, und'e ieșt'i, ină să mă minîncă, că-amu atita-z d'e grasă, că nu-m încap în său mn'eu.

Da o avut on cîn'e bătrîn care-ave numa unu d'int'e-n gură, o bătut cîn'ele:

— Ham, ham, ham! Ină numa, măi lupule-nçoșe, că numa unu d'int'e am, da ș-acela l-oi rumpe io-n curu tău!

Da o avut on cățaluj micuț, cățálu o zis:

— Ham-ham-ham! Ină, ină, măi lupule, ș-o minîncă— iče—că mn'i-a rămîneș și mie-om piçior d'înapoi.

Atunçi uomu-o auzit țe-o vorbit, și cîn'ele, și cățálu, și uaiș. Atunçi uomu o zis cătă păcurar':

⁵²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Mă ! Treçi în staul și ie uaiă ței grasă ⁵³) ș-o taie hăt !

— Da d'î țe? Cum să striçi oaia açe așa d'e mindră?

— Taię uaię hăt !

Atunș păcurariu, dacă i-o spus stăpînu, o întrat în staul, ș-o luat uaię ș-o și tăișet-o.

— Nș bele-o iut'e! Și dă om pk'îcior d'înapoi la cin'e, la aiez bătrîn ⁵⁴).

— D-api d'ip țe?

— D'ipt açeș. Da la cățăl să nu-i dai n'imn'ic !

— Pi d'ip țe? Lasă-l ašel să crească.

— Dă-l dracului să-l ducă. N'imn'ic să nu-i dai la iel. Lasă cin'ele-ašel bătrîn.

— D'e țe?

— D'e țe — o zis omu — d'e țe cățălu o zis că să viie lupu s-o minče pe uaię, că i-a rămîn'ę și lui om pk'îcior d'înapoi. Da șel bătrîn o zis că să nu iie ⁵⁵), că numa unu d'int'e are, și ašel-a rumpe-n curu lupului. Pi d'e-asta uomu o ped'epsit pă cățăl și i-o dat la cin'e. S-o terminat cu uoile, o măsurat lapt'e-o muls o mulțime d'e lapt'e, așę d'e bucuros, soșie și bărbat, și vin acasă. O-ntărn'îșat iară caii și iel o suit pă cal, n'evasta pă iapă. Iar n'evasta:

— Țe-ai ris?

— Taș, tu femeie, că-ș spun acasă. Ț-am spus că-ș spun acasă?

Cînd o ajuns acasă, femeie:

— Nș, măi omule, spun'e-m țe-ai ris?

— Tu femeie: nu-ș pot spun'e că d'e țe-am ris, că dacă-ș spun, mor.

— Păi mori, numa spușe-m — o zis femeieș.

— D-apăi vrei tu să mor?

— Vręu ! ⁵⁶)

— No lasă, tu femeie, că min'î mă duc la preot și plăt'esc provodu ⁵⁷), clopot'e la biserică, îm fac sicrii ⁵⁸) și m-arînjez

⁵³) Pov. arată înainte, cu stînga. ⁵⁴) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

⁵⁵) Pov. neagă, cu arătătorul drept. ⁵⁶) Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁷) Pov. subliniază, cu stînga. ⁵⁸) Pov. subliniază, cu stînga.

tătă socot'eala, mă-mbrac io cum vreș să fiu mort. M-oi rad'e pă barbă, m-oi duce la frizer, m-a tund'e, ș-apoi ț-oi spun'e dacă vrei să mor.

— Mori, numa spun'e-m ! — o zis femeie.

— No lasă, femeie, că ț-oi spun'e.

Cînd o fost a doa zi d'imin'eață, femeia iară:

— Spun'e-m !

— No taș, femeie, că mă duc la popa și plăt'esc. ⁶⁰⁾

O mărș la popa:

— Părint'e, cît îi provodu, cel mare ?

— Cîn sut'e d'e lei.

Scos omu cîn sut'e d'e lei și i-o dat popii.

— Da pă cîn'e imormintezi ?

— Ieu, părint'e !

— D-api d'e ce, cum îi, că tu ieșt'i om tînăr, mă, și...

— Așă-i. I vid'e că io oi muri ⁶⁰⁾, părint'e.

Nș, o luat popa ban'ii, o mărș ș-o luat sicrii, l-o adus acasă, o măr la frizer', s-o ras, s-o tuns, s-o-mbrăcat tăt gata iel, ș-o tomn'it iel în sicrii ⁶¹⁾, ș-o pus tăt ce trabă, gata, ș-o luat hain'e cel d'e sărbători. Și nevasta:

— Spun'e-m !

— Pi tu femeie, așe d'e tar'e ții tu la min'e, ș-așă mă ibeș tu pă min'e, că io dacă-ț spun că d'i ce-am ris, io mor ! — iel n-o fos voie ⁶²⁾ că să spună că șt'i limba an'imatelelor, că mșre, ș-amu iel asta o șt'iut-o.

Da o zis femeie:

— Mori, numa spun'e-m !

Da atunçi iel o avut triză și cînș d'e găin'i și unu cucuș, la casă. Atunj găin'ile tăt'e-o vin'it pingă prag ⁶³⁾ zua așe ca să le deș mîncare. Da iel o zis:

— Tu femeie, ⁶⁴⁾ stăi că mă duc pină în cămară și ieu o covăț d'e mălai și țip la găin'i, să minînđe și iele, să ră-

⁶⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁶¹⁾ Pov. ridică stînga. ⁶²⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁶³⁾ Pov. ridică stînga. ⁶⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ⁶⁵⁾ Pov. ridică arătătorul stîng.

mie și iele d'e min'e sătule, api tu ieș' sătulă ⁶⁶⁾, casa-i sătulă, tăt'e rămin'eț in regulă, numa io mă duc. Dacă tu ieș'ti așă femeie, și vrei să mor, numa să-s spun. Nu-i voie să spun, măi, că dacă-s spun, mor !

— Mori — o zis femeie — numa spun'e-mi !

Atunçi iel o mărș in cămară ș-o adus o covăță d'e mălai ș-o țipa la găin'i ⁶⁶⁾, și s-o uitat așe cum minincă găin'ile. Da cucosu :

— Coa, coa, cō-cō -co — și pă čeie găină o mușca, și pă čeie — coa-coa-cō, ...tu-vă mama min'ii voste, curve și bulendre, că ieu unu singur la triză și činj vă pot porunči, da stăpinu-meu, dacă-i proz la una nu-i pot'e porunči, și iel a muri.

Iel a auzit ⁶⁷⁾ če ziče cucosu.

« Eei, api ...tu-z mama ta, femeie, api io să mor ? »

Atunçi o și mărș in cămară ș-o adus o fun'ie așe lingă iel ș-o țipat-o-n casă ġios ⁶⁸⁾. No o zis femeie :

— Nō spun'e-m, mă ?

— D-api că tu boreasă, tu femeie, mor dacă-s spun !

— Mori, numa spun'e-mi !

Atunçi s-o sculat iel d'e-acolo d'in sicrii ș-o țipat mina pă fun'ie și pă femeie. Ș-api dă-i, și dă-i, și dă-i, și dă-i in femeie, și dă-i.

— Ioi, nu m-omori !

Dă-i in femeie, dă-i !

— Tu-z mama min'e-ta ! C-așe, io am un cucos la casă că la triză și činj le porunče, și io nu-s po porunči țieie una ? Ad'ică io să-s spun, numa să mor ?

I-o tras o bătaie.

— Mă omule, nu-m spun'e veči, numa nu mă bat'e !

Și n-o bătut-o. Ș-api d'e trăiesc, ș-astăz găzdălesc, că mai mult nu i-am mai văzut apăi.

Și vă salut, și să trăiț, și noț'e bună.

⁶⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁶⁷⁾ Pov. aruncă spre stînga, cu stînga. ⁶⁸⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ⁶⁹⁾ Pov. arală in jos, cu stînga.

Inf. Stan Toader; Săpînța—Sighet; *culeg.* O.B.—S.G.; în 14 mai 1962; *transc.* O.B.; *durata:* 24'; A.I.F., mg 2312—2313 a.

Pov. o știe: « d'î la un unk'eș a mn'eu; cam de mult, după ce-am venit din armată ».

Ai mai povestit-o? « Nu știu am povestit-o, sau . . . ».

Basmul este unul dintre cele mai răspîndite, fiind atestat în toate provinciile în 44 variante. Tipul este, comparativ cu celelalte, unitar, cu puține excepții de amănunt. (În chip excepțional omul spune secretul și moare; uneori, omul aude disputa vitelor de muncă și le pedepsește în consecință). Schullerus, la nr. 670, citează 7 variante. A. Aarne, în studiul monografic *Der tiersprachenkundige Mann und seine neugierige Frau*, Helsinki, 1914 (F.F.C. nr. 15) crede că basmul și-ar avea originea în India și afirmă că motivul despre convorbirea dintre iapă și cal care provoacă risul stăpînului ar fi de origine sud-est-europeană, dat fiind că în alte subtipuri stăpînul aude conversația altor animale (la Krohn, *Übersicht*, p. 54—6).

A fost o dată o fată mare și ia, întâmplător, s-a greșit. Și-atare a rămas însărcinată și-a făcut un fečior, um băiat. Și ia l-a botezat, l-a dat — băga biletu dă botez la scutețe — l-a da p-o apă. Dacă l-a da pă apă, s-a oprit cutiuța-aia cu copilu la o moară. Acolò-ntîmplător vine muraru să-i dea drumu la moară. Iel n-avea copii. Ia copilu, nemandîn drumu la moară, să ce-aca la nevastă:

— Fă nevastă, iote-an găst un copil la moară. Hai să creștem noi, că noi to n-avem copii!

— Bine, mă bărbate ¹⁾, să-l creștem!

S-a făcu copilu mare, optișpe ani. Și iei — atuncea iel avea griu și porum mul la moară — l-a mina pă băiat, cuma dîn sat în sat ²⁾, să spuie cui îi tribuie griu, porumb, să vie că le dă ieftin.

Băiatu-a plecat din sat în sat, pină sara a sosit într-un sat, kiar und, acasă, unde iera mă-sa. Mă-sa, femeie tină, netrecută, dîn glume, dîn altă, s-a profita dă mă-sa. După ce i-a făcu treabă:

— Dă unde ieși? — întrebă mă-sa pă băiat.

— Nič io dă une nu știu că sint. M-a găsit um murar pă apă-ntr-o albioară!

— Vai de mine, mamă — zițe — tu ieși fečioru mieu! — a zis mă-sa cătră iel, după ce-a făcut, păcătuit ³⁾.

Iel, atunji, băiatu s-a supărat — avea după iel, iera da dă la ta-so dă l-acolò, un cîrlănel dă oaie, să ținea după iel

¹⁾ Pov. dă din cap. ²⁾ Pov. subliniază, cu capul. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

ca cățalu, un mielușel, o oaie. Băiatu-atunji cînd a știut c-a foz mă-sa, s-a supăra și-a plecat.

Să duce la um popă:

— Părinte, po să-m izbîndeji păcatu-ăsta? Uite-am păcătui cu mama!

— Nu poți, tată! — I-a tăia gîtu popii.

Merge-năinte, merge, și-a tăiat nooze și noo dă popi, cu păcatu ce-avea cu mă-sa și cu nooze și noo dă popi, iera foarte-ncărcată și să duce la al sutelea popă. I-a spus și la-ala:

Zițe: — Ioite-am tăia noozej noo ⁴⁾ dă popi, am păcătui cu mama și n-an știu c-a foz mama!

Popa dă coló, ce:

— Hai că te izbîndesc io ⁵⁾ dă păcat!

Intră-m biserică. Dacă intră-m biserică:

— Stai, tată-açi-n ġenuki, — mielușelu la spinarea lui, după iel, cîn colo popa să- ce: Aoleo⁶⁾, tată — ce — stai că am uitat cartea acas, mă du s-o iau! — a zis popa căte băiat!

Să-țe popa-ncuie biserică ⁷⁾ c-un lăcățuj la lăcat și a trecut o apă ⁸⁾ mare, bag-samă că aia a fost pește-n ia, a zvirilit kia-n apă și popa-a zis așea — biserică n-a mai slujit ⁹⁾:

— Cîn să vă găsi kia-asta, atun să hie băiatu izbîndi dă păcatil lui!

Zis și făcut! Nu i-a spus nij priotesii, ni nimic. Și-a sluji la altă biserică.

E, trece un timp, cît o hi trecut, cumpără popa um pește după piață, proaspăt, un crăpcean, doo kile-așea cît o hi fost, și zițe:

— Fă, pîn-oi veni io dă la — priotesii, cum i-o fi zis — să gătești peștile-ăsta! ¹⁰⁾

— Bine, părinte, fac!

Pune prioteasa pă servitoare, crapă peștili să prăjească, să-l facă mincare-acoló, crăpîn coló servitoarea peștili, dă

⁴⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁶⁾ Pov. ridică stînga. ⁷⁾ Pov. schițează incuierea, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

d-o kie-acoló ¹¹⁾, micuță, tăin ¹²⁾ cu cuțitu coló. O ia și-o pune.

— Coccoană proteasă — zițe — an găsit o kie-m pește!

— Ei — ce — pune-o coló să-i arătăn și lu părintili cîn o veni!

Cîn ine coló — o pune pă fereastră coló:

— Părinte — ce — peștili dă l-ai găsit, l-ai cumpărat ieri, a găsit servitoarea o kieie-n iel!

— Unde ie?

— Te-o pă fereastră. ¹³⁾

Popa ni n-a sta să măninče și-a pleca ¹⁴⁾ la biserică; s-a la biserică cu kieia dîm pește, să-če, dăscuie biserică, intră-năuntru-aco la băiat, băiatu to viu! Ți crescuse mustă-țili ¹⁵⁾ dă pardoseală, păru crescuse pă la, păn trecea dă ġe-nunki, cîrlănelu ¹⁶⁾ rumega la spinarea lui acoló. Băiatu viu.

— Ei, părinte, ce-ai mai stat!?

— An stat, tată — zițe — că an stat — zițe — că ġeġiu dă copil nu știu unde pusese cartea!

A-nġepu să-i ġitească, să ġitească popa, și cîn i-a ġitit, cîn a zîs popa:

« Iertat să hi dă păcatili tele! » a rămas um purcoi dă țărînă ¹⁷⁾ și cu oasili mistuite, și cîrlănelu-a își după popa afar și s-a izbîndi dă păcatili lui.

Atît ie, domle!...

Inf. Ion T. D. Micudă; Cîndești—r. Muscel, la 30.IX.1956; *culeg.* O.B.—A.I.A.; *transc.* A.I.A. (5.III.1957); *durata:* 3' 45''; A.I.F., *mg* 1248 a.

Povestitorul o știe: « to pă la lucru acolo (la pădure, n.c.); dă mult, dă 20 dă ani, mai bine ».

Se cunosc două variante din nordul Moldovei: una asemănătoare, alta mai îndepărtată (are asemănător numai episodul omorîrii preoților ce refuză să-i dea canon și încuiera în biserică, unde e regăsit mai tîrziu ca un păianjen).

¹¹⁾ Pov. se clatină pe scaun. ¹²⁾ Pov. schițează tăierea, cu dreapta. ¹³⁾ Pov. arată spre stînga la geam, cu stînga. ¹⁴⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁵⁾ Pov. duce mîinile la mustăți. ¹⁶⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga.

Motivul cu incestul dintre fiu și mamă — Oedip — apare în toate provinciile țării în 10 variante; motivul cheii aruncate în apă și înghițită de un pește se regăsește numai în 3 variante din cele citate, apare însă frecvent în legenda Sf. Ilie etc. Schullerus, la nr. 931, citează 3 variante.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 141, arată că tipul Oedip (A. Th. 931) este frecvent în Finlanda, Ungaria și România, fiind întâlnit-sporadic și prin alte părți ale Europei nordice. Persistența lui în tradiția orală ar arăta strânsa legătură dintre acest vechi mit și tradiția folclorică. N. P. Andrejev, în studiul monografic *Die Legende von den zwei Erzsündern*, Helsinki 1924 (F.F.C. nr. 54) — în care a utilizat și 2 variante românești — crede că legenda despre tilharul care a omorât 99 preoți s-ar fi născut în Bulgaria prin sec. XIV—XV (unde mișunau pe atunci cei mai mulți tilhari), apoi s-ar fi răspândit spre nord.

Krohn, în *Übersicht*, p. 109—110, crede că legenda ar fi de origine asiatică, unele motive fiind atestate în literatura budistică veche.

Iera pe timpuril'e mai d'e mult u-împărat Verde și unu Roșu.

Împăratu Verde-o-avut un fečor foarte frumos, foarte drăguț fečor. Și împăratu Roșu ave o fată fort'e frumoșă, ca șor'el'e !

Așea că ii să-nțălege ¹⁾ pin cărtț unu cu altu.

Cînd odată, maică-sa maica feții — amu începe uamenii să dzică că amu aproape-i mai frumoșă fata ca și cum li mamă-sa ! — mamă-sa, ie și-o luat o-ambiție pe e că cum că ie-i măi frumoșă ²⁾ amu ca și ie ? !

Nu știu că či să-i facă, cum să-i facă mai rău !

Cînd odată, ș-au gînd'it:

« Haait ! Ieu o prăpăd'esc fata asta că d'e cumu ie-i, să h'iiie mai frumoșă ca și cum iz ieu ? »

Odată, să gîndești:

« Hai, c-oi lua doi călăi d'e-ațeia ca carile prăpădesc, și m-oi duși cu ie-ntr-oriče păduri ³⁾, că-acolo oi să o facă, să o prăpăd'esc ! »

Așe c-o löt trăsura, și s-o lua și s-o dus. Și ie s-o vorbit cu iei, și l'e-o dat bani numaidecît ca să o prăpădească.

Dacă s-a dus, da cîn o mărs cu trăsura, ii o stat, o-avut vorbă ⁴⁾ că und'e să-i aștepte-n drum.

Cîn o fost odată, da zîce:

— Hoo — cită ala car'e mina trăsura, dziče — stai !
Ațeia če-or făcut cu mina așa ; no dziče fata :

¹⁾ Pov. agită mîinile. ²⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Nu-i lua, mamă — dziče — pe-aișt'ea ⁵⁾ — ziči — cum sâ-i iei dumn'eta — ziče — pe-aișt'ea-n trăsură?

Če: — Lasă-i, lasă-i — dziče — să viie !

Așe că s-o suit și s-o dus. S-o dus pint-orče pustiietăz d'e păduri.

D-apăi, ațeia da o avu și un cățăl ⁶⁾.

Dacă s-o dus:

— No ! — ziče, un'i-or șt'iu ii că-acolo-i locu pustiu. — No — dziče cătă fată — dă-t'e ġios !

— Pă mamă — dziče — ieu cum să mă dau ieu ġios, uită či zic aișt'i?

Či : — Dă-t'i, dă-t'i, fātu meu — dziči — dă-t'i !

Așe că s-o dat fata jos, și ii s-o-nd'epärtat ⁷⁾ cu trăsura, și fata o rămas cu-ațeie:

— Nq — dziči cătă fată — uită če, če ne-o dat — iče — mă-ta să fačem cu tini: că să te omorim și să dučem d'in tine inima iei.

Api ieș o dzis:

— Fașeș se v-a-nvăța Dumn'edzäu — dziče ieș, — da ieu aș ziče că să nu mă omoriz — ziče — să mă lăsaz barām viie. Če vr'es fașeș cu mini ! ⁸⁾

— Și să-s tăiem — ziče — minuril'e !

— Apăi — iče — fačeș če v-a lăsa Dumn'ezäu dară !

Nq apă ii če-o făcut ? S-o găta și i-o tăia minuril'e amindouă ! După če i-o tăia minuril'e:

— Măi — dziči — či să mai fačim, cum amu — ziče — cu irima ! D'in irimă-i bai ⁹⁾, če fačim, d'i und'e ?

— Măi — dziči čelalt — nu așe ! — iče. — Ieu m-am g'in-dită alfel' !

— Če ?

— Hai, măi, să prăpădim noi cinel'e-ăsta, mă — dziči — că totuși că aista n-ar'e sufl'et, mă — dziči — ș-apăi — ziči —

⁵⁾ Pov. subliniază, cu mlinile. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. schi-tează, îndepärtarea, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu mlinile. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu mlinile.

luăm ¹⁰⁾ in'ima d'in iel — iče — și-i spun'em că asta-i inimă d'e fată-a iei !

Așe o făcut, că o mârș și-o prăpăd'it cîn'l'e, și-o scuos irima d'in ie și s-o dus cu mînurli și cu irima !

— No — dziči — aiči-i pohta ¹¹⁾ — or dzis cită-mpărăteasă.
— Aič ii pohta dumitali !

— Da — iče — o as prăpăd'it ?

— O-am prăpăd'it — dziče — aiči-i mînurli ii, și-aiči-i iacă-om omorit — iče — și aiči-i și inimaa.

— Bun ! — dziči.

Ă ! ię o mârș voișă, ș-dus voișă acas !

Nę d-apii împăratu u-intr'ebat, cînd o fost odată, că uni-i fata ?

Da maică-sa ziče:

— Ia, am trimăs — dziče — să margă — dziče — la primblar'e — dziči — și nu o-ăm mai vădzut ! Če șt'iu und'i s-o dus ?

A, dacă-o dat a o cota în sus și-n jos ¹²⁾, nu-i, și nu-i, și nu-i, și nu-i !

Fečioru čel d'e împărat cu car'e s-o-nțăles, drăguz, d'in cărt, tăt ii scriie cart'e, veđ'e că nu prim'eșt'e cart'e ? ! ¹³⁾

Nuo d-apo-amu, če să h'ii ? !... Mai ștudiadză și iel ¹⁴⁾ pi d'incōci, p'i d'incuoluo, că șt'iu-ur če s-o făcut cu fata-impăratulúi ? Une-i ? Cum ii ? ! S-o lógod'it cu altu, sau če-i ¹⁵⁾, sau muartâ-i, sau cum ? Nu ști nime nimic !

Cînd o fost odată, fata o rămas colo, fără mînuri. S-o lua ię și s-o dus.

D-apă o fos și flămindă, n-a avu niș če să minînsi, s-o dus pe-acoo pim pustiitate...

D-apă ię o vădzut ģios ¹⁶⁾ o balebă de vită.

« Hai, bă, că ieu și ačeia o mînînc, numa că nu șt'iu cum să fiu sătul... fōme ! »

Cîn s-o apl'eca jos, s-o făcu pine de griu ! Ș-apă o mincat cîtu s-o săturat apăi ! ¹⁷⁾

¹⁰⁾ Pov. schițează apucarea, cu dreapta. ¹¹⁾ Pov. schițează oferta, întinzînd palmele. ¹²⁾ Pov. agită mîinile. ¹³⁾ Pov. agită mîinile. ¹⁴⁾ Pov. agită mîinile. ¹⁵⁾ Pov. agită mîinile. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Nø dacă-apo-amu ie s-o mai dus, s-o mai dus
cită lume împărăți
că Dumn'izău să n'e ți
ci d'in povest'e
tă mai frumoșă ieste!
Čin'e-o asculta
bine o-a-nvăța!...

Cin o fost odată, o și vădzut că ieșe-ășe un izvor!
S-o dus colo la izvuor, u văzut așe-i d'e frumoșă apă,
vai da cum ar be? ! Nu șt'i cun să beie!

Hai, să puni juos, ȋa și be, să ie și să duče.

Dacă să duče d'e-acolo, să gată și meręe, meręi, meręi
cită lum'e împărăție,
ca Dunnedzău să ne ție
că d'in poveste
tă mai multă ieste!...

Să aęiunęi și să duče pim viie împăratului de Verde!
Acolo iera sirmă, cin s-a atins colu d'i sirmă prrri!¹⁸⁾
Ătunji da-a ieși tăț afară, dziče:

— Či-i la vii? — Care-o fos vizič acolu.

Hai cõtă sus, cõtă-n juos, cin d'eodată și-aud'e aculo că
ie-o, o-nd'emnat să mininče struguri cu gura, că-amu
aufel' nu put'e!

Cin odată, fečoru k'iar iera acolu fečoru împăratului,
acolo la vie.

Și dat ačeia: — Hai — dziči — că aiči ieste¹⁹⁾-o mul-
țimi, da nu șt'iu če să fii — dziči — că acolu minincă struguri?!

Cînd vine iel colo, și veđe:

— Hop! Čine-i?

Ii-apăi ie o răspunz:

— Ieu sunt!

— Čine?

— D-apo că io!...

— Nø — iči — d-apii t'e dai prinsă?

¹⁸⁾ Pov. agită dreapta. ¹⁹⁾ Pov. agită miinile.

— Cun să nu?

U mărs colu și-o prin și o dus acolo în odaie!

Na iel p'e fată-i i-o părut că i numai țe pōt'e să h'ie-aș frumōș?

Da dziče: — Čin'i iești? »

— Apăi — dziče — ia čin'e sunt!

Ieļ cîn o veđe, și spune-o și o sárută²⁰⁾ și o îmbrățoșadză.

— Nō — dziče — bini!

— D-apă — dziči — uită-te, ieu sîn fără mînuri! Păi — dziči — amu cum?

— Apăi — dziče — lasă! G'ină — dziči — nu-i bai!

Mē și uo aduče acas!

No, udată, că o duče acasă.

— Tată — ziče — vr'eau sâ mă-însor!²¹⁾

— D-apă pe čin'e — dziče — mă?

Dziče: — Fata asta țe-o am aflat!

Mē tată-su, veđi fără mînuri.²²⁾

— Păi d-apăi, măi, cum ăi duči tu fata asta fără mîn?

— Apă — dziče — lasă — dziče — tată m'nie asta-m plače! Asta o duc!

N-o șt'iut tati-său că ačei-i fata împăratului de Roșu!

Bine! Fac logodna, fac cununie. Nō ce sām'n'e²³⁾, d'e und'e-o luat mă-sa samă, că-amu hop! că numa fata acolo pōt'e să fii, dac- ieț nu-o omuorit calăii aței!

Odată o înčeput războiu. Dacă s-o-nčeput războiu, cu iel:

— Nō — ziče — bin'e!

S-o gătat și s-o dus iel la război. Mă-sa o și scris cart'e²⁴⁾ colo la iel, cum ar fi laa fečoru-împăratului de Verdi. Scris o cart'e, că uită cum să pōrtă dōmnă-ta, cum fače iasta, cum fači čeię, și cum țe, pii cum, iel nu cred'i, ba că așę, ba că încolo, ba că încōči.

« Nō! E! lasă cî vid'e-oi dacă-oi mē acas! »

²⁰⁾ Pov. subliniază, cu mînile. ²¹⁾ Pov. subliniază, cu mînile. ²²⁾ Pov. dă din umeri. ²³⁾ Pov. agită dreapta. ²⁴⁾ Pov. subliniază, cu capul.

Cînd i-odată, da dziči — iară čel če i-o ădus cart'ea ²⁵⁾
o vinit pi la iel și veđ'i că či-o scris. I-o scris colo că:

« Tu ! Ię-te și t'e du, să nu te aflu acasă, că cîd mă duc
acasă ²⁶⁾, numa te-impuşcu ! »

O scris mă-sa că o scris de-acolo.

No, amu če să facă ? Iară scriie cart'e d'i colo că ziče:

« Uită-t'i: mn'e-ai scris ²⁷⁾ că să mă fac če m-ăi fac, să mă
prăpădesc atunji — iče — ma prăpădesc ! » Čela iară čela
cari-u mărs ala če-o dus cărčil'e, merđe iară tă pi la împără-
teasa de Roşu.

Četeşte carte iară, cîn colo îi scriie că:

— Ua ! că ieu, că mai aşe să porthă, măi încolo, mai încoči
cu cîte vorbe slabe, iar l'e tremet'e.

— Lasă — dziči — c-oi merđe ieu acas ! ²⁸⁾

Pei cînd, iară vine pe colu, cu cart'e, iară scrii că-i
dziči:

« Dacâ nu t'e-ăi duči, să nu mai ăşt'epti acasă — iče —
t'e duş să nu t'e aflu ! ²⁹⁾ »

Amua pe cînd o fost avută um fečor taar'e frumos...
și ziče:

— Să-z pui pruncu în coş, și să ieş d'in țara me-afară ³⁰⁾
că dagi nu, și pe prunc, t'e omor și pe tini !

Nqa amu če să facă ?

— D-apăi — dziče — nq, l'egați-mn'i-on-coş, ş-apăi — dzi-
če — m puniţ pruncu-n coş, și-apăi ieu m-oi duče de ici. Și-
apăi — dziče — mă scot'eş und'e-o dzis ca să mă scot'iş.

Și-apă o scos, cum ar scot'i, čin'i şti la če pustietăţ ³¹⁾.

No dacâ-apăi ... amu să intermină războiu. Iel o rămas
acolo, o dus acolu ş-o rămas.

Ię, dacâ o rămas colo, pruncu o-nd'emnat a cr'est'e cum
s-o pus ġios, pruncu hop ! d'in coş ġios, hai ! cr'escut ³²⁾.
Cînd o fos d'e o dzi ca d'e-on an, aşe că cînd o foz băieţu la

²⁵⁾ Pov. schiţează răsturnarea, cu arătătorul drept. ²⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁷⁾ Pov. simulează scrierea, cu dreapta. ²⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ³⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

vo țin-șasă dzil'i, o fos băiețu ci d'i țin-șasă ai ! Așe că d'in dzil, anu ! Așe a crescut !

Cînd o fost odată, după ce s-o-nțepu războiu, o g'init acasă.

Cînd o g'init acasă, o g'init înuntrat mai iut'e întreba că und'e-i domna ?

— D-apă — dzilci — uită-te, cărțile, — i-arată — cõtă ce mn'i-ai scris ? Ce-ai dzis să fac ? — mamă-sa — uită-t'i, cum mi-ai scris ³³⁾, ce să mă facu ? Că — zițe — am scos, ieu o an scos afară d'in țară !

Vaai ! să năcăjește, să-amărășt'e, noa, iut'e-odată și strigă că tătă armata ³⁴⁾ cită-i cu cai să g'ieie afară.

— Haai ! — și merțe și o caută !

Cînd o fuost odată-amu, după ce-o mîncat cu băiatu, așa amn'iadzidza, s-o dus la o fintînă așe, pi un izvor ³⁵⁾, și-a mîrs băiatu.

— Vai ! mamică — dzilce — ce apă frumoșă iești—ițe. — Hai be și dumn'eta — dzilce !

No și s-o dus colo. Cîn s-o aplecat colo p'e o mîna dr'eaptă ³⁶⁾, să beie apă, cîn o-ntins, o vădzut pi țermu mîna aței ce-o fost pusă, șt'i, cum i-o făcut, mîna-i sănătoșă ! ³⁷⁾

Hai că și-a pune și pi čiię part'e. Cîn și-o pus și pe ce part'e, amu șt'i k'iar mînril'e-o fost bună !

— Hamu, mulțames lu Dumn'edzău că is bune amîn-doauă minuril'e !

No amu să duče. Cînu-i așe cam desară, să gată și ved'e o poiană ³⁸⁾ fîrt'e frumoșă. În poiana, într-ačeia ved'i u căsuță-acolo. Și să duče acolo la căsuță, la čeię, și să culcă.

Pi dimin'eața, pe cîn să scõlă, și vede că vine o vacă. ³⁹⁾ Și dacă vine vaca, d-apli ved'i și-acolo că-ar'e o doniță în ce să mulgă lapt'i. No d-apucă « ieste amu dacă n'i-o da Dumn'edzău mînuri » — hai că ie-o muls vaca și-apo-avu čine-a g'ini acolo, și rînduială, vasă, una altă. « I-oi spune c-o-am muls vaca »

³³⁾ Pov. desface palmele pe masă. ³⁴⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ³⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ³⁶⁾ Pov. se apleacă puțin spre stînga. ³⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Mulge vaca, vaca să duce la pășune aici ⁴⁰⁾, ie rămin'e cu băiatu mai mult'e zile. Așe că d'in ce în ce împăratu o cõtă că undi-i sâ afli. Că la uoricî t'imp, să gată și s-aud'e-n poiană d'i çeie. Amu-s k'iar d'isară!

Da cinu-i odată, stau tăț pe marginea pădurii, colo: ⁴¹⁾

— Nuo — dziçi — uitați-vă cînd s-a da mai la sară, çini știi çe poțe să fiie aculo, așe încît façim așe . . . o liniie curbă ⁴²⁾, și-apă tiț d'eodată să dăm acol. Nu cunva să fugă çineva de-acolo!

Așea o făcu. Stat iei și i-o făcut un çerc, și s-or și aduna tăț pe-o. Cînd o fost acolo, amu iera d'e sară. Amu băiatu s-o fos culcată. Cîn întră inlontru ⁴³⁾ — bat'e la ușă — întră-ilontru, cîn întră lontru . . . nu și-aduče amint'e c-odată îi și-apucă scaun și traže d'i-o parte ⁴⁴⁾:

— Nq — ziçe — acupă loc.

Ie nu dziçe nimic; îl cunqșt'e, nu-i dziçe nimic cită iel. Lui i să depar'e că, pe față că-i așe frumqșă, și nu ziçe.

Ziçe:

— Nu — ziçe — că oi șede pe pat! — O dziz iel.

Atunçe cîn o, șăzin colo pe pat, da ziçe:

— Mamă — ziçe — çine-m șede, pe mină?

Apăi ziçe:

— Ala cari te-o făcu pe tine — dziçe — ala-ț șede p'e mină!

Iel atun și sar'e-n sus, și-o și-m-mbrățoșază, și o sărută.

Nq bini-i!

— No — dziçi cătră çeilalti — tăți să h'iț linișt'iț ⁴⁵⁾ că amu-i bine! Afară!

Nq, să façe dzluă, hai păn mai stau, mai povestesc iei că cun s-o-ntimplat, și çi-o făcut, haia.

Atunçi spune că:

⁴⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴¹⁾ Pov. arată în lături, cu dreapta. ⁴²⁾ Pov. întinde mîinile, apoi schițează un cerc. ⁴³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov. arată în lături, cu stînga. ⁴⁵⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

— Uită, nq, ție-cum ie scris în tăt'e cărțili. No — dzice — lasă, co l'e-om doved'i ⁴⁶⁾ noi la ęlealalț cu-aieste. Că cumu s-o-ntimplat ?

Așę, să duc acasă, voioși că-amu-i și cu minuril'e sănătoșă. Dacă să duc acasă, odată trimet'e la-impăratu d'e Roșu că să g'ie acolo; cu împărăteasa, cu tăt. Și uo aduc acolo.

— Nq, uită-t'i ⁴⁷⁾, ia ęi — ęe — ⁴⁷⁾ și ia ęe-ai făcut ⁴⁷⁾, ia ęe-ai făcut ! ⁴⁷⁾ Pun'e scrisorili pe masă, și stăm la ședință să vedem că ęe merit-un astfel di uom ?

Așea că o hotărit ședința că să o spinzure ⁴⁸⁾, da așę că sâ nu mqră, și să tragă acolo o companie ⁴⁹⁾ de armată d'eodată în ie !

Așę c-o tras o companie d'e armată odată în ie, și cind o cădzu ęios, cind o și-ng'ițit și pămintu cu totu ! ⁵⁰⁾

Și-așă că apoi, ii o rămas și s-o petr'ecut mai d'epart'e, și cu-aieste am înterminat !

Inf. Bota Grigor; Turț—rn. Oaș; culeg. O.B., la 22.V.1953; transc. Al.A.; durata 18' 30"; A.I.F., i. 14059.

Pov. o știe : « Ș-asta o am auzit, cam cîn am fos d'e vo 25 d'e an'i, pe ięi asta » de la? « nu » (ține minte) *Ai povestit-o?* « o, pă tã de ęstea povestim cîn stăm cit'i-o noapt'e-ntreagă, cîn d'esfăcăm, că alcum nu put'em d'e somn ».

Basmul e atestat în toate provinciile în 19 variante într-un tip destul de unitar. Schullerus, la nr. 706, citează 11 variante.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 121, arată că basmul a început să fie prelucrat literar de pe la 1200 (între acești scriitori e și Chaucer); el apare și în *1001 nopți* de unde a trecut în tradiția orală arabă. E foarte frecvent în Europa, apoi e cunoscut în orientul apropiat și Africa centrală, ajungînd prin coloniști în chip sporadic și prin America.

⁴⁶⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁴⁷⁾ Pov. subliniază repetat, cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. se uită în sus. ⁴⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

La o-mpărăție, într-o țară, a dat ordin să nu să mai prinză lumină sara nicăieri. — Cum devenise și la noi! ... — Patrulă, la čine găsa ¹⁾ lumină, iera imediat arestat.

Umblim-patrulle-astea pă toate străzili, pîn toate comuni, la isprăvitu satului, în margine dă tot, să găsa o cășcioară ²⁾. Acoló locuiau trei fete, fără părinț. Astea ierau surori cîteșitrele. Fieșcare iera cu-o cusătură-m mină ³⁾. A da garda dă iele-acoló cu lamba-aprinsă, noaptea ⁴⁾.

Ascultă și garda la povestili lor — cum povestim și noi — a mare:

— Să mă ia pă mine vizitiu împăratului, i-aș ține casa c-un caier dă lînă! ⁵⁾

A mijlocă:

— Să mă ia pă mine sluga ⁶⁾ dă la cai, i-aș ține casa c-o cusătură! ⁷⁾

A mai mică:

— Să mă ia pă mine fečioru-mpăratului, i-aș face doi copii cu totu, cu totu dă aur!

Ăia-a auzi tot. S-a dus, ⁸⁾ le-a arestat și le-a duz la-mpărăție:

— Iacă-mpărate, în cutare loc am găs fetili-astea cîteșitrele cu lamba-aprinsă. A mai mare să lăuda că ține c-un caier toată-mpărăția dacă-o loa vizitiu dumneavoastră. A mijlocă, c-o cusătură-n ține toată-mpărăția dac-o o loa-n-

¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

grijtoru cailor. A mai mică că dac-o loa-o fečioru dumatiale, o fače doi coconi totu cu totu dă aur.

Hai, zis și făcut !⁹⁾ I-a pus la probă. Într-adăvăr că cînd a-nčeput aia să toarcă, a ținū toată armata c-un caier !¹⁰⁾ dă lînă, așea munčea dă repede. Ailant cu cusătura, la fel. A dat-o !¹¹⁾ și pă a mică după fiu-său. A rămas însărčinată ! Iară doo surori munčind așa-n greu și aia mică stînd numa porunčea, a prins necaz pă ia !¹²⁾

— Če să-i fačem noi, rău ?

— Cînd o naște, să-i punem doi cățai !¹³⁾

Așea-a făcut. Ia a spuz la surorli iei, dă-ncredere, na !

— Hai, sui-te-m pod, !¹⁴⁾ — a suit-o-m pod — că noi ținem poala și cade copiii-m poala noastră. Și tu pui um pičior coló !¹⁵⁾, unu coló !¹⁶⁾ și nași curind, repede.

Cînd coló i-a puz doi cățaluși ! Copiii i-a loat, a făcut o cutiuță, înkieiată !¹⁷⁾ bine, și i-a da pă apă !¹⁸⁾. Iară cînd a dat-o jos :

— Vaai de mine, če-ai făcu tu, fă soro, te-ai lăuda dăgeaba ! Ai făcu doi cățai !¹⁹⁾

Iară-mpăratu cînd a văzut, a dat ordin să n-o omoară, încît a-ngropat-o-n gunoiu !²⁰⁾ cailor și sujea cățalușii la ia.

A mers un timp oarecare, acoló. Ba dă milă, ba dă nu știu če, a scos-o d-acoló !²¹⁾. S-o lăsăm, că s-a-mpăcat iară lucrurli între iei !

Copiii aștia, domnilor, mergînd pă apă-așea-n cutie, un čioban, păsčînd oili pă marjinea apii, vede čeva plutînd !²²⁾ pă apă. Cînd coló, cutie ! Să lasă !²³⁾ și mai dă vale, să lasă și mai dă vale, pînă cînd a-nhățat cutia-asta. Cînd o traje !²⁴⁾ la margine, și dășkide, doi copii, așea, pă sfintu soare ținai okii, da pă copii, nu ! Dă aur !²⁵⁾ Copii frumoși !

⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹⁰⁾ Pov. ridică arătătorul stîng. ¹¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁴⁾ Pov. arată în sus, cu arătătorul stîng. ¹⁵⁾ Pov. arată în sus, cu arătătorul stîng. ¹⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul stîng. ¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ¹⁸⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ²⁰⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²²⁾ Pov. schițează plutirea, cu dreapta. ²³⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁴⁾ Pov. arată înainte, cu stînga. ²⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

« Ei, bun noroc mi-a da mie Dumnezeu ! »

I-a loat, i-a duz la stîină, și i-a crescut cu lapte²⁶⁾, copiii.

La un an și ceva, rămîne iar²⁷⁾ însărcînată, fata, a mai mică. Iară-i spune lor. Naște-o fată, tot la fel, încît avea și soarli, și luna, și doi luceferei în doi umerei. Iar i-a pus o cățalușă, și pă ia a pus-o-n cutie și-a dat-o pă apă²⁸⁾.

Așa-o hi fos povestea, ori o fi foz norocu čiobanlui ăluia, la fel²⁹⁾ a găsit și fata, tot čiobanu ăsta. Și-a crescut-o čiobanu, la fel ca copiii.

Če să-ntimplă? În doi-trei ani, să făcuse copiii dolofăi³⁰⁾. Cînd iera dă șapte-opt ani, nu mai avea nevoie nij dă cîni la oi, așa iera copiii dă năzdrăvani, amîndoi ! Acu iei știa foarte bine că sunt fraț³¹⁾ și soră³²⁾ și čiobanu, la fel, tatal lor.

Într-una dă zile, află ăle doo surori c-ar hi trăind copiii ăștia, și fata ! Și trimete o vrăjitoare ca să le ia sufletu, să-i omoare³³⁾. Vrăjitoarea asta i brodește tumnai bine cîn nu iera niș čiobanu, și-i brodește și băieți duși, și brodește numai singură fata.

— Ah, če fată frumoasă ! Da să ma aibă maica fetii čeva, minca-o-ar maica, un lucru, și mai frumoasă-ar fi !

— Če să ma am, băbucă ?

— A, maică, să ma ai un lucru, če frumoșică-ai fi !³⁴⁾

— Spune, băbucă, če să ma am ? — Fata fără minte, mică. . .

Iče: — Să ai floarea dă la calu Calman, s-o pui în păr³⁵⁾, atunčea să știi că nu te mai vezi dă loc.

— Vai de mine, pei čin să mi-o aducă mie d-acolò ?

— Frați tăi !

— Bun !

Mătușea pieriră și fata rămăseră-acolò. Acu plecară baba, rămînînd fata cu inima inkisă pentru floarea ačeastă ; să

²⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ²⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ²⁹⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁰⁾ Pov. subliniază, cu mînile. ³¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul stîng. ³²⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul stîng. ³³⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ³⁴⁾ Pov. clatină din cap. ³⁵⁾ Pov. ridică arătătorul drept.

i-o aducă dă la calu Calman. Iacă vine frați și-ncepe fata să le povestească:

— Drağii mei fraț, ieu sunt frumoasă, da aș fi și mai frumoasă să-mi aduceți floarea dă la calu Caiman, atuncea ieu nij nu mai mă văd dă frumoasă ce sunt !

— Da ³⁶⁾, ne dučem s-o-adučem !

Plecară amîndoi ca zmeii Dunării. Amîndoi în doo părți ³⁷⁾. Ajunsēră pîm pustietăți muritori dă foame. Ajunșe la o fîntînă. Fîntîna-asta iera așea, donle, ț-ărea scîrbă să te uiț la ia și să beai apă din ia. Așea-o bărbăție ce iera-n iei, cit scîrtez dîn oki a zgleit³⁸⁾, a curățit, și curșea o apă dă ț-ărea dragă lumea să beai din ia. A băut apă și-a mînat înainte ³⁹⁾.

Merșe ce merșe, dă d-un ciine p-o pală dă fin. Puz dînainte să mînințe-acolô. Ce să mînințe bietu ciine fin ? ! Ia finu și-i aruncă un os⁴⁰⁾. Ce mulțumit a foz bietu ciine, că s-a văzu și iel c-a ros un os !

Mai mină încă-om petec țapăn și dă d-un asin, um măgar. Cînd, măgaru-ăsta avea un os dînainte și nu putea să il roază, ca să mînče, să să hrănească și iel. Iei numadăcit li pune o pală dă fin, și-i ia osu, și mîncă bietu măgaru-ăsta la fîn încît a foz mulțumit.

N-a mai merz mul timp, și-a ajuns acolô la calu-ăsta, Calman. Iera cu floarea asta în frunte⁴¹⁾. Intră-n grajdi și-i ia floarea, și iese dîn grajd, și p-açi ⁴²⁾ l-e drumu ! Cînd a nekieza calu, și-a vin stăpîna lui, i-a da drumu :

— Du-te, ajunji la ciine, și pui cinli pă iei, să-i mînče dîntregu⁴³⁾, să nu rămîie nimic dîn iei !

S-a dus. Cînd a nekieza calu la ciine, cinil n-a făcut⁴⁴⁾ mîr ! Dîn cauză că-atița ani dă zile dă cînd a sta la vamă-acolô c-o pală dă fin înainte și nu i-a dat un os. Iei odat-a trecu și le-a dat un os⁴⁵⁾ și s-a hrănit . . .

³⁶⁾ Pov. dă din cap afirmativ. ³⁷⁾ Pov. dă din cap afirmativ. ³⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁹⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁴⁰⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ⁴¹⁾ Pov. duce arătătorul drept la frunte. ⁴²⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. ⁴³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁴⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ⁴⁵⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept.

A ajuns la măgar. To la fel. Ajunge la izvor, coló.

— Umflă-te, izvorule, în toate izvoarile tale, încît cu bolovani, cu năsip, să mi-i nomolești încît să piară ⁴⁶⁾ după fața pămîntului !

Nimic !

— Odat-a trecu pă la mine, și mul m-a curățî dă bine, încît toată lumea bea apă cu mare plăcere dîm mine !

S-a-ntors îndărăt ⁴⁷⁾.

— N-am putu să răușesc, și n-am putu să fa nimic !

Ajunge cu floarea asta la fată. Cînd ajunge la fată și-o pune fata-n îm păr ⁴⁸⁾ la ia, să uită-n oglindă, nu să mai vîdea dă loc ! Aude ⁴⁹⁾ și iei c-ar hi făcută fată dă-mpărat. Are părinț împărați. Fače iei o scrisoare ⁵⁰⁾ și dă um bal sau o-adunare la-mpărăție-acoló, să să stringă și bun, și rău — cum ne-am strîns și noi, și buni ⁵¹⁾, și răi, astă sară ! . . . Și s-a dus și iei dîmpreună cu fata. Încît fata stătea dă n-o vedea ⁵²⁾ niminea.

Če zîče împăratu dă colo ?

— Fieșicare ⁵³⁾ să spuie cite-o poveste ! Care cun știe !

Începură toț: ăla-așea, ăllant-așea, ăllant-așea. A vin rîndu la băieț. Băieți, cînd a vru ⁵⁴⁾ să spuie, a-nčeput fata:

— În locu băieților, am să spui ieu ⁵⁵⁾, sora lor čea mai mică: noi suntem trei copii la o mamă. Mama noastră a făcut frați mei, a suit-o surorile iei îm pod și-a făcut pă frați mei, p-amîndoi, cum li vedeț, cu totu cu totu în aur. Iară surorile iei a puz doi cățaluși și pă iei i-a dat în apă încît ne-a crescut un čioban. Și pă mine to la fel.

Atunči a puz mîna ⁵⁶⁾ pă ălea și le-a strînz bine le-a legat, le-a tocat, le-a ars și le-a suflat în vînt. Și atunčea a loat copiii, împăratu, acasă, și fata, și-o trăi și-n zîoa d-astăzi !
Și somn ușor la dumneavoastră, și bună seara ! . . .

⁴⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁷⁾ Pov. subliniază cu dreapta. ⁴⁸⁾ Pov. duce arătătorul drept spre frunte. ⁴⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. ⁵⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵¹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁵²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁵³⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁵⁴⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁵⁵⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ⁵⁶⁾ Pov. apucă, cu mîinile.

Inf. Iancu Duroi; Bughea-de-Sus—r. Muscel, la 3.X.1956; culeg. O.B.—Al.A.; transc. Al.A. (27.X.1957); durata: 15' 49''; A.I.F., mg 1284.

De cînd o știi? «dă mult toate le știu; mai nainte venea băieții să le spun, mi-aducea tutun, da după ce-am venit dă la înkisoare, m-am lăsat».

Acest basm este unul dintre cele mai răspîndite, fiind atestat în toate provinciile în 67 variante. În un grup mai mic de 14 variante, copiii sînt aruncați pe apă (sau în pădure) și crescuți de ciobani ca în varianta noastră, pe cînd în celelalte, copiii sînt îngropați și se metamorfozează succesiv de obicei în brazi (nuci, meri, etc.), apoi în miei (berbeci sau păsări) apoi redevin copii. Trei variante au final de legendă: copiii sînt transformați în luceferi, iar într-o variantă, mama copiilor devine privighetoare pentru totdeauna. Motivul aducerii floarei (înlocuirea alimentelor la cline și măgar) nu apare în variantele citate.

Schullerus, la nr. 707, citează 22 variante.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 121, arată că acest basm este între primele zece mai cunoscute în lume și e înclinat să-i atribuie origine europeană. Peste tot apare într-o uniformitate izbitoare.

O fost țe-o fost, o fost o babă și um moș și o avut un prunc d'e patru ai ș-o pruncă d'e șasă ai.

Și baba i-o muri la moș, și s-o dusu în tirg... și... ș-a adus altă babă. Și moșu s-o dus la beserică și ș-o pus, baba o pus găina a h'ierbe. S-o dusu-n sat după păprică și pruncu čela de patru ai i-o-mburdat ȝla cu găina pi foc, ș-o g'initu baba acasă ș-o dzis cătă pruncă, o zis cătă pruncă:

— Čine-o-mburdat olița?

Da o-s prunca c-o-mburdat mița cu codița!

O dzis:

— Čine-o-mburdat olița?

— Mița cu codița?

— Lasă că șt'iu io cîn mă șter pe minuri!

S-o dus colo la pruncu, su ladă, și l-o tăiat la grumaz și l-o pus pi iel în oală a h'ierbe!

Și o g'init moșu acasă, ș-o dzis că, o-s cătă babă, o-s:

— Lasă-o — și i-o dat și de mincat, ș-o zis cătă babă,

— o aflat o mină — da o zis:

— Če-i asta, babă?

— Nu vez, sări-ț-ar ok'ii, că-i labă di cocoș?

Ș-o aflat o, iar o mină, ș-o dzis:

— Če-i asta, babă?

— Nu vez, sări-ț-ar ok'ii, că-i labă di rață?

Ș-o aflat um pk'ičior. Da o dzis:

— Če-i asta, babă?

— Nu vez, sări-ț-ar ok'ii, că-i labă, di di rață?

Ș-o aflat iar um pk'ičior. Da o-s:

— Če-i asta, babă?

— Nu vez, sări-ț-ar ok'ii, că-i labă de k'urcan?

Și le-o țipat tăti țințile supt ușă și o mărs prunca ațe di sasă ai și l'e-o cules și le-o dus int-o vortă, după grajd, după casă. Și tăt i-o dat mn'iez de k'ită și lapte.

Făcut o pasăre mîndră roșie și uo zburat, s-o dus la drum ș-o cîntat.

Ș-o gînit un car cu ținme roși. Ș-o cîntat:

Măștihuța prinsu-m-o,

La căpuț tăiatu-m-o,

Tătuca mîncatu-m-o,

Sorioara strînsu-m-o

Din bortică și m-o dus,

Un hurdubaș de-acol făcutu-m-am ! — O dzis :

— Hai și-i darem o păreț'e d'e ținme roșii, că io d'e-aieste pasări n-am auzit d'e cîndu-s !

Și i-o dat ș-o luatu-n clonț, s-o dus pe casa tătîni-so !

Și s-o duz iară la drum. Ș-o g'înit un car cu uioșă negr'e.

Ș-o cînta:

Măștihuța prinsu-m-o,

La căpuț tăiatu-m-o,

Tătuca mîncatu-m-o,

Surioara strînsu-m-o

Din bortică și m-o dus,

Un hurdubaș de-acol făcutu-m-am ! — O dzis :

— Hai și-i darem un uioș negru, că io de-este pasări n-am auzi de cîndu-s !

Și i-o dat, și i-o luatu-n clonț, s-o dus pe casa tătîni-so.

Ș-o g'înit un car cu rțe de mără. Și iar o cîntat :

Măștihuța prinsu-m-o,

La căpuț tăiatu-m-o,

Tătuca mîncatu-m-o,

Sorioara strînsu-m-o

Din bortică și m-o dus,

Un hurdubaș de-acolu făcutu-m-am ! — O dzis :

— Hai și-i darem o rță de mără, că io de-aieste pasări n-am auzit di cîndu-s !

Și i-o dat ș-o luatu-n clonț, ș-o dus pi casa tătini-său.
Și-o dzis:

— Ieși, sorică, pînă-afară
Să ț-arăt drumu pin țară
Cum fi de-a umblare iară !

Ș-o ieșit maștihaia și n-o știu nime či-o zis cătă pasăr'e.
Ș-o mai ziz iară:

— Ieși, sorică, pînă-afar
Să ț-arăt drumu pin țară
Cum fi de-a umblar'e iară !

Și i-o țipatu čizmile čele roși și s-o-ncălțat și s-o dusu-n
casă.

Și o dzis:

— Ieși, tătucă, pînă afar
Și ț-arăt drumu pin țar
Cum fi de-a umblar'e iar !

Ș-o ieșit și i-o dat uioșu čela n'egru. Și o dzis:

— Ieși, maștihă, pînă afar'
Să-ț arăt drumu pin țară
Cum fi de-a umblare iară !

Și i-o și țipat roța ače de mōră-n cap !

Inf. Pașcă Anuța; Gherța Mare; rn. Oaș; *culeg.* A.I.A.—O.B., la 27.V.1953; *transc.* A.I.A.; *durata*: 3' 50"; A.I.F., I. 14048.

« Di la soru-mea (Pașcă Maria, 20 ani). Di cînd am desfăca mălaiu.
Ie o dzis odată. Apăi n-am știut. Apăi a dzis-o a doaua oară. Tot am
dzis după ie ! »

(A povestit-o) « În pauză » (la școală) « lu Pop Mărie, da n-o știe niči
amul ! »

Basmul este atestat în toate provinciile — mai cu seamă în Transilvania și Moldova — în 18 variante. În cîteva, porumbelul redevine om, altele au final legendar: copilul fript a rămas pentru totdeauna porumbel sau cuc.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 116, arată că acest basm e frecvent în toată Europa, apoi prin călători și coloniști a fost răspîndit sporadic și prin Africa și Australia.

Ierasă odată doi fraț. Acum, unu iera bogat-bogat, și unu iera sărac.

Čine-i rinduiasă pă iei să fie așe, Dumn'ezău știe, soarta lor, d'i če-o fost așe. Acum, hăl bogat ave iel moști mari — după cum spun'em noi — și ave d'e tot'e helea; ăl sărac toat'e le lipsa, săracu.

Într-o bună zi, bogatu spun'e:

— Frat'e, să vi la min'e de sečere.

I-a plăt'i iel încă mai mult, oamenii la sečere și-i dusă-n plan și sečerară foarte mult, foarte mult.

B'etu frat'e-so ăl sărac spun'e:

— Măi frat'e, pă un adunăm griu? Cum il lăsăm no atita griu pă vatră, apăi să vină o ploie sau o vijulie čeva, să să ud'e atita griu?

— Nu, frat'e, săčerați înaint'e.

Iel dacă avea mult, nu-i părease rău, măcar și dac-ar ven'i ploaia să-l ud'e, sau če ar ven'i, însă săracu lipsit și năcăjit, lui i păreše rău d'e iel să-l lase așe. Iel astringe, sārmanul ș-on spic di pe un'e-l vede, crezind că-ăl cișt'igă și iel čeva.

Bogatu-i spusă:

— Lasă, frat'e, lasă pă jos, săčeraț...

Săčerară, săčerară pună sară. Cîn fu-n sară, plecară acas și lăsară griu pă vatră.

Frat'e-so ăl bogat să culcă, să linișt'i, niči grija griului n-o ave că vin'e ploaia sau vijolia čeva.

Betu sărac să pomen'i:

« Ei, sārman de iel! Acuma să mă duc să-i astring griu;

ce să fac, să-i ajut, p^ot'ę că o merje aco și iel cumva să munčiască aco, să astringem.»

Să dusă și s-apucă într-on capăt — într-on capăt d'e plan — a strinje.

Strinse, lega și pun'ea sus, pun'e clăi, cum să fače. Strinsă, strinsă; cîn fu pi la mijloc, iacă în hăla capăt de holdă altu om, un om slab, strămțuros, afumat d'e slab și d'e năcăjit. Ȫ ved'e.

— Bună noapt'ea, omule, da cîn'e iești tu aiče?

Iče: — Ieu Ȫ frat'ele hălui cu holda, am vin'it aič s-adun la grîu; da tu cîn'e iești'i?

— Ei, čine, ieu cîn'e, dac-ai șt'i tu čine?... Ieu Ȫ norocu lu frat'e-to. Pă di ce-ș ieu așe slab, ieu munčesc tătă noapt'ea și munčesc, d'in toată truda me pentru iel, și iel hod'in'eșt'e. Iel Ȫ gras și trăit bin'e pentru că munčesc ieu cu iel.

— Apăi dacă tu iești nărocu lu frat'ele meu, să t'e-ntreb pă tin'e nu șt'i dar a mieu un'e-i nărocu? Ieu d'i ce nu am năroc?

— Ei, al tău șt'ii un'e-i? Ȫl tău be co, după d'ial la crijmă. I gras ca om porc, șed'e-n crăjmă și be, și niči nu să gind'eșt'e d'e ti'n'e ničidecum. Și pentru aia, tu iești'i pirilit d'e slab și d'e sărac. Ia t'e du la iel aco și intră în crijmă și dă-i o sfintă d'e bătaie.

— Ei, pă ieu nu mă duc, da nu șt'iu care-i, că doară aco mai sint.

— Mai sint — iče — da al tău i mai gras, pentru că-i mai hod'in'it și trăit bin'e. T'e du, și cîn Ȫl găsășt'i, pun'e-i mîna-n cap și dă-i bătae.

Să duse și găsi pă năroc acolo. I pusă mîna-n cap și Ȫ bātu, și-l bātu pă noroc.

— Apă cum Ȫ aia? Ieu tăt munčesc, și tăt nu mai am n'imic. Tu beți tot ce munčez ieu și mînči aiče-n crijmă.

Haidă-l legă c-o b'eată d'e ață — găsi și iel pe-aco o sfoară d'e mehei făcută — legă pă năroc și-l trasă după iel. Și atunčea-i spun'e:

/ : Năroc, năročelu m'eu:/mă
 i/: Car'e nu te-am găsit ieu:/
 i/: D'e t'e-aș ved'e-n foc arzînu:/
 i Și nu n'e-aș cură la stînsu
 ei/: Și mi-aș cură la de-aprins, mă:/
 ei Pa tri părț cu lemn'e verzu,
 i/: Pi d'e-o parte cu uscat'e:/
 Că d'e tin nu avui part'e...

Așe mergîn iel, legă norocu și trase d'e iel pă d'ial în sus, în sus, în sus. Mergîn pă d'ial în sus, vin'ę-o căruță, vin'ę-o căruță, nărocu sare, sare, sare-n sus, să sperie și să traје năpoi, rupe sfoara și s-o făcut dodoloț, ca ou ș-o loat-o la fugă pă coastă la vale. Iară o fost la crijmă. Atuncea bietu om înčepe d'en nou a cînta :

i/: Lasă, lasă răulere:/
 i C-o ven'i și binelere
 i/: Pă vatră cum o put'ere:/
 i T'i răiș ca cîn'elere,
 ei/: Ieu cu bin'ele m-aș duče:/
 Rău dinăpoi m-ajunje.

Așe că b'etu om a tras nărocu pină-n virv și dacă rău o ven'it după iel, nărocu a fujit și iară-o fujit la crijmă după d'eal și iel o rămas tă singur, tăt sărac s-o dus acasă. N-a mai putut să-și ducă nărocu.

Inf. Ilona Sinziana; Borșorod—Hațeg; *culeg.* T.B., la București în 26.II.1951; *transc.* C.B.; *durata:* 6' 36"; A.I.F., I. 10918 (mg 134 c).

O știe « d'i pin hăi năcăjiți, d'e nu aveau noroc. Multe am știut, da le-am uitat ».

Tipul este răspîndit în toate provinciile țării, dar numai în 10 variante este înfățișat contrastul dintre norocul bogatului și cel al săracului. Adeseori, săracul își bate norocul său, îl leagă etc.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 142, arată că acest tip e frecvent numai în Europa răsăriteană.

Ierau doi fraț: unu iera gazdă și unu săracu. Acel sărac ave șî tri copii. Șorta lui așa o fost că nu mai put'ea să-ș cășt'ije să trăiască până-i lume n'îmică, că nij nu-i trlia an'îmale n'îmică, în zădar le cumpăra.

Cîndu-i odată, îș pun'e d'e gînd și zîce cătă femeie:

— Hai, femeie, să plecăm d'e-açi în lume, că nu șt'iu če-i cu noi, că nu n'e put'em gospodări, și nu put'em trăi.

Și să pregătescu, și pleacă. Cîndu-i la un loc numit, și-aduče-amint'e:

— Noi aveam on cuțit'eș, da dacă vom căpăta și-atare bucată d'e pîn'e oariun'eva și n-om ave cu če-o tlie, și l-an uitat acasă. Să t'e duj după iel, că t'e-așt'eptăm açi — cătă bărbat.

Cîn să duče după cuțit acasă, atunče iaca če să fie? Un uom în uocol, găta o căruță cu tri roț'e.

— Măi, d-apî čin'e ieș tu aiče?

— D-apoi io-s Sărăcię!

— D-apoi če faci aiči?

— D-apu pregăt'escu-m căruța să viu cu voi!

— D-apă ind'e-ai fos pîn-amu?

— D-apă tăt açi am fos cu t'in'e în casă. Cu t'in'e-am avut io noroc că mi-acupereși pičiorele sara cu obg'ele să n-ardă, după camen'iță la t'in'e.

— Pă nu t'e-am văzut ničiodată!

— E, că nu sint io așe cum crez tu să mă vez! M-am făcut¹⁾ io muscă, m-am făcut panjen, m-am făcut fir d'e

¹⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

mac, m-am făcut nu şt'iu ce, ş-apoi n-am stat io aşę că să mă vez tu ca amu.

— Ię fă-t'e tu ş-amu om fir d'e mac să t'e väd cum t'e-ai şt'iut façe.

Pă cîn să făçe ia om fir d'e macu, atunci iel Țpă mîna pă ię ²⁾ și o bagă înt-o sticluță și-i pun'e-un dup ³⁾ și sticluța iară-o bagă-nt-o but'e și-i dă două čercuri d'e feru ș-o ię susuuară ș-o duče până ajunje copiii și femeie.

— Uită, femeie, ce-ntăln'i la noi acasă? Da dacă să mem noi napoi, că n'e-om put'e gospodări d'e-açi nant'e, dar pă ię o-ngropăm ači ⁴⁾ su pomu aista — că iera um pom acoló, păru numitu la hotar — su rădăcinile aste, să steie ia ači pînă-i lumę!

Ș-o-ngropă-acolo. Și-ntore oamen'ii napoi. E, d-apoi d'i la lună nant'e simțăst'e că nu le merje rău. Să gospodăreșt'e d'e Țin'e două gișt'e, să gospodăreșt'e d'e Țin doi purčei, mai d'epart'e ajunje pînă la vacă, ș-ajunje la boi. Și nu piere d'i la iei ca nant'e d'e-ače. Atunci femeia frat'i-său, care iera acole mai gazdă, li pare rău.

— Uită, mă — cătă frat'i-so — că frat'i-to să gospodăreșt'e d'i ieșe păstă noi și iel o fo sărăcoiu lumii! Če-ar fi făcut oare? E, ia să luăm noi iscodinu-l că če-ar fi făcută. N-om put'e d'in iel și d'in femeie, da om čelui noi copiii.

K'eamă copiii uomului acolo.

— Uită, dragu unk'iqii: če-a făcut a voj oare d'e vă merje bin'e-amu?

E, d'intră copii — cum li običeiu copiilor, vind'e tot:

— O prins tata sărăčie — iče — ș-o-ngropat iacă la cutare ⁵⁾ păru, ind'e.

— Da?

— Da!

« Eę bin'e! — să socot'eșt'e iel — las că mă duc io după ię. »

¹⁾ Pov. pune arătătorul drept pe masă. ²⁾ Pov. limită căpăcirea, pocnînd cu dreapta în palma stîngă. ³⁾ Pov. arată jos, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. pune arătătorul stîng pe masă.

Cîndu-i înt-o d'imin'eață, să duce după ie nopt'ę pănă-n zuuă și-uo d'ezgropă și află but'ę și scot'ę, și scot'ę sticla, și ie dopu ⁶⁾, ș-atunçi zboră-afară.

— Eh! Fie-ț iertat'ę păcat'ele! — zîci — că mai avem doră vo činj minut'ę și murem! No bin'e-i — zîce — haide cu min'e — îce ia.

Vin'e cu iel pănă să bagă-n sat: aci ⁷⁾, ba aci, aci, aci.

— Nę — zîce cătă ie cîn o fost, ind'e-o fost ie — aci — zîce — ai fos tu să t'e baji.

— Aci ⁸⁾ să mai baje sărăcię pîn-oa fi lumea — zîce — nu mă mai bag! Aci mi-am spus io tăt'ę meșt'ęșugurile — îce — ș-apă aci cum mă bag, cum mă prind'e-amu — îce. — Amu mă duc io cu t'in'e-acasă, că tu me-ai făcut mie bin'e — îce.

Să duce cu ia acasă. Și iacă cîndu-i la jumăta d'e an, iș pot'ę duce țolele ușoare ⁹⁾ d'in casă tit'ę, că s-o mîntuit d'ieșle, că i-ajută Sărăcia ieși.

Și cu-atita s-o-nterminat povęște.

Inf. Buha Gheorghe; Cresula—Beluș; *culeg.* O.B.—D.T. în sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 4' 30"; A.I.F., mg 1915 b.

Pov. nu își amintește de la cine o știe.

Basmul este atestat în toate provinciile în 35 variante. De obicei, sărăcia este închisă într-un urciur, foarte rar într-un ciolan bine astupat. În 7 variante, sărăcia este îngropată în pămînt (sau într-un copac), iar în alte 3 variante, sărăcia e încarnată în unul dintre copiii săracului — uneori cu înfățișare urită — de care acesta scapă prin ucidere. În cunoscuta variantă Ispirescu, sărăcia e gonită din casă numai prin înmulțirea vitelor. Schullerus, la nr. 946^{*}, citează 9 variante. În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul 735 A este atestat numai în U.R.S.S., Cehoslovacia și Ungaria.

⁶⁾ Pov. schițează scoaterea, cu arătătorul drept. ⁷⁾ Pov. arată, spre stînga cu stînga.⁸⁾ Pov. pune dreapta pe ceafă. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Iera un uom sărac. Dacă, atunçi iera vremea așa că nu trebuieș să stîngă focurile, ști, pe, că în dzua de Paști, spre dzua de Paști. Iacă lui i s-o stîns focu, s-o dus la frati-său, kiaburu o fos frate-său, și tăz večinii.

— Măi ! tu nu ț-ai da foc n'ime-amu s-aprind, iară-a h'i zuă, și nu-m dă n'ime foc.

Să duče-acolo, vęde că — ca de-aič la Susanii de sus foc acolo — să duče-aco la foc, iel, omu. Acolo iera doisprăzeče oameni, ačeia o fos doisprăzeče injări care-s ș-amu, lunile.

D-apăi iče:

— Sara bun !

— Sara bună ! Da čine te pørtă pe iči ?

Iče:

— Păi iacă mn'i s-o stîns focu — iče — nu vreu să-m dęe večinii — iče — n'ič frate-mieu.

— Da — iče — care lună-i mai bună ?

— Dac-apăi tăte lunile-s a lu Dumnezău — iče — da pintru sărači — iče — luna lu august fi mai bună — iče. — C-atunçi aģiunģem la o lea de pîne — iče — dacă n-avem noi, n'e dau alți — iče — ș-așă — iče ¹⁾.

— Nę, scqlă-Agus, și-i dă foc !

Ș-intorče sumanu șă ²⁾ și țîn'e-acolo, ca zadie. Jup ! cu sumanu, cu focu-n suman, și să duče-acasă.

— Pune, împrășt'ie pin tă locu pin curt'e — iče — pin pod, pi tă locu.

¹⁾ Pov. împreună mfinile. ²⁾ Pov. apucă poala sumanului, cu dreapta.

Îm pod să umple de grâu, și de mălai, pin grajd, să...
de marhă, și să fă dzuă.

Dacă g'in čeia:

— Mă! da če-i cu-aiesta, s-o făcut așă iut'e gazdă?
Kiabur, iacă-i mai mare ca noi, amu că iel are... cite
are!

Suie pim pod, pă iel și fă a-l stringe cu miliție.

— Hai, măi, da če?

— Ia cum m-am făcut.

— Da cum t'e-ai făcut?

— Am mǎrs acolo după foc — iče — c-am văzu, voi nu
mi-az dat să. Am mǎrs aco, am văzu io foc, mi-o dat de-acolo
niște uomeni — iče — ș-am împrăstia p-acole, s-o făcu tăt
bunătăț pin curte.

Hai čeia în čę nopte, lasă focu și iei să stingă, să duc
și iei. No ii-ntreabă și pe čeia.

— Da care lună-i mai bună?

— Pentru noi — iče — luna lu marte-i mai bună. Că-
atunči să gată la čei sărači — iče — pk'ita și finu, dacă-are
o g'iță — iče — g'ină la mine după o čergă de fin — iče —
ș-apoi îm lucră vo doă-tri dzile după ie, cîn li timpu lucrului,
cole, vara — iče. — Și iară iel rămîne sărac, c-a lui lucru
nu pöte lucra — iče — și i să gată mălaiu, g'ină la mine,
čere o mn'ierță de porumb sau de grâu, ș-îm lucră mai tătă
vara mn'ie, și iară iel, tă a lui nu să fă — iče — că n-are
cîndu-l lucra — iče — și rămîne tăt sărac — iče — și pentru,
pentru noi, asta-i mai bună, luna lu, lu marte — iče — că
n'e lucrăm lucru cu sărači — iče.

— No, școlă, Mart, dă-i focu! — o dzis al mai mare,
ști, peste ieșe, lună.

Hai čeia...

— Dacă-i meț acasă — iče — împrăstie pin curte — iče —
și pim poduri, și pin grajdiuri!

Pe cînd o găta de împrăstiat, d'în un capăt s-o pus a
s-aprinde, și s-o aprins tăt, gata, ș-o ars!

« Gata »!

Basmul este atestat încă în nordul Moldovei într-o variantă care diferă intrucitva (la întrebarea lui Dumnezeu și sf. Petru care lună e mai bună, săracul răspunde că mart, prier și florar și primește jăratice ce se transformă în palat cu bogății. Bogatul răspunde că, dimpotrivă, cele trei luni sînt mai rele pentru semănături; jăratecul îi arde toată averea). Motivul tăciunilor care se transformă în bani se mai găsește în alte 2 variante nelocalizate care aparțin altor tipuri și într-o variantă moldovenească a tipului norocul săracului și bogatului.

A fost într-un sat, într-o țară, un bogătași, bogad mare. Da iera zgrîci nevoie mare. Aproape nu băga slugă, nu băga nimica. Galbeni avea un vaz dă aur, plin acoló, îl ținea într-o pimniță, într-un zid ¹⁾). Scosese bolovanii și-i ținea acoló și ničiodată nu dedea un ban, nu să-ndura să ia pline, ori čeva, ori să facă mincare. Rar dă tot. Mai mul mînca frimiturli če găsea, pă la colțuri. Să ducea-n oraș să cumpere alemente, mincare. — « Cît costă cutare lucru? » — loa banii dîntr-un buzunar' ²⁾), cît costa-i băga-n buzunaru ălălant. Și-așea că iel venea complect ³⁾) acasă cu ačeiași bani cu care pleca, că nu să-ndura să ia nimic.

Odată cînd a fost la o Blagoveštenii, cum să zîce, o zî-n care să mînca pește, în postu Paștelui cum iera atunči, să duce prin oraș, să-ntilnește c-un fin a lui care-avea vreo opt copii. Iera zdrențăros, îmbrăcat prost, munčea sărac, topit, c-un crap dă pește, losesă, să ducea acasă rizînd. Iel:

— Če faci, fine? — zîce —

— Če să fac, nașule? — zîce. — Am luat un pește, să mînc cu copii acasă. Păi — zîce — dumnata dă če nu iei, că ieși bogat — zîce — nevoie mare?!

— Nu iau — zîce — că nu mă-ndur — zîce — fine.

— Hai la mine, să mîncăm — zîce — peștele-ăsta cu toți.

Ău, če bucurie!

— Mă, păi ne-ajunče, copii?...

— Če-s pasă, nașule?!

¹⁾ Pov. se uită spre dreapta. ²⁾ Pov. duce dreapta la buzunarul drept.

³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Să duce acasă, porințește nevestii și-i face-o mîncare, bună, acolo, čiorbă țe-a putut să facă, a fript pește, a mîncă zgîrčitu ăsta dă s-a rupt. Și să uita ⁴⁾ cum să-mbulza copiii și lua dîn strak'ini să mănînče cară mai dă care mai curînd.

— Mă fine — zîce — am mîncă la tine... ca ničiodată-n viața mea — zîce — așea mîncare și-așea dă m-am săturat. Bă — zîce — io nu știu țe să fac! Fuga-aca la mine, na kieili, du-te-n cutare loc ⁵⁾, în pimniță, scoate un bolovan alb, d-acoló, înăuntru ie bani, ia tu bani și du-te-n tu-n tîrg, dă cumpără, io nu mai plec dă la tine, că bani ie dăstui ⁶⁾, mă, să-i, să trăim o mie dă ani acoló. Du-te tu — zîce — și ia banii d-acoló.

Ăla, fină-său, om sărac:

« Auleo — zîce — cînd oi da io dă iei, să vezi că mai și ascunz dîn iei » — și făcea gîndu pă drum.

Și-ntr-o fugă s-a dus acoló la pimniță, intră, scoate bolovanu, cîn scoate bolovanu, vede vasu ⁷⁾ plin dă aur acoló, plin mare, aproape să nu-l poată scoate. Cîn să bașe mîna s-apuče un galbăn, aude o gură-acoló, o voče care-i spune:

— Nu te-atinge dă iei ⁸⁾. Nu, ie banii lu Dascălu G'iorge!

— Da cum — zîce? — Păi nașu m-a mînat — zîce. — A zîs că i-ai lui — zîce. — Iel i-a băgat aičea!

— Nu te-atinge ⁹⁾ — zîce — c-aij rămfi! Fuji și-i spune-i: nu ie banii lui, i-ai lui Dascălu G'iorge!

E! Să duce-ndărăt, mîhnit, nu mai știa cum!

— E, nașule, n-ai nič-un ban. Ieji mai sărac ca mine!

— Dă țe, mă fine?

— Pă banii-ai nu sînt ai dumitale, sînt ai lui Dascălu Giorge, auzi, a strigat unu la mine d-acoló să nu m-apropi, că mă frișe, mă arde!

Aaau! Cum s-a supărat zgîrčitu și-a-nčepu să trîntească alea, a rup hainili după iel și s-a us într-o fugă-acasă...

— Cum, nu ie banii mei? Ai mei sîn — zîce —

⁴⁾ Pov. se uită spre stînga. ⁵⁾ Pov. se uită spre dreapta. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. se uită spre stînga. ⁸⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul drept. ⁹⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul drept.

Și ia banii ¹⁰⁾ dă coló și umple acoló cu iei, li varsă pă jos și-i strînge pă toți, avea niște sálcii în curte, așa, scorbore, și-ndoapă banii pă sálcil-estea.

— Dă — zîce. — Nu fac-io, banii i-ai mei — zîce — ce ie? Auzi coló, ai lu Dascálu G'íorg'e! Fac ce vriu cu iei!

Și să duce și ia sálciile alea cu ce-a putut, le-a tîri și le-a băga pă apă. Și le-a luat o apă dă vale. S-a dus cu iele, o zi, doă, s-a oprit, a vint apă mare, s-a dus iară... Și ducîndu-să sálciil-estea, ajunge-acolo k'iar la Dascálu G'íorg'e, că iera morar... Să oprește pă iazu morii. Iel, cînd a văzu c-a veni noaptea dîn ploaie cîteva sálcii, le ia și le duce în curte. Cînd a avu răgaz, le-a tăea ¹¹⁾, le-a scurta cu fierăstrău, a făcu lemne dă foc, cum făcea și cu-ălélante lemne. Habar, cînd a auzit cînd tăia cu fierezu, coló ¹²⁾, a auzi zornăind banii, în cu!

«Ci să fie-acolo?» — a crezu că ie bolovani d-odată. Cîn dăsfăce, numai aur!

Ce: «Eștia mi-a da Dumnezău — zîce — ie, io nu i-am furat!»

Și-a-ncepu să facă dîn iel diferite binefăceri, a ajuta săracii, dedea la lume care iera săracă, peste tot împărța la toate satili și peste tot. Bine!

Auzînd zgîrçitu-ăsta că banii a ajuns, sîn acoló, da, s-a zvonit:

«A — zîce — ie banii miei. Mă duc după iei!» — că murea dă foame. Nu mai! čerea la toată lumea, nu mai avea nimi-nimic ¹³⁾, dă loc ce să mănînče. Bine, că niji cu banii nu mînca, că, dă zgîrçi ce iera. Acuma nu ma avea bani dă loc. S-a dus și iel acoló și s-a rugat dă Dascálu G'íorg'e:

— Bre, sîn banii mei!

— O fi ai tăi — zîce — da dac-o fi ai tăi, io n-am ce să-ți fac — zîce. — Ca să-ț fac un bine — zîce — ioite, te angajezi și pă tine-aičea, ca administratoru, p-aičea, da să nu cumva

¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. schițează tălerea, împingînd dreapta înainte și înapoi. ¹³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

să te-apuči¹⁴⁾ iară să stringi bogăție cum ai avut, uori să oprești drepturile la sărații eștia dă muncești, că cu mine n-o duți.

E ! A ținut iel cit a ținut, da... zgîrcitu tot zgîrcit, să facă banii la loc. Ba oprea la uameni, a primit fel dă fel dă reclamații, să ducea uamenii, spunea:

— Mi-a oprit atâtea zile, mîncare ne dă așea, pă dîncolo — pînă cînd o dată, lu Dascălu G'org'e i s-a urit, zîce:

— Nu, ai venit să faci bogăție la mine iari? Aia sîn...

— Păi — zîce — banii ie dă la mine.

— A ! Nu te-am băga¹⁵⁾ cu pretenția asta — zîce. — Dacă iera ai tăi, iz vedeai dă iei. Da a fost ai miei. De — zîce — io nu te mai pos ține-aițea. İz dau un cal, o șea — mai ruptă oleac șeaua — și-a-ncălica pă ia și i-a făcu trei pîini. În aste trei pîini, a băgat într-o pîine — a scos miezu, dă n-a știut iel — și-a băgat aur.

« Na, să-i dau și io lui — zîce. — Unde-o sta, să trăiască bin'e, să aibă și iel. »

Și-n pîinea-aia a umplut-o — da nu i-a spus lui — a umplut-o dă bani, dă galbeni. Și-a lua pîinile și mergînd pă drum, s-a rup șeaua într-on comună oarecare. S-a dus, patru-čin săptămini. Acoló ce să facă? S-a duz la un om să dreagă șeaua. A foz lipsă mare de mîncare-acoló, ăla, i-a dres șeaua p-o — zîce:

— Z-dau o pîine.

Și-a dres șeaua pă pîinea-aia care i-a dat-o.

Acu a brodi pîinea cu bani, că iel n-a știut. I-a dat o pîine dîn trei. Una o mîncase¹⁶⁾, una i-a dat-o ăluia. I-a mai rămas cu una și s-a duz la Dumnezău p-ači-ncoló cu ia. Lun pîinea uomu ăsta care-a dres șeaua, abea, dă fiecare zi mare, să ducea la Dascălu Giorge, mult, care-i ajutasă iel, să-l cîinstească. Adică să-l cîinstească c-un cozonac, cu o pîine, cu čeva. Și ăsta n-a avut alčeva să-i ducă decît i-a dus pîinea luată dă la ăla, frumoasă, făcută bine. Și i-a dus

¹⁴⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul drept. ¹⁵⁾ Pov. admonestează, cu arătătorul drept. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

pîinea-asta lu Dascălu Giorge, ca plocon. Acolo ¹⁷⁾ multe plocoane-a veni la Dascălu George. Și, toți acolo. Cîn i-a veni rîndu pîine-asta, dăsfăce pîinea-ntr-o zi, vede ¹⁸⁾ auru-n ia.

« Iacă — zîce. — P-o parte — zîce — i-am da să aibă și pă partea ailantă to la mine ¹⁹⁾ — zîce — a venit, ca dar. A veni pîinea. »

Și cam asta a fost, s-a terminat. Și banii s-au întors îndărăt acoló și zgirăitu-a plecat în lume, tot sărac cum a fost ²⁰⁾, dacă, o fi rătăcin și-acuma, dacă n-a murit. Da crez c-a muri dă fuame, umblin pă drumuri.

Inf. Dumitru Bărboi; Bughea-de-Sus—r. Muscel, la 28.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* T.B., 20.XI.1956; *durata:* 7' 30"; A.I.F., mg 1326 a.

Pov. o știe: « Am auzit-o de mult, după la cîte un om. Asta o știu de la Argeș — iera o pădure la care am lucrat dă cînd ieram mič, pînă în armată, prima lucrare care ne duceam pînă acolo, o zi făceam — pî la Corbeni. »

Ai mai pov.? « La păduri am spus-o, cu oameni d-ai noștri cu alții; copii d-ăștia mai miči nu știu nimic. »

¹⁷⁾ Pov. arată spre stînga, cu dreapta. ¹⁸⁾ Pov. dă mîinile în lături. ¹⁹⁾ Pov. arată spre plept, cu dreapta. ²⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

DUMNEZEU CU SFÎNTU PETRU CU CEI TREI FLĂCĂI

Dumn'ezău cu Sfîntu Petru cînd umbla pã pãmîntu, trece pînt-o pãdure și gãseșt'e tri flăcăi care merșe în altã part'e sã culeagã porumb, ca sã-ș cãșt'ișe și iei oarece, cã iei n-aveu. Și-i întreabã:

— In'e merjeș, flăcăi?

— Merjem la cules.

— N-aveș avere?

— Nu!

— Bin'e, cã munčiș. Da care ce-az dori voi în lumea asta s-aveș?

— D-apoi io aj dori — zîce — sã am o femeie mindrã, sã nu fiie ca a meș.

— D-apãi, tu mã?

— O gãzdãcie — zîce — sã am o bogãșie mare — zîce — sã fiu gazdã.

— D-apãi tu, mã?

— O femeie — zîce — potrivitã, dar cred'inchioasã — celalalt, a treia.

Și ce sã-ntimplã? Tomna în iarna aceș, așã le hotãrãșt'e d'e a tut'e tri sã duc jun'eri — cã ierau acu fraș tãș — și îi cere pã tãș bin'e și așe cum ș-o cerut iei¹⁾.

Trece timpu doi an'i d'e zile. Cîndu-i la uo doi an'i d'e zile, atunșe zîce Domnu Cristos cãtã Petre:

— Haidãm pî la uoșen'ii noșt'i — cii care cerurã-atunșe cã ce sã aibã d'e la Dumn'ezo — sã ved'em cã cum n'e-or sãlui.

¹⁾ Pov. aratã înainte, cu arãtãtorul drept.

Să duce la țel gazdă p-o sară și ș-ar țere sălaş la iel amu să hod'in'ească-n nopt'ea asta.

Țe, că-l găsășt'e pîn uogradă p-acoló ²⁾, spurcîn și suduin pă porci, și pă uăi, și pă mn'ei, și:

— Țe n'e vorbeș — zîce — d'e sălaş, că nu șt'iu cîn n'e-om așeza noi pîn la mn'eazănopt'e — zîce — cîn om așeza prostiile aste d'e an'imale cit'e le-am p-aiçi — iče — tit'i. Nij noi n-avem vreme ³⁾ să cotăm cătă casă — zîce — o să mîncăm !

Suduię p-acoló — injura, cum să zîce — pă porci, pă mn'ei, că fuje.

— No gătat-am — zîce — d'e-açi ! Haidám ! Haidám la țela cu femeia čea mîndră.

Să duce la țela cu femeie mîndră. E, dă « sară bună » și:

— Apăi, iacă după če-am vin'it la voi.

— Bin'e-i — zîce — da muięrea spun'e că nu-i loc odată. Iel săracu, alerga afară:

— Du-t'e ⁴⁾ să mi-aduči amu ia, Ioan'e, apă ! Amu să-m baj lęmn'e ! ⁵⁾ Amu să mi-aduči pîntru așțatu focului. Amu să mei să baji porcii čeię !

Iel tremura tăt că nu a put'ę sārvi pă ieę d'e-ajuns și-l țipă ⁶⁾, și n-are femeie mîndră ma mult.

— D-apu vid'eș — iče iel — că și io — iče — alerg după cum mă mîná, nu vă poči promit'e — iče — n'imic.

— No haidám și d'e-açi. Gata sint'em !

Mę la țela cu femeia čę cred'inčioșă. İi tálnește p-a-mîndoi în casă, uamen'i sărači, dar aveau și iei o gospădărie mică-așă, avę o văcuță cu lapt'e, porc, galiță d'e-așt'ea cum zîcem noi cătă ieșe, păsări, aveau če mînca d'estul ! Iera casa lor bogată d'e rîndu hărăn'ii și așezaș cu zuuă-n casă ⁷⁾. Și-i întreabă, zîce:

— No-a fi loc să n'e culcăm açi la o...

²⁾ Pov. arată la stînga, cu arătătorul drept. ³⁾ Pov. subliniază, cu mînlle. ⁴⁾ Pov. arată la dreapta, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. subliniază, cu mînlle. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Da — zîce — çin'e meş d'i la noi să nu să potă sălui
— zîce — c-avem, n'e-o da Dumn'ezo d'e tit'e — zîce — şi...

— D-apăă, bin'e — zîce — dacă rămn'em aci dacă n'e
lăsaş.

— Rămn'eş! Vă lăsăm. Da — îce — çe doriş să vă fac
d'e çină?

— D-apăi — zîce — dor n-am plăt'it ca să dăm ordîn —
zîce. — Noi de-astea nu poitim, numa sălaş, dacă-i façez
bin'e. Zîce:

— Noi vă façem şi çină, çe doriş, c-avem d'-ind'e. C-aşa
am sucuit — zîce — cu tăş salăii a façere.

Ş-apăi, le făcu d'e çină şi-i sălui bin'e, şi d'imîn'eaşa
plecară d'e-acolo iară după çe-or luat u mincarę. Ş-atunci
întrebă Domnul Cristos pă Petru, zîce:

— D'e care n'e-am putut folosi mai bin'e? — zîce. — D'e
çei mîndri, sau d'e çei gazdă, sau d'e çei săraçi şi cred'in-
çioş? — îce.

Şi cu-atîta s-o-nterminat.

Inf. Buha Gheorghe; *Cresula*—Beluş; *culeg.* O.B., D.T., în sept. 1961; *transc.*
O.B.; *durata*: 4'; A.I.F., mg. 1913 a.

Nu-şi aminteşte de la cine şi cînd a auzit-o.

Tipul basmului e unul din cele mai frecvente fiind atestat în toate pro-
vinciile ţării în 34 variante. (Schullerus, la nr. 750, citează 14 variante,
unele diferite.) Varianta noastră diferă de celelalte: dorinţa de a avea
o femeie frumoasă e nemaiîntîlnită; în celelalte variante, cei doi fraţi
neospitalieri sînt pedepsiţi.

O fost on uoim și iel avin tri copii. Și cînd i-odată, zîce uoimu cîtă copii:

— No, dragu tat'î — zîce — acuma să plecaț și voi la lucru cî — îce — n'e-ar trîbui čeva porție dară, asta strinje prečecto-ru d'î git să dai ban'î: vrei, nu vrei, dai ban'î. Și n'e trebuie.

Atunș copiii mn'ei să ieșu a tus-tri, să ducu la muncă oarein'eva, un'e s-or gîsi. Mîrgîn îi pî cale, așă laolîltuță a tus-tri, să gîsîșt'e cu um bătrîn în cale, îce:

— Da, copiilor, un'e plecaț? — spun'e bătrînu.

Zîce:

— Iacă un'e plecăm noi.

— Da sint'eș sărači rău acasă?

— Da, stîm forț'e rău, sclab, n-avem če minca și, e, ca omen'î sirman'î.

Zîce:

— Da če n-aș îmvățat čeva meserie și să meș la meserie, să nu fačez voi, meș pî la lucru. Asta nu-i meserie.

— D-apîi, find părinș sclabi, n-o avu cu če să n'e porț'e la meserie, ș-așe n-am ajunsu.

— D-apoi — zîce cîtă îl mai mare — cîn ar vrę Dumn'ezo să-z deie čeva — zîce — oar'čeva meserie, oar'čeva grad — zîce — če-i șt'î čere?

— D-apoi — zîce — n-aș čere alta la Dumn'ezo cîn ar vrę sî-m deie, numa să mă facă popă — îce îlalalt. — Da — îce — nu șt'iu cart'e n'imn'ica.

— Bun! — zîce. — Merji acasă și — îce — nu faci n'îmică d'îcît mei la beserîcă și, grija meș, sclujîșt'î așe ca um popă și ieș popă d'e astîz încolo.

Zițe:

« Taș că-i bin'e d'e min'e! Io-s popă, apoi să-s trăiască n'eamu! » că popa-aiest'ia iz daz dracului, popii tăț!

Atunče zițe cătă al d'e mijloči:

— D-apoi tu, mă — zițe — če șt'i tu? Če-ar trăbui ție oaricumva?

Zițe:

— Io nu mn'-i drag n'îmică-n lume — iče — numa čioban la uoi. C-aș ave — zițe — o turmă d'e uoi sâ fiie-a meș și io să le păstoresc.

Zițe:

— Urcă d'ealu ista ¹⁾ și — iče-m virvu d'ealului ieste-o poiană ș-acolo ieste-o turmă mare d'e uoi, vro dquă sut'e d'e uăi și n-ari čin'i le păzi. Fie-a tale, măi, im veacu.

Meș a mn'eu colò, urcă d'ealu, meș pin-acolo, aclo o turmă mare d'e uăi și numa a lui is uăile. Zițe cătă čelalalt:

— D-apoi tu, copile — zițe — če čei? — cătă ăl mai micu — če-ai șt'i tu čere?

— Dqmne — zițe — mii nu-m trabă n'îmic ²⁾ in lume d'icit — zițe — dacă ar fi să-m deșe — zițe — dup, cin m-oi căsători, să-m deșe — zițe — o muiere cred'incioșă: nu-m trabă altă! — ăl mai mic.

Bun! Cînu-i la on timp, če șt'iu io la cit, la cită vrșme, să-ntorče bătrinu napoi și vin'e la popa, să vadă pă popa dară dacă-l făcu popă, cu če-l činștește, cu če-i dă, če, cu če l-ar put'ę činsti sâ, meșitu lui că l-o făcu popă. Vin'e p-aiș pim față pă stradă dară sâ baje la popa. Če să t'e baj la popa, n'ij dacă ai, če șt'iu io, numa cu avionu! Ink'isă ușile, domle, făcut acolo, *phoo!* nu t'e poț! Întreabă d'e-ači d'e-on uom, zițe.

— P-in'e t'e poț dar băga să t'e baj la părint'ele-ači? ³⁾

¹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng. ²⁾ Pov. neagă, dînd din cap. ³⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul.

Či:

— Nu t'e poț pun'e n'icăieri, numa dacă-i merje pîn dos⁴⁾ pă la ogradă pă d'incolo, pă un'e țin'e finu, p-aclo dacă t'e poț băga.

Să bagă-a mn'eu pi la om večin, sa, treče-acolo înapoi în dosu cășii și vin'e pîn dos p-acolo și să bagă la popa. Iacă popa îm mn'ijlocu ocolului, mătura cu o mătură d'e-asta p-acolo, goșii pîn ocol. Če:

— Bună zuua, părint'e!

— Să fi sănătos, mă! — popa c-o gură aspră. — Če cauț?

— D-apăi — ziče — m-aj ruga li dumevoștă dacă s-ar put'e — ziče iel ca un uom dară — să-m daț și mie — iče — puțină pin'e, dacă s-ar put'e oareceva d'e-ale gurii — iče — că-s flămind — ziče — ca vai d'e min'e.

— P-apoi ciț or vin'i — iče — d'in lume tă că «mă du la popa — iče — mă duc la popa» — iče — p-atita pită n-am io — iče. — Ieș afară! — iče cătă iel.

Odată meș și d'eșk'id'e ușa și fui cu iel în uliță⁵⁾. Ziče bătrinu:

«Da! Asta-i meritu dă če-l făcui popă! Văzuș cum mă činsti? Nu-i bai» — sāmăleșt'e iel.

Merje la čela cu uoile. Păi dquă sut'e d'e uăi is pă ban'i astăz! Iel le cășt'igă numa «du-te, mă» și păstor îi iel. Meș la čela: coló, frat'e, uo șasă șapt'e cîn'i. Cum îl ved'e la bg'etu bătrîn, hai la bătrinu cîn'ii. Da iel să zi, cõtă cătă iei:

«Teș, nu mușcaț uomu acela, daț-ii pače, bg'etu!»

No să apără iel d'e cîn'i amu, če șt'iu că-ajunge-acolo la bășagu. Če:

— Bună zuua!

— Să fi sănătosu! — ziče. — Če cauț?

— Da să faj bunătat'e — iče — dacă să poat'e să daț și miie puțină jint'iță — iče — să mînc și io.

⁴⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— **Ĉe?** — iĉe — pã ciz oamen'i or vin'i d'i pã țarã, d'i pã lume: « Mã duc — iĉe — cã-are dõuã sut'e d'e uãi » — iĉe — ș-apoi — zĩĉe — numa io șt'iu cit am cișt'igat pin-am cumpãrat uãile-astea. Nu dau n'imicã ⁶⁾.

Sã duĉe bãtrinu mn'eu amãrit. Și, mãrgind iel oleacã pin pãdure, bãtrinu, sã tãln'eșt'e cu Sfintu Petru, bãtrinu, zĩĉe:

— Un'e merji, mã?

Iĉe:

— Sã mã tiln'es cu t'in'e.

— Nõ — zĩĉe — hai napoi. Haidãm napoi — zĩĉe.

— Da un'e-ai umblat?

— Iacã... — spun'e-apoi, spun'e — fusãi — zĩĉe — la uomu ĉela d'e-l fãcui popã, fusãi și — iĉe — deđ'e cu min'e în drum, c-oleacã nu cãzui sã-m spar capu. D'i la iel — zĩĉe — urmai la ĉel cu uoile: m-asmuțĩ cu cĩn'ii dupã min'e, gata-gata sã mã minĉe cĩn'ii, ĉe sã-n deșe oar'ĉeva n'imicã — iĉe.

Vin'e la popa amĩndoi. Zĩĉe cãtã Sfintu Petru:

— Bagã-t'e ⁷⁾ la popa.

Sã bagã Sfintu Petru la popa, aflã pã popa im mn'ijlocu ocolului cu un caprãstu în cap, calu ⁸⁾! Amu, nu-i popã, amu-i calu!

— D-apoi — zĩĉe, ieșe Sfintu Petru napoi afarã — pãi — zĩĉe — Dõmn'e — iĉe — sã vez nu-i popã — zĩĉe — ii calu.

— Ieș calu — zĩĉe — și haidã. Nu mei, bunințãles cã nu-i popã, cã-i calu, amu — iĉe.

Ieș calu d'e caprãst și hai cu iel pã stradã. În capãtu satului iera un țigan, ii spun'e Iovu, k'iar în capu — șt'i, cã țigan'ii tã cam în capu satului stã, nu stã pĩ la ĉentru n'ĩĉiodatã, tãt, cum stau și la noi aiĉi, io-z birãu țigan'ilor, io i-am colonizat acolo. Și ĉe sã vez? Atunĉi, la ĉela cu uoile ii dã Dumn'ezo gĩndu sã margã sã vĩndã uoile toat'e și sã

⁶⁾ Pov. neagã, dĩnd din cap. ⁷⁾ Pov. aratã spre stĩnga, cu capul. ⁸⁾ Pov. se uitã la stĩnga.

margă cu ban'ii să-i ascundă înt-o scorbură, înt-o bortă — c-așă șt'im noi mai bin'e — înt-o bortă. Și așe și-o și făcutu. Ćela meș cu uăile ș-ascund'e ban'ii în pădure înt-o scorbură, înt-o bortă. Popa, frat'i-so, îi calu. Meș și dă calu la Iovu. Ziče:

— Moșule — ziče țiganu — nu-m vinz calu-aiesta?

— Na-l — ziče — Iovule, calu-aiesta — ziče — fie-a tău.

— Pă ĉe să-z dau pă iel?

— Nu-m dai n'istica, duș cărbun'i — lucra uomu cu fieru — aduș cărbun'i — ziče — nu mai aduș cu spat'ele. Pui pă calu — ziče — și vi cătă casă cu cărbun'i — vi cu popa!

Popa n-o mîncă n'istica! Hă, ĉe mănîncă calu? finu. Popa nu mîncă dară să mînce iel finu, că-i uom, Dumn'ezo l-o făcu calu. Ieș Iovu mn'eu calu și să duce cîn îi mîn'i d'imin'eață, în pădure să-ș facă cărbun'i. Mere aci la o scorbură d'e-aia, d'e bortă, ved'e că-i bortoșă, uscată.

« Haidă s-o abor jos și s-o trag cu calu colo în vale, s-o țeu mănunțauă și să fac cărbun'i d'i-ieș. »

Cîn dă bătrînu: ĉioc ! ĉioc ! ĉioc ! hai, să, pică scorbura josu, află colo o grămadă d'e ban'i în scorbură ! I dă pače la bortă colę și pun'e ban'ii pă calu și hai cătă casă.

Ziče:

« O, Dumn'ezo mă ĉinsti cu mare bunătate ! Calu în ded'e, o grămadă d'e ban'i am. »

Ćela rămasă cu uăile călicu, n-avu n'ici uăi, n-avu n'ij ban'i, tă cum o fo mai naint'e. În loc, popa, în loc d'e uom, îi calu. Ziče:

— Acuma haidăm la ăl mai micu, cu muișrea ĉe cred'in-ĉioșă, să vid'em d-ala ĉe n'i dă.

Merje coló, bat'e la ușă.

— Bună sara !

— Bună sara !

Bărbatu nu iera acasă, iera dus la munca cîmpului.

— Da în'e ț-i uomu, femeie?

Ziče:

— La lucru.

Zițe:

— Nu cumva n'e-ai put'e — zițe — pin la d'imin'eață îngădui să n'e culcăm aci.

— Cum să nu, Dōmn'e apără ! — zițe. — Da cum să nu vă găzduiesc pin la d'imin'eață.

— Da — zițe — uomu dumeatale — ițe — om bunu-i sau rău, că pōt'e să viie uomu c-o fire — zițe — ș-apoi nu șt'im noi cum ieșim d'e-aci la nopt'e.

— Nuu — zițe — că am on uom fōrt'e bun — zițe. — Nu, auleo, n'i nu vorbeșt'e iel d'e asta.

Cînd fi sara, mai tîrziu, vin'e uomu.

— Bună sara, omen'i bun'i !

— Să fi sănătos.

— Nō az vin'it pî la noi?

— Da, am vin'it.

Lumeț riă, rău, nu iera d'e-ale gurii aproape n'îmică. Țe face femeia? Haidă-ncolo, haidă-ncōci, găsășt'e la o femeie om blid d'e făină d'e-aia d'e mălaiu, face-aclo amu țe papă, papă d'e mălai, gulaș, cun dracu, țe să spui țe mîncare face ia acolo și pun'e pă masă și minîncă tăț. Da-i bună mîncare, i fōrt'e bună. Minînc-a mn'ei mîncarea și mai rămîn'e. Atunș țe să vez? Atunçi o ie, zițe femeia ațe cătă bărbat, așă-n șoptă, zițe:

— Uamen'ii eșt'ia, săraçii, d'i cîn umblă ii pă drum, țe șt'iu io d'e-o săptămînă, d'e două, tă pă vatra gōlă, hai să-i lăsăm să să culce iei im pat, n'e culcăm noi pă vatră.

— Bin'e ziçi ! — zițe bărbatu.

Tunçe, ie să duce la veçinu — cum aj zițe că trec d'e la min'e la Iosivea, la cooperativă — « să facă bin'e să-m deie o porție d'i paie s-așt'ern, da să mă culc pă ieșe ».

La țel bogat, crez că dă? N'iș pomană ! Țe zițe? « Dac-oi vin'i, ciț or vin'i d'in sat, tă la min'e după paie — ițe — nu mi-ajunje paiete niçi d'e vo săptămînă, trebi să dau pî la oamen'i. Da șt'i tă paiete-m trabă mn'ii d'e-așt'ernut — zițe uomu — su vit'e, marhă — am marhă » — om bogat.

Nu-i dă. Bătrînu d'icea șt'iu. Ițe:

— Femeie, un'i t'e-ai dus?

Zițe:

— Fusăi la večinu să-m deje vo dquă paie — zițe — să v-așt'ern, să vă hod'iniz — zițe — și nu-m dēd'e.

— Nuu — zițe — nu cota — zițe — că nu-z dă. Nu cota — zițe — n'e culcăm — zițe — numa să nu n'e fię frig.

Atunș femeieș așt'ern'e patu și pune bătrîn'ii p-amîndoi im pat, să culcă. Ii să culcă pă vatră.

— Ascultă — ițe bătrînu cătă femeie — uor če-i ved'e pă jeam în nopt'ea asta, če zare d'e focu îi ved'e, če strigăciut'e-i auzi, nu t'e scirbi n'îmică — zițe — culcă-t'e și n-avę n'îci-o frică — ițe bătrînu.

Cîndu-i nopt'e pîm put'erea nopti, numa sităra casa la večinu așę că gîn'ei că-i dquăzaj d'e becuri în casă, așę ard'e palat'ele večinului: praf s-o făcut!

Cînd îi d'imin'eața, să scqlă iei și bătrîn'ii d'i cqlę, dă noroc cu iei și cîn ieșe femeia afară: ind'e-o mărs ia asară după paie n'ij gard nu-i, nu să fie čeva casă oarečeva, n'îmic! Absolut n'îmic! Și dă mîna cu iei și pleacă, cu copilu. Zițe:

— Ascultă! — zițe — min'e sară, cătă, cîn t'i culči — zițe — ai grajdu?

— Am!

— Min'e sară, cătă cîn t'e culči — zițe — t'e du la grajd și în feșt'ecare ⁹⁾ colz d'e grajd țipă doi jari, focu — șt'i, doi cărbun'i da noi zičem cărbun'i, da focu — țipă doi, doi jari d'e-ačeia fișt'icare colț.

Zițe copilu, zițe:

— Nu s-ar aprind'e oarečeva?

Če:

— Grija me ¹⁰⁾, n-avea frică!

Večinu iera ači, vin'isă večinu la iel pă uspăț — nu aista care-o ars-o, altu večin ¹¹⁾ vin'isă la iel așę im ved'ere — cum mă duc și io la Iosivea — și aud'e zicin pă bătrînu să țipe

⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹¹⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

doi jari la feșt'ecare colț. Fače copilu-așe. Cînu-i min'e sară, ię un tăciun'e și meș cu un dărăbuz d'e bit¹²⁾ și țipă doi jari la feșt'ecare colț. Cînd îi d'imin'eața, în grajdu ista cutare iz doi boi, d'incocșe¹³⁾ iz două vači, d'incocșe iz doi tuluči la iel. Și večinu d'i colę zicē:

« Aai văzut ! Am să fac și io ! »

Nu iera ca acuma cu čiripă hazașurile: cu paie, cu fereče. Cîndu-i sara, și večinu fuseșă-ačiia, auzise če-o spus bătrinu și iel ię frat'e-un tăciun'e, meș și iel în colțu iș la, să bagă-n grajdu, coló paie, vit'e n-ave. Țipă și iel doi jeri, în fișt'icare colț. Cînd îi nopt'ea mai mindră, ard'e čelulia d'e numa prav să zăre ! Pintru cit s-o făcut vači înt-a lui !

Gata poveste.

Inf. Șora Vasile; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T., septembrie 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 13'; A.I.F., mg. 1897 a.

De la cine o știi? « Nu șt'iu ».

Ai mai povestit-o? « Nu șt'iu. » « În anu ăsta o spus-o la priveg'i », zice Iosif Bodin ce asistă.

V. varianta « D-zeu, Sf. Petru și trei flăcăi ». Varianta se deosebește de cele cunoscute prin mai multe aspecte. Astfel, dorința de a fi preot nu apare în variantele citate, iar modul de pedepsire a fraților neospitalieri este altfel decît în această variantă. De asemenea, felul cum e răsplătit cel mic prin aruncarea tăciunilor în grajd nu apare în variantele tipului, ci la alte povești (cf. varianta « *cu chiaburii și cu săracii* »). În trei variante ale altui tip, un gospodar neospitalier e prefăcut de Dumnezeu în cal.

¹²⁾ Pov. arată înainte cu arătătorul drept. ¹³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul stîng.

« DE CÎND UMBLA DUMNEZĂU CU SFÎNTU
PETRE PĂ PĂMÎNT » *)

A fost înainte vreme, čică Dumnezău cu Sfintu Petre merĝea pă pămînt pîn anumite locuri.

După če-a trecut un pod mare, a văzut un om care čerea la drumu mare, un leneș lungit în miljocu drumului. Și, trecînd p-acoló:

— Doamne — zîce — če ie cu ăsta dă ie...

Če: — Așea, așea a fost ursit dă cînd iera iel mic!

E, merĝe mai înainte, dup-aia — îl lasă-n miljocu drumului acoló — merĝe mai înainte mult, găsește o fată. Da fata-asta, așea dă harnică, așea dă muncitoare, așea dă frumoasă, torčea, și-aproape niži bună ziua n-avea timp să le dea, dîn pričina lucrului care-l făčea și păștea o vacă alături, acoló; și ia munčea dîn mîini dă zoru-ăl mare.

— Doamne — zîce — če fată vrenică! Če fată harnică — zîce! — Aproape să nu ne dea bună ziua, dă iuțala munčii iei — zîce — care-o fače — zîce — și păzește și vaca!

— Petre — zîce — ai în vedere că fata asta — zîce — ia pă leneșu-ăla dă coló¹⁾ lungit în drum!

— Auu, Doamne — zîce — să știu că-l ia p-ala — zîce — mă-ntorc îndără și-i dau o palmă — zîce. — Numa așea dă mi-e năcaz pă iel — zîce! — Păi fata-asta așea dă harnică, și-așea dă frumoasă să ia pă leneșu-ăla dîn miljocu drumului, care-i ie lene să scoale dîn drum?! — zîce. — Nu, ieu mă du să-i dau o palmă, oriče-ar fi, dacă ie vorba-așea!

— Bine, Petre, da — zîce — pentru o palmă să nu iei doo!

*) «Asta-i cam anecdolă» — specifică povestitorul.

¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

Să-ntoarce-ndără și tot îi dă, i-a dat o palmă și s-a-ntors îndărăt.

E, trece un petic dă timp mai mult. Cînd mergea — își uitase Sfintu Petre dă cin nu mai venise pã pãmînt, să duce și la o casă dă om, acolò, țe inseraseră:

— Bună sara.

— Bună sara !

— Nu ne prime și pã noi în casă? — Da femeia foarte vrenică ! Muncea și lucra pã toate părțili, p-ația, să facă mămăligă, și toate.

— Ba da, oameni buni, duceți-vă-n ca — zîce — la noi n-a trecut om să nu-l primim !

S-a du și s-a culcat în casă. Dup-un petic dă timp, zîce:

— Bărbatu-meu — zîce — să nu-i loați în samă — zîce — că ie cam... nu prea muncește — zîce — să-mbată mereu — zîce — vine cam beat dă la cîrciumă și...

Cuma aude:

— Tra-la, la-la, la-la, la-la — pã drum, venea bărbatu-său mai pã sară.

Iei, vine iel acolea înăuntru, cum vine:

— Cine sint oamenii-ăștea ?

— Niște drumez — zîce — ioite, a-apuca p-aicea — zîce — a venit și l-a apuca sara, s-a ruga dă noi să-i lăsăm aicea !

— Fă mîncare, să mîncăm !

— Ai, oameni buni, dă staz la masă dă mîncăți !

— Nu prea mîncăm noi — zîce — am mîncă mai adineaori, și nu știu țe.

— Ețē, nu prea aveț-țe !

Da femeia zîce:

— Țe să găsaște !

Dumnezău a zis, a binecuvîntat acolò ²⁾, și-a spus:

— Mereu s-avez — zîce — țe doriț dumnevoastră !

Și numaidăcît să face o masă, și parcă din țe mîncă, nu să ma isprăvea după masă.

²⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

Da iei n-a băga dă samă lucru-ăla. Țla, cam băut:

— Dă unde veniț? Țe fațeț? — nu știu țe, trețe. — Da țe, mă, dă țe nu mîncaz voi cum mîncă oameni-ăilanț? Dă țe? Az venit aici, și sintem năcăjiț! — Țla, beat. Țe i-a veni lui!

E, în fine, i să culcă. Sfintu Petre să culcă la margine ³⁾, și Dumnezău la părete tot într-un pat. Și ăia-amindoi să culcă-ntr-un pat.

Iel să scoală noaptea.

Ițe : — Ieu tot îi bat p-ăștia — zițe. — Nu să poate — ițe — nu-l las așea. Dă țe să-l laz — zițe — cîn n-a vru ⁴⁾ să mînce cu noi? Doarme-n caz la mine?

Să repede și-i dă o palmă la ăl dă la margine — iera Sfintu Petre — și iese p-afară:

— Cînd oi veni — zițe — am să-i mai dau una ⁵⁾ — zițe — tot ăștuia!

Sfintu Petre:

— Doamne — zițe — treji la margine că... — adică, cînd o veni să nu dea numa-n iel, să dea și-ălălan.

Cîndi — Dumnezău a trecu la margine, Sfintu Petre la părete — cînd a veni d-afară zițe :

— În ăsta ⁶⁾ am dat o dată, acu dau în ăl dă la părete — zițe — și mai trîntește o palmă d-ăle bune to lui!

— Doamne — zițe — ca să vezi — Doamne — zițe — ia uite țe-am pățit!

Dumnezău a tăcu din gură. La urmă, dimineața cînd a plecat, ițe:

— Tu, Petre — zițe — ți-aduți aminte dă vorba noastră — zițe — țe ț-an spus ieu în anu-ăla, care-am trecut o dată, fata-aia frumoasă?

— Țștia sîn, Doamne?

— Țștia! — ițe. — Cîn ți-an spus ieu că pentru o palmă mîninji doo — zițe — tu n-ai crezu — zițe. — Iote, ala ie ⁷⁾ — zițe!

³⁾ Pov. se uită spre patul din odaie. ⁴⁾ Pov. arată înapoi, cu dreapta.

⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. ⁷⁾ Pov. se uită spre pat.

Îce : Am văzu, Doamne-acuma — zițe — ! Așea ie —
zițe.— Mă gindean și ieu: cum să dea numa-n mine?!

Și, atîta-l știu !

Inf. Dumitru Bărboi; Bughea-de-Sus—r. Muscel, la 31.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.;
transc. Al.A. (15.XII.1956); *durata* : 4' 45''; A.I.F., mg 1330 b.

Povestitorul o știe : « din diferiț, oameni care ne-am întîmplat la lucrări.
Mai dă mult: nu-m-aduc aminte dă cînd. »

Tipul e atestat în Muntenia, Moldova și sudul Ardealului, în 17 variante
asemănătoare; în alte 5 variante, parte contaminate cu alte tipuri,
se arată numai căsătorirea leneșului cu fata harnică.

Bătaia mîncată de 2 ori de sf. Petru e unul din motivele cele mai
frecvente, fiind atestat în toată țara în alte 17 variante (Sf. Petru
bătut de bețivi, femei rele, soldați etc.). În alte două variante apar-
ținînd unor tipuri îndepărtate, cel bătut de două ori prin schimbarea
locului e un călător oarecare.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 151, menționează că pășania Sf. Petru
ciomăgit de două ori (Aa. Th. 791) a fost povestită de Hans Sachs
în sec. al XVI-lea. Tipul Aa. Th. 822 (căsătoria leneșului cu fata
harnică) e frecvent în Europa și Orientul apropiat, fiind des întîlnit
în cărțile de snoave ale Renașterii.

A fost odată pă timpur'le dă dămunt din vekime, poate kiar în țara nuastră, um băiat care rămăsese și fără tată, și fără mamă. Așa că iel a crescut fără părinți. Însă iera așa dă credințios, că lui i-ajuta Dumnezeu încătro apuca, îi sporia la triabă, în tuate părțile, venia cu ciștig. La um momen dat, dračii s-a sfătuit cum să facă să-l tragă dă partea lor — așa — și să-i facă multe neajunsuri ca iel, ști, să-njure, să facă, să dreagă. Da ! Țe s-a hotărit dračii:

— Hai să ne punem pă capu lui.

Băiatu, muncia în driapta, muncia-n stînga, nu pria-i mai sporia triaba. Într-una din timpu, într-o vară, iel căra saș cu griu dă la o moșie boierească unde-i ducea la un șlep. Acolo, trecea o apă. Ap-aiia trebuia să puie căruțele pă pod pă vase, cu boi cu tot. S-a duz numadicît diavolu și i-a dat boii cu căruță cu tot în apă și iel a rămas cu mîinile-m buzunar. Gata ! Iel n-a-njurat, n-a zis nimic.

«Dumnezeu mi i-a dad, Dumnezeu mi i-a luat !»

A plecat de-acolo și s-a-ntors îndărăt, căindu-să, c-o trăi și iel cu či-o putea. În fine, dacă-a fost vorba că diavolii n-a putu să-l tragă dă partea lor, țe-a zis ăl bătrîn lu Agiuță ?:

— Mă — zice — tu i-ai făcu treaba asta, tu ai să te duj la iel, și să-l faci uom mai bun ca cum a fost.

Gata, zis și făcut ; a primit uordine și-a plecat. Bietu, iel săracu, după-aea bietu Iiun, căta să muncească cu

*) Pov. ezită la titlu: Intii propune «Flăcdu cu caru cu boii-necași», apoi revine și zice: «așa să-i dăm numirea: Caru cu boii sau Flăcdu credințios? Cum să h'le mai bine?»

Înainte de înregistrare, spune tovarășului Enișteanu: «cocoane să h'ie acolo, că le y'ine rău, să bolnăy'esc focului!» (adică în cabina de înregistrare).

palmile. A plecat într-o bună zi de-acasă, să să ducă la o moșie boierească unde avea să primească dă lucru, la se cere. Mergîndă pă drum, să găsește c-um băiat.

— Măi nene, măi nene !

— Țe, mă ?

— Un te duj dumneata ?

Zi ce: — Mă duc la boier ai ce a să fac, să dreg, să se cer.

— Păi — zi ce — merg și io cu dumneata.

— Păi da ce să fac io cu tine ? Tu pos să se ceri ?

— Vai de mine ! — zi ce — cum să nu s'e cer io ? — zice — s'e cer: ai să vezi !

Iel, ca om bun și credințios, nu l-a refuzat pă băiat.

— Hai, mă, cu mine înăinte și tu, ce-i putea să faci.

S-a dus acolo. Aștepta la capătul lanului, ca să vie un logofăt boieresc, ști, să le împartă pămîntu, dă se ceră, să ia fiecare care cît poate.

În timpul-ăsta cît uamenii aștepta, băiatu n-a stat lingă uameni, iel da ruată ¹⁾ pîn lan și tot, pune a nește s'emne dă buruieni, făcea nește măciulii pîn griu p-acolo, una alta. Gata ! Vine fuga și spune, zi ce:

— Nene Ioane, io am însemnat cît trebuie să luăm noi.

— Gata ! Bun !

Cînd a venit logofăt, băiatu spune, zi ce:

— Logofete, uite parțela asta ²⁾ ai ce a care-am însemnat-o fi toată a mea ș-a lu nenea Iuon !

— Păi bine, mă — zi ce — da voi nij pîn la Crăciun n-aveț să se ceraț asta.

— Ai să vezi dumneata — zi ce — cît om putea.

Pă urmă logofăt, iera uom diștept. Țe-a spus:

« Țe-o rămînea, o se cer io. Îi las așa, să vedem ce face Iuon cu copilu-asta ? »

Bun ! A-n ce put lumea la s'e cere, în dreapta în stînga. Se cera și Ion ce putea ca un uom harnic, ziua.

¹⁾ Pov. arată în lături, cu dreapta. ²⁾ Pov. arată în lături, cu dreapta

Nuaptea să culca, bietu Iuon, că iera obosit. Însă Agiuță, iel nu să culca! Ș-aducea toz caragioșii lui, pă Sarsaroki-ăl bătrîn, și-i punea la s'ecere și cu bičiu di pă iei și pîn la ziuă iera cîte șapte, uopt, zece poguane secerate. Cîn să pomenea lumea ³⁾ dimineața și Iuon, iera o minune dumnezească! Cîne-a secerat, cîne-a făcut aici în parçela lui Iuon?

Nu știa nimeni. Bietu Ion să cura pă băiat. Ziçe:

— Io nu știu, băiatu știe.

Însă nu iera o crimă ⁴⁾ că să făcea muncă în regulă. Nu primea niçi-o pedeapsă Iuon pă urma asta. Azi așa, mîne-așa, s-a secerat grîu, a primit Iuon o sumă frumoasă dă bani. După-aia, s-a termenat cu seçera. A mai mers ce-a mai mers, a venit tuamna timpul arăturii. Uamenii care-aveau vite dă muncă, să ducea tot la boieri și luau pă arătură, bani frumoși. Ce spune băeatu?

— Nene Ioane — ziçe — banii unde sînt?

— Ioite-i, mă băietе, içi.

— Hai la tîrg să cumpărăm patru boi — ziçe — s-avem și noi cu ce ara.

S-a dus imedia la un tîrg din apropiere, a cumpăra patru boi buni, plug avea Iuon. După-aia, haidă la arătură la boier. Acolo, într-o margine dă moșie, unde s-adunase tuate plugur'le, s-a dus și iei tot în sectoru-ăla. A venit numa din cît, numai în grabă-a venit cîneva dă la curte, le-a măsurat terenu, și-a lua și iei.

Ziua ara ca fiecare Ion, cu patru boi. Nuaptea, cînd Iuon ducea boii la iarbă, rămînea Agiuță și și-i aducea p-ai lui și-i punea la plug și traçe-le. Pîn la ziuă zece, douăzeci dă poguane iera gata arate, grăpate, tot ⁵⁾.

Lumea să mira. Nu știa ce să petreçe, cu-a cui putere, nu știu ce, da!

În fine, a mers Iuon numa-n creștere-a ciștigat bani frumoși. Însă uitai să vă spui. La început, băiatu cînd s-a-n-tîlnit cu Iuon, i-a spus așa:

³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Nene Ioane. În tot timpul cit io voi lucra cu dumneata, io fac tot ce me-i zițe⁶⁾ dumneata. Însă, la trei cuvinte m-asculs și dumeata pă mine.

Iei au făcu condițiunile-așa: ca să-l asculte și Iuon pă băiat, la trei cuvinte.

Ei! A terminat arătur'le, a ciștigat Iuon bani frumoși ce nu iezista, în, pă dă zeče uori mai mult ca ăilanți. S-a propia iarna. Băiatu ce-l povățuiește?

— Mă nene Ioane — ce — văd că dumneata ai o căsuță prea pruastă — zițe — ar trebui să-z faci una mai bună.

— Păi de, mă băiete — zițe — așa ar trebui...

Zițe: — Noi merțem la pădure — zițe — și cumpărăm l'emne, și cu ce mai găsim într-asta, și faci o casă frumoasă și dumneata — zițe — că poate-o să vie timpul să te-nsori.

— Haidă, mă!

S-a dus. A, hai, pune boii la car, înjugă într-o dimineată și-aidez la pădure. Cîn s-a duz la pădure, acolo iera um pădurar. Băiatu numadecit:

— Măi, nene pădurare — zițe — cum faj?

— Da, măi băiete — zițe. — Ioite, caru cu doi bo — zițe — la mine — așa ie: činj lei, ș-ăl cu patru boi, zeče lei cit poate uomu să puie⁷⁾).

— Bun! N-avem niči-o supărare.

— Gata! Nimic! Cit ii putea să pui după patru boi.

Numadecit băiatu s-a apuca cu Ion și taie-n driapta, și taie-n stînga la l'emne, și cară; și suie pă car. Ș-a tăiat băeatu patru prăjini — dacă az văzut dumneavuastră cun să pune pă la cîte-o nuntă așa, înalte, la șapte ob, zeče metri — și le-a-n-curcat iel pă dilătur'le carului, și aruncă la l'emne-acoloi Bietu Iuon, săracu:

— Măi băiete, că nu putem să duțem! Măi băiete, că rupem, că drețem...

— Lasă-mă, nene Ioane, că răspunz ieu — zițe.

— Čine trațe astea?

⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Treaba mea.

Bun! A încărcat caru, a vinit păduraru, la iel.

— Că țe fațez voi?

— Mă nene — zițe — dumneata te-ai înțeles cu mine ⁸⁾ să-z dau zețe lei pă cit pui într-un car!

Ăla n-a mai zis nimic. Așa să-înțelșe iei pîntr-un singur car punea. Pă urmă, ăia să — însă păduraru i-a luat în ris.

— Hăi îm p... mă-si — zițe — că iel nij nu poate să miște de-aiči ăsta l'emn cit puseșe, poate-un vagon de l'emne.

— Hai, nene Ioane, înjugă boii ș-ai să plecăm.

A-njugat boii și-a plecat.

— Dumneata — zițe — ai grijă di boi că — zițe — io mai împing pi colea, pi colea.

Țe să vedeț? Iel numa atinghea cu deștu ⁹⁾ și caru merșea singur! Tuată lumea a rămas încremenită!

— Țe-i cu asta? — nu știu țe.

Cîn s-a dus cu lemnele-acasă, s-a umplut curtea ¹⁰⁾ cînd a răsturnat-o-n curte, dă l'emne. A făcut Iuon o casă frumuasă și un graj și i-a mai rămas și l'emne d-a mai arz vo doi ani de zile. A regulat casa, tot. Ei!

— Mă, nene Ioane! — zițe. — Uite țe te sfătuiesc io — zițe — cit mai stau și io pă la dumneata — zițe — nu mai sta burlac așa. Înșuară-te, că nu-i bine uomu să stea așa.

— Hai, mă băiete.

Bun! Și-adună Ion într-o seară niște neamuri, procură acolo cite țeva, și să duče la o fată să logodească cu ia, ca s-o ia-n căsătorie. Băiatu a rămas acasă. Togmai cînd iera gata treaba ¹¹⁾ aranjată acolo, uamenii să înțeleseseră toz, băiatu cu fata, Iuon, Agiuță pleacă de-acasă și să duče după iel.

— Nene Ioane, nene Ioane!

Iese numadicît afară Iuon.

— Țe-i, măi băiete?

⁸⁾ Pov. subliniază de mai multe ori, cu dreapta. ⁹⁾ Pov. întinde arătătorul drept înainte. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Aideți acasă ¹²⁾.

— C-o fi, c-o păți, că la ce să merg io acasă acu, că, uite, ia trebuie să aranjez ¹³⁾ aicea să, cu mireasa, nu știu ce. . .

— Dumeata — zițe — ai condiție cu mine să m-asculz la trei vorbe.

Bun ! A plecat Iuon imediat și-a lăsat p-ăia încurcați acolo și s-a-s cu băiatu acasă. Uamenii s-au supărat.

— Bine, mă, cum plej -- dimineața l-a lua la zor — și ne laș așa acolo ?

— C-o fi, c-o p. . .

— Pă da tu te iei dup-um băiat ca ăsta — zițe — să te ducă asta de nas ?

— Nu-i nimic.

În fine ! Iel a aruncat o minciună că nu prea i-a plăcu fata, zițe:

— Să găsim alta.

S-a dus, a găsit altă fată. Fetele să-ntrecea care s-o ia, că iel uom gospodar și-i mergea treaba numa înăinte.

Dup-aia, cîn s-a duz la a doa, tot așa s-a-ntîmplat ca la a dintii. Cînd iera gata ¹⁴⁾ să s-aranjeze trebur'le, iacătă băiatu:

— Nene Ioane, nene Ioane: hai acasă.

A plecat iar Iuon acasă, i-a lăsa p-ăia-ncurcați. S-a dus. Uamenii iar s-au supărat. Ei, l-a luat la zuor neamur'le-o-leacă, hai a treia fată. S-a duz la a treia fată.

— Măi Ioane — zițe — bagă di seamă, nu ni mai faș cum ni-ai făcu pînă-acuma.

— Nu mai fac !

Togmai cînd iera gata ¹⁵⁾ și cu-a treia fată s-aranjeze tot acolo, ca la logodnă, cum știz și dumneavuastră, iacătă băiatu:

— Nene Ioane, hai acasă !

— Măi băiete — zițe — pin-acu am mers, c-o h'i, c-o păți, acu mi-e rușine de uameni, nu mai te-a. . .

¹²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹³⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Bine, nene Ioane ¹⁶⁾, da are să-z paie rău.

Așa ! Nu s-a mai dus Iuon acasă, de-a treia vuorbă nu l-a mai asculta pă băiat. A plecat băiatu necăjit, s-a dus acasă. Iuon a aranjat cu uamenii, cu mireasa, a făcu nunta, a petrecut, una alta. Așa ! A dus-o acasă la iel. A venit primăvara. Iuon a-nceput să miște și iel, la lucru încolo-ncolo, nu putea să stea acasă. În timpu-ăsta, cînd Iuon lipsea de-acasă, apruape cu iel, iera o babă bătrînă. Țe-i spune baba ?

— Maică — zițe — cum trăieș tu cu Ion ? Uite-așa, așa.

— Trăieș bine — zițe. — I-uom bun ăsta, Iuon, nu-m zițe nij dă-te mai încolo.

— Bine, maică — zițe — cu ăsta pos să-z capeș ș-un hamant.

— Dar, mătușe, — zițe — nu fac io !

— Taj din gură — zițe — că hamantu — zițe — ț ia două pereki de-ncălțăminte și uomu niči una apruape.

— C-o fi, c-o păți, că cum să fac io asta ?

Ițe: — Ai să vezi. Lasă că...

Baba avea un nepot, apruape de ia acolea și, nipotu stăruia, ca să facă dragoste cu femeia lu Iuon.

În fine, pînă la urma urmei, baba a convins-o pă femeie ș-a făcu dragoste cu femeia lu Iuon.

Azi așa, miine-așa, băiatu știa tot !

Într-una din zile pleacă Ion la plugărie cu băiat cu tot, fiș ia nutreș în car pentru boi, să aibă-o săptămînă dă zile, cît sta acolo, că iera diparte. Gata !

Femiia bucuroasă ¹⁷⁾ că pleacă uomu p-o săptămînă. Numadecît aranjează cu baba tot, și seara vine cu băiatu, cu mîncăruri ¹⁸⁾ acolo, cu prăjituri, cu una alta, cu baba-împreună, k'efuiesc iei, mă rog, ca la petrečiuri de-astea pruate ! Dup-aia băeatu știa țe-i acasă.

— Măi nene Ioane — zițe. — Miine seară merșem acasă.

— Pi la țe, mă — zițe — că-ite-am umbla cu caru pă drum, cu notreș.

¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Ei — zițe — cel puțin ascultă-mă acuma.

— Gata, domle !

A înjuga boii și-a plecat acasă. Da zițe:

— Să nu vorbeș prea mult.

Numadecit cînd a intrat în curte, a băgat boii-n grajd, femiia în casă cu baba, cu ibomnicu n-a fost atent să vază dac-a intrat čineva în curte. Gata !

— Hai în casă, nene Ioane.

Cînd să, aude femeția zgomot ¹⁹⁾ ! Če să facă ? Unde să-l pitiască ? Numadecit p-ăla l-aruncă su pat. După če l-aruncă su pat, baba rămăsese, încurca ițele p-acelea pîn pragu ușii.

— Mătușe — zițe — dumneata, bagă-te-n sacu-ăsta.

În sac acolo avea nește zgrębeni. Și s-a băga baba, s-a mototolit acolo în sacu cu zgrębeni, și numadecit femiia a legat sacu la gură ²⁰⁾ și gata ! Cînd a intrat Iuon în casă:

— Bună seara, nevastă.

— Bună seara, uomule. Da če-i cu dumneavuastră — zițe — di-az venit acasă, că io v-așteptam simbătă siara ?

— Păi — zițe — ioite če să fie, țățico — băiatu ia cuvîntu — vremea cam friguroasă pă cîmp acu dă primăvară — zițe — și boii tremură, noi tot așa, ne-am hotărit ca să venim acasă să ne hodinim mai bine ș-api videm noi či-om mai făcea. În fine !

— Ei, čeva de-ale mîncării ? Ai tu čeva p-aci ?

Ia avea mîncare bună, pregătise pentru ăla, da nu-ndrăznea s-o scuață.

— Păi či-oi putea, adu-ne și nouă acolo. Če-o fi: murători, varză, nu facem pretenții la mîncare, și-o čiapă spartă cu sare, o mîncăm și p-aia.

Gata ! Le-a pus femiia cîte čeva acolo, mîncăruri. Băiatu în timpu cît sta la masă cu nenea Iuon, a înčeptut a mustăči ca cotoiu pîn casă, hh ! *)

— Măi, nene Ioane — zițe — mie-m pute-a uom strein în casă. Dumneata nu-z miruase nimic ?

¹⁹⁾ Pov. lovește palmele. ²⁰⁾ Pov. schițează legarea, cu dreapta.

*) Pov. trage aer pe nas.

— Ee — da femeia di colo — parcă iej nebun, mă băiete — ziče — cum is pute-a uom străin în casă — ziče. — Da če, la noi uameni?...

— Nu — ziče — îm...

Înc-odată mai spune băiatu, nu știu če. Numadicit pune băiatu mina ²¹⁾ și ridică țuala-n sus ²²⁾ dă la pat, ziče:

— Uite-un uom strein ²³⁾, aij la noi.

— Aaaa!

Cînd čine iera su pat? Togmai večinu uomului. Gata!

— C-uo fi, c-o păți, că-i treacă, că-i meargă, că di cólea pină cólea... L-a lua la zor p-ăla. Nenea Ion cit era di credinčios, însă tot s-a-nfuriat oliacă.

— Ei! Vezi, nene Ioane? — băiatu-i spune. — Femiia care-ai vrut ²⁴⁾ s-o iei la prima dată, avea trei cuaste dă drac. Și-a de-a doa ²⁵⁾ — ziče — avea două cuaste, și-asta — ziče — are numa una. Dacă m-ascultai — ziče — și al treilea cuvînt luai o femeie cumsăcade, însă acu trăieș cu asta. E! Asta!

Numadicit il trașe p-ăla afară di su pat, îi trașe-o mamă dă bătaie, il împinge pă ușe-afară și mină ăla, a șters-o, Însă baba sta in sac acolo nemișcată, nij nu știa nimin că-i, că ie babă ²⁶⁾ și numai zgrębeni.

— Nene Ioane — ziče — iu de-acu încolo — ziče — o să-mi, iau poteca dă la dumneata, nu mai stau la dumneata — ziče — mă duc îm caut alt stăpin — ziče — te-am servit dăstul, numa bine, numa bine, numa bine.

— Bine, măi băiete — ziče — da tu nu po să pleș cu una cu două dă la mine — ziče — că, uite, io cu tine-am cumpărat boi, am făcut casă, am roz dă parale, m-am însurat, io trebe să mă socotez bine cu tine, ca să-z dau și ție cit pretins tu din venitur'l-ęstea care le-am făcu noi amîndoi.

— Nuu, nene Ioane! — ziče — io nu-s pretinz niči-un franc ²⁷⁾. Îmi dai și mie — ziče — traist-asta ²⁸⁾ cu zgrębeni — ziče — ca să am și iu čeva dă la dumneata.

²¹⁾ Pov. întinde stînga în lături. ²²⁾ Pov. ridică stînga întinsă. ²³⁾ Pov. arată în lături, cu stînga. ²⁴⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁵⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁶⁾ Pov. întinde dreapta înainte. ²⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁸⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Auleu — femiia cînd a auzit dă traista cu zgrębeni, a-nęeput a să văita. — Vai dă mine ²⁹), cã — zięe — zgrębenii ăștia-m tribe ca să fac un țol, să punem pã car, să facem, să dreęem, nu știu ęe, mai bine-i dai o pãrek'i de boi, mai. . .

Da bietu Iuon necăjit di colo, ęi:

— Ia du-te-n p. . . mǎ-ti, fǎ ! Țe mai mul faęe traista ta cu zgrębeni ca perikea mea de boi ? Mǎ bǎiete — zięe — ieș tu mulțumit cu traista cu zgrębeni ?

— Sîn mulțumit, nene Ioane — zięe — și regret — așă — și te laud cît îi trǎi.

— Bun ! Dacǎ iej mulțumit cu traista cu zgrębini, ia-o și merji sînătos ³⁰).

Numadicit Agiuță injiabǎ traista cu zgrębeni cu babǎ cu tot, o ia de-a spinare ș-a plecat și s-o h'i to ducîndǎ și az, cǎ io nu i-am mai vǎzut.

Inf. Gh. M. Rădoiăș; Bǎtrîni—Teleajen; cules în București în 20 martie 1956 de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata*: 17'; A.I.F., mg 1078 e.

Inf. « Asta-i frumos » !

« Sǎ vedem ęine mi-a spus mie bazmu ăsta: asta de cîn ieram pe front la Moldova, 916—17, de la un soldat, am uitat dǎ unde era, pǎrerea iera cǎ iera du pe la Dorohoi, Roșca-l kema. Asta-i lungǎ și frumoasă, îi ! »

Ai mai povestit-o? « Am mai spus-o, sigur. »

Basmul este atestat în toatǎ țara, mai cu seamǎ în Moldova și Muntenia, în 14 variante, unele vǎdit influențate de « Stan Pățitu » a lui I. Creangǎ. Încerea boilor și carului nu apare în variantele citate, iar surprinderea nevestei cu ibovnicul e întîlnitǎ numai în 3 variante. În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul 810 A este atestat numai în Irlanda, Danemarca, apoi în Lituania, Polonia și Iugoslavia.

²⁹) Pov. își freacǎ minile. ³⁰) Pov. întinde înainte dreapta.

A fost odată ca n'îci odată ;
dacă n-ar fi,
nu s-ar mai povesti.

Ca cuvîntu d'in pov'este.
că d'e-amu, pov'este. ieste.

A fost un uom, ș-av'ę tri fičiori. Și tăs-tri sta c-o stină
d'i uoi mar'e la munti. Da tatăl său a vrut sâ coboare pinâ-n
sat. Și zîce-atunçi a spus la fičiori, zîce:

— Măi fičiorilor ! Să daz bine di samâ, sâ nu vii činiva
la voi — zîci — sâ va spării, sau sâ v-amăgiască, sâ va
fure d'in uoi. Pină nu vin ieu aič, sâ nu daz drumu la nime-n
lume.

— Bine — zîce. — Atunçi n-av'em să dăm drumu.

Ačel mn'ic fičior iera fuart'e cumint'e, ačei doi mari iera
măi prostălan'i. Cum s-a dus tat-su, i-a ascultat Učidă-l
cručia pi lînga par'eș, și cin a dat iel ș-a dat, a vazzut iel că
s-a d'ipartat tatăl său d'e-acolo, iel s-a suit Učidă-l cručea
într-on tîrș înalt grozav, ș-a strîgat:

— Vaaai de mine ! Dați-m drumu, că io mooor !

— Audz, că nu știu čine-l mănîncă pi tata !

— Tači, mă, că nu-i tata !

— Vaaai de mine ! Nu ma lăsaș că ma omoară !

— Ascultă, mă, că vine ! — zîci. — Nu știu čine-l omoară
pi tata nostru.

— Tači, măi prostule, că nu-i pi tata ! — zîci — ačei-
o gură străină, nu raspundeș n'imn'ică.

A vazzut dracu că nu l-o putut înșăla. S-a luat și s-a dus la,
la coliba lor acolo-aproapi.

— Dați-m drumu, măi băieț! Câ mă omoară aiștea!

— Audz tata cum strigă sâ-i dai drumu, mă — zîce. — Du-te și deștîde — zîce — zăvoar'li — zîce — ca sâ vii tata!

— Nu-i tata, mă! Îi gurâ straină.

— Vaai di mine! Nu ma lasaș, câ io moor!

— Audz! audz! Tata nostru strigă că îl omoară, și moare! A strigat fiçioru čeal mișločiu acuma. Ačeal mn'ic a spus — tremura tăt ca varga¹⁾ — ș-a spus:

— Măi! Nu daz drumu la nime, pînă či nu sâ faci dziuă și vini tata nostru!

— Ieu ma duc să vid'em câ-i tata ačeala, și ma tem sâ nu moară!

S-a dus la fugă fiçiorii čei doi înainte, ș-a deșcuiet, ș-a d'eșk'is tăt'e porțile, să intre. Cîn colo, či sâ v'edz? A intrat un uom acolo.

— Buna sara!

— Buna sara!

— Či fačeș voi aiči?

— Stăm cu uoile.

— Uni-i tata voștru?

— S-a dus pîn-acasă, s-aducă čeava merinde.

— Ei, ști čeva? Să veniz voi cu uoili voastre la a m'ęle, să vîdeș če uoi frumuasă am ieu: toate-s cu lina de aur.

— Și noi av'em, da berbecu numa-i cu lina de aur, și av'em nâd'ejdi câ ș-a noastre uoi — zîci — ar sâ f'ęte de-amu mei cu, mei de aur, cu lina.

— Ei! — zîce — da a m'ęle toate uoile-s cu lina de aur²⁾ — zîce. — Haidetș la mine — dziče — sâ fačem — dziče — tovarașii — dziče — sâ h'im prięteni mari!

Ačei doi fiçiori, mai...

— Hai, mă prostule! — zîce. — Hai, mă — zîce — sâ m'erem — zîci. — Doar tata ar sâ sâ bucure, cîn om av'ę și noi uoi de-ačęlea frumuasă, cu lina de aur.

¹⁾ Pov. arată, scuturînd dreapta. ²⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

Dziči:

— Doară uită-t'i ce: hai, și-ț skimba ! Că — zițe — uiti ce: mn'i-z da doauă de-ęstea, și va dau una de-ațele ca s-avez și voi uoi de-ațele frumuasă.

Ațeleal mn'ic:

— Ieu nu ma duc ! Ieu am berbețe cu lina de aur, și nij-dicum nu ma duc pîn-acolo.

— Vai de mine ! Haida, mă ! — zichi — că tata ar' sâ ni sfadiască dacâ nu ni duțem.

— Haideț, și haideț !

Ș-atita s-a pus pi linga iei, pînă i-a scos dim minte. Ș-a mărș tos-tri cu dînsu, cu uoi cu totu pînă la palatu dracului. Cîn a aģiuns acol — au mărș atita, ș-a mărș — că cîn a aģiuns acolo, ęi sâ v'edz ? O stincâ mare, și n-aveț niči on capăt. Noa, dracu m'ere și bate cu mina în par'ete ³⁾ și sâ deștîde-o ușă. Cîn o întrat o bagat uoili întiiăș dată toati într-o, on coșer', laolaltă cu-a dracului. Dracu-aveț uoi cu lina d'e aur, și baięți n-av'ę, numa um berbețe cu lina de aur. Cîn a fost, a mai dat dracu o dată cu mina în pk'iatră, și s-a mai făcut o ușă ⁴⁾. A întrat într-a doilia udaie. Ș-a mai trînt'it într-una, ș-a întrat într-a triilea odaie. Ș-așă că-au tr'ecut pînă la dousprăzețe odăi, d'în odaii în odaii. Și-n urmâ, sâ fațę tăt stan di piatră, și nu ma ira uș, nu ma iera firești, iera tăt o-ntu-nețime. Cîn s-o vadzut acolo, ațele mari iera mai prostălan'i, n-a pričeput binele și rău. Ațeleal mn'ic însă o prins a tremura, ș-atit s-o t'eamut d'i strajnic, încit nu mai put'ę. Și a stat iel, s-o culcat dracu cu fața în sus pi-om pat, ș-a dzis:

— Țiglă, țiglișoară ! Sai de pe cui, și-înh'īgi-te-ntr-ațel mari, și-l puni în frigari, și mn'i-l dă să-l măninc !

A sarit o țiglă di pi cuili țelea, ș-a sarit și s-a înh'ipt într-ațeleal mai mare fičior, și l-a țipat în jaratic, și l-a-mvirtit, și l-a pirjolit, și l-a copt cit a trebuit, și l-a dat la drači, și l-a mîncat. Însă, da uok'ii i-a pus pi cui. Atunțe, s-a mai culcat

³⁾ Pov. arată, lovînd în masă, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. schițează gestul deschiderii, cu dreapta.

ș-a mai dorn'it. Ațial mn'ic a prins a plinși ș-a zis cătra țealalalt:

— Vedz? — zice. — Dacă n-aș ascultat či-a spus tata mn'eu. Am spus și ieu, și pe mini tot n-az vrut sâ mă-ascuțaș. Tata a spus sâ nu dăm drumu la nime, macar či-om auzi, și čine-a striga. V'edz une v-aș înșalat voi, și uni-am vinit! Asta-i moartea nuaștră!

Na, ațial mn'ișločiu n-a mai putu vorbi nimn'ică. La amiezu noptii s-a sculat scaraot'eanu iarâ, ș-a strigat:

— Țiglâ, țiglišoarâ! Sai de pe cui și te-nh'ige în țeal mn'ijločiu, și-l țipă în frigar'e, și mn'i-l frige, și mn'i-l coače, și mn'i-l dă să-l măninc!

A sarit țigla de pe cui, și s-a inh'ipt întrinsu, și l-a țipat în jaru țeal mare, și l-a imvirt'it, și l-a sučit, ca să-l coacă, să-l deie de mîncare ⁵⁾. Atunči, ațial mn'ic či sâ facă? Nu știę iel či sâ facă, ci sâ lucre? Cîn a fost fratele lui mai fript, și mai copt, s-a repezit cu cuțitu, ș-a tăięt o bucată d'i carn'e d'e-ačie d'e pe dinsu, și s-a dus ș-a țipat-o dr'ept pi uok'i la dracu. Dracu a sarit.

— Vai de mini ⁶⁾ și de mini! — zice — m-ai k'iorit cu tătu, ticalosule — zici. — Io nu știu či copk'il pos sâ h'i tu, fără șcuală, și n'econștient! Tu ști či-nsamnă vid'er'le unui uom?

Baiętu n-a mai spus n'imnică. A vrut sâ iasă-afară, n-a putut sâ iasă, că iera tăș pareși di piatră. Că iel nu mai vid'ę ușâ ⁷⁾, nu vid'ę fereastă, numa cit să vid'ę d'i la zarea čę d'i foc. S-a suit dupa huorn, că dracu-l cauta pin casă, amu nu-i mai trebuię sâ mânânče carne friptă. Îl căuta, că nu știę či sâ sâ facă d'i dur'ere. Baiętu s-o suit dupa huorn, ș-o gasit on sac cu nuči, și ș-a umplut sinu d'i nuči, ș-a luat fuga, ș-a zvirlit ș-in țeala par'ęte, ș-in țeala par'ęte. Cîn a auzit dracu că să izbęșt'e spre ușâ nučile čęlea, a cr'ezut că baiętu o gasit ușa ⁸⁾ ș-a d'eșk'is-o. S-o trint'it odată-n ușâ, ș-a ieșit într-o odaie.

⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. ridică mîinile în sus. ⁷⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

Băiatu zvirle ș-in țeialaltă odaie, și pi dincolo. Da iel zîce:

— Vai de mine, dragu moșului ! Unde ieșt'i tu d'e-ai fost așă d'e mint'iuos ? Und'e ieș tu, dragu moșului ? Stăi — zîce — c-am să vorbăs cu tine, că io văd că tu ieș băiat d'ieșt'ept — zîce — iej băiat cumint'e.

— Da cum — zîce — înainti ieram prost, ș-amu-s cumint'i ?

— Hai — zîce — nu mai vorbi !

O mai trînt'it nuči d'e-ațelea pim par'eș. Iel o audzit iară c-o vin'it una în zarea ușii, s-o trînt'it dracu ș-acol, ș-o mai ieșit într-o odaii. Și tot s-o trînt'it d'in odaie — d'im par'eșt'e-m par'eșt'e, — d'in odaie în odaie, pîn-o ieșit afară. Cîn o văzu dracu c-o ieșit afară ș-o scapat, zîci:

— Ia, dragu moșului ! — Dzițe: — Dacă nu poș cu t'in'e sâ ies n'ieș la un capăt, hai n'i bagăm și d'isparțim uoili — zîce. — Ieu stau la ușă, și tu bagă-t'e-n coșer' — zîce — și scoat'em uoile-afară. Și care-i h'i a mea, am s-o dau d'in a stînga, și care-a h'i a ta, am s-o dau d'in a dr'iapta, că io le cunosc: a meș-s cu lina d'e aur, ș-a tale — zîci — is cu lina d'i uaie, d'e altă.

— Bine, da berbeșile să nu mn'i-l opreșt'i !

— Nu ti țeme — zîce — țe-i a tău, iz dau âfară.

S-a băgat acolo, baietu ș-o prins a da cit'e-o uaie afară. Dracu:

— Asta-i d'in a dr'iapta, iasta-i d'in a stînga. Iasta-i a meș, iasta-i a ta !

Da cîn mai iera vo tri patru uoi, baietu s-o țipat rapid, ș-o tăieș berbeșile și s-o băgat în lina lui, ca sâ puatâ ieș și iel. Cîn o ieșit afară, pe-acolo, o dat berbeșele o bucșă la dracu, ș-o pk'icat pi cur. Cîn a pk'icat juos, a zis:

— Ia, . . . tu-z mama ta, aista-i berbeșele tău, du-ti d'in a dr'iapta !

Baietu m'ere mai încol, zîci:

— D'e-amu ma poș pupa în cur, că — zîci — nu-m pasă, c-am ieșit și de-acolo !

Cin i-a spus iel așe, zîce:

— Aai! Vai de mine!⁹⁾ Dacă te-am scapat și de-aice nu mai am ce face cu tine. Da să-z dau o amintire — zîce — câ vād câ ieșt'i um băiat d'ieșt'ept, na-ț o but'e cu galben'i! — dzîce — și t'e ie și te du cu aiasta!

Băiețu pune mina pi toartă la butea-ațeia, ș-o ie așă îm mîn, ș-o pune pi, așă pi umăr¹⁰⁾, și m'ere cizva paș. Cin colo, či sâ v'edz? Dracu strîgă:

— Hăi! — zîce. — But'e, but'îșoară! — zîce: — Ține-l!

— Hă hăi! — zîce — stapine! Îl țin, îl țin!

Cin a vazut baițu că but'ea-l țin'e locului¹¹⁾, și nu-l mai poat'e scapa de-acolo, ci sâ facă, či sâ lucrî? Să ținę straile toate di dînsa, o luat cuțitu ș-o tăieț¹²⁾ pk'ęlea d'i pi mîn, ș-o tăieț hainili d'i pi iel, s-o dad drumu la but'e ęios, ș-o fuęit.

— But'e, but'îșoară! Ține-l!

— Îl țin, îl țin! — că ie ținę cit'eva bul'ęndre d'e-acelea ș-ol'eacă d'e pk'ęle d'im palmă. Cin m'ere dracu la fugă să să țipe pi iel să-l prindă, o pk'icat cu capu d'e but'i, și ș-a crăpat și capu!

— Vai di mini, și de min'e — zîce — m-am n'enorocit mai rău, că — zîce — mn'i-am spart capu dupa tine măręin! Apoi — zîce — d'i ce-ai lăsat but'ia asta? Doară asta-i plină cu galben'i, și tu avei să t'e-mbogățășt'i!

— Țin'e-o tu! — zîce. — Și ma pupă in cur, că — zîce — am scapat și de-ațe!

Ș-a fuęit mai d'ipart'i baițu. Iel atunçi a strîgat, zîce:

— Stăi, măi băieț'e, să ai macar on odor de aur de la mine — zîci. — Na-ț on inel, amintire să-l duçi, să-l ai aista cin t'i-i însura tu cu mireasa ta, să-l dai la mireasă.

— Ia dă-l la dracu încoače ačeala, să-l videm ce-ar sâ plat'ea.

⁹⁾ Pov. ridică mîinile in sus. ¹⁰⁾ Pov. arată, punînd dreapta pe umăr.

¹¹⁾ Pov. schițează prînderea, înceștînd pumnii. ¹²⁾ Pov. arată tălerea, cu stînga in palma dreaptă.

I-o dat inelu și l-a pus pi d'eģitu d'i la mîna stînga, și s-a porn'it băiețu sâ mai margă. O mai mîrs vo tri paș, ș-a strîga dracu:

— Inel, inelaș! Ține-l!

— Il țin, il țin!

L-a ținut dracu de inel ¹³⁾ pi loc pi băieț, n-a mai putut pași niči om paș.

— Inel, inelaș! Ține-l!

— Il țin, il țin! Hai încoace!

Dracu tot vine, și, amu s-apropk'ie! Băiatu o scos cuțitu ș-o taiet d'eģetu ¹⁴⁾ și l-o luat d'eģetu și l-au aruncat într-on lac adînc strajnic. Și cîn a fost iel, tot strîga:

— Inel, inelaș! Ține-l, ține-l!

— Il țin, il țin!

Și iel s-o uitat, zîce:

— Da, da! Și iacâ ma ține amu, ma țini!

S-a dus la fugă în urma in'elului. Cîn a strîgat:

— Ține-l, ține-l, inelaș!

— Il țin, il țin. Vină la mini!

S-a ținut în lacu čeala. Și cîn o văzut băiețu că s-o ținut dracu în lacu čeala, a strîgat:

— Și mă mai pupă și-n cur, că — zîce — am scapat și de-aij de tine!

Ș-a fugit acasă cu uoi, cu totu, s-a dus la tatăl său. Îi par'e lui ol'iacă rău c-a tăieț berbečele čeal cu lîna de aur. Băiețu iera foart'e supărat, c-a tăieț berbečile. A spus, a zis tatăl său:

— Da — zîce — v'edz? Dacă nu m-aș ascultat pe mine și v-az dus acólo, v'edz cite-aș pașit? Undi-s frații tăi, dragă?

— Frați mn'ei — zîce — uită c-o murit, că i-o pus în frigar'e, și i-o mînca dracu!

— D-apăi — dziče — ieu cu čine-am vorbit ieu că sâ staț pi loc sâ nu va dučez de-aij nič într-o parti?

¹³⁾ Pov. subliniază, cu mîinle. ¹⁴⁾ Pov. arată, apucînd un deget de la dreapta cu stînga.

— Iagă-ta c-am pierdu, tată, și berbețile, că ieu l-am taiet` de-am putu scăpa dim mîna dracului.

— Da de-i fi tu sănătuos! — zîce. — Lasă c-av'em uoile care s-a mîrlit cu berbețile, ș-ar' sâ n'i mai facă mn'ei cu lîna de aur, ș-av'em sâ h'im tot bogaț, ca sâ nu n'i întriacă dracu pi noi, să-l întrețem noi pi iel.

Ș-am încalicat pi-om fus,
și pov'ęstea așa v-am spus!

Inf. Prundean Garofina; Fundu-Moldovei, rn. Cimpulung; *culeg.* Al.A., O.B. la 19.III.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 13' 40"; A.I.F., i. 13242.

«Asta ie drept d'e la moșu Ioniță Craneș. Copk'iii mn'i-au adus amint'e!»

Tipul «Poliphem» se întilnește în 30 variante ce provin din toată țara. Schullerus la nr. 1137, citează 10 variante. Motivul inelului ce ține purtătorul lui pe loc este atestat în majoritatea covîrșitoare a variantelor, în timp ce butoiul cu bani ce reține de asemenea, nu apare decît în varianta noastră.

O. Hackman, în studiul *Die Polyphemsage in der Volksüberlieferung*, Helsingfors, 1904, crede că tipul popular care a stat la baza episodului homeric conținea orbirea uriașului și fuga în piele de berbec. Motivul inelului care reține pe purtător este un adaos ulterior sau poate chiar preexistent variantei homerice unde e înlocuit prin episodul «Nimeni». Dar problema anteriorității tipului popular sau a versiunii homerice poate fi încă disputată (la Krohn, *Übersicht*, p. 39—41).

A fost odată un uom. Iel iera cam, dă fel cam bețiv, cam curvaț, nevasta-l cam muștruluia mereu.

— Bine, mă bărbate, tu nu ști ce tribuie la casa noastă nimic, tu umbli numa beat, numa femeili-nșirat.

Omu ce zice? Cioc azi, cioc mâine:

« Ia să fac io, mă, s-o iau s-o du¹⁾ într-um puț părăsit. S-o las aco cîteva zile, s-o-ndrepta să nu mai mă-nfrunte mereu, să nu mai mă horopsească! »

O ia pă femeie:

— Fă nevastă, hai că, pă la rude. — Cum ar hi din Cîndești²⁾ în Albești. — Pă la rude p-aco.

Iel știa um puț părăsit, fără apă-n iel, cu buruieni pă iel.

P-acolea:

— Fă nevastă, parcă-aicea iera um puț!

— Iera, mă bărbate!³⁾

Să duce pă lîngă puț p-acoló, o ia dă sibțiori, și-i dă dru-mu-m buruieni, im puț. Apă n-avea puțu, uscat. O lasă-acoló. S-a-ntors acas iel.

La vo doo-trei zile, să duce s-o scoață, pă nevastă; că s-o dumierit-aco⁴⁾ nemîncată, friguroasă-m puț.

În timpu-ăsta cît a sta ia-m puț, umbra popa cu crucea. Hăp și-un drac! Cîn a văzut pe popa cu crucea, țiji dracu-m puț! Acolo-a da dă muiere, dă nevastă-acoló. Puțu strîmt, s-a loa la čeartă iei aco, s-a loa la-ng'ioldeală, a-ncărunți pă dracu o zi și-o noapte- acol.

¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu capul. ²⁾ Pov. arată cu dreapta, spre stînga.

³⁾ Pov. dă afirmativ din cap. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

„Ce face omu? I s-a făcut milă dă ia, să ducă s-o scoată. Să duce la nevastă-acoló, iel fără să știe ⁵⁾ că dracu-a sărit în puț. Leagă un șiopârtar dă lemn d-o funie și-i dă drumu funii-m puț acoló. Iel n-a zis:

— Ieji, Mario ori Stanco-afar — cum a kiemat-o. — Ieji, drače-afar!

Dracu imedia s-a agăța ⁶⁾ dă čiopîrtar și traže ⁷⁾ — traği, l-a scos afar dîm puț. Cînd să iasă pã gaura puțului pã gizde coló, vede coarne, cînd scoate dă coló.

— Oo! — Iel, odat s-a spăimîntat! če: « Mă, če-am băgat io, și če scot? ! »

Dracu-a vory'í cu iel:

— Mă, nevasta ta-i asta?

— Nevasta mea!

— Las-o-ači ⁸⁾ că-z dau um burduf dă aur! Cum ai trăi tu cu ia, mă, m-a-ncărunțit uite pã mine — ziče? — Cum ai? Las-o-ači, z-dau um burduf dă aur!

O-a lăsat-o-acoló. I-a dat dracu, i-a dat um burduf dă aur. Nu-l putea duce, omu, burdufu dă aur. Nu-l putea duce.

— Ia-l tu, și mi-l du acasă! — i-a zis omu dracului.

L-a lua dracu-n spinare, l-a duz, l-a duz, l-a du.

— Ma ie, mă, mul pîn la casa ta?

Či: — Uite coló ⁹⁾ tomna-m marginea satului.

Casa a fost învăluită cu coji dă čireși; strimbe, dă soare-n-cîrligate. Losese vîntu-o coaje dînr-un colț.

— Da cu če ie-nvălîită, mă, casa ta? — dracu către om.

— Bă — če — ie cu piei dă drac. Iau pielea ta și-o pui acoló — ziče.

Cîn a auzí dracu-așea, a trînti ¹⁰⁾ burdufu jos, să te pã-zăști! I-era to frică omului, că-i ia burdufu. Kiamă iel copiii ¹¹⁾, kiamă rudili p-acoalea, cară la aur dîm burduf d-acoló, și s-a

⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ⁶⁾ Pov. schițează agățarea, cu dreapta.

⁷⁾ Pov. schițează urcarea în mîini. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu mîinile. ⁹⁾ Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. ¹⁰⁾ Pov. își lovește genunchii cu palmele.

¹¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

dus acasă cu iei, și nevasta-a lăsat-o, a loat alta pă urmă, aia nu-i mai suduia...

S-a isprăit, domle !

Inf. Ion I. D. Micudă; Cîndești—r. Muscel; *cules* la 30.IX.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *ransc.* Al.A. (6.III.1957); *durata*: 3' 24"; A.I.F., *mg* 1248 d.

Povestitorul o știe: «asta mai proaspătă. To la lucru acolo la plai; în baracă vorbește și bune, și rele, dă la nouă biserici.»

Motivul femeii care încărunțește pe diavol în groapă (fintină) este atestat în toată țara în 17 variante. Un motiv asemănător — îngroparea de vie a soției îndărătnice — e atestat în alte 3 variante care se desfășoară altfel decât varianta noastră. Schullerus, la nr. 1164, citează 4 variante.

Motivul preinsei acoperiri a casei cu pielea diavolului e atestat în toată țara în variantele tipului întrecerea dintre zmeul (dracul) cel prost și om, în 10 variante.

În catalogul Thompson (ed. 1961) tipul Belfagor (1164) este atestat sporadic în Europa, apoi în India și Brazilia.

O fost on uom c-o muiera. Acu, tăt muiera o fost in tăt'e tîrgurile cu mară. Ieș, d'i la o vreme, cătă iel:

— Mă ! — ise. — Tăt ieu am fost — ise — acu mai du-t'e și tu — ise — la tîrg.

Nø, s-o dus și iel la tîrg. S-o dus cu ømen'i mai mult, d'in sat. Cîn s-or băgat aclo în tîrg, iel s-o pierdut d'e ortașii d'in drum, d'in sat. Nø, acu o rămas numa singur acolo d'e-o lăture d'e tîrg, cu vaca. O ven'it on uom la iel:

— Mă — ise — cit șeri pă vaca aia?

— Pă — ise — cit im dai?

— Apă døzășci d'e lei d'estulu-ț-i?

— Pă — ise — i d'estul, dacă nu-m dai mai mult!

O dat vaca cu døzăș d'e lei. Acu, ducinu-să pi la, ducinu-să p-aco pin tîrg să caut'e după hăia oamen'i, o gășit, o-ntiln'it on uom cu-o giscă d'e susuară.

— Măi omule ! Da cit čeri pă gisca-aia?

Ișe:

— Tu n-ai ațița ban'i, c-asta-i scumpă!

— Ba — ise — io am døzăș d'e lei.

— Nø — ise — cu-atita ț-o, ț-o dau!

A dat ban'ii d'i pă vacă pă giscă. O luat gisca, s-o dus, că să dușe să caut'e după hăi d'i la iel d'in sat, oamen'i. L-o-ntiln'it on jidov. Jidovu cătă iel:

— Mă omule ! Cit čeri pă giscă?

— Cit im dai!

— I-auz ! — jidovu. — Mă — ise — io n-am ban'i — ise — numa iz dau — ise — uit'e-am pipa asta, și hășcău cu dohanu, ți le dau aheșt'ea.

— Nø dă-mi-le, dară !

O dat p-on hașcău cu dohan, și . . . gisca, și pă pipă. S-o dus, s-o-ntîln'it pă d'e-a hăi, pă hăi d'i la iei d'in sat. N-o fos dat n'ime niș-o vacă. Ș-o fos ș-om bogat d'i la iei d'in sat, om boieriu, o fos cu caru cu grîu — plin caru d'e grîu — și cu patru boi, să-i vindă, da nu i-o vindut.

Nø, uor întrebat hăi oamen'i:

— Mă ! Dat-ai vaca ?

— Dat !

— Cu, cum ai dat-o ?

— Iacă cum, și iacă cum, și iacă cum !

Bogatu, ahăl care-o fost cu grîu:

— Mă — ise — t'e-omoară muierea — ise — cîn meri acă-să — ise — c-ai făcu tulucru ăsta, să t'e-aleji tu numa cu pipa și cu dohanu — ise.

— Dømn'e păzășt'e ! A meț muierea nu-m are treaba !

— Mă ! D'e nu ț-o aveț a ta muierea treaba k'iar pintru asta, ba — ise — ai mai făcut tu, ai dat vaca pă n'imica, p-o pipă și pă dohan'i, apă — ise — io-ț dau căruța cu grîu cu tăt, cu boi cu tăt !

— Zău ?

— Zău !

Da s-or luot pă rămășag ! Or ven'it napoi. Dac-or ven'it napoi, cu bogat cu tăt, cu hăialalț care-o fos cu marăle d'in sat, aco, cîn, o fost o apă. Iel še să aibe ban'i să-s plăt'ească la brod să-l treacă apa ! S-o rugat d'e hăia ømen'i să-i deje să plăt'ească la brod, n-o avut cu še. Brudariu cătă iel:

— Mă — ise — lasă zălog seva aiș — ise — c-api trimeț tu pă sin'eva ban'ii, și-z dăm zălogu d'e țî-l adușe-acasă.

O lăsat pipa și hășcău cu dohan acoló zălog pintru că l-o trecut apa. Nø acu še să ? . . . O ven'it gol acasă, gol, vaca o lăsat-o p-acoló ¹⁾. Nø, acu cîn or, s-o apropiat d'e sat, muierea, muierea i-o ieșit acoló in calea lor. Și l-o văzut d'e d'epart'e: numa a lui vacă o văzu că nu-i.

¹⁾ Pov. rîde.

— Nq — ise — tu cit ai dat ?

— Dqmn'e — ise — n'e dă, și-ț multămim — ise — că io am dat-o !

— Nq bin'e !

Nu i-o avu treaba ! Bogatu odată o picat în vatră, o ametit, ș-o picat în vatră, ș-o murit. Ș-o rămas caru bogatului, cu griu cu tăt, cu boi cu tăt — șt'i, că s-o luot pă rămășag d'e-aclo că bogatu-o zis că-i are treabă, și ia nu i-o avut. Nq, pă cit l-o spăriat Dumn'ezo, p-atita l-o imbucurat la urmă !

Dac-o ven'it acasă, ș-o cumpărat mară, ș-o luot dqă vas mai năint'e, numa cam slabe vasile. S-o duz după lemn'e în pădure. S-o băgat aclo într-on părău afundu ! Atit'ea lemn'e o puz iel, atit'ea lemn'e-o pus ! Șe să potă ieși vasile d'e-aclo ! Bătut-o la iele, suduit-o, făcut-o, Doamn'e păzășt'e ! S-o făcut sară, nopt'e. S-o pomen'it cu zmeu că vin'e-acolo la iel.

— Măi uomule ! Da še fași aișa ?

— Pă — iče — iacă nu poči ieși cu caru d'e-aiș !

— Mă — ise — io t'e scot d'e-aișea cu lemn'e, cu car cu tăt, și pă t'in'e, numa — ise — să-m dai — ise — să mă inviț tu marț sara, vin la t'in'e-acasă — ise — în tirnaț, și tu să mă gși d'e cit an'i mi-z io — ise.

Iel ise:

— Că t'e gis — ise.

— Nq, no sui în car ! — zmeu cătă iel.

S-o suit omu în car, vasile le-o legat pă car. Șe să meargă še, d'e... coastă ²⁾ pă un'e-o foz omu ! O ieșt d'irept în d'eal zmeu cu caru cu lemn'e și cu iel. L-o dus pună lingă sat.

— Nq — ise — acu prind'em vasile la car, că d'e-aiș țipăm — zise — cu caru. Și ai d'e grijă că io vin marț sara la t'in'e — iče — și d'e nu mă lejui d'e cit an'i mi-s, io t'e iau pă t'in'e ! — ise.

Nq, să dusă-acasă, și, cu caru, ș-o spus cătă muiere. Muiera: « Vai d'e ieș și d'e ieș, că »... ise:

²⁾ Pov. schițează un mic traseu, cu dreapta, lateral.

— D'e un'e șt'i tu d'e ciț an'i i-ahăla și, zmeu — iče — și, ala t'e ie!

Nq, s-o pănănat muierea p-asi și căt-o muiere, și căt-on uom, și pin sat, iacă še-o pățit bărbatu iei, și vin'e și-l ie, că iel d'e un'i șt'i de ciț an'i-i? Da o babă cătă ie:

— Tu! — ise. — T'e dă marț, și cumpără o cupă d'e mn'ere, și ie vo dă uocă d'e peñ'e d'e găină, cumpără. Să t'e sui in pod, să t'e minjeș cu mn'ere³⁾ pă tă locu in pielea golă, și pen'ele, să le-aștern'i, să t'e zvirgoli, la urmă, țot'e să prind d'e t'in'e! Și s-aprinz lampa, s-o pun'i in tirnaț, și tu să stai in pod. Cin l-auz strigin d'i la ușă, tu atunsă să t'e faș a scobori pă scară d'in pod in vatră.

Nq, s-o dat și ș-o cumpărat pen'e, s-o minjit cu mn'ere, și tăt'e s-or lipit pen'ele d'e ie, și s-o făcu, s-o făcut o găină mare! Acu, o ven'i zmeu marț sara. O strigat d'i la ușă, l-o strigat pă nume:

— Mă! — ise. — No gisi-mă d'e ciț an'i mi-s!

Ia atunsă s-o făcut a scobori pă scară la vale. Iel s-o uitat⁴⁾ ș-o văzut.

«Vai d'e min'e! — ise. — Mi-s d'e-o sută și obzăs d'e an'i — ise — da atita găină n-am văzut!»

— No gisi-mă, uomule, d'e ciț an'i mi-s?

Ise:

— Ieș d'e-o sută și obzăs d'e an'i!

— Nq, bun năroc avusăș!

Nq, da spusăi, i gata! Iel s-o spus singur. I gata!

Inf. Crisnic Mihai, zls Băbura; Cerbăl—Hunedoara; culeg. O.B.—T.B. la 5.XI. 1954; transc. O.B.; durata: 11'; A.I.F., I. 11.149.

De unde o știi? «Am învățat-o așa, jumătat'e d'intr-on uom, jumătat'e d'intr-altu, ș-am trud'it-o așa la un loc. D'e vo dăzăs d'e an'i.»

Ptnă unde e prima jumătate? «Un'e gătai cu cumpăratu.»

Ai mai povestit-o? «Puțin am spus-o ahasta.»

³⁾ Pov. schițează repetate gesturi de ungere, pe piept, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. întoarce puțin capul spre stînga.

Episodul cu vânzarea dezavantajoasă este atestat în Moldova și Transilvania în 7 variante (Schullerus, la nr. 1415, citează 3 variante, din care una aparține altui tip). Schimbul este diferit: în Moldova, tulpan — 100 galbeni — boi — car — capră — topor — cuțit aruncat după giște (sau tulpan — 100 galbeni — boi — car — capră — 2 rațe — curea — bani dați brudarului); boi — car — capră — gînsac — pungă; vacă — capră — curcă — gîscă — rață — găină — cîrjă. În Transilvania: bani — cal — vacă — porc — gîscă — piatră tocită aruncată în fîntină; boi — car — topor — gresie aruncată după giște.

Episodul cu ghicirea vârstei diavolului (zmeului) prin stratagemă este atestat sporadic în Banat și nordul Moldovei în 3 variante.

Din catalogul Thompson (ed. 1961) se vede că tipul 1415 este răspîndit peste tot în Europa, apoi în Asia sud-estică, iar sporadic prin Africa și America, în timp ce tipul 812 este atestat numai în Europa.

O fost on uom ș-ave o mii d'e stupk'i — știț dumn'ea-
vostă še-i așeia stupk'i — avea o mii d'i stupk'i. Ș-in fiicar'e
stup, ave zeșe mii d'e albin'e. Și fiicare albină avea numele
ii. Ș-in fiicare sară, uomu le număra, și șt'ie că o vin'it tăt'e
acasă, uori nu ¹⁾).

Și intr-o sară s-o-ntimplat așa câ-o albină cu numel'i
Bîrnușca n-o vin'it.

Avę on fișor, ș-o spus:

— Măi — dziși — și: nu-i bin'e, câ — dziși — o algină
n-o vin'it asară acas ! — trebi sâ șt'it că atita albină-ș-și-ati
ta... iera șeva ²⁾) sâ șt'ii fișt'icari cu numili ii și fiicar'e
cin o vin'it ! — Și așei cu numili Bîrnușca, n-o vin'it ! Dacă
n-o vin'it:

— Măi, trebe sâ n'i dușin s-o cătăm !

Sâ duc ii ș-o cată un, o dzi, u cată doauă, o cată o stamină,
o cată doauă stămin'i, sâ duc ii ș-o cată, o găsăsc la un uom
d'ipart'i, d'ipart'i³⁾), o găsăsc — uomu o pușeșă la giug c-om
biul; și ara cu dînsa !

S-o dus acolo, l-o găsit, acolo s-o sfăd'it cu uomu ⁴⁾), câ
cum d'e-o prins Bîrnușca lui și i-o pus-o giug și, albina lu
și i-o pus-o la giug, ș-așă. Apăi s-o-mpăcat cu uomu, i-o dat
či i-o dat acolo, paral'e pântru albgină, o loat albg'ina și o
ădus-o acas. Či folos c-o ădus-o, albg'ina ira stricată dupa
cap, d'i giug !...

Și dacă ira stricată dupa cap, či sâ facă, și sâ-i pună?
S-o dus pe la dofturi, la feliuriț d'i duofturi, nu știę și sâ-i

¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³⁾ Pov.
arată înainte, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. bate cu dreapta în masă.

puii. O-nvățat un um, c-sâ-i puie sîmburi d'i nucă ⁵⁾ ș-acolo
dupa cap; cu sîmburi d'i nucă s-ar tîmădui!

S-o dat iel și o uns-o cu sînburi d'i nucă ș-fost acolo
dupa cap, și sâ vedzi, a doaua dzi, prind'e-a creșt'e-on nuc
acol dupa cap la albgină!

Și creșt'e nucu așela, tot pi și dzi meri, tot sâ fășe
mai mar'e, mai mar'e nucu, ș-s fasé mar'e, mar'e, mar'e...

La vo cit'iva săptămin'i, nucu inflor'eșt'e și fase nus!
Da și nus mar'i fase, așe ca oual'e-s nusil'i d'i mar'e,
vin'e n'ist'i șoară și l'e minca!

Nș amu ii și sâ facă, că cu nusili iera tar'e bun'e, și sâ
dă iel cu fișoru ș-tot ieu pămînt, acol d'intr-un uogor ș-tot
zvirl acolo în nuc ⁶⁾ sâ fugăr'ească șoar'l'e. Și-atita pămînt o
zvirl'it acolo, pină ș-o prins om pămînt acolo, pi nuc tăt s-o
făcut acolo tăt um pămînt! S-o făcut acolo un șes ⁷⁾ mi-
nunat!

Nș, ta-su iera um car'e iera agricultuor', și:

Șe: — Vai, mă — și — și pămînt mîndru-ăcolo!

O pus o scară lungă și s-or suit acolo pi scară col ș-o
văzut pămîntu așela așe mîndru d'easupra...

— Mă, ista pămînt ar și bun d'i arat! — Șt'i, da iera
după cap la Bîrnușca așie, la albgină.

După așeia, s-o dat i-ntr-o dzi și u pus scara acolo și s-o
suit ii acolo, ș-o tras boii acolo, și scară în sus ⁸⁾, ș-o tras
plugu acolo, s-o dat și-o arat tăt, tăt pămîntu așela!

L-o arat acolu, că de-amu ar'e-acol pămînt...

După așeia, o sămănat griu, s-o făcut on griu frumuos
acolo, cit a și lumea!

Vădzîn iei că s-o făcut așu un griu frumuos, cîn o vădzut,
că-i și cuopt, s-o pregăt'it, sâ margă sâ-l șeșer'e. O tșitșit iel
acolu vo doauădzăj d'i uamen'i ⁹⁾, ș-o mărș acolo, s-o suit sâ
șeșere. Fișoru o mărș înăint'i acolo, s-o suit pi scară, și iera
cu șeșera-m mînă, ș-o zvirlit — cîn s-o suit acolo, d'easupra,

⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. schițează asvirlirea în sus, cu dreapta. ⁷⁾ Pov. ridică dreapta în sus. ⁸⁾ Pov. ridică dreapta în sus. ⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

ia un iepur'e. Cîn o vădzut iepur'li așela — o zvirlit cu seșera dupa dînsu !

Cîn o zvirlit¹⁰ cu seșera-n dînsu, s-o-implîntat vîrvu la seșeri în cuadă la iepur'e ! Ieprili to s-o-nvirtit roată, roată, roată, roată, roată¹¹), pînă s-o seșerat holda tătă ! . . .

Nô oamini, n-o ävut d'i seșerat mn'ică, numa tot o l'egat ! O l'egat, colu sus, holda șeia tătă frumuos, pi urmă o coborît-o d'i-acolo, o-mblăt'it-o, și o pus-o îm saș, ș-o dusâ la moară s-o mașine. S-o dus — iera mai mult'i muori acolo — și toț'e muor'l'e iera prinse. Iera um moraf, cu barba roșă, mai în capu satului d'e-o part'e, da așela iera uom hiel'ean ! Șin'i m'er'e la dînsu, treblię sâ-i spuie-o pov'ești, da sâ-i spuie o poveste care sâ n-o șt'i iel, sâ n-o fi audzit iel nișodatâ.

Fisoru o mârș acolu cu caru cu buoi — la șel'e muori iera tăt'e prinsă muoril'e — la așela nu iera prinsă moara. Să margă și s-facâ bin'e sâ-i mașin'i. O-s că i-a mășina dacă i-ar spun'e-o pov'ește !

Și iel și sâ facâ ? Sâ dă și-i spun'i pov'eștea asta — câ i-o spus câ sâ-i spuie-o pov'ești n'eadzită și n'ivadzută ! Așę iera vorba șeia sâ . . . o puov'ești n'eadzită ș-n'evadzută. I-o spus puov'eștea aiastă.

Dziși: — Io t'i, uit'i, ț-oi spun'e tăt și, și-am pațit noi ! Și i-o spus că — dzișe — măcar și povest'i tăt iz da sâ spui, tot asta o știu¹²). Și dacă nu-o șt'ieș, da iel ęę cu-o șt'ii. —

Dzișe:

— Asta o șt'iu !

Ș-cînd i-o spus pov'eștea asta d'e, cu Birnușca, asta n-o audzisă !

Și i-o mășinat, și dupa șe i-o mășinat, nu i-u luat vamă n'îmică, c-așę i-o fost vorba lui¹³), câ dacă i-a spun'e-o pov'ește n'eadzită și n'evadzută, nu ia vama n'îmică. I-o mășinat griu frumuos și s-o dus cu griu acasă și s-o terminat !

¹⁰) Pov. aruncă, cu dreapta. ¹¹) Pov. schițează cercuri, cu arătătorul drept.

¹²) Pov. subliniază, cu dreapta. ¹³) Pov. subliniază, cu dreapta.

Inf. George Spînu; Dorna Cîndreni, r. Vatra-Dornei; *culeg.* Al.A.—O.B.; la 27.III.1953; *transc.* Al.A.; *durata*: 6' 30''; A.I.F., 1. 13 183.

» D'i la tata, drept! De mult n-am spus-o. »

Această poveste mincinoasă este atestată în toate provinciile în 23 variante. De cele mai multe ori, povestea apare îmbinată cu alte subtipurii ale întrecerii în minciuni. Schullerus, la nr. 1921*, citează 7 variante, iar la nr. 1920 A 6 variante.

Basme nuvelistice

Iera un uom lacom după-avere în lumea asta, cu tátu că iel ave d'estulă, d'e put'ę trăi, da nu-i mulțameș irima până-i umę, c-așa iera zănatu lui. Și și lui i-o părut rău ș-o is că pleacă-n lume să-ș afle un uom care să-i spuie că țe-ar fi ačęșă pă iel d'e iel nu să mulțameșt'e cu cit are? Și-ș află un uom care-i spun'e, l-întreabă:

— Ai — zice — iacă țe și iacă țe, d'e tit'ę zilele, ai pin'e d'e tit'ę zilele? Și ai an'imate, și ai bucat'e?

— Am — zice — iaca țe și iacă cum — ș-ave. — Da — zice — mie-m pare rău pă min'e că nu poș fi bucuros ničiodată, că am d'estul — iče — și vād pă alți sărači, și cintă, și iș petrecu. Io nu poș până-i lumę — iče — că tátu im plînge inima.

— Treabă să mei — iče — să-s cumperi o cămeșă d'i la un uom care li-i afla mulțumit — iče — cu-aveș.

Și țe să facă uomu? Pleacă înapoi cătă casă și ved'e um bg'etu čerčetur' d'e-ăsta care n-ave numa k'iar singura cămeșă ¹⁾ pă iel, tiin l'emn'e la un uom în ogradă; fluierînd și d'escîntînd așę — cum zicem noi — și petrecîndu-și.

— Măi, d-apoi țe voie bună ai tu-așę?

— D-apii d'i țe să fiu supăratu?

— D-apă ai tu țe-s' trabă, mă?

— Am! C-asară am fo la grajd la o muiere și i-am rin'it și mi-o da d'e čină. Amu, teu lem'n'e-ači și ard'e cuptoriu ²⁾ mint'enaș și coače pin'ea și io minc mai naint'e d'in ie. Pă sară, iară mai rin'esc la oarečîn'e în tarę grajd și im dă d'e čină.

¹⁾ Pov. ridcă arătătorul drept. ²⁾ Pov. arată la stînga, cu stînga.

« Uită ! — să socot'ești e iel — aiesta n-are n'îmică și iel
fi mulțămît, și cîntă și d'e, își petreče în lumea asta, și io cu-a-
verile nu-m pot ! ³⁾ Vai, săracu d'e min'e, d-apă ce-i în min'e
oare ? »

— Măi — zîce — cămeșa asta nu mi-o vinz tu mie ? C-o
cumpăr d'e la t'in'e.

— Dac-aj ma ave una — zîce — ț-aj vind'e, că n-am bai
d'e două — zîce — să port două după min'e, da — îce — n-am
numa asta !

Ș-apoi nu i-o vindu. Și vin'i cătă casă și iel cu-o in'îmă
mai moale și mai molcomită. Și d'e-acole înant'e, fi mai vin'e
în fire-apoi și ave și iel bucurie, că : « Dacă săracu-ačela put'e
trii, da io ⁴⁾ cum nu poș trăi să am și io om pic d'e voie bună ? »

Și cu-atita s-o-ntărminat.

Inf. Buha Gheorghe; Cresula—Beluș; *culeg.* O.B.—D.T. în sept. 1961; *transc.*
O.B.; *durata*: 1' 30"; A.I.F., mg 1913 c.

*Nu-și amintește de la cine o știe, e pot'e c-am auzit scris, čet'in-o
čin'eva. »*

*S-a întîmplat așa ? e D-apli ce șt'iu io ? S-ar potrivi, da dacă n-am
văzut. »*

Se cunosc numai 2 variante, una din sudul Ardealului, alta nelocali-
zată, în care săracul fericit nu are nici o cămașă. Schullerus, la
nr. 949*, citează o variantă (la Thompson, *Types*, omisă).

³⁾ Pov. își ciocnește palmele. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

O-s că iera um boier', ș-avea acolo cît'iva sut'e d'e lucrători pe moșia lui. Ș-o dzis acolo iel cătră lucrătorii așeia, cătră tăț, dzise:

— Măi — dzise — care mn'i-a spun'e mn'ie: patru țin pi opt, și opt nu pot țin'ę pi patru?

Și n-o putut sâ spui n'ime, lucru-așela. Zise:

— La cari d'i-a spun'e mn'ie că șe-i așeia: patru țin pi uopt, și uopt nu-l pot țin'ea pi patru — zise — i dau jumătat'e pămintu meu. — Jumătat'e-avere așę boieriu.

Și n-o știut n'ime sâ spuie. On uom, iera un uom sărman, — ave o fet'isoară așă d'e 15—16 an'i și cumint'i tare — o mărș acasă ș-o spus sara cătră fimeii și cătră copilă, că țe:

— Vai d'e min'e! — zise. — N'i-o dat boierașu — boieriu iera tînăr, iera fișor n'ensurat — zise — mn'i-a da jumătat'e av'erea boieriu dacă aș put'ę spun'e, aș și putut spune, și n-o putut spun'e n'ime.

Fet'isoara o zis:

— Vai d'e min'i, tată! D-apăi atita lucru n-ai putut dum-n'iața să spui?

— D-apă șe-i?

— D-apă — zise — uit-t'e: in patru lun'i d'i vară sâ fașe tăț, tăț'i șeșlea, și alt'e opt lun'i care nu sâ fașe n'imn'ic — zise — așele — zise — patru, țin pi uopt, și uopt nu pot țin'ę pi patru!

— Așă-i?

— Așă!

Męre omu d'imn'iața iară la lucru acolo ca cum merșea in fiicare zi d'e-obișei, și spuni la boieraș:

— Cuconașule ! — zice. — T'e ții dumn'eta d'e cuvint, dai jumătat'e av'ere să-ț spun še-i așeia: patru țin pi uopt, și uopt nu pot țin'ę pi patru ?

— Cum sâ nu ¹⁾ — zice. — Doară la min'e cuvintu-i cuvint !

— Nę — zise — uiti-t'e: patru țin pi uopt — zise-s patru lun'i d'i vară care sâ fac tăt'e bunătățile, și uopt lun'i nu sâ fașe n'anic. Ș-așele patru lun'i, ai mîncare pi-așele uopt. Țin patru pi uopt, patru țin pi uopt, ș-opt nu pot țin'ę pi patru, c-așele uopt nu sâ fași n'anic !

Iče:

— Așă iește ! Da sâ-n spui tu șin'i ț-o spus ții tu asta ? C-asta n-o șt'i tu ! Șin'i ț-o spus tu ții asta ?

O dat în stînga, o dat în driapta . . .

— Dacă nu-m spui — o dat odată sâ nu spuię — dacă nu spui — zice — ț stă capu un'e-s stă pișoar'le !

S-o spărieț, ș-o spus, dzișe:

— Am o copk'ilă — ș-o spus — așă, așă.

— Dacă-i copk'ila așă — iel o luat așă un tort, un fus cu tortu pi dînsu, ști, cu tortu pi dînsu, și i l-o dat ²⁾ la om — zise. — Dacă-i fata ta așă cumint'e, copk'ila ta așă cumint'e, să-m facă mie on rind d'i straie, o cămeșă ³⁾, o păreț d'e izmeņ'e, să-m facă mn'ii de-așeia un rind d'i straie, și să-m îmbrășe curt'ea tătă cu, acolu casa, să i-o-mbrășe tătă cu, d'in fusu-aista ⁴⁾.

O dus fusu acolo la fată, zise:

— Na, amu mn'i-am făcu d'i lucru, măi copk'ilă ! Uit'i ș-așă, ș-așă, dacă nu, i rău !

— Ba ! — zise. — Fac ieu, tată ! — zise. — N-ai grijă !

Odată sâ dă și deapănă ⁵⁾, fașe-on ģem d'i pi fusu-așela, și-i dă fusu tătîn'i-so, o spus așă că — șt'iț še-i asta fus — și dă fusu, zise:

— Tată ! — zise: — Du-t'e cu-aista la boieraș și-i spun'e-așă: să-m facă mie vătale ⁶⁾, să-m facă stative ⁶⁾, să-m facă

¹⁾ Pov. tresare. ²⁾ Pov. întinde înainte dreapta. ³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁵⁾ Pov. schițează depănarea, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. enumeră, cu dreapta.

suveică⁶⁾, să-m facă țăzi⁶⁾, să-m facă tăt ți tr'ebe — zise — la, la materi-asta, sâ am cu še sâ lucru, câ io n-am cu še lucra, și îi fac.

Îi dă fusu, ie boieriu fusu — ca cum aș lua și io spițu iesta — sâ incriastă⁷⁾ puțin ca cît îi lăsat aisea spițu și i-l dă:

— Na ! — zice . — Țtea-s vatalile, țetea stat'ivele, țetea-s călcătoriu, țetea-s spata, țetea-s tăt ți tr'ebe la, sâ facă.

Ie i-o făcut pi cirliguțu aseła, ia s-o dat, i-o făcut așă um fel d'e cămeșă, ș-on fel d'e izmene, ca cum sâ fași sacu d'î peșt'i plocău sel d'e peșt'i, șt'i, așă rar⁸⁾, șt'i, că n-aveț d'î un'i sâ facă mai mult — l-o făcut așă rar, o făcut o cămeșă, o păre d'e izmen'e, ș-o lăsat, o bucățică-o lăsat, ca să puie la un cui și s-o-mvirtă așă ruată⁹⁾, sâ-i îmbrăce și casa.

Și bun ! I-o dus. Uiti-t'i, i-o făcut straiile aselea și i le-o dus tata. O dzis, zise:

— Cumint'e copk'ila ta — zise. — Să-i spui la copk'ilă să vii la min'e-amu. Și sâ vie-așă: n'îș călare, n'îș pe ȝios, n'îș pi drum, n'îș pe șanț¹⁰⁾. Nu vii n'îș pi șanț, n'îș pi drum, n'îș călare, n'îș pi ȝios, și sâ-m aducă plocon: îm mină sâ-m aducă plocon, în mina dreaptă sâ-m aducă plocon, și să nu-m aducă.

Și s-o dus și i-o spus la copk'ilă, zise:

— Da, i-oi fașe, tată. N-ai grijă.

Sâ dă ie și aveț într-o cușcă, într-o colivie, șt'i, av'e o vrabie. Ie vrabia aseia îm mină, în mina dreaptă¹¹⁾, și să suie călare pe on cîne, nu mer'ea călare, niș pi ȝios, sui coela pi cîne și mere pe marjina, marjina drumului: n'îș nu mere pi drum, niș nu mere pi șanț. Pi marjina drumului¹²⁾, și mere pin la boier'. Și cîn aȝiunȝe la dînsu, înt'înd'e ploconu, sâ-i deie ploconu. Cîn i-o-nt'ins ploconu¹³⁾, pasărea o zburat. Și niț n-o fos plocon, n'ij. . . Așă că, o văzut-o că-i așă cumint'e, nu i-o dat, nu i-o dat av'erea, da o luat-o d'î soțlie. Zise:

— Av'ere nu-z dau — zise — t'i iețu d'î soțlie.

⁷⁾ Pov. arată pe portȝigaret încreștarea. ⁸⁾ Pov. subliniază, cu mîinile.

⁹⁾ Pov. schițează larg rotirea, cu dreapta. ¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

¹¹⁾ Pov. arată apucarea, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. întărește precizarea, cu dreapta.

¹³⁾ Pov. schițează oferirea, cu dreapta.

— Ai bin'e.

O luat-o d'e soție, copila iera frumușcă, iel fișor. Nø o luat-o, o făcut nuntă. Da i-o dat un fel d'e poruncă așa: că ieș să nu s-amestiçi n'îmic în lucru lui absălut! Ieș să-ș facă lucrur'li d'i gospodării, a casii, a fimeșii, da în lucrur'li lui sâ nu s-amestiș, Doamn'i fer'eșt'e! Ș-așa o făcut hotărire, că dacă nu, nu trăies laolaltă. Și s-o-mvoit așa.

Apăi boișriu, cum iera treaba lui, să duș cam, cam în fiicare dzi, s-duș aco la țarină, la lucrători. Ș-odată s-o fos dus n'ișt'e uamen'i la moară, on uom o mărș cu caru cu boi la moară, și on uom o mărș cu-o iapă a făta la moară, la mășinat. Dac-o mărș acolo, o stat iei aco la mășinat așa. O ieșit uomu șel cu caru afară, care iera cu caru cu boii, și iera um mindzuc, fătăsă iapa omului șela — unu o fos cu iapa a făta — fătăsă iapa și sâ duseșă minzu su caru omului. Sâ dușe omu șel cu caru, ișe:

— Vaai! Mulțămăș lu Dumnezău sfintu că mn'i-o fătat caru și mn'ie om mindzuc!

Șel cu iapa zîșe:

— Apă nu ț-o fătat caru tău, că mn'i-o fătat iapa m'ęa!
— Će:

— Dac-a și, ar și fătat iapa ta, ar și mărș su iapa ta¹⁴⁾, n-ar și su caru mn'eu! Ba că mn'i-o făta caru.

Sâ dau iei aco la șeartă, sâ sfăd'esc iei acolo, nu-ș še, că-i minzu ii a lui, că-i d'i su caru lui, șela că i-o fătat iapa lui, și-i minzu a lui! Sâ dau la șeartă.

— Nø hai la ģiud'icată!

Ģiudicător' iera boișriu ačela iera si ģiudicator', ca un fel, ca fel d'e primar'. Hai, câ mărģ la jud'icător'. Sâ duc la jud'icător', mărģ acolo. Iel nu iera, că boișriu nu iera acas, iera numa cucoana — copila așeia și-o luase iel în căsătorii. Și i povestea iei acolo.

— Câ nu-i duomnu acasă! Nu-i acasă. Da še vi-i bun?

Će:

¹⁴⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Vai d'e min'e — se uit'i, i-așă, ș-așă ! — prind'e-a spun
uomu șel cu iapa, și pacat o dat piste dînsu.

— Uit'i, sâ ține uomu ăsta ! Mn'i-o fătat iapa, și uomu
ziși că i-o făta caru lui¹⁵⁾, și d'e-așelea ca așelea.

Zișe, ieș zîșe:

— Măi uamen'i bun'i ! — zîci — și după se vă dușeț la
muară și după se vă dușeț înapoi la muară, ieșțî în drum. Și
unu fațeț pe drum în sus, și unu pi drum în juos. Unu fațe
cu caru pe drum în sus, și unu cu iapa pe drum în juos. Și
dac s-a dușe mîndzu dupa car, a carulu-i mîndzu ! Și dac
s-a duși după iapă, i-a ieșpii mîndzu.

S-o dus ii așă ș-o făcut așe. Și, d'e bunâ samă că mîndzu
cîn o ieșțî, s-o dus după iapă, nu s-o duz după car, și o rămas
uomu așela cu minzu, c-o fost a lui, o rămas așe !

Sara vin'e boieriu d'i la țarină, d'e-acol d'e un'e iera dus,
vin'e și li spun'e ieș, zîșe:

— Vai ! Că n-ai fost acasă, că — zîșe — rid'eai, Doamn'e
fereșt'e — dzîși — se-ai și ris, d'i se, și-o viñit, se-ntimplare !

— Da și-o fost ?

— Da iga cum o vin'it doi uamen'i ș-o spus: unu că i-o
făta caru, și unu că i-o făta iapa, și unu că i-o făta caru lui,
ș-așe.

— Și tu se-ai făcut ?

Șe:

— Uit'e țe-am făcut ! Și-am zîș să ducă napoi la muară și
sâ iasă așe în drum, și sâ vadă: dac s-a dușe mînzul după car,
i-a caru, și dac s-a dușe după iapă, i-a ieșpii și — dzîșe — s-o
dus, și — zîșe — s-o dus mînzul după iapă, o fost a ieșpii doară !

— A, a, a ! — zîșe. — T'e-ai mestecat în lucrur'le meșe ?
Ș-așă ? Nu mai trăim altu laolaltă. Nu mai trăim — zîșe — z
dau jumătat'e averea, da laolaltă, noi nu mai trăim.

Ia zîșe:

— Nu-m trăbă av'ere, nu-m trebe n'imn'ică — zîșe — ieu
av'ere nu-ț ieș n'imn'ică, mie-m să-m dai se mn'i-i drag¹⁶⁾

¹⁵⁾ Pov. subliniază, cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu stînga.

mn'ie aiş la casa asta, şe mn'i-i mai drag la casa asta, să-m dai.

Iel s-o gindit că: şe-i...

— Cit oi put'ea io duşe-m braţă, şe mn'i-o fi mai drag şi cit oi put'ę duşe im braţă, atita să-m dai. Nu-m trăbă mn'ie avęrea.

No, s-o gin'it iel că şe, şi cit poat'i ieş sâ ducă im braţă, şi i-a şi mai drag?

— Da l zis şi făcut!

Zişe:

— Uit'i — ai sâ-m dai on rădvan cu patru cai, şi şe mn'i-a şi mn'ii mai drag mn'i la casă, atita numa să-m dai! Cit oi put'ea io lua im braţă!

A doa zi d'imîn'eaşa, porunşeşt'e boieriu şi, la om vizătiu acolo, şi pun'e patru cai la rădvan, vin'e rădvanu d'inăint'ea uşi! Ieşe şi iel s-o pitreacă. Iese-acolo şi acolo cin, şi sâ facă? Cin sâ sui colo im rădvan, tot o ast'eptat iel ca sâ-ş ieşi şi-i mai drag. Şi şe ş-a lua? Ieş, n'îmică vorbă, îl ieş ieş im braţă pi dînsu şi sâ sui in rădvan, şi strigă cătă vizătiu sâ mâii. Şi o minat o bucată, s-o dus, s-o dus o bucată. Işe:

— Da un'e n'e duşem noi?

— Pă — işe — mă duc şi io pe lume! — o dzis ieş. — Mă duc şi io pe lume, un'e-oi put'ę trăi.

— D-apăi io un'e mă duc?

— Pă — dzişe — io — dzişe — doară aşă mn'i-o fos vorba că sâ-m ieş şe mi-i mai drag! Şi tu mn'i-ai fos mai drag la casa aşeia şi mn'i-am luat či-o fos mai drag, şi mă duc!

— Aoo! Pă — işe — ieş mai cumint'e! Tot ieş mai cumint'e tu deci min'e. Hai înăpoi.

Inf. Spînu Gheorghe; Dorna Căndreni, r. V. Dornel; culeg. Al.A.—O.B.; trans. O.B., 27.III.1953; durată: 12' 15''; A.I.F., I. 13189.

Basmul este unul dintre cele mai răspîndite în toate provinciile, atestat în 60 variante. Conflictul iniţial diferă, predominînd antagonismul sărac-bogat. În majoritatea variantelor, se pun cîte 3 întrebări (rar

mai puține) care variază, mai frecvente fiind primele șase: 1) ce e mai gras; 2) mai iute; 3) bun; 4) dulce; 5) moale; 6) ce zboară fără aripi; 7) ce mănincă, fuge și fură ca lupul; 8) ce se aude departe; 9) ce e scump și rar; 10) ce e mai tare; 11) ce e mai frumos; 12) cât e de la cer la pământ. Bogatul răspunde: 1) porcul (berbecii, boii) lui; 2) armăsarul lui (calul lui, fulgerul, iepurele); 3) judecata boierului; 4) mierea (dulcețurile lui); 5) patul cu perne (dricalele, puful); 6) piatra; 9) banul; 10) taurul lui; 11) apa din fântina lui. Fata săracului răspunde (prin tatăl său): 1) pământul; 2) gândul (soarele, iepurele sau vântul); 3) D-zeu; 4) pământul (somnul, graiul omenesc sau laptele mamei); 5) palma la căpățîi; 6) zăpada; 7) omul între 20—30 ani; 8) tunetul și minciuna; 9) tinerețea; 10) furnica; 11) soarele; 12) cât e de la pământ la cer.

În variantele subtipurii noastre, pe lângă proba de a face pînza cerută dintr-un fus cu tort, se mai cere fetei să clocească ouă fierte să scoată pui (fata seamănă sămînță fiartă ca să arate imposibilitatea); să facă ciorbă și friptură din piatră sau să o jupoaie și chiar să-i aducă pielea uscată (fata cere să-i junghie piatra), să petecească o oală (fata care să i-o întoarcă pe dos) și — într-o variantă — să scoată toată apa dintr-un lac (fata îi trimite cilți să obstrueze rîurile care curgeau în lac). Întrebarea din varianta noastră — 4 țin pe 8 — nu mai apare în celelalte; de asemenea, rezolvarea sarcinii de țesut e continuată numai în varianta noastră de simularea confecționării pe fus a pieselor războiului de către boier și a confecționării în miniatură a costumului de către fată. Unele variante sînt incomplete, conținînd fie numai episodul pînă la căsătorie, fie numai episodul cu judecata (localizat uneori la Mateiaș Crai).

Schullerus, la nr. 875, citează 15+1 variante. Jan de Vries, în studiul monografic *Die Märchen von Klugen Rätsellösern*, Helsinki, 1928 (F.F.C. nr. 73) — în care a utilizat și 4 variante românești — conchide că acest tip este o creație europeană care are însă la bază motive orientale. Cearta inițială dintre sărac și bogat se găsește numai în Europa răsăriteană. Întrebarea din varianta noastră — 4 țin pe 8 — nu apare în variantele studiate de Vries.

A fost odată pă timpurli vek'i un copil, care n-avea nij mamă, nij tată. Într-una din zile, iel, după ce să făcuse-așa la zece doisprezece ani, și-a lua drumu și-a plecat să-și caute un stăpîn. A mers, a mers, a mers pînă-a găsit într-un sat un om bunișor, un proprietar și l-a băgat argat pe băiat. L-a tomit, cu anu.

Așa !

— Măi băiete — zice — dacă stai la mine-un an dă zile, iu-z dau trei galbeni. Asta-i leafa ta, anu-ăsta, trei galbeni.

— Bun !

Băiatu-a sfinșit un an dă zile. Cînd s-a-implinit anu, a luat galbenii dă la stăpîn ș-a plecat. După ce-a plecat iel cu galbenii, mergîndă pă drum, în buzunar, so-sește-un unk'iaș pîn pădure, p-o cărare.

Pă timpur'li vek'i a fost odată într-un sat un băiat, care iel n-avea nij mamă, niș tată. Ce s-a hotărit băiatu ?

« Ce să mai pierz io timpu p-açi pîn satu nostru ? »

Muncea, cîn la unu, cîn la altu, fără nimic numa dă pomană.

A plecat băiatu într-o bună zi din sat și s-a dus. A merz mai diparte, pînă-a găsit în al sat un om, care s-a-nțeleș cu iel să servească la iel un an di zili. Gata ! S-a-nțeleș ca-n termen-ăsta di-un an di zile, uomu să-i dea mîncare și-mbrăcăminte și trei galbeni.

După ce-a-implinit băiatu anu, uomu i-a dat tot ce-a vorbit cu iel, și-a lua și galbinii și-a plecat. Mergîndă iel pă drum, cu galbinii, plecase să-și caute al stăpîn. A mers, a mers, p-o potecă pîntr-o pădure,

— Bună ziua, moșule ! —
unkiașu nu i-a da nič un
răspuns.

— Măi moșule — ziče —
io ți-am dat bună ziua
dumitale — ziče — dum-
neata nu ım dai nič-un
răspuns, nu-m mulțumești?
Ziče: — La mine vorba ie
scumpă. Io dacă spui o
vorbă la čineva, trebe să-m
dea un galben.

— Ia spune-m mie o vor-
bă, să-z dau io un galben.

— Bun !

Băiatu scoate galbenu,
i-l dă unk'iașului. Če:

— Cite zile-i avea tu,
vita ta pă mîna altuia să
n-o dai.

A mai mers, a mai mers
împreună băeatu.

— Măi moșule — ziče —
ia mai spune-m înc-o vorbă,
să-z mai dau un galben.
Ziče:— Cite zile-i aveatu, ne-
vasta pă credință să n-o iei.

Așa ! Hai năinte. Băeatu
mai avea numa un galben.

— Ia mai spune, mă mo-
șule — ziče — încă o vorbă
și-z dau și galbenu-ăsta și
termin cu iei.

— Cite zile-i avea tu,
secretu tău să nu ți-l știe
niminea.

găsește, să-ntilnește c-un
unk'iaș, bătrîn.

— Bună ziua, moșule !

Unk'iașu în loc să-i mul-
țumească, n-a zis nimic,
a tăcut din gură. Băiatu
a mai mers oleacă cu iel.
Să cam supărased băiatu.

— Măi moșule — ziče. —
Io ți-am da bună ziua și
dumneata nij nu mi-ai mul-
țumit, nij nimic: če-i cu
asta?

— M ! Păi, măi băiete
— ziče — oite če ie ! Io nu
pos să spui la nimenea
niči-o vorbă degeaba. Io
dacă spui la čineva o vorbă,
trebuie să-m dea čineva,
uomu-ăla, un galben mie.

Če: — Ia spune-m dum-
neata mie o vorbă — ziče —
ca să-z dau și io un galben.

— Gata ! Imediat ! Cite
zile i-avea tu — ziče — ne-
vasta pă credință să n-o iei !

Gata ! Numadecit băia-
tu-a scos galbenu dim bu-
zunar și i l-a dat unk'iașu-
lui. Mai merđe če mai merđe
băiatu în urma unk'iașului
și-l -untreabă:

— Ia mai spune, mă mo-
șule-o vorbă — ziče — că-
mai dau un galben.

Gata !

— Bun !

A termenat băeatu cu galbenii. Și după ce-a termenat cu galbenii, ce să facă iel?

« Încătro s-o iau, încătro să mai mă duc? »

— că bani nu mai avea, trebuia să să bașe iar argat.

Pă timpur'le-alea, noi ieram supuș turçilor. În țară la noi, venea din cînd în cînd cite un agiotant turçes, di controla țara. Așa că pi timpu-ăsta iera timpu verii. Băeatu mergîndă p-acolo pim pădure, a dat peste-un lac, în pădure și ce să vezi? Un turc dintr-ăștia care venia, un agiotant d-ăștia, venia din Turçia la noi, să dăduse jos după cal, luase șaua după cal, calu păștea iarבă, una alta, și iel să scălda în lac. Ei ! Băiatu ca-un băeat, a mers pă potecă. Dă peste

— Cite zile-i avea tu — ziçe — vita ta pă mina altuia să n-o dai !

Mai scuatae băiatu înc-un galben, a mai rămas cu unu. Mai merșe nișiel:

— Ia mai spune-m — ziçe — măi moșule, ceva, că mai am un galben și ți-l dau și p-ăsta.

Gata !

— Cite zile-i avea tu — ziçe — secretu tău să nu ți-l știe nime !

Scuatae și-al treilea galben și pleacă băiatu-ntr-o parte și moșu în alta. A rămas fără niçi-un galben.

Tot mergîndă băiatu pim pădure, dă d-un lac mare, o apă frumuasă. Pă timpu-ăla, pă la noi păn țară, veneau turçii. Togmai acolo la lacu-ăla sosise-un turc, luase șeaua du pă cal, ij dăduse tot ce avusese iel pă cal, calu păștea iarבă, și hainele lui iera tuate grămadă-acolo. Și turcu să băgase-n lac că să să spele, să facă baie. Băiatu, mititel, ști, iel turcu nu l-a observat cîn s-a apropiat dă calabalcu lui acolo. Numadecit băiatu să-m-

calabalicu turcului acolo. Să sucește, să-mvirtește, nu știu ce, a pus mîna pã la șa — turcu n-a observat — a da bãeau de un revolver d-ãlea turceș mari. Cînd a pus mîna pã revolver, iel n-a știut să umble, cum o h'i okit iel, cum a umblat, cînd a tras de revolver, a luat fuoc, și dreptu-n capu turcului s-a dus. Poooc! Æla a-nceput a orãcãi de doã trei ori, s-a scãpat in apã, s-a necat. Çe să facã bãeau? Çe s-a gîndit iel? A pus șaua numadecit pã cal, a pus tot calabalicu pã cal ș-a-ncãlicat seara ș-a plecat, și mînã, și mînã, și mînã. Cînd a sosit înapoi la stãpinu lui, care l-avuse. Hainele turceș calabalic, tot — a avut și bani turcu, bani dã aur mulți — le-a luat și le-a pitit, di n-a da nimini di iele, pîn s-a făcu iel mare, și banii, și șaua și revolver. Ia calu, iapa, a băgat-o in grajd. Dimineața, cînd s-a sculat stãpinu care l-avuse iel înainte, cin să duce la grajd, găsește bãeau dormindã și calu lega la iesli.

— Çe cu tine, mã?

virtește¹⁾, să sucește dã lingã calabalic și dã di-um pistol. Pune mîna pã pistol, il sucește, il imvirtește, și cînd ok'este-oleacã, poooc!²⁾ cu pistolu, taman in capu turcului, l-a uok'it in cap și l-a lãsa mort, in lac acolo. Çe să facã bãiatu acuma? Ce să dreagã? Numadecit s-a dus și-a prins calu, l-a traz lingã iel acolea, a pus șaua pã iel cum a putut iel, a-njg'ebat acolo tot ce-avea, — bani mulți a avut turcu — i-a pus pã cal cu totu, și l-a-ncãtãrãma pã cal, și-a sta pînã să sã-nser'eze. Çe s-a tot gîndit iel³⁾, ce s-a tot suçit iel?

« Încãtro s-o iau cu calu? . . Mã duc îndãrã la uomu care-am plecat, la stãpinu care l-am avut. »

Gata! S-a dus p-întu-neric acolo, a intrat in curtea uomului care slujise la iel, il cunoștea cinii, il cunoștea tot, nu l-a simți nimi⁴⁾. Numadecit a băga calu-n grajd, ia alea giu

¹⁾ Pov. schițează rotirea, cu dreapta. ²⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta. ³⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta. ⁴⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta.

— Păi ce să fie — zițe —
ioite, cu banii care i-am
slugărit la dumeata mi-
am cumpărat și ieu calu-
ăsta.

— Brava tu mă! — zițe. —
E! Ș-acuma?

Țe: — Acu am venit să
fac serviciu la dumeata
nainte, ieu sint nevoit să
bani să. . .

E! ce să vezi? S-a-nțeles.

— Mă — zițe — io n-am
copii — zițe — n-am așa
gloată, stai la mine pînă ti-i
fațe mare.

— Bun.

Băcatu așa a făcut. S-a
ținut să serviciu. Iapa lui
iera tină ră, o-ngrija acolo.
Tot a mai trecut poate cinci
șase ani, s-a făcut mare
băeatu, flăcău de-nsurat.

Țe să vezi? În veșinii lor
acolea, alături cu stăpînu
lui iera o babă, și baba
avea o fată. Fata iera să
măritat. Așa! E! tot vinea
— băeatu iera harnic, învă-
țase meserie tot, rotar, tim-
plar, așa — baba da roto-
coale mer'eu ca să puie mîna
pă băiat. Vorbește cu stă-
pînu băiatului, cu stăpîna.
Ei! Țe-i spune stăpînii lui,
zițe:

pă iel, a pîtit, așa de vrenic
a fost, că a ascuns tot,
haine ⁶⁾, a ascuns șă ⁶⁾,
bani ⁷⁾, di n-a știu nimic.
S-a culca și iel acolo-n, pă
nește paie. Dimineața, cînd
să scuală uomu, cînd iese-a-
fară, și băiatu-a ieșit
de-acolo.

— Ăă! ce-i cu tine, mă
Iuane?

— Gata! nene Vasile — zi-
țe — ioite-așa, așa — zițe —
am mers pînă-n cutare
loc — zițe — și cu banii
care mi i-ai dat dumeata,
am cumpărat un cal.

— Unde-i?

— Ioite-l aiți.

— Ei! Brava, tu mă, ai
foz băiat vrenic — zițe.

— Acuma — zițe — m-am
hotărî să mai stau to la
dumnea.

— Mă — zițe — tu stai
la mine-aiți, că io te plă-
tez bine, pînă ti-i fațe
mare — zițe — și are să
fie bine de tine.

— Bun și făcut!

S-a făcu băiatu mare,
a stat argat acolo la nene
Vasile-o vreme-ndelungată.

⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ⁷⁾ Pov.
subliniază, cu dreapta. ⁸⁾ Pov.
subliniază, cu dreapta.

— Măi băiete, uite ce ne-am hotărit noi: să iei fata lelii Marii. Are casă, are gospodărie în sat aicea, tu te-ai învățat cu noi una alta, facem o nuntă strajnică și te cununăm noi.

— Bun — băeatu, ce să faci? — Cam așa ar fi rostu — zițe — cum spuneț dumneavoastă.

Așa!

— Păi! Haidea!

A-început iei, a înjgebat, treaba pe, pă nuntă, a făcut o nuntă strajnică!

Băeatu s-a dus acolo la lelea Maria, trăia cu fata, cu toți, și-a luat calu — că iera a lui care-l cumpărase de la turc — haine, tot, tot, banii, n-a știut niminea, iel sicretu lui iera sicret — i spusese moșu. Acolo cîn să duce iel la nevastă-sa, alea și le-a ascuns. Nu le-a văzut niș păsăr'le čerului, haine, banii, tot, calu iera-n grajd. Trăia, iel iera lemnar de meserie, făcea roate de căruță, făcea căruță toată, ziua muncea. Așa! La un momen dat, nași-su a început-a sărăci, nu mai avea căruță, nu mai avea nimic, și ce să vezi? . . .

În momentu ăsta i-a veni timpul să să-nsoare băiatului. Gata! Numadecit pîn sat să-ntrecea fetele care să zgardeze de băiat, că iera cuminte, iel munčitor, începușe-a prinde cîte-oleacă dă meserie. . .

Eș! Vine-o babă — avea o fată-mare și frumoșică fata — și vorbește cu stăpina băiatului, că ia ar vrea ca:

— Băiatu dă la dumneavuastră, care l-aveți aij de-atîta ani de zile, să ia fata mea, ie băiat harnic.

Gata! Pînă la urma urmei, s-a-nșeles și-așa a făcut. A luat fata babii, a făcut o nuntă strajnică-a băut, a mîncat — și io k'iuam! E! L-a cununat k'iar proprietaru-ăla, nenea Vasile, la nuntă.

După mul timp, după ce s-a făcut nunta, băiatu s-a traz la babă-acolo, cu tot ce-avea iel, și-a lua și calu; făcuse roz di-o căručioară. Banii și hainele și le-a luat și le pitea așa dă frumos, că nimini nu să putea apropia dă iele, iera foarte strajnic băiatu.

— Măi fine — zițe, iera vremea dă toamnă ca acu — mîine țe lucrezi dumneata?

— Păi țe să lucrez, nașule? Uite, ieu am de lucru aițea, sillesc să termin căruța asta — zițe.

— Bun! Nu-m dai mie iapa? S-aduc vo două lemne dă la pădure, că n-am lemne dă loc!

— Nașule — zițe — de, io nu pot să merg — zițe — da, ți-aș da-o — zițe — numa s-o-ngrijej bine.

— Ai de mine — zițe — io mai bine ca dumneata — zițe — o-ngrijesc pă iapă, să poate?!

— E, uite, să vii să ț-o dau — zițe — de dimineață, mîine o iei cu căruța, te duj la pădure, pui puțin după ia, faj, dreği.

Bun, zis și făcut! Iel numa dimineața, a luat căruța dă la fină-su, nașu, ș-a pleca la pădure. A-ncă-rca repede-o căruță de lemne, a venit acasă, a da jos, fuga-napoi iar, a doo oară. Ei, a vinit iar, a descărcat fuga, iar la pădure. Iel aștepta la doăsprețe să-i vie iapa acasă cu căruța.

În fine! Mai trețe — iel să luase dă rotărie — mai trețe țe mai trețe, și-ntr-o bună zi să pomănește cu nași-su la iel.

— Măi fine — zițe — omu care-l slujise, c-acu iera naș — d-ai putea — zițe — mîine să merği cu mine la pădure — zițe — să mi-aduj vo două căruțe dă lemne.

— Nașule — zițe — n-aș putea — zițe — să merg — zițe — că, uite, io am prea mul dă lucru *) — zițe — și una, și alta, da — zițe — vi dumneata dă dimineață, și-z dau iapa cu căruța și te duș și-s faș treaba.

— Bun!

A prinz bucuros. E! Dimineața cînd a venit naș-su, i-a pus hamu pă iapă-a-nhămat-o la căruță și-a pleca cu ia la pădure.

— Da — zițe — te rog, nașule, să ai grije de ia — zițe — și să umbli binișor cu ia, că iapa mea are mînzum burtă. Să nu cumva să să-ntimple țeva.

— Laasă, fine — zițe — că io, numa umblu mai bine ca dumneata.

*) Pov. subliniază, cu dreapta.

« Ce să fie cu nașu? Nu mai vine niči-acu. Ia să mă duc înăntea lui. »

S-a dus înăntea lu nașu-su pim pădure pi-colea, pi-colea, nașu-ncărcase-o căruță țapănă dă lemne. Când a dat cu iapa-ntr-un pripór, iapa n-a mai zis nimic, n-a mai putut nimic. Dă-i, sučește-nvirtește.

— E, ...tu-z crucea mă-ti să-z . . . t — ziče — păi tu crezi că io te gđil la cuadă ca finu? Stai că te fac io să ieși acu !

Numadecit să duče și taie-o o mlădoac-așa ca de vo doi metri și groasă ca un măligar dă mămaligă, și vine la iapă, și traže-i, bate, și sučește; biată iapă, sāraca, dacă-a văzut că n-are încătro, a tras pînă i-a ieși și okii din cap. Și cînd a ieșit deasupra priporului, țac ! a svirlit mînzul din ia. Ei ! Iel iera pitit în pădure, finu. — Nimic dă zis ! A uitat. Nașu dup-aia a lăsat, după aia iapa o leacă, s-a aruncat în căruță și mină-acasă. Iel și-a lua mînzul frumos, s-a dus acasă cu iel, l-a băgat într-un butoi-acolo, a pus niște ovăs

— Bun !

A luat ăla, nașu-su, iapa cu căruța și-a pleca la pădure. Pă de-altă parte, băiatu lasă barda dim mină și to lucru țe-l avea acolo la atelier, și pleacă și iel p-o potecă pă di lături pim pădure, cam unde nu l-a văzu nimeni. Acolo-m pădure iera o cuastă, um pripor, cum să spune, unde trebuia să urče căruța.

Iel s-a pitit. Nașu-su-a veni *) rep'ede-a descărcat prima căruță, s-a dus iară-înapoi, a-ncărcat a doa uară iar. Țe să vorbește cu femiia, ziče:

— Mai mă duc o dată, că mai ie pîn diseară.

Băiatu sta pitit în pădure. A treia uară cînd a venit în pripor-acolo, biată iapă nu mai putea. Numadecit nașu-su să duče și taie-o zmetie dă vo doi metri di lungă și s-așterne pă lîngă iapă, și traže-i.

— Tu-z crucea mă-ti, pi crezi că io scur uouă roși ca finu ?

Biată iapă dacă-a vást că n-are-ncătro, s-a zmuțit, s-a trudit și-a scos

*) Pov. subliniază, cu dreapta .

peste iel și l-a astupat și l-a lăsat acolo. N-a zis nimic. Da. În fine! Mai trece iar un tim dă, pă la miezu nopții naș-su i-aduce iapa. . .

— Ei, bună seara.

— Bună seara. Nașule — zițe — așa tîrziu?

— Am ținut-o — zițe — fine-acasă de i-am da mîncare, i-am dat apă, i-am dat ovăs, tot. N-ai nič-o grije-acuma.

— Bun! Bag-o la locu iei.

Așa! A luat iapa, a băgat-o-n grajd. Așa! În fine, a mai trecut dup-aia vun an dă zile, cît o fi mai, cît a trăit iel cu nevasta — nevasta-i născuse un copi-laș.

căruța-m muk'e. Cînd a oprit-o să să odinească-o leacă, a zvirli mînzul din ia. După ce-a zvirli mînzul din ia, l-a tîrit în nește buruieni, l-a lăsat acolo și mîna-acasă.

Băiatu, care văzuse tot ce s-a-ntîmplat, numadecît să duce și-ș ia mînzul frumoușel pă-ntuneric și-l duce-acasă și-l pitiește-ntr-um butoi cu nește ovăs, îl pune bine-acolo într-o k'imniță unde nu-l videa nimeni.

Bun!

Ee! Iacătă naș-su cu iapa mai tîrziu.

— Bună seara, h'ină!

— Bună seara, nașule. Ai făcu?

— Am făcut — zițe — da am vinit di mult, di pă la namiezi — zițe — da am ținut iapa la mine-acasă — zițe — să mai mănînče și ia — zițe — să mai să odinească, i-am dat apă.

— Bine, nașule. E! Merji sănătos.

A plecat naș-su, iel să duce la iapă, să uită-o leacă la iapă, iapa stîrpită, plină di sînge, tot, n-a zis nimic.

Acuma iei, nevasta lui avea un neam în al sat, vechin, ca cum-ar fi la Starkiojd. Prim'este de la neamu-ăla un răspuns că ziče:

— Peste doă săptămîni, sau peste-o săptămîină, avem nuntă, să veniț și dumnea-voastră la nuntă!

Bun! Cînd a venit vremea nunții, femia — cum ie običeiu la noi la țară aici — ia de-abia aștepta cu nerăbdare ca să să ducă mai repede la distracție. Așa! A venit sîmbătă seară.

— Hai, că să merșem dă sîmbătă seara la nuntă.

Iel, ce i-a spus:

— Fă femeie — ziče — io mi-e cam rău, uite-am lucrat toată săptămîina la căruța asta, n-aș putea merșe și dac-oi putea, vin și ieu mîine seară — ziče — cînd e masa cu dar. Însă tu te duci cu mama acolo, una alta, te distrezi, petreș, faș ce vrei!

Femeia așa a făcut. Și-a lua copilul, a lua pă mă-sa și s-a dus la nuntă. Cînd s-a dus la nuntă, acolo lăutari, tîmbălău, petrečere, a jucat, a kefuit, iel a rămas acasă.

După-aiă ce să vezi? După nițel timp, să ivește-o nuntă în satu lor acolo. Femiia, care iera tînră și frumoșică, ce-i spune uo-mului, ziče:

— Dumineca vituare, avem o nuntă a lu vechinu cutare și ie și neam cu noi, merșem și noi.

— Fă femiie, nu să știe: merșem sau nu merșem. . .

— Ei! Nu să poate! Trebuie să merșem!

— Merșem. Bun!

Togmai uitai să vă spui că femiia născuse și-un copilăș, avea copil acuma. Așa!

— Merșem și cu copilul, și cu toți, și cu una, și cu alta.

Bietu uoim, nu prea i-a promis femeii că să să ducă. Cînd a venit sîmbătă seara, cum să face la noi la țară, vedre la nuntă-acolo. . .

— Fă femiie, io nu po să merg — ziče — că sint foarte obosit, du-te tu.

Ia a prinz bucuros. A luat pă maică-sa, pă babă, și-a plecat acolo, s-a distrat, s-a una alta. Bun! A jucat.

A doa zi, duminică dimineața, femia a venit ca să-l ia și pă iel. Iel țe i-a spus?

— Nevastă, mie, io sun bolnav, mi-e rău, nu po să merg. Tu du-te-acolo, uite diseară-i masă cu dar, io-z dau ție parale și dăruiești acolo, una alta, faj, dreği. Așa!

A plecat femia cam supărată. S-a dus iar la nuntă, acolo iar juca, să distra cu čine găsea și ia. În fine. Așa pă la oarăle zeče și între zeče și doăsprezeče, duminică seara când e masa cu dar, iel s-a dus și și-a lua hainili care le-avea iel, alea turčești, s-a-mbrăcat bine, s-a suliment, s-a mai spoit-oleacă pă uok'i ca să semen'e-a turc, și-a pus fes în cap—că iera complete hainele. Eї! Să duče și iel numa acu la nuntă, tırziu. Când l-a văzut mesenii toți:

— Ăă! Agiotantu turčesc. Poftim — ziče — la noi — una alta, mîncare bună, băuturi bune, pentru agiotantu— a veni la noi.

Nu, iel să făcea a blodogări că nu știe rominește: ble-blebeu, bil blă bă.

A venit duminică dimineața acasă. Acu urma să să ducă duminică seara, la masa cu dar.

— Ei, fă femiie, nu po să merg, că sin bolnav, topit.

— Vai de mine! Că cum să mă duc iu singură p-acolo, ca o femiie văduvă, nu știu țe. . .

— Te duș singură. Iu-z dau parale și dăruieș și tu la nuntă-acolo, numa-ai grije, fă țe trebuie p-acolo.

Gata! Ia a pleca cu mă-sa și s-a dus la nuntă. După țe s-a dus acolo la nuntă, n-a mai ținut socoteală. Ia s-a cam k'erk'elit. Baba iera la vase-acolo la bucătărie, și-a lepăda copilu p-un cuptor acolo, nu prea-ngrijea di iel, ia juca cu băieții, făcea, dregea. Bun! În momentu-ăsta, băiatu care-avea hainele turčeș pitite, nu știa nimini di iele, numadecit s-a dus și și le-a scos, s-a-mbrăca cu hainele. Și după țe s-a-mbrăca cu hainele, și-a pus și sabie, și una și alta, tot cu, turc complet¹⁰⁾. Fuga la nuntă. Când să duče la nuntă-acolo, nunta să dă-

¹⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

E ! Ei, a luat iel un paar doă de vin numa, scoate-o țigare din buzunar și să duce la vatră — că iel o cunoștea pă babă, pă soacră-sa. Femeia juca cu flăcăii di dănțuia pînă-m pod și copilașu țipa p-un cuptor-acolo, nij nu mai putea miercâni. Cum să duce la babă, cere-un cărbune și-aprinde luleaua. Turc, îmbrăcat bine, în-čins cu sabie, revorvel la el tot. Će să vezi?

— Mătușe — ziče — o cadină, o cadină, pentru mine-o cadină, parale !

A scos din buzunar un pumn di galbeni. — I plătesc, dau bani, cadină frumoasă, hai du-ti caută !

Baba numadicit sare di colo de la oale dă la cuptor, să duce la fii-sa ș-o trađe din horă.

— Fă — ziče — ia y'ino-n-coa. . .

Aia: — Lasă-mă lsă joc. Će: — Hai, fă proastă, y'ino-n-coa să-ți spui čeva, fă — ziče — că ie-n binele tău, fă. — Će: — Uite, turcu-ăsta m-a ruga să-i caut o cadină frumoasă — ziče. — Će să mai caut alta — zi-

duse daruri, ieșisă lumea la joc. Će să vezi? Cîn l-a văzut, tos să da la o parte, c-a venit un turc la noi aičea. Gata !

— Să-l primim, să-l primim cum să cade, să-i dăm mîncare bună, băutură.

Iel să vopsisă oleacă¹¹⁾ pă uok'i, čeia če, că nu l-a cunoscu nimini, nij baba, niș femia lui. E ! L-a pofti la masă-acolo. Tot, una, alta, a mîncat și iel, a bău nițel, a dăruit acolo vro șapte, uopt-zeče galbeni, čeia če nu dăruise tuată nunta. Banii, galbenii i suna pîm buzunăruri¹²⁾, care-i rămăsese dă la turc. Numadicit să duce fuga la horn acolo unde iera baba și čere-un cărbune, ști, să-și aprinză țigarea, cam îmbloedogărea vorba ca să nu bađe baba di seamă. Nu l-a cunoscu nimeni. După če-aprinde țigarea, ziče:

— Ia ascultă, bătrîno ! — ziče. — N-ai să-mi dai o fată mai frumoasă așa, așa — ziče — să meargă cu mine pin afară — ziče. —

¹¹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

¹²⁾ Pov. duce stînga la buzunarul stîng al sumanului.

ce — că ieș tu — zițe. Îi ei banii și gata.

Ia a primit bucuros. A vinit numadecît acolo unde iera bucătăria nunții, la babă, fii-sa, o ia turcu-n primire, ia și-o sticlă de țuică, scoate și-i dă babii vo doi galbeni, i-arată și iei galbenii. . .

— Aide.

Baba ce-i spune?

— Fă — zițe — ia și copilu — zițe — copilu plînge. Io n-am ce-i face. Poate turcu te ține mult pînă mîine la ziuă, sau mai știu ieu p-acolo — zițe — tu ia-s copilu cu tine.

Și-a lua copilu cu ia și turcu-a dus-o la o șiră boierească-acolo, a scos clon-diru de rakiu dîn buzunar, dă-i, dă-i ! Muierea iera cam bețivă, trașe-i, trașe-i, pîn s-a-mbătat. S-a-mbătat și-a lăsat-o culcată pă paie, și-a lua copilașu și l-a adus la o rudă a lui mai diparte.

Ce: — Uite copilu-ăsta ieste al m'eu, țață Catrino, ai grijă dă iel, pînă ț-oi trimete io vorbă. Atunçi în ziua cîn ț-oi trimete io vorbă, să mi-l aduči acasă.

Așa că am și iu nevoie de femiie — zițe. — Și plătesc¹³⁾, uite-i dau galbeni cît vrea ia.

— Da — zițe — stai oleacă că găsesc acuma. . .

Numadecît baba să duce fuga și vorbește cu fii-sa.

— Fă — zițe — uite-așa așa — zițe. — Uite-un turc ația — zițe. — Și mi-a spus să-i caut o fată, că-i dă galbeni — zițe. — Ce să mai caut o fată — zițe — du-te tu¹⁴⁾ — zițe — și te culcă oleacă cu iel — zițe — și scapi numadecît.

Bun ! Ia, pruasta, fără min-te, numadecît y'ine și să regulează și să plece cu turcu. Turcu-avea o sticlă cu rak'iu îm buzunar. Da baba ce-i spune?

— Maică — zițe — ia și copilu — zițe — că poate turcu te ține, čine știe unde vă duceți acu cu iel. Și plînge băiatu.

Și-a lua băiatu la subțioară, s-a dus turcu cu ia la niște paie boierești-acolo, la un arman, a stat oleacă cu ia di taină, nu știu ce,

¹³⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

¹⁴⁾ Pov. arată în lături, cu dreapta.

Femia avea și ia un copil mic și pă lingă al ei, să-l alăpteze și p-ăsta. Iel i-a spus:

— Îz dau atitea parale.

După aia, a venit acasă, și-a lepăda hainele, și le-a ascuns unde știa iel că trebuie ascunse... Femeia cîn s-a trezit mai dispre ziuă-așa, friguroasă, ca iarna.

« Aoleo ! » dîrdîia — nu știa unde ie, nu știa ce-i cu ia.

A auzi și ia k'iote și lăutarii cîntînd-acolo, « ei, acolo-i nunta ».

Cînd s-a dus acolo, dă cu uok'ii dă mă-sa. Zițe:

— Ei, ce-ai făcut? — baba bucuroasă să-i arate banii de la turc.

Ia nu știa nimic.

— Cum, fă — zițe — n-ai pleca cu turcu de-açia? Unde-i? Copilu undi-i?

— Pă — ițe — n-a rămas pă cuptor?

— Ai, nebună, fa, ai lua copilu cu tine — zițe. — Ț-a lua turcu copilu! Ce facem noi acu? Cum ne dučem acasă la Ion fără copil? Uuu!

S-a mai suçit baba, s-a mai învîrtit, lumea bea

i-a dat vo doă trei gituri dă-a-ng'ițit femeia, s-a pierdut femeia. Turcu habar d-avea, nij nu s-a uita la ia. Femiia s-a-mbătut ca o pruastă, a rămas culcată-m paie-acolo, iel și-a lua copilu și-a plecat. După ce-a plecat, ce să facă iel, unde să ducă copilu? ¹⁵⁾ L-a duz la o prietenă-a lui, într-un sat veçin apruape. Îl duçe-acolo și-i spune femeii, ziçe:

— Ai grije dă copilu-ăsta, pînă-n cutare seară, în seara cutare ¹⁶⁾ vi cu iel la mine la uorele cutare.

Bun ! Și s-a dus acasă, s-a dezbrăcat dă haine, și le-a pus bine și s-a astîmpărat omu la casa lui. După ce să trezește pruasta de muiere de-acolo dim paie, cîn s-a uitat, ma-iera oleacă pîn la ziuă. Aude tîmbălău la nuntă, lăutari cum știz dumneavoastă, k'iuindă, nu știu ce. Pleacă și ia în direcția aia. Cîn să duçe-acolo, baba o vede, maică-sa.

— Ei, maică, ce-ai făcu? — Nu știu ce.

¹⁵⁾ Pov. întinde stînga înainte.

¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept.

c-așa iera pă timpur'li vekî, băutură multă, bea la nuntă, cînta, k'iuia.

— Ei, du-te di joacă — zîce — că o domolesc ieu și p-asta.

Numadicît să duce baba p-afară și caută uscătură multă și bagă-acolo la foc la cuptor, făce-un foc mare, și-a lua casa fuoc! Aia juca, k'iuia, odată — casa-nvălită cu trestie — cîn s-a coprins focu, gata!

Čine mai sare!

— Au, săriți, nu știu ce — s-a-nconjurat focu — bețivanii la nuntă bes toți, cădeau pîn foc, čine să scape casa.

Baba numa-a început:

— Auăleu, sărac de mai-ca mea, c-a ars copilu pă cuptor. Uu! Če să fac?

Ei, a sări satu, a mai scos čeva din casă. . .

Ai, dimineața numai pă la răsăritu soarelui a sosit și iele acasă, văitîndu-se amîndoă.

Ion la roate, lucra la rotăria lui.

— Eș! Da — zîce — če-aș pășit, veniți dă la nuntă plîngîndă? — zîce.

— Če să fac? — ia nu știa nimic.

— Păi — zîce — nu te-ai dus cu tur, țî-a da vum ban?

— Nu știu nimic, mamă!

— Copilu unde-i?

— Păi — če — n-a ră-mas aiči?

— Nu — zîce — ai lua copilu cu tine, bagă de seamă, unde-i?

A rămas în nesimțire ¹⁷⁾, čopilu nicăieri. Če și-a-nk'ipuit iele? Că l-a luat turcu, s-a dus cu copil cu tot, če să facă baba?

— Acu cum ne dučem acasă fără copil? — Nu ma iera vorba de-alčeva — če-s las, că o potoles io și pă-asta.

Ah! Lumea juca tot acolo, baba numadicît să duce-afară și caută nește uscături, nește țândări di corlăzi, făce-um foc mare la horn acolo-n spate, unde iera bucătăria și-a lua foc casa! Casa-nvălită cu stuf, cum iera nainte vr'eme, s-a-nčîns coperișu și n-a mai putut lumea să stingă. A ars complet. Iele numa a-nčeput a să țîngui p-afară:

¹⁷⁾ Pov. își ciocnește palmele.

— Aoleo, maică, vai de mama noastră, n-ai au . . . ?

— Ba — zițe — am auzit c-a lua casa fuoc, nu știu ce.

— Aoleo, măicuță — zițe — ne-a ars copilu pă fuoc — plîngi baba, zițe — a ars pă cuptor acolo, vai de noi. Ce să facem ?

— Ei ! Tăceț din gură, lasă că — zițe — sintem tineri. Mai ne dă Dumnezeu copii. Nu te mai văita. Ai !

A mai trecu ce-a mai trecu vo săptămînă doă dă zile, ce să gîndește iel ? . .

— Fă nevastă ! Să faj miine-un cuptor dă pline — zițe — țuică-avem, iau și vo doă vedre dă vin, așa ! Fačem o petrečere și noi — ce — să mai ne treacă ne-cazur'le-estea, că nič ieu nu mai uit copilu-ăla — zițe.

— Bun.

Așa ! A făcut femeia cum i-a zis bărba-su un cuptor di pline, a fript vo doă trei giște, așa !

— Ei ! vestim și pă nașu — zițe — mai pă nenea Stan că-i neam cu noi — zițe — pă țățica Ioana din cătunu cutare, i-adunăm aičea să ne veselim cu iei.

— Că ne-a ars copilașu pă cuptor ! C-o h'i, c-o păți, vai de iele.

În fine, ce iera să mai facă ? S-a termenat.

— Haideț acasă.

S-a dus acasă dimineața colea-n zori — iel să sculase la rotărie — plîngîndă :

— Au, au !

— Ei ! Păi da ce-aveți ? De ce viniț dă la nuntă plîngîndă ?

— N-ai auzi, maică ? — iče.

— Ba — zițe — n-am auzit, că io am dormit !

— A lua foc casa — zițe — și ne-a ars copilu acolo. Aauleoo ! — baba plîngia.

— Ei, las că n-are nimica, că — zițe — sintem tineri, fačem alz băieți.

În fine, a trecu săptămîna aia. Cînd a venit ziua care-o hotărise iel cu prietena lui, ce i-a spus ?

— Fă femeie — zițe — uite ce: faci un cuptor de pline — zițe — tai io niște păsări — avea giște, avea una alta. — Deseară fac o petrečere — zițe — și mie mi-e necaz de nu mai

— Bun.

Naș-so a prinz bucuros.

— Miine de dimineață, nașule, y'ii la mine. Bem și mîncăm toată ziua.

— Așa, brava, fine — zițe — da- am un fin strajnic.

A venit femia, neamur'le, femia cu copilul, gata. Cînd l-a pus pă pat și l-a desfășat, ia dă la masă s-a sculat toți.

— Copilașu-ăsta — zițe — ar fi al meu — zițe.

— Cum, fă — zițe — te leji tu de leica Ioana că-i copilul tău? N-as spus voi c-a ars copilul pă cuptor?

— C-o fi, c-o păți, că di colea pină colea.

Copilul ala iera! Ia l-a cunoscut. . . Pune mina pe-o fleștoacă și trațe-i! Pu! boc! Baba:

— Las-o, mă!

Arde-o și pe babă, dă-o peste cap.

— Āuleu!

Numa să scoală nași-su dă la masă.

— Ai, mă fine, c-ai înebunit — ce. — Dacă știam, nij nu mai veniam la tine aicea — zițe. — Ce faci tămbălău-ăsta aicea, nu ție rușine?

poj de copil. Mai uit ne-
cazu.

Biată femeie, a prinz bucuros, ca să scape nebătută. Cînd a făcut petrecerea seara, da zițe:

— K'emăm și pă naș!

S-a duz, l-a k'emat pă naș-su. Știa tuată lumea ¹⁸⁾ c-a ars copilul pă cuptor, așa să zvonise. Iacătă și naș-su vine-acoalea, toți, vinu-n damiğeni, țuică, una, alta. E!

— Nașule — zițe — m-am gîndit — zițe — să mai fac — zițe — oleacă de petrecere, să mai im treacă necazur'le — zițe — că nu po să uit copilul.

— Lasă, măi h'ine, că ieș tinăr. Nu te mai gîndi la iel.

În momentu-ăsta ¹⁹⁾ tai-
nindă iei și bîndă la masă-
colo, iacătă prietena lui cu
copilașul im brațe. Cum
l-aduce și li, il deșfașe și-l
pune pă pat, femia lui să dă
imediat pă lingă iel. Ia l-a
cunoscut.

— Măi — zițe — asta-i
băiatul meu!

— Āe vorbeș prostii, fă?
Femiia are — avusese și

¹⁸⁾ Pov. subliniază, cu dreapta
¹⁹⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

— Ei, mă nașule, mai crede-mi și dumneata — zi-
ce — stai oleacă — zi-
ce — acolo, c-o să-ț vie rindu
și dumitale acu — zi-
ce.

Așa! În fine! A ieșit
pă ușă-afară.

Ițe: — Un te duci?

— Mă du să mă răcoresc.

A ieși numadecit pă
ușă-afară, să duce la butoi
acolo, scoate mînzul dîm
butoi — prăjina o puse la
un căprior acolo — le ia și
vine cu iele-n casă.

— Țe-i ăsta, măi nașule?

— Păi — nașu cînd a vâ-
zut mînzul, a înegrit de
frică. — Păi țe să fie, măi
fine — zi-
ce — parc-ar fi
un mînz.

— Așa-mi pare și mie.
Dar n-ai putea dumneata
să-mi spui dă, țe-i cu mînzul-
ăsta?

— Păi dă un să spui? Să
spui dumneata — zi-
ce — că
dumneata ai venit cu iel
acu aici.

— Las că te fac ieu, . . .
tu-z crucea mă-ti de naș să-ț
. . . t — ițe. — Te fac ieu să
spui țe-i cu mînzul.

Și cînd a-nceput a-l croi
cu prăjina care bătuse iapa,

femiia copil mic, la fel, i-a
alăptat p-amîndoi o săp-
tămînă de zile. — N-ai spus
tu, fă, c-a ars copilu pă
cuptor?

— Nu — zi-
ce — asta-i
băiatu nostru — c-o h'i,
ca. . .

Ia avia un s'emn care-l
cunoștea. Numadecit să du-
ce-afară și găsește-o ble-
duacă căre-o avea pusă la
ștreaișină-așa ca de vum
metru și jumătate și intră-n
casă cu ia, și-o ia la bătaie
pă muiere. Dă-i ! troc ! poc !
Baba, numa și ia și dă-i
și babii. Numa să ridică
și nași-su dă la masă.

— Măi fine, că iej ne-
bun, c-o fi, c-o păți, că
de-aia m-ai k'ema tu pă
mini?

— Taj din gură! — și
jap! doă palme și lu naș-
su.

— Uuu! Pi de-aia nu,
ma. . .

— Stas pă loc²⁰⁾ la masă
acolo. Bez, mîncaț, că mă
duc afară să mă răcoresc.

Cînd a ișit afară, să
duce fuga-m butoiu cu ovăs,
scuate mînzul de-acolo și

²⁰⁾ Pov. arată înainte, cu stînga.

a-nceput nașu-a răcni, ca un șarpe țipa.

— Lasă-mă, h'inicule — zițe — că ăsta-i mînzu dumitale.

— Păi — zițe — de ce mi-ai bătut iapa? — zițe. — N-am vorbit c-aduči o dată lemne și-ai adus, di cîte ori ai adus?

Zițe:

— De trei ori, iartă-mă.

Ei, iar l-a lua di nou, dă-i ! Ușa era încuiată cu k'eia pă dinăuntru, muierile să pișa într-un colț acolo di frică. Ce să vezi? Numa a luat, l-a mai lăsa pă naș, a luat iar muieroa.

— Ăsta-i copilul?

— Ăsta-i.

Dă-i !

— Di ce i-ai da foc casii — zițe — ai spus că a ars copilul acolo?

Bate răzbit ! În fine, i-a bătut pîn s-a săturat, și pă naș-su, și pă nevastă. Și după aia le-a da drumu pă ușă afară, i-a izgonit. Apoi iel unk'iașu care-i spusese cele trei cuvinte și l-a pus la pomelnic acolo și poate că și-n ziua de azi îl pomenește, că n-am mai fos pă la iei,

y'ine cu iel tîriș în casă. Cîn y'ine cu iel tîrișu-n casă:

— Țe-i asta, nașule? ²¹⁾

— Păi — zițe — ce să fie, fine? — Naș-su a-ng'ețat cînd a văzu mînzul. — Parc-ar h'i un mînz.

— Parc-ar h'i un mînz, nașule, . . .tu-z crucea mă-ti să-z . . .t — zițe. — Ști cîn mi-ai bătut iapa și-a stărpit — zițe — și-ai spus c-ai îngrijit-o? — Și trăge-i !

— Au, vai, k'iu ! — Dă-i, bușaste-i, bate-i, pînă s-a nădușit. Bab-a rămnit. Gata !

— Acu voi să staț în tindă. Le-a pus lacătu-n tindă-acolo, i-a-nk'is, și iel a bătut ²²⁾ și s-a cînstit cu femeia care-i adusese copilășu. Și pe urmă, i-a dus și i-a mai tras o serie di bătaie, la tos. Înti pă babă o loa și pă urmă pă fi-sa, ș-apli pă naș-su. Și de-atuncea a rămas povestea: cîte zile-i avea ²³⁾, să nu iei, iei nevasta pă credință; cîte zile-i avea ²⁴⁾, să nu-z dai

²¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ²²⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ²³⁾ Pov. enumeră pe degete. ²⁴⁾ Pov. enumeră pe degete.

nu știu ce s-o h'i mai petrecînd acuma.

Inf. Gh. M. Rădoiaș, Bătrîni—Teleajen; *cules* în 20.XI.1951 de C.B.; *transc.* T.B.; *durata*: 19'; A.I.F., 1. 16 902 (mg 664).

vita pã mîna altuia, și cite zile-i avea²⁵), secretu tãu sã nu-l știe niminea !

Inf. Gh. M. Rădoiaș, Bătrîni—Teleajen; *cules* în București, 20 martie 1956, de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata*: 19' 30"; A.I.F., mg 1081 c.

Inf. « O știu to du pe la stîna, tot de la mocanu ăla, Nicolaie Bančiu (din Săcele) prin 1922 .»
Ai mai pov.? « Și ! Și la băieți; asta n-are niči o parte cu partea doua, cu fleacuri, porcării, aič îți dă pe seamă sã nu crezi nevasta .»

Basmul este atestat ca subtip — 910 A — în Muntenia și Moldova, sporadic în Banat (o variantă) în 9 variante. Sfaturile sînt diferite. Cel mai frecvent e sã nu se încreadă în femeie, apoi sã cunoască vadul apei și sã nu împrumute bani bogașilor. Mai rar se recomandã: sã poposească devreme și sã plece de noapte, sã nu dea vitele pe mîna strãinilor (în cite 2 variante), sã nu rămînã dator unui negustor nou, sã nu macine la morarul cu barbã roșie, sã nu împrumute obiecte etc. În cite o variantă a subtipului 910 B (cu altã desfășurare) apar sfaturile de a nu da bani bogașilor și de a cunoaște vadul apei. Schullerus, la nr. 910 A și B, citează 11 variante.

St. Thompson, în *Folktale*, p. 162, menționează cã tipul ar fi de origine orientală; apare de timpuriu în vechile colecții literare indiene, arabe și persane, apoi în cărțile cu pilde și snoave medievale și ale Renașterii. Tipul a trecut și în tradiția orală europeană, indiană și a Orientului apropiat.

²⁵) Pov. enumerã pe degete.

Odată iera u-mpărat. Și iel merje dară pă țară — cum az vin'it și dumeavostă — încolo și-ncocăea. Și cînd i-odată — cu n'ist'e ștabi a lui, trei ștabi lîngă iel. Vin'e-așe pă țară și cînd i-odată /: zițe cătă iel:/ odată, împăratu cătă ștabi, zițe:

— Acuma mērem pă țară, să mai întrebăm și cit'e-om bătrîn d'e ăsta, că oaričeva bancuri d'e astea nu, pot'e-o să n'e spuie.

Du-t'e pă țară-ncolo și cînd i-odată, iacă tăln'eșt'e-um moș bătrîn, ara cu patru boi. Și-un copilaș, ol'ecuță pă lume — o fost a mn'eu ¹⁾); mai mare ca a mn'eu ol'eacă — naint'ea boilor. Bătrînu iera tăt alb pă cap, ca uaię. Îče:

— Bună zuua, moșule ! — zițe-mpăratu.

— Să fi sănătos, domnule ! — spun'e iel.

Domn'ii, čei tri ștabi, numa ascultă. Zițe:

— D'epart'e-i d'epart'ele?

— Hoo, domnu mn'eu — zițe — pină-ntră cōrn'ele boiloru ! — spun'e bătrînu.

Zițe cătă iel:

— Tirziu t'e-ai sculat !

— Hoo — zițe — i-a șapt'ea uară ! ²⁾ — zițe cătă iel — d'e cîn m-am sculat și m-am culcat și m-am sculat, iară m-am culcat și iară m-am sculat. Și i-a șapt'ea uară — iče cătă iel bătrînu.

Zițe:

— Am tri berbeči, moșule: putę-i-ęi mulęe?

¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁾ Pov. ridică arătătorul stîng.

Zițe:

— Ascultă, domnule! — zițe. — Dacă-i strungașu bun: cin'e să deie-n strungă.

Atunçi împăratu pleacă³⁾ mai d'epart'e. Pleac-acasă și zițe câtă prima ștabu, zițe:

— Să-m spui ce-am vorbit cu bătrînu — zițe — ieri că l-am întreat că d'epart'e-i d'epart'ele.

Zițe:

— Vai d'e min'e, nu șt'iu.

Zițe:

— Dacă nu șt'i pină la d'imîn'eață, la d'imîn'eață, *fiu!*⁴⁾, gitu! Nu-l mai ai!

« Aoleo! D'eci să pker io acuma, cel mai mare ministăr, cum Dumn'ezo? »

Hai la bătrînu!

— Bună zua, moșule!

— Fi sănătos, domnule!

— Să-n spui — zițe — ce-ai vorbit cu-mpăratu ieri — ițe: « D'epart'e-i d'epart'ele? »

— N-am n'evorie! Ce să spunu? Io n-am n'evorie să spunu! Am spuz ieri, nu? Acuma nu-z mai spun.

Zițe:

— Da-i musai!

— Nu-i musai la min'e!

— Dacă-n spui, iz dau o pungă mare cu ban'i.

— Atuncea-s spuiu! — bătrînu.

Îi dă o grămadă d'e ban'i la bătrînu și-i spun'e.

— O-ntreat împăratu — zițe — că până ind'e vădu? Io am spus că pină-ntă cõrn'ele⁵⁾ boiloru. « D'epart'e-i d'epart'ele? » « Pintre cõrn'ele boilor ».

Gata merje. Cînd îi d'imîn'eața, il k'eamă-mpăratu la iel.

— Nõ — ițe — mă, șt'ii?

— Da — zițe — șt'iu!

— Cum?

³⁾ Pov. ridică stînga. ⁴⁾ Pov. schițează tăierea, în sens orizontal. ⁵⁾ Pov. duce stînga la umăr.

— Dumeavostă l-aș întrebat — iče — pă bătrinu că pină ind'e veđ'e. Bătrinu-o spus că pină-ntră cõrn'ele boiloru.

— Da — mă, — iče — ai scăpat ! ⁶⁾ İi bin'e.

Cind İi min'e sară, k'eamă a doileġ ministru. Ziče:

— Mă, să-n spui ĉe vorbi cu bătrinu alaltăieri, cin spusăi — ziče — că « tırziu s-o sculat » ?

— Pi, domn'e — iče — nu șt'iu.

— Dacă nu-m spui, păn la d'imin'eață, la d'imin'eață nu ieġ gata, io-z ieġu ġitu ⁷⁾, nu trăiej mai mult.

Mę a mn'eu acasă amărit. Tund'e-o la bătrinu mîncin focu !

— Bună zua, moșule !

— Să fi sănătos, domnule !

Ziče:

— Să-n spui ĉe-ai vorbit cu-mpăratu — ziče — cin o-ntrebat — ziče — că « tırziu t'e-ai sculat ». ĉe « i-a șapt'ea uară », că-z dau — iče — o pungă cu ban'ı.

Ziče:

— Spun.

İi dă ban'ii, İi spun'e bătrinu, iče că:

« Tırziu t'e-ai sculat »: ai-a șapt'elea ⁸⁾ muiere, o-avut copilu ăsta cu ieġ !

Tırziu s-o sculat: i-a șapt'elea muiere, o-avut copilașu, n-o-avut n'ieġi unu pănă atunĉe. Și bătrinu, uom bătrin ⁹⁾ acuma, ia o fo tînără.

Cind i-a triilea ministru, İl k'eamă la iel, cu berbeĉii.

Ziče:

— Mă ! Dacă nu-m spui ĉe-am vorbit cu bătrinu ieri, iacă ĉe, io — iče — ț țeu capu la d'imin'eață.

— Vai d'e min'e, da d'-in'e să șt'iu ?

ĉe:

— Pă min'e nu mă priveșt'e, da tu să șt'i.

Cind İi d'imin'eața — noġt'ea — hai la bătrinu.

⁶⁾ Pov. ridică stînga. ⁷⁾ Pov. schițează tăierea orizontală, cu stînga. ⁸⁾ Pov. ridică stînga. ⁹⁾ Pov. ridică stînga.

— Moșule, uită așa, așa... Că-z vă dau — zițe — o pungă mare cu ban'i.

Zițe:

— Spun ! Cîn o spus împăratu — ițe — că are tri berbeci și « fi-ai în stare să-i mulji ? — Dac-o fi strungașu bun » — o spuz bătrinu. Zițe: — Ațeia sint'ez voi — zițe — p-a tut'e tri v-am muls. Prima — ițe — mi-o dat o grămadă d'e mii, a douăle — ițe — altă grămadă d'e mii, a triieș uară ieș tu¹⁰⁾ — ițe — altă grămadă d'e mii: iacă v-am muls p-a tut'e tri ! — ițe bătrinu. — Așe-i, da ?

— Așe !

Acuma, ii să vorbăsc, a tus tri laolaltă.

— Haidă să furăm d'i la iel țeva. Îi făcem noi oar'țeva banc și lui. Îl furăm cu țeva.

Vezi că domn'ii eș'ia mari p-acoleș pingă-mpăratu, mai mult laolaltă, ii fură in'elu d'i pă jejet. Ad'ică iel il scot'e d'i pă jejet, să spală înt-o d'imin'eață, ș-il pun'e ici pă¹¹⁾ țe șt'iu und'e-l pun'e p-acolo — și unu d'intră ieși i fură in'elu. După furtu in'elului, șt'i d'e in'el patruzăci, șt'i d'e in'el: că dumeata¹²⁾ spui la domna, domna la dumn'ealui, și la, iară-n spun'e mie, la țela, și tăș șt'i d'e in'el că un'e-i, o furat in'elu-mpăratului. « Țe făcem cu iel ? »

Acuma-mpăratu, pă cîn'e să, k'eamă la gičit'e, că pă cîn'e-a giči iel ? Amu un uom ca să-l k'eme să-i gițească că la cîn'e-i in'elu.

Iac-om bg'etu țigan, bătut d'e focarea lui și ielu, o grămadă d'e copii și c-o țigancă d'e-ațeieș, rămășița lumii. Aiči, nu șt'ieș iel n'imică, cit nu, cit nu șt'i lampa țea țe spun'em noi. Ițe cătă pirauca lui:

— Iu mă ducu să-i gițesc.

— Da ind'e ! — ieș șt'ieș tăt țe șt'i țiganu-amu — țe pă n'evoi șt'i ? Că nu șt'i n'imica absolut ! Și imediët faș contract și trabă să-i răspunzi și n'e omoară la urmă.

¹⁰⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul sîng. ¹¹⁾ Pov. pune dreapta pe masă.

¹²⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

— Fi tu prostă! Că dacă patruzăj d'e ai flăminz și vai d'e zilele noastre, mai bin'e pătruzăj d'e zile sătulu, ș-apă omoră-n'e-apoi! ¹³⁾ — iche țiganu.

Merje colo păstă voia țigan'ii la-mpăratu. Spun'e:

— Înălțate-mpărat'e — iche — io șt'iu să gičescu.

— Da?

— Da! Da — iche — cum să gičescu? Acuma d'int-o dată?

— Da!

— Nuu! După patruzăj d'e zile poș să gičescu.

— D-apoi cumu?

— Uit-așe! — zice. — Îm fișt'icare zuuă, im dai o gișcă grasă, o pită ș-o halbă d'e vin — halb-ače nu șt'iu cit îi n'ichi astăz d'e vin: o halbă, așa am čerut, o halbă d'e vin. Cit ie apăi om păharu, on kilogram, činș kilograme, nu șt'iu, m-o halbă.

Gata! Iera cam iarnă, șt'i! Țigan'ii sint îmbrăcaz rău. Focu bunu-nțăles, in'e ¹⁴⁾ stă-mpăratu, nu ieste lemn'e ca aij la țară să baji l'ęmn'e-n cåndălău să facă păn-a roși, să fi cald aici. Zice — ave n'ist'e pantalon'i ca a mn'ei ¹⁵⁾ subțiri, iei iera d'i sacu—poat'e că nu șt'iț če-i sacu. Ved'e țiganu — să preumbla pîn cameră — șt'i — îl lua dracu d'e frigu, iera d'imin'eața. Zice:

— Spațir, spațir — zice — așe să număsc pantalon'ii mn'ei in limba rumana — spun'e țiganu.

Pă domnu ala ¹⁶⁾ - atunci či-o vin'it cu gișca, și așe l-o și k'emat: Pafiru — pă jinăralu ăsta.

— Să trăiej, jupin'e gičitoriu — iche — da! Pă min'e m-ai gičit.

— Mai sint trizăj și nõuă inapoi ¹⁷⁾ — zice țiganu. Iel vorbę d'e gișt'e, țiganu, iei iera triză și nõuă inapoi, că unu vin'isă: patruzăči!

¹³⁾ Pov. schițcază tăierea orizontală, cu dreapta. ¹⁴⁾ Pov. arată înalnte cu stînga., ¹⁵⁾ Pov. apucă pantalonii cu stînga. ¹⁶⁾ Pov. arată spre dreapta, cu stînga. ¹⁷⁾ Pov. ridică arătătorul stîng.

— Da — zițe — să trăieș, jupin'e gičitoriu — zițe — da: ma sint triză și nouă înapoi ¹⁸⁾ — ițe — iel spun'e, fără să-i spuie țiganu. Tăt așa apoi până i-o gičit pă tăț.

— Acuma će să facem, cum să, să nu dăm îm, în gol? La čin'e să fiie in'elu? Să scot'em in'elu la ivală.

Iei să vorbăs ¹⁹⁾ cu țiganu acuma. Zițe:

— Če-are mai mîndru și mai drag împăratu pă su casa lui?

— Un cățalaș: ala-i lui mai dragu.

Zițe:

— Luaț in'elu și prind'eț cățalu — da fără să vă vadă — și băgaț in'elu pă gitu în cățal. Da staț pingă cățal, nu cumva să-l țipe ²⁰⁾ înapoi afară, c-atuncea-i bai! — zițe țiganu.

Atuncea, bagă in'elu pă git în cățal. Și cînd îi la patruzăj d'e zile dară, spun'e țiganu, zițe țiganu, că:

— Cățalu — zițe — o picat in'elu d'i pă ²¹⁾, d'i colo d'i pă târnaț d'esus și iel o-ng'ițit-o.

— Gata!

K'eamă coló, frat'e, n'îșt'e șuntări d'e-ačeia, țigan'i d'e-ačeia și beleșt'e cățalu. Da, l-află in'elu în cățal. Apoi cășt'igă ²²⁾, će.

— Taș că-i gičitoriu. N-o mințit țiganu!

Cînd i-odată, și pk'erđ'e-mpărăt'easa mărjelili d'i la git, alea d'e auru — iar tă iei le-o furat. Ș-atunče k'iamă pă domnu — acuma-i fače lui casă-acolo ²³⁾ și nu-l mai lasă mai mult, că asta će pățeșt'e-mpăratu, iel gičeșt'e, șt'i. K'eamă înapoi pă, să gičească la-mpărăt'easa că cum îi cu in'elile. Coló la-mpăratu iera vro sută d'e gișt'e grasă, p-acolo pîn uocol, p-acoló umbla ieșe, će șt'iu io će și p-acoló sārvtorii cu iele. Și spun'e cătă domn'ii ăia mari, căt-a lui ștabi ačeia că, zițe, cu mărjelele. Ițe:

— Io le-am dus — ițe unu — nu mă mai gičeșt'i!

Amu țiganu iera bogat, că-i dăduse čeia tăz ban'ii!
Iera țiganu mai bogat, aproape d'ic-împăratu cu ban'ii. Ițe:

¹⁸⁾ Pov. ridică stînga. ¹⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁰⁾ Pov. aruncă, cu stînga. ²¹⁾ Pov. se uită la dreapta. ²²⁾ Pov. ridică stînga. ²³⁾ Pov. se uită la dreapta.

— Nu mă mai gići, că nu ma, nu mai am alz ban'i d'e ind'e să-z mai dau, că m-ai golit d'e tăt ! Da — ziçe — mărje-lile-z la min'e. Če să facu ?

— Le baji coló pă git la o lebedă, la o giscă și stas pingă iele să nu le, mai la urmă.

Cin o fo la urmă, mai sint o cit'eva gișt'i — tăt o mincat țiganu pă gișt'e pină mai tăt'e, tăt o omorit pă iele. La iasta nu-i, la čeia nu-i, nu șt'iu iel că la care-i prečis, astea le-o mincat, numa pă git' int-o lebedă. « În care-i, nu șt'iu io ! »

Tăt le-o omorit pă tăt'e și le-o mincat țiganu. Cin o fost pă urmă, află ²⁴⁾ mărjelile int-o lebedă.

— Asta-i ! Țiganu mn'eu îi gičitor' !

Acuma s-astring miniștrii acolo tăț laolaltă.

— Iel nu șt'ie n'imică ! Pă d'-in'i drac să șt'ie ? Um pirli d'e ăsta să șt'ie gići ? — îi táz laolaltă iș fac, în periōda lor că nu șt'i n'imică.

— Hai să fačem om bancu. Șt'i că-mpăratu are-on kertu — fișcare-mpărat are kerturi d'e-ale, cu fel d'e fel d'e an'imate. Če: — Merjem în kertu și prind'em o vulpe ș-o băgăm int-o sacu, vulpe, legăm sacu la gură și k'emăm pă țigan să gičescă că če-i în sacu. Atunj dacă șt'i țiganu că če-i în sacu, atunčea da ! ²⁵⁾ Atunčei gičitor' !

Merje-n k'ertu, prind'e-o vulpe-o bagă-n sacu, leagă sacu la gură, k'eamă țiganu. Táz miniștrii aij roță după iel, ciz iera iei, ștabii ačeia mari. Atunčea ziçe:

— Nọ — ziçe — jupin'e gičitoriu — nu-i spun'ea n'ime țigan, numa « jupin'e gičitoriu » — nọ, jupin'e gičitoriu — iče — acuma — iče — să n'e gičest'i če-i în sacu ? Ziçe:

— Stas n'ițăl, că vă gičescu ! — țiganu, rizind, da spa-t'ele-i tremura că dă greș. Iel nu mai vorbeșt'e că-i hulpe ! Nu. Ziçe:

— Bată-t'e, bată norocu — ziçe țiganu — cit umblaș, ci nu umblaș, pin cot'eță și p-in'e fusăși, p-in stresiniile oame-

²⁴⁾ Pov. iși lovește palmele. ²⁵⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

n'îloru, mult'e găin'i și rațe mînceș, da acuma ca în sac nu umblaș! — îce țiganu. Iel n-o șt'iuț că-i.

— Da — zîce — să trăiej²⁶), jupîn'e gičitoriu, hulpe-i — zîce. Iei spun că-i hulpe, nu, țiganu n-o vorbit d'e hulpe, o vorbit d'e gișt'e și d'e rață, c-ațe iera lui, capu lui.

— Da, jupîn'e gičitoriu — îce — hulpe-i!

D'e-atunçi o rămas țigan'ii vrăjitori.

Povește-i gata.

Inf. Șora Vasile; Cresula—Beiuș; culeg. O.B.—D.I. în 28 sept. 1961; transc. O.B.; durata: 13'; A.I.F., mg 1923 a.

De la cine o știi? « Da ce șt'iu io d'i pă un'e-i. »

Nu-și amintește de cînd n-a mai povestit-o.

Episodul cu ghicirea întrebărilor enigmatice puse de rege (domnitor) este destul de răspîndit la noi — Schullerus, la nr. 922, citează 6 variante — dar aceste întrebări diferă de cele din varianta noastră care se află localizată la legendele moldovenești despre Ștefan cel Mare: întrebarea I-a — scularea tirziu — și ultima — tunderea berbecilor — se arată a fi fost puse de acest voievod în una din legendele despre viața lui.

Episodul cu ghicitul din întîmplare e atestat în toată țara în 49 variante. În cele din Muntenia, de obicei numele ghicitorului e Cărăbuș (tot cărăbuș e și animalul prins pentru a verifica știința ghicitorului). Vulpea și cărăbușul revin cel mai des ca probe de ghicire, mai rar rățoiul, lăcusta, puiul de șarpe, pisica. Schullerus, la nr. 1641, citează 7 variante (la Thompson, *Types*, omise).

Walter Anderson, în studiul monografic *Kaiser und Abt*, Helsinki, 1923 (F.F.C. nr. 42), arată că tipul A. Th. 922 (ghicirea întrebărilor puse de împărat) este de origine izraelitiană și a ajuns în Europa apuseană prin sec. al XIII-lea probabil prin cruciații francezi, de unde s-a răspîndit apoi spre răsărit, suferind numeroase prefaceri (la Krohn, *Übersicht*, p. 163-4).

St. Thompson, în *Folktale*, p. 144-5, arată că tipul Aa. Th. 1641 (ghicitorul improvizat) se găsește în vechile scrieri indiene și în cărțile de snoave ale Renașterii, azi fiind foarte răspîndit în Europa și Asia — unde și-ar avea originea — apoi incidental prin celelalte continente.

²⁶) Pov. subliniază, cu dreapta.

Un uom sărac să duce-m pădure, după lemn'e, s-aducă lemn'e-n spat'e, că n-avea cu ce-ș căra lemn'e. Ș-apoi să tăl-n'eșt'e acolo cu on uom.

— Omule, după ce ieș p-aiči?

— După lemn'e, să-n duc lemn'e.

— N-ai cu ce-s căra lemn'e?

— Nu, că-s săracu.

— Aapăi t'e fac io gazdă. İz dau un clop d'e ban'i—cum iera atunči ban'ii, galben'i spun'e cătă iei, care iera și cu valqre, auzit-az dumn'evqstă d'e iei.

Ș-apăi, îi dă un clop d'e ban'i. Uomu vin'e-acasă. Ce să facă iel, om cu sfaț și iel oarecumva, să nu șt'ie n'iș femeie. Îi bagă acolò ¹⁾ su sobă su nișt'e čenuși — su soba-açe in'e fače focu — su čenușă, ca muierea să nu șt'ie d'e iei.

Nq, pleacă d'e-acasă.

« Bin'e că-z ban'ii mn'ei ²⁾ acolo amu, că i-oi lua io cînd oi vrq, și muierea n-a șt'i d'e iei. »

Vin'e-o večină.

— Večina mea! N-ai n'iște čenușe, că-m trabă pintru han'e, să fierb hain'ele?

Iq p-afară: ³⁾

— Du-t'e — zîce — acolo și coată în sobă, su sobă, că acolo-i čenușă — zîce — înt-o oală. Și ieș așq cu oala, o du — zîce — c-aduče-mi-i tu oala înapoi, da!

¹⁾ Pov. arată spre stînga, cu stînga. ²⁾ Pov. ridică arătătorul drept.

³⁾ Pov. se uită la dreapta.

Me ațe — ațe iera gazdă ⁴⁾, nu ca iasta săracă — și-i ie ⁵⁾ čenușe cu ban'ii și-i țornă colo acasă la ia, ș-apii ved'e că-z ban'i pă fund. Cîn vin'e bărbatu.

— D-apăi ind'e-i oala cu čenușă d'i su sobă?

— D-apăi iac-o duz večina.

— A, hău, tare ⁶⁾ m-o bătut amaru meu. D-apo am avut iaca če.

— Apă bin'e c-ai avut — ziče — dacă n-ai spus.

Me la večina.

— Večină, iacă če o fostu-n oală.

— D'-ind'e să fiie, d'-ind'e-ai avu tu ban'ii? Cîn'e mai spui? Că n-ai avu tu doi lei să-z iei o kibritu, d'e cum să ai tu o oală ⁷⁾ d'e ban'i!

Rămîn'e fără ban'i. Iară să duče, să duče-n napoi cătă pădure altă dată, iară să tăln'eșt'e cu uomu.

— Nq, cum stai amu?

— D-apăi rău, că iacă če-am pățit cu ban'ii čeia.

— Nq — ziče — să ai mint'e — iče — că-z mai dau. Da ai grijă d'e-aiest'ia, să ieș la un nivel și tu la oarecare, că nu vreș să fi sărac.

Îi mai dă un clop d'e ban'i. Vin'e cătă casă. Ație-i bagă, cum spun'em noi, înt-u t'ic cu țăriță — zdrește d'e-astea care rămîn'e d'e la pin'e, și le bagă femeile în čeva vas — îi bagă înt-u t'ic cu țăriță și-i pun'e-acolo supt-o laviță. Iară vin'e-o večină.

— Hă, večină! — după če me iel d'e-acasă. — N-ai n'ișt'e țăriță? Că n-am če da la porci, să fac lături la porci.

— Du-t'e — ziče — că iaca ⁸⁾ acolo-i t'icu su lavița-ačeia și îl ie, și t'e du cătă casă, c-aduče-mi-i tu t'icu înapoi.

Me čeia și țornă ⁹⁾ t'icu la ia acasă și iacă să varsă ban'ii jios. E, să bucură.

« Nq, aiči-z ban'i! »

Da iel vin'e-acasă.

⁴⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ⁵⁾ Pov. schițează răsturnarea, cu dreapta. ⁶⁾ Pov. pune dreapta pe ceafă. ⁷⁾ Pov. dă mîinile în lături. ⁸⁾ Pov. arată la stînga, cu stînga. ⁹⁾ Pov. schițează răsturnarea, cu dreapta.

— Ăăă, d-apăi, măi muiere, un'e-s tărițale?

— D-apă le-o duz iacă čin'e — ziče.

— Ee! D-apu c-am avut acolo iară ban'ii!

— D-apii bin'e c-ai avut, dacă nu spui tu cătă min'e.

Me la večina.

— Večina! D-apăi ind'e-ai pus tărițale?

— Le-am da la porči!

— Pă c-am avut acolo ia če ban'ii.

— Če să? Că tu iej bolund, mă, că și cu čeia večina¹⁰⁾ ai făcu iară cu čenușe tăt așe! Ciz duče d'i la t'in'e, tăz duče ban'ii! Pă tu n-ai doi lei! Ieșt'i bolund, mă!

Vin'e-acasă. Če să facă iel amu. Să duče iară inapoi im pădure, să tiln'eșt'e cu uomu čela.

— D-apii iară ieș p-aiči?

— Iară!

— D-apă ban'ii, țtie nu-z mai poț face să-z iei iosag, să-ț aduči lemn'e?

— D-aapă iacă če-am pățit!

— Ăăă! Vai d'e t'in'e — iče — după če să-z dau ban'ii! Atunče să mai iveșt'e un uom. Iacă-z doi și čeia să cunosc.

— Da — ziče — če-i cu uomu-aiesta?

— D-apă iacă če-am pățit cu iel in două rinduri — iče.

— I-am dat ban'ii d'e-ar put'e fi gadză — ziče — pînă-i lumę, ș-ar put'e trăi bin'e, și nu-i șt'i folosi — iče.

— Nu ț-an spus io — iče čela — că să nu dai tu fără min'e¹¹⁾ n'anică — iče — că n-ajunjem n'anică? O dau io fără t'in'e, o tu fără min'e — ziče — nu facem n'imn'ică!...

Că-asta o foz Mint'e și Norocu. — Ac-on da amindoi¹²⁾, — ziče — atunče ajunje oarečeva. Ziče:

— Da să-i dau și io un leu și-i dă și tu unu, că d'int-aieșt'ia a ațita čeva.

İi dă un leu Norocu și-i dă unu Mint'e. Și vin'e uomu cătă casă și tăln'eșt'e doi băieț la o marjin'e d'e apă curgătore, șt'i, jucinu-să aci cu če? Cu om bot d'e aur¹³⁾. Băieții nu

¹⁰⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹¹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹²⁾ Pov. subliniază, cu arătătorul drept. ¹³⁾ Pov. schițează ținerea in palme.

cunosc auru,  e cunoa t' e iei? Iei-z luz, iei nu cunoa t' e, n-o mai văzut. Z ce:

—  e fa e  voi a i, b ie , cu-aista?

— D-apă — zîce — n'  jucăm cu iel.

— Nu mi-l da  mi  — zîce — că vă dau doi lei  a t'ia doi să vă lua  z har? — i e.

B ie tu locome t' e la doi lei, c- ceia-z în oare, că-j i  z haru imediatu. La urmă,  l dă la uom  -apl iel  l cunoa t' e, fiin uom d'  vrist  dar ,  i s  du e cu iel — p  timpur'le d' -atun i—la bancă,   !  -ap i  l acupere bin'  banca cu ban' .  i d  banca ban'  p ntu iel.  i vin'  c t  casă  i amu d' -aie t'ia  t'  uomu cota.  -apucă a să r d'ica¹⁴⁾ la nivel  i iel ap i. C-amu-av   i mint' ,  i noroc.

Atita-i

Inf. Buha Gheorghe; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T.  n sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 6'; A.I.F., mg. 1909 g.

Nu  i aminte te de la cine o  tie. « C t am umblat io în lume, care-o spus-o, io am prins-o ».

«C-ar fi min iun  — s-ar potrivi la treabă, nu? » — *zice după înregistrare.*

Tema ajutorării zadarnice a unui om sărac de către noroc p n  ce nu colaborează  i mintea este atestată în 45 variante din toate provinciile   rii,  ns  ac iunea se desf oar  altfel dec t în varianta noastră. Doar motivul ascunderii banilor în cenu    i cel al ascunderii banilor în făină apar în câte o variantă ale acestui tip, apoi  i într-o variantă transilvăneană despre norocul ce  mbog te te pe sărac fără ajutorul min ii. Schullerus, la nr. 945, citează 6 variante.

St. Thompson,  n *Folktale*, p. 143, arată că tipul este de provenien   orientală, fiind foarte frecvent în India (atestat încă din sec. VI e.n.), Indonezia, Orientul apropiat, Europa răsăriteană  i nordul Africei.

¹⁴⁾ Pov. ridică arătătorul drept.

Dreptat'ea să duseșă la târgu și umbla și ie să-ș cumpere oareceva ș-apu n-aveșă pă ce cumpăra. Iera tomna rău d'e fome, șt'i, vrea beș și ie ceva, d-apoi nu-i pă ce. Atunče vin'e Strimbătat'ea, zîce:

— Če stai tu aici?

— D-apăi — zîce — aș mînca și ieu, ș-aj beș oarece, și nu-i pă ce.

— Nș păi — zîce — dacă ai mînca ș-ai beș, dă ce nu vi să mînči și să bei?

— Pă nu-i pă ce!

— Apoi da ie d'-ind'e iește — zîce — cum poș. Dacă ieșt'i a sta tu aici tă cu dreptat'ea ta, poz murî aici d'e fome pîn-a fi lumę — îce. — Hai cu min'e — îce Strimbătat'ea.

Să bagă înt-o restaurant, poft'ęșt'e-acolo mîncări și băuturi și ce le trebuie lor amá.

Cinu-i pă urmă, nș, îi d'e plăt'it vșrbá, pă ce să saturá. Iel:

— Stai! ¹⁾ numa după min'e — zîce Strimbătat'ea.

Kelnăru ačeala care-i aduseșă mîncăřle zîce:

— Să plăt'ęș dumeata!

— Če să plăt'esc? — îce. — Să-m dai restu — zîce — d'im băncuta ²⁾ ę d'ę miię care ț-am dat — îce cătă kelnăr.

Apăi să ieșu la ęeartă aiče, d-apă vin'e gazda cafăn'ii, — cum îi spun'em noi.

— D-apoi ęe-i întră voi?

— Iaca ęe: d-api i-am dat o băncuță d'e mnie — zîce — ș-acum vorbeșt'e să-i mai plăt'esc — zîce — și nu mi-aduče restu.

¹⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ²⁾ Pov. ridică arătătorul drept.

Apă l-apucă gazda la bătaie, apu dă-i!

— D-apă-așe faș tu cu uomen'ii mn'ei și cu clienți care vin? — zîce. — D'e aste faș cu iei — iče — comed'ii? Să dai ban'ii — zîce — uomului.

Nq, să-i deje ban'ii cit zîce uomu. Omen'ii-s sătui amîndoi. Dă ban'ii, adică. Ș-api iel, bătîndu-l gazda:

— Tuulai ³⁾, Dqmn'e! Dreptat'e, da-nd'e iest'i? — iče. Dreptat'e çe d'e răbdasă fomę, și čela:

— Da ači-s — zîce — și io! Da — zîce — o pășit Strimbătat'ea păstă min'e și nu po zîce n'ime! — iče.

Atita-i.

Inf. Buha Gheorghe; Cresula—Beluș; *culeg.* O.B., D.T. in sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata*: 2'; A.I.F., mg 1909 c.

Pov. o știe « nu-m aduc amint'e d'i la čin'e. La noi priveg'ează morți și spun povești tătă nopt'ea. Io prind d'int-o dată če-am auzit. » *Nu își mai amintește de cînd nu a mai povestit-o.*

S-a întîmplat așa? « Io n-am fost acolo; i-o poveste, ca um banc. Asta pțt'e să nu să fi-ntîmplat n'ici una, da le iubeșt'e lumea și tinăretu. »

Se cunosc 4 variante similare (in una Adevărul și Minciuna) nelocalizate.

³⁾ Pov. ridică mîinile.

A fost într-un sat dăpărtat dă la munte, din timpurli dă dă mult, cîn nu iera trenuri, nu iera decît drumuri, care să ducea la diferite orașe. Dă tren iera mirare cînd auza atun-
cea, că-i caru cu foc. Un băiat care l-a loat în armată. Pă timpurile-alea-n armată să loa-n alfel, nu ca acuma. Să ducea, cu ștreangu-i prindea șefu dă garnizoană-i zițea, un om din sat mai. . . mai bătăuș așea, mai čeva, il punea șef dă garni-
zoană, în loc dă jandarmi sau miliție. Āsta-i lega-i ținea cîte trei-patru săptămîni legaț, îi ducea la riģimen cu ștreangu, dă mîini. . . Așea că iera lucru mare și-o. . . Āla s-a dus în armată. Cum? cum? A puz mîna pă iel, iel fusese čioban, iera voinic, făcut bine. Ducîndu-se iel la riģi-
ment, cum iera-n timpu ala armata cu bita și cu domnu majur, sărgentu, căpraru — bine, și io am mînca bătăle-n armată, nu glumica — și-l bătea, zilnic.

— Acuma, du-te tu, că iej mai vînos. Ba du-te-n corvuadă. Ba du-te coló, cutare. Du-te dincolo.

— Da, domnle, nu sîn numa io aičea, sau nu?

— Če vorbești, răcane-n armată! Poc! — iz muta fălčili.

Dă-i cu bita pă spinare. Da un majur în lo, cîn s-a dus să-i raporteze într-o zi că l-a bătut un căprař, ziče:

— Aa! Păi pe āsta trebuie bătut cu bita, nu așea. Că āsta-i voinic — ziče. — Īi dai cîte-o sută dă bite, mă — ziče — c-a veni la reclamație, la mine.

S-apucă majuru și dă-i, și bate-l. . .

— Măi, așo o să mă bată pă mine, în timp dă trei ani dă zile, cît o să fac armata?

— Āhă — ziče. — Īncă n-ai luat nimica!

Dă-i az, bușește-l, da țe să facă? Îi spune că dacă fușe ie mai rău, îl înkide.

— Un să fug? Nu fug. Rabd aița, cit o fi.

Acuma iel iera și bun, un muncitor. Unde-l punea, făcea treabă. Da dăgeaba faci treabă în armată, că tot bătaie minci. Uor și că faci, uor că nu faci. C-așa iera timpurli atunçi. Trebuea să-z bată pă čineva, ăea...

În cîn timp, mai mul timp bătîndu-l acolo la reșimen, vine reșele al țării elea unde iera iel, acolo în ispecție. Cîn vine, pă Niculaie și pă vo cițva ca iel, că čea că sun pruoșt ¹⁾, nu știe cartē și sint așa, că iei făcea mai mul corvoadă, nu-i punea la istrucție. Îi ducea pă niște rîpi, c-un gradat și îi ținea acolo, treizeči, patruzăči, d-eștia, îmbrăcaț pruoșt' čea că-i proști și nu cumva să-ntrebe pă vunu și să s-afle de ris. I-a dus și-i baga-ntr-o rîpă-acolo...

Așa că, pățește Niculaie timp dă trei ani. Și să duče, să liberează. Cîn s-a libera să duče acaz la iel... Cîn să duče-acasă, să duče și iel la șezătoare. Se-ntilnește cu băieții, cu fetele, iera lucru mare-atunčea ca un băia să vie din armată cu armata liberată. Întreba toț:

— Bă! Păi ai fost? Neculaie, ai făcut armata?

— Am făcut.

— Păi pă reșele l-ai văzt? — Iei credea că mănîncă cu reșele la masă dacă să ducea și făcea armată-n timpul ăla. Iera un lucru curios un soldat care venea din armată. Și zîče:

— Ba nu — zîče — că nu l-am văzu. A vint odată, da noi, pă noi ne-a zgonit.

— Ăăă! N-ai făcu nimica — începe ăea băieții să riză, fetili, dă iel, nu știu če...

— Aaa, cit am suferit io. S-tobă dă bătăi sint — zîče — dă la reșimen. Și toți îm spune că apruape nimi n-am făcut. Ni nu mă vede. Mă duc — zîče — în čele din urmă — če și-a făcu iel în gin — mă duc să văz pă reșele — zîče. — Să le spui odată cum ie reșele, și gata — zîče.

¹⁾ Pov. subliniază, cu mîfnile.

A pleca Niculaie-al mieu, a făcut mamă-sa o turtă, ce-avut acolò, a băgat-o-n glugă, cum iera pă timpurl-elea, o glugă de-o ținea așa ²⁾ în spinare, nu traistă. Și i-a băga acolo turta, și-a plecat pîntr-o pădure binențeles, nu pă... la capitala țării.

Mergînd iel spre capitala țării, lăsăm pă Neculaie, mergînd înspre capital-adică. Și regele-al țării eștia a făcut o vinătoare mare pîntr-o pădure. Cu agiotanț, cu prinț, cu fel dă fel dă uameni. Și umblîn pîn pădure, s-a lua după-o căprioară. Iel, mai sprinten s-fugin, s-a pierdu ³⁾ de agiotanț alergînd. Și l-a apuca nuaștea într-o vâlcea acolò, și ailanț agiotanți s-a pierdu toț, a rămas cite unu pă urmă n-an știut, p-unde-a lua, luîndu-să dup-căprioară, a fugit, s-a dus în lume, a-ntunecat, iel să să mai întilnească cu-ailanț dă loc. Îl caută toț, șoeră, nu mai il găsește pă rege. Și cum iese dasupra-ntr-un mal acolò, vede un foc mare într-un deal. Să duce la focu-ăsta. Acolò, ca să vadă čine-i, a crezu că-i uoamenii lui, care-a plecat. La focu-ăsta ce să vezi? Iera unsprezece hoț, cu căpitanu doisprezece. Huoț care iera atunči, pîn codru dă fura... În fine, huoții aștia mînca tuoț, frigea un berbeče întreg p-un par, mare, băgase pîn iel, nu așa bucată cu bucată ca... friptură hoțească și toz bea vin. Aveau burdufele cu vin acolò și alea, și, mai multe vase cu vin, cum le-aducea iei pă cai, avea magazie-acolò, făcută, și iei i mînca și bea acolò. Cin sosește ăsta :

— Bună sara, uameni buni — regele, da iel nu iera-mbrăcat rege, iera mbrăcat alfel, cu haine țivile.

— Če ie cu dumneata?

— Domle — ziče — fiz buni — ziče — lăsați-mă și pă mine la focu-ăsta. Ioite io sun...

— Păi če ieji tu? Dă unde vi? Nu cumva să iej v-un spion.

Ziče:

— Io sunt, am fost negustor. Trec într-un uoraș uarecare — ziče — mă duc acolò cu niște prieteni ai mei —

¹⁾ Pov. duce mîinile spre umeri. ²⁾ Pov. subtilniază, cu mîinile.

zițe — ca să cumpărăm vite să le duțem în alt uoraș, că sunt cam țeambaș — zițe — da banii nu-i port io.

— Ai bani la tine?

— Am mai nimica bani, că-i la tovarășii miei banii — ce. — M-am pierdu dă iei pîn pădurea asta — zițe — ș-am văzu foc aițea ⁴⁾, am crezu că sunt iei ș-am venit ai...

— Tre și tu acolo, jos — zițe. — Da să nu cumva să fie țeva — zițe — că tu ști că aiți te omorim.

— Nu, fraților — zițe. — Io nu fac nimica.

Ș-a stat lungit, pă lingă foc așa, cum să stă-n pădure pă... În timpul cîn stetea iel acolo, ailanț bea și mînca. Hăp! Și Neculaie-a nostru tot p-o potecă ⁵⁾, a văzu focu ășta și apare și iel. Da lu Neculaie nu iera frică dă hoț. N-a či, n-avea zuor iel, că mai văzuse huoț d-ăștia cît a foz la stînă.

— Bună sara, mă fraților. — Și cum, ajunțe-acoló ostenit, trîntește ⁶⁾ jos traista din spinare.

— Ce fațeti aițea?

— Da cum, mă, întrebi tu așa? Ce țtie nu ț-i frică dă noi? Tu nu vezi?

— Io vă vād că sinteț hoț. Da dacă sinteț ce — zițe — crezi că mie mi-e frică dă hoț?

— Ia uite, bă — zițe. — Asta ie țăran — zițe — care ne cunoaște — zițe — a mai petrecut. Tu ai foz hoț vrodată?

— Ba nu — zițe. — N-am foz la stînă? Dă cite uori le-am da mîncare la huoț d-ăștia — zițe. — Dă cite uori le-am da la huoți ăștia mîncare? și — zițe — așa. Dă cite uori le-am dat, mîncare — zițe, așa că iel s-a trîntit jos a stat acolo. Zițe și:

— Ce faci — zițe — acuma?

Zițe:

— Da uite, mai întii dă tuate dați-mi mie — zițe — dați-mi și mie mîncare d-a vuastră — zițe — că sin leșina dă fuame și pă urmă vă spui ține sunt ieu și unde plec.

Zițe: — Hai să-z dăm și țtie.

⁴⁾ Pov. arată înainte, cu mîinile. ⁵⁾ Pov. arată înainte, cu dreapta.

⁶⁾ Pov. arată în jos, cu dreapta.

Cînd îi dă și lui, îi dă mîncare, îi dă băutură, acoló, bea zdravăan iel Neculaie, nu că iera rușine să nu bea. Să mira hoții aștia dă iel. Mai cu samă în... Și le spune, începe să le spună pățania, c-a fost în armată, că l-a bătut acolo în armată cîte-a pățit iel și peste tot că făcea instrucție, că făcea dă tuate. Regele auzea dă jos⁷⁾. Iel nu știa că, și zîce:

— Uite. Acuma am plecat, mă fraților, la regele — zîce — să-l văd, că io dacă m-an dus acasă și m-am liberat, tuoț ride de mine — zîce — ca cîn n-aș fi făcut dă loc armată. Și mă du la iel să-l văd.

Bine! Da huoți aștia să scuală dă coló și-i spune:

— Bă Neculaie — zîce. — Ai făcu tu armată? — zîce. — Învață-ne și pe noi armată.

— Cum să vă-nvăț pă voi armată? Če, voi ascultaț la mine? Če credeț că-i acoló? Atun să iau — zîce — paru, să dau și io în voi — zîce. — Și pă voi nu vă poč bate, că mă bateți voi pă mine. Păi nu, nu ascultaz dă mine, nimi.

— Ba, ascultăm.

— Dac-ascultaz — zîce — n-am armă. N-am î...

— I uite-i arma iăea⁸⁾ -z dau io o armă.

Ia Niculaie arma.

Zîce:

— Ei, vez că-i încărcată.

— Las că știu io s-o-near — zîce — mai bine ca voi, dacă nu ie...

— Ba — zîce — ie-nărcată — îi spune hoți.

Ia arma coló, să dă d-o parte ca instructor și i-a pus p-un rînd: ăla la flancu drept, ăl mai înalt. Și-açi a format un șir cu iei. Zîce:

— Ascultă: dacă ascultaz la mine, bine. Fac instrucție. Dacă nu, îm văz dă treabă — zîce — că n-am nevoie să vă-nvăț pă voi — zîce.

— Bine, mă, ascultăm toz — zîce —. Vrem să facem și noi, barim un čeas.

⁷⁾ Pov. arată spre dreapta și în jos, cu dreapta. ⁸⁾ Pov. arată spre dreapta cu dreapta.

— Bine — zîce — ioite. Cîn îz zîc: pã lo repauz, scoț piçioru înãinte, cîn nu, întii aşãzați-vã p-un rînd în așã fel, ca — zîce — sã nu treacã nasu la unu ⁹⁾ cîn mã uit pã linie, înãntea ăluilant, cã io trag cu pușca p-aiçi — p-alături — zîce — și-l împușc p-ãla dã ie, în așã fel.

I-a așezat iel acolo așã în rînd, și-a pus pușca-n urekea la — la dreapta, iera cãpitanu — și s-a dus glonțu pîn toț doisprezece. Și i-a omorit pã toț, i-a rãsturna jos. Cînd a tras cu pușca, pîn capete-a tras.

Eeee ! Omorîndu-i iel, i-a da jos.

— Cu tini ¹⁰⁾ ãi-i, mã, aiçi ? Tu ãi iști — intrabã pã regele dã jos. Da regele nu iera, iera un, a crezu cã-i un țivi.

Çe: — Sunt un negustor și ieu.

Zîce:

— Ai vãzu çe-am fãcu ieu ? Hai incoace — zîce, îi dãsbracã — și mi-ajutã, dacã vrei sã scapi cu zile !

— Pãi — zîce — dã çe sã m-omori pã mine, cã io nu fac parte din hoț ?

— Te vãz io cã nu fas parte.

Sã pune și-i dãsbracã pã huoți și cobuarã-acolo p-un — alãtur iera o stingã adincã dã piatrã — îi tirãște și-i aruncã dã colții ăia jos, pã toz hoții. Și rãmîne armili, și rãmîne caii huoților, magazia ¹¹⁾ unde-avea bucate și fel dã fel dã bani — avea grãmezi dã bani acolo și tuate. Sã duçe iel, controleazã p-acoló la cai, le dã mîncare, c-avea ovãz, le dã de tuate.

— Acu i-ai miei — zîce. — Bani am dãstui . . .

Și vine și la regele și-i spune:

— Bã ! Uite çe ie ! I, io am omori doisprãzece hoț, da nu sã poate. Huoți ăștia ma au pã çineva — zîce — m pãdure. Nu trebuie ¹²⁾ sã dormim ca boii. Cã io am fãcut armatã. Trebuie unu sã pãzim dã santinelã — zîce. — Tu ai fãcu armatã ?

— Am fãcut ! — i zîce.

— Bine — zîce — iej mai mare — zîce. — Te vãz io, mai bãtrîn ca mine. Ai fãcu ar . . . ?

⁹⁾ Pov. aratã înainte, cu arãtãtorul drept. ¹⁰⁾ Pov. se uitã spre dreapta.

¹¹⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta. ¹²⁾ Pov. subliniazã, cu dreapta.

— Am făcu.

— Ști datoria santinelii? Tufa aia de colo ¹³⁾ ieste giereta santinelii. Iai arm-asta ¹⁴⁾-n spinare, faci dă santinelă — zîce — și dorm io; pă urmă mă scol ieu, și dormi tu. Nu durmim așa — zîce — ca să vie peste noi să ne umuare — zîce —. Să fim dăștepti.

— Bine!

Iel să culcă juos, Niculaie, și ăsta, regele, ia arma-n spinare și să plimbă pă lingă gieretă de ici pînă colea. A văzut că Neculaie dă s-aduarmă, s-a pus în cur și-a fumat ¹⁵⁾ o țigare. Cin să scuală și-l vede cu țigarea-n gură și cu-aea:

— Ha! — Să duce la iel — drepti! — Și-i dă doă palme, dă-l satură cu pămîntu.

— Pă așa să face dă santinelă? Ci, pă mine mă omora, mă băga-n pușcărie. Da io n-am putere să te bag în pușcărie, să te min. Santinelă — zîce — știi cum să faci? Ia, ia culcă-te tu, să fac ieu dă santinelă — zîce. — Și dacă mă prinzi — zîce — să mă-npuști ¹⁶⁾.

Și Neculaie-a luat arma, și l-a pus dă s-a culcat și-a făcu iel dă santinelă pîn la ziuă. Cin s-a făcu ziuă, regele zîce:

— Io plec. Mă duc după tovarășii miei, te las sănătos, fă ce vrei — zîce. — Nu știu dacă ni-om mai întilni, sau ceva.

S-a duz regele și și-a văzu dă treabă. Rămine Neculaie. Să duce dă caii la apă, ia doi cai, s-a temu să nu dea cineva p-acolo, ia banii. Să duce și-i dășartă-ntr-o scorbura dă copac, ca să fie mai sigur dă iei, să nu-i găsească grămadă-acolo. Și le-a da mîncare, ș-alea, a pleca pă drumu lui năinte, to pă jos, la rege. Regele-al, cin să duce dimineața-l găsește agiotanții. Ce bucurie pă iei că l-a găst.

— Hait! Gata! — a suspendat asta, vinătoarea, și la capitală, toț. S-au duz la capital-acolo, dă uordin unui ginăral, să-nșire armata la marginea uorașului, pă unde

¹³⁾ Pov. arată spre dreapta, cu arălatorul drept. ¹⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ¹⁵⁾ Pov. duce dreapta spre gură. ¹⁶⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

venea Neculaie. Știa pă ce parte vine ¹⁷⁾ Neculaie, să duce la Bucureșt, acolo la capitala țării, cu care ce-o fi fost. Înșiră soldații să-i dea onoru, și să-i dea onoru ca la țineral, și să nu fie stingeri Neculaie s-ajungă la curtea, la palatu regal, unde iera. La palatu regal dă uordin ofițerului care iera dă serviș, să-l introducă înăuntru cînd o veni. Cînd ajunge Niculaie acoló, la marginea capitale-a orașului, vede armata înșirată pîn la marjine. Acolo-i dă unu, un trompet, sună prezentarea, și pentru uonor armata. Da Neculaie să duce colo și-i spune:

— Ie voie să trec p-aicea? — crezu că ie v-un țineral, čineva, fače, nu lui. Če:

— Da, da, ieste, pei pentru tine — zîce — să fače ăstea. Da iel ni n-a băgat în samă.

— Če, pentru un țăran ¹⁸⁾ dă la țară, să puie armata aea pînă? — Pîn la palat a fost înșirată armată.

Să duce iel acoló la palatu regal. La palat:

— Ie voie să intru înăuntru la regele?

Zîce: — Ie voie! — zîce — ie voie. Pentru dumneata, ie — zîce. — Te du sus.

Cîn să duce la ușe, acolo il ea o santinelă-l duce la ușa unde stătea regele, la ușa camerii regale acolo, il dă-n primire la un ¹⁹⁾, la lakieu d-ăia, la un ușier d-ăea, un lakieu al regeului. Acu, lakieu ăsta, pi semne mai făcuse lucru d-ăstea, i-a zî lui:

« Nu să poate ăsta, nu, vine la regele, fi dă bacșiș, fi dă čeva ». — Bă — cînd a intra Niculaie înuntru:

— Te bag înăuntru, da cînd fi își afar, să-mpărțăști ²⁰⁾, în doă cu mine — zîce — ce ț-o da regele acolo.

— Bine! — zîce.

Să duce înăuntru.

— Să trăieș, majestate — dă dă rege.

— Če ie?

— Uite — zîce. — Io sun cutare — dăja regele-l știa acuma. — Am făcut armată în cutare riğiment, în cutare com-

¹⁷⁾ Pov. ridică arătătorul drept. ¹⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

¹⁹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta.

panie, în cutare batalion, și acolo am atîtea ani, trei ani dă zile, mă bătea toț, m-a sučit, și nu v-am văzut — zițe — și-am veni să vă văd.

— Bine — zițe. — Da io am venit în cutare timp acolo.

— Ai veni — zițe — ăi fi venit, împărate, majestate, — zițe — da, da — zițe — io, pă noi ne-a luat niște gradăț și ne-a băga în niște văi acolo, čea că sintem pruoști — zițe — și nu ne-a da drumu decit după če-ai pleca d-acolo.

— Aaa! Bine. Ei, ioite, io sin reģele — zițe — și stai să mă duc să mă-nbrac și în ținuta dă čeremonie, mai a... Cînd a veni, zițe:

— Auleu, acu iej mai frumos — zițe. — Adineauri — zițe — ierai cum ierai — zițe — to frumos, da acuma — zițe — încai cu-ăstea, cu hainili ăstea — zițe...

Zițe: — Așa sint, uite. Ei, acuma če să-z dau iu ție — zițe — măi Niculaie, finc-ai veni tu la mine să...?

Če:

— Nu-z čer nimic — zițe — decî să-m dai doă palme.

Zițe: — Nu-z dau doă palme.

— Dă ce?

— Puate că pentru ălea dă mi le-ai dat asară?

— Cînd?

Če:

— Tu mi-ai dat doă palme, mie asară.

— Da nu, nu te-am văzu, majestate — zițe. — Păi dacă te vedeam — zițe.

— Tu mi-ai dat asară doă palme-s spun.

— Nu, majestate — zițe — io n-am dat niči-o, ni nu te-am văzu.

Zițe: — Uite, Neculaie. Tu asară — zițe — cîn, cîn m-ai pus dă santinelă, mi-ai dat doă palme.

Če: — Păi dumneavoastră, maiestate — zițe — dumnata ai fost?

Zițe: — Ieu.

— Ha — zițe — če să-s fac? N-am če-s fače dac-ai fost ala — zițe — că — zițe — nu ț-ai făcu datoria cumsăcade,

și d-aia ț-am dat, două palme nu-i nimi — zițe — că le-ai lua dă la mine. Da ai dumitale cin mă prindea la reșimen dă santinelă — zițe — mă băga în pușcărie pă viață și mă-npușca — zițe — că nu mi-am făcu datorია — zițe — țe să-z fac? Aea n-am țe-s fa.

— Stai, că să-z dau și ieu țeva bani, ca să te duči acasă — zițe — și-z mai spun alțeva. Cin te-i însura, să mă k'emi pă mine și te cunun — zițe —. Am, fincă tu ai vint la mine și, am ș-io...

Zițe: — Bine, asta-i alțeva — zițe. — Aea o fac, da — zițe — acuma, nu-z čer nimica deci să-mi dai două palme — zițe — aia-z čer io.

— Puate că — zițe — am văzu că ai bani acoló, c-ai lua dă la hoții ăia bani, c-ai țeva avere și poate că nu vi. Hai — zițe — să-s fac pă gust — și i-a da două palme așa ²¹⁾ pă miči, nu tare. S-a dus afară.

— Să trăieș, majestate — zițe. — A, mi-ai dat țe-am čerut. N-am nimic...

Cind a ieșit afară, ușieru-ăla ²²⁾ il trașe de minică.

— Mă, dă-mi jumate și mie.

Cin să-ntuarče ²³⁾ și-i dă o palmă, il răstuarnă pă scări-le-elea, da piste capu p-ăla și-a pleca înspre puartă incolo. Ȃla, s-a lovi rău, i curșea sinșe, s-a dus la reșele, zițe:

— Uomu ăla, uomu ăla d-a ieșit dă la majestate — zițe — da țe i-a dat o palmă ușierului, l-a dat piste cap — zițe — pă scări.

— Du-te de-l kiamă-ndărăt!

Il kiamă-ndărăt.

— Ȃe-ai făcu, mă Neculaie? Dă țe nu ieș cumsăcade? — zițe. — Ai căuta ²⁴⁾ — zițe — și i-ai da brinči — zițe — i-ai dat ăștuea o...

— Maiestate — zițe. — Așa sint ăștia, lingușitorii ăștia di la curșile dumitale. Pi semne-nvățaș dă mult. Că, cin m-a băgat înăuntru, mi-a zis că să-i dau pă jumate — zițe. — Păi

²¹⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²²⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. ²³⁾ Pov. se răștește, cu dreapta. ²⁴⁾ Pov. arată spre dreapta, cu dreapta

pă jumate i-am dat, că mi-ai da două palme, i-am da și lui una²⁵⁾. — Će — ĉi iera să-i, ĉe-am primi dă la dumnata, aia i-am dat. Dă l-am sătura și pă iel — zĉe. — Āștia dă linghe blidili p-aiĉi pă la, pă la ușa dumitale — zĉe — așa-i trebue!

A-nĉepu să rĉdă reģele.

Će: — Bine, mă Neculaie, da — zĉe — bine i-ai făcu la urma urmii. C-așa-i trebuia — zĉe. — Hai acuma, să te dărues și ieu — zĉe —. I-a dat zeģe galbeni și iel.

— Na și dă la mine, s-te duĉi acasă — zĉe — și te mai întreb ĉeva, dacă vrei să spui, dacă ști să-m spui.

Zĉe: — Dac-oi ști, ȃ-oi spune.

Će: — Io te-ntreb, te-ntreb un lucru — zĉe. — Mult ie dă la răsărit pîn la apus?

Će: — Cale dă o zĉi, majestate. Că dimineața răsare suarele și sara apune.

— Da — zĉe — d-aiĉi pînă pă lumea ailantă ie mult?

— Mult! ²⁶⁾ — zĉe. — E acolo — zĉe — cine-a pleca nu s-a mai întors îndărăt niĉiodată. Će să-z mai spun?

— Da — zĉe. — Dă la pămĉnt pîn la ĉer, tu ști cĉt ie?

— Nu ie mult așa — zĉe — c-acu ĉnorează, ș-acu ploă. Nu-norează az, să plouă poimĉini. Io așa știu — zĉe. — Alĉeva nu.

— Mă, āste trei întrebări — zĉe — să nu cumva să le spui la ĉineva — zĉe. — Să le ȃii la tine — zĉe. — Să nu spui la niminea absolut, p-acasă, uoriune te-ai duģe.

— Bine, majestate. — I-a dat, zĉe — na, primește și banii āștia acu dă la mine, c-acu nu-i mai ĉmparț cu nimeni, și te duĉi acasă sănătos.

Să duģe acasă iel, ia banii dă coló dă unde iera, a plecat — a luat caii, a luat banii dă la huoț, cu-āia-i lui, s-a apuca să facă și Niculaie-a nostru o casă, mare. Ba a făcu și cirĉiumă, ca să puie o cirĉiumă pă ĉe-o pleca, să-ș facă rost ĉn viață.

²⁵⁾ Pov. dă mlinile ĉn lături.²⁶⁾ Pov. dă din cap.

Făcînd iel la case și la alea, a trecu vo trei luni dă zile, patru, vo lună dă zile, doă. Acu regele-a trimes numaidecit să vie colonelu, maioru și căpitanu și majuru dă la reșimentu lui, i notase pă toți. Cum a venit la regele i-a spus:

— Aște trei lucruri să mi le spuneți în termeni dă trei zile. Dacă nu mi le spuneți, să ști că vă degradez — zîce.

Dă unde să știe ii tot odată. Întreabă pă unu mai învățat, întreabă pă altu, tot odată, nu știa²⁷⁾ să răspunză. S-a sușit, majuru-i spune, zîce:

— Domle colonel — zîce — aveți în vedere că — zîce — am auzi că Neculaie, ăla pros-pros — zîce — că ie dintr-un sat alătur cu mine d-acolo²⁸⁾ — zîce — da iera dăștept, nevoie mare — zîce. — Am auzi că s-a dus la regele și dă la ăla ie vorbele ăstea — zîce. — Hai la iel — zîce. — Haidez la iel. Îi dăm čeva bani — zîce — să ne spuie iel če-a vorbi cu regele-acolo, că — zîce — numa din iel ie buala nuastră — zîce. — Să ști c-o pățim.

Încalică pă cai, să duče la Niculaie, Niculaie iera sus pă casă. Dučea lucruri acoló, didea cuie, didea če trebuie, la tîmplari iera, vo zeče tîmplari lucra la case să le isprăvească curind. Să duče:

— Bună ziua, Niculaie, nu știu če colo. . .

— Če ie cu voi ? — zîce. — Če-az veni în curte la mine? Niči acuma nu-m daz voie? Io m-am liberat, nu ma am treabă cu voi.

— Nu, mă Nicolaie ! A nu i-așa. Ioite, stai dă vorbă cu noi, nu știu če, și tu.

— Da n-am niči o treabă. Și mai cu samă cu, cu ăsta — zîce — cu majuru-ăsta — zîce — dă m-a bātu — zîce. — Cîn mi-aduc aminte — zîce — și — zîce — l-aș face praf, în drum — zîce. — Cită bătae-am luat io dă la ăsta. Și cînd am vint la domnu căpitan — la dumnata²⁹⁾ — să reclam — zîce — mi-ai mai trîntit și dumnata vo cîteva palme, dă, așa dă bucurie — zîce. — Pă urmă, că să baț pă čineva. Dup-aea —

²⁷⁾ Pov. dă minile în lături. ²⁸⁾ Pov. arată spre dreapta, cu capul. ²⁹⁾ Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

zițe — io n-am, n-am treabă cu voi nimica. M-am liberat, vedeți-vă dă treabă și lăsați-mă-n pațe³⁰⁾. Scurt !

— Mă Niculaie-n sus, mă-n jos, că-z dăm atita, iz dăm atit.

Pă urmă, ca să scape dă iei, zițe:

— Cit daț? — zițe. — Uite, im daț cînți galbeni și vă spui. Alfel nu vă s... Ca să scap dă voi³¹⁾ d-ăcia să nu mai vă văz, că mi să pare negru naintea okilor cîn vă văd — zițe.

— Că dăstul m-am amări cu voi trei ani dă zile — zițe — dă, numai io știu.

Zice:

— Uite, dacă-m, Niculaie — zițe — faci, na cîn mii dă franči, spune-ne.

Și i-a spus:

— Hai, vă spui numa ca să scap dă voi, să plecaț — zițe. — De alfel — zițe — nu vă spuneam uorițe-ar fi. Că bani am.

Țe:

— Știu.

Și le-a spus, s-a dus ăia la regele, s-a prezentat cum le-a spuz lor. Regele trimete la Neculaie. Să să ducă pin la palatu regal, peste citeva zile, să fie-acolo.

Să duče-ndărăt, la palatu regal și zi:

— Să trăieș, majestate. Dă țe m-aț kiemat?

— Bă — zițe — dă țe le-ai spus? Am auzi — zițe — c-a veni la tine și le-ai spus.

— Nu le-am spus, majestate.

— Ba le-ai spus — zițe — sun sigur³²⁾ că tu le-ai spus. Nu trebuia să le spui — zițe.

Zițe:

— Majestate ! A vint la mine trei giște. Patru le-am jumuli și de pene, și de fulji, și le-am da drumu — zițe — acuma. Alțeva nu.

A-nțepu și regele să spuie — adică le-a luat banii³³⁾, cît trebui. A-nțepu și regele să ridă.

³⁰⁾ Pov. subliniază, cu dreapta. ³¹⁾ Pov. subliniază, cu mlinile. ³²⁾ Pov. subliniază, cu mlinile. ³³⁾ Pov. dă mlinile în lături.

— Bine, mă Neculaie, ai foz băia dăștept. Mai na dă la mine încă zece galben și cin ti-i însura, să vi la mine, mă. Să mă kiemi, că dacă nu pot ieu, trimet agiotanții miei și ieu te cunun pă tine, să ști.

— Bine, majestate. Kiar an logodi, majestate. Și peste citeva — duminică — i-a spus zua hotărită — io sunt acolo,

Regele s-a dus, nu a mințit, s-a du la iel cînd a făcut l-a cununat, l-a dăruit acoló ca nuntă regală, na, agiotanț. cită lume-a fost acolo. I-a dă daruri, nemaipomenite, nevesti-si și lui. Și dacă n-o fi murit, mai trăiește și astăzi, că are cu ce Niculaie. . . Atita, s-a terminat. Aea-a fost.

Inf. Dumitru Bărboi; Bughea-de-Sus—r. Muscel la 28.X.1956; *culeg.* O.B.—Al.A.; *transc.* T.B., 20. XI.1956; *durata:* 21' 10"; A.I.F., mg 13266b.

Pov. o știe: « asta am auzit-o la Ploiești, la Drajna, dă la unu din Drajna, nu știu cum il kiamă ».

Înainte de înreg. spune: « ăsta-l știu care nu ie-n carte ».

Motivul cu împărțirea darului primit de la rege — două palme — apare în 3 variante din Muntenia.

CUPRINS

BASME PROPRIU-ZISE — *Basme fantastice* (continuare)

« A fost odată un împărat ș-avea 3 copii »	7
« Cu un băiat, ce-a petrecut și iel în viața lui »	14
(Soția șarpe)	19
« Cu grind'eiș »	34
« cu Hat-printș »	51
« Peana d'e vultur » (două variante paralele)	69
Vulturul rănit	89
« Cu un om sărac și cu boieriu »	94
« Cu doi frați »	107
Feciorul în căutarea norocului	116
« Măi ce, nu știu ce »	118
Șoarecele, pițigoiiul, vulturul . . .	138
« Cu un popă »	145
« Cu un împărat »	149
Împăratul cu trei fete	158
« Povestea lui Hașap Alb »	168
« Cu Cazarkina »	186
« Cu doi împărați »	219
Cenușotcă (două variante paralele)	231
Mișa năzdrăvană (două variante paralele)	263
Omul cu trei feciori	274
« Cu Munte-Vinăt »	286
« Tri capre albe »	320
Biș-Bobeică	345
Sărăcuț Pătru	354
« Un om sărac cu caru »	367

Povestea cu breana	381
Lupul cu capul de oțel	386
Doi frați	396
« To cu zmei » — « Cu-mparat și cu zmei » ; Fata măritată cu diavolul șarpe	405
Popa bărdaș	421
«Cu limba animalelor»	426
Omul care a tăiat 99 de popi	441
Împăratul Verde și împăratul Roșu	445
« Cu un împărat »	454
Fratele și sora cu mamă vitregă	460
Povestea norocului	463
« Cu sărăcia »	466
«Cu kiaburii și cu sărații»	469
« Cu dascalu G'iorg'e »	472
Dumnezeu cu sfintu Petru cu cei trei flăcăi	477
Omul cu trei feciori	480
« De cînd umbla Dumnezău cu sfintu Petre pă pămînt »	488
« Flăcău credințios »	492
« Dracu și uoile »	502
Omul bețiv	510
Omul la țîrg	513
Bîrnușca	518
 <i>Basme nuvelistice</i>	
Bogatu și săracu	525
Patru țîn pe opt	527
Copilul orfan ; « Băiatu și turcu »	534
Împăratul cu inelul furat	554
« Norocu și cu mint'ea »	562
Dreptatea și strimbătatea	566
« Cu Nicolaie »	568

Redactor responsabil: ION ȘERB
Tehnoredactor: IDA MARCUS

Dat la cules 07.11.1964. Bun de tipar 25.11.1965. Apărut 1966.
Tiraj 4180 ex. cartonate. Hirtie tipar Inalt tip B de 80 g/m².
Format 610×860/16. Coli ed. 29,99. Coli tipar 36,75.
A. nr. 10.417/1964. C.Z. pentru bibliotecile mari 8R. C.Z. pentru
bibliotecile mici 8R-38.

Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică»,
Calea Șerban-Vodă 133, București
Republica Socialistă România, comanda nr. 1379

0,01 lu

Vol. I-II-III Lei 51